శ్రీరస్తు.

శ్రీ గీతార్థదీపికా

భగవద్గీతా కన్నడవ్యాఖ్యానసహితా

అనేక పండితశిరోమణి సాహాయ్యేన,

మ. ప్రపంచ. శ్రీనివాసాచార్యేణచ సంశోధ్య,

కిళ్ళంకి - శేషగిరిరాయశర్మణా

ప్రాకాశ్యన్నీతా,

మదరాస్ :

కమ్మర్షియలాఖ్య ముద్రణె

ముద్రాపితం.

1912.

శ్రీనివాసో విజయతే.

విజ్ఞప్తిః

భో. భో. మహనీయరుగళే:—

"సుఖమేవ మేస్యాద్దుఃఖం మనాగపిమాభూత్" ఎంబవచనాను సార సకలప్రాణిగళు సుఖవన్నే ఇచ్ఛిసుత్తారె ఆసుఖవు ఐహిక ఆముష్మిక ఎంత ఎరడుప్రకార ఇదరల్లి ఇష్టగళాద విషయసుఖగళింద ఉంటాగువ సుఖవు ఐహికసుఖవు. ఆముష్మిక సుఖ ఎంబువదు స్వర్గసుఖ మోక్షసుఖ ఎంతయెరడు ప్రకార. అదరల్లి రంభా మొదలాద అప్సర స్త్రీసంభోగ అమృతప్రాశనె మొదలాద అశాశ్వత సుఖవు స్వర్గసుఖవు సంసారదుఃఖ నివృత్తిపూర్వక నిజస్వరూపసుఖానుభవ రూపవాద శాశ్వతవిలక్షణ సుఖవు మోక్షసుఖవు ఇంథావిలక్షణవాద శాశ్వత మోక్షసుఖవు వైకుంఠాధీశనాద శ్రీపరమాత్మన అత్యర్థప్రసాదదిందలే ఆగుతదె ఆపరమాత్మన అనుగ్రహవన్ను హొందలిక్కె "భక్త్యైవతుష్టిమభ్యేతి విష్ణుర్నాన్యేన కేనచిత్" ఎంబన్యాయదింద మాహాత్మ్యజ్ఞానపూర్వక సుదృఢస్నేహరూపవాద భక్తియే కారణవు ఇంథాభక్తిపరమాత్మనల్లి వుంటాగలిక్కె అపరోక్షజ్ఞానవె కారణవు ఆదకారణ ఈ అపరోక్షజ్ఞానవుంటాగలిక్కె భగవన్మాహాత్మ్య ప్రతిపాదకవాద శాస్త్రజన్య పరోక్షజ్ఞానవె కారణవు ఆద్దరింద అంథాభగవత్ప్రసాదవన్ను హొందలిక్కె "హరిః సర్వోత్తమః వాయుర్జీవోత్తమః" ఎంత ప్రతిపాదిసువ గ్రంథగళన్ను భక్తిజ్ఞాన పురస్సరవాగి పరిశీలనెమాడబేకు "అనంతశాస్త్రం బహువేదితవ్యం అల్పశ్చకాలో బహవశ్చ విఘ్నాః యత్సారభూతం తదుపాసితవ్యం హంసోయథా

క్షీరమివాంబుమిశ్రం" ఎంబవచనాను సారవాగి అనంతశాస్త్రార్థ తిళియలిక్కె అశక్తరాగియు అల్పాయుష్యరాగియు తత్రాపివిఘ్న గ్రస్తరాగియు ఇరువజనరుగళు సకలవేద శాస్త్రేతిహాసపురాణగళ సార భూతవాద గ్రంథవన్నె స్వీకరిసబేకు "భారతంసర్వవేదాశ్చతులా మారోపితాః పురా వ్యాసస్యైవాజ్ఞయాతత్ర హ్యత్యరిచ్యత భారతం మహత్వాద్భారవత్వాచ్చ మహాభారతముచ్యతే" అందరె పూర్వ దల్లి భగవదాజ్ఞెయింద దేవతిగళు అనేకరసమక్షమదల్లి భారతవెంబ హెసరినింద వొందుమణియన్ను సకల వేదశాస్త్ర పురాణగళెంబ హెసరినిందమత్తొందు మణియన్ను తెరాసిన ఎరడుపార్శ్వగళల్లి హాకితూక మాడిదరు ఆగెభారతాఖ్యమణివుళ్లతట్టె బాగ్గితు ఆగెసర్వరూకూడి మాహాత్మ్యాతిశయదిందలు భారాతిశయదిందలు మహాభారత ఎంత ఈ గ్రంథక్కె నామనిర్దేశమాడిదరు "భారతం సర్వశాస్త్రేషు భారతే గీతికావరా" ఎంబవచనానుసార ఆ భారతాంతర్గతవాదగీతాశాస్త్రవు అత్యుత్తమవాదద్దు కించ "మలనిర్మోచనంపుంసాం జలస్నానందినేదినే సకృద్గీతాంభసిస్నానం సంసారమలమోచనం" ఎంబవచనదిందలు వక్తృశ్రోతృప్రసక్తీనాం యదా ప్తిరనుకూలతా" ఎంబవచనదింద చరాచరాత్మకప్రపంచక్కె నియామకను అవ్యాహతషడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నను వేదప్రతిపాద్యను సర్వజ్ఞను ఆద శ్రీపరమాత్మనె ఈ గీతాశాస్త్రక్కె వక్తావాగిరువదరిందలూ పరమోత్కృష్టవాదద్దెంత ఏర్పడుత్తదె ఈ వేదతుల్యవాదశాస్త్రవన్ను అర్థానుసంధాన పూర్వకవాగియు భక్తి జ్ఞానపురస్సరవాగియు ఓదిదరు కేళిదరు నమసిదరు పూజిసిదరు స్తుతిసిదరు అదు అనేకవిధగళాద ఐహికసుఖగళన్ను కొడువదు హాగె శ్రేష్ఠవాద భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యాది సాధనెగళన్నుంటుమాడి నిత్యవాగియు దుఃఖసంబంధ రహితవాగియు నిరతిశయవాగియు ఇరువ ఆనందానుభవరూపవాద శాశ్వతవిలక్షణ మోక్షసుఖవన్ను కొడుతదె ఆద్దరిందలె పూజ్య

రాద శ్రీమదానంద తీర్థరు ఈ గీతాశాస్త్రక్కె భాష్యతాత్పర్యాదిగళన్ను టీకాకృత్పాదరాయరు ప్రమేయదీపికాఖ్య గ్రంథవన్ను మత్తు అనేకమహనీయరు అనేకవ్యాఖ్యానగళన్ను రచిసిద్దారె అదేరీతియాగి పరమకృపానిధిగళాద శ్రీ రాఘవేంద్ర గురువర్యరు మునిగళిగె అసాధ్యవాద భాష్య ప్రమేయదీపికాదిసముద్రగళల్లి ముణిగి భగవద్గీతెయ ఆ అర్థగళెంబ రత్నగళన్ను హొందువదక్కె మందమతిగళిగె అసాధ్యవెంతతిళదు పరమకృపెయింద భాష్యాదివ్యాఖ్యానగళెంబ సముద్రగళల్లి తామేముణిగి గీతార్థరత్నగళన్న హొరగెతందు తమ్మబుద్ధియెంబశాణెయల్లి శాణెయిట్టు తాము మాడిదవివృతి ఎంబసూత్రదల్లి పోణిసి మందమతిగళాదనమగెళిగె కంఠాభరణవాగి మాడిద్దారె ఆదరె ఈ యావద్వ్యాఖ్యానగళు సంస్కృతభాషెయల్లి రచిసిరువ ప్రయుక్త సంస్కృతానభిజ్ఞరాద ఆస్తికరిగె పూర్వోక్తగళాద వ్యాఖ్యానగళు దుర్గ్రాహ్యవాద కారణ ఆయావద్వ్యాఖ్యానగళ సారభూతవాద శ్రీ రాఘవేంద్ర గురువర్యవిరచిత వివృత్యాఖ్యగ్రంథద ముఖ్యసాహాయ్యగిందలు అనేకపండిత శిఖామణిగళ సాహాయ్యదిందలు మధ్వశాస్త్ర సంపన్నరాద వైహయూరు శ్రీనివాసాచార్యర సాహాయ్యదిందలు ఈ కన్నడ వ్యాఖ్యానవు రచిసి ఛాపిసుతలిద్దేవె. సకలసజ్జనరు ఈ గ్రంథవన్ను స్వీకరిసతక్కద్దు లేఖన ప్రామాదికలోపగళిద్దరె మహనీయరు హంసక్షీరన్యాయదిందగుణవన్నే గ్రహిసబేకెంత ప్రార్థనె.

ఇతి,

భవద్దయాపేక్షీ కిళ్లంకి, శేషగిరిరావు,

45 సింగరాచారి బీది, తిరువల్లిక్కేణి,

మదరాస్.

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರೋ ವಿಜಯತೇ.

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯಗುರುಭ್ಯೋನಮಃ.

ಅಥ ಶ್ರೀಗೀತಾರ್ಥದೀಪಿಕಾ

ಎಂಬ ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗೀತಾ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು.

"ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧೂನಾಂ ತ್ರಯೀನ ಶ್ರು[illegible] ಭಾರತಮಾಖ್ಯಾನಂ ಕೃಪಯಾ ಮುನಿನಾಕೃತಂ" ಎಂಬ[illegible] ಸಾರವಾಗಿ ವೇದಾರ್ಥಜ್ಞಾನ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರ [illegible]ಗು ಮತ್ತು ಗಹನವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕ್ಲೇಶಪಡುವಂಥಾ [illegible]ಪಾಮರಾದವರಿಗು ಧರ್ಮಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟಾಗಲಿ ಎಂತ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳಂಥಾ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ ವ್ಯಾಸ[illegible]ನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನ ಚರ[illegible]ನೆ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು * ಸಂಭವಾದಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವಾಂತವುಳ್ಳ ಅಷ್ಟಾದಶಪರ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿಯು ಸರ್ವವೇದಾರ್ಥ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯು ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಐದನೆ ವೇದವೆಂತ ಖ್ಯಾದಿ ಪೆತ್ತದ್ದಾಗಿಯು ಇರುವ ಭಾರತವನ್ನು ರಚನೆಮಾಡಿದರು ಇದರಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಪರ್ವಾಂತರ್ಗತವಾಗಿಯು ಭಾರತಪಾರಿಜಾತ ಮಧುಭೂತವಾಗಿಯು ಭಾರತಸಾರಸಂಗ್ರಹ ರೂಪವಾಗಿಯು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿಯು ಇರುವ ಈ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ರಚ

---

* ಹದಿನೆಂಟು ಪರ್ವಗಳ ಹೆಸರು ೧ ಆದಿ ೨ ಸಭಾ ೩ ಆರಣ್ಯ ೪ ವಿರಾಟ ೫ ಉದ್ಯೋಗ ೬ ಭೀಷ್ಮ ೭ ದ್ರೋಣ ೮ ಕರ್ಣ ೯ ಶಲ್ಯ ೧೦ ಗದಾ ೧೧ ೧೨ ಶಾಂತಿ ೧೩ ಅನುಶಾಸನಿಕ ೧೪ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ ೧೫ ಮೌಸಲ ೧೬ ಮಹಾಪ್ರ ೧೭ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ೧೮ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವ ಯೆಂತ.

మాడిదరు. ఈగీతాశాస్త్రవు అష్టాదశాధ్యాయాత్మకవాదద్దు ఈహ దినెంటు అధ్యాయగళన్నూ ఆరు ఆరు అధ్యాయగళుళ్ల మూరుషట్కగళాగి విభాగిసిద్ధారె. ఇదరల్లి ప్రథమషట్కదింద జ్ఞానోపాయవన్న ద్వితీయషట్కదింద అజ్ఞానోపాయక్కె సాధనవన్నుతిళిసి మూరనే షట్కదల్లి మేలే వుక్తగళాద యెరడు షట్కగళ ప్రమేయవన్న విస్తరిసుత్తారె.

ఈగీతా ప్రారంభదల్లి ధృతరాష్ట్రజనన్న కురితు సంజయను దూరదల్లిద్దె రణరంగదల్లి నెడదవృత్తాంతగళన్న హ్యాగె హేళిదనెంరె శ్రీ వేదవ్యాసదేవర పరమానుగ్రహదింద ఆతగె దూరశ్రవణ [illegible]నశక్తి ఉంటాగితు ఆదకారణ ధృతరాష్ట్రజను తన్న పుత్రరుగళువన్ను తిళియబేకెంత సంజయనన్న కురితు మేలే ఉక్తవాగువరీతియింద ప్రశ్నెమాడుత్తానె.

మూ॥ ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ.

వ్యా॥ ధృతరాష్ట్రజను (సంజయనన్న కురితు) మాతనాడుత్తానె.

మూ॥ ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతాయుయుత్సవః ।
మామకాః పాండవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ ॥౧॥

టీ॥ హేసంజయ = ఎలోసంజయనె ధర్మక్షేత్రే = ధర్మసాధన భూమియాద కురుక్షేత్రె = కురుక్షేత్రవెంబ స్థలదల్లి యుయుత్సవఃఏవ= యుద్ధమాడబేకెంబ ఇచ్ఛాయుళ్ళవరాగి సమవేతాః = మిళితరాగిద్దంథా మామకాః=నన్నసంబంధగళాదదుర్యోధనాదిగళు పాండవాశ్చ =పాండురాజన పుత్రరూను కిమకుర్వత=యుద్ధరంగదల్లి ఏనుమాడిదరుయెంత ప్రశ్నెమాడిదను.

వి-అ॥ పాండవరు పరమభగవద్భక్తరు ఎంబవిషయ సర్వసాక్షిసిద్ధవాగిద్దరు అజ్ఞానవిల్లదె ధృతరాష్ట్రను తన్నమక్కళ జయవిషయవ

న్న కురితు తిళకోళ్ళే కెంబ అపేక్షెయింద సంజయనన్నకురితు ప్రశ్నె
మాడిదనెంత తాత్పర్య. కురుపాండవరు ద్వాపరయుగద అంత్యభాగద
ల్లికురుక్షేత్రవెంబ హెసరుళ్ళ స్థళదల్లి యుద్ధమాడిదరు ఈయుద్ధవుమా
ఘశుద్ధ పౌర్ణమీదివసదల్లి ప్రారంభవాగి హదినెంటుదివసగళు అవిచ్ఛి
న్నవాగి నడయితెంతె తెళియ బరుతదె అదరల్లి హత్తుదివసగళు భీష్మా
చార్యరు ౫ దివసగళు ద్రోణాచార్యరు ౨ దివసగళు కర్ణ వందు రా
త్రి శల్య వందు హగలు దుర్యోధనయుద్ధమాడి సకల కౌరవసైన్యదిందః
హా స్మృతరాద రెంత తిళియబరుత్తదె కురుక్షేత్రవెంబువదు తానేశ్వ
రయిల్ స్టేషనిగె దక్షిణభాగదల్లిరువ వందు దొడ్డసరోవరగ
రువ భూప్రదేశద హెసరు ఇదు పూర్వకాలదల్లి సరస్వ
ణభాగ మొదలు దృషద్వతీనదిగె ఉత్తరభాగద వరిగు
వంతె తెళియ బరుత్తదే ఇదేస్థలక్కె శమంతపంచ
రు ఇదేస్థలదల్లె పరశురామదేవరు పూర్వయుగగళల్లి
సంహారిసి అవరర క్తదింద అయిదుసరోవరగళన్ను నిర్మాణమాడి అర
క్తదిందలె పితృతర్పణాదిగళు మాడిదరెంతె ఉక్తగళాగిదె ఆసరోవ
రగళు ఈగలుకాణల్పడుత్తదె ఆదరె విశేషవాగి ఖిలగళాగిదె ఆప్రకా
ర రక్తదిందతోయిదిరువ కారణదిందలె అల్లినభూప్రదేశ కెంపుబణ్ణవుళ్ళ
ద్దాగి అదేయెంత హేళల్పడుత్తదె.

మూ॥ సంజయ ఉవాచ-

వ్యా॥ మేలె ధృతరాష్ట్రి జను కేళిద ప్రశ్నెక్కె సంజయను ఉ
త్తర హేళుత్తానె ఏనందరె.

మూ॥ దృష్ట్వాతుపాండవానీకం వ్యూఢందుర్యోధన స్తదా।
ఆచార్యముపసంగమ్య రాజావచన మబ్రవీత్ ॥ ౨॥

టీ॥ తదా=ఆ యుద్ధరంగదల్లి సమస్తరు మిళితరాగిరువాగె వ్యూ
ఢం=విశాలవాద పాండవానీకం=పాండవసైన్యవన్ను రాజా=కౌరవ

ರಾಜನಾದಂಥಾ ದುರ್ಯೋಧನಃ=ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯೋಪೇತನಾದ ದುರ್ಯೋಧನಾಖ್ಯನಾದಂಥಾ ನಿನ್ನಮಗನು ದೃಷ್ಟ್ವಾತು=ನೆಟ್ಟಗೆನೋಡಿದವನಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯಂ=ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪ = ಸಮೀಪಕ್ಕೆಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ್ಯ = ಹೋದವನಾಗಿ ವಚನಂ = ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅಬ್ರವೀತ್ =ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಅವ॥ ಏನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿದನೆಂದರೆ "ಪಶ್ಯೈತಾಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ" ಎಂಬಮೂರನೆಶ್ಲೋಕ ಮೊದಲು ಹನ್ನೊಂದನೆಶ್ಲೋಕಪರ್ಯಂತ ದುರ್ಯೋಧನನು ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಸಂಜಯನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಜನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ಪಶ್ಯೈತಾಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾ ಮಾಚಾರ್ಯಮಹತೀಂ ಚಮೂಂ।
ವ್ಯೂಢಾಂ ದ್ರುಪದಪುತ್ರೇಣ ತವಶಿಷ್ಯೇಣಧೀಮತಾ ॥ 3 ॥

ಟೀ॥ ಹೇ ಆಚಾರ್ಯ=ಭೋ ಆಚಾರ್ಯರೆ ತವಶಿಷ್ಯೇಣ-ನಿಮ್ಮಶಿಷ್ಯನಾದ ಧೀಮತಾ=ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದಂಥಾ ದ್ರುಪದಪುತ್ರೇಣ=ದ್ರುಪದರಾಜನ ಮಗನಾದ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ವ್ಯೂಢಾಂ=ವ್ಯೂಹಾಕಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಏತಾಂ=ಈ ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುತಲಿರುವ ಮಹತೀಂ=ವಿಸ್ತಾರವಾದಂಥಾ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ=ಪಾಂಡುರಾಯನ ಪುತ್ರರುಗಳ ಚಮೂಂ = ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪಶ್ಯ=ನೋಡಿರಿ.

ವಿ ಅ॥ "ತವಶಿಷ್ಯೇಣಧೀಮತಾ" ಎಂತಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಗೆ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಸಂಹರಿಸಲು ಈಗೆಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿರುವ ದ್ರುಪದ್ಯುಮ್ನನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲೆವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಅಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಾದಿ ವಿದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದಕಾರಣ ಅವನುಮಹಾಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಎಂತತಾತ್ಪರ್ಯ ಮತ್ತು "ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾ ಮಾಚಾರ್ಯ" ಎಂಬಪದಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ರೋಣದರಿಂದ ಕುಂತಿಗೆ ಧರ್ಮರುಷರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿನಿಮಗೆ ಅಂತಃಪಕ್ಷಪಾತ ನಮ್ಮಸಂಪೂರ್ವದಾಳಿದ್ದಾಗ್ಯಾನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಾವಿಶ್ವಾಸಮಾತ್ರವೆಎಂತಏರ್ಪಡುತದೆ.

మూ॥ అత్రశూరామహేష్వాసా భీమార్జున సమాయుధి॥

టీ॥ అత్ర=ఈ పాండవరసైన్యదల్లి మహేష్వాసాః=దొడ్డధనుష్యుళ్ళంథా యుధి=యుద్ధదల్లి భీమార్జునసమాః= భీమార్జునర సమరాదంథా శూరాః=శూరరుగళు సంతి=ఇద్దారె.

వి. అ॥ ఇల్లి‘‘భీమార్జున సమాయుధి’’ ఎంత ఇవరిబ్బరన్నుపమానవాగి హేళువదరింద అపారగుణవుళ్ళద్దు వుపమానవు స్వల్పగుణవుళ్ళంథాద్దు ఉపమేయవాగిరుత్తదె ఆద్దరింద అవరుగళు అప్రాకృతవాద మహాపరాక్రమశాలిగళెంత వ్యక్తవాగివర్పడుత్తదె.

మూ॥ యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చమహారథః ॥౪॥

ధృష్టకేతుశ్చేకితానః కాశిరాజశ్చవీర్యవాన్ ।
పురుజిత్ కుంతిభోజశ్చ శైబ్యశ్చనరపుంగవః ॥౫॥

యుధామన్యుశ్చవిక్రాంత ఉత్తమౌజాశ్చవీర్యవాన్ ।
సౌభద్రోద్రౌపదేయాశ్చ సర్వఏవ మహారథాః ॥౬॥

టీ॥ ఆ శూరరుగళుదారెందరె హేళుత్తానె :—మహారథః=మహారథనాద యుయుధానః=సాత్యకియు విరాటశ్చ=విరాటరాజను ద్రుపదశ్చ=ద్రుపదరాజను వీర్యవాన్=పరాక్రమశాలియాద ధృష్టకేతుః=ధృష్టకేతురాజను చేకితానః=చేకితానను కాశిరాజశ్చ= కాశీరాజను నరపుంగవః=పురుషశ్రేష్టనాద పురుజిత్=పురుజితురాజను కుంతిభోజశ్చ=కుంతిభోజను శైబ్యశ్చ=శైబ్యను విక్రాంతః=పరాక్రమశాలియాద యుధామన్యుశ్చ=యుధామన్యు వీర్యవాన్=పరాక్రమశాలి యాదంథా ఉత్తమౌజాశ్చ=ఉత్తమౌజను సౌభద్రః = సుభద్రా పుత్రనాద అభిమన్యు ద్రౌపదేయాశ్చ=ద్రౌపదిపుత్రరు ఆద సర్వఏవ=ఎల్లరూను మహారథాః=మహారథరె.

వి.అ॥ ద్రౌపదేయరు దారెందరె ద్రౌపదియల్లి ధర్మరాజ, భీమ అర్జున, నకుల, సహదేవ, ఆద ఇవరుగళింద హుట్టిదవరు క్రమవాగి ప్రతివింధ్య సుతసోమ శ్రుతకర్మ శతానీక శ్రుతసెన ఎంబ హెసరుళ్ళవరు మత్తు మహారథరెందరె “ఏకోదశ సహస్రాణాం యోధయేద్య స్తు ధన్వినాం। శస్త్రశాస్త్రప్రవీణశ్చ మహారథ ఇతిస్మృతః” ఎంతప్రమాణ ఇరువదరింద హత్తు సహస్రధానుష్కర సంగడ ఏకాకియాగి యుద్ధమాడ్తోవనాగియు శస్త్రశాస్త్ర కుశలనాగియు ఇరువంథావనన్ను మహారథికి నెంతహేళుత్తారె మత్తు పూర్వోక్త శ్లోకగళల్లి మహారథః వీర్యవాన్ నరపుంగవః ఎంబ విశేషణగళు ప్రతివొబ్బరాజగు అన్వయ మాడికో బేకు.

మూ॥ అస్మాకంతువిశిష్టాయే తాన్నిబోధద్విజోత్తమ।
నాయకామమసైన్యస్య సంజ్ఞార్థంతాన్ బ్రవీమి తే ॥౭॥

టీ॥ హేద్విజోత్తమ = భో బ్రాహ్మణశ్రేష్టరాద ద్రోణాచార్యరె అస్మాకంతు = నమ్మ సంబంధిగళాద విశిష్టాః = బలవంతరాద మమ సైన్యస్య నన్న సైన్యక్కె నాయకాః = ప్రేరకరు అథవా యజమానరు యె = దారో తాన్ = అవరుగళన్ను తేనిమగె సంజ్ఞార్థం= నెట్టగె తిళివదగోస్కర బ్రవీమి = హేళుత్తేనె త్వం=నీవు నిబోధ = తిళదు కొళ్ళరి.

వి. అ॥ ఇల్లి “తు” ఎంబో అవ్యయదింద పాండవ సైన్యస్థవీరరిగు నమ్మ సైన్యదల్లిరువవీరరిగు అత్యంత వ్యత్యాసవుంటు అదేనందరెనమ్మ సేనానాయకరు యజమానసల్లి విశేషాభిమానవుళ్ళవరల్ల పాండవ సైన్యదల్లిరువవీరరు యజమానసల్లి అభిమానవుళ్ళవరెంత ఏర్పడుత్తదె.

మూ॥ భవాన్ భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితింజయః॥
అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తి స్తథైవచ ॥౮॥

అన్యేచ బహవశ్శూరా మదర్థే త్యక్త జీవితాః ।
నానాశస్త్రప్రహరణాః సర్వేయుద్ధ విశారదాః ॥ ౯॥

టీ॥ భవాన్ = నీవు భీష్మశ్చ = నిమ్మపితామహనాద భీష్మాచార్యరు కర్ణశ్చ = కర్ణను సమితింజయః = యుద్ధదల్లి సర్వదాజయశాలియాద కృపశ్చ = కృపాచార్యను అశ్వత్థామా = నిన్న పుత్రనాదచిరంజీవియాద అశ్వత్థామను వికర్ణశ్చ = వికర్ణను సౌమదత్తిః = సోమదత్త రాజన పుత్రనాద భూరిశ్రవను తథైవ = అదే రీతియాగి (కెలవ పాఠగళల్లి జయద్రథశ్చ యెంత అదె) అన్యేచ = మత్తు ఇతరరాదంథా బహవః = అనేకరాదంథా శూరాః = యుద్ధవిశారదరు మదర్థే = నన్నగోస్కర త్యక్తజీవితాః = ప్రాణత్యాగ విషయదల్లి నిశ్చయవుళ్లవరాగి నానాశస్త్ర ప్రహరణాః = వివిధవాదశస్త్ర పాణిగళాద సర్వే = సమస్తరు యుద్ధవిశారదాః=యుద్ధదల్లి కుశలరాగిద్దారె (హాగిద్దరు)

వి. అ॥ ఉభయసైన్యదల్లిరువ బలిష్ఠర పరిగణనె మాడువకాలదల్లి నమగె జయవుంటాగలారదు యెంత తోరుతదె ఆద్దరింద నీవుగళు యుద్ధదల్లి సన్నద్ధరాగిరతక్కద్దెంతె కెళగిన యెరడు శ్లోకగళింద ద్రోణాచార్యరన్ను కురితు దుర్యోధనను మాతనాడుత్తానె "ఏష్యత్తు నిశ్చితం యత్తదతీతత్వేనభణ్యతె" ఎంబో న్యాయదింద మదర్థే త్యక్తజీవితాః యంబస్థళదల్లి ముందెనడెయువ యుద్ధదల్లి ప్రాణపరిత్యాగ మాడతక్క తమ్మ సేనా పతిగళన్ను నోడి ఈగలె ప్రాణ పరిత్యాగ మాడిదరు యెంబ పదప్రయోగ మాడల్పట్టితు.

మూ॥ అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలంభీష్మాభి రక్షితం ।
పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం బలంభీమాభి రక్షితం॥ ౧౦॥

టీ॥ భీష్మాభి రక్షితం = సేనా నాయకరాద భీష్మాచార్యరింద రక్షితవాద అస్మాకం = నమ్మసంబంధియాద తత్బలం = నీవుగళే మొదలాగివుళ్ల శూరరు గళిందకూడిదంథా ఈ సైన్య అపర్యాప్తం =

పాండవర సంగడ యుద్ధమాడోదరల్లి అసమర్థవు భీమాభి రక్షితం = భీమసేననింద రక్షితవాదంథా ఏ తేషాం=ఆ పాండవర ఇదంబలం= ఎదురిగె కాణుతలిరువ సైన్యవు పర్యాప్తం = నమ్మ సైన్యద సంగడ యుద్ధమాడోదరల్లి సమర్థవు.

వి. అ॥ కౌరవ సైన్యవు హన్నొందు (౧౧) అక్షౌహిణీ సంఖ్యావుళ్ళద్దు పాండవర సైన్య ఏళు (౭) అక్షౌహిణీమాత్రవే ఏళు అక్షౌహిణీసంఖ్యావుళ్ళ పాండవర సైన్యవన్ను నోడి హన్నొందు అక్షౌహిణీ సంఖ్యాసైన్యవుళ్ళ దుర్యోధనను పాండవర సంగడ యుద్ధమాడలు సైన్యసాలదెంత హేళిద్దానె ఇదరింద దుర్యోధనను ప్రథమదల్లే తన్న జయ విషయదల్లి అనుమానవన్ను హొంది భీతనాదనెంతతాత్పర్య. ఇదే భీతియిందలే ఇన్ను ముందక్కె మాతనాడుత్తానె. ఆ మాతుగళు యావదెందరె.

మూ॥ అయనేషుచ సర్వేషు యథా భాగమవస్థితాః ।
భీష్మమేవాభిరక్షంతు భవంత స్సర్వ ఏవహి ॥౧౧॥

టీ॥ హి=నమ్మ సైన్య పాండవరన్ను జయిసువదక్కె సమర్థవల్లవాదకారణ భవంతస్సర్వఏవ = నీవెల్లరు సర్వేషు = సమస్తగళాద అయనేషు = వ్యూహప్రవేశ మార్గగళల్లి యథా భాగమవస్థితాః=అవరవర భాగవన్ను అతిక్రమిసదే యుద్ధంథావరాగి భీష్మమేవ= భీష్మాచార్యరన్నే అభిరక్షంతు = సంరక్షణె మాడరి (అన్యరసంగడ యుద్ధమాడువ భీష్మాచార్యరు హిందే శత్రుగళింద తాడితరాగదంతె రక్షిసరెంత దుర్యోధనను ద్రోణాచార్యర సంగడమాతనాడిదను)

వృద్ధరాద ఈ భీష్మాచార్యరు పాండవర సైన్యవన్ను హ్యాగెజయిసుత్తారె ఎంత విషాదవన్ను హొందిరువ దుర్యోధనను ద్రోణాచార్యరల్లి ఏనో ఆలోచిసుత్తానె ఎంత భీష్మాచార్యరుతిళిదు ఆ దుర్యోధ

నన చింతెయన్ను పరిహరిసువదక్కోస్కర సిహ్మనాద పూర్వక శంఖ ధ్వనియన్ను మాడిదరెంత సంజయను హేళుత్తానె.

మూ॥ తస్యసంజనయన్ హర్షం కురువృద్ధః పితామహః ।
సిహ్మనాదం వినద్యోచ్చైః శంఖందధ్మౌ ప్రతాపవాన్ ॥౧౨॥

టీ॥ సంజయ ఉవాచ = సంజయను ధృతరాష్ట్రజనన్ను కురితు మాతనాడుత్తానె తస్య = ఆదుర్యోధననిగె హర్షం = సంతోషవన్ను సంజనయన్ = ఉంటు మాడువదగోస్కర కురువృద్ధః = కౌరవశ్రేష్టనాదంథా పితామహః = భీష్మాచార్యరు ఉచ్చైః =ఘట్టియాగి సిహ్మనాదం = సింహనాదవన్ను వినద్య = మాడి మత్తు ప్రతాపవాన్ = కీర్తిశాలియాదంథా భీష్మాచార్యరు శంఖం = శంఖవన్ను దధ్మౌ = ఊదిదరు (ఆగె కృతసంకేతరాద ఆసేనాస్థరుగళు ఏకకాలదల్లి వాద్యఘోషగళు మాడిదరెంత కెళగిన శ్లోకదింద హేళుత్తానె.

మూ॥ తతఃశంఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానక గోముఖాః ।
సహసైవాభ్యహన్యంత సశబ్దస్తుములోభవత్ ॥ ౧౩॥

టీ॥ తతః = అనంతరదల్లి (భీష్మాచార్యరు సింహనాదపూర్వక శంఖధ్వనియన్ను మాడిదనంతర కౌరవసైన్యదల్లి) శంఖాశ్చ = (ఇతర సేనానాయకరింద) శంఖగళు భేర్యశ్చ=భేరిగళు పణవానకగోముఖాః= తమటెనగారి గోముఖగళెంబ యుద్ధ సంబంధవాద వాద్యగళు సహసైవ = ఏకకాలదల్లి అభ్యహన్యంత = శబ్ద మాడల్పట్టితు సశబ్దః = ఆ శబ్దవు తుములః = దట్టవాగి అభవత్ = ఆగితు.

అ॥ ఈప్రకార కౌరవసైన్యద వృత్తాంతవన్ను హేళి ఈగ పాండవసైన్యద వృత్తాంతవన్ను ఉపక్రమిసుత్తానె.

మూ॥ తతఃశ్వేతైర్హయైర్యుక్తే మహతిస్యందనేస్థితౌ ।
మాధవఃపాండవశ్చైవ దివ్యౌశంఖౌ ప్రదధ్మతుః ॥ ౧౪ ॥

పాంచజన్యంహృషీకేశో దేవదత్తంధనంజయః ।
పౌండ్రందధ్మౌమహాశంఖం భీమకర్మావృకోదరః ॥ ౧౫ ॥
అనంతవిజయంరాజా కుంతీపుత్రోయుధిష్ఠిరః ।
నకులస్సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ ॥ ౧౬ ॥
కాశ్యశ్చపరమేష్వాసః శిఖండీచమహారథః ।
ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చాపరాజితః ॥ ౧౭ ॥
ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే ।
సౌభద్రశ్చమహాబాహుః శంఖాన్దధ్ముః పృథక్పృథక్ ॥ ౧౮ ॥

టీ॥ తతః = కౌరవసైన్యదల్లి పూర్వోక్తరీతియాగి శంఖధ్వనిగళు ఆదనంతర శ్వేతైర్హయైర్యుక్తే = బెళ్ళగినకుదరెగళు కట్టిరువ స్యందనే=రథదల్లి స్థితౌ=కూతిరువంథా మాధవః = లక్ష్మీపతియాదకృష్ణను పాండవశ్చైవ = పాండురాజపుత్రనాద అర్జునను పాంచజన్యం=పాంచజన్యవెంబశంఖవన్ను హృషీకేశః=ఇంద్రియగళిగె నియామకనాదంథా పరమాత్మను దేవదత్తం = దేవదత్తవెంబశంఖవన్ను ధనంజయః=అర్జునను దివ్యౌ=దివ్యగళాద శంఖౌ=తమస్వకీయవాద ఎరడు శంఖగళన్ను ప్రదధ్మతుః=ధ్వనిమాడిదరు (మత్తు) భీమకర్మా=భయంకరవాద కార్యగళు మాడువ వృకోదరః=భీమసేనను పౌండ్రం=పౌండ్రవెంతనామవుళ్ళ మహాశంఖం=దొడ్డశంఖవన్ను దధ్మౌ=ధ్వనిమాడిదను కుంతీపుత్రః=కుంతీదేవిగెమగనాదంథా రాజా=పాండవసైన్యక్కె అరసనాదంథా యుధిష్ఠిరః = ధర్మరాయను అనంతవిజయం = అనంతవిజయ వెంబశంఖవన్ను సుఘోషమణి పుష్పకౌ = సుఘోష మణి పుష్పకగళెంబ ఎరడు శంఖగళన్ను నకులస్సహదేవశ్చ = నకులసహదేవరుగళు పరమేష్వాసః = శరాసన ఉళ్ళంథా కాశ్యశ్చ = కాశిరాజను మహారథః = మహారథికనాదంథా శిఖండీచ = శిఖండియు ధృష్టద్యుమ్నః = పాండవ సేనాధిపతియాద ధృష్టద్యుమ్నను విరాటశ్చ =

ಮತ್ಸ್ಯರಾಜನು ಅಪರಾಜಿತಃ = ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯವಿಲ್ಲದ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ = ಸಾತ್ಯಕಿಯು ದ್ರುಪದಃ = ದ್ರುಪದರಾಜನು ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ = ದ್ರೌಪದೀ ದೇವೇರ ಮಕ್ಕಳುಗಳು ಮಹಾಬಾಹುಃ = ಅತ್ಯಂತವಾದ ಬಾಹುಶಾಲಿಯಾದ ಸೌಭದ್ರಶ್ಚ = ಸುಭದ್ರಾ ಪುತ್ರನಾದ ಅಭಿಮನ್ಯು ಪೃಥಿವೀಪತೇ = ಯಲೋ ರಾಜನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೆ ಸರ್ವಶಃ = ಮ್ಯಾಲೆ ಹೇಳಿದ ಸರ್ವರು (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಕೀಯವಾದ) ಶಂಖಾನ್ = ಶಂಖಗಳನ್ನು ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ = ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ದಧ್ಮುಃ = ಧ್ವನಿ ಮಾಡಿದರು.

ಮೂ॥ ಸಘೋಷೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ಹೃದಯಾನಿ ವ್ಯದಾರಯತ್ ।
ನಭಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಚೈವ ತುಮುಲೋ ವ್ಯನುನಾದಯನ್ ॥ ೧೯ ॥

ಟೀ॥ ಸಘೋಷಃ = ಆ ಪಾಂಡವರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದ ಶಂಖಗಳ ಧ್ವನಿಗಳು ನಭಶ್ಚ = ಆಕಾಶವನ್ನು ಪೃಥಿವೀಂ ಚೈವ = ಭೂಮಿಯನ್ನು ತುಮುಲಃ = ದಟ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯನುನಾದಯನ್ = ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಮಾಡಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ = ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಜನ ಪುತ್ರರಾದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳ ಹೃದಯಾನಿ = ಹೃದಯಗಳನ್ನು ವ್ಯದಾರಯತ್ = ಸೀಳಿಸಿತು ಅಂದರೆ ಆಗಲೇ ಕುರುಕುಲ ನಷ್ಟವಾಗಿ ತೆಂತ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ತಿಳಿದರೆಂತ ಭಾವ.

ಅ॥ ಈ ಪ್ರಕಾರ ದುರ್ಯೋಧನನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಉಭಯಸೈನ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಈಗ ಅರ್ಜುನನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅಥ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ ಕಪಿಧ್ವಜಃ।
ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಶಸ್ತ್ರಸಂಪಾತೇ ಧನುರುದ್ಯಮ್ಯ ಪಾಂಡವಃ ॥ ೨೦ ॥
ಹೃಷೀಕೇಶಂ ತದಾ ವಾಕ್ಯಮಿದಮಾಹ ಮಹೀಪತೇ ।

ಟೀ॥ ಅಥ = ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಪಿಧ್ವಜಃ = ಹನುಮಧ್ವಜನಾದ ಅರ್ಜುನನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾನ್ = ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿರುವಂಥಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ = ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದೃಷ್ಟ್ವಾ = ನೋಡಿ ಶಸ್ತ್ರಸಂಪಾತೇ = ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಯೋಗಿಸತಕ್ಕ ಕಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಪಾಂಡವಃ =

అర్జునను ధనురుద్యమ్య=ధనుస్సన్నెత్తి హేమహీపతే=ఎలై భూపతియాద ధృతరాష్ట్రనే తదా=ఆకాలదల్లి ఇదంవాక్యం=ఇన్ను ముందే హేళువంథా మాతన్ను హృషీకేశం=ఇంద్రియనియామకనాదంథా పరమాత్మనన్ను కురితు ఆహ=హేళుత్తానె (ఏనందరె)

అ॥ "సేనయోరుభయోర్మధ్యే" ఎంబశ్లోకమొదలు మొరడూవరి శ్లోకగళింద అర్జునవాక్యవన్ను నిరూపిసుత్తారె.

మూ॥ అర్జున ఉవాచ ।

సేనయోరుభయోర్మధ్యే రథంస్థాపయ మేచ్యుత ॥ ౨౧ ॥
యావదేతాన్నిరీక్షేహం యోద్ధుకామానవస్థితాన్ ।
కైర్మయాసహ యోద్ధవ్య మస్మిన్రణసముద్యమే ॥ ౨౨ ॥
యోత్స్యమానానవేక్షేహం యఏతేత్రసమాగతాః ।
ధార్తరాష్ట్రస్యదుర్బుద్ధే ర్యుద్ధే ప్రియచికీర్షవః ॥౨౩॥

టీ॥ అస్మిన్=ఈ ఎదురల్లి కాణుతలిరువంథా రణసముద్యమే= యుద్ధ సందర్భదల్లి కైః=దారుగళింద సహ=కూడ మయా=నన్నింద యోద్ధవ్యం = యుద్ధ మాడతక్కద్దు దుర్బుద్ధేః= దుష్టబుద్ధి ఉళ్ళంథా ధార్తరాష్ట్రస్య = ధృతరాష్ట్రపుత్రనాద దుర్యోధనగె యుద్ధే = యుద్ధదల్లి ప్రియచికీర్షవః = ప్రీతియన్న మాడబేకెంబ ఇచ్ఛెవుళ్ళవరాగి యే=యావ ఏతే = ఈ ఎదురిగె కాణుతలిరువరు అత్ర = ఈరణరంగదల్లి సమాగతాః = ప్రాప్తరాగిద్దారో తాన్ = అంథా ఏతాన్ = ఈ యోద్ధుకామాన్ = యుద్ధసన్నద్ధరాదంథా అవస్థితాన్ = ఎదురాగినింతిరువంథా జనగళన్ను అహం = నాను యావత్ =ఎదువరిగె నిరీక్షే = నోడుత్తేనో యోత్స్యమానాన్ = ముందే యుద్ధమాడువంథావరన్ను యావత్ = ఎదువరెగె అహం = నాను అవేక్షే=నోడుత్తేనో తావత్ = ౧తి ఉభయోః = ఎరడువిధగళాద సేనయోః = సైన్యగళ

మధ్యే=మధ్యదల్లి హేఅచ్యుత= యలైచతుర్విధ నాశరహితనాద కృష్ణ నే మే= నన్న రథం= రథవన్ను స్థాపయ = నిల్లిసు.

తా॥ ఉభయ సైన్యస్థర గుణదోషసంఖ్యా తారతమ్యాదిగళ న్ను తిళియువదగోస్కర తన్న రథవన్ను ఎరడుసైన్యగళ మధ్యదల్లి నిల్లి సెంత అర్జునను శ్రీ కృష్ణనన్ను కురితు మాతనాడిదను.

అ॥ "ఏవముక్తో హృషీ కేశః" ఎంబ శ్లోక మొదలు ఎరడు శ్లోక గళింద సంజయను ధృతరాష్ట్ర జనన్ను కురితు హేళిదవాక్యవన్ను అను వాద మాడుత్తారె.

మూ॥ సంజయ ఉవాచ

ఏవముక్తోహృషీ కేశో గుడాకే శేనభారత ।
సేనయోరుభయోర్మధ్యే స్థాపయిత్వారథో త్తమం॥ ౨౪॥
భీష్మద్రోణప్రముఖతః సర్వేషాంచమహీక్షితాం ।
ఉవాచ పార్థపశ్యైతా న్సమవేతాన్కురూనితి ॥ ౨౫ ॥

టీ॥ హేభారత= యలై భరతకులోత్పన్ననాద ధృతరాష్ట్రజనే ఏవం=ఈ విధవాగి గుడాకేశేన = జితనిద్రనాద అర్జుననింద ఉక్తః= హేళిసికొళల్పట్టంథా హృషీకేశః = ఇంద్రియప్రేరకనాద శ్రీకృష్ణను ఉభయోః=ఎరడు విధగళాద సేనయోః=సైన్యగళ మధ్యే= మధ్యప్రదే శదల్లి భీష్మద్రోణప్రముఖతః = భీష్మాచార్యరు ద్రోణాచార్యరు ఇవరు గళె మొదలాగివుళ్ల సర్వేషాంచ=సమస్తరాద మహీక్షితాం=రాజరు గళ ప్రముఖతః=ఎదురల్లి రథోత్తమం=ఉత్తమవాదరథవన్ను స్థాపయి త్వా=నిల్లిసి హేపార్థ =ఎలో అర్జుననే సమవేతాన్ = కలితరాగిరు వంథా ఏతాన్ = ఈ ఎదురాగికాణిసువంథా కురూన్ = కౌరవరన్ను పశ్య=నోడు ఇతి=ఎంత ఉవాచ=మాతనాడిదను.

మూ॥ తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్పార్థః పితౄనథ పితామహాన్ ।
ఆచార్యాన్మాతులాన్భ్రాతౄన్పుత్రాన్పౌత్రాన్సఖీంస్తథా॥ ౨౬॥

శ్వశురాన్సుహృదశ్చైవ సేనయోరుభయోరపి।
తాన్సమీక్ష్యస కౌంతేయః సర్వాన్బంధూనవస్థితాన్ ॥ ౨౭ ॥
కృపయా పరయావిష్టో విషీదన్నిదమబ్రవీత్ ॥

టీ॥ తత్ర=ఆరణరంగదల్లి ఉభయోః = యెరడువిధగళాద సేనయోరపి=సైన్యగళల్లియూ స్థితాన్=ఇరువంథా పితౄన్=పితృగళన్ను అథ=హాగె పితామహాన్=పితృపితృగళన్ను ఆచార్యాన్=ఆచార్యరన్ను మాతులాన్=సోదరమావందరుగళన్ను భ్రాతౄన్=అణ్ణతమ్మందరన్ను పుత్రాన్=పుత్రరన్ను పౌత్రాన్=మొమ్మక్కళన్ను సఖీన్=స్నేహితరన్ను శ్వశురాన్=మావందరుగళన్ను తథా = హాగె సుహృదశ్చైవ= సుహృత్తుగళన్ను పార్థః = అర్జునను అపశ్యత్ =నోడిదను సః = ఆ కౌంతేయః = కుంతీ పుత్రనాద అర్జునను అవస్థితాన్ = నింతిరతక్కంథా సర్వాన్ = సమస్తరాద తాన్ = పూర్వోక్తరాద బంధూన్ = బంధుగళన్ను సమీక్ష్య = నోడి పరయా = అత్యంతవాదంథా కృపయా= కారుణ్యదింద ఆవిష్టః = వ్యాప్తనాగి విషీదన్ = మనోదౌర్బల్యవుళ్ళవనాగి ఇదం=వక్ష్యమాణ వాక్యవన్ను అబ్రవీత్=హేళిదను.

అవ॥ "ఇదమబ్రవీత్" ఇత్యాది పూర్వోక్త అర్జునన వాక్యవన్ను "దృష్ట్వేతి" శ్లోక మొదలు అధ్యాయ సమాప్తిపర్యంతవాగి అనువదిసుత్తారె.

మూ॥ అర్జున ఉవాచ.

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ యుయుత్సుం సముపస్థితం ॥ ౨౮ ॥
సీదంతి మమ గాత్రాణి ముఖంచ పరిశుష్యతి ।

టీ॥ అర్జున ఉవాచ=అర్జునను హేళుత్తానే:— హే కృష్ణ= యత్రైలోక కర్షకనాద కృష్ణనె యుయుత్సుం = యుద్ధమాడబేకెంబ ఇచ్ఛాఉళ్ల సముపస్థితం = యుద్ధసన్నద్ధరాగిరువంథా స్వజనం = బం

ధుజనరన్ను దృష్ట్వా=నోడి మమగాత్రాణి = నన్న శరీరగళు సీదంతి= బడలుతదె ముఖంచ = ముఖవు పరిశుష్యతి = బాడుత్తదె.

మూ॥ వేపథుశ్చ శరీరేమె రోమహర్షశ్చ జాయతే ॥ ౨౯ ॥
గాండీవం స్రంసతే హస్తాత్త్వక్ చైవపరిదహ్యతే।

టీ॥ మే శరీరె=నన్న శరీరదల్లి వేపథుశ్చ=నడగోణవు రోమహర్షశ్చ = రోమాంచవు కూడా జాయతే= ఉంటాగుతదె గాండీవం=గాండీవ నామకధనస్సు హస్తాత్ = హస్తద్దశెయింద స్రంసతే=జారుతదె త్వక్చైవ = చర్మవు పరిదహ్యతే = దహిసుత్తదె.

మూ॥ నచశక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతీవచమేమనః ॥ ౩౦ ॥
నిమిత్తాని చపశ్యామి విపరీతాని కేశవ।

టీ॥ అవస్థాతుం = నిల్లువదక్కె నచశక్నోమి=సమర్థనాగలారె మేమనశ్చ = నన్నమనస్సాను భ్రమతీవ = సంచరిసువంతె అదె హేకేశవ = యలో బ్రహ్మరుద్రనియామకనాదకృష్ణనె విపరీతాని = దుష్టగళాదంథా నిమిత్తానిచ= శకునగళన్ను పశ్యామి = నోడుత్తేనె.

అవ॥ యుద్ధదింద శ్రేయస్సు లభ్యవాగుతదల్లవా అందరెహేళుత్తానె.

మూ॥ నచశ్రేయోనుపశ్యామి హత్వాస్వజనమాహవే ॥ ౩౧ ॥
నకాంక్షే విజయంకృష్ణ నచరాజ్యం సుఖానిచ।

టీ॥ శ్రేయశ్చ = శ్రేయస్సన్ను నానుపశ్యామి=నోడువదిల్ల స్వజనం=బంధుజనగళన్ను ఆహవే = యుద్ధదల్లి హత్వా = సంహరిసి విజయం = జయవన్ను నకాంక్షే = అపేక్షిసువదిల్ల హేకృష్ణ = యలైకృష్ణనె రాజ్యం = రాజ్యవన్ను సుఖానిచ=సుఖవన్ను కూడ నచకాంక్షే= అపేక్షిసువదిల్ల.

మూ॥ కింనో రాజ్యేన గోవింద కింభోగైర్జీవితేనవా ॥ ౩౨ ॥

యేషామర్థే కాంక్షితంనో రాజ్యంభోగాస్సుఖానిచ ।
త ఇమేవస్థితాయుద్ధే ప్రాణాం స్త్యక్త్వాధనానిచ ॥ 33 ॥
ఆచార్యాః పితరఃపుత్రా స్తథైవచపితామహాః ।
మాతులాశ్శ్వశురాఃపౌత్రాశ్శ్యాలా స్సంబంధిన స్తథా ॥ 34 ॥
ఏ తాన్నహంతుమిచ్ఛామి ఘ్నతోపిమధుసూదన ।

టీ॥ హేగోవింద =యల్లవేద ప్రతిపాద్యనాదకృష్ణనే నః=నమగళిగె రాజ్యేన = రాజ్యదింద కిం= ఏనుప్రయోజన భోగైః = భోగగళిందలూ జీవితేనవా = బదుకినిందలూ కిం = ఏనుప్రయోజన యేషామర్థే= యావబంధుగళ నిమిత్తవాగి రాజ్యం=రాజ్యవు భోగాః=భోగసాధనెగళు సుఖానిచ = సుఖగళూ కూడా కాంక్షితం = అపేక్షితగళాగి ఆగుతదో తే = అంథా ఇమే = ఈ పరిదృశ్యమానరాదంథా ఆచార్యాః = ఆచార్యరుగళు పితరః=పితృగళు పుత్రాః=పుత్రరుగళు తథైవ=హాగె పితామహాః=పితృపితృగళు మాతులాః=సోదరమావందరు శ్వశురాః=మావందరు పౌత్రాః=మొమ్మక్కళు శాల్యాః=భావమైథునరుగళు తథా=హాగె సంబంధినః=బంధుగళు ప్రాణాన్ = ప్రాణగళన్ను ధనానిచ = ధనగళన్ను త్యక్త్వా= బిట్టు యుద్ధే= యుద్ధదల్లి అవస్థితాః = సిద్ధరాగిగిద్దారో (ఏతే = ఇవరుగళు) ఘ్నతోపి = ఘాతకరాదరూ ఏతాన్=ఈ పూర్వోక్తరు గళన్ను హేమధుసూదన = మధునామకదైత్య సంహారియాద పరమాత్మనె అహం =నాను హంతుం = సంహరిసలు నేచ్ఛామి = ఇచ్ఛిసలారెను.

మూ॥ అపిత్రైలోక్య రాజ్యస్య హేతోః కింనుమహీకృతే ॥ 35 ॥
నిహత్యధార్తరాష్ట్రాన్నః కాప్రీతిస్స్యాజ్జనార్దన ।

టీ॥ మత్తుకైముత్య న్యాయదిందలూ హేళుత్తానె:—త్రైలోక్యరాజ్యస్యాపి=మూరులోకద రాజ్యాధిపత్యద హేతోః= కారణక్కాగి ఏతాన్ = ఈ బంధుగళన్ను హంతుం= సంహరిసలు నేచ్ఛామి=ఇచ్ఛి

సలారె మహీక్షృతే = ఈ రాజ్యమాత్రక్కె కిన్ను = అవరన్ను సంహరిసలారె ఎంబోణదరల్లి హేళతక్కద్దేను (కించ = మత్తు) హేజనార్దన= ఓ ఉత్పత్తిశూన్యనాగియు సంసారార్దకనాగియు అతఏవజనార్దన శబ్దవాచ్యనాద పరమాత్మనే ధార్తరాష్ట్రాన్=ధృతరాష్ట్ర పుత్రరుగళన్ను నిహత్య= సంహరిసి నః= నమగళిగె కాప్రీతిః = ఏనుప్రీతియు స్యాత్= ఆగుతదె. అందరె ఐహికాముష్మిక సుఖగళూ ఇల్లమత్తు పరలోక దుఃఖహేతువాద పాపవూకూడా ప్రాప్తవాగుత దెంతభావ.

మూ॥ పాపమేవాఽశ్రయే దస్మాన్ హత్వైతానాతతాయినః ॥౩౬॥
తస్మాన్నార్హావయంహంతుం ధార్తరాష్ట్రాన్సబాంధవాన్ ।

టీ॥ అస్మాన్ = నమ్మగళన్ను ఏతాన్ = ఈ * ఆతతాయినః = ఆతతాయిగళన్ను హత్వా == సంహరిసి పాపమేవ == పాపవె ఆశ్రయేత్ = హోందోదు తస్మాత్ = ఆదకారణ వయం = నావుగళు సబాంధవాన్ =బంధుగళింద సహితరాదంథా ధార్తరాష్ట్రాన్ = ధృతరాష్ట్ర పుత్రరుగళన్ను హంతుం = సంహరిసలు నార్హాః = యోగ్యరల్ల.

తా॥ ఆతతాయిగళన్ను యుద్ధదల్లి విచారమాడదలే సంహరిసబహుదు అవరసంహారదింద సంహరిసినవరిగె దోషప్రాప్తవాగోదిల్ల ఎంతధర్మశాస్త్రవిద్దరూ అంథా ఆతతాయిగళవధ ప్రసక్తియింద బంధుగళవధ ప్రాప్తవాగుతదె ఆద్దరిందననగె యుద్ధమాడలు ఇష్టవిల్ల.

* ఆతతాయిగళెందరె:— మనిగె బెంకియిడతక్కవను (౧) విష కొడువంథావను (౨) యుద్ధదల్లి ఆయుధపాణియాగి బరతక్కవను (౩) ధనవన్ను అపహరిసతక్కవను (౪) భూమియన్ను అపహరిసతక్కంథావను (౫) పరపత్నియన్ను అపహరిసతక్కవను (౬) ఆద ఈ ఆరుమందిగళు ఆతతాయిగళెంత అనిసి కొళుతార.

అవ॥ బంధుగళాగిద్దరూ ఆత తాయిగళాద దుర్యోధనాదిగళ సంగడ మిళితరాదకారణ ఈ బాంధవరూ సహ సంహారార్హరాగువదిల్లవా అందరె హేళుతా;

మూ॥ స్వజనంహి కథంహత్వా సుఖినఃస్యామ మాధవ ॥ ౩౭ ॥
యద్యప్యేతేన పశ్యంతి లోభోపహతచేతసః ।
కులక్షయ కృతందోషం మిత్రద్రోహేచ పాతకం ॥ ౩౮ ॥
కథంనజ్ఞేయ మస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుం ।
కులక్షయ కృతందోషం ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన ॥ ౩౯ ॥
కులక్షయే ప్రణశ్యంతికులధర్మాః సనాతనాః ।

టీ॥ హేమాధవ = యతై మధుకులోత్పన్ననాదకృష్ణనె స్వజనం = బంధుజనరన్న హత్వా = సంహరిసి కథంహి = హ్యాగె సుఖినః = సుఖిగళాగి స్యామ = ఆగుత్తేవె (ఆబంధుగళదర్శన స్పర్శన సంభాషణఇవుగళ అభావదింద దుఃఖవే ప్రాప్తవాగుతదెంతభావ-ఏతాదృశబుద్ధియింద దుర్యోధనాదిగళు యాకెయుద్ధదింద నివృత్తరాగలిల్లా అందరె ఏతే = ఈ దుర్యోధనాదిగళు లోభ ఉపహతచేతసః = రాజ్యలోభదింద నష్టవాద చిత్తవృత్తి ఉళ్లవరాగి కులక్షయకృతం=కులనాశదింద ఉత్పన్నవాదంథా దోషం = దోషవన్ను మిత్రద్రోహేచ = మిత్ర ద్రోహదల్లి పాతకం = పాపవన్ను నపశ్యంతి = నోడువదిల్ల యద్యపి= హాగిద్దరూ హేజనార్దన = జననరహితనాగియు సంసారార్దకనాగియు ఇరువ హేకృష్ణనె కులక్షయకృతం = కులక్షయదింద ఉత్పన్నవాదంథా దోషం= దోషవన్న ప్రపశ్యద్భిః=ఆలోచిసువంథా నమ్మగళింద అస్మాత్=ఈ పాపాత్=పాపద్దశెయింద నివర్తితుం = తిరుగువదక్కె కథం=హ్యాగె నజ్ఞేయం=తిళియతక్కద్దల్ల (కులక్షయకృతవాద దోషయావదెందరె హేళుత్తారె) కులక్షయె=కులక్కెనాశ ప్రాప్తవాద

రె సనాతనాః=పరంపరా ప్రాప్తవాద కులధర్మాః=క్షత్రియాదికుల ధర్మ గళు ప్రణశ్యంతి=నష్టవాగుత దె.

మూ॥ ధర్మేనష్టే.కులం కృత్స్న మధర్మోభి భవత్యుత ॥ ౪౦ ॥
అధర్మాభి భవాత్కృష్ణ ప్రదుష్యంతికులస్త్రియః।

టీ॥ ధర్మేనష్టే = ధర్మవునష్టవాదరె కృత్స్నంకులం= అవ శిష్ట వాద సమస్తకులవన్ను అధర్మః = అధర్మవు అభిభవతి = తిరస్కరిసుత్తదె (అందరె అధర్మాక్రాంతవాగుతదె) అధర్మాభి భవాత్ = అధర్మాక్రాంతద్దరింద హేకృష్ణ = యదైకృష్ణనె కులస్త్రియః = కుల స్త్రీయరుగళు ప్రదుష్యంతి = దోషగ్రస్తరా గుత్తారె.

మూ॥ స్త్రీషు దుష్టాసువార్ష్ణేయ జాయతే వర్ణసంకరః ॥ ౪౧ ॥
సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాంకులస్యచ।

టీ॥ హేవార్ష్ణేయ = యదైవృష్ణికులో త్పన్ననాద కృష్ణనే స్త్రీషు = స్త్రీయరుగళు దుష్టాసు =వ్యభిచారదోష గ్రస్థరాదపక్షదల్లి వర్ణసంకరః=జాతిసాంకర్యవు జాయతే = ఉంటాగుతదె సంకరః= ఆ సాంకర్యవు కులఘ్నానాం = కుల దూషకర కులస్యచ=వంశక్కూకూడా నరకాయైవ = నరకాద్యనర్థదగోస్కరలే భవతి = ఆగుతదె.

మూ॥ పతంతిపితరోహ్యే షాం లుప్త పిండోదకక్రియాః ॥ ౪౨ ॥
దోషై రేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంకర కారకైః।
ఉత్సాద్యంతే జాతిధర్మాఃకులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః॥ ౪౩ ॥
ఉత్సన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన।
నరకే నియతంవాసో భవతీత్యను శుశ్రుమ ॥ ౪౪ ॥

టీ॥ ఏషాం=యార పితరః = పితృగళు లుప్తపిండోదకక్రియాశ్చ (సంతః)= లోపవన్నుహొందిదంథా పిండవుదక క్రియావుళ్లంథావరాగి పతంతి = (నరకదల్లి) బీళుత్తారె కులఘ్నానాం=కులనాశకర వర్ణ

సంకరకారకైః = వర్ణసాంకర్యవన్ను మాడువంథా ఏతైః=ఈ దోషైః= దోషగళింద జాతిధర్మాః = జాతి ధర్మగళు (మత్తు) శాశ్వతాః = నిత్యగళాదంథా కులధర్మాశ్చ = కులధర్మగళు ఉత్సాద్యంతే = నాశ మాడల్పడుత్తదె హేజనార్దన = యలై జనార్దనశబ్దవాచ్యనాద పరమాత్మనె ఉత్సన్నకులధర్మాణాం=నష్టవాదకుల ధర్మవుళ్ళంథా మనుష్యాణాం= మనుష్యరుగళిగె నరకే= నరకదల్లి నియతం=సర్వకాలదల్యూ వాసః= ఇరోణవు భవతీతి = అగుతదెంత అనుశుశ్రుమ=వృద్ధరుగళింద కేళిద్దేవె.

అ॥ ఈ విధవాగి బంధువధవు మహాదోషహేతువెంత నిశ్చైసి సంతప్తనాద అర్జునను మాతనాడుత్తానె.

మూ॥ అహోబత మహత్పాపం కర్తుంవ్యవసితావయం ॥ ೪೪ ॥
యద్రాజ్యసుఖలోభేన హంతుం స్వజనముద్యతాః ।

టీ॥ రాజ్యసుఖలోభేన=రాజ్యసుఖదల్లి అపేక్షెయింద స్వజనం= బంధుజనరన్న హంతుం = సంహరిసువదగోస్కర వయం = నావుగళు ఉద్యతాః ఇతియత్ = యత్నమాడిద్దెవెంబువదు యావదో తదేతత్ = అంథా ఈ మహత్పాపం = మహాపాపవన్ను కర్తుం = మాడువదక్కె వ్యవసితాః = సన్నద్ధరాగిద్దేవె అహోబత=కష్ట కష్ట (ఈరీతియాగిసంతప్తనాద అర్జుననుతనగె మరణవన్ను ప్రార్థిసువంథావనాగి వక్ష్యమాణ రీత్యామాతనాడుత్తానె.

మూ॥ యదిమామప్రతీకార మశస్త్రంశస్త్రపాణయః ॥ ೪೫ ॥
ధార్తరాష్ట్రారణే హన్యుస్తన్మేక్షేమతరంభవేత్ ।

టీ॥ అప్రతీకారం= శత్రుగళిగె ప్రత్యపకారమాడదె ఇరువంథా అశస్త్రం = శస్త్రవన్ను స్వీకరిసదె ఇరువంథా మాం=నన్నన్ను శస్త్రపాణయః = ఆయుధపాణిగళాదంథా ధార్తరాష్ట్రాః = ధృతరాష్ట్రపు

త్రరుగళు రణే = యుద్ధదల్లి యదిహన్యుః = సంహరిసువరాదరె తర్హి =ఆ పక్షదల్లి తత్ = ఆసంహారవు మేఁననగె క్షేమతరం=అత్యంత శుభకర వాగి భవేత్ =ఆగుతదె.

తా॥ బంధువధదోష ఇల్ల దిరువకారణదిందలు రణరంగల్లిమృ తనాదరె మృతనాదననగె ఉత్తమగతి ఉంటాగువదరిందలూ ఈ పక్షవే ఉత్తమవెంత భావ.

అవ॥ అనంతరదల్లి ఏనాగితు ఎంబధృతరాష్ట్రన ప్రాశ్నతవాద శంకెయన్ను సంజయను పరిహారి సుత్తానె.

మూ॥ ఏవముక్త్వార్జున స్సంఖ్యేరథోపస్థ ఉపావిశత్ ।
విసృజ్యసశరంచాపం శోకసం విగ్నమానసః॥ ౪౭ ॥

టీ॥ అర్జునః = అర్జునను ఏవం = ఈ రీతియాగి ఉక్త్వా = హేళి శోకసంవిగ్న మానస (స్సః) = దుఃఖదింద కంపితవాదచిత్త వుళ్లవనాగి సశరం = బాణదింద సహితవాద చాపం = ధనుస్సన్న విసృజ్య = బిట్టు సంఖ్యే= రణరంగదల్లి రథోపస్థే=రథమధ్యదల్లి ఉపావిశత్ = కూతను.

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మ
విద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున
సంవాదె అర్జున విషాద యోగో నామ
ప్రథమో ఽ ధ్యా యః.

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯೋಧ್ಯಾಯಃ

ಅ॥ ಅನಂತರಯೇನಾಗಿತುಯಂಬ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಿಯನ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಶ್ನಕ್ಕೆ ಸಂಜಯನು ಉತ್ತರಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(ಸಂಜಯಉವಾಚ=ಸಂಜಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.)

ಮೂ॥ ತಂತಥಾಕೃಪಯಾವಿಷ್ಟ ಮಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಕುಲೇಕ್ಷಣಮ್।
ವಿಷೀದಂತಮಿದಂವಾಕ್ಯ ಮುವಾಚಮಧುಸೂದನಃ ॥ ೧ ॥

ಟೀ॥ ಮಧುಸೂದನಃ=ಮಧುನಾಮಕ ದೈತ್ಯಸಂಹಾರಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ತಥಾ=ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೀತಿಯಾಗಿ, ಕೃಪಯಾ=ದೈನ್ಯದಿಂದ, ಆವಿಷ್ಟಂ=ವ್ಯಾಪ್ತನಾದಂಥಾ, ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಕುಲೇಕ್ಷಣಂ=ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಯು ವ್ಯಾಕುಲಿತವಾಗಿಯುಇರುವ ನೇತ್ರವುಳ್ಳಂಥಾ, ವಿಷೀದಂತಂ=ಮನೋದಾರ್ಬಲ್ಯವುಳ್ಳಂಥಾ, ತಂ(ಪ್ರತಿ)=ಆಅರ್ಜುನನನ್ನುಕುರಿತು, ಇದಂವಾಕ್ಯಂ=ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣವಾಕ್ಯವನ್ನು, ಉವಾಚ=ಮಾತನಾಡಿದನು.

ವಿ-ಅ॥ "ಮಧುಸೂದನಃ" ಯಂಬ ಪದದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗೆ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿ ನಿಖಿಲದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವಶಕ್ತಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಭಾರತಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾರ್ಜುನರುಗಳಿಗೆ ಮಹಾಯಶಸ್ಸುಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೂ, ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಭಗವತ್ಸೇವಾನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ನಿಖಿಲದೈತ್ಯರ ಸಂಹಾರವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರಾದಕಾರಣ ಅವರಿಗೆ ಸೇವಾರೂಪ ಮುಖ್ಯಸಹಾಯವನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಮಾಡಲೀಯಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೂ, ಅರ್ಜುನನ್ನೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನೆಂತ ತಿಳಿತಕ್ಕದ್ದು॥ ೧ ॥

ಅ॥ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಕೃಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿಯು ಮನೋದಾರ್ಬಲ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿಯು ಇರುವ ಅರ್ಜುನನನ್ನುಕುರಿತು ಪರಮಾತ್ಮನು "ಕುತಸ್ತ್ವಾ" ಇತ್ಯಾದಿ ಯೆರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణనుమాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ కుతస్త్వాకశ్మలమిదం విషమే సముపస్థితం ।
అనార్యజుష్టమస్వర్గ్య మకీర్తికరమర్జున ॥ ౨॥

టీ॥ హే అర్జున=యలై అర్జుననే, కుతః=యావకారణద్దిం యింద, త్వా=నిన్ననన్ను, విషమే=ఇంథా అకాలదల్లి -అందరె మనోదౌర్బల్యాదిగళన్ను హొందలు అనర్హవాద యుద్ధసమయదల్లి -అనార్యజుష్టం=దొడ్డవరింద అనుసరిసల్పడదంథా, అస్వర్గ్యం=స్వర్గ విరోధియాదంథా, అకీర్తికరం=అపయశస్సన్ను కొడతక్కంథా, ఇదంకశ్మలం=ఈవిషాదవు, సముపస్థితం=ప్రాప్తవాగిదె.

వి-అ॥ "ఇదంకశ్మలం సముపస్థితం" యంతలు "విషమే" యంతలు "అర్జున" యంతలు హేళిద్దరింద నినగెమహాయశస్సు ఐహికాముష్మికఫలవు ఈయుద్ధదింద హస్తప్రాప్తవాగిరలు నీనుఈయుద్ధవన్ను ఉపేక్షిసువదు యుక్తవల్లవెంతలు, యుద్ధసన్నాహక్కె పూర్వదల్లి నినగె ఇంథా అభిప్రాయవు ఇద్దపక్షదల్లి నాను ఈయుద్ధద నినగె సహాయభూతనాగి ప్రవృత్తిశిరలారెనెంతలు, అర్జున అందరె బెళ్లగిరోణవెంత అర్థ. కవిగళు కీర్తియన్ను బెళివర్ణవెంతవర్ణిసుత్తారె. ఇల్లి శ్రీకృష్ణను అర్జునయంత సంబోధనెమాడిద్దరిం నీను ఇదుపర్యంతవు అనేక యుద్ధాదిగళింద సంపాదిసిరువ అన్వర్థవాద అర్జునయంబ ఖ్యాతియు ఈగె నష్టవాగుతదెంతలు, శ్రీకృష్ణ అర్జునగె హేళిదనెంత సూచితవాగుతదె॥ ౨॥

మూ॥ క్లైబ్యంమాస్మగమః పార్థ నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే ।
క్షుద్రంహృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప ॥ 3 ॥

టీ॥ తస్మాత్=ఆదకారణ, హేపార్థ=యలై అర్జుననె, బ్యం=భయవన్ను, మాస్మగమః=హొందబేడ, త్వయి=నిన్నల్లి, ఏతత్

ఇంథావిషాదవు, నోపపద్యతే=యుక్తవాగువదిల్ల, హేపరంతప=యశ్రై శత్రుసంహారకనాద అర్జుననె, క్షుద్రం=అతిలాఘవకరవాదంథా,హృదయదౌర్బల్యం=మనోదౌర్బల్యవన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు, ఉత్తిష్ఠ=ఏళు (అందరె యుద్ధసన్నద్ధనాగు).

వి_అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి పార్థ_పరంతప ఎంత ఎరడు సంబోధనెగళు అనావశ్యకగళెంత శంకిసిదరె అవుగళ ప్రయోజనహేళుత్తారె. నాను సర్వథా యుద్ధమాడలారె ననగె అకీర్తి స్వర్గచ్యుత్యాదిగళు బందరె బరలి నీను నన్నన్ను యుద్ధదల్లి యాకె ప్రేరిసుత్తి యంబ అర్జునన మానసిక శంకాపరిహారార్థవాగి "పార్థ" యంత సంబోధిసల్పట్టదె. ఇదరింద నన్నసోదరత్తెయాద కుంతిగె పుత్రనాదనినగె అపయశస్సుబరోణవు ననగె సమ్మతవల్లవెంత సూచిసల్పడుతదె. మత్తు ఉత్తిష్ఠ యంబ వాక్యదింద రణరంగద్దశెయింద హొరగెహోగు యుంశ కృష్ణను హేళుత్తానెంత అర్జునను తిళదుసంతోషపడుత్తానో యేనో ఎంబ అభిప్రాయవన్ను తిళదు యెద్దుమాడతక్క కార్యవేనెంత అర్జున ప్రశ్నమాడిదరె "పరంతప" శత్రుగళన్ను సంహారమాడు యంత అర్జునన్ను విధిసుత్తానెంతభావ ॥ 3 ॥

అ॥ అతిస్నేహకారుణ్యాదింద వ్యాకులచిత్తనాద అర్జునను పరమాత్మనింద ఉపదిష్టవాద ప్రమేయవన్ను హితత్వేన తిళియదె "కథ" మిత్యాది (5) శ్లోకగళింద హేళుత్తానె.

(అర్జునఉవాచ=అర్జునను మాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ కథంభీష్మమహంసంఖ్యే ద్రోణంచమధుసూదన ।
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి పూజార్హావరిసూదన ॥ ౪ ॥

టీ॥ మధుసూదన=మధునామక దైత్యసంహారియాద కృష్ణనె, యతః=యావకారణద్దశెయింద, తౌ=ఆభీష్మద్రోణాదిగళు, పూజార్హౌ=

పూజిసువదక్కె అర్హౌరో, తతః=ఆదకారణ, సంఖ్యే=యుద్ధదల్లి, భీష్మం ద్రోణంచ=భీష్మద్రోణాచార్యరుగళన్ను, అహం=నాను, కథం= హ్యాగె, హే అరిసూదన=యల్లై శత్రుసంహారకనాద కృష్ణనె, ఇషుభిః= బాణగళింద, ప్రతియోత్స్యామి=యుద్ధమాడలి.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి మధుసూదన అరిసూదన యంతయరడు సంబోధనెగళు కొట్టిరువదరింద మధునామక దైత్యసంహారియాదనినగె ఈ దుర్యోధనాదిగళన్ను జయిసలు సామర్థ్యవిల్లవె. నన్నన్నుయాకె వ్యథావాగి ఈయుద్ధదల్లి ప్రేరిసుత్తి యంత సూచితవాగుతదె ॥ ౪ ॥

అ॥ ఆదరె ఈప్రకృతయుద్ధవన్నుమాడదిద్దరె రాజ్యప్రాప్తి ఆగవదిల్లకడింద నినగె దేహయాత్రా హ్యాగె ఆగుతదెందరె హేళుత్తాన

మూ॥ గురూనహత్వాహి మహానుభావాన్ ।
శ్రేయోభోక్తుం భైక్షమపీహలోకే ॥
హత్వార్థకామాంస్తు గురూనిహైవ ।
భుంజీయభోగాన్రుధిరప్రదిగ్ధాన్ ॥ ౫ ॥

టీ॥ ఇహ=ఈయుద్ధదల్లి, మహానుభావాన్=భగవద్భక్త్యాదిగుణ సంపన్నరాదంథా, గురూన్=ద్రోణాచార్యరే మొదలాద గురుగళన్ను, అహత్వా=సంహరిసదె, ఇహ=ఈలోకదల్లి, భైక్షమపి=భిక్షాన్నవన్ను కూడా, భోక్తుం=భుజిసోణవు, శ్రేయః=శ్రేష్ఠవు (ఈ పక్షదల్లి పరలోక దుఃఖవిల్లదకారణ నాను యుద్ధమాడలారెనెంతభావ) (ఈ పరిదృశ్యమానరాద దొడ్డవరన్న సంహరిసిదరె పారత్రికదుఃఖమాత్రవే ప్రాప్తవాగువదిల్ల మత్తు ఈలోకదల్యూ మహాదుఃఖవెంత హేళుత్తాన)అర్థకామాన్=పురుషార్థాపేక్షిగళాదంథా, గురూన్=గురుగళన్ను, హత్వా=సంహరిసి, రుధిరప్రదిగ్ధాన్=అవర రక్తగళింద అంకితగళాదంథా,

భోగాన్=భోగసాధనె పదార్థగళన్ను, ఇహైవ=ఈలోకదల్లే, భుంజీయ=అనుభవిసువెనేను (అందరె హీగె అనుభవిసోణవు పరలోకదుఃఖాపేక్షయా అధికదుఃఖకరవాదద్దెంతభావ) ॥ ౫ ॥

అ॥ హాగె పాపవన్ను అంగీకరిసి యుద్ధమాడిదరూ ననగె జయవు సందిగ్ధవెంత హేళుత్తాన.

మూ॥ నచైతద్విద్మః కతరన్నోగరీయో
యద్వాజయేమయదివా నోజయేయుః ।
యానేవహత్వా నజిజీవిషామ
స్తేఽవస్థితాః ప్రముఖేధార్తరాష్ట్రాః ॥ ౬ ॥

టీ॥ యద్వా=ఇల్లదిద్దరె, (ఏతాన్వయం=ఈదుర్యోధనాదిగళన్ను నావుగళు) జయేమ=జయిసుత్తేవో, యదివా=ఇల్లదిద్దరె, నః=నమగళన్ను, ఏతే=ఈదుర్యోధనాదిగళు, జయేయుః=జయిసుత్తారో (ఈ యెరడు పక్షగళ మధ్యదల్లి)కతరత్=యావదు,గరీయః=శ్రేష్ఠవో, ఇతి=యంబ అంశవన్ను, నవిద్మః=తిళియలారెవు, (ఒందువేళెనావేజయిసిదాగ్యూ నమ్మజయవూ పరాజయదల్లెపర్యవసన్నవాగుతదెంత హేళుత్తానె) యానేవ=యావభీష్మాదిగళన్ను, హత్వా=సంహరిసి, నజిజీవిషామః=జీవిసువదక్కె ఇచ్ఛిసలారెవో, తే=అంథా, ధార్తరాష్ట్రాః=ధృతరాష్ట్రపుత్రతత్సంబంధిగళు, ప్రముఖే=యెదురాగి,అవస్థితాః=నింతిద్దారె (అద్దరింద ఇవరుగళన్ను సంహరిసలు ననగె సుతరాం ఇష్టవిల్లవెంత భావ.

మూ॥ కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామిత్వాంధర్మసమ్మూఢచేతాః ।
యచ్ఛ్రేయస్స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహితన్మే
శిష్యస్తేఽహంశాధిమాం త్వాంప్రపన్నం ॥ ౭ ॥

టీ॥ కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః=కృపణతాదోషదింద తిరస్కృతవాద శౌర్యస్వభావవుళ్లంథా, ధర్మసమ్మూఢచేతాః=ధర్మవిషయదల్లి సందిగ్ధచిత్త ఉళ్లంథా, అహం=నాను, త్వాం=నిన్నన్ను, పృచ్ఛామి=కేళుత్తేనె, యత్=(భిక్షాటన-యుద్ధ-ఇవగళమధ్యదల్లి) యావదు, శ్రేయః=శ్రేయస్సాధనవాగి, స్యాత్=ఆగువదో, తత్=అదరన్ను, నిశ్చితం=యథార్థవాగి, బ్రూహి=హేళు (మత్తు) అహం=నాను, తే=నినగె, శిష్యః=శాసనార్హను. ఆదకారణ, త్వాం=నిన్నన్ను, ప్రపన్నం=శరణాగతనాదంథా, మాం=నన్నన్ను, శాధి=శిక్షిసు ॥ ౭ ॥

అ॥ హేకృష్ణ నీనె విచారమాడి పూర్వోక్తగళల్లి యావదుశ్రేయస్సాధనవో అదరన్నుమాడుయంత అర్జునను హేళుత్తానె.

మూ॥ నహిప్రపశ్యామిమమాపనుద్యా
ద్యచ్ఛోకముచ్ఛోషణమింద్రియాణాం ।
అవాప్యభూమావసపత్నమృద్ధం
రాజ్యంసురాణామపిచాఽధిపత్యం ॥ ౮ ॥

టీ॥ ఇంద్రియాణాం=సర్వేంద్రియగళిగె, ఉచ్ఛోషణం=అతిశోషకరవాదంథా, మమ=నన్నసంబంధియాదంథా, శోకం=దుఃఖవన్ను, యత్కర్మ=యావకర్మవు, అపనుద్యాత్=పరిహరిసువదో, తత్=అంథాకర్మవన్ను, అహం=నాను, నపశ్యామి=నోడువదిల్ల (రాజ్యలాభక్కె హేతువాద యుద్ధకర్మవే నిన్నదుఃఖపరిహారకవు అందరె అర్జునను హేళుత్తానె) యద్యపి=నీవు హేళిదప్రకారక్కె, భూమౌ=భూమియల్లి, అసపత్నం=నిష్కంటకవాదంథా, ఋద్ధం=సమృద్ధవాదంథా, రాజ్యం = రాజ్యవన్ను, ప్రాప్స్యామి = హొందతక్కంథావనాదరూ, తథా=హాగె, సురాణాం=దేవతెగళ, ఆధిపత్యం=ఆధిపత్యవన్ను, ప్రా

వ్స్యేమి=హొందోంథావనాదరూ దుఃఖనివృత్త్యుపాయవన్ను నోడువ దిల్ల. "హత్వార్థకామాంస్తు" యంబ ౫నే శ్లోకద ఉత్తరార్ధదల్లి హేళిదరీత్యా సర్వవూ దుఃఖహేతుకవెంతభావ ॥ ౮ ॥

అ॥ అనంతర అర్జుననను ఏనుమాడిదనుయంబ ధృతరాష్ట్రన ఆకాంక్షెయన్ను సంజయను నివృత్తి మాడుత్తానె.

(సంజయఉవాచ=సంజయను హేళుత్తానె.)

మూ॥ ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశఃపరంతపః।
నయోత్స్య ఇతిగోవింద ముక్త్వాతూష్ణీం బభూవహ ॥ ౯ ॥

టీ॥ గుడాకేశః=జితనిద్రనాదంథా, పరంతపః=శత్రుతాపకనాదంథా అర్జుననను, హృషీకేశం=సర్వేంద్రియ ప్రేరకనాదంథా,గోవిందం=వేదప్రతిపాద్యనాదంథా శ్రీకృష్ణనన్నకురితు, ఏవం=ఉక్తరీత్యా, ఉక్త్వా=హేళి, నయోత్స్యే=యుద్ధమాడలారె, ఇతి=ఎంత, ఉక్త్వా=హేళి, తూష్ణీం=సుమ్మనె, బభూవ=ఆదను.

వి-అ॥ "హ" యంబోదరింద మహాధైర్యశాలియాద అర్జునగూకూడా ఇంథా బుద్ధి ఉంటాగితెంబ ఆశ్చర్యసూచితవాగితు॥ ౯ ॥

అ॥ అనంతరజరిగిద వృత్తాంతవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ తమువాచహృషీకేశః ప్రహసన్నివభారత ।
సేనయోరుభయోర్మధ్యే విషీదంతమిదంవచః ॥౧౦॥

టీ॥ హేభారత=యుక్తైభరతకులోత్పన్ననాదధృతరాష్ట్రనె,ఉభయోః=యెరడుగళాద, సేనయోః=సైన్యగళ, మధ్యే=మధ్యదల్లి, విషీదంతం=మనోదార్బల్యవన్ను హొందిరువంథా, తం=ఆఅర్జుననన్నకురితు, హృషీకేశః=ఇంద్రియప్రేరకనాదంథా కృష్ణను, ప్రహసన్నివ=

పరిహాసమాడువవనో పాదీలి, ఇదంవచః=వక్ష్యమాణవాక్యవన్ను, ఉవాచ=మాతనాడిదను ॥ ౧౦ ॥

అ॥ భగవన్మాహాత్మ్య-జ్ఞాన-భక్తి-పూర్వకవాగి భగవదారాధనె రూపవెంతాగలి, స్వవిహితవృత్తియంతాగలి, అవశ్య అనుష్ఠిసతక్క నారాయణద్వేషిగళ నిగ్రహవు అవరసంబంధిగళ నిగ్రహవు క్షత్రియరిగె పరమధర్మవాదకారణ అంథా ధర్మవన్ను బంధుస్నేహదింద అధర్మవాగి శంకిసిరువ అర్జునన్నకురితు ఉక్తదుష్టక్షత్రియ నిగ్రహవే పరమధర్మ తద్విరుద్ధవాద సర్వవూ అధర్మ ఎంబ అర్థవన్ను సంపూర్ణవాద గీతాశాస్త్రదింద బోధిసువంథా శ్రీకృష్ణను ఆదియల్లి నినగె అవివేకదింద శోకవు ప్రాప్తవాగిదె యంత హేళుత్తానె.

(శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె)

మూ॥ అశోచ్యానన్వశోచస్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసె।
గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచంతి పండితాః॥౧౧॥

టీ॥ (హేపార్థ=ఎలై అర్జునెనె) త్వం=నీను, అశోచ్యాన్=శోకానర్హరన్నకురితు, అన్వశోచః=శోకపడతి (అందరె యారన్నకురితు నీనుదుఃఖవన్ను హొందుతియో అవరుగళు శోకానర్హరెంతభావ) ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసె=నిన్నబుద్ధి యింద కల్పితవాద వాక్యగళన్ను మాతనాడుతి (అందరె నీనుయావదరన్ను మాతనాడుతియో అవుగళు స్వబుద్ధియిందమాత్ర కల్పితవాదవాదగళు. వృద్ధసమ్మతగళల్ల) అథవా (ప్రాజ్ఞరిగె విరుద్ధవాదంథా వాదవన్ను మాతనాడుతి. ప్రాజ్ఞరుగళు నారాయణద్వేషి తదనుబంధిగళ నిగ్రహవన్ను అధర్మవెంత హేళువదిల్ల. ఆదరె సమీపదల్లి మరణవుళ్ళవరుగళు యాకెశోచ్యరల్లవెంత కేళిదరె శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె) పండితాః=పండితరుగళు, గతాసూన్=సమీ

పదల్లి నాశవుళ్లవరుగళన్నూ, అగతాసూంశ్చ=(ఇల్లిన చకారక్కె ఇవ యంత అర్థ) జీవితరుగళన్నో పాదిలి, నానుశోచంతి=దుఃఖిసువదిల్ల.

అ॥ యాకెపండితరు ఆసన్నవినాశరన్నకురితు దుఃఖపడువదిల్ల నన్నవాదగళు యాకె(ప్రాజ్ఞమత విరుద్ధగళు "దృష్ట్వేమంస్వజనం" ౧-౨౮ ఇత్యాది శ్లోకగళింద శోకక్కె కారణవు నన్నింద నిరూపిసల్పట్టితల్లవా యంబఅర్జుననమనోగతవాద శంకాక్కె శ్రీకృష్ణను అవర జీవనాశ ప్రయుక్తనినగెశోకవా అథవా దేహనాశదిందలా అథవా దేహాపేక్షయా జీవరు ప్రత్యేకరల్లవాదకారణ దేహనాశవే జీవనాశవెంత అభిప్రాయవా యంతవికల్పిసి ఖండనార్థగళాద పక్షత్రయగళల్లి ప్రథమపక్షవన్న జీవరుఅనాదినిత్యరెంత హేళి ఖండిసుత్తారె.

మూ॥ నత్వేవాహంజాతునాసం నత్వంనేమేజనాధిపాః ।
నచైవనభవిష్యామః సర్వేవయమతఃపరం॥ ౧౨ ॥

టీ॥ జాతు=యావాగలూ, అహం=నాను, నాసమితిన=ఇల్లా ఎంబోదిల్ల, (కింతుఆసమేవ=పరంతు పూర్వదల్లి ఇద్దవనే) త్వం=నీను, నాసేరితిన=ఇల్లాఎంబోదిల్ల (పరంతు పూర్వదల్లిద్దవనె) ఇమేజనాధిపాశ్చ=ఈరాజరుగళూ, నాసన్నితిన=ఇల్లాఎంబోదిల్ల, (పరంతు పూర్వదల్లిద్దవరె) సర్వే=సమస్తరాద, వయం=నావుగళు (నాను-నీను-అరసరుగళు) అతఃపరం=అనంతరకాలదల్లి (అందరె భవిష్యత్కాలగళల్లి) నభవిష్యామఇతిన=ముందక్కె ఇరహోగోదిల్లా ఎంబువదుఇల్ల (పరంతు ఇరహోగతక్కవరె) వర్తమానకాల స్పష్టవాదకారణ హేళలిల్ల.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి యెరడు నకారగళు ప్రయోగిసల్పట్టదె. ఇవుగళె ప్రకృతార్థవన్ను నిశ్చైసుత్తదె. హాగిరలు మత్తుఏవకారవు యాక్షేపయోగిసల్పట్టిదె యంత శంకిసిదరె "నిత్యోనిత్యానాం" "స్వదే

హయోగవిగమా నామజన్మమృతీపురా। ఇష్యేతే హ్యేవజీవస్య ముక్తేర్న తుహ రేఃక్వచిత్" యంబ ప్రమాణానుసారవాగి పరమాత్మను పరమ నిత్యను జీవనహాగె దేహసంబంధ తద్వినాశగళప్రయుక్తవాద జననమ రణశూన్యను యంత తిళిసువదగోస్కర ఏవకార ప్రయుక్తవాగిదె "చ" శబ్దవు అనాదిత్వవన్ను సూచిసుత్తదె "తు" శబ్దవు ఈశ్వరగె సుతరాం దేహదిందలూకూడ ఉత్పత్తినాశాభావవన్ను సూచిసుత్తదె. ఈఅర్థగళు "ఓం అసంభవస్తు సతోనుపపత్తేః ఓం ౨-౩-౯" "ఓం నాత్మాశ్రుతేర్నిత్యత్వాచ్చతాభ్యః ఓం ౨-౩-౧౭"ఎంబ సూత్రగళిందలు "సోనుత్పత్తిలయఃకర్తా" యంబఅణుభాష్యవచనదిందలు విదితవాగుతదె. యావజనగళు కృష్ణన్న ఈశ్వరనెంతలు అనాదియంతలు తిళియువదిల్లవో అవరన్నకురితు ఈశ్లోకక్కె మేలే హేళిదఅర్థవె. ఈగ శ్రీ కృష్ణన ఈశ్వరత్వ నిత్యత్వాది మహిమెగళన్న తిళదు జీవానాది నిత్యత్వవన్న యారు తిళియువదిల్లవో అవరన్నకురితు అర్థహేళతక్క ప్రకారహ్యాగెందరె, ఈశ్లోకదల్లి "యథా ఏవం" యంబపదగళన్న అధ్యాహారమాడికొండు దృష్టాంత దార్ష్టాంతిక భావదింద "యథాఽహంనాసం ఏవంత్వం జనాధిపాశ్చసర్వేయూయమాస్త ఇతి" అందరె నాను హ్యాగెనిత్యనో హాగె ఈపరిదృశ్యమానరాద జనగళు (అందరె జీవరు)నిత్యరెంత అర్థమాడతక్కద్దు. ఈయెరడు అర్థగళల్లి ప్రథమపక్షక్కె "కృష్ణత్వాదాఽచేతనాః ననాశవంతః భావత్వేసతి అనాదిత్వాత్ ప్రకృతివత్" ఎంతలు ద్వితీయపక్షదల్లి "త్వాదాదయోజనాధిపాః ననాశవంతః చేతనత్వే సత్యనాదిత్వాత్ కృష్ణవత్" ఎంతలు అనుమానగళు సిద్ధవాగుతదె. ఈ అనుమానగళ తాత్పర్యవేనందరె, ప్ర-భావవాగియు అనాదియాగియు ఇరువవస్తుగళు నాశరహితగళెంతలు, ద్వి-చేతనగళాగియు అనాదిగళాగియు ఇరువపదార్థగళు నాశరహితగళెంతలు సిద్ధవాగుతదె. ఆదకారణ అనాదినిత్యరాద జీవరుగళ

హ్యాగె శోచ్యరాగుత్తారె. శోచ్యరాగువదిల్లకడింద అవర నాశభీతియింద యుద్ధమాడలారె యంబ నిన్న వాదగళు ప్రాజ్ఞమతవిరుద్ధగళాగి యాకె ఆగలారదెంతభావ.

అ॥ దేహనాశభయదింద ననగె శోకవుయంబ ద్వితీయపక్షవన్ను నిరాకరిసుత్తారె.

మూ॥ దేహినోస్మిన్యథా దేహే కౌమారంయౌవనంజరా ।
తథా దేహాంతరప్రాప్తి ర్ధీర స్తత్రనముహ్యతి ॥ ౧౩ ॥

టీ॥ దేహినః=దేహవుళ్ళజీవగె, అస్మిన్=వర్తమానవాద, దేహే=స్థూలదేహదల్లి, కౌమారం=కౌమారావస్థెయు, యౌవనం=యౌవనావస్థెయు, జరాచ = వార్ధకావస్థెయు, (యథాప్రాప్నోతి = హ్యాగె ప్రాప్తవాగుతదో) తథా=హాగె, దేహాంతర ప్రాప్తిః=మత్తొందు దేహబరుతదె (అందరె కౌమారావస్థా విశిష్టదేహ నాశదల్లూ, యౌవనావస్థా విశిష్టదేహ నాశదల్లూ, దుఃఖవిల్ల యంబోదు అనుభవసిద్ధవాగిదె. యాకెందరె, జరావిశిష్టవాద దేహాంతరప్రాప్తవాగుతదెంతసమాధాన ఆదరె సమానలాభదింద హానియన్ను యెణిసువదిల్ల ఎంత హేళిదరె మరణదల్లూ శోకఅనావశ్యక. యాకెందరె దేహాంతరప్రాప్తవాగుతదె. జీర్ణదేహప్రాప్తియు సమీచీనయౌవనదేహనాశక్కె ప్రతినిధియాగువాగె సమీచీనదేహాంతరప్రాప్తియు జీర్ణదేహనాశక్కె ప్రతినిధియాగువదిల్లవే) అతః=ఆదకారణ, ధీరః=బుద్ధిశాలియు, తత్ర=ఆదేహనాశవిషయదల్లి, నముహ్యతి=మోహవన్నుహొందువదిల్ల (అందరె ఇవరదేహగళు నష్టగళాగుతవెంత దుఃఖవన్ను హొందువదిల్ల. మత్తు ప్రకృతహేళిదదృష్టాంతవు సంగతవాగువదిల్లవెంత పూర్వపక్షమాడుత్తారె. పూర్వోక్తకౌమారాదిదేహదల్లి అవస్థా

మాత్రక్కె హాని. దేహాంతరవిషయదల్లి అవస్థాయుక్తవాద దేహక్కె హానిబరుతదల్లవా? అందరె హణవన్ను కొట్టు వస్త్రవన్ను స్వీకరిసువ పురుషగె ద్రవ్యనాశదింద హ్యాగె దుఃఖప్రాప్తవాగువదిల్లవో అదరంతె ఈ దేహాంతరవిషయదల్లి ప్రతినిధిలాభదింద సమాధానవన్ను హొందతక్కద్దు).

౫-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి "దేహినః" యంబ పదప్రయోగదింద దేహవుళ్ల-అందరె దేహాదన్యనాద-జీవగెమాత్రవే దేహనిమిత్తవాద కౌమారాద్యవస్థెగళు ప్రాప్తవాగుతదె హొర్తు దేహదేహి భేదరహితనాద పరమాత్మనిగె ఈశ్లోకార్థ అన్వయిసువదిల్ల. ఇల్లి ఒందు పూర్వపక్ష దేహహొర్తు ప్రత్యేకజీవవిల్లవాదకారణ-అందరె దేహనాశవె జీవనాశవాదకారణ ౧౨నేశ్లోకదల్లి జీవగె అనుమానదింద నిరూపిసల్పట్ట అనాదినిత్యత్వవు హ్యాగెసంగతవాగుతదె యంబ ద్వితీయపక్షక్కె సమాధానవన్ను ఈశ్లోకక్కె మత్తొందువిధవాద అర్థదింద తిళిసుత్తారె. దేహినః=దేహవుళ్ల జీవగె-అందరె దేహక్కింతలు అన్యనాద జీవగె (దేహవుళ్ళవనెంబఅర్థదల్లి మత్వర్థీయఇనిప్రత్యయవు విహితవాదకారణ దేహక్కింతలు అన్యనాద జీవనెంత దేహీ యంబపదక్కె అర్థ) ఇల్లి "దేహినః" యంబ ఏకవచనదింద ఒబ్బజీవగే యంత అర్థవాగుతదె. కౌమారాదిశబ్దగళిగె తదనుభవవెంత అర్థమాడతక్కద్దు. దేహాంతరశబ్దవు అనేకదేహాంతరపరవు ఆదకారణ దేహినః=దేహాదన్యనాదజీవగె, అస్మిన్ దేహే=ఈశరీరదల్లి, కౌమారం=కౌమారానుసంధానవు, యౌవనం=యౌవనానుసంధానవు, జరా=వార్ధక్యాను సంధానవు, అస్తి=అదె (అందరె యౌవనానుపూర్వదల్లి కౌమారశరీరవుళ్ళవనాగి ఇద్దెనో అంథానాను ఈగ యౌవనశరీరవుళ్ళవనాగి ఇద్దెనె. యౌవనానుయౌవనశరీరవుళ్ళవనో అంథానాను ఈగ జీర్ణశరీరవుళ్ళవనాగిద్దెనె యంతభావ.) ఇంథా అనుసంధానవు

దేహాదన్యనాద జీవగె బరుత దేహాంతర్జడగళాద దేహేంద్రియాంతః కరణగళిగె ఈఅనుసంధాన కర్తృత్వ కూడోదిల్ల. ఇదరింద దేహాదన్యనాద జీవను సిద్ధనాదను. ఏకవచనబలదింద ఒబ్బనే జీవగె అనేక దేహానుసంధాన బరుతదాదకారణ ఈరీతియాగి అనేక దేహాంతరగళు ప్రాప్తవాగువకారణదిందలు జీవను దేహాదన్యనాదవనాగియు అనేక దేహవుళ్లవనాగియు సిద్ధనాదను. ఈగలే జనిసిదశిశువిగె ఆహారాద్యభిలాషవు అనుభవసిద్ధవాదకారణ అనేక దేహగళన్ను జీవనుహొందిద్దానె. ఆద్దరింద జీవగె అనాదినిత్యత్వవు సిద్ధవాగుతదె. ఆదరె ఇంథా అనుసంధాన దేహక్కె ఇరలియంబ చార్వాకమతవన్ను నిరాసమాడువదక్కాగి "ధీరస్తత్రనముహ్యతి" యంబ పాదవు ప్రవృత్తవాగిదె ॥ ౧౩ ॥

అ॥ ఇవరుగళ దేహక్కె హానిబందాగ్యూ సమీచీనదేహాంతరరూప ప్రతినిధిలాభదింద బంధుజనగళ నాశప్రయుక్త దుఃఖవు సమాహితవాగి ఆగుతదె యంత నీనుహిందిన శ్లోకదింద హేళిదవిషయవు వాస్తవవె. ఆదరూ ఈభీష్మద్రోణాదిగళ మరణదింద ననగె సుఖహానియు దుఃఖప్రాప్తియు ఉంటాగుతదె హ్యాగెందరె ఆదేహగళ దర్శన స్పర్శన సంభాషణ మొదలాద సుఖహేతుగళు ఇల్లదిరువదరిందలూ రణరంగదల్లి ఛిన్నభిన్నగళాగి అతఏవ వికృతగళాద దేహదర్శనదిందలూ దుఃఖవు ప్రాప్తవాగుతదె యంబ అర్జునన పూర్వపక్షక్కె శ్రీకృష్ణను ఉత్తరహేళుత్తానె.

మూ॥ మాత్రాస్పర్శాస్తుకౌంతేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః ।
ఆగమాపాయినోఽనిత్యా స్తాంస్తితిక్షస్వభారత॥ ౧౪ ॥

టీ॥ హేకౌంతేయ=యలై కుంతీపుత్రనాద అర్జుననె, మాత్రాస్పర్శాః=జ్ఞానేంద్రియగళిగె విషయగళాదశబ్దాదిగళసంబంధగళు, శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాస్తు=శీతోష్ణస్పర్శగళింద ఉంటాగువ సుఖదుఃఖానుభవ

వన్ను కొడతక్కద్దేను? (ఇల్లి కాక్వర్థదల్లి "తు" శబ్దప్రయుక్తవాగిదె
కొడతక్కద్దల్ల ఆదరె అభిమానసహితగళాదరే సుఖదుఃఖ ప్రదగళాగు
తదెంత అర్థ) ఆగమాపాయినః=హోగోణ - బరోణ - ఇవుగళన్ను ఉ
ళ్లద్దు. అందరె, అనిత్యాః=అనిత్యగళు, అతః=ఆదకారణ, హే భారత=
యలై భరతకులోత్పన్ననాద అర్జుననె, తాన్=అవుగళన్ను, తితిక్ష
స్వ=సహిసు.

తా॥ యలై అర్జుననె ఈ రణరంగదల్లిరువంథా ఈ భీష్మాదిగళ మరణదింద అవరుగళ దేహదర్శన స్పర్శన సంభాషణాదిగళింద ఉంటాగువసుఖవు నష్టవాగుతదె. మత్తు అవర దేహద ఛేదభేద రక్తదర్శనాదిగళింద దుఃఖవే ప్రాప్తవాగుతదెంత నిన్న అభిప్రాయవల్లవా ఆదరె రూపరసాదివిషయగళిగూ చక్షురాది ఇంద్రియగళిగూ ఉంటాగువ సంబంధదింద ఇష్టానిష్టగళాద ఆ ఆ విషయగళన్న తిళియోణదరింద మాత్రవె సుఖదుఃఖాదిగళన్న ఉంటుమాడిసువదిల్ల. ఆదరె శోభనగళాద విషయగళల్లి ఇదు శ్రేష్ఠ యంతతిళదు అదరల్లి మాడతక్క స్నేహదిందలూ అనిష్టగళాద విషయగళల్లి అప్రీతిరూపవాద ద్వేషదిందలూ దేహ ఇంద్రియ అంతఃకరణగళల్లి మమతావిశేషవన్న కారణవాగి వుళ్ళ అవివేకదిందలూ అభిమాన సహితగళాదరే ఈమాత్రా స్పర్శగళు సుఖదుఃఖ ప్రదగళాగుతదె. అందరె ఉదాసీననాద పురుషను తన్న ఇంద్రియగళింద ఆ ఆ విషయగళన్న గ్రహిసువకాలదల్లి ఈపురుషగె ఆవిషయదల్లి అభిమాన ఇల్లదిరువకారణ ఆ విషయాదిగళు సుఖదుఃఖ ప్రదగళాగువదిల్ల. సుఖదుఃఖాద్యనుభవగళిగె అభిమానవె కారణవాగుతదె. అభిమానవెందరె నాను తిళియబేకు ననగె ఇదు సుఖకర ఇదు దుఃఖకర యంత ఆ ఆ వస్తుగళల్లి మమతారూపస్నేహవె. మత్తు అప్రీతి నిమిత్తకవాద ద్వేషవె. ఆదకారణ బంధుగళెంబ మమతెయన్న పరిత్యాగమాడి యుద్ధమాడిదపక్షదల్లి ఈ పరిదృశ్యమానరాదవర మరణదింద

నినగె యావవిధదుఃఖవు ఉత్పన్నవాగలారదు. ఇదక్కె దృష్టాంతవేనం
దరె సుషుప్తిద శెయల్లి శ్రీచందనలేపనదింద శీతస్పర్శ ఉంటాదరూ
జీవగూమనస్సిగూ సంబంధవుంటాగి త్వగింద్రియదల్యూసంబంధపట్ట ఈ
శ్రీచందనలేపనవు ఈ జీవగె సుఖకరవాగువదిల్ల. యాకెందరే, ఈచం
దనవన్న దేహదల్లి లేపనమాడిద్దారె. ఇదరింద ననగె సౌఖ్యవుంటు.
ఆసౌఖ్యవన్న నాను అనుభవిసుత్తెనె యంబ మమతారోపస్నేహవు సు
షుప్తియల్లి జీవగె సర్వాత్మనాఇల్ల. జాగ్రతావస్థెయల్లి అభిమాన ఇరు
వదరింద ఈ చందనలేపగళు సుఖప్రదగళాగుతదె. ఏవంచ అభిమాన
రహితగళాద మాత్రాస్పర్శగళిగె సుఖాదిప్రదత్వవు ఇల్లదిద్దకారణ బం
ధుగళెంబ అభిమానవన్నబిట్టు ఆమాత్రాస్పర్శగళన్న సహిసు. అభి
మానవెంబ సామగ్రి ఇల్లదె సామగ్ర్యైకదేశవాద మాత్రాస్పర్శగళు
సుఖాదిగళన్ను కొడువవిషయదల్లి అసమర్థగళెంతభావ ॥ ౧౪ ॥

అ॥ ఆదరె యుద్ధమాడదె యిరువదరిందలె దుఃఖ అప్రాప్తవా
గిరలు దుఃఖ ఇల్లదిరువదగోస్కర యుద్ధవన్నుమాడి బంధుగళల్లి అభి
మానత్యాగ మాడిదరె నినగె దుఃఖబరువదిల్లవెంత హిందినశ్లోకదింద
శ్రీకృష్ణను హేళిద్దు యాతక్కె యంత ఆశంకిసిదరె దేహాద్యభిమాన
త్యాగదింద ఉంటాగతక్క దుఃఖాభావవు స్వయం ఫలరూపవాదరూ
పరమపురుషార్థక్కె సాధనవాగియు ఆగుతదెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ యంహినవ్యథయంత్యేతె పురుషం పురుషర్షభ।
సమదుఃఖ సుఖంధీరం సోమృతత్వాయ కల్పతే ॥౧౫॥

టీ॥ హేపురుషఋషభ=పురుషశ్రేష్ఠనాద అర్జుననె, ఏతే=ఈ
మాత్రాస్పర్శగళు _అందరె విషయగళిగు ఇంద్రియగళిగు పరస్పరసం
బంధగళు_ పురుషం=శరీరదర్శన వుళ్లంథా (పురు(బ్రహ్మ)విషయక జ్ఞా

నవుళ్లంథా -అందరె (బ్రహ్మజ్ఞానియాదంథా) ధీరం=సుఖదుఃఖగళింద ఉంటాగతక్క హర్ష విషాదగళన్ను సహిసతక్కంథా, సమదుఃఖసుఖం=(ఆదకారణ) దుఃఖసదృశ సుఖవుళ్లంథా, యం=యావజీవనన్ను, నవ్యథయంతి=హింసిసువదిల్లవో, సః=అంథా అధికారియు, అమృతత్వాయ=మోక్షక్కోస్కర, కల్పతే=యోగ్యనాగుత్తానె.

వి-అ॥ ధీరం యంబ పదార్థవు సమదుఃఖ సుఖవుళ్లతనదల్లి హేతువాగుతదె సమదుఃఖ సుఖత్వవు అభిమానత్యాగదల్లి హేతువాగతదె సుషుప్తియల్లి సర్వజనరగళిగూ అభిమానఇల్లదకారణ అవరిగూ మోక్షప్రాప్తవాగలి యంబశంకా నివృత్త్యర్థవాగి పురుషం యంబ పదక్కె శరీరదర్శన వుళ్లవనెంత అర్థమాడల్పట్టదె. హాగాదరె శరీ దర్శనకాలదల్లి కేవల అభిమానత్యాగమాత్రదిందలె ముక్తియాదః క్షదల్లి "తమేవం" ఇత్యాది శ్రుతివిరోధవు ప్రాప్తవాగుతదెంబ శంక నివృత్త్యర్థవాగి పురుషం యంబపదక్కె బ్రహ్మజ్ఞానియెంత యెరడ అర్థ హేళల్పట్టితు.

తా॥ బ్రహ్మజ్ఞానియాదపురుషను స్వవిహిత కర్మవన్ను మడుతా అభిమానత్యాగవన్నుమాడి హరిచ్ఛెయా ప్రాప్తవాద విషయేంద్రియ జన్యసుఖదుఃఖగళన్న సహిసికొండు అకర్మవన్న భగవతూజాత్వేన తిళియతక్కననిగె మోక్షవే ముఖ్యఫలవెంతభావ ॥ ౧౫ ॥

అ॥ "పాపమేవాశ్రయేదస్మాన్" యంబ అ-౧-౩౬-నే శ్లోకదల్లి హేళిదరీత్యా బంధుహననరూపవాద యుద్ధదశెయింద ఉంటగున పరలోకవు దుఃఖకరవాగి ఆగుతదెయెంత హేళల్పట్టితల్లవా ఆదకారణ తన్నిమిత్తవాదశోకవు ననగె ప్రాప్తవాగిదె యంబ అర్జునశంకాక్కె ఉత్తర.

ಮೂ॥ ನಾಽಸತೋವಿದ್ಯತೇಭಾವೋ ನಾಽಭಾವೋವಿದ್ಯತೇಸತಃ ।
ಉಭಯೋರಪಿದೃಷ್ಟೋಽಂತ ಸ್ತ್ವನಯೋ ಸ್ತತ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ ॥ ೧೬ ॥

ಟೀ॥ ಅಸತಃ=ದುಷ್ಕರ್ಮದ್ದೆಶೆಯಿಂದ, ಭಾವಃ=ಸುಖವು, ನವಿದ್ಯತೇ=ಇಲ್ಲ, ಸತಃ=ಸತ್ಕರ್ಮದ್ದೆಶೆಯಿಂದ, ಅಭಾವಃ=ದುಃಖವು, ನವಿದ್ಯತೇ=ಇಲ್ಲ, ಅನಯೋಃ ಉಭಯೋರಪಿ=ಈ ಯರಡುಕರ್ಮಗಳಿಗೂ, ಅಂತಃ=ನಿಶ್ಚಯವು, ತತ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ=ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ, ದೃಷ್ಟಃ=ಚನ್ನಾಗಿತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟದೆ.

ತಾ॥ ಪ್ರಕೃತಯುದ್ಧವು ನಾರಾಯಣದ್ವೇಷಿ ತದನುಬಂಧಿಗಳ ನಿಗ್ರಹರೂಪವಾದಕಾರಣ ಈಯುದ್ಧಾಖ್ಯಕರ್ಮವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಪರಮಸತ್ಕರ್ಮರೂಪವಾದಕಾರಣ ಇದುಪರಲೋಕ ದುಃಖಹೇತುವಾಗಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸುಖಕರವಾಗಿ ಆಗುತದೆಂತಭಾವ.

ಅಥವಾ "ನತ್ವೇವಾಹಂ" ಯಂಬ೧೨ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಚೇತನರುಗಳು ಅನಾದಿನಿತ್ಯರಾದಕಾರಣ ನಾಶರಹಿತರುಯಂತ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲವಾ ? ಯಾರು ಅನಾದಿನಿತ್ಯರೋ ಅವರು ನಾಶರಹಿತರು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಹೇಳಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಯಾವದು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗುತದೆ ಅಂದರೆ ಕೆಲವುನಿತ್ಯಪದಾರ್ಥವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ:—ಅಸತಃ=ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಗೆ, ಅಭಾವಃ=ಪ್ರಾಗಭಾವವೆನು, ಪ್ರಧ್ವಂಸಾಭಾವವೆನು, ಆದ ಈಯರಡೂ, ನವಿದ್ಯತೇ=ಇಲ್ಲ, ಸತಃ=ಬ್ರಹ್ಮಕೆ, ಅಭಾವಃ=ದ್ವಿರೂಪಭಾವವು ನವಿದ್ಯತೇ=ಇಲ್ಲ (ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತುಪರಬ್ರಹ್ಮದೃಷ್ಟಾಂತವೆಂತ ಭಾವ ಉತ್ತರಾರ್ಧಸಮಾನಾರ್ಥಕ).

ಅ॥ "ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪುರುಷಃ ಕಾಲಃ" ಯಂಬವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಿತ್ಯತ್ವವು ಉಪಾಸನಾರ್ಥವಾಗೆ ಹೊರ್ತು ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದಕ್ಕಲ್ಲ. ಸರ್ವಜನರು ಇವುಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯಗಳೆಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರಾದಕಾರಣ ಇದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಾಪ್ತವೆಂತ ಹೇಳಿದರೆ ಈಸಂಪ್ರದಾ

యక్కె మూలనిశ్చయవిల్లవాదకారణ ప్రకృతి పురుషగళ స్వరూపగళే అసిద్ధగళాగుతదాదకారణ పూర్వోక్త అనుమానక్కె వ్యాప్తిసిద్ధిసువదిల్లవెంత ఆశంకిసి ప్రకృత్యాదిస్వరూపసాధనదిందలూ అవుగళిగె నిత్యత్వసాధనదిందలూ ప్రకృతదల్లిప్రయోజనవేను. యావయావవస్తు దేశతః అనంతవో ఆయావవస్తు సర్వవునిత్యవాగుతదె ఇంథాదేశానంతగళాద వర్ణాదిగళు వ్యాప్తిగ్రహస్థలవాగి ఆగుతదెంత శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె.

మూ॥ అవినాశితుతద్విద్ధి యేనసర్వమిదంతతం ।
వినాశమవ్యయస్యాస్య నకశ్చిత్కర్తుమర్హతి ॥ ౧౭ ॥

టీ॥ యేన=యావవర్ణాదిగళింద, ఇదంసర్వం=ఈసమస్తప్రపంచవు, తతం=వ్యాప్తవాగిదో, తత్=అంథావర్ణ అవ్యాకృతాకాశగళన్ను, అవినాశితు=వినాశరహితవన్నాగి (అందరె అనాదినిద్యవెంత) విద్ధి=తిళి (అవినాశి ఎంబస్థలదల్లి స్వభావవన్ను సూచనెమాడతక్క "ణిని" ప్రత్యయదిందలే వినాశాభావవు సిద్ధవాగిద్దరూ ప్రబలశాపాదిగళింద ఈవర్ణాదిగళిగెయాకె నాశప్రాప్తవాగబారదు అందరెహేళుత్తారె) అవ్యయస్య=హ్రాసరహితవాదంథా, అస్య=ఈవ్యాప్తవస్తువిగె. వినాశం=నాశవన్ను, కశ్చిత్=యావపురుషనూ, కర్తుం=మాడువదక్కె, నార్హతి=యోగ్యనాగువదిల్ల. తా॥ వ్యాప్తపదార్థక్కె హ్రాసవే ఇల్లదిరువాగె నాశవు సుతరాంప్రాప్తవాగువదిల్లవెంతభావ.

అ॥ "రూపంరూపంప్రతిరూపోబభూవ" ఎంబశ్రుతియల్లి ఈశ్వరబింబనెంతలు జీవరు ప్రతిబింబరెంతలు దర్పణదహాగె జీవరదేహగళ ఉపాధియంతలు ఉక్తవాగిదె. యావప్రతిబింబవు నశ్వరవాద ఉపాధియన్నుళ్ళద్దో ఆప్రతిబింబవు నాశవుళ్ళద్దు. ప్రకృతదల్లి జీవనదేహ ఉ

పాధియాదకారణ ఆదేహవు అనిత్యవాదకారణ ప్రతిబింబనాదజీవగూ అనిత్యత్వబరుతదె ఆద్దరింద "నత్వేవాహం" యంబ ౧౨నే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట జీవనిత్యత్వానుమానవు జీవఅనిత్యత్వరూప ప్రత్యనుమానదిందపీడితవాగుతదెంత శంకాప్రాప్తవాదరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అన్తవన్తఇమేదేహాః నిత్యస్యోక్తాఃశరీరిణః।
అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్యుధ్యస్వభారత ౧౮ ॥

టీ॥ నిత్యస్య=నిత్యనాదంథా, శరీరిణః=ప్రాకృతశరీరవుళ్ళంథా, అనాశినః=బింబోపాధిసన్నిధినాశప్రయుక్త నాశరహితనాదంథా, అప్రమేయస్య=సర్వగత ఈశ్వరసరూపనాదంథా (అందరెతత్ప్రతిబింబనాద) జీవగె, ఇమే దేహాః=ఈపరిదృశ్యమానగళాద భౌతికదేహగళు, అన్తవన్తః=నాశవుళ్ళద్దుగళాగి, ఉక్తాః=హేళల్పట్టదె, తస్మాత్=ఆదకారణ, హేభారత=యశైభరతకులోత్పన్ననాదా అర్జుననే, యుధ్యస్వ=యుద్ధమాడు.

వి-అ॥ "ఇమే దేహాః" యంత ప్రకృత పరిదృశ్యమానగళాద ప్రాకృత శరీరగళన్ను నిర్దేశమాడి ఈ దేహగళు జీవరిగె నాశవుళ్ళద్దు యంతహేళిద్దరింద జీవరిగె మత్తొందు దేహవు ఇరువదాగి సూచితవాగుతదె. ఆదేహగళేజీవరిగె నాశరహితగళాద ఉపాధిగళు. ఈ దేహగళన్ను స్వరూపదేహవెంత హేళుత్తారె. మత్తు "నిత్యస్య" యంబపదమాత్రవే ఈ శ్లోకదల్లి ప్రయోగిసిద్దరె ఈశ్వరను నిత్యనాదకారణ ఆ పరమాత్మనిగూ ప్రాకృత అప్రాకృతవెంబ యరడు దేహగళు ఉంటోయేనో యంబశంకా ఉంటాగబహుదు. ఆశంకా పరిహారార్థవాగి "శరీరిణః" యంబ విశేషణజీవగె హేళల్పట్టదె. "శరీరిణః" యంబోణదరింద శరీర-శరీరి-భేదవుళ్ళజీవరే ఈ దేహద్వయ

విశిష్టరు. దేహదేహిభేద వర్జితనాద ఈశ్వరను ప్రాకృత దేహాయిల్లదవనెంత సూచితవాగితు. ఆదరె ఉపాధినిత్యవాదరూ అల్ప పరిమాణవుళ్ళ వస్తువే బింబవాగబేకు ఈశ్వరను అపరిచ్ఛిన్ననాదకారణ బింబనాగలిక్కిల్ల. పరిచ్ఛిన్నగళాద బింబోపాధిగళ సన్నిధియు కెలవకాలగళల్లి మాత్రవే సంభవిసుత్తదాదకారణ ప్రతిబింబక్కె నిత్యత్వహ్యాగె సంగతవాగుతదెంబ శంకాపరిహారార్థవాగి అప్రమేయస్య యంబ విశేషణవు కొడల్పట్టదె. జీవగె సర్వగతత్వ ఇల్లదిద్దరూ సర్వగతనాద ఈశ్వరన సామీప్య ఉళ్ళవను -అందరె తత్ప్రతిబింబను- ఇంథా ప్రతిబింబగె సన్నిధి నాశదింద ఉంటాగువ నాశవు హ్యాగె ప్రాప్తవాగుతదె. సుతరాం ఇల్లవెంతభావ. ఆదరె "అప్రమేయ" ఎంబ పదవు లక్ష్మ్యాదిగళిగూ అగోచరనాద అనవద్య కల్యాణగుణ విశిష్టనాద పరమాత్మన హేళతక్కద్దు. ఈపదదింద జీవను హ్యాగె కరిసికొళ్ళుత్తానె అందరె "ముఖంచంద్రః" "అయం బృహస్పతిః" "అయంకర్ణః" ఇత్యాదిగళల్లి ముఖం-అయం యంబపదగళు చంద్ర - బృహస్పతి - కర్ణ-ఇవరుగళాగదిద్దరూ తత్సదృశరెంత హ్యాగె తిళియల్పడుతదో హాగె "ఇమేజీవాః అప్రమేయాః" అందరె అప్రమేయనాద పరమాత్మన సదృశరుయంత ఆగితు -అందరె ఉపాధియాద దర్పణదల్లి బింబవాద ముఖదసన్నిధియింద ప్రతిబింబ కాణల్పడువంతె యంత అర్థ. ఆదకారణ జీవగె సర్వగతత్వ ఇల్లదిద్దరూ సర్వగతనాద ఈశ్వరను ఉపాధియాద స్వరూప దేహద బహిరంతరదల్లూ ఇరువదరింద సన్నిధాన ప్రయుక్తనాశవు సంగతవాగువదిల్ల. సర్వగతనాద పరమాత్మన ప్రతిబింబత్వవు జీవగె హ్యాగె ఆగుతదె యంత శంకిసతక్కద్దల్ల. తత్సారూప్యవె ప్రతిబింబవెంత హేళల్పట్టదె. ఇదక్కె బ్రహ్మసూత్ర "ఓం యావదాత్మ భావిత్వాచ్చనదోషస్తద్దర్శనాత్ ఓం" ఎంత. బింబ

ಉಪಾಧಿ ತತ್ಸನ್ನಿಧಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ನಾಶಯಿಲ್ಲದೆ ಇರುವದರಿಂದಲೂ ತನ್ನಾಶ
ಪ್ರಯುಕ್ತ ನಾಶವು ಜೀವಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಂಭಾವಿತವಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ
ಸತ್ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಾನುಮಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಕಾರಣ "ನತ್ವೇವಾಹಂ"
ಯೆಂಬ ೨-೧೨ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಜೀವನಿತ್ಯತ್ವಾನುಮಾನದಿಂದ ಜೀವ
ಗೆ ನಿತ್ಯತ್ವ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದರಿಂದಲೂ, ಜೀರ್ಣದೇಹ ನಷ್ಟವಾದರೂ ಸಮೀಚೀನ
ದೇಹಾಂತರ ಲಾಭರೂಪವಾದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಸಂಭವದಿಂದ
ಲೂ, ಬಂಧುದೇಹದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಶನಾದ್ಯಭಾವನಿಮಿತ್ತವಾದ ಶೋಕವನ್ನು ಪರ
ಮಪುರುಷಾರ್ಥ ಹೇತುವಾದ ಅಭಿಮಾನತ್ಯಾಗದಿಂದ ನಿವರ್ತಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾಗಿ
ರುವದರಿಂದಲೂ, ಭಗವತ್ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇ ಅರ್ಜುನ ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡು.
ಆದರೆ ಜೀವೇಶ್ವರರಿಗೆ ನಿತ್ಯತ್ವವುಸಮಾನವಾಗಿರಲು ಈಶ್ವರಗೆ ಪೂಜ್ಯತ್ವವು
ಜೀವಗೆ ಪೂಜಕತ್ವವುಹ್ಯಾಗೆ ಯೆಂತಶಂಕಾಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಜೀವನಿಕಿಂತಲೂ
ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮಗೆ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ "ಅವಿನಾಶಿ"ತ್ಯಾ
ದಿಶ್ಲೋಕದ್ವಯಗಳಿಗೆ ಭಗವತ್ಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯೇನ=ಯಾವಪ
ರಮಾತ್ಮನಿಂದ, ಇದಂ=ಈಜಗತ್ತು, ತತಂ=ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೋ, ತತ್=ಆಬ್ರ
ಹ್ಮವನ್ನು, ಅವಿನಾಶಿತು=ನಾಶರಹಿತವೆಂತ, ವಿದ್ಧಿ=ತಿಳಿ (ಮಿಕ್ಕಪದಗಳಿಗೆ
ಪೂರ್ವವತ್ ಅರ್ಥ) ಇಲ್ಲಿ "ತು" ಎಂಬಪದವು ಜೀವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಈಶ್ವರಗೆ
ನಿತ್ಯತ್ವವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ "ಅನಿತ್ಯತ್ವಂ ದೇಹ
ಹಾನಿಃ ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿರಪೂರ್ಣತಾ, ನಾಶಶ್ಚತುರ್ವಿಧಃಪ್ರೋಕ್ತಃ ತದಭಾವೋ
ಹರೇಸ್ಸದಾ" ಯೆಂಬ (ಈಶ್ಲೋಕ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ದೆ) ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಚತುರ್ವಿಧನಾಶರಹಿತನೆಂತತಿಳಿ
ಯತಕ್ಕದ್ದು. ವರ್ಣ ಆಕಾಶ ಇವಗಳಿಗೆ ದೇಶಕಾಲಗಳಿಂದವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದ್ದರೂ
ಗುಣತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿಇಲ್ಲ. ಜೀವಗೆಕಾಲತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿಇದ್ದರೂ ದೇಶಗುಣಗಳಿಂದ
ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮಗೆ ದೇಶಕಾಲಗುಣ ಇವುಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತಿವುಂಟು
ಆದಕಾರಣ ಈಶ್ವರನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲು ನಾಶರಹಿತನು ಆದರೆ ಹೀ

అ॥ జీవేశ్వరరుగళిగె ఉత్పత్తివినాశరాహిత్యవు ఈశ్వరగె దేహదిందలు ఉత్పత్తిఇల్లదిద్దకారణ స్వాతంత్ర్యవు జీవగెస్వరూపతః ఉత్పత్తిఇల్లదిద్దరూ దేహోత్పత్త్యాదిగళింద అస్వాతంత్ర్యవు పూర్వశ్లోకగళింద నిరూపిసల్పట్టితు. ఈవిషయదల్లి ప్రమాణత్వేన కాఠకోపనిషద్వాక్యవన్ను ఉదాహరిసుత్తారె. ఈశ్లోకక్కె జీవపరవాగియు ఈశ్వరపరవాగియు యరడు అర్థగళు.

మూ॥ నజాయతేమ్రియతేవాకదాచిన్నాయం
భూత్వాభవితావానభూయః ।
అజోనిత్యశ్శాశ్వతోఽయంపురాణో
నహన్యతేహన్యమానేశరీరె ॥ ౨౦ ॥

టీ॥ జీవపరఅర్థ॥ అయం=ఈజీవను (స్వరూపేణ=స్వరూపదింద) నజాయతే=హుట్టువదిల్ల, నమ్రియతేవా = మృతనాగువదూఇల్ల (పూ॥ జీవగె జననమరణ ఇల్లదిద్దపక్షదల్లి ఈశ్వరజ్ఞానవువృద్ధిహ్రాసవ్యతవాదరూ సర్వదాశక్త్యాత్మనాఇద్దజ్ఞానవె అచింత్యాద్భుతశక్తియింద హ్యాగె ఒందుకాలదల్లి అభివ్యక్తవాగుతదో హాగెజీవనజననవ్యవహావో యేనోయంబశంకాపరిహారక్కోస్కర హేళుత్తారె) అయం=ఈజీను (స్వరూపేణ=స్వరూపదింద) భూత్వా=ఇద్దు, కదాచిత్ =యావకారణదిందలూ, భవితా=హుట్టోంథావనాగి, నభవతి=ఆగువదిల్ల (అదరెపూర్వదల్లి ఇల్లదిద్ద నవీనశరీరవన్నుహొందుత్తానెంతఅర్థ (పూ యాకెజీవగెస్వరూపదింద ఉత్పత్తివినాశగళు ఇల్లవెంతకేళిదరె అజదిమూరుపదగళింద హేళుత్తారె) అజః=స్వరూపతః ఉత్పత్తినాశశూన్యను (ఆదకారణ) నిత్యః=సదాయేకరూపను (ఆదకారణ) శాశ్వతః బింబఉపాధి సన్నిధి ఇవుగళిగె నాశఇల్లదిద్దకారణ ఎతన్నిమిత్తక నశరహితను.ఈశ్వరజ్ఞానదహాగె భూత్వా-భవితావాగి ఆగదిద్దరె జీవ

జననాది వ్యవహారగళు యావకారణదింద అందరె, పురాణః=(పు
రా=శరీరవన్ను, అణా=హొందతక్కవను యంతఅర్థ) (నూతననూ
తనశరీరాంతరవన్ను హొందుత్తానాదకారణ దేహసంబంధదింద జీవ
గె జననవ్యవహారవెంతఅర్థ. అదరె శరీరవే ఉపాధియాదకారణ ఉ
పాధిభూతదేహనాశవు ప్రాప్తవాగలి అందరె నహన్యతే ఇత్యాదియిం
దహేళుత్తారె) శరీరే=ప్రాకృతశరీరవు, హన్యమానే=నష్టవాదరూ, అ
యం=ఈజీవను, నహన్యతే=సంహరిసల్పడువదిల్ల (యాకెందరె) "అం
తవంత ఇమేదేహాః" యంబ ౧౮నే శ్లోకదల్లి ఈపరిదృశ్యమాన ప్రా
కృతదేహగళిగె నాశవుంటు యంబోణదరింద జీవగె స్వరూపభూతవా
ద అప్రాకృతశరీరవు నిరూపిసల్పట్టితు. ఆశరీరవే ఉపాధియాగుత్తదె
ఆశరీరనిత్యవాదకారణ ఉపాధనాశనిమిత్తకవాదనాశవు జీవగె ఇల్ల
వెంతభావ. ఇల్లిజీవను అజనాదకారణనిత్యను. అదకారణశాశ్వతను.
యంతపరస్పరహేతుహేతుమద్భావవన్ను తిళితక్కద్దు॥ ఈశ్వరపరఅ
ర్థ॥ అయం=ఈ, నా=పరమపురుషనాదపరమాత్మను, నజాయతే=
(ప్రాకృతదేహసంబంధనిమిత్తక) జన్మఉళ్లవనల్ల, నమ్రియతే=ప్రాకృత
దేహవియోగనిమిత్తక) మరణవుళ్లవనల్ల. భూత్వా వా=(రామకృష్ణాది
రూపగళిందసర్వదా) ఇద్దే, కదాచిద్భవితా=కెలవకాలగళల్లిమాత్రజన
గళదృష్టిగెగోచరనాగుత్తానె, అదకారణ, అజః=అనిచ్ఛయా జన్మశూ
న్యను, అదకారణ, నిత్యః=దేశదిందవ్యాప్తను, శాశ్వతః=గుణదిందవ్యా
ప్తను, అదకారణ, పురాణః=సర్వజీవాంతర్యామియాగి (మత్తుసర్వశరీ
రనియామకనాగి ప్రతిమాధ్యనీయవాద సర్వప్రాకృతశరీరప్రవిష్టను)
అదకారణ, శరీరే=తన్నిందవాసమాడల్పట్ట తనగింతలూ భిన్నవాద
అధిష్టానశరీరవు, హన్యమానేపి=నష్టవాదరూ, నహన్యతే=అంతః ప్రవి
ష్టనాదపరమాత్మగె యావవిధనాశవూ ఇల్లవెంతభావ.

వి_అ॥ ఈశ్లోకదల్లి "భవితావా" యంబస్థలదల్లిద్ద "వా" శబ్దదిందలె పూర్వభాగదల్లిద్ద "న" కారక్కె ఉత్తరవాక్యదల్లూ అన్వయసిద్ధవాగిరలు పునః "నాయంభూత్వా" యంబస్థళదల్లిద్ద హ్రస్వ "న" కారవు వ్యర్థవాగుతదాదకారణ ఇల్లి "నా" యంతపదవిభాగమాడి ఈ "నృ" శబ్దక్కె పరమపురుషనాద పరమాత్మనెంతఅర్థ హేళల్పట్టితు. ఇంథా పరమపురుషనాద పరమాత్మగె దేహనిమిత్తకవాదనాశవిల్లా యంబోణదరింద స్వరూపక్కె నాశాభావవు కైముత్తిన్యాయదింద సిద్ధవాగితు. ఇదరిందలె స్వాతంత్ర్యవుకూడసిద్ధవాగితు హాగాదరె రామకృష్ణాదిరూపదింద జననవ్యవహారవు పరమాత్మగెహ్యాగెకూడుతదె అందరె సర్వదావిద్యమానగళాద రామకృష్ణాదిరూపగళె తత్తత్కాలవిశేషగళల్లి జనగళదృష్టిగె గోచరవాగుతదెంత "భూత్వాభవితా" ఎంబపదదింద యేర్పడుతదె. పరమాత్మగె జన్మవెందరె వ్యక్తిఎంతఅర్థ. జీవను ఈశ్వరనహాగె అనాదినిత్యనాదపక్షదల్లి జీవగూ స్వాతంత్ర్యబరలి అందరె అనాద్యనంతకాలదల్లూ బిడల్పడదేయిద్దపారతంత్ర్య స్వభావవుళ్ళవను ఎంత శాశ్వతః యంబపదదింద నిరూపిసల్పట్టితు. ఇంథాపారతంత్ర్యవు జీవగెయాకెబరబేకు అందరె అనిచ్ఛయా దేహద్దేహాంతరవన్ను హొందుత్తానాదకారణ పారతంత్ర్య సిద్ధవాగితు. యంత "పురాణః" యంబపదదింద నిరూపిసల్పట్టితు. ఆదకారణజీవగె స్వాతంత్ర్యప్రసక్తియె ఇల్లవెంతభావ ॥౨౦॥

అ॥ "యఏనం" యంబ ౧౯నే శ్లోకదల్లి జీవచైతన్యక్కె హాననవన్ను జీవగెహాననాది క్రియాస్వాతంత్ర్యవన్ను యావను తిళితానో అవను తిళిదవనల్ల యంతనిరూపిసి ఈవిషయదల్లి జీవగె బింబ_ఉపాధి_సన్నిధి ఇవగళనాశాభావనిమిత్తకవాద నిత్యత్వవూ ప్రతిబింబత్వహేతుకవాద అస్వాతంత్ర్యవుకారణగళాగి నిరూపిసల్పట్టితు యావనుజీవగె

నిత్యత్వవన్ను పరమాత్మగె స్వాతంత్ర్యవన్ను తిళియుత్తానో ఆతనే స్వయంస్వాతంత్ర్యాభిమానవర్జితనాదకారణ జ్ఞానియు. మత్తు నాను సంహరిసుత్తేనె. సంహారమాడిసుత్తేనె యంబ మిథ్యాజ్ఞానశూన్యనాగో విషయదల్లి అభిమానత్యాగవూ హేతువాగుతదెంత నిరూపిసుత్తారె.

మూ॥ వేదాఽవినాశినంనిత్యం యఏనమజమవ్యయం।
కథంసపురుషఃపార్థ కంఘాతయతిహంతికం ॥ ౨౧ ॥

టీ॥ యః=యావజ్ఞానియు, అవినాశినం=బింబనాశదిందవుంటాగువనాశరహితనాదంథా మత్తు స్వతఃదోషరహితనాదంథా, నిత్యం=స్వాభావిక నాశరహితనాదంథా, అజం=ఉత్పత్తిరహితనాదంథా, అవ్యయం=స్వరూపవికారశూన్యనాదంథా, ఏనం=ఈజీవనన్ను, వేద=తిళిథానో, సఃపురుషః=ఆతను, హేపార్థ=యలై అర్జుననె, కథం=హ్యాగె, కం=యారన్ను, ఘాతయతి=సంహారమాడిసుత్తానె,కం=యారన్ను, హంతి=సంహారమాడుత్తానె.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి ‹‹ నిత్యం ›› యంతజీవగె విశేషణవన్ను కొట్టిరువదరింద అస్తి యంబ అవస్థెయు దేహసంబంధదింద లేహోత్తు సర్వదా విద్యమాననాద జీవగె అస్తిత్వవు స్వతస్సిద్ధవెంత తాత్పర్య. అజం యంబోణదరింద జాయతే యంబ అవస్థెయు స్వరూపక్కెయిల్లవెంతలు అవ్యయం యంబోణదరింద వృద్ధిపరిణామ హ్రాస ఇవుగళు స్వరూపతః ఇల్లవెంతలు అవినాశినం యంబపదదింద మరణరూపవాద అవస్థెయు స్వరూపక్కె ఇల్లవెంతలు నిరూపిసల్పట్టదె. మత్తు ఈ విశేషణగళింద పరమాత్మగె యావసంబంధవాద వికార నాశ జన్మాదిగళు సర్వథా ఇల్లహాదకారణ సర్వతంత్ర స్వతంత్రనాద పర

మాత్మనన్ను తిళిద జ్ఞానియు హననాది క్రియాగళల్లి కర్తృత్వ కర్మత్వాదిగళన్ను సర్వథా తన్నల్లితిళియలార నెంతభావ.

అ॥ “నజాయతే మ్రియతే” యంబ ౨౦నే శ్లోకదల్లి పురాణ యంబపదదింద జీవగె దేహాద్దేహాంతరవు నిరూపిసల్పట్టితు. ఆ దేహాంతర ప్రాప్తియు దేహాదన్యనాద నిత్య జీవను ఇద్దపక్షదల్లే ఉపపన్నవాగుతదె “కౌమారం యవ్వనంజరా” యంబ హదిమూరనే శ్లోకదల్లి దేహాత్మ వివేకవు నిరూపి సల్పట్టితు. ఆదరూ కౌమారాది దేహగళిగె పరస్పర అత్యంత భేదవిల్లదిద్దకారణ ఆపదగళింద దేహ-ఆత్మ ఇవుగళిగె వినాశిత్వ-అవినాశిత్వ రూపవాద వివేకవు స్పష్టవాగి అనుభవారూఢవాగదిద్దకారణ మత్తొందు దృష్టాంతదింద ఆవివేకవన్ను హేళుత్తారె-అథవా-ఈశ్వరగె దేహదిందలూ స్వరూపదిందలూ నాశవిల్లదిద్దకారణ ఈశ్వరనవిషయదల్లి శోకాభావవిద్దరూ జీవవిషయదల్లి శోకవు ఉంటాగుతదె. జీవను నిత్యను అవన దేహసంబంధ వియోగగళు కౌమారాది దేహదోపాదలి యంత హేళల్పట్టరూ సర్వలోకప్రసిద్ధవాద జననమరణవు జీవగె సిద్ధవాగిరలు యుద్ధదల్లి అంథా మరణవు జీవగె ప్రాప్తవాగుతదాదకారణ తన్నిమిత్తవాద శోకవుననగె ప్రాప్తవాగిదె యంత అర్జునన శంకాక్కె ఉత్తరవన్ను హేళుత్తారె. అథవా, వస్త్రగళిగె తన్నజరెయల్లిహ్యాగె స్వాతంత్ర్యవిల్లవో హాగె జీవగె శరీరదల్లి జరాద్యవస్థెగళిగె స్వాతంత్ర్యవిల్లదిద్దకారణ వస్త్ర దృష్టాంతదింద సర్వావస్థెగళల్యూ జీవగె అస్వాతంత్ర్యవు ప్రాప్తవాగిదె యంబ విషయవన్ను ఈ శ్లోకదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ వాసాంసిజీర్ణానియథావిహాయ నవానిగృహ్ణాతినరోఽపరాణి ।
తథాశరీరాణివిహాయజీర్ణా న్యన్యానిసంయాతినవానిదేహీ॥౨౨॥

టీ॥ నరః=మనుష్యను, జీర్ణాని=హళేదాదంథా, వాసాంసి=వస్త్రగళన్ను, యథా=హ్యాగె, విహాయ=బిట్టు, నవాని=నూతనగళాదంథా, అపరాణి=అన్యగళాదంథా వస్త్రగళన్ను, గృహ్ణాతి=స్వీకరిసుత్తానో, తథా=హాగె, జీర్ణాని=హళేదుగళాదంథా, శరీరాణి=దేహగళన్ను, విహాయ=బిట్టు, దేహీ=ప్రాణియు,నవాని=నూతనగళాదంథా, అన్యాని=మత్తొందు దేహగళన్ను, సంయాతి=హొందుత్తానె.

తా॥ శరీరయోగ వియోగగళిగె కౌమారాది అవస్థెగళో పాదిలి శోకకారణత్వ అభావవు అంగీకరిసిదపక్షదల్లి జన్మ మరణగళూను శోకకారణగళాగువదిల్ల. దేహసంబంధ దేహవియోగ ఇవుగళే జన్మమరణ శబ్దార్థగళెంతభావ.

అ॥ జీవగె కాలకృతనాశ బింబనాశాది నిమిత్తకనాశ ఇవుగళిల్లదిద్దరూ శస్త్రాద్యాయుధకృతాపవాద ప్రబలకారణదింద బలాత్కారనాశవు జీవగెయాకె ప్రాప్తవాగకూడదు యంబశంకా పరిహారక్కాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ నైనంఛిన్దన్తిశస్త్రాణి నైనందహతిపావకః ।
నచైనంక్లేదయంత్యాపో నశోషయతిమారుతః ॥_౨౩॥

టీ॥ ఏనం=వివాదక్కె విషయనాదజీవనన్ను, శస్త్రాణి=ఆయుధగళు, నచ్ఛిందంతి=ఛేదిసువదిల్ల, పావకః=అగ్నియు, ఏనం=ఈ జీవనన్ను, నదహతి=సుడోదిల్ల, ఆపః=ఉదకవు, ఏనం=ఈ జీవనన్ను, నచక్లేదయంతి=మృదుభావవన్ను హొందువహాగెమాడువదిల్లవో, మారుతః=ఘాళియు, ఏనం=ఈజీవనన్ను, నశోషయతి=శుష్కమాడువదిల్ల.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి "ఛిన్దన్తి" ఇత్యాది క్రియాపదగళు వర్తమానకాలవన్న హేళుత్తాదకారణ ప్రకృతదల్లిజీవనిగె ఛేదాదిగళు ఇల్లదిద్దకారణ దృశ్యమానరాదజీవరిగె ఇదక్కెపూర్వదల్లి నాశవిల్లదిద్దరూ ఉత్తరత్రశస్త్రాదిగళింద నాశవుప్రాప్తవాగలియంబ పూర్వపక్షక్కె ఈజీవనిగెఛేదాదియోగ్యతానే ఇల్లవెంతసమాధాన హేళుత్తారె.

మూ॥ అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్యఏవచ॥
నిత్యస్సర్వగతస్థాణుః అచలోఽయంసనాతనః ॥ ౨౪ ॥

టీ॥ అయం=ఈజీవను, అచ్ఛేద్యః=ఛేదభేదాదిగళిగె అనర్హను, అయం=ఈజీవను, అదాహ్యః=దహనానర్హను, అయం=ఈజీవను, అక్లేద్యః=ఉదకదింద మృదుత్వవన్నుహొందలనర్హను, అయం=ఈజీవను, అశోష్యఏవచ=వాయువినిందశోషణానర్హను (యాకె అనర్హతె అందరె) నిత్యఃసర్వగతస్థః=యావాగలూ సర్వగతనాద పరమాత్మన అధీనను, అణుః=అణురూపను, అచలః=చలనవర్జితను, సనాతనః=విధినిషేధరూప శబ్దదిందబద్ధను.

వి-అ॥ ఇల్లిఅచ్ఛేద్యాదిపదగళు అర్హయెంబ అర్థదల్లి "ణ్యత్" ప్రత్యయవన్నువిధానమాడి అదరిందనిష్పన్నవాదశబ్దగళాదకారణ ఈజీవనిగెఛేదాదియోగ్యతయే ఇల్లవెంతస్పష్టవాగి ప్రతిపాదిసుత్తదె మత్తు ఈశ్లోకదల్లి అయం అయం యెంతపునఃపునః హేళిరువదరింద సమస్తజీవరిగూ ఈలక్షణనిరూపిసల్పట్టదె. మత్తు "నిత్యంసర్వగతస్థాణుః" యెంబసమస్తపదదిందనిరంతరదల్యూ సర్వత్రవ్యాప్తనాదపరమాత్మనయత్కించిత్సారూప్యవన్నువుళ్ళవను ఈవిశేషణదిందజీవనిగెప్రతిబింబత్వసిద్ధవాగితు. ఆదకారణ ఈజీవనిగెఛేదాదిగళుఇల్లవెంతతిళితక్క

ద్ధు మత్తు “అనాశినో ఽప్రమేయస్య” యంబ ౧౮-శ్లోకదల్లూ “అజో నిత్యశ్శాశ్వతో ఽయం” యంబ ౨౦నే శ్లోకదల్లూ జీవగె ఈశ్వరప్రతిబింబత్వవు నిరూపిసల్పట్టిరువకారణ మత్తూ ఈశ్లోకదల్లి ప్రతిబింబత్వ వుపపాదనవు పౌనరుక్త్యదోషగ్రస్తవాగుతదల్లవా అందరె ఆఆస్థలగళల్లిప్రాప్తవాద శంకాపరిహారార్థవాగి భిన్నభిన్నగుణవిశిష్టనాద ఈశ్వరన ప్రతిబింబత్వవన్ను జీవగెహేళువదక్కాగి ఆపూర్వోక్తశ్లోకగళు హేళల్పట్టవె. ఆరీతియిందలే ఈస్థలదల్లూ నిరూపిసల్పట్టదె. మత్తుసయుక్తికవాగి అచ్ఛేద్యత్వాదిగళు జీవగెహేళిరువదరిందలేనైమిత్తికనాశశంకాక్కె అవకాశవిల్లదిద్దకారణ “నైనంఛిందంతి” యంబ ౨౩నే శ్లోకవు వ్యర్థవాగుతదల్లవా అందరె “ప్రవృత్తే శస్త్రసంపాతే” యంబ ప్రథమాధ్యాయ ౨౦నే శ్లోకదల్లి ప్రబలగళాదనన్న అస్త్రాదిగళింద జీవగెఛేదాదిగళు ఉంటాగలి యంబ అర్జుననహృదయస్థ శంకాపరిహారార్థవాగి యలై అర్జుననెనీను అస్త్రాదిగళు ప్రయోగిసిదరూ పరిదృశ్యమానరాదజీవరిగె నాశవుకాణిసువదిల్ల యంతతిళిసువదక్కాగి ద్వితీయాధ్యాయ ౨౩నే శ్లోకప్రవృత్తవాగిదె. అదక్కె కారణవన్ను ఈశ్లోకదింద నిరూపిసల్పట్టితు యంతసమాధాన. అథవా—“నైనంఛిందంతి” ఎంబశ్లోకవు ఈశ్వరపరవాగియు ఈశ్లోకవు జీవపరవాగియు నైసతక్కద్దు. హ్యాగెందరె “వేదావినాశనం” యంబ ౨౧నే శ్లోకదల్లి ఈశ్వరగె స్వతః నాశాభావవన్ను ప్రతిపాదిసల్పట్టద్దరింద తన్నిమిత్తకవాదదుఃఖవిల్లదిద్దరూయుద్ధదల్లి శస్త్రాదిసాధనెగళింద ఛేదాదిగళు సంభవిసుత్తదాదకారణ తన్నిమిత్తకవాదదుఃఖవు ననగె ప్రాప్తవాగిదె యంత శంకిసిదరె హేళుత్తారె. “యేనం” యంబపదదింద ఈశ్వరనన్న గ్రహిసతక్కద్దు. శ్లోకార్థవు పూర్వదహాగె. ఇదరింద ఈశ్వరగె దేహదిందలూకూడా ఛేదభేదా

దిగళు ఇల్లదిద్దకారణ స్వాతంత్ర్యవు నిరూపిసల్పట్టితు. ప్రతిష్ఠలదల్యూయేనం యేనం యంత హేళిద్దరింద పరమాత్మన సర్వరూపగళిగూ ఈవ్యవస్థెయన్ను తిళితక్కద్దు. "అచ్ఛేద్యోయం" యంబ శ్లోకదల్లిద్ద ప్రతిపదగళిగూ భగవత్పరదల్లి అర్థనయన మాడతక్కద్దు. అచలః యంబపదదింద ప్రాకృతచలనరహితనెంత అర్థ. సనాతనః యంబపదదింద శ్రుతిస్మృతి రూపశబ్దసహితను అందరె సర్వశబ్ద ప్రతిపాద్యను. పరమాత్మనిగె స్థాణుత్వ ఇద్దాగ్యూ "తదైక్షత" ఎంబ శ్రుతియింద హేళల్పట్ట ఈ క్షణకర్తృత్వవు అచింత్యాద్భుతశక్తియింద సంగతవాగుతదె. మత్తు ఈ శ్లోకక్కె జీవపరవాగి అర్థహేళువకాలదల్లి "నిత్యం సర్వగతస్థాణుః" యంత సమస్థపదమాడికొండు నిరంతరదల్యూ ఈ జీవను సర్వగతనాద భగవదధీనను అణుస్వరూపను యంతహేళువపక్షదల్లి "సర్వగతః సా అణుశ్చ-సర్వగతః అణుః" యంత విగ్రహమాడతక్కద్దు. ఈ విశేషణదింద ఈశజీవరుగళిగె సర్వగతత్వ అణుత్వరూపవైషమ్య అదెయాదకారణ సర్వసామ్యవిల్లవెంత తిళితక్కద్దు. మత్తు ఈ జీవను సదాహర్యధీననెంతలు సనాతనశబ్దదింద విధినిషేధబద్ధనెంత అర్థహేళిదవదరింద ఈ జీవను యేతాదృశబంధ నివర్తకనాద శ్రీహరియన్ను సర్వదా ఉపాసనామాడబేకెంతలూ సిద్ధవాగుతదె. ఈవిషయదల్లి శ్రీకృష్ణను సర్వోత్తమనుయంత అర్జునను తిళదిద్దరూ అజ్ఞానదింద శ్రీకృష్ణనునన్నగె మాతుళను ఆదకారణ ఈ కృష్ణన వాక్యదల్లి నన్నగె హ్యాగె ప్రామాణ్యబుద్ధి ఉంటాగుతదె ఎంబ అర్జునన హృదయస్థశంకా పరిహారార్థవాగి ఈ శ్లోకస్థ "చ" కారదింద విష్ణుపురాణవచనవు ఈ విషయదల్లి ప్రమాణవెంత సూచిసల్పట్టదె. అదేనందరె "నిత్యం సర్వగతేవిష్ణావణుజీవో వ్యవస్థితః" ఎంత.

అ॥ అత్యంత అణుస్వరూపనాద జీవగె ఆధారభూతనాద పరమాత్మను సర్వగతనాదపక్షదల్లి యాకె సర్వరిగూ దృష్టివిషయనాగువసిల్లవెందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అవ్యక్తోఽయమచిన్త్యోఽయ మవికార్యోఽయముచ్యతే।
తస్మాదేవంవిదిత్వైనం నానుశోచితుమర్హసి ॥_౨౫॥

టీ॥ అయం=ఈపరమాత్మను, అవ్యక్తః=దృష్టివిషయనల్లదిద్దవను, అయం=ఈపరమాత్మను, అచింత్యః=సాకల్యేనచింతిసలనర్హను, అయం=ఈపరమాత్మను, అవికార్యః=అవికృతశక్తివుళ్ళవను (యంత) ఉచ్యతే=(వేదపురాణగళల్లి) హేళిసికొళ్ళల్పడుత్తానె, తస్మాత్=ఆదకారణ, ఏనం=ఈపరమాత్మనన్ను, ఏవం=ఈరీతియాగి, విదిత్వా=దిళదు, అనుశోచితుం=దుఃఖపడలు, నార్హసి=యోగ్యనాగలారి.

వి_అ॥ ఇల్లి అయంయంబ విశేషణదింద(పూర్వశ్లోకస్థ సర్వగతపదదింద ప్రకృతనాద) ఈ పరమాత్మను యంత అర్థవాగితు. అవ్యక్తః=అదృశ్య స్వభావవన్ను సూచిసుత్తదె (దేహవుళ్ళవనాగియు సర్వగతనాగియు ఇరువంథా పరమాత్మను హ్యాగె అవ్యక్తనాగుత్తానె అందరె)అచింత్యః=యారిందలూ సాకల్యేన చింతిసలశక్యవాద శక్తివుళ్ళవనెంతఅర్థ. ఈవిశేషణదింద హరియు అవ్యక్తనాద కారణ తద్దర్శనశ్రుతి అప్రమాణవాగలియంబశంకెయు నిరాకరిసల్పట్టితు. ఈవిషయదల్లి "ఓం అతోఽనంతేనతథాహిలింగం ఓం౩_౨_౨౮" యంతబ్రహ్మసూత్రప్రవృత్తవాగిదె. ఆదరె అచింత్యశక్తియు ప్రతిబంధకాదిగళింద నష్టవాదరె పరమాత్మను దృష్టివిషయనాగలి అందరె, అవికార్యోఽయం=అకుంఠితశక్తికను అందరె ఈశ్వరనశక్తియు యావాగలు కడిమెయాగువదిల్లవెంతభావ.ఇంథా అచ్ఛేద్యదేహవత్వవు పరమాత్మగె హ్యాగెసంభా

ఏతవాగుతదె యంబ శంకెయన్ను పరిహరిసువదక్కాగి ఉచ్యతె యంత హేళల్పట్టదె. "సద్దేహాఃసుఖగంధశ్చ" యంబ ప్రమాణదింద పూర్వోక్తశంకెయన్ను పరిహరిసతక్కద్దెంతఅర్థ. మత్తు"అయం అయం"యంత పునఃపునః హేళువదరింద పరమాత్మన స్వరూపగళూ ఏవం విధగళెంత తిళితక్కద్దు. "తస్మాత్" యంబోణదరింద సర్వ శంకెయన్ను పరిహరిసి ఆత్మనిత్యత్వవన్ను స్థాపిసిద్దన్ను ఉపసంహార మాడుతారెంత అర్థ. అథవా "తస్మాత్" యంబోణదరింద బింబ ఉపాధి తత్సన్నిధి నాశనిమిత్తకవాదంథా శాపశస్త్రాదినిమిత్తకవాదంథా నాశవు ఆత్మనిగె సర్వాత్మనా ఇల్లవాద్దరింద ఈ జీవను నష్టవాగువదల్లవెంత తిళదు నీను దుఃఖిసబేడా యంత శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె. అథవా పరమాత్మనె స్వతంత్రనాగలి అదరింద ప్రకృతవేనందరె "తస్మాత్" యంతహేళుత్తారె. సర్వతంత్ర స్వతంత్రనాద శ్రీహరియే అఖిలదుఃఖనివృత్తిపూర్వక విశిష్టపురుషార్థప్రదనాదకారణ యుద్ధాఖ్యకర్మదింద అవ్యక్తత్వాదిరూపనాద పరమాత్మన్న తిళదు సంసారదుఃఖవన్న అనుభవిసలహర్నాగువదల్ల అందరె ముక్తనాగుతియంతఅర్థ.

తా॥ శ్రీపరమాత్మన మహిమెయన్ను తిళదు క్షత్రియోచితదుష్టనిగ్రహరూపవాద యుద్ధాఖ్యకర్మదింద శ్రీహరియన్న ఆరాధనెమాడి అశేషదుఃఖవన్ను పరిహరిసికో యంత శ్రీకృష్ణను అర్జుననిగె హేళిదను.

అ॥ ఉక్తరీత్యా ఆత్మనిగెనిత్యత్వవిరలి హీగిద్దరూ దేహసంయోగ-దేహవియోగరూప జననమరణగళు జీవరిగె ప్రాప్తగళాగుతదల్లవా. యుద్ధదల్లి మరణనిశ్చితవాదకారణ తన్నిమిత్తకవాదదుఃఖవు నమ్మబంధుగళిగె బప్పత్తదె. అదరింద ననగె దుఃఖవుప్రాప్తవాగిదె యంబ అజ్ఞననశంకెయన్ను పరిహరిసుత్తారె.

మూ॥ అథచైనంనిత్యజాతం నిత్యంవామన్యసేమృతమ్ ।
తథాపిత్వంమహాబాహో నైనంశోచితుమర్హసి॥ ౨౬॥

టీ॥ ఏనం=ఈజీవనన్ను, *నిత్యజాతం=దేహసంబంధరూప జన్మ ఉళ్ళవనన్నాగియు, *నిత్యంమృతంవా=దేహవియోగరూప మరణవుళ్ళవనన్నాగియు, త్వం=నీను,మన్యసేచేత్=తిళిదవనాద పక్షదల్ల్యూ, తథాపి=హాగిద్దరూ, హేమహాబాహో=యథ్రై బాహుబలశాలియాద అర్జుననే, ఏనం=ఈజీవనన్నుకురితు, శోచితుం=దుఃఖపడువదక్కె, నార్హసి=యోగ్యనాగబ్యా?

అ॥ ౨౬నే శ్లోకదల్లి పూర్వార్ధదింద అర్జుననశంకెయన్ను అనువాదమాడి ఉత్తరార్ధదింద హాగిద్దరూ దుఃఖపడతక్కద్దల్లవెంత సమాధాన హేళల్పట్టితు. దుఃఖపడదె ఇరోవిషయదల్లి కారణవన్ను హేళలిల్లవాదకారణశోకపడదే యిరువదక్కె కారణవేను యంత ఆశంకిశి జీవగె జననమరణగళు మోక్షపర్యంత నియతగళాదద్దు యంత కారణోక్తిపూర్వకవాగి సాధిసుత్తారె.

మూ॥ జాతస్యహిధ్రువోమృత్యుర్ధ్రువంజన్మమృతస్యచ ।
తస్మాదపరిహార్యేऽర్థే నత్వంశోచితుమర్హసి ॥ ౨౭ ॥

టీ॥ జాతస్య=ఉత్పన్ననాదజీవగె, మృత్యుః=మరణవు, (ధ్రువం=నిశ్చయవు) హి=లోకదల్లి సర్వరిగూ తిళదవిషయవే, మృతస్య=మృతనాదప్రాణిగె, జన్మ=ఉత్పత్తియు, (ధ్రువం=నిశ్చయవు), తస్మాత్=జన్మమరణవు నిశ్చయవాదకారణ, అపరిహార్యే=పరిహరిసలశక్యవాద, అర్థే=ప్రమేయదల్లి, త్వం=నీను, శోచితుం=దుఃఖపడలు, నార్హసి=యోగ్యనాగువదిల్ల.

* ఈ నిత్యశబ్దగళు అవధారణార్థకగళు అందరె ఏవంయంతఅర్థ నిత్యజాతమేవయంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ పూర్వశ్లోకోక్త జన్మమృతిగళన్ను స్వరూపనిరూపణదింద స్పష్టపడిసుత్తారె.

మూ॥ అవ్యక్తాదీనిభూతాని వ్యక్తమధ్యానిభారత ।
అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్రకాపరిదేవనా ॥౨౮॥

టీ॥ హేభారత=యశై అర్జుననె, అవ్యక్తాదీని=అవ్యక్తత్వవన్ను (జడప్రకృతియన్ను) ఉత్పత్తికారణవాగివుళ్ళ, భూతాని=జీవశరీరగళు, వ్యక్తమధ్యాని=కార్యతావస్థెయన్ను, జననమరణఇవగళమధ్యదల్లివుళ్ళద్దుగళు. అవ్యక్తనిధనాని=అవ్యక్తతత్వదల్లి లయవుళ్ళద్దుగళు, తత్ర=ఈరీతిఉళ్ళశరీరగళల్లి, కాపరిదేవనా=శోకపడతక్కద్దేనదె.

వి-అ॥ అథవా శ్రీకృష్ణనింద శోకాభావవిషయదల్లి యుక్తిహేళల్పట్టితు. దేహనాశవు అవశ్యవాగి సర్వప్రాణిగళిగూ ఉంటూయంబ ఈవిషయదల్లి నావుసాధిసబేకాదయుక్తి యు ఏనదె యశై అర్జుననె నినగూ ఈ విషయ అనుభవసిద్ధనల్లవా, ఆదకారణ నినగె శోక అనావశ్యకవెందు "అథచైనం" యంబ ౨౬నే శ్లోకదింద నిరూపిసిదరెంత అర్థ. ఆపక్షదల్లి ఆశ్లోకగత నిత్యశబ్దక్కె నియతవాగి యంత అర్థ. అథ శబ్దక్కె పూర్వోక్తప్రమేయ విస్తారహాగిరలి యంత అర్థ. హీగే హేళోణదరింద యశై అర్జుననె ఏతావతా ప్రబంధదింద నాను హేళిద ప్రమేయవిరలీ. జీవరగళ జన్మమరణగళు-ముక్తిపర్యంత నియతవెంత నినగె స్పష్టానుభవవిరుత్తదష్టే.ఇంథా వివేకియాద నినగె ఈరణరంగదల్లి బంధువినాశనిమిత్తకశోకవు అనావశ్యకవు. యాకెందరె ఈజననమరణగళు సర్వథా అపరిహార్యగళు యుద్ధమాడదిద్దరూ స్వత ఏవకాలాంతరదల్లాదరూ ఈ పరిదృశ్యమానరు సర్వథా దేహనాశవుళ్ళవరె. ఈ

విషయదల్లి నినగె స్వాతంత్ర్యబేడా. భగవత్పూజాత్వేన యుద్ధవన్ను మాడు యంత నిరూపిసల్పట్టితు.

అ॥ "అవ్యక్తాదీని" యంబ ౨౮నే శ్లోకదల్లి జీవరిగె హానాది సర్వక్రియాగళల్లియూ స్వాతంత్ర్యవిల్లవెంత సూచిసల్పట్టితు. ఆదరె నిరవధికస్వాతంత్ర్యబుద్ధియన్ను యారల్లిమాడతక్కద్దు. పరమాత్మనె స్వతంత్రనెంత పూర్వ శ్లోకగళల్లి నిరూపిసిద్దరూ, పరమాత్మనల్లె స్వాతంత్ర్యబుద్ధియన్ను మాడతక్కద్దా అథవా ఇతరత్ర మాడతక్కద్దా యంబ శంకెయన్ను పరిహరిసువదక్కాగి ప్రకృత "వతి" ప్రత్యయ ఘటితశ్లోకవన్ను నిరూపిసి పూర్వశ్లోకోక్త భగవత్స్వాతంత్ర్యవన్ను ఉపసంహారమాడుత్తారె.

మూ॥ ఆశ్చర్యవత్పశ్యతికశ్చిదేన మాశ్చర్యవద్వదతితథైవచాన్యః ।
ఆశ్చర్యవచ్చైనమన్యశ్శృణోతి శ్రుత్వాప్యేనం వేదనచైవకశ్చిత్ ॥౨౯॥

టీ॥ కశ్చిత్=ఒబ్బానొబ్బ సాత్వికజీవను, ఏనం=ఈపరమాత్మనన్ను, ఆశ్చర్యవత్ (యథాతథా)=స్వతంత్రనాద పరమాత్మనన్నె స్వతంత్రనహాగె, పశ్యతి=నోడుత్తానె (అందరె పరమాత్మగె పరమాత్మనె ఉపమాననెంతఅర్థ) అన్యశ్చ=మత్తొబ్బను, తథైవ=పూర్వోక్తనహాగె, ఆశ్చర్యవత్=ఆశ్చర్య భూతనాద పరమాత్మనన్నె ఆశ్చర్యత్వేన ఇరువనోపాదిలి, వదతి=హేళుత్తానె, అన్యః=మత్తొబ్బసాత్వికను, ఏనం=ఈపరమాత్మనన్ను, ఆశ్చర్యవత్ (యథాతథా)=బేరె ఆశ్చర్యదింతకేళతక్కవస్తువు పరమాత్మసదృశవిల్లవాదకారణ పరమాత్మనన్నె ఆశ్చర్యవాగిరోణహ్యాగోహాగె, శృణోతి=కేళతానె, కశ్చిత్=మత్తొబ్బ సాత్వికను, ఏనం=ఈపరమాత్మనన్ను, శ్రుత్వాపి=కేళిదరూ, నచైవవేద=సాకల్యేనతిళియలిల్ల.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి ఆశ్చర్యవత్ యంబ పదవు పునఃపునః ప్రయుక్తవాగిదె వత్ యంబోణదరింద ఉపమానవస్తువు ఈశ్వరగె ఈశ్వరనేహొర్తు ప్రత్యేకయారూఇల్ల. సర్వతంత్ర స్వతంత్రనాద పరమాత్మగె పరమాత్మనన్నె ఉపమానహేళికోదరింద పరమాత్మనే స్వతంత్రనెంతలు తదితరరు అస్వతంత్రరెంతలు వతిప్రత్యయదింద సిద్ధవాగితు. గగన గగనాకారవాగిదెయెంతలు సముద్రసముద్ర సదృశవెంతలు అభూతోపమానగళు లోకసిద్ధగళెంత తిళితక్కద్దు. ఈశ్వరను సర్వజనగళన్నకురితు ఆశ్చర్యభూతనాగిద్దరూనూ విపరీత జ్ఞానిగళాద అసురరు అయోగ్యరపేక్షెయూ అధికరాదకారణ యథావత్తాగి ఈశ్వరన్న తిళిదవను యథావత్తాగి ఉపదేశమాడతక్కవను యథావత్తాగి కేళతక్కవను కోటియల్లి యారో ఒబ్బసాత్వికజీవనెంత తిళిసువదక్కాగి కశ్చిత్ కశ్చిత్ యంత పునఃపునఃప్రయుక్తవాగిదె. సాకల్యేన పరమాత్మన మహిమాదిగళు హేళోణకేళోణ అశక్యవాదకారణ సర్వదా యథాయోగ్యవాగి శ్రవణాదిగళిందతిళితక్కద్దెంత భావ.

అ॥ "నత్వంనేమే" యంబ ౧౨ శ్లోకదల్లి జీవగె నిత్యత్వహేళల్పట్టితు. ఈనిత్యత్వవు ఈశాధీనవల్ల. జీవగె స్వభావవాగిద్ద నిత్యత్వవు ఈశాధీనవాగి యాకె ఆగబేకు. ఆద్దరింద సర్వవు భగవదధీనవెంబప్రమేయవు బాధితవాగుతదల్లవా అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ దేహీనిత్యమవధ్యోఽయం దేహేసర్వస్యభారత।
తస్మాత్సర్వాణిభూతాని నత్వంశోచితుమర్హసి ॥ ౩౦

టీ॥ సర్వస్య=సమస్తరాద, దేహినః=ప్రాణియ, దేహే=స్థూలసూక్ష్మ-లింగ-చిద్రూప-స్వరూపదేహ ఈసమస్తదేహగళల్లియూ, అయం=పూర్వప్రకృతనాద పరమాత్మను (రక్షకః తిష్ఠతి=రక్షకనాగిద్దా

నె) అతః=ఆదకారణ, దేహీ=జీవను, నిత్యం=సర్వదా అందరె సర్వా వస్థెదల్లూ, అవధ్యః=వధ్యనాగువదిల్ల. హేభారత=ఎలై అర్జుననె, తస్మాత్=రక్షకత్వేన ఇరువపరమాత్మన బలావలంబియాద జీవగె అవ ధ్యత్వ ఇరువదరింద, సర్వాణి=సమస్తగళాద, భూతాని=జీవరాశిగళన్న కురితు, త్వం=నీను, శోచితుం=దుఃఖపన్ను పడువదక్కె, నార్హసి= యోగ్యనాగబేడా. అథవా ౨౯-౩౦ ఈ యెరడు శ్లోకగళిగె ఇతర విషయగళాగి అవతారికాగళుంటు.

౨౯నే శ్లోక అ॥ అప్రమేయస్య యంబ ౧౮నే శ్లోక మొదలు భగవన్మహిమెగళు నిరూపితగళాదరూను పునః మహిమాంతరవన్న హేళుత్తారె. ఆశ్చర్యవదితి-ఈపక్షదల్లి వత్-యంబపదక్కె ఏవయం త అర్థ. ఏనం=పూర్వప్రకృతనాద జీవనన్ను, యఃకశ్చిత్=యావపు రుషను, పశ్యతి=ఈశ్వర స్వరూపన్నాగియు తదధీనన్నాగియు తిళి తానో, సః=ఆపురుషను, ఆశ్చర్యవత్=ఆశ్చర్యభూతనేవె. ఇదేరీతియా గి శృణోతి వదతి యంబపదగళిగె అర్థ హేళతక్కద్దు. వత్ యంబప దక్కె ప్రతిష్ఠలదల్యూ ఏవ యంతలే అర్థ. ఆదరె సర్వరిగూ అహం- అహంయంత ఆత్మదర్శనవదెయాదకారణ దర్శనాదిగళుళ్ళ ఆత్మను యాకె దుర్లభనాగబేకు యంత శంకిసిదరె, శ్రుత్వాపి=ఈజీవనన్ను అందరె అవనస్వరూపవన్ను కేళిదరూ హేళిదరూ మాతనాడిదరూను, ఏనం=ఈజీవనన్ను, కశ్చిత్=యావపురుషను, సమ్యక్=యథావత్తాగి, నవేద=ప్రతిబింబభూతనాద జీవన స్వరూపవన్ను తిళియలారను.

తా॥ ఇంథా ప్రతిబింబ భూతజీవనన్నే యథావత్తాగి తిళియదద్ద పురుషను ప్రతిబింబగె తన్న సన్నిధానదింద ఇంథా నిత్యత్వాదిగళన్న కొట్ట బింబభూతనాద మహాస్వామియ మహిమెయన్ను సామర్థ్యవన్ను తిళియలారనెంబువదు హేళతక్కద్దెనదెయంత భావ.

౩౦ శ్లోక అ॥ దేహయోగ వియోగగళు సర్వప్రాణిగళిగూ నియతగళాదకారణ జీవను ఈశ్వర సరూపనాదకారణ బింబనాశాది నిమిత్తక నాశరహితనాదకారణ సర్వథా నీను దుఃఖపడతక్కద్దల్లవెంత ఉపసంహారమాడుత్తారె. దేహీ యంబ పూర్వార్థక్కె పూర్వదహాగె అర్థ. ఉత్తరార్ధదల్లిరువ "తస్మాత్" యంబపదక్కె ఈశ్వరన మహిమోప సంహారపరవాగి అర్థమాడతక్కద్దు.

అ॥ ప్రథమాధ్యాయ ౨౯నే శ్లోకదల్లి "వేపథుశ్చశరీరేమే" యంబ అర్జుననవాక్యక్కె ఉత్తరహేళుత్తారె. అథవా ఆత్మనిత్యనాదకారణ ఈవిషయదల్లి శోకపడతక్కద్దల్ల యంతమాత్రవే అల్లమత్తొందుకారణదిందలూ శోకపడతక్కద్దల్లవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ స్వధర్మమపిచావేక్ష్య నవికమ్పితుమర్హసి ।
ధర్మ్యాద్ధియుద్ధాచ్ఛ్రేయోఽన్యత్ క్షత్రియస్యనవిద్యతే॥౩౧॥

టీ॥ స్వధర్మమపి=నిన్నస్వధర్మవాద క్షత్రియధర్మవన్ను, అవేక్ష్య=నోడి,వికంపితుం=శరీరకంపవన్ను మత్తు సర్వావయవచేష్టెయన్ను మాడువదక్కె, నార్హసి=యోగ్యనాగబేడా (ఆదరె "నచశ్రేయోనుపశ్యామి" యంబ ౧_౩౧నే శ్లోకదల్లి హేళిద అర్జుననవాదక్కెయేనువుత్తర అందరె హేళుత్తారె) ధర్మ్యాత్=పరలోకసుఖజనకవాదంథా అథవా భగవత్పూజారూపవాదంథా, యుద్ధాత్=యుద్ధదశెయింద (అన్యత్=ఇతరవాదంథా, శ్రేయః=శ్రేయస్సాధనవు, క్షత్రియస్య=క్షత్రియగె, నవిద్యతే=ఇల్ల, హి=ప్రసిద్ధ.

తా॥ యుద్ధవేక్షత్రియగె శ్రేయస్కరవాద ప్రయుక్తనిన్నపూర్వోక్తవాదవు అశాస్త్రీయవెంత "హి" శబ్దదిందసూచిశిదరెంతభావ.

అ॥ మత్తు అనాయాసదింద ఈ యుద్ధాఖ్య శ్రేయస్సుప్రాప్తవాగిరలు ఇంథాకంపనాదిగళింద ఆయుద్ధవన్ను బిడువదు అనుచితవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ యదృచ్ఛయాచోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతమ్ ।
సుఖినఃక్షత్రియాఃపార్థ లభన్తేయుద్ధమీదృశమ్॥ 3౨ ॥

టీ॥ యదృచ్ఛయా=ప్రయత్నఇల్లదలె, ఉపపన్నం=ప్రాప్తవాదంథా, అపావృతం=ఆవరణరహితవాదంథా, స్వర్గద్వారం=పారత్రసుఖసాధనవాదంథా, ఈదృశం=భగవత్పూజాత్వేనస్వధర్మత్వేనఇద్దంథా యుద్ధం=యుద్ధవన్ను, యేక్షత్రియాః=యావక్షత్రియరుగళు, లభంతే=హొందుత్తారో, తే=అవరుగళు, సుఖినః=పరమ సుఖిగళు. ఇదరింద "స్వజనంహికథంహత్వా" యంబ ప్రథమాధ్యాయ 3౭నే శ్లోకోక్త అర్జుననశంకెయు పరిహృతవాయితెంతభావ.

అ॥ యుద్ధమాడదిద్దరె అనర్థ ప్రాప్తవాగుతదెంత నిరూపిసి అవశ్యయుద్ధమాడబేకెంత ఈశ్లోకమొదలు ర శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ అథచేత్త్వమిమంధర్మ్యం సంగ్రామంనకరిష్యసి।
తతస్స్వధర్మంకీర్తించ హిత్వాపాపమవాప్స్యసి ॥33॥

టీ॥ త్వం=నీను, ధర్మ్యం=ధర్మసాధనవాదంథా, ఇమం=అనాయాసదింద ప్రాప్తవాగియు సుఖహేతుకవాగియు ఇరువంథా ఈ యుద్ధం=యుద్ధవన్ను, అథచేన్నకరిష్యసి=మాడదే యిద్దపక్షదల్లి, తతః=యుద్ధమాడదే యిరువదరింద, స్వధర్మం=క్షత్రియధర్మవన్ను, కీర్తిం=కీర్తియన్ను, హిత్వా=బిట్టు, పాపం=పాపవన్ను, అవాప్స్యసి=హొందుతి.

తా॥ స్వవిహితకర్మత్యాగదింద పాపవేప్రాప్తవాగుతదెంతభావ.

అ॥ విహితకర్మత్యాగదింద పాపఫలవన్ను పారత్రికదల్లి అనుభవిసోణహోత్తు ఇహదల్లి అపకీర్తియన్ను హొందుతియెంత హేళుత్తారె.

ಮೂ॥ ಅಕೀರ್ತಿಂಚಾಪಿಭೂತಾನಿ ಕಥಯಿಷ್ಯಂತಿತೇಽವ್ಯಯಾಮ್।
ಸಮ್ಭಾವಿತಸ್ಯಚಾಕೀರ್ತಿರ್ಮರಣಾ ದತಿರಿಚ್ಯತೇ॥ ೩೪।

ಟೀ॥ ಭೂತಾನಿ=ವೀರಜನಗಳು ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತಜನಗಳು, ತೇ=ನಿನಗೆ, ಅವ್ಯಯಾಂ=ಶಾಶ್ವತವಾದಂಥಾ, ಅಕೀರ್ತಿಂಚಾಪಿ=ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನುಕೂಡಾ, ಕಥಯಿಷ್ಯಂತಿ=ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಅಪಕೀರ್ತಿಬಂದರೆ ನನಗೆ ಏನೂದೋಷವಿಲ್ಲ ಯಂತ ಹೇಳ್ಳೋ ಪಾರ್ಥನ್ನಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಸಂಭಾವಿತಸ್ಯ=ಖ್ಯಾತನಾದ ಪುರುಷಗೆ, ಅಕೀರ್ತಿಃ=ಅಪಕೀರ್ತಿಯು, ಮರಣಾತ್=ಮರಣದಕಿಂತಲೂ, ಅತಿರಿಚ್ಯತೇ=ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಾ॥ ಅತ್ಯಂತಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಒಬ್ಬಪುರುಷನು ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಪುರುಷನು ಜೀವಿತನಾಗಿ ರುವದಕಿಂತಲು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡುವದು ಪರಮೋತ್ತಮವೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಅರ್ಜುನನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನಾದರೂದಯಾಳುವಾದಕಾರಣ ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ ನಿವೃತ್ತನಾದನೆಂತ ಜನಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಂದರೆ.

ಮೂ॥ ಭಯಾದ್ರಣಾದುಪರತಂ ಮಂಸ್ಯನ್ತೇತ್ವಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ।
ಯೇಷಾಂಚತ್ವಂಬಹುಮತೋಭೂತ್ವಾಯಾಸ್ಯಸಿಲಾಘವಮ್॥೩೫॥

ಟೀ॥ ಮಹಾರಥಾಃ=ಮಹಾರಥನಾಮಕರಾದ ಯುದ್ಧವೀರರು, ತ್ವಾಂ=ನಿನ್ನನ್ನು, ಭಯಾತ್=ಭೀತಿಯದ್ದೆಶೆಯಿಂದ, ರಣಾತ್=ಯುದ್ಧರಂಗದ್ದೆಶೆಯಿಂದ, ಉಪರತಂ=ಬಿಟ್ಟವನ್ನಾಗಿ, ಮಸ್ಯಂತೇ=ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ, (ಅವರುಗಳುಹಾಗೆ ತಿಳದರೆತಿಳಿಯಲಿ. ನನಗೆ ಅದರಿಂದ ಏನುಹಾನಿಅಂದರೆ) ಯೇಷಾಂ=ಯಾವಮಹಾರಥಿಕರಿಗೆ, ತ್ವಂ=ನೀನು, ಬಹುಮತೋಭೂತ್ವಾ=ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿ, ಆಸೀಃ=ಇದ್ದಿಯೋ, ತೇಷಾಂ=ಅಂಥಾವರುಗಳ (ಪುರತಃ=ಯೆದುರಲ್ಲಿ, ಲಾಘವಂ=ಅಗೌರವವನ್ನು, ಯಾಸ್ಯಸಿ=ಹೊಂದುತಿ.

ತಾ॥ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವದಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಔದಾಸೀನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದುವೇಳೆ ನಿನ್ನನ್ನು ದ

ಹಾಳುವೆಂತ ಮಹಾರಥಿಕರು ಹೇಳುವರು ಕೃತಸಂಕೇತನಾಗಿ ಯುದ್ಧಸನ್ನಾಹ
ನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧನುಷ್ಪಾಣಿಯಾಗಿ ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಶತ್ರುಯದುರಾಗಿ
ಂದುನಿಂತು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಿಂದ ನೀನುಉಪರತನಾದರೆ ಅರ್ಜುನನು
ತನಾಗಿ ಹೋರಟುಹೋದನುಯಂತ ಹೇಳೋಣವಲ್ಲದೆ ಅರ್ಜುನನ್ನು ಸಮರ್ಥ
ವೆಂತ ನಾವು ತಿಳದಿದ್ದೆವು ಇಷ್ಟೇವಾ ಅರ್ಜುನನ ಪರಾಕ್ರಮವೆಂತ ನಿನ್ನನೋಡಿ
ಮಹಾರಥಿಕರು ಅಪಹಾಸ್ಯಮಾಡುವರೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಲಾಘವಮಾತ್ರವೆ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಮತ್ತುಶತ್ರುಗಳು ನಿನ್ನನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅವಾಚ್ಯವಾದಾಂಶ್ಚಬಹೂನ್ವದಿಷ್ಯಂತಿತವಾಹಿತಾಃ।
ನಿಂದಂತಸ್ತವಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತತೋದುಃಖತರನ್ನುಕಿಮ್॥ ೩೬॥

ಟೀ॥ (ಹೇ ಅರ್ಜುನ=ಯಲೈ ಅರ್ಜುನನೆ) ತವ=ನಿನ್ನ, ಅಹಿತಾಃ=ಶತೃಗಳು,ಬಹೂನ್=ಅಧಿಕಗಳಾದಂಥಾ, ಅವಾಚ್ಯವಾದಾನ್=ನಿಂದಾವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು, ವದಿಷ್ಯಂತಿ=ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತವ=ನಿನ್ನ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ=ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು, ನಿಂದಂತಃ=ನಿಂದಿಸತಕ್ಕವರಾಗಿ, ತತಃ=ಶತ್ರುಕೃತನಿಂದಾವಾಕ್ಯ ಶ್ರವಣದಕಿಂತಲು, ದುಃಖತರಂ=ಅತಿಶಯಿತದುಃಖವು, ಕಿಂ=ಯಾವದು.

ತಾ॥ ಕ್ಷತ್ರಿಯಗೆ ಶತ್ರುನಿಂದಾಪವಾದ ಶ್ರವಣದಕಿಂತಲು ದುಃಖಪ್ರದವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾವದು ಇಲ್ಲವೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಈಅಧ್ಯಾಯದ ೬ನೆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ನಚೈತದ್ವಿದ್ಮಃ" ಯಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧ ಜಯವಿಷಯಕ ಅರ್ಜುನನ ಶಂಕಾಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನನೆನೀನು ಶಂಕಿಸಿದ ಉಭಯಪಕ್ಷದಲ್ಯಾ (ಅಂದರೆಶತ್ರುಗಳು ನಿನ್ನಜಯಿಸಿದರೂ ನೀನುಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಪಿದರೂ) ನಿನಗೆ ಹಾನಿಬರುವದಿಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದರೆ

ಮೂ॥ ಹತೋವಾಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೇಸ್ವರ್ಗಂ ಜಿತ್ವಾವಾಭೋಕ್ಷ್ಯಸೇಮಹೀಂ
ತಸ್ಮಾದುತ್ತಿಷ್ಠಕೌಂತೇಯ ಯುದ್ಧಾಯಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ ॥೩೭

ಟೀ॥ ಹತೋವಾ=(ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ) ಹತನಾದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಂ=ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೆ=ಹೊಂದುತ್ತಿ, ಜಿತ್ವಾವಾ=ಶತ್ರುಗ

ನ್ನು ನೀನುಜಯಿಸಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಮಹೀಂ=ಭೂಮಿಯನ್ನು, ಭೋಕ್ಷ್ಯಸೇ=ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾತ್ =ಈಉಭಯಪಕ್ಷದಲ್ಯಾ ನಿನಗೆಲಾಭವದೆ ಯಾದಕಾರಣ, ಯುದ್ಧಾಯ=ಯುದ್ಧದಗೋಸ್ಕರ, ಕೃತನಿಶ್ಚಯಸ್ಸನ್=ನಿಶ್ಚಯಬುದ್ಧಿವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಉತ್ತಿಷ್ಠ=ಏಳು (ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧನಾಗು).

ವಿ_ಅ॥ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಜಿತ್ವಾವಾಭೋಕ್ಷ್ಯಸೇಮಹೀಂ" ಯಂತಹೇಳಿರೋಣದಗಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದರೆ ರಾಜ್ಯಲಾಭಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತದೆ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಆಮುಷ್ಮಿಕಪುರುಷಾರ್ಥಗಳುಬರುವದಿಲ್ಲವೋ ಯೇನೋಯಂಬ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ "ವಾ" ಯಂತ್ರಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದೆ ಈ"ವಾ"ಶಬ್ದವು ಶತ್ರುಜಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನುಹೊಂದಿ ಪಶ್ಚಾತ್ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತಿ ಯಂತಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದಶೂರರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣ"ಯೇಯುಧ್ಯಂತೇ ಪ್ರಧನೇಷುಶೂರಾ ಸೋ ಯೇತನುತ್ಯಜಃ ಯೇವಾಸಹಸ್ರದಕ್ಷಿಣಾಸ್ತಾಂಶ್ಚಿದೇವಾಪಿಗಚ್ಛತಾತ್" ಯಂತ ಈಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವೆನಂದರೆ ಯಾರು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಧಾರೋ ಯಾರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾಗುತ್ತಾರೋ ಯಾರುಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಾಕದಕ್ಷಿಣೆ ಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅವರುಗಳು ಹೋಗತಕ್ಕಂಥಾ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಈಪ್ರೇತವುಹೋಗಲಿ ಯಂತ ಯಮದೇವರನ್ನುಕುರಿತು ಪ್ರೇತವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತದೆಂತ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥ ಈಶ್ರುತಿಯಿಂದಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಳುತದೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ೧_೩೬ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ"ಪಾಪಮೇವ"ಯಂಬ ಶಂಕಾಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ.

ಮೂ॥ ಸುಖದುಃಖೇಸಮೇಕೃತ್ವಾ ಲಾಭಾಲಾಭೌಜಯಾಜಯೌ ।
ತತೋಯುದ್ಧಾಯಯುಜ್ಯಸ್ವ ನೈವಂಪಾಪಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ॥೩೮॥

ಟೀ॥ ಸುಖದುಃಖೇ=ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು, ಸಮೇ=ಸಮಗಳನ್ನಾಗಿ (ಅಂದರೆ ದುಃಖವುಹ್ಯೇಗೆ ಸ್ವೀಕಾರಾನರ್ಹವೋಹಾಗೆ ವಿಷಯಸುಖವುಸ್ವೀಕಾರಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಸುಖವು ದುಃಖಸದೃಶವು ಆದಕಾರಣ ಈಯೆರಡನ್ನು

సమానగళన్నాగి) కృత్వా=మాడి (తథా=హాగె) లాభాలాభౌ=లాభాలాభగళన్ను (సమవన్నాగిమాడి) జయాజయౌ=జయాజయగళన్ను (సమవన్నాగిమాడి) యుద్ధాయ=యుద్ధదగోస్కర, యుజ్యస్వ=సన్నద్ధనాగు, తతః=ఆయుద్ధదశెయింద, పాపం=పాపవన్ను, నైవాప్స్యసి=సర్వథాహొందువదిల్ల (పుణ్యవన్నెహొందుతి యంతఅర్థ).

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి ప్రయుక్తగళాద "సుఖదుఃఖే" యంబ పదగళింద తిళిసిద అర్థవేనందరె. సర్వప్రాణిగళు తనగె దుఃఖబరలియంతహ్యాగె అపేక్షిసలారరో అథవాదైవికవాగి బందరూ స్వీకరిసువదక్కె ఒడంబడలారదె హ్యాగె శ్రమపడువరో అదరంతె సుఖలాభాదిగళన్ను తిళియబేకు యంతభావ. ఇదరింద సుఖాద్యభిలాషవన్నుబిట్టు ఈ యుద్ధవన్ను భగవత్పూజారూపవెంతతిళిదు యుద్ధమాడుయంత నిరూపిసల్పట్టితు. మత్తు ఈ శ్లోకదల్లి తతః యంతప్రయుక్తవాగిదె తతః అందరె భగవద్భక్తి పూర్వకవాగి స్వధర్మానుష్ఠానదింద యంత అర్థ. ఇదరింద అర్జునసుమాడిద శంకెయు పరిహృతవాగితు. మత్తు యుద్ధమాడదిద్దరె ఆముష్మికలోకదల్లి పాపఫలానుభవ ఐహికదల్లి అపకీర్తి ఈయెరడునినగెబరుత్తదె. క్షత్రియోచిత భగవత్పూజారూపవాద యుద్ధవన్నుమాడిదరె ఐహికదల్లికీర్తి రాజ్యలాభ ఆముష్మికలోకదల్లి స్వర్గాదిసుఖవు ప్రాప్తవాగుతదె యంత ఏవకారదింద సూచిసల్పట్టదె యంతభావ.

అ॥ "నత్వేవాహం" యంబ ౧౨నే శ్లోక మొదలు ౩౮నే శ్లోకపర్యంతవాగి హేళిద ప్రమేయవన్ను ఉపసంహారమాడుతా ఇదక్కె సంగతవాగి ఉత్తరప్రకరణారంభవన్ను ప్రతిజ్ఞామాడుత్తారె.

మూ॥ ఏషాతేఽభిహితాసాంఖ్యే బుద్ధిర్యోగేత్విమాంశ్రుణు ।
బుద్ధ్యాయుక్తోయయాపార్థ కర్మబంధంప్రహాస్యసి॥౩౯॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, సాంఖ్యే=జీవేశ్వరర స్వరూ జ్ఞాన ఉంటాగువ విషయదల్లి, ఏషా=“నత్వేవాహం” యంబ ౧౨నే శ్లోక మొదలు “దేహీనిత్యమవధ్యోయం” యంబ ౩౦నే శ్లోకపర్యంతవాగి హేళల్పట్టంథా, బుద్ధిః=వాక్యవు, తే=నినగోస్కర, అభిహితా=హేళల్పట్టితు. యోగేతు = తజ్జ్ఞానహేతుభూత ఉపాయ విషయదల్లి (అందరె ఉపాయజ్ఞానార్థవాగి) ఇమాం=(ఈ అధ్యాయస్థ ౩౯నే శ్లోకమొదలు ౬నే అధ్యాయముగోపర్యంత హేళువంథా) ఈ, బుద్ధిం=ఉపాయజ్ఞాన జనకవాద వాక్యవన్ను, శృణు=కేళు (కేళోణమాత్రవు అనుష్ఠానహోర్తాగియు సంభవిసుత్తదాదకారణ కేళి అనుష్ఠానవన్ను మాడు యంత అర్థ) (ఉపాయజ్ఞాన హేతువాద వాక్య శ్రవణదల్లి ఆదర హుట్టువదక్కాగి యోగవన్ను ౧౫ శ్లోకదింద శ్లాఘిసుత్తారె) యయా=నన్న వాక్యదిందజన్యవాద జ్ఞానోపాయబుద్ధియింద, యుక్తః=కూడిదవనాగి (అందరె అనుష్ఠానద్వారా బ్రహ్మ సాక్షాత్కారవన్ను హొంది) కర్మబంధం=సంసారవన్ను, ప్రహాస్యసి=నిశ్శేషవాగి పరిత్యాగమాడుత్తి (అందరె ముక్తనాగుతి).

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి జీవేశ్వరరస్వరూపవిషయకవాదజ్ఞానోత్పాదకవాదవాక్య హేళల్పట్టితు. తద్ధేతూపాయ జ్ఞానోత్పాదక వాక్యవన్ను కేళు యంతఅర్థ హేళల్పట్టదె. ఈయెరడు స్థలదల్యూ వాక్ వాచం యంతప్రయోగమాడువదన్నుబిట్టు-బుద్ధిః బుద్ధిం-యంతయౌగికపద ప్రయోగమాడిద్దరింద (యౌగిక అందరె వ్యాకరణ మరియాదెయిందపదద అవయవగళిగె అర్థహేళోణ) హీగె-వాక్-యంబస్థలదల్లి బుద్ధి యంతప్రయోగమాడిద్దరింద నినగెబోధహ్యాగె ఆగోదో హాగె స్పష్టవాగిహేళల్పట్టితు యంతసూచితవాగుతదె.

తా॥ నినగె ముక్తిఆగబేకాదరె నన్నవాక్యగళన్నే కేళి అదరంతెఅనుష్ఠానమాడబేకెంత శ్రీకృష్ణను అర్జుననన్నుకురితుహేళిదనెంతభావ.

మూ॥ నేహాఽభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయోనవిద్యతే।
స్వల్పమప్యస్యధర్మస్య త్రాయతేమహతోభయాత్ ॥౪౦॥

టీ॥ ఇహ=నమ్మింద హేళల్పడువ, (జ్ఞానోపాయభూత విష్ణ్వారాధనెరూపవాద నిష్కామకర్మవిషయదల్లి, అభిక్రమనాశః=ఆరంభమాత్రక్కెనాశవు, నాస్తి=ఇల్ల. ("ప్రారంభమాత్రమిచ్ఛావా" యంబ ప్రమాణానుసారవాగి వైష్ణవకర్మవన్ను ఆరంభమాడిబిట్టరూ ఆరంభమాత్రక్కె ఫలవుంటు మత్తుమాడుత్తేనుయంత మనసాయిచ్ఛిసిదరూ అదక్కూ ఫలవుంటుయంతభావ) ప్రత్యవాయః=(అన్యధర్మవన్ను మాడదిద్దరూ తత్ప్రయుక్తవాద) దోషవు, నవిద్యతే=ఇల్ల, అస్యధర్మస్య=విష్ణుపూజాత్మకవాద నిష్కామకర్మద, స్వల్పమపి=ఏకాంశవూకూడ, మహతః=అధికవాదంథా, భయాత్=సంసారభయద్దశెయింద, త్రాయతే=రక్షిసుత్తదె.

వి_అ॥ "జ్ఞానంహిజైనముక్తం" యంత గీతాభాష్యదల్లి హేళల్పట్టదాదకారణ ఏతావతాప్రబంధేన జీవతత్వవు నిరూపిసల్పట్టితు యంతలే హేళబేకు ఇతఃపరబ్రహ్మజ్ఞానోపాయవు నిరూపిసల్పడుత్తదె యంతలే అర్థహేళబేకు. హీగిరలు ఈశ్లోకదల్లిద్ద ఇహయంబపదదింద వక్ష్యమాణవాద నిష్కామకర్మవెంత అర్థమాడిద్దుహ్యాగె సంగతవాగుతదె పూర్వదల్లి జీవతత్వవన్ను నిరూపిశి ఉత్తరత్ర ఇదక్కె హేతువాద నివృత్తికర్మప్రకారవన్ను ఆరంభిసిదరె జీవతత్వజ్ఞానక్కె నివృత్తికర్మానుష్ఠానజ్ఞానవుహ్యాగె హేతువాగుతదె కడింద పూర్వోత్తర ప్రకరణగళిగె సాధ్యసాధన విషయత్వవు అసంగతవాగిధెయంత పూర్వపక్షప్రాప్తవాదరె "శ్రుత్వాప్యేనం" యంబ ౨౯నే శ్లోకదల్లి మహామహిమోపేతనాద భగవత్ప్రతిబింబనాద జీవనన్ను యథావత్తాగి తిళదవను దుర్లభనెంత హేళిద్దరింద ప్రతిబింబనాద జీవగె ఇంథానిత్య

త్వాదిశక్తియన్ను కొట్టంథా బింబభూతనాదంథా పరమాత్మనజ్ఞానోపాయవు ఆకాంక్షితవాదకారణ వక్ష్యమాణ నివృత్తికర్మానుష్ఠానదింద ఆరాధితనాద పరమాత్మన ప్రీతియె ఈశ్వరన తత్వజ్ఞానక్కె ఉపాయవాదకారణ తదర్థవాగి ప్రకృతనాద ఈశ్వరగె "తస్మాదేవం" యంబ ౨౫నే శ్లోకదల్లి స్వాతంత్ర్యవన్ను నిరూపిసి ఇంథా ఈశ్వరస్వాతంత్ర్యజ్ఞానవె మోక్షాది సర్వపురుషార్థహేతువెంత హేళిద్దరింద ఈశ్వరనజ్ఞానోపాయవు ఆకాంక్షితవాగితు. ఆదకారణవక్ష్యమాణసాధనవె పరాపరతత్వక్కె ఉపాయవాదకారణ పూర్వోత్తరవిరోధబరువదిల్ల ఇంథాజ్ఞానోపాయవన్ను అనేకాధ్యాయగళల్లి ప్రతిపాదనెమాడిదరూ ను శ్రోతృజనగళ మనస్సమాధానార్థవాగి పూర్వసంగతవాగి ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టు

అ॥ జ్ఞానోపాయవిషయగళాద వాక్యగళు అన్యోన్యవిరుద్ధగళాగియు అనేక మతభేద భిన్నగళాగియు అవె కడిందనిన్నవాక్యదల్లినాను హ్యాగె విశ్వాసమాడలి యంతశంకిసిదరె హేళుత్తారె.

మూ॥ వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిరేకేహ కురునందన
బహుశాఖాహ్యనంతాశ్చబుద్ధయోఽవ్యవసాయినాం॥౪౧॥

టీ॥ హేకురునందన=యలై అర్జునసె, వ్యవసాయాత్మికా=ప్రమాణప్రమితవాద అర్థవన్ను నిశ్చైసువంథావాక్కు, ఇహ=లోకవేదదల్లి, ఏకైవ=ఒందె (అందరె ఒందేవిషయకవాదద్దు ఈ విషయదల్లి వివాదవిల్ల అదె వైష్ణవధర్మానుష్ఠానక్కె హేతుభూతవాదద్దు). అవ్యవసాయినాం=ప్రమాణ నిర్ణీతార్థ నిశ్చయజ్ఞానరహితరగళ, బుద్ధయః=వాక్కుగళు, బహుశాఖాః=అనేకముఖగళు, అనంతాశ్చ=నానార్థవిషయకగళు.

తా॥ అప్రామాణిక మతవివాదదింద ప్రామాణికార్థదల్లి నినగె అవిశ్వాసయాకె ఉంటాగితు నానుముందెహేళతక్క జ్ఞానోపాయవు పరమ ప్రామాణికవెంత అల్లల్లినినగె స్పష్టవాగుతదెంతభావ.

అ॥ అవైదికమతగళు అప్రమాణగళాదకారణ ఆమతగళల్లి విశ్వాసవిల్లదిద్దరూ వేదజ్ఞరాదవరగళల్లి కెలవవేదజ్ఞరు వేదవిహిత కర్మగళిగె స్వర్గవే ఫలవెంత హేళుత్తారె. హేకృష్ణ నీనుకామ్యకర్మవే స్వర్గఫలహేతువెంతలు ఫలాపేక్షా ఇల్లదె ఈశ్వరార్పణబుధ్యా మాడతక్క నిష్కామకర్మక్కె జ్ఞానవే ఫలవెంతలు హేళుత్తి. కడింద నిన్నవాక్యదల్లి హ్యాగె ననగె విశ్వాస ఉంటాగోదు యంత శంకామాడిదరె వేదోక్తకర్మానుష్ఠానక్క స్వర్గాదిగళె ముఖ్యఫలగళెంత హేళతక్కవరుగళు వైదికాభాసరేహొర్తు ముఖ్యవైదికరుగళల్లవెంత తిళిసువదక్కాగి అవరుగళన్ను ౪౨, ౪౩, ౪౪ ఈ శ్లోకగళింద నిందిసుత్తారె.

మూ॥ యామిమాంపుష్పితాంవాచం ప్రవదన్త్యవిపశ్చితః। వేదవాదరతాఃపార్థ నాన్యదస్తీతివాదినః ॥౪౨॥ కామాత్మానస్స్వర్గపరా జన్మకర్మఫలప్రదాం। క్రియావిశేషబహుళాం భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి ॥౪౩॥ భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం తయాఽపహృతచేతసాం। వ్యవసాయాత్మికాబుద్ధిస్సమాధౌనవిధీయతే ॥ ౪౪ ॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, వేదవాదరతాః=వేదదల్లి ఆపాతతః తోరతక్క కర్మాదిగళల్లి ఆసక్తరాదంథా, అథవా వేదోక్తవిష్ణుమహిమెయల్లి వివాదపూర్వకవాగి వేదపాఠకరాదంథా, అథవా అర్థజ్ఞానఇల్లదే కేవల వేదపాఠకరాదంథా (అతఏవ=ఆదకారణ) అవిపశ్చితః=వేదార్థపరిజ్ఞానిగళల్లదంథా, అన్యత్=మోక్షాఖ్యఫలవన్ను మత్తు బ్రహ్మస్వరూపవన్ను, నాస్తీతి=ఇల్లవెంత, వాదినః=హేళతక్కంథా, కామాత్మానః=కామ్యఫలమనస్కరాదంథా అథవా భోగచిత్తరాదంథా, స్వర్గపరాః=స్వర్గవన్నె పరమపురుషార్థవెంత తిళకొండంథా దుర్వాదిగళు, జన్మకర్మఫలప్రదాం=జన్మకర్మతత్ఫల ఇవగళన్న కొడతక్కంథా, క్రియావిశేషబహుళాం=బహుకర్మవిశేషగళన్ను ప్రతిపాదనెమాడతక్కంథా, యాం=యావ, ఇమాం=

ఈ, వాచం=వేదవాక్యవన్ను, పుష్పితాం=మోక్షఫలవన్ను అపేక్షిసి పుష్పస్థానీయస్వర్గఫలకవన్నాగి, భోగైశ్వర్యగతింప్రతి=భోగ ఐశ్వర్య ఇవుగళ ప్రాప్తియన్నుకురితు, ప్రవదంతి=హేళుత్తారో, తయా=అంథావాక్యదింద, అపహృతచేతసాం=అపహరిసల్పట్టచిత్తవుళ్ళంథా, భోగైశ్వర్య ప్రసక్తానాం=భోగ ఐశ్వర్య ఇవగళల్లి ఆసక్తచిత్తరాదంథా దుర్జనరిగె, వ్యవసాయాత్మికా=ప్రమాణ నిర్ణీతార్థ నిశ్చయాత్మకవాదంథా, బుద్ధిః=బుద్ధియు, సమాధౌ=పరమాత్మనల్లి మనస్సమాధానార్థవాగి, నవిధీయతే=మాడల్పడోదిల్ల. పరమాత్మనల్లి మనస్సమాధానవే పరమపురుషార్థ వెంతభావ. అథవా ౪౨నే శ్లోకక్కె అవతారికాంతర:—ఇంథా అవ్యవసాయబుద్ధియు దావకారణదింద ఉంటాగుత్తదె యావదరన్ను బిట్టరె ఆబుద్ధియు నష్టవాగుత్తదె యంత శంకిసిదరె అవ్యవసాయబుద్ధిగె కారణవన్ను హేళుత్తారె. యామితి శ్లోకార్థవు పూర్వవత్.

తా॥ వేదక్కె పరమముఖ్యతాత్పర్య విషయీభూతనాద పరమాత్మస్వరూపవన్ను మోక్షస్వరూపవన్ను తిళియదె ఆపాతతః తోరతక్కె (అందరె వేదవన్ను నోడోమాత్రక్కె మేలేవారియాగితోరతక్కె)అర్థవన్ను తిళకొండు వేదగళు స్వర్గఫలకగళె యంత హేళతక్క అసద్వాదిగళవాక్యగళె అవ్యవసాయబుద్ధిగె కారణగళు. అవగళన్ను త్యాగమాడిదరె ఇంథాబుద్ధిహుట్టువదల్ల. ఈ పక్షదల్లి సమాధౌ యంబపదక్కె తత్వవిషయకబాహ్యార్థవాగి యంత అర్థ. అంథాబాహ్యార్థవే విష్ణుధర్మానుష్ఠానక్కె హేతువాగుతదె.

అ॥ "యోగేత్విమాంశృణు" యంత ౩౯నే శ్లోకదిందబగోక్తి ప్రతిజ్ఞామాడి అదరల్లి ఆదర ఉంటాగువదగోస్కర "బుద్ధియుక్తోయయా" యంబవాక్యమొదలు ౧౪ శ్లోకదింద ఆయోగవః

శ్లాఘిసి స్వోక్తియల్లినిష్ఠా ఇల్లదపవదక్కె కారణవాద మతాంతరవిధానవన్ను శ్లోకత్రయదింద నిరాకరిసి ఈగప్రతిజ్ఞాతయోగవన్ను ప్రాధాన్యదింద హేళుత్తారె. "త్రైగుణ్య" యంబ ఈశ్లోకమొదలు ౬నే అధ్యాయ సమాప్తిపర్యంతవాగి ప్రాధాన్యేన యంతహేళిద్దరింద "బహూనిమేవ్యతీతాని" యంబ శ్లోకాదిగళింద హేళల్పడువ ప్రమేయగళు మధ్యమధ్యదల్లి ప్రసంగదింద యంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ త్రైగుణ్యవిషయా వేదా నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున ।
నిర్ద్వంద్వో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్యోగక్షేమ ఆత్మవాన్ ॥ ౪౫ ॥

టీ॥ వేదాః=వేదగళు, త్రైగుణ్యవిషయాః=ఆపాతతః సత్వాదిగుణజన్య స్వర్గఫలక కర్మాది ప్రతిపాదకగళాగి (ప్రతీయంతే=తోరుతదె) హే అర్జున=యలై అర్జుననే, (త్వం=నీను) నిస్త్రైగుణ్యః=ఇంథాత్రైగుణ్యబుద్ధియింద నివర్తనాగి, భవ=ఆగు (అందరె వేదదల్లి మేల్ వారియాగి తోరతక్క అర్థదింద భ్రాంతనాగబేడా యంత భావ)అథవా అర్థాంతర:—వేదాః=వేదగళు, త్రైగుణ్యవిషయాః=సత్వాదిగుణ సంబంధిస్వర్గాదిగళెంబ అథవా సంసారబంధవెంబ విషవన్ను పరిహరిసువంథా-అందరె నిత్యపుమర్థ హేతుభూతవాద భగవత్స్వరూప ప్రతిపాదకగళు యంత అర్థ-ఇంథా వేదవన్నాశ్రయిసి, నిస్త్రైగుణ్యోభవ=పూర్వదహాగె అర్థ. వేదదముఖ్యార్థవన్ను తిళదుక్షుద్రఫలక కర్మాదిరూప ఆపాతప్రతీతార్థదల్లి భ్రాంతియన్ను మాడబేడా యంత అర్థ. మత్తు,నిర్ద్వంద్వః=(సుఖదుఃఖప్రాప్తిగళల్లి) హర్షవిషాదగళింద రహితనాగి, భవ=ఆగు, నిత్యసత్వస్థః=నిరంతరదల్లి సాధుగుణోపేతనాద హరిస్మృతి వుళ్లవనాగు (భవయంబపదక్కె సర్వత్రాన్వయ తిళితక్కద్దు) హ్యాగె నిరంతర హరిస్మరణెమాడబేకందరె, ఆత్మవాన్=నన్నస్వామి పరమాత్మనెంబస్మృతివుళ్లవనాగి,

నిర్యోగక్షేమః=శాస్త్రవిరుద్ధవాదయోగక్షేమగళింద రహితనాగు_అందరె యోగక్షేమ విషయదల్లి ఇచ్ఛాహీననాగ్గు-(యోగక్షేమ అందరె అప్రాప్తప్రాప్తి ప్రాప్తరక్షణ యంత అర్థ).

వి_అ॥ నిర్ద్వంద్వత్వాది విశేషణయుక్తనాగి పరమపురుషార్థక్కె ముఖ్యసాధననాద శ్రీపరమాత్మనే నిఖిల వేదగళిగూ ముఖ్యార్థను. కామ్య కర్మగళు ముఖ్యార్థగళల్ల యంతతిళదు కామ్య కర్మవన్ను పరిత్యాగమాడి సర్వత్ర వ్యాప్తనాద కల్యాణగుణ పూర్ణనాద సర్వప్రేరకనాద శ్రీహరియే నన్నస్వామియు యంత నిరంతర స్మరణె మాడోణవె జ్ఞానోపాయ. జీవ బ్రహ్మ ఐక్యచింతనవు సర్వథా జ్ఞానోపాయవల్లవెంతభావ.

అ॥ యామిమాం యంబ ౪౨నే శ్లోకమొదలు 3 శ్లోకగళింద కామ్యకర్మగళిగె మనస్సమాధి ఇల్లదద్దకారణ జ్ఞానఉంటాగువదిల్ల. ఆదకారణ మోక్షవూ ఇల్లవెంత కామ్యకర్మిగళన్ను నిందిశి "నిస్త్రైగుణ్యోభవార్జున" యంత కామ్యకర్మత్యాగ పూర్వకయోగానుష్ఠాన నియమవు హేళల్పట్టితు. ఇదుయుక్తవల్ల. జ్ఞానఫలవు కర్మిగె హ్యాగె బరువదిల్లవోహాగె కర్మఫలవు జ్ఞానిగె దొరియువదిల్లకడింద జ్ఞాన_కర్మ- ఈ యెరడుమార్గగళు సమానగళే యంత పూర్వపక్ష ప్రాప్తవాదరె (అందరె జ్ఞానఫలవు మోక్ష ఇదు కామ్య కర్మిగె బరువదిల్ల, కామ్య కర్మిగె ప్రాప్తవాగువ స్వర్గఫలవు జ్ఞానిగె బరువదిల్ల ఈ ఉభయమార్గగళు భిన్నఫలకగళు కడింద జ్ఞానమార్గదల్లి యేను విశేషయంతర్థ) సమాధాన హేళుత్తారె. ఈ శ్లోకదల్లి యథా యేవం యంబ ఈ యరడు పదగళన్ను అధ్యాహార మాడతక్కద్దు మత్తు యావాన్ తావాన్ యంబ ఈ యరడు పదగళిగె ఆవృత్తి హేళతక్కద్దు.

మూ॥ యావానర్థఉదపానె సర్వతస్సంప్లుతోదకె।
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్యవిజానతః ॥౪౬॥

టీ॥ యథా=హ్యాగె, యావాన్ అర్థః=ఎష్టు ప్రయోజనవు, ఉదపానె భవతి=కూపదల్లి ఆగుతదో, తావాన్=(స్నానపానాదికూపవా

దంథా)ఆ(ప్రయోజనవు,సర్వతః సంప్లుతోదకే=ఉదకపూర్ణవాద సము
ద్రతుల్యవాద మహాతటాకదల్లి,(అంతర్భవతి=అంతర్భూతవాగుతదె)
ఏవం=ఈరీతియాగి, సర్వేషు వేదేషు=సమస్త వేదోక్తకామ్యకర్మగళిగె,
యావాన్ అర్థః=స్వర్గాదిరూపవాద ఫలవుఎష్టో, తావాన్ అర్థః=
అష్టుప్రయోజనవు, విజానతః=పరోక్షదింద పరమాత్మనన్ను తిళకొం
డంథా,బ్రాహ్మణస్య=బ్రహ్మపరోక్షజ్ఞానిగె, భవత్యేవ=ఉంటాగుత్తదె.

వి_అ॥ జ్ఞానిఫల కర్మిగూ కర్మిఫలజ్ఞానిగూ ఇల్లదిద్దరూను జ్ఞాని
ఫల సముద్రోదకదహాగె అధికవాదద్దు కర్మిఫలవు కూపోదకదహాగె
అత్యల్పవాదద్దు కడెింద ఇవగళిగె సామ్యహ్యాగె ప్రాప్తవాగుతదె.
తథాచ అల్ప అస్థిరఫలకవాద కామ్యకర్మనిందె యింద మహాఫల జ్ఞా
నసాధనయోగదల్లి పూర్వశ్లోకోక్త ప్రేరణవు యుక్తవెంతభావ. మత్తు
పరోక్షజ్ఞాన అపరోక్షజ్ఞాన ఇవగళిగె పరస్పర హేతు హేతు మద్భావ
వన్ను సూచిసువదక్కాగి “ బ్రాహ్మణస్య విజానతః ” ఎంత ఈ యె
రడు పదగళు హేళల్పట్టదె. “ఈ శ్లోకక్కె అవతారికాంతర” నిస్త్రై
గుణ్యోభవ యంబవాక్యదింద నశ్వరవాద స్వర్గాదిఫలక కామ్యకర్మ
రూప ఆపాతప్రతీతవాద వేదార్థదల్లి భ్రాంతియన్ను మాడబేడా
యంత హేళల్పట్ట కామ్యకర్మ నివృత్తియల్లి త్రైగుణ్యావెంబ విషయవ
న్ను అపహరిసతక్క వేదవన్ను ఆశ్రయిసతక్కద్దు యంత నిరూపిస
ల్పట్ట అర్థదల్లి వేద ముఖ్యతాత్పర్యార్థనాద నివృత్తి కర్మారాధ్య
నాద శ్రీహరియన్ను చన్నాగి తిళకొండ జ్ఞానిగె అతిశయిత ఫలప్రా
ప్తిరూప యుక్తియన్ను హేళుత్తారె.

టీ॥ సర్వతః సంప్లుతోదకే=ప్రకృత్యాత్మక మహాప్రళయోదక
దల్లిద్దంథా (సంప్లుతోదకె యంబ సప్తమీ అధికరణార్థదల్లిబందదె
యంత ఇట్టుకొండరె ఇద్దంథా యంబ అర్థలబ్ధవాగుత్తదె ఆదకారణ

ఇ (ప్రళయోదకదల్లిద్దంథా యంత అర్థ) ఉదపానే-ఉత్-అప-అనః ఉత్కృష్టనాగియు, తనగె పాలకరహితనాగియు, సర్వకాల చేష్టకనాగియు ఇరతక్కంథా పరమాత్మను (ప్రసన్నే సతి=ప్రసన్ననాగిరువ కాలదల్లి) యావానర్థః=యావ ధర్మమోక్షాదిరూప ప్రయోజనవు (భవతి=ఉంటాగతదో) తావానర్థః=అంథా ప్రయోజనవు, సర్వేషు వేదేషు=సర్వవేద విషయదల్లి, విజానతః=విశేషజ్ఞనాదంథా(అందరె కర్మగళు భగవదర్థగళు పరమాత్మనే వేద ముఖ్యార్థను వేదదల్లి స్వర్గాది ఫల శ్రవణగళు రుచ్యుత్పాదనార్థవాగి నిరూపిసల్పట్టవె యంత తిళిదవగె యంతఅర్థ) బ్రాహ్మణస్య=బ్రహ్మజ్ఞానిగె, భవతి=ఉంటాగుతదె.

తా॥ కర్మగళు భగవద్జ్ఞానార్థగళు. పరమాత్మనే వేద ముఖ్యార్థను. స్వర్గాదిఫలగళు రుచ్యుత్పాదనార్థవాగి యంత తిళిదవగె నిఖిల ప్రయోజనగళు ఆగుతదె. ఆదకారణ ప్రతీతార్థదల్లి భ్రాంతియన్ను మాడబ్యాడా యంతభావ.

అ॥ కామ్య కర్మగళన్ను ‘‘యామిమాం’’ ఇత్యాది ౪౨నే శ్లోక మొదలు ౪౪ శ్లోకపర్యంత నిందిసిద్దు సరియల్ల యాకెందరె ‘‘స్వర్గకామోయజేత’’ యంబ వేదవచనదింద కామనవన్ను వేదగళు విధానమాడుత్తవాదకారణ వేద విహిత కామనావన్ను నిందిసువదు సర్వాత్మనా అయుక్తవాగుతదె. ఆదరె పూర్వోక్తవాక్యవు యాగవన్ను విధిసుత్తదో కామనవన్ను విధిసుత్తదో అందరె ప్రత్యేక ప్రత్యేక ఉభయవన్ను విధిసిదరె ‘‘స్వర్గకామోభవేత’’ ‘‘జ్యోతిష్టోమేనయజేత’’ యంత వాక్యద్వయగళన్ను కల్పిస బేకాగుతదె. వేదదల్లి అంథా వాక్యద్వయగళు కాణిసువదిల్ల కడింద స్వర్గకామనా విశిష్టయాగ విధానవన్నే పూర్వోక్త వాక్యదింద అంగీకరిసుత్తేవే. తథాచ వేదవిహిత కామ్య కర్మానుష్టాతృ నిందా యుక్తవల్లవెంత పూర్వపక్ష ప్రాప్తవాదరె ఉత్తర.

మూ॥ కర్మణ్యేవాధికార స్తే మాఫలేషుకదాచన ।
మాకర్మఫలహేతుర్భూర్మాతే సంగో_స్త్వకర్మణి ॥ ౪౭ ॥

టీ॥ ఈ శ్లోకదల్లి ‹‹ తే ›› యంత అర్జునన్న నిర్దేశమాడో ణదరింద జ్ఞానిగళాద సర్వవర్ణాశ్రమిగళన్ను ఉపలక్షణె యాతోకబేకు_ ఫలప్రదవు ఫల కామోపలక్షణవు. (హేపార్థ=యల్లై అర్జుననె) తే= నినగె నిన్న సదృశ జ్ఞానిగళిగె, కర్మణ్యేవ=కర్మానుష్ఠానదల్లి మాత్రవే, అధికారః=యోగ్యతెయు, ఫలేషు=స్వర్గాద ఫల కామనాగళల్లి, మా= అధికారవిల్ల (ఆదకారణ కర్మవే మాడతక్కద్దు. కర్మవే విధివాక్యక్కె విషయవెంత భావ) యాకెందరె ‹‹ కుర్వన్నేవేహకర్మాణి ›› యంబ శ్రుతియల్లి ‹‹ఏవంత్వయి›› యంబఉత్తరార్ధదల్లి కర్మమాడదిద్దరెహ్యాగె అనర్థ హేళుతదో హాగె కామనామాడదిద్దరె అనర్థ హేళువదిల్లవాద కారణ ‹‹ జ్యోతిష్టోమేన స్వర్గ కామోయజేత ›› యంబ వాక్యవు స్వర్గ రూప ఫలకామనవన్ను స్వర్గకామః యంతఅనువాదమాడి ‹‹యజేత›› యంతయాగవన్నే విధిసుత్తదె. కామనా విశిష్టయాగవన్ను సర్వథావిధి సువదిల్ల కడెంద కామనావిధి విషయవల్ల యంత తాత్పర్య హేళి ఉత్త రార్ధక్కె అర్థ హేళుత్తారె)

కర్మఫలహేతుః=కర్మమాడువదక్కె ఫలవేకారణ యంబబుద్ధి వుళ్లవనాగి, మాభూః=ఆగబ్యాడా(ఆదరె స్వయంక్లేశ రూపవాద కర్మ మాడతక్కద్దల్ల అందరె) తే=నినగె, అకర్మణి=కర్మమాడదేఇరోవిష యదల్లి, సంగః=స్నేహవు, మాభూత్=ఉంటాగోణబ్యాడా.

తా॥ అల్పవాగియు అస్థిరవాగియు ఇరతక్క స్వర్గాదిరూప ఫల విల్లదిద్దరూ అనల్పవాగియు స్థిరవాగియు ఇరతక్క మోక్షరూప మహా పురుషార్థక్కె హేతుభూతగళాద భగవద్జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్య, ప్ర సాద, ఇవుగళు కర్మఫలగళాద ప్రయుక్త ఇవగళన్ను ప్రార్థిసువదు అనిం

ದ್ಯಗಳಾದಕಾರಣ ಮತ್ತು "ವೃಣೀಮಹೇತೇಪರಿತೋಷಣಾಯ" ಯಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ಅವಶ್ಯ ಇವಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು ಯಂತ ದೊಡ್ಡವರ ಆಚಾರವದೆ ಯಾದಕಾರಣ "ಓಂ ಬಹಿಸ್ತೂಭಯಥಾಪಿ ಸ್ಮೃತೇರಾಚಾರಾಚ್ಚ ಓಂ" ಯಂಬ 3-೪-೪3 ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೂ ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದಕಾರಣ-ಏತದರ್ಥವಾಗಿ ಕರ್ಮ ಅವಸ್ಯಕವೆಂತಭಾವ.

ಯೆರಡನೇ ಅರ್ಥ ॥ ಅವ ॥ ಆದರೆ "ಓಂನಚಜ್ಞಾನಿನೋ ಅನಿಯಮಸ್ಸರ್ವೇಷಾಂ ಓಂ" 3-3-30 ಯಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಅಪರೋಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ನಿಯತವಾದಕಾರಣ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಆಗತಕ್ಕದ್ದೇನದೆ ಯಂತ ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಮೋಕ್ಷದಲ್ಯೂ, ಅತಿಶಯಸಿಧ್ಯರ್ಥವಾಗಿ-ಪರೋಕ್ಷಿಗಳು-ಅಪರೋಕ್ಷಿಗಳೂಸಹ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮವನ್ನು ಅವಸ್ಯಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ "ಓಂ ಭಾವಂತುಬಾದರಾಯಣೋಸ್ತಿಹಿ ಓಂ" ೧-3-33 ಯಂತ. ಅಥವಾ, ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವತಾರಿಕಾಂತರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ತ್ರೈಗುಣ್ಯವಿಷಯಾವೇದಾ" ಯಂಬ ಹಿಗಿನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಾನ್ ಯಂಬ ಉತ್ತರಾರ್ಧಸ್ಥಪದದಿಂದ ಈ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯ ಚಿಂತನವು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂತ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯಾಕೆ ಐಕ್ಯಚಿಂತನಾ ಮಾಡಕೂಡದು ಅಂದರೆ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಕಾರಣವೆಂತ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಐಕ್ಯಾಭಾವರೂಪವಾದ ಹೇತುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಟೀ॥ ತೇ=ನಿನಗೆ ನಿನ್ನಸದೃಶರಾದ ಸರ್ವಜೀವರಿಗೂ, ಕರ್ಮಣ್ಯೇವ=ಕರ್ಮಸಂಪಾದನಮಾತ್ರದಲ್ಲೆ, ಅಧಿಕಾರಃ=ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು, ಫಲೇಷು=ಫಲಸಂಪಾದನವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಮಾ=(ಸಾಮರ್ಥ್ಯ) ಇಲ್ಲ, ಈಶ್ವರನೇ ಫಲದಾನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೆಂತ ಭಾವ "ಓಂ ಫಲಮತ ಉಪಪತ್ತೇಃ ಓಂ" ಯಂಬ 3-೨-3೯ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಣತತ್ತತ್ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಫಲಪ್ರದನೆಂತನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ಫಲಸಂಪಾದನದಲ್ಲಿ ಜೀವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಈಶ್ವರಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವದೆ ಯಂತನಿರೂಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿಕನಾದಜೀವಗೂ ವ

హాశక్తికనాద ఈశ్వరగూ ఐక్యకూడోదిల్ల యంబవిషయదల్లి యుక్తి హేళల్పట్టితు. ఈయుక్తిగె ప్రతిజ్ఞెయన్ను హేళుత్తారె. కర్మఫల హేతుః=కర్మఫలప్రదనాద ఈశ్వరనాగి, మాభూః=ఆగబేడా (అందరె తద్దైక్యభావనవన్ను మాడబేడా) "ఓం నప్రతీకేనహిసః ఓం" యంబ ౪_౧_౪ బ్రహ్మసూత్రదల్లూ "అచేతనాసత్యాయోగ్యాన్యనుపాస్యాన్యఫలత్వవిపర్యయాభ్యాం" యంబసాంకర్షణసూత్రదల్లూ మిథ్యోపాసనానిషిద్ధవాగాదె. ఆదరె నిత్యసత్వస్థయంబ ౪౫నే శ్లోకరీత్యా నిరంతరస్వామిత్వేన హరిస్మరణవేసాకు కర్మయాకె అందరె, తే=నిన్న సదృశరాద సర్వరిగూ, అకర్మణి=కర్మమాడదే ఇరోవిషయదల్లి, సంగః=స్నేహవు, మాభూత్=బ్యాడా, కర్మమాడదిద్దరె మహాప్రత్యవాయప్రాప్తవాగుతదెంతభావ.

అ॥ "మాతేసంగోస్త్వకర్మణి" యంత హిందిన శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టితు ఆదరె యేను మాడతక్కద్దు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ యోగస్థఃకురుకర్మాణి సంగంత్యక్త్వాధనంజయ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోస్సమోభూత్వా సమత్వంయోగఉచ్యతే ॥౪౮॥

టీ॥ హేధనంజయ=యత్రైఅర్జుననె, (త్వం=నీను) యోగస్థః=జ్ఞానోపాయవన్ను అనుష్ఠిసువంథావనాగి, సంగం=ఫల స్నేహవన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు, (తతఏవ=ఫలరాగత్యాగమాడిద్దరిందలె) సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః=కార్యసిద్ధి తదభావగళల్లి, సమః=ఉత్సేకానుత్సేకరహితనాగి, భూత్వా=ఆగి, కర్మాణి=ఈశ్వరారాధనరూపవిహిత కర్మగళన్ను, కురు=మాడు (కర్మగళు జ్ఞానజననద్వారా ఈశ్వరప్రసాద జనకగళెంతభావ) సంగంత్యక్త్వాయంబోదరిందలే యోగశబ్దార్థవు వ్యాఖ్యాతవాగితు. ఇదరల్లి త్యాగ సమత్వ ఇవగళు ప్రత్యేకగళాగి యోగగళు యంబ భ్రమనిరాసార్థవాగి హేళుత్తారె. సమత్వం=సంగత్యాగోపేతవాద సమత్వవే, యోగః=యోగాయంత, ఉచ్యతే=హేళిసికొళల్పడుత్తదె.

అ॥ కర్మఫలవు జ్ఞానఫలాపేక్షయా అల్పవాదకారణ జ్ఞానోపాయానుష్ఠానదగోస్కర ప్రయత్నమాడుయంత "యావానర్థ" యంబ ౪౬నే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టితు. ఈగ ఇంథా పుమర్థసాధనవాద కర్మరూప ఉపాయదకింతలు జ్ఞానోపాయవు శ్రేష్ఠవాదద్దు. కర్మరూప ఉపాయక్కె అధమత్వరూప హేత్వంతరవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ దూరేణహ్యవరంకర్మ బుద్ధియోగాద్ధనంజయ ।
బుద్ధౌశరణమన్విచ్ఛ కృపణాఃఫలహేతవః ॥ ౪౯ ॥

టీ॥ హేధనంజయ=యల్లై అర్జుననె, బుద్ధియోగాత్=జ్ఞానలక్షణవాద పుమర్థసాధనదకింతలు, కర్మ=కర్మయోగవు, దూరేణ=అత్యంతవాగి, అవరం=అధమవు. అతః=ఆదకారణ, బుద్ధౌ=జ్ఞానదల్లి, శరణం=స్థితియన్ను, అన్విచ్ఛ=హొందు. అందరె జ్ఞానక్కె ఉపాయభూతవాద యోగానుష్ఠాన లక్షణజ్ఞానస్థితియన్ను హొందు యంత అర్థ. కర్మవు జ్ఞానదకింతలు అవరవాగియాకె ఆగబేకు అందరె, ఫలహేతవః=కర్మమాడిదరె ఫలవుంటాగుతదె యంత తిళిదవరు, కృపణాః=దీనరు, ఈ లోకవన్ను అథవా హీనలోకవన్ను ప్రవేశమాడుత్తారె యంత అర్థ. అథవా ఉత్తరార్థక్కె అర్థాంతర హ్యాగందరె కర్మదకింతలు జ్ఞానఉత్తమవాదపక్షదల్లి జ్ఞానావస్థెయల్లి ఈశ్వరైక్యభావనారూపజ్ఞానవే శ్రేష్ఠవెంబ పూర్వపక్షక్కె ఉత్తర, బుద్ధౌ=జ్ఞానవు (ఉంటాద అనంతరదల్లి) (విష్ణుమేవ=పరమాత్మనన్నె) శరణం=శరణవన్ను, అన్విచ్ఛ=హొందు, కుతః=యాకందరె, ఫలహేతవః=ఈశ్వరైక్యభావిగళు, కృపణాః=కృపాపాత్రరు అందరె తమఃప్రాప్తియోగ్యరు, జీవేశ్వరభేదజ్ఞానవె ముక్తిప్రయోజకవెంతభావ.

అ॥ జ్ఞానదకింతలు కర్మ అవరయంబ అంశవన్ను కామ్యకర్మగళనిందెయింద ఉపపాదనమాడి ఈగకర్మఫలదకింతలు జ్ఞానఫలక్కెవైలక్షణ్య ప్రతిపాదనదిందలు పూర్వోక్తవాద అంశవన్ను ఉపపాదనెమా

మూ॥ బుద్ధియుక్తోజహాతీహ ఉభేసుకృతదుష్కృతే।
తస్మాద్యోగాయయుజ్యస్వ యోగఃకర్మసుకౌశలం ॥౫౦॥

టీ॥ బుద్ధియుక్తః=భగవద్ జ్ఞాన యుక్తనాదపురుషను, ఉభే=యెరడుగళాద, సుకృత దుష్కృతే=పుణ్యపాపగళన్ను, ఇహ=ఈ కర్మభూమియల్లి, జహాతి=బిడుత్తానె. పుణ్యపాప పరిత్యాగదల్లి విశేష. పుణ్యగళు ఇష్ట అనిష్ట యంత యెరడువిధగళు. అవగళల్లి అనిష్టవాద మానుష్యాది జన్మఫలకవాద పుణ్యవన్ను బిడుత్తానె. ఉపాసనాజన్యవాద జ్ఞానవృద్ధికరవాద ముక్తియల్లి ఆనందవృద్ధికరవాద ఇష్టపుణ్యవన్ను సర్వాత్మనాబిడువదిల్ల. దుష్కృతవన్ను సర్వాత్మనాబిడుత్తానె యంతతిళితక్కద్దు. తస్మాత్=ఆదకారణ, (అందరె జ్ఞానవు సర్వానిష్టనివృత్తి విశిష్ట ఉభయవృద్ధిరూప మహా ఫలహేతుకవాదకారణ వెంత అర్థ,) యోగాయ=జ్ఞానోపాయదగోస్కర, యుజ్యస్వ=సన్నద్ధనాగు అందరె యత్నమాడు.(యోగవన్ను స్తుతిసుత్తారె)యోగః=జ్ఞానోపాయవు, కర్మసు=కర్మగళల్లి, కౌశలం=శ్రేష్ఠవాదద్దు. అథవా జ్ఞానోపాయక్కాగి ప్రయత్న ఇరలి ఫలస్నేహరహిత కర్మదింద యేనుప్రయోజనవెందరె హేళుత్తారె. కర్మసు (మధ్యే)=కర్మగళమధ్యదల్లి భగవద్ జ్ఞాన పూర్వకవాగి ఫలస్నేహ ఇల్లదలే భగవత్ప్రీత్యర్థవాగి మాడతక్కకర్మవు, కౌశలం=అతిశ్రేష్ఠవాదద్దు. ఇదక్కెయోగవెంతనామ. ఆదకారణ ఫల స్నేహహీనవాద కర్మవే జ్ఞానోపాయవెంతభావ.

అ॥ పూర్వోక్త జ్ఞానసాధనవన్ను జ్ఞానఫలవన్ను వివరిసుత్తారె.

మూ॥ కర్మజంబుద్ధియుక్తాహి ఫలంత్యక్త్వామనీషిణః।
జన్మబంధవినిర్ముక్తాః పదంగచ్ఛన్త్యనామయం ॥౫౧॥

టీ॥ కర్మజం=కామ్యకర్మజన్యవాద, ఫలం=స్వర్గాది ఫలవన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు (ఇదు ఉపలక్షణ మత్తు ఇదంకరోమి ఇదంనకరోమి యంబ సంకల్పత్యాగ పూర్వకవాగి భగవదర్పణబుద్ధి యింద కర్మానుష్ఠాన

రూపవాద యోగవన్ను అనుష్ఠిశి) బుద్ధియుక్తాః=ఫుందాగి శాస్త్రజనితవాద భగవద్ జ్ఞానయుక్తరాగి (ఇదరింద జ్ఞానసాధన యోగవివృతవాగితు.) (భూత్వా=ఇద్దంథా మహాత్మవ, తతశ్చ=అనంతరదల్లి) మనీషిణః=అపరోక్షజ్ఞానిగళాగి (అపరోక్షజ్ఞాన శ్లాఘనవిషయదల్లి ఇని ప్రత్యయబందదె అందరె మహాశ్రేష్ఠవాదద్దు అపరోక్షజ్ఞానవెంతఅర్థ) జన్మబంధ వినిర్ముక్తాస్సంతః=సంసారబంధ రహితరాగి, అనామయం=దుఃఖాది సకలదోషరహితవాదంథా, పదం=మోక్షవన్ను, గచ్ఛంతి=హొందుత్తారె, ఇదరింద పరోక్షాపరోక్షజ్ఞాన ఫలవివృతవాగితు.

అ॥ ఫలకామనాది వర్జితగళాదంథా ఈశ్వరారాధనరూప గళాదంథా నివృత్త కర్మకళు మోక్షసాధనజ్ఞానార్థియింద యెష్టుకాల పర్యంతమాడతక్కద్దుగళు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ యదాతేమోహకలిలం బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి।
తదాగంతాసినిర్వేదం శ్రోతవ్యస్యశ్రుతస్యచ ॥౫౨॥

టీ॥ యదా=యావాగె, తే=నిన్న (అందరె సర్వజ్ఞానాధికారిగళ) బుద్ధిః=అంతఃకరణవు, మోహకలిలం=అన్యథాజ్ఞానలక్షణదోషవన్ను, వ్యతితరిష్యతి=బిడుత్తదో, తదా=ఆవాగె (మహద్భ్యః=దొడ్డవరద్ధశెయింద) శ్రుతస్య=కేళల్పట్టంథా, శ్రోతవ్యస్యచ=కేళలక్క యోగ్యవాదంథా సర్వాంశగళ, నిర్వేదం=లాభవన్ను, గంతాసి=హొందహోగుత్తి. తా॥ ముక్తి హేతువాద జ్ఞానక్కె సాధన భూతవాదంథా నివృత్త కర్మానుష్ఠానరూపయోగవు సాక్షాద్జ్ఞానహేతువాగియు శ్రవణాదిరూప ప్రమాణగళిగె అదృష్టద్వారా సత్వశుద్ధియన్న ఉంటుమాడిసువదరింద ఉపకారకవాగియు ఇరతక్క ఈ యోగవన్ను మిథ్యాజ్ఞాన నివృత్తి పూర్వక తత్వజ్ఞానోదయపర్యంత మాడతక్కద్దెంతభావ.

అ॥ పూర్వశ్లోకోక్తమోహకలిల శబ్దార్థవేను ఇదర అతిక్రమణవెంథాద్దుయెంబ ఆకాంక్షాపరిహారార్థవాగి పురుషరగళ అధమ

మధ్యమ ఉత్తమావస్థాది ప్రదర్శనపూర్వకవాగి పూర్వశ్లోకోక్తయోగానుష్ఠానవిధియన్ను స్పష్టవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా ।
సమాధావచలా బుద్ధిస్తదా యోగమవాప్స్యసి ॥ ౫౩ ॥

టీ॥ యదా=యావాగె, తే=నినగె (అందరె పరోక్షనిశ్చయాత్పూర్వావస్థెయల్లి) శ్రుతివిప్రతిపన్నా=వేదవిరుద్ధవాదంథాద్దాగి, బుద్ధిః=బుద్ధియు, నిశ్చలా=వేదార్థానుకూలవాద తత్వనిశ్చయదింద అసచ్ఛాస్త్రజన్య జ్ఞానదింద ఉంటాదమనశ్చాంచల్యరహితవాగియు హీగో హాగో యంబ సంశయానాస్కందితవాగియు, స్థాస్యతి=ఇరుత్తదో, తదా=ఆవాగె, (సమాధిఃభవతి=మనస్సమాధియు ఉంటాగుత్తదె) సమాధౌ=అసంప్రజ్ఞాతసమాధియు (జాతే=ఉంటాదకాలదల్లి అందరె అసంప్రజ్ఞాత ధ్యానకాలదల్లి, అపరోక్షజ్ఞానం భవతి=అపరోక్షజ్ఞానవు ఆకాలదల్లి ఉంటాద బ్రహ్మదర్శన తత్ప్రియుక్త పరమానంద మగ్ననాగిరోణదరింద భేరీతాడనదిందలూ) అచలా=చలనహీనవాదంథా, బుద్ధిః=మనస్సు, యదా=యావాగె, స్థాస్యతి=ఇరుత్తదో, తదా=ఆగె, యోగం=జ్ఞానోపాయానుష్ఠానఫలవన్ను, అవాప్స్యసి=హొందుతి) పూర్వావస్థెయల్లి అనుష్ఠితయోగక్కె పరోక్షభగవన్నిశ్చయపర్యంత యంత అవధి హేళల్పట్టితు యంత అర్థ.

తా॥ పరోక్షనిశ్చయదపరావధి అందరె అసచ్ఛాస్త్రగళింద అనేక ప్రకారవాగి మనస్సు పరిలోడితవాదరూ అప్రమాణ శంకాకళంకశూన్యవాగిరోణ యంత అర్థ. ఇంథాదశెయల్లి అనుష్ఠితవాద నివృత్తకర్మరూపయోగక్కె సమాధియల్లి భగవదపరోక్షజ్ఞానపర్యంత అవధి హేళల్పట్టితు. ఇంథా అపరోక్షజ్ఞానక్కె పరాకాష్ఠా ఎంథాద్దందరె, భేరీతాడనదిందలూ ప్రతిబాధాశక్యవాదసమాధిస్థత్వవే పరాకాష్ఠా. ఇదరింద మనోదోషతరణ ఉంటాగుత్తదె. మనోదోషతరణ

ಅಂದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ದೃಢತರವಾಗಿ ಮನೋವಸ್ಥಾನವೆ. ಆಗಲೆ ನಿರ್ವೇದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿಯ ತ ಏತಾದೃಶ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಧೌ ಅಚಲಾ ಬುದ್ಧಿ ಯಂತ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಯೆರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವೇನಂದರೆ ಅಚಂಚಲವಾದ ಸಮಾಧ್ಯವಸ್ಥಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಾವಧಿ ಯಂತತಾತ್ಪರ್ಯ. ಅಥವಾ ಈಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಯೋಜನಾಂತರ.

ಟೀ॥ ಬುದ್ಧಿಃ=ಮನಸ್ಸು, ಶ್ರುತಿವಿಪ್ರತಿಪನ್ನಾ=ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಲಾ=ಹೀಗೋ ಹಾಗೋಯಂಬಚಾಂಚಲ್ಯರಹಿತವಾಗಿ, ಯದಾ=ಯಾವಾಗೆ, ಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ=ಇರುತದೋ, ತದಾ=ಆಗೆ, ಸಮಾಧೌ=ಮನಸ್ಸಮಾಧಾನವು, ಸತಿ=ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರೋ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ವುಂಟಾಗುತದೆ, (ತೇನ=ಅದರಿಂದ, ವಿಷ್ಣೌ=ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ) ಅಚಲಾ = ಅಚಂಚಲವಾದಂಥಾ, ಬುದ್ಧಿಃ=ಬುದ್ಧಿಯು, ಭವತಿ=ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ, ತತಃಚ=ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಯೋಗಂ=ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು, ಅವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ=ಹೊಂದುತ್ತಿ.

ಅ॥ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಪ್ರಸಕ್ತಿ ಬಂದಿರಲು ಪ್ರಶ್ನಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸಮಯವೆಂತತಿಳದು ಪೂರ್ವೋಕ್ತಲಕ್ಷಣಾನುವಾದ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳ ಲಕ್ಷಣಾಂತರ ಮೋಚಲ್ಲಾದದ್ದರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ=ಅರ್ಜುನನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ಯಕಾಭಾಷಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಸ್ಯಕೇಶವ।
ಸ್ಥಿತಧೀಃಕಿಂಪ್ರಭಾಷೇತ ಕಿಮಾಸೀತವ್ರಜೇತಕಿಂ॥ ೫೪॥

ಟೀ॥ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ಯ=ಪಕ್ವವಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ವುಳ್ಳಂಥಾ, ಸಮಾಧಿಸ್ಥಸ್ಯ=ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದ ಪುರುಷಗೆ, ಕಾಭಾಷಾ=ಏನುಲಕ್ಷಣ (ಯಾವಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಇವಜ್ಞಾನಿಯಂತ ವ್ಯವಹಾರಿಸಲ್ಪಡುತದೋ ಅಂಥಾಲಕ್ಷಣ ಯೇನು ಯಂತಭಾವ) ಹೇಕೇಶವ=ಯತ್ಲೈಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ_ಅಥವಾ_ಪ್ರಶಸ್ತಕೇಶವುಳ್ಳ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ, ಸ್ಥಿತಧೀಃ=ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಯು, ಕಿಂಪ್ರಭಾಷೇತ=ಯಾಕಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಕಿಮಾಸೀತ=ಯಾವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೂ

డుత్తానె, కింప్రజేత=యదర్థవాగిహా`గుత్తానె_అందరెప్రవర్తిసుత్తానె_

పి_అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి కింలక్షణం యంత అర్జునను ప్రశ్నమాడువదు బిట్టు"కాభాషా" యంత యౌగికభాషా శబ్దప్రయోగమాడువదరింద యేను తాత్పర్య అందరె, హేకృష్ణనీను హేళిద జ్ఞానిలక్షణవు లక్ష్యభూతనాద జ్ఞాని ఇరోపర్యంత ఆలక్షణ అజ్ఞానియల్లి ఇరదెయిద్దరె ఆలక్షణవు వ్యవహారోప యుక్తవాగువదిల్ల. లక్ష్య ఇరోపర్యంత లక్షణ ఇద్దరె వ్యవహారోప యుక్తవాగుత్తదె కడింద సర్వత్ర వ్యవహార హేతుభూతవాద యావల్లక్ష్య భావియాద లక్షణ ఏను యంత ప్రశ్న మాడువదక్కాగి యంతభావ తిళితక్కద్దు. మత్తు ఈ శ్లోకదల్లి "స్థితప్రజ్ఞస్యకాభాషా" యంతమాత్రవే హేళిదరే సాకు. సమాధిస్థస్య యంతప్రాచీనలక్షణానువాదవు యాకందరె హేకృష్ణ నీనుపూర్వదల్లి హేళిద లక్షణవుననగె జ్ఞాతవాగిదె అదు నాను పునఃకేళోదిల్ల హాగ కేళిదరె సిద్ధార్థతా దోషబరోదు మత్తు నాను ప్రశ్నమాడువదు బేరేవిషయకవెంత తిళిసువదక్కాగి అథవా సమాధిస్థస్య యంబవదక్కె విషమబుద్ధి వర్జితస్య యంతఅర్థ. మత్తు ఈ శ్లోకస్థ ఉత్తరార్థదల్లిద్ద కింశబ్దవు ఆక్షేపార్థకవెంత తిళితక్కద్దు ఆక్షేపార్థవన్నే కెళగె వివరిసల్పడుత్తదె హ్యాగెందరె భేరీతాడనాదిగళిందలూ ప్రతిబుద్ధనాగదె ఇరతక్కంథా బ్రహ్మదర్శన జన్య పరమానంద మగ్ననాద అపరోక్షజ్ఞానియు_మాతాడోణ_కూడోణ_హోగోణ మొదలాద ప్రవృత్తిగళన్నుయాకే మాడబేకు. శుకాదిగళుహాగె మాడుత్తా ఇద్దారప్పె కడింద "సమాధావచలాబుద్ధిః" యంబ పూర్వశ్లోకోక్తలక్షణవు అయుక్తవెంత ఆక్షేప. ఈ ఆక్షేపక్కె "యానిశా" యంబ ౬నే శ్లోకదల్లి ఉత్తరబరుత్తదె. తా॥ హేకృష్ణ నీను హేళిదలక్షణవుళ్ళ అపరోక్షిగళుయారూ లోకదల్లి కాణిసువదిల్లవెంత మోత్తభావ.

అ॥ ప్రాథమికవాదలక్షణప్రశ్నక్కెఉత్తర.

(భగవానువాచ=శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె)

మూ॥ ప్రజహాతియదా కామాన్ సర్వాన్ పార్థ మనోగతాన్
ఆత్మన్యేవాత్మనాతుష్టః స్థితప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే॥ ౫౫

టీ॥ హేపార్థ=యల్లై అర్జుననె, యదా=యావాగ, మనోగతాన్=మానసికగళాదంథా, సర్వాన్=సమస్తగళాదంథా, కామాన్ విషయాభిలాషెగళన్ను (అందరె ఉపలక్షణెయా కామక్రోధాదిగళన్ను ప్రజహాతి=పరిత్యాగమాడుత్తానో, యదాచ=యావాగ, ఆత్మన్యేవ= పరమాత్మనల్లె, ఆత్మనా=పరమాత్మనింద (అందరె తత్ప్రసాదదింద) సంతుష్టః=సంతోషయుక్తనాగి (ఇరుత్తానో) తదా=ఆగ, స్థితప్రజ్ఞః= అపరోక్షజ్ఞానియంత, ఉచ్యతే=హేళిసికొళల్పడుత్తానె.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి "సర్వాన్ కామాన్" యంబోదరింద సర్వ విరుద్ధకామనావన్ను పరిత్యాగమాడబేకు యంత అర్థ.. యోగ్యకామనానింద్యవల్ల మత్తు కామాదిగళు మనోగతగళాదరూ మనోగతాన్ యంతకామగళిగె విశేషణ కొట్టద్దరింద విరుద్ధ సర్వకామ పరిత్యాగఘటనక్కొక్కరస్కరయంత సిద్ధవాగితు. హ్యాగెందరె జ్ఞానకామనాది ఇవెరడుగళు మనోనిష్పన్నగళాదకారణ "రసోప్యస్యపరం దృష్ట్వా నివర్తతే"యంబ ౫౯నే శ్లోకదల్లి ముందె హేళువరీత్యా ఈఅపరోక్ష జ్ఞానవిరుద్ధకామనాది ఇవెరడు అన్యోన్య విరుద్ధగళాదకారణ భగవజ్జ్ఞాన ఉంటాగోకాలదల్లి తద్విరుద్ధగళాద కామాదిగళు సర్వాత్మనా మనస్సినల్లి ఇరలారదు యంతయుక్తిసూచనదింద 'పూర్వోక్తఘటనా యుక్తవెంతతాత్పర్య. ఇదరింద మోత్త అపరోక్షజ్ఞానిలక్షణవేనందరె సర్వవిరుద్ధకామత్యాగవుళ్ళవనాగి పరమాత్మనల్లె మనస్సన్ను యిట్టు సంతుష్ట చిత్తనాగిరోణవేలక్షణ. "యోగేత్విమాంశ్రుణు" యంబ ౩౯నె శ్లోకదల్లి జ్ఞానోపాయవన్ను హేళుత్తెనెకేళు యంతప్రతిజ్ఞామాడి ఈగజ్ఞానిలక్షణ హేళువదు అయుక్తవల్లవె యంతపూర్వపక్షమాడ

తక్కద్దల్ల యాకందరె ప్రాయశః విసిద్ధకర్మత్యాగ భగవదేకచిత్త తత్ప్రసాదాయత్తసంతోష ఇవగళుశ్లతనవె జ్ఞానిలక్షణవెంతఉక్తవాగియు వక్ష్యమాణవాగియు అదెయూద కారణ ఇవుగళిజ్ఞానోపాయ భూతగళాదయోగశబ్దార్థగళు కడింద ప్రతిజ్ఞా తజ్జ్ఞానోపాయవె నిరూపిసల్పట్టితు యంత తిళితక్కద్దు ఆదరె జ్ఞానార్థిగె ఈలక్షణగళు ప్రయత్నసాధ్యగళు. జ్ఞానిగె ఈలక్షణగళు స్వభావసిద్ధగళు యంత విశేషవన్ను తిళితక్కద్దు.

అ॥ పూర్వశ్లోకోక్తప్రమేయవన్నే కామశబ్దోపలక్షిత దోషాంతరవన్ను బిడబేకు యంత మూరుశ్లోకగళింద స్పష్టపడిసుత్తారె.

మూ॥ దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనా స్సుఖేషువిగతస్పృహః।
వీతరాగభయక్రోధ స్థిస్థితధీర్మునిరుచ్యతే॥ ౫౬॥

టీ॥ దుఃఖేషు=దుఃఖగళు (ప్రాప్తేషు=ఉంటాగువ కాలదల్లి) అనుద్విగ్నమనాః=క్షాంతమనస్కనాగియు, సుఖేషు=సుఖవిషయదల్లి, విగతస్పృహః=ఇచ్ఛారహితనాగియు, వీతరాగభయక్రోధః = (రాగ అందరె అశోభనవస్తువినల్లి శోభనారోపవు) నష్టగళాద రాగ భయ క్రోధగళుళ్లవనాగియూ ఇరతక్కంథా, మునిః=మునియు, స్థితధీః=అపరోక్షజ్ఞానియంత, ఉచ్యతే=హేళిసికొళల్పడుత్తాని.

అ॥ రాగ భయ క్రోధాదిగళు నష్టగళాగిరోతనవు యావకారణదింద ఉంటాగుతదె అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ యస్సర్వత్రానభిస్నేహ స్తత్తత్ప్రాప్యశుభాశుభం।
నాభినందతినద్వేష్టి తస్యప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా॥ ౫౭॥

టీ॥ యః=యావ అధికారియు, సర్వత్ర=సర్వహేయవస్తుగళల్లి, అనభిస్నేహః=స్నేహరహితనో (ఈ విశేషణహేతుగర్భ) ఆదకారణ, తత్తత్=ఆఆ, శుభాశుభం=శుభాశుభవన్ను, ప్రాప్యాపి=హొందిదాగ్యూ, నాభినందతి=(శుభవన్నుకురితు) సంతోషిసువదిల్లవో, నద్వేష్టి=

(అశుభవన్ను కురితు) దుఃఖిసువదిల్లవో, తస్య=ఆఅధికారిగె, ప్రజ్ఞా=
అపరోక్షజ్ఞానవు, ప్రతిష్ఠితా=స్థిరవాగినిల్లతదె.

మూ॥ యదాసంహరతేచాయం కూర్మోఽఙ్గానీవసర్వశః।
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేభ్య స్తస్యప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా॥౫౮॥

టీ॥ (మత్తూ) అయం=ఈజ్ఞానియు, యదా=యావాగ, ఇంద్రియార్థేభ్యః = శబ్దస్పర్శాదిగళద్దెశెయింద, సర్వశః = సమస్తగళాద, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళన్ను, కూర్మః=తాబేలు, అంగానీవ=శరీరగళన్నోపాదిలి, సంహరతే=ఉపసంహారమాడుత్తానో(అందరె ఆకర్షణ మాడుత్తానో) తస్య=ఆపురుషగె, ప్రజ్ఞా=అపరోక్షజ్ఞానవు, ప్రతిష్ఠితా=స్థిరవాగుత్తదె. వి॥ జిజ్ఞాసువాదవగె ఇంద్రియనిగ్రహవ్యాగె ప్రయత్నసాధ్యవో హాగె జ్ఞానిగె ప్రయత్నసాధ్యవల్లవెంత తిళిసువదక్కాగి కూర్మదృష్టాంత. కూర్మవుతన్న శరీరవన్ను ప్రయత్న యిల్లదలే అనాయాసదిందనిగ్రహమాడికొళ్ళుత్తదె యంత లోకప్రసిద్ధి.

అ॥ జ్ఞానవు కామక్రోధాది జయలక్షణవాద సాధనవుళ్ళద్దాదరె ఇంథాజ్ఞానవన్ను సర్వజనరూ కామాద్యుపద్రవపరిహారార్థవాగి యాకెసంపాదనె మాడకూడదూ. దహ్యమాన శిరస్కనాగి సంసారదల్లి యాకె సుత్తబేకు యంతకేళిదరె యల్లై అర్జునన నిరాహారదింద ఇంద్రియజయ ఉంటాగబేకు ఇంద్రియజయదిందలే జ్ఞాన వుంటాగుత్తదె. ఏవంచ జ్ఞాన ఉంటాగోదక్కె నిరాహార జన్యేంద్రియ జయకారణవాదప్రయుక్త ఈజ్ఞానసంపాదన సులభసాధ్యవల్లవెంత మూరుశ్లోకదిందతిళిసుత్తారె. అదరల్లి ఈప్రథమశ్లోకదింద ఇంద్రియజయవన్ను హేళుతారె.

మూ॥ విషయావినివర్తంతే నిరాహారస్య దేహినః।
రసవర్జంరసోప్యస్య పరందృష్ట్వానివర్తతే॥ ౫౯॥

టీ॥ నిరాహారస్య=ఆహారరహితనాదంథా (ఇదు హేతుగర్భ విశేషణ) దేహినః=ప్రాణిగె, విషయాః=రూపాదిగళు (ఇంద్రియగళ భోగశక్తిగళూకూడా) రసవర్జం=మానసిక విషయాభిలాషె హొర్తాగి, వినివర్తంతే=తిరిగిహోగుత్తదె (అందరె నష్టగళాగుత్తదె ఆహారనివృత్తియింద ఇచ్ఛానివృత్తి ఆగువదిల్లవెంతభావ) అస్య=ఈజీవగె, రసోపి=విషయాభిలాషయుకూడా, పరం=పరమాత్మనన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, నివర్తతే=తిరుగుత్తదె (అందరె నష్టవాగుత్తదె పరమాత్మనదర్శనదింద విషయాభిలాషవు నష్టవాగుత్తదె యంత అర్థ).

వి_అ॥ అథవా రసేతర రూప గంధ స్పర్శ శబ్దగళు నివృత్తగళాగుత్తదె. ఇంద్రియగళిగె ఈ విషయభోగశక్తిగళూను నివృత్తగళాగుత్తదె. చక్షురాదిగళిగె రూపాదివిషయ భోగశక్తిగళు మనస్సిగె ఆకాంక్షా. ఇవగళు నిరాహారనాద పురుషగె నష్టగళాగుత్తదెంతభావ. రసవర్జం = రసనేంద్రియక్కె రసభోగశక్తి రసాకాంక్షా ఇవుగళు హొర్తాగియంత అర్థ. ఇవెరడు ఆహారపరిత్యాగమాడిదరూ నివృత్తవాగువదిల్లవెంతభావ. ఇవుగళు యావాగె నివృత్తవాగుతదె అందరె, అస్య=ఈదేహిగె, రసః=మానసికరాగ రసనేంద్రియక్కె భోగశక్తి ఇవుగళు, పరం=పరమాత్మనన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, (అందరె భగవద్దర్శనానంతర) నివర్తతే=నివృత్తవాగుత్తదె. (రసనేంద్రియ అచేతనవాదరూ చేతనదహాగె ఉపచారదింద నివర్తతేయంతరసక్కె నివృత్తికర్తృత్వహేళల్పట్టదె).

తా॥ ఇంద్రియజయ క్రమహ్యాగందరె బాహ్యేంద్రియగళిగె విషయసన్నిధాన ఇద్దరూను ఆవిషయగళింద ఈ బాహ్యేంద్రియగళు ఆకృష్టగళాగువదిల్ల. కథంచిత్ విషయగళు యింద్రియగళన్ను సెళదరూ ఆభ్యంతరేంద్రియవాదమనస్సు తదాభముఖ్యవన్ను పరిహరిసుత్తదె. కథంచిత్ మనస్సు అపహృతవాదరూను విషయగళల్లి రాగ

వుంటాగువదిల్ల. యావాగ రాగవుంటాగువదిల్లవో ఆగ ఈజీవగె మన
క్షోభ ఉంటాగువదిల్ల. ఇదే ఇంద్రియజయ. ఏతాదృశ ఇంద్రియజయ
వు సంగ్రహవాగి బాహ్యేంద్రియగళిగె శక్తిజయ మనస్సిగె రాగ
య యంత ఎరడుప్రకార. ఈ ఉభయవిధ ఇంద్రియజయవు జిజ్ఞాసు
గె నిరాహారదిందలు జ్ఞానిగె బ్రహ్మదర్శనదిందలూ ఉంటాగుత్తదె.
ఆదకారణ ఇంథా ఇంద్రియజయవు మహాప్రయత్నసాధ్య వాదకార
ణ సర్వరు అధికారిగళల్లవెంత పూర్వప్రశ్నక్కె సమాధానవెంతభావ

అ॥ ఇంద్రియజయక్కాగి ఆహారపరిత్యాగరూప మహాప్రయ
త్నయాకె ప్రత్యాహారాది సాధారణ ప్రయత్నవేసాకు. జ్ఞానిగళిగూ
ఇంద్రియజయక్కాగి బ్రహ్మాపరోక్షజ్ఞాన అనావశ్యక. నిత్యానిత్యవస్తు
వివేకజ్ఞానదిందలె రాగాదినివృత్తి ఉంటాగుత్తదె యంతశంకిసిదర
హేళుత్తారె.

మూ॥ యతతోహ్యపికౌంతేయ పురుషస్యవిపశ్చితః ।
ఇంద్రియాణిప్రమాథీని హరంతిప్రసభంమనః॥ ౬౦

టీ॥ హేకౌంతేయ=యశై అర్జునసె, యతతోహ్యపి=సాధార
ణప్రయత్నఉళ్ళవనాదరూ, విపశ్చితః=పరోక్షజ్ఞానియాదంథా, పుర
షస్య=దేహాభిమానఉళ్ళపురుషన, మనః=మనస్సన్ను, ఇంద్రియాణి=ఇం
ద్రియగళు, ప్రసభం=బలాత్కారవాగి, హరంతి=అపహరిసుత్తవె (ఇం
ద్రియగళు విషయసన్నికృష్టగళాగి మనస్సన్నుతదభిముఖవన్నాగి
మాడుత్తదెంతభావ. ఇదరింద మనోజయాభావవ్యాగె అందరె) (ప్ర
మాథీని=(పురుషన్ను) క్షోభనమాడువస్వభావ ఉళ్ళద్దుగళు యంత ఈ
పదవు ఇంద్రియవిశేషణ. ఇంథావిషయసన్నిధానమోదలాద్దరింద ఇం
ద్రియజయ హ్యాగె ఆగోదుయంత అర్థ. యావదు యావదరన్ను
వ్యాకులన్నాగి మాడుత్తదో ఆవస్తువన్ను అదు జయిసుత్తదె. ప్రకృత
దల్లి మనస్సన్న ఇంద్రియగళు జయిసితు యంతభావ. ఆదకారణ ఇం

ద్రియ జయక్కాగి మహాప్రయత్న మాడబేకు. సాధారణయత్న వివేక జ్ఞానదింద యావాగ ఇంద్రియగళు జయిసలప్పడువదిల్లవో ఆగ ఆ ఇంద్రియగళు జయిసలు అశక్యగళే. నిరాహారత్వద శెయల్లి దేహావస్థితియే అసంభావిత వెంతభావ.

అ॥ బ్రహ్మదర్శనదిందలే ఇంద్రియజయ ఉంటాగబేకు. యాకందరె బ్రహ్మదర్శన ఇంద్రియజయక్కె కారణ. ఇంద్రియ జయానంతరవే బ్రహ్మదర్శవవెంత హేళిదరె అన్యో న్యాశ్రయదోష ప్రాప్తవాగుతదె. ఇంద్రియజయానంతర బ్రహ్మదర్శన, బ్రహ్మదర్శనానంతర ఇంద్రియజయయంత అన్యోన్యపదార్థగళు పరస్పరాపేక్షితగళాగి అవెయంత శంకిసిదరె వుత్తర.

మూ॥ తానిసర్వాణిసంయమ్య యుక్తఆసీతమత్పరః।
వశేహియస్యేంద్రియాణి తస్యప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా॥ ౬౧॥

టీ॥ సర్వాణి=సమస్తగళాదంథా, తాని = పూర్వోక్తగళాదంథా, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళన్ను, సంయమ్య=(విషయగళిద్దశెయింద) ఉపసంహరిశి, మత్పరః=(శ్రీకృష్ణనే సర్వోత్తమనెంబ జ్ఞానవుళ్ళవనాగి, యుక్తః=(పరమాత్మనల్లి) మనోయోగ ఉళ్ళవనాగి, ఆసీత=ఇరబేకు. యద్యపి ఇంద్రియజయదల్లి పూర్వపక్షియింద హేళల్పట్ట ప్రత్యాహార నిత్యానిత్యవస్తు వివేకగళు సాధారణ ప్రయత్నగళు సాధనగళల్ల. పూర్వోక్త నిరాహారత్వాదిగళూను అశక్యగళు. ఆదరూ అదక్కె బదలాగి మహాప్రయత్న మాడబేకు. మహాప్రయత్న యావదందరె పరమాత్మనల్లి సర్వోత్తమత్వ జ్ఞానపూర్వకవాగి నిరంతర మనోయోజనవె ఇంద్రియజయక్కె ముఖ్యసాధన.ఇదే మహాప్రయత్న వెంత అర్థ. నిరాహారత్వాదిగళు వస్తుగతి ప్రదర్శనార్థవాగి హేళల్పట్టివె. యదర్థవాగి మెరడూవరి శ్లోకగళింద ఇంద్రియ జయోపోద్ఘాత హేళల్పట్టితో అంథా మహాప్రయత్న సాధ్యవాదంథా ఇంద్రియజయక్కె

జ్ఞానసిద్ధియే ఫలవెంత ఉత్తరార్ధదింద హేళుత్తారె. యస్య=యావన, వశే=అధీనదల్లి, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళు, (వర్తంతే = అదెయో) తస్య=ఆపురుషగె, ప్రజ్ఞా=జ్ఞానవు, ప్రతిష్ఠితా=సిద్ధిఉళ్ళద్దాగుతదె.

తా॥ మహాయాససాధ్యవాద ఇంద్రియజయక్కె జ్ఞానవేఫలవాదకారణ ఆయాసభీరువాద జనవు ఇంథాజ్ఞానక్కె సాధనవన్ను మాడువదిల్లవేహొతుః జ్ఞానక్కె ఉక్తలక్షణవిల్లవెంత తాత్పర్య. ఇల్లి హేళల్పట్టంథా ఇంద్రియజయక్కె ఫలభూతవాదజ్ఞానవు సాక్షాత్తాగి అల్ల ఆదరెపరంపరెయాయంత "రాగద్వేషవియుక్తైః" యంబ ౬౪నే శ్లోకమొదలు కెలవశ్లోకగళింద ముందెనిరూపిసల్పడుతదెంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ "మత్పరోయుక్త ఆసీత" యంత పూర్వశ్లోక పూర్వార్ధదల్లి హేళిదరీత్యా హరిసర్వోత్తమత్వజ్ఞాన పూర్వకవాగి శ్రీహరియల్లె మనోయోజనమాడోదు యావదో అదే ఇంద్రియజయక్కె ముఖ్యసాధన. "రాగద్వేషవియుక్తైః" యంబ ౬౪నె శ్లోకదల్లి నిరూపిసల్పడువ రాగద్వేషాద పరిహారవూకూడా అపరసాధనవాద ప్రయుక్త ఇంథా రాగద్వేషాదిగళన్ను పరిహరిసబేకాదరె ఈరాగాదిగళిగె యేనుకారణ రాగాదిగళ ఫలవేను యంత తిళదరె ఇదగళన్ను పరిహరిసువదు సులభవాదకారణ ఉపోద్ఘాత రూపదింద ఈ ఉభయస్వరూపవన్ను యెరడుశ్లోకగళింద నిరూపిసుత్తారె. యద్యపి "వీతరాగభయక్రోధ"యంబ౫౬నే శ్లోకదల్లి రాగాదిరాహిత్యవు జ్ఞానిలక్షణత్వేనహేళల్పట్టితు. ఆదరూ జ్ఞానిగె ఆలక్షణసిద్ధవాదద్దు. జిజ్ఞాసువినింద సాధ్యవాదద్దు. కడిందతత్పరిహారార్థవాగి ఆరాగాదిగళిగె కారణ ఫల ఇవగళన్ను నిరూపిసువదు అయుక్తవల్లవెంతతిళితక్కదు.

మూ॥ ధ్యాయతోవిషయాన్పుంసః సంగస్తేషూపజాయతే।
సఙ్గాత్సఞ్జాయతేకామః కామాత్క్రోధోభిజాయతే॥ ౬౨॥

ಕ್ರೋಧಾದ್ಭವತಿಸಮ್ಮೋಹಃ ಸಮ್ಮೋಹಾತ್ ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ।
ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶಾದ್ಬುದ್ಧಿನಾಶೋ ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ॥ ೬೩॥

ಟೀ॥ ವಿಷಯಾನ್=ರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು, ಧ್ಯಾಯತಃ=(ಹಿತಬುದ್ಧಿಯಿಂದ) ಧ್ಯಾನಮಾಡತಕ್ಕಂಥಾ, ಪುಂಸಃ=ಪುರುಷಗೆ, ತೇಷು=ಆವಿಷಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಗಃ=ಆಸಕ್ತಿಯು, ಉಪಜಾಯತೇ=ಉಂಟಾಗುತದೆ, ಸಂಗಾತ್=ಸ್ನೇಹಾದಿ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ (ತೇಷು=ಆವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ) ಕಾಮಃ=ಕಾಮವು, ಸಂಜಾಯತೇ=ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ, ಕಾಮಾತ್=(ಯಾವದರಿಂದಲಾದರೂ ಪ್ರತಿಹತವಾದ) ಕಾಮದ್ದಶೆಯಿಂದ, ಕ್ರೋಧಃ=ಕೋಪವು, ಅಭಿಜಾಯತೇ=ಉಂಟಾಗುತದೆ, ಕ್ರೋಧಾತ್=ಕ್ರೋಧದ್ದಶೆಯಿಂದ, ಸಂಮೋಹಃ=ಅಕಾರ್ಯೇಚ್ಛೆಯು, ಅಥವಾ ಪರವಿತ್ತಹರಣಾದ್ಯಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ಅಥವಾ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವು, ಭವತಿ=ಉಂಟಾಗುತದೆ, ಸಂಮೋಹಾತ್=ಸಂಮೋಹದ್ದಶೆಯಿಂದ, ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ=ಸ್ಮೃತಿನಾಶವು ಅಥವಾ ಪರವಿತ್ತಾಹರಣಾದಿಗಳು ಅಧರ್ಮಗಳೆಂತ ಪ್ರತಿಪಾದನುವ ವೇದಾದ್ಯರ್ಥಗಳು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಗಳಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿಯೋಣವು, ಭವತಿ=ಉಂಟಾಗುತದೆ, ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶಾತ್=ಉಕ್ತವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭ್ರಮದಿಂದ, ಬುದ್ಧಿನಾಶಃ=ಬುದ್ಧಿನಾಶವು, ಭವತಿ=ಉಂಟಾಗುತದೆ, ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್=ಬುದ್ಧಿನಾಶದ್ದಶೆಯಿಂದ, ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ=ನರಕಾದ್ಯನರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ತಾ॥ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಗೆ ಪರಂಪರೆಯಾ ನರಕಾದ್ಯನರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಫಲವೆಂತ ತಿಳದು ಇವಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿಚ್ಛಾ ಉಂಟಾದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಧ್ಯಾನವು ಪರಂಪರೆಯಾ ತತ್ಕಾರಣವುಯಂತ ತಿಳಕೊಂಡು ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾಗದಿದ್ದರೆ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲ ವೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಉಕ್ತರೀತ್ಯಾ ರಾಗದ್ವೇಷ ಪರಿಹಾರ ಇರಲಿ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ, ಈ ರಾಗದ್ವೇಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯರೂಪ ಫಲವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವಫಲವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಜಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವೇಫಲವೆಂತ "ವಶೇಹಿಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ" ಯಂಬ ೬೧ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿರೂ

పిసల్పట్టితు. ఆదరూ సాక్షాత్ఫలవల్ల. కింతుమనః ప్రసాదద్వారాయంత శ్లోకద్వయదింద నిరూపిసుత్తారాదకారణ పునరుక్తిదోష బరువదిల్ల.

మూ॥ రాగద్వేషవియుక్తైస్తు విషయానిన్ద్రియైశ్చరన్।
ఆత్మవశ్యైర్విధేయాత్మా ప్రసాదమధిగచ్ఛతి॥ ౬౪॥

టీ॥ (యావపురుషను ఉక్తరీత్యా రాగద్వేషాదిగళన్న బిట్టననో) సతుం=ఆపురుషను, రాగద్వేషవియుక్తైః=రాగద్వేషరహితగళాదంథా (ఆదకారణ) ఆత్మవశ్యైః=స్వాధీనగళాదంథా, ఇంద్రియైః=చక్షురాది బాహ్యేంద్రియగళింద, విషయాన్=రూపరసాదివిషయగళన్ను, చరన్=(కేవల దేహధారణార్థమాత్రక్కె) అనుభవిసుత్తానె, విధేయాత్మా=స్వాధీనమనస్కనాగి, ప్రసాదం=(మనస్సిగె స్వతఏవప్రాయఃవిషయాంగతిలక్షణవాద)ప్రసాదవన్ను,అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

వి-అ॥ ఇల్లి పాదత్రయదింద రాగద్వేష పరిహారాఖ్య ఇంద్రియజాయాఖ్య ఫలహేళల్పట్టితు రాగద్వేషా సంబద్ధగళాదకారణ ఇంద్రియగళిగె విధేయాత్మత్వహేతువినింద ఆత్మవశ్యత్వక్కె మనక్షోభానాపానకత్వ అదెయాదకారణ పూర్వోక్తయుక్తివే ఆదరూ పూర్వోక్తవాద ఇంద్రియ జయకారణవాద నిరాహారత్వవు అయుక్తవాగుతదె యాకెందరె అశక్యవాదకారణ వెంత హేళునదక్కాగి ఇంద్రియ జయక్కె అవ్యవహిత ఫలపరవాగి "విధేయాత్మాప్రసాదమధిగచ్ఛతి" యంబవాక్యవు నిరూపిసల్పట్టితు యంతభావ.

అ॥ మనఃప్రసాదదింద ఏను ఆగుతదె అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ప్రసాదేసర్వదుఃఖానాం హానిరస్యోపజాయతే।
ప్రసన్నచేతసోహ్యాశు బుద్ధిఃపర్యవతిష్ఠతి॥ ౬౫॥

టీ॥ ప్రసాదేసతి=మనఃప్రసాద ఉంటాదపక్షదల్లి, అస్య=ఈప్రసన్నచిత్తనాదపురుషగె, ఆశు=శీఘ్రవాగి, బుద్ధిః=బ్రహ్మాపరోక్షజ్ఞానవు, పర్యవతిష్ఠతి=చన్నాగిఉంటాగుత్తదె (ఆదకారణ) అస్య=ఈ అపరోక్ష

క్షానిగె, సర్వదుఃఖానాం=సమస్తదుఃఖగళ, హానిః=నాశవు, ఉపజాయతె=ఉంటాగుతదె, హి=“తరతిశోకమాత్మవిత్” యంబవేదదల్లి ప్రసిద్ధ.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి “ప్రసాదేసతి బుద్ధిఃపర్యవతిష్ఠతి” యంతమాత్ర హేళిదరెసాకు “సర్వదుఃఖానాం హానిర్జాయతే” యంత హేళిద్దరింద జ్ఞానఫలనిరూపిసల్పట్టితు ఆదరె “బుద్ధియుక్తోజహాతీహ” యంబ ౫౦నే శ్లోకదల్లి సుకృతదుష్కృత పరిహారక్కె జ్ఞానఫలత్వోక్తియు అయుక్తవాగలి. యాకెందరె సుఖప్రాప్తి దుఃఖపరిహార ఇవగళష్టే పురుషార్థగళు. పూర్వోక్తరీత్యా సుకృత దుష్కృత ఇవెరడన్నూ బిట్టపక్షదల్లి ఇవగళపరిత్యాగ పురుషార్థవల్లదద్దకారణ జ్ఞానఫలగళాగిహ్యాగె ఆగోదు యంబ శంకాపరిహారార్థవాగి ప్రకృత ఈ ౬౫నే శ్లోకదింద జ్ఞానఫలవన్ను ప్రసంగసంగత్యా హేళిదరెంతభావ.

అ॥ శ్రవణమననగళిందసహ కృతవాదంథా ధ్యానదిందలె అపరోక్షసిద్ధియు ఆగుత్తదె. మనఃప్రసాద అనావశ్యకవెంత పూర్వపక్షబందరె మనఃప్రసాదవిల్లదిద్దరె దోషవన్ను హేళుత్తారె. (౨ శ్లోకగళింద మనఃప్రసాదవిల్లదిద్దరె దోషవన్ను నిరూపిసుత్తారాదకారణ ఈ ప్రకరణదల్లి “మనఃప్రసాదాభావె యుక్తిః నభవతి” యంబ ఈ మూరుపదగళన్ను ఈశ్లోకద ఆదియల్లి శేరిసబేకు.)

మూ॥ నాస్తిబుద్ధిరయుక్తస్య నచాయుక్తస్యభావనా ।
నచాభావయతశ్శాంతి రశాంతస్యకుతస్సుఖం ॥ ౬౬ ॥

టీ॥ (మనఃప్రసాదాభావె=మనఃప్రసాదవిల్లదిద్దరె, యుక్తిః=చిత్తనిరోధవు, నభవతి=ఉంటాగువదిల్ల) అయుక్తస్య=చిత్తనిరోధరహితగె, భావనా=ధ్యానవు, నభవతి=ఇల్ల, అభావయతశ్చ=ధ్యానరహితగె, బుద్ధిః=అపరోక్షజ్ఞానవు, నభవతి=ఉంటాగువదిల్ల (అపరోక్షజ్ఞానశూన్యగె) శాంతిః=ముక్తియు, నాస్తి=ఇల్ల, అశాంతస్య=అముక్తగె, సుఖం=ఉత్తమసుఖవు, కుతః=దావదు. సుఖవే ఇల్లవెంతభావ.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి అపరోక్షజ్ఞానరహితగె మోక్షవిల్ల యంతమాత్ర హేళిదరెసాకు “అశాంతస్యకుతస్సుఖం” యంబ అధికాంశప్రయాకందరె అపరోక్షిగె ముక్తియల్లి సర్వదుఃఖహానిమాత్రవే ఆగుత్తదె యంత అల్లకెంబ సంశయగళింద అల

భ్యవాద పరమసుఖప్ర-కూడా ఉంటాగుత్తదె యంత తిళిసువదక్కాగి ప్రసంగాత్ హేళిద్దు.అథవా శాంతిశబ్దక్కె భగవదేకనిష్టబుద్ధితాయంతఅర్థ. సుఖశబ్దక్కె మోక్ష యంతఅర్థ మనోనిగ్రహవె పరంపరెయా మోక్షక్కె కారణ వెంతభావ.

అ॥ మనోయోగరహితగె ధ్యానసంభవిసువదిల్లవెంత పూర్వ శ్లోకదింద హేళల్పట్టితు. శ్రవణమననయుక్తనాదవగె శ్రవణమననదింద లే ధ్యాన ఉంటాగుత్తదె అందరె ఉత్తర.

మూ॥ ఇన్ద్రియాణాంహిచరతాం యన్మనోనువిధీయతే।
తదస్యహరతిప్రజ్ఞాం వాయుర్నావమివాంభసి ॥ ౬౭ ॥

టీ॥ చరతాం=(విషయగళల్లిస్వేచ్ఛయా) విహరిసువంథా, ఇంద్రియాణాం=చక్షురాదీంద్రియగళిగె, అను=అనుసరిశి (అందరె ఇంద్రియగళకూడవే) విధీయతే=ఈశ్వరనింద మాడల్పడుత్తదె, తత్=అంథా ఈశ్వరనింద ఇంద్రియప్రపృష్టభావిత్వేనమాడల్పట్ట మనస్సు, అస్య=ఈ పురుషన, ప్రజ్ఞాం=పరోక్షజ్ఞానవన్ను, అంభసి=ఉదకదల్లి, వాయుః=ఘాళియు, నావమివ=తెప్పవన్నోపాదిలి, హరతి=నివృత్తిసుత్తదె (అందరె పరోక్షజ్ఞానవన్ను ఉంటుమాడదె ప్రతిబంధకమాడతదె యంత భావ) తా॥ మనోనిగ్రహశూన్యనాద పురుషగె కథంచిత్ పరోక్షజ్ఞాన ఉంటాదరూను ఈ దుష్టమనస్సాదద్దు ధ్యానోపయుక్తవాగి అపరోక్షజ్ఞానోదయదగోస్కర సమర్థవాగువదిల్లవెంతబావ.

అ॥ ప్రజహాతి యంబ ౫౫నే శ్లోకాదిగళింద ఉక్తవాదజ్ఞానిలక్షణక్కె అసంభవనిరాసార్థవాగి జ్ఞానవు మహాప్రయత్నసాధ్య. ఇంద్రియనిగ్రహ సాధ్యవెంత "విషయావినివర్తంతే" యంబ ౫౯నేశ్లోకమొదలాద్దరింద నిరూపిసల్పట్ట ప్రమేయవన్ను ఉపసంహారమాడుత్తారె.

మూ॥ తస్మాద్యస్యమహాబాహో నిగృహీతానిసర్వశః।
ఇంద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యస్తస్యప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా ॥౬౮॥

టీ॥ తస్మాత్=(ఇంద్రియనిగ్రహ ఉళ్ళవగేవే మనఃప్రసాద-మనఃప్రసాద ఉళ్ళవగె చిత్తనిరోధరూపయుక్తి-యుక్తిఉళ్ళవగె శ్రవణ

మనన ఇవగళింద తత్వనిశ్చయ-తత్వనిశ్చయవుళ్లవగె అపరోక్షసాధన ధ్యానవుంటాగుతదె యంబ) కారణద్దశెయింద, హేమహాబాహో= యత్తె బాహుబలశాలియాద అర్జుననె, సర్వశః=సమస్తగళాదంథా, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళు, ఇంద్రియార్థేభ్యః=రూపాది సర్వవిషయ గళద్దశెయింద, యస్య=యావనింద, నిగృహీతాని=నిగ్రహిసల్పట్టవో, తస్య=అంథాపురుషగె, ప్రజ్ఞా=ప్రజ్ఞెయు, ప్రతిష్ఠితా=స్థిరవాగుత్తదె.

తా॥ ప్రసాద యుక్తి శ్రవణ మనన తత్వనిశ్చయ ధ్యాన ఈ క్రమదింద అపరోక్షజ్ఞాన ఉంటాగుత్తదెంతభావ.

అ॥ స్థితప్రజ్ఞస్య యంబ ౫౪నే శ్లోకదింద కేళల్పట్ట జ్ఞానిలక్షణ క్కె "ప్రజహాతి" యంబ ౫౫నే శ్లోకమోదలు ౪ శ్లోకగళింద హేళిత దసంభవన్ను "విషయా" ఇత్యాది ౯ శ్లోకగళింద హేళి "తస్మాత్" యంబ ౬౮నే శ్లోకదింద అదరవుపసంహారమాడి "స్థితధీః" యంబభా గదింద "ఆనందత్సత్తువ భాషణాదిగళన్నుయాతక్కాగి మాడతారె" యంత అర్జుననింద మాడిదప్రశ్నెక్కె సమాధాన హేళుత్తారె. అ థవా ప్రజహాతి యంబ శ్లోకమొదలు ౪ శ్లోకగళింద హేళిదజ్ఞానిలక్ష ణవన్ను సంగ్రహిసి మొత్తవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ యానిశాసర్వభూతానాం తస్యాంజాగర్తిసంయమీ।
యస్యాంజాగ్రతిభూతాని సానిశాపశ్యతోమునేః॥౬౯॥

టీ॥ యా=యావభగవత్స్వరూపవు, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, నిశా=నిశాస్థానీయవో (అందరె రాత్రియల్లిమలికొండప్రాణిగళుహ్యా గెబాహ్యపదార్థవన్న తిళియువదిల్లవోహాగె భగవత్స్వరూపవన్ను తి ళదవరల్ల వెంతభావ) తస్యాం=అంథా భగవత్స్వరూప లక్షణవాద ప్రాణినిశాదల్లి, సంయమీ=ఇంద్రియనియమ వుళ్ళజ్ఞానియు, జాగర్తి=జా గరూకనాగుత్తానె (అందరె భగవత్స్వరూపవన్నే సర్వదా అపరోక్షీక రిసికొండు తదితరలోకవ్యవహారగళల్లి పరమ ఉదాసీననాగుత్తానెం

తభావ) యస్యాం=యావవిలక్షణవాద రూపాది విషయదల్లి, భూతాని=ప్రాణిగళు, జాగ్రతి=జాగరూకరాగిద్దారో, సా=అంథా విషయాది లక్షణ లోకతంత్రవు, మునేః=మననశీలనాద, పశ్యతః=అపరోక్షజ్ఞానిగె, నిశా=నిశాస్థానీయవు (అందరె లోకతంత్రదల్లి పరమ ఉదాసీనరెంతబావ).

తా॥ హాగాదరె అంథా అపరోక్షిగళిగెభాషణ భిక్షాటనాది ప్రవృత్తియు హ్యాగె అందరె అంథామహాపరోక్షిగళిగూరూఢా ప్రారబ్ధకర్మవశాత్ బ్రహ్మస్వరూప స్వల్పతిరోహితవాగి పూర్వవాసనెయింద ప్రాయశః అల్ప అభిసంధిపూర్వకవాగి మత్తరహాగె లోకప్రవృత్తి ఉంటు యంతభావ. ఇదరిందనిత్యదల్లియూ భగవదేకచిత్తరాగి తదితరత్ర అభినివేశశూన్యరాగిరోణవే జ్ఞానిలక్షణ వెంతహేళల్పట్టితు. ఈలక్షణ దేవతిగళిగె అన్వయసలారదు. యాకందరె సర్వప్రేరకరాద దేవతిగళు మహాజ్ఞానిగళాదకారణ అవరిగూభగవదితరత్ర జ్ఞాపకవిల్లదిద్దరె లోకయాత్రయే జరగలారదెందభావ. శబ్దక్రమదకింతలు అర్థక్రమ ప్రబలవాదకారణ మునేః పశ్యతః యంబపదగళల్లి వ్యత్యాసదింద అన్వయహేళతక్కద్దు. అందరెముందుహిందు అన్వయసతక్కద్దు. ఈ యరడుపదగళ అర్థగళిగె హేతుహేతుమద్భావ తిళితక్కద్దు.

అ॥ అపరోక్షిగళిగె బాహ్యానుసంధానవిల్లదిద్దరూ మత్తనహాగె ప్రారబ్ధకర్మదశెయింద కథంచిత్ గమనాదిగళు ఇరలి విషయానుభవవు అవరుగళిగె కండిద్దేవల్లవా నియమేన సాధనగళిద్దే అనుభవ ఉంటాగబేకు కడింద అవరుగళిగె విశేషమహిమా యేను అందరె జ్ఞానిగళింద మాడల్పట్ట విషయానుభవ ప్రకారవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆపూర్యమాణమచలప్రతిష్ఠం సముద్రమాపః ప్రవిశంతి
యద్వత్ । తద్వత్కామాయంప్రవిశంతిసర్వే సశాంతి మాప్నోతినకా
మకామీ ॥ ౭౦॥

టీ॥ ఆపూర్యమాణమపి=(నానానదీజలగళింద) చన్నాగితుంబల్పడువంథాద్దాదరూను, అచలప్రతిష్ఠం=సరిత్ప్రవేశ-తదభావప్రయుక్తవృద్ధి హ్రాసరహితవాగిరోణదరింద స్వభావతః ఇరతక్కంథా (అందరెనదిగళప్రవేశాభావదింద శోషరహితవాదంథా సరిత్ప్రవేశార్థవాగియత్నరహితవాదంథా) సముద్రం=సముద్రవన్ను, ఆపః=ఉదకగళు, యద్వత్=హ్యాగె, ప్రవిశంతి=ప్రవేశమాడుత్తవో, తద్వత్=హాగె, యం=యావజ్ఞానియన్ను (ఈపక్షదల్లియూ అచలప్రతిష్ఠం యంబపదవన్ను శేరిసికోతక్కద్దు, విషయపూర్ణనాదరూను ఉత్సేక అనుత్సేకరహితనెంతభావ) సర్వే=సమస్తగళాదంథా, కామాః=విషయగళు, ప్రవిశంతి=ప్రవేశమాడుత్తవో, సః=అంథాజ్ఞానియు, శాన్తిం=మోక్షవన్ను, ఆప్నోతి=హొందుత్తానె, నతుకామకామీ=కుత్సితవిషయేచ్ఛా ఉళ్లవ మోక్షవన్ను హొందోదిల్ల. అథవా విషయానుభవవుళ్లవను యాకకామియల్ల అందరె హేళుత్తారె ‹‹ నత్వితి ›› ఉక్తప్రకారవాగి విషయానుభవవుళ్లవను జ్ఞానియొఆగుత్తానె. కామకామియాగిఆగోదిల్ల.

అ॥ పూర్వశ్లోకోక్తప్రమేయవన్నెవిస్తరిసుత్తారె.

మూ॥ విహాయకామాన్యస్సర్వాన్పుమాంశ్చరతినిస్పృహః।
నిర్మమోనిరహఙ్కారస్సశాన్తిమధిగచ్ఛతి॥ ౭౧॥

టీ॥ యః=యావజ్ఞానియు, నిస్పృహః=నిషిద్ధవాద ఆశారహితనో, నిర్మమః=స్వామిత్వాభిమాన వర్జితనో, నిరహఙ్కారః=కర్తృత్వాభిమానరహితనో, సః=అంథాజ్ఞానియు, సర్వాన్=సమస్తగళాదంథా, కామాన్=విషయగళన్ను, విహాయ=బిట్టు, చరతి=అనుభవిసుత్తానె (తన్నల్లిస్వతంత్రకర్తృత్వాభిమానవన్నుబిట్టు హరీచ్ఛయాప్రాప్తవాద విషయానుభవవన్నుమాడుత్తానెంతభావ) సఏవ=అతనె, పుమాన్=పురుషను (అన్యథాపశువెంతభావ) అథవా, సః=అ, పుమాన్=పురుషను, శాన్తిం=శాన్తియన్ను, అధిగచ్ఛతియంతఅర్థ-ఇదరింద జ్ఞానియన్ను స్తుతిశిదరెంతభావ.

అ॥ ప్రజహాతీత్యాది ౫౫నే శ్లోకమొదలు హేళల్పట్టజ్ఞానిలక్షణ ప్రకరణవన్ను ముగిసుత్తారె:--

మూ॥ ఏషాబ్రాహ్మీస్థితిఃపార్థ నైనాంప్రాప్యవిముహ్యతి।
స్థిత్వాస్యామంతకాలేపి బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి॥౭౨॥

టీ॥ హేపార్థ=యత్రై అర్జుననె, ఏషా=ప్రజహాతీత్యాది ౫౫నే శ్లోకమొదలు ఉపక్రమిసల్పట్టు యానిశాయంబ ౬౯నే శ్లోకదల్లి నిష్కృష్య హేళల్పట్ట, బ్రాహ్మీ=పరబ్రహ్మ విషయకవాదంథా, స్థితిః=(సర్వకామపరిత్యాగ నిరంతరదల్లూ భగవత్స్మరణ ఇవుకళెమొదలాద బ్రహ్మజ్ఞానిలక్షణరూపవాద) స్థితియు (ఉక్తా=హేళల్పట్టితు)ఏనాం=ఉక్తరూపవాదస్థితియన్ను, ప్రాప్య=హొంది, నవిముహ్యతి=మోహపడువదిల్ల(అందరె భవవేదనవన్ను హొందువదిల్ల వెంతభావ) అంతకాలేపి=దేహత్యాగకాలదల్లూ, అస్యాం=ఈభగవదనుస్మృత్యాదిరూపస్థితియల్లి, స్థిత్వా=ఇద్దు, నిర్వాణం=ప్రాకృతశరీరరహితవాదంథా, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవన్ను, ఋచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

తా॥ ప్రారబ్ధవిల్లదిద్దరె యావదేహదల్లి జ్ఞానోత్పత్తి ఆగుతదో ఆదేహత్యాగకాలదల్లి భగవదనుస్మరణదింద ఆదేహపాతానంతరదల్లె ముక్తిఆగుతదె. ప్రారబ్ధవిద్దపక్షదల్లి దేహాంతరవన్నుహొంది ముక్తనాగుత్తానెంతభావ. ఈవిషయదల్లి "ఓంభోగేనత్వితరేక్షపయిత్వాథ సంపత్స్యతే ఓం" యంబ బ్రహ్మసూత్రవు "జాగరూకవాగిదె. ఈ శ్లోకదల్లి బ్రహ్మపదదింద చతుర్ముఖబ్రహ్మన్న తెగదుకొళ్ళ బారదెంబ అభిప్రాయదింద బ్రహ్మగె నిర్వాణ యంబ విశేషణకొట్టదె. చతుర్ముఖగెప్రాకృతశరీర ఉంటు పరబ్రహ్మనప్రాప్తియే మోక్షవెంతభావ.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదె సాంఖ్య
యోగోనామ ద్వితీయోధ్యాయః.

అథ తృతీయోధ్యాయః

అ॥ ‹‹ నత్వేవాహం ›› యంబ ౨-౧౨నే శ్లోకమొదలు ‹‹ ఏషాతేభిహితా ›› యంబ ౩౯నే శ్లోకపర్యంతవాద గ్రంథగళింద జీవేశ్వరస్వరూపవన్ను నిరూపిసి ఆ జీవేశ్వరరుగళ-స్వరూపజ్ఞానోపాయవన్ను ‹‹ యోగేత్విమాంశ్రుణు ›› యంబ ౩౯నే శ్లోకదఉత్తరార్ధదింద ప్రతిజ్ఞామాడి ‹‹ త్రైగుణ్యవిషయా ›› యంబ ౪౫నే శ్లోకమొదలు కెలవశ్లోకగళింద హేళి ‹‹ కర్మజంబుద్ధియుక్తాహి ›› యంబ ౫౧నే శ్లోకాదిగళింద జీవేశ్వరస్వరూప విషయగళన్నకురితు మత్తు జ్ఞానోపాయవాద నివృత్తకర్మగళన్ను ద్వితీయాధ్యాయదల్లి స్వల్పవివరిసల్పట్టితు. ఈఅధ్యాయదల్లి పూర్వాధ్యాయోక్త నివృత్త కర్మరూపవాదజ్ఞానోపాయభూతయోగవు అవశ్యకర్తవ్యయెంబోదరన్ను విస్తారవాగి హేళుత్తారాదకారణ పూర్వాధ్యాయక్కూ ఈఅధ్యాయక్కూ పౌర్వాపర్యబందదె. దూరేణహ్యవరం కర్మ యంబ ౨-౪౯నేశ్లోకదల్లి జ్ఞానదకింతలు కర్మ అధమ, జ్ఞానవే శ్రేష్టవెంత పూర్వదల్లి శ్రీకృష్ణను హేళలాగి ప్రశ్నెక్కె ఇదుసమయవెంతతిళిదు అర్జునను ప్రశ్నెమాడుత్తానె.

[అర్జునఉవాచ=అర్జునననుమాతనాడుత్తానె]

మూ॥ జ్యాయసీచేత్కర్మణ స్తే మతాబుద్ధిర్జనార్దన।
తత్కింకర్మణిఘోరేమాం నియోజయసికేశవ॥ ౧॥

టీ॥ జనార్దన=ఉత్పత్తిరహితనాగియు సంసారబాధెయన్ను నివృత్తిమాడోవనాగియు ఇరువ యలైకృష్ణనె, బుద్ధిః=జ్ఞానవు, కర్మణః=కర్మదకింతలు, జ్యాయసీ=శ్రేష్ఠవాదద్దాయంత, తవ=నినగె, మతాచేత్=సమ్మతవాదపక్షదల్లి, హేకేశవ=బ్రహ్మరుద్రనియామకనాద శ్రీకృష్ణనె,

తత్=హాగాదరె, కర్మణి=కర్మదల్లి, కిం=యాతకోస్కర, మాం=నన్న న్ను, నియోజయసి=ప్రేరిసుత్తి (యంతబందుప్రశ్న) (తత్రాపి=అద రల్లూ) ఘోరే=రాగద్వేషాదిగళింద యుక్తవాదయుద్ధాఖ్యకర్మదల్లి, కింనియోజయసి=యాకెప్రేరిసుత్తి (యంతద్వితీయప్రశ్న).

తా॥ అర్జునన ప్రశ్నాభిప్రాయవేనందరె, "సర్వఏతేపుణ్యలోకాభవంతీ" త్యాదిశ్రుతిగళింద సర్వకర్మగళిగూఫలశ్రుతవాదకారణ "హతోవాప్రాప్స్యసిస్వర్గం" యంబ ౨-౩౭నే శ్లోకోక్తరీత్యా యుద్ధకర్మవుకామ్యవాదకారణ ఇంథాకర్మ జ్ఞానాపేక్షయా అవరవాదద్దు. ఆదప్రయుక్తసన్యాసాశ్రమ విహితవాద శమదమాదిగళిగె ఫల శ్రుతవాగలిల్లకడింద అకామ్యవాదద్దు. యాకందరె "శాంతో దాంత ఉదాంతః" (బృ ౬-౪-౨౩) యంబశ్రుతియల్లి శమదమాది గళు బ్రహ్మజ్ఞానార్థవాగియంత హేళల్పట్టవెయాదకారణ యత్యాశ్రమ వన్ను స్వీకరిశి ఆయత్యాశ్రమధర్మనిష్టనాగుయంత హేకృష్ణనీనునన్న నియోజనమాడబేకల్లవా? హీంగిరలు ఘోరతరవాదయుద్ధాఖ్యకర్మద ల్లి "యుధ్యస్వభారత" (౨-౧౮) యంతనియోజిసువదుయుక్తవల్ల వెంత అర్జునను హేళుత్తానె.

అ॥ ఆదరె "బుధ్యాయుక్తోయయాపార్థ" యంబ ౨-౩౯నే శ్లోకదల్లి యుద్ధాఖ్యకర్మవూకూడా జ్ఞానోపయోగి యాగుత్తదె యంత హేళల్పట్టితల్లవా అందరె హేళుత్తానె.

మూ॥ వ్యామిశ్రేణైవవాక్యేన బుద్ధింమోహయసీవమే।
తదేకంవదనిశ్చిత్య యేనశ్రేయోహమాప్నుయాం॥ ౨॥

టీ॥ వ్యామిశ్రేణ=కెలవకడెకర్మ ప్రశంసా, కెలవకడెజ్ఞానప్రశంసా, అథవా యుద్ధకర్మక్వచిత్ స్వర్గఫలకవెంతలూ, క్వచిత్ జ్ఞానఫలక వెంతలూ, ఏవంరూపసందేహజనకవాదంథా, వాక్యేన=మాతినింద,

మే=నన్న, బుద్ధిం=బుద్ధియన్ను, మోహయసీవ=వ్యాకులవన్నాగ్గిరనోృ పాదీలివమాడుతి. ఫలకామిగెయుద్ధ స్వర్గార్థవాదద్దు భగవదారాధనా యంతతిళదుమాడతక్క క్షత్రియనిగె విహితయుద్ధాఖ్యకర్మవు జ్ఞానార్థవాదద్దు కడిందయుద్ధనినగె ఆవశ్యకవెంత శ్రీకృష్ణను హేళిదపక్షక్కె హాగాదరూ యతిధర్మదల్లే నన్ననియోజిసువదు యుక్తవాదద్దు. యాకందరె యుద్ధవాదద్దు ఫలాపేక్షయామాడిదరె కామ్యవాగుత్తదె ఇల్లదిద్దరె అకామ్యవాగుత్తదె ఆదకారణ యతిధర్మవే శ్రేష్ఠవెంతననగె తోరుతదే హేకృష్ణ, యేన=యావఉపాయదింద, అహం=నాను, శ్రేయః=సుకృతవన్ను, ఆప్నుయాం=హొందువెనో, తదేకం=ఆముఖ్యవాద ఒందుకర్మవన్ను, నిశ్చిత్య=నిశ్చయిసి, వద=హేళు.

అ॥ యద్యపి ఆశ్రమత్రయగళల్లి విహితగళాద సర్వకర్మగళూ వివక్షాభేదదిందలూ అధికారి భేదవిందలూ కామ్యగళాగియు అకామ్యగళాగియు ఆగుత్తవె. ఆదకారణ వైకల్పికకామ్యగళు, యతిధర్మగళాద శమదమాదిగళు కేవల అకామ్యగళు. ఈ యతిధర్మగళు యుద్ధకర్మదహాగె నరకాద్యనర్థహేతుగళాద రాగద్వేషాదిగళింద యుక్తగళల్ల. హీగిద్దరూయత్నై అర్జుననే నీను జనకప్రియవ్రతరుగళోపాదిలి ఆధికారికవర్గదల్లి శేరిదవనాదకారణ నీనుకర్మయోగి. అవశ్యవిహితకర్మమాడలిక్కే బేకు. ‘‘సుఖదుఃఖేసమేకృత్వా’’ యంబ ౨-౩౮నే శ్లోకోక్తన్యాయదింద భగవద్భక్తి యిందస్వధర్మ యంతతిళదు యుద్ధమాడిదపక్షదల్లి పాపబరలారదాగకారణ వైకల్పిక కామ్యవాదహాను యుద్ధకర్మదల్లే నిన్నప్రేగిసబేకెంబ అభిప్రాయదింద శ్రీకృష్ణను ‘‘యుద్ధాఖ్యకర్మదల్లియాకెనన్నప్రేరణె మాడుతి’’ యంబ అర్జునన ప్రథమపక్షక్కె ‘‘లోకేస్మిన్’’ యంబశ్లోకదింద ఉత్తరహేళుత్తానె. ద్వితీయప్రశ్నెక్కె ‘‘శ్రేయాన్ స్వధర్మః’’ యంబ ౩౫నే శ్లోకదింద ఉత్తరహేళుత్తానె.

[శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె.]

మూ॥ లోకేఽస్మిన్ ద్వివిధానిష్ఠా పురాప్రోక్తామయానఘ ।
జ్ఞానయోగేనసాఙ్ఖ్యానాం కర్మయోగేనయోగినాం ॥3॥

టీ॥ అనఘ=పాపరహితనాదంథా హేఅర్జుననే, అస్మిన్ లోకే=సాధకవర్గదల్లి, నిష్ఠా=స్వరూపస్థితియు-అందరె ముక్తియు అథవా అత్యంతవాగి సంసారప్రాప్తి తన్నివృత్తి ఇవెరడు, ద్వివిధా=యరడు సాధనగళిందసాధ్యవు (ఇతి=యంత) మయా=నన్నింద, పురా=పూర్వదల్లి ప్రోక్తా=హేళల్పట్టితు, (హ్యాగందరె) సాంఖ్యానాం=జ్ఞానప్రధానరాద దేవతిగళిగూ, సనకాదిగళిగూ, జ్ఞానయోగేన=స్వల్పకర్మదింద యుక్తవాద అధికజ్ఞానదింద (జ్ఞానయోగిగళిగె కర్మవు ఆవశ్యకవే ఆదరె కర్మస్వల్ప జ్ఞానఅధిక ఈ అభిప్రాయదిందలె జ్ఞానయోగేన యంతహేళల్పట్టితు) నిష్ఠా=ముక్తియు (దొరియుత్తదె) యోగినాం=కర్మయోగిగళిగె, కర్మయోగేన=స్వల్పజ్ఞానదిందయుక్తవాద అధికకర్మదింద (ఇల్యాపూర్వవదర్థ) నిష్ఠా=ముక్తియు (దొరియుత్తదె) ‘యోగినాం’ యంబపదక్కె మేలే “ఇతి” యంతఅధ్యాహారమాడికొండు హీగె నన్నింద హేళల్పట్టితు యంతపూర్వదల్లి అన్వయ.

తా॥ జ్ఞానయోగి, కర్మయోగిగళాద ఈఉభయరూభగవద్జ్ఞానిగళాదరూ కేవలజ్ఞానమాత్రదిందలే స్వయోగ్యయావదానందానుభవరూపసంపూర్ణముక్తి దొరియువదల్ల. ఆదరె కర్మసహితవాదజ్ఞానక్కె మోక్షసాధనత్వవెంతఅర్థ. ఈవర్గగళల్లి సనకాదిగళాద జ్ఞానయోగిగళు స్వనిష్ఠజ్ఞానకర్మగళమధ్యదల్లి జ్ఞానప్రచురరాగి అధికజ్ఞానిగళాగి స్వల్పకర్మవన్నుమాడుతా ముక్తరాగుత్తారె. కర్మిగళాద జనకప్రియవ్రతాది గృహస్థాశ్రమిగళు స్వగతజ్ఞానకర్మగళల్లి కర్మప్రచురరాగి స్వల్పజ్ఞానవన్ను సంపాదనెమాడి క్రమేణముక్తరాగుత్తారె. తత్తదధికారిగళిగె పరమా

త్మనింద సాధనగళుహీగె క్లుప్తగళాగివె. ఆదకారణ నీనుఅధికారికనాదకడింద జనకాదిగళోపాదిలి కర్మయోగి. నిన్నన్నుకర్మదల్లే నియోజనె మాడబేకు యంత అర్జుననన్నుకురితు శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె. కర్మయుతజ్ఞానదింద జ్ఞానసహితకర్మదందలే మోక్షవేహొర్తు కేవలజ్ఞానదింద కేవలకర్మదింద మోక్షవిల్ల యంత హేళోపక్షదల్లి జ్ఞానకర్మమాత్రబోధకవాగి తోరువజ్ఞానయోగేన కర్మయోగేన యంతవ్యవహారహ్యాగె ఉపపన్నవాగతదెందరె అదరల్లి ఒందుఉపమాన_స్వల్పనీరినింద మిశ్రవాదక్షీరవన్నుహ్యాగె క్షీరయంతలేవ్యవహరిసల్పడుతదో హాగె యానదు అధికవో అదరన్నే వ్యవహరిసువదు లోకసిద్ధవెంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ యతిధర్మగళాద శమదమాదిగళే అనుష్ఠిసబేకు. గృహస్థధర్మగళు అనుష్ఠిసతక్కద్దల్ల. అదరల్ల్యా ఘోరతరవాద యుద్ధకర్మసుతరాంకూడదూ యంత హేళతక్క అర్జుననన్నుకురితు యతై అర్జుననే నీను అధికారికను నినగె కర్మవేప్రధానవాదకారణ వర్ణాశ్రమోచితవాద కర్మవన్ను మాడతక్కద్దు యంత శ్రీకృష్ణనింద హేళల్పట్టితు. ఈగె హే అర్జుననె కర్మవేమాడతక్కద్దల్ల వెంత హేళతక్కనినగె అభిప్రాయవేను. మోక్షక్కె “నైష్కర్మ్య” యంతనామవదెయాదకారణ కర్మమాడదిద్దరేవే మోక్షబరోదు యంత అభిప్రాయవా? కర్మసంసార బీజవాదప్రయుక్త కర్మాకరణవు ముక్తిగె హేతువెంతఅభిప్రాయవా? అథవా “కర్మణాబధ్యతేజంతుః” యంబప్రమాణానుసార కర్మ ముక్తిగె ప్రతిబంధకవాదకారణ కర్మమాడతక్కదల్ల వెంతఅభిప్రాయవా? యంత మూరుప్రకారవికల్పిసి ప్రథమపక్షవన్ను నిరాకరిసుత్తారె.

మూ॥ నకర్మణామనారంభాన్నైష్కర్మ్యంపురుషోఽశ్నుతే।
నచసన్న్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి॥ ౪॥

టీ॥ పురుషః=జీవను, కర్మణాం=కర్మగళ, అనారంభాత్=మాడదే ఇరువదరింద, నైష్కర్మ్యం=కర్మాకరణదింద ప్రాప్యయంతప్రసి

ద్ధివుళ్ళమోక్షవు, నాశ్నుతే=హొందువదిల్ల, (యాకందరె, పురుషః యంబపదవు హేతుగర్భ విశేషణవు. పుర అందరె శరీరీ-సః అందరె సర్వదాస్థూలసూక్ష్మశరీరదింద యుక్తనాదజీవను యంతఅర్థ. పురుషః యంబపదప్రయోగక్కె తాత్పర్యవేనందరె కర్మఅకరణమాత్రదిందలే మోక్షబరోపక్షక్కెయావాగలాదరూ యావజన్మదల్యాదరూ కర్మమాడలిక్కె అనధికారవాదశరీరవు [అందరెవృక్షాదిశరీరవు] బందిరువదల్లవా? ఆదేహదల్లి కర్మమాడదే ఇద్దప్రయుక్త నినగె మోక్షబరబేకు. ఈగ దృశ్యమానవాద పురుషత్వ నినగెబరదే ఇరబేకు. నినగో ఈగపురుష దేహబందదే. ఆదకారణ కర్మమాడదద్దరె ముక్తియంత హేళువదు యుక్తవల్ల. హాగాదరెమోక్షవు కర్మసాధ్యవూఅల్ల అదక్కెనైష్కర్మ్యవెంతనామవూ అల్లవా? యంతకేళిదరె, మోక్షవుకామ్యకర్మదిందసాధ్యవల్లవెంతఅర్థ. నానునిన్నన్ను నివృత్తకర్మదల్లేప్రేరిసుత్తేనే, నివృత్తకర్మవు మోక్షక్కె అనుకూలవాదద్దెహోర్తు ప్రతికూలవల్ల. (ప్రకృతయుద్ధవు నివృత్తకర్మవెంతభావ) (ద్వితీయపక్షక్కూ ఈపూర్వార్ధదిందలే ఉత్తరహేళుత్తారె) కర్మణాం=కర్మగళ, అనారంభాత్=మాడదే ఇరువదరింద (సంసారక్కెబీజభూతవాదకర్మ ఇల్లదిరువప్రయుక్త) నైష్కర్మ్యం=కామ్యకర్మదింద అప్రాప్యవాద మోక్షవు, నాశ్నుతే=హొందువదిల్ల-యాకందరె పురుషః యంబపదక్కె పూర్వదహాగె హేతుగర్భ విశేషణ. పూర్వదంతేఅర్థ. అందరె అనాదియాద సంసారదల్లి అనేకకర్మగళింద అనంతానంతజన్మగళు సంభవిసుత్తదాద కారణ సదాదేహయుక్తనాగి తత్తద్దేహకృతానంతకర్మగళు ఇరోకాలదల్లి ఈప్రకృతదేహదిందమాత్ర కర్మమాడదిద్దరె సంసారబీజాభావప్రయుక్తమోక్షాశాదావదెంతభావ. ఈకారణగోస్కరలే పురుషః యంతహేళల్పట్టితు. అనేకదేహవుళ్ళవను ఆదేహగళల్లి అనంతానంత

కర్మమాడ తక్కవను.ఇంథా ఈజీవగె కర్మమాడదె ఇద్దు మోక్షసంపాదనె అశక్యవెంతభావ. కర్మమాడదె ఇరోమాత్రక్కె మోక్షప్రాప్తివాగువదిల్ల వెంతఅర్థ (మూరనెపక్షనిరాసవు "యజ్ఞార్థాత్కర్మణోయత్ర" యంబ ౯నే శ్లోకదల్లి నిరాకరిసుత్తారె) ఆదరె "నిష్కామజ్ఞానపూర్వంతు" యంబస్మృతియల్లి నివృత్తకర్మదింద మోక్ష హేళల్పట్టదె.ఏవంచనివృత్తకర్మక్కె మోక్షహొర్తు బేరేఫల ఇల్లవెంత అర్థవాగితు.ఇదుహ్యాగో ఇదేరీత్యా కర్మమాడదె ఇరువదక్కూ మోక్షాతిరిక్తఫలవిల్లవెంతయుక్తిసామ్యవదె. ఆయాసవూ ఇల్లవాదకారణ గుణవేఆగితు కడింద కర్మాకరణదిందలూ మోక్షబరలి "ఏవంత్వయినాన్యథేతోఽ" యంబశ్రుతియల్లి కర్మమాడదేయిద్దరె అనర్థహేళతదె అందరెఆ ప్రత్యవాయ అముముక్షువిషయవాగలి యంబశంకాక్కె ఈశ్లోకద ఉత్తరార్థదింద సమాధాన :—సన్న్యసనాదేవ=కామ్యకర్మమాడదే ఇరోమాత్రదిందలే మత్తు నివృత్తకర్మమాడో మాత్రదిందలూ (యంత శేరిసికొబేకు) సిద్ధిం=మోక్షవన్ను, పురుషః=పురుషను, నసమధిగచ్ఛతి=హొందోదిల్ల. "నివృత్తంసేవమానస్తు" యంబశ్రుతియల్లి నివృత్తకర్మమాడోదరిందలే మోక్షశ్రుతవాగిదె అందరె ఆస్మృతిగె తాత్పర్యవేనందరె నివృత్తకర్మదింద అంతఃకరణశుద్ధి అదరిందవిషయవైరాగ్య, అదరింద శ్రవణ, మనన, ధ్యాన, అనంతర జ్ఞానతద్వారా మోక్షవెంతఅర్థ. ఏవంచ నివృత్తకర్మమోక్షక్కె పరంపరెయా కారణ సాక్షాత్కారణవల్ల. ఏవంచ ఈదృష్టాంతదింద కర్మమాడదే ఇరోణవే మోక్షసాధనవెంత శంకిసతక్కద్దల్లవెంతభావ. ఆదరె యత్యాశ్రమధర్మగళు శ్రుతిసిద్ధగళాదకారణ అవగళు ముక్తిహేతుగళె. ఆ ఆశ్రమవిహితధర్మగళిగె తదతిరిక్త ఫలవిల్లవాదకారణ ముక్తియే ఫల హ్యాగో ఈ న్యాయదింద కర్మాకరణక్కూ ముక్తిహేతుత్వబరలీ యంబ

శంకాక్కె ఉత్తరార్ధదింద సమాధాన) సన్యసనాదేవ=యత్యాశ్రమ
స్వీకరిసువదరిందమాత్ర, సిద్ధిం=మోక్షవన్ను, నసమధిగచ్ఛతి=హొం
దువదిల్ల.

తా॥ యత్యాశ్రమవన్ను స్వీకారమాడిదకూడలె మోక్షబరు
తదె యంతల్ల. ఆశ్రమవు పరమాత్మనల్లి మనఃసమాధానద్వారాత
త్ప్రీతివిశేషద్వారా ముక్తిహేతువాగతదె. ఫలాంతరాభావప్రయుక్త
వాగి మోక్షహేతువెంతల్ల. కడెందలూ ఈయుక్తి ఉపయుక్తవల్ల
వెంతభావ. ఇదరింద లోకేస్మిన్ యంబపూర్వశ్లోకదల్లి హేళిదరీత్యా
నీను ఆధికారికదేవకోటిప్రవిష్టనాదకారణ నినగె కర్మదల్లి ప్రేరణయంత
మాత్రవేల్ల.కింతు నిన్నిందనిరూపిసల్పట్టరీత్యా కర్మాకరణముక్తిహే
తువల్లవాదకారణదిందలూ నినగె కర్మదల్లి అధికారవెంతయుక్త్యంత
రవు శ్రీకృష్ణనింద హేళల్పట్టితెంతతాత్పర్య.

అ॥ ఇన్ను "కర్మణాబధ్యతేజంతుః" ఇత్యాది స్మృతిబలదిం
ద కర్మ ముక్తిప్రతిబంధకవెంబ అర్జునోక్త తృతీయపక్షదల్లి కర్మశ
బ్దదింద కర్మసామాన్యవు మోక్షవిరోధియల్ల కింతుకామ్యకర్మవే మో
క్షప్రతిబంధకవెంత స్మృతిస్థకర్మశబ్దక్కె కామ్యకర్మవెంత అర్ధమా
డబేకు యంత "యజ్ఞార్థాత్" యంబ ౯నే శ్లోకదల్లి ముందెహేళ
ధారాదకారణ కర్మసామాన్యవన్ను-అందరె యావదొందు కర్మవ
న్ను మాడదే ఇరువదు ప్రాణిమాత్రక్కె అశక్యవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ నహికశ్చిత్ క్షణమపి జాతుతిష్ఠత్యకర్మకృత్ ।
కార్యతేహ్యవశఃకర్మ సర్వఃప్రకృతిజైర్గుణైః॥ ౫॥

టీ॥ జాతు=యావఅవస్థెయల్లూ, క్షణమపి=ఒందుక్షణదల్లాద
రూ, కశ్చిదపి=పండితనాగలి అథవా అపండితనాగలి, అకర్మకృత్=క

ರ್ಮಮಾಡದೆ ಇರುವವನಾಗಿ ನತಿಷ್ಠತಿ=ಇರೋದಿಲ್ಲ (ಯಾಕಂದರೆ) ಸರ್ವಃ=ಸಮಸ್ತರಿಂದಲು, ಅವಶಃ=ವಿಷ್ಣುವಶನಾಗಿದ್ದ (ಅಂದರೆಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃ ವಿಷ್ಣ್ವಧೀನಕರ್ತೃತ್ವವುಳ್ಳವನಿಂದ) ಪ್ರಕೃತಿಜೈರ್ಗುಣೈಃ=ವಿಕಾರಭೂತಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ, ಕರ್ಮ=ಕರ್ಮವು, ಕಾರ್ಯತೇ=ಮಾಡಿಸಲ್ಪಡುತದೆ.

ತಾ॥ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತಾವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೂ, ವಿಕಾರಕರ್ತೃಗಳಾದ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರೇರಿತವಾದಜನವು ಸದಾಯಾವದಾಗಲಿ ಒಂದುಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತಲೆ ಇರುತ್ತಾನಾದಕಾರಣ ಕರ್ಮಮಾಡದವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಆದರೆ ಶರೀರಯಾತ್ರಾ, ಸಂಚಾರ, ಚಲನ, ಮೊದಲಾದಕರ್ಮಗಳು ಮಾಡದೆ ಇರುವದು ಅಶಕ್ಯವಾದದ್ದು. ಅಂಥಾಕರ್ಮಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಶರೀರವೆ ಇರಲಾರದಾದಕಾರಣ ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ "ಕರ್ಮಣಾಬಧ್ಯತೇಜಂತುಃ" ಯಂಬ ಸ್ಮೃತಿಸ್ಥಕರ್ಮಶಬ್ದ ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮವಾಗಲೀ ಯಾಕಂದರೆ ಅಶಕ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾದಕಾರಣ. ಯುದ್ಧಕರ್ಮ ಬಿಡೋಣವು ಉಚಿತವೆ ಅಲ್ಲವಾ ಯಂತ ಅರ್ಜುನನು ಶಂಕಿಸಿದರೆ ಯಲೈ ಅರ್ಜುನನೆ ಮನಸ್ಸೆ ಬಂಧಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೇವಿನಾ ಕರ್ಮ ಮಾಡೋಣ ಮಾಡದಿರೋಣ ಇವುಗಳು ಪ್ರಯೋಜಕಗಳಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಮನಸ್ಸೆ ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದೂ ಯಂತ ಯರಡುಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿಸಂಯಮ್ಯ ಯಆಸ್ತೇಮನಸಾ ಸ್ಮರನ್।
ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನ್ವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಸ್ಸಉಚ್ಯತೇ॥ ೬॥

ಯಸ್ತ್ವಿಂದ್ರಿಯಾಣಿಮನಸಾ ನಿಯಮ್ಯಾರಭತೇಽರ್ಜುನ।
ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯೈಃಕರ್ಮಯೋಗ ಮಸಕ್ತಸ್ಸವಿಶಿಷ್ಯತೇ॥ ೭॥

ಟೀ॥ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ=[ವಾಕ್, ಪಾಣಿ, ಪಾಯು, ಪಾದ, ಉಪಸ್ಥ, ಈ ೫ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು-ಚಕ್ಷು ಶ್ರೋತ್ರ ಜಿಹ್ವಾ ಘ್ರಾಣ ತ್ವಕ್ ಈ ೫ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆದ] ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು, ನಿಗೃಹ್ಯ=ನಿಗ್ರಹಮಾಡಿಕೊಂ

డు, యః=యావాతను, మనసా=మనస్సినింద, ఇంద్రియార్థాన్=శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ ఇవుగళన్ను, స్మరన్=స్మరిసువంథావనాగి, ఆస్తే=ఇరుత్తానో, సః=అవను, విమూఢాత్మా=భ్రాంతను, మిథ్యాచారః=కపటాచారవుళ్ళవను, ఇతి ఉచ్యతే=యంత హేళిసికొళ్ళుడుతానె. హే అర్జున=యలై అర్జుననె, యస్తు=యావను, ఇంద్రియాణి=చక్షురాదిజ్ఞానేంద్రియగళన్ను, మనసా=మనస్సినింద, నియమ్య=నిగ్రహిసికొండు, అసక్తః=ఫలేచ్ఛారహితనాగి, కర్మేంద్రియైః=వాగాదికర్మేంద్రియగళింద, కర్మయోగం=స్వవర్ణాశ్రమోచిత కర్మరూప జ్ఞానోపాయవన్ను, ఆరభతే=మాడుత్తానో, సః=అవను, విశిష్యతే=[పూర్వదవనకింతలూ] అధికనాగుత్తానె.

తా॥ ఇదరింద పూర్వశ్లోకదల్లి మనోనిగ్రహవిల్లదిద్దరె బంధవెంతలూ, ఈ శ్లోకదల్లి మనోనిగ్రహదింద బంధవిల్లవెంతలూ నిరూపిసల్పట్టితు. ఇదరింద ఒందుకర్మవూ మాడదె కైకాలుగళన్ను ఆడసదె నిశ్చేష్టనాగికూతిద్దరె కర్మమాడదే ఇద్దవనాగుత్తానాదకారణ "నహికశ్చిత్" యంబశ్లోకదింద కర్మమాడదె ఇరోణవు అశక్యవెంత ఉపపాదనెమాడిద్దు సరియల్లవెంబ అర్జునన శంకాక్కె అవకాశవిల్ల యాకందరె కర్మేంద్రియ వ్యాపారవిల్లదిద్దరూ మానసికవ్యాపార సర్వదాజీవగె ఇరుత్తదె. మనో నిగ్రహవే ముఖ్యవాదద్దు. మనోనిగ్రహమాడికొండు స్వతంత్రకర్తృత్వ మమతాత్యాగపూర్వకవాగి ఫలేచ్ఛెయన్నుబిట్టు భగవదారాధనె రూపయుద్ధాఖ్య విహితకర్మవన్ను మాడుయంతభావ.

వి-అ॥ ౬నే శ్లోకదల్లి స్మరన్ యంతమాత్ర హేళిదరెసాకు. స్మరణవు మనస్సినిందలే ఆగబేకు. హీగిరలు "మనసాస్మరన్" యంత హేళిరువదరింద మనస్సే బంధాబంధగళిగె ముఖ్యప్రయోజక వెంతతిళిసువదక్కాగి యంత తిళియతక్కద్దు.

అ॥ ఆదరె ఏనుమాడతక్కద్దు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ నియతంకురుకర్మత్వం కర్మజ్యాయోహ్యకర్మణః।
శరీరయాత్రాపిచతే నప్రసిద్ధ్యేదకర్మణః॥ ౮॥

టీ॥ హి=యావకారణక్కెయింద, అకర్మణః=కర్మమాడదె ఇరువదకింతలు, కర్మ=కర్మానుష్ఠానవు, జ్యాయః=ప్రశస్తవు (ఆదకారణ) నియతం=వర్ణాశ్రమోచితవాద, కర్మ=కర్మవన్ను, త్వం=నీను, కురు=మాడు (మత్తు) అకర్మణః=కర్మమాడదె ఇరువంథా, తే=నినగె, శరీరయాత్రాపి=దేహనిర్వాహవూకూడా, నప్రసిద్ధ్యేత్=సిద్ధిసలారదు.

అ॥ “కర్మణాబధ్యతేజంతుః విద్యయాచవిముచ్యతే। తస్మాత్కర్మనకుర్వంతి యతయఃపారదర్శినః” యంబ స్మృతియన్ను సరిశి కర్మ ముక్తి ప్రతిబంధకవాద కారణ మాడతక్కద్దల్లవెంత పూర్వదల్లి వికల్పితవాద తృతీయపక్షక్కె సమాధాన హేళుత్తారె.

మూ॥ యజ్ఞార్థాత్కర్మణోన్యత్ర లోకోయంకర్మబంధనః।
తదర్థంకర్మకౌంతేయ ముక్తసంగస్సమాచర॥

టీ॥ యజ్ఞార్థాత్=విష్ణ్వుద్దేశవాగి (అందరె తత్ప్రీత్యర్థవాగి మాడతక్కంథా) కర్మణః=కర్మదకింతలూ, అన్యత్ర=అన్యోద్దేశవాగిమాడతక్క కర్మదింద, అయం=ఈ, లోకః=జనవు, కర్మబంధనః=బంధకకర్మవుళ్ళవను. అవైష్ణవకర్మవే ముక్తిగె ప్రతిబంధకవెంతభావ. వైష్ణవ కర్మ ముక్తిసాధకవాదద్దు కడింద “కర్మణాబధ్యతే”యంబ స్మృతియల్లి కర్మశబ్దదింద అవైష్ణవకర్మక్కె గ్రహణవెంతభావ. సదాభగవదాదిప్రేరితనాగి యావదాగలీ ఒందుకర్మవన్ను ఈజీవనుమాడుతలే ఇరుత్తానాదకారణ) కౌంతేయ=అర్జుననే, తదర్థం=భగవత్పూజార్థవాగి, ముక్తసంగస్సన్=ఫలకామనా హీననాగి, కర్మ=విహితకర్మగళన్ను, సమాచర=మాడు.

అ॥ వర్ణాశ్రమోచితకర్మ అవశ్యమాడబేకుయంబ విషయదల్లి స్తుతి–నిందా–పరకృతి–పురాకల్పరూపవాద అర్థవాదవన్ను నాల్కు శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ సహయజ్ఞాః ప్రజాస్సృష్ట్వా పురోవాచ ప్రజాపతిః। అనేన ప్రసవిష్యధ్వ మేషవోఽ స్త్విష్టకామధుక్ ॥౧౦॥ దేవాన్ భావయతానేన తే దేవా భావయంతువః। పరస్పరం భావయంత శ్శ్రేయః పరమవాప్స్యథ ॥ ౧౧ ॥ ఇష్టాన్భోగాన్హి వో దేవా దాస్యన్తే యజ్ఞభావితాః। తైర్దత్తాన ప్రదాయైభ్యో యో భుఙ్క్తే స్తేన ఏవ సః॥౧౨॥ యజ్ఞశిష్టాశినస్సన్తో ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః। భుఞ్జతే తే త్వఘం పాపా యే పచన్త్యాత్మకారణాత్ ॥౧౩

టీ॥ సహయజ్ఞాః=యజ్ఞదింద సహితరాద, ప్రజాః=బ్రాహ్మణాది ప్రజెగళన్ను, పురా=సృష్ట్యాదియల్లి, సృష్ట్వా=సృష్టిసి, ప్రజాపతిః=బ్రహ్మదేవరు, ఉవాచ=మాతనాడిదరు (యేనంతమాతనాడిదరు అందరె) (హేప్రజాః=భోజనగళే) అనేన=ఈయజ్ఞదింద (యూయం=నీవుగళు, ఇష్టకామాన్=తమ్మతమ్మమనోరథవన్ను అథవా పురుషార్థగళన్ను) ప్రసవిష్యధ్వం=సంపాదనెమాడికొళ్ళిరి, ఏషః=ఈయజ్ఞవు, వః=నిమ్మగళిగె, ఇష్టకామధుక్=ఇచ్ఛావిషయభోగప్రదవాగి, అస్తు=ఆగలి ॥౧౦॥ యజ్ఞక్కె ఇష్టకామదోగ్ధృత్వహ్యాగె అందరె:—(హేప్రజాః=భోజనగళే) అనేన=ఈయజ్ఞదింద (యూయం=నీవుగళు) దేవాన్=దేవతెగళన్ను, భావయత=(హవిస్సుగళింద) తృప్తిపడిసరి, తే=ఆహవిరాదిగళింద తృప్తరాద, దేవాః=దేవతిగళు, వః=నిమ్మగళన్ను, భావయంతు=ఇష్టకామదానదింద తృప్తిపడిసలి (ఏవం=ఈరీతియాగి) పరస్పరం=ఒబ్బరిగొబ్బరు, భావయంతః=తృప్తిపడిసతక్కంథా, దేవతిగళు నీవుగళూను, పరం శ్రేయః=మోక్షాఖ్య పురుషార్థవన్ను, అవాప్స్యథ = హొందుత్తీరి ॥ ౧౧ ॥ ఇదే విషయవన్ను స్పష్టీకరిసువదగోస్కర కర్మమాడదద్దరె దోషవన్ను హేళుత్తారె:—యజ్ఞభావితాః=యజ్ఞదింద పూజితరాదంథా, దేవాః=దేవతిగళు, వః=నిమగళిగె, ఇష్టాన్=అభిమతగళాదంథా, భోగాన్=భోగగళన్ను, దాస్యంతే=కొడుత్తారె. తైః=అంథా దేవతిగళింద, దత్తాన్=కొడల్పట్టంథా అన్నాదిగళన్ను, ఏభ్యః=ఈ దేవతావర్గదగో

ಸ್ಕಾರ, ಅಪ್ರದಾಯ=ಕೊಡದೆ, ಯಃ=ಯಾವನು, ಭುಙ್ಕ್ತೇ=ಭೋಜನಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಸಃ=ಅವನು, ಸ್ತೇನಏವ=ಕಳ್ಳನೆ. (ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಮಾಡದಂಥಾವರನ್ನನಿಂದಿಸಿ ಯಜ್ಞಮಾಡುವವರನ್ನಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ) ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾಶಿನಸ್ಸಂತಃ=ವಿಷ್ಣ್ವಾದಿತರದೇವತಾರಾಧನಾವಶಿಷ್ಟಭೋಜಿಗಳಾದ ಸಜ್ಜನರು, ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ=ಸಮಸ್ತಪಾಪಗಳಿಂದ, ಮುಚ್ಯಂತೇ=ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. (ಅಥವಾ ವೈಶ್ವದೇವಾವಶಿಷ್ಟಭೋಜಿಗಳಾಗಿ ಪಾಪಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳು ವೈಶ್ವದೇವವನ್ನು ಅವಶ್ಯಮಾಡಬೇಕೆಂತ ಯೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯಾಕಂದರೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗೆ *ಪಂಚಸೂನದೋಷಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದಾದಕಾರಣ) ಆತ್ಮಕಾರಣಾತ್=ತನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ, ಯೇ=ಯಾರು, ಪಚಂತಿ=ಪಾಕಮಾಡಿಕೋತಾರೋ, ತೇಪಾಪಾಃ=ಅಂಥಾಪಾಪಿಗಳು, ಅಘಂ=ಪಾಪವನ್ನು (ಅಂದರೆ ಪಾಪನಿಮಿತ್ತವನ್ನು) ಭುಂಜತೇ=ಭುಜಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಅವರುಗಳ ಭೋಜನ ಪಾಪಹೇತುವೆಂತ ಭಾವ) ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರುಮಾತನಾಡಿದರೆಂತ ಪೂರ್ವಾನ್ವಯ ॥ ೧೩ ॥

ಅ॥ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತಕರ್ಮ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತ್ಯಾದ್ಯರ್ಥವಾದಗಳನ್ನು ೮ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಿ ಈಗ ಜಗಚ್ಚಕ್ರಪ್ರವರ್ತಕತ್ವರೂಪಕಾರಣಾಂತರವನ್ನು, ಈ ಚಕ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅನರ್ಥವನ್ನು "ಅನ್ನಾದಿ" ತ್ಯಾದಿ ೩ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅನ್ನಾದ್ಭವಂತಿಭೂತಾನಿ ಪರ್ಜನ್ಯಾದನ್ನಸಂಭವಃ।
ಯಜ್ಞಾದ್ಭವತಿಪರ್ಜನ್ಯೋ ಯಜ್ಞಃಕರ್ಮಸಮುದ್ಭವಃ॥ ೧೪ ॥

ಟೀ॥ ಅನ್ನಾತ್=ಅನ್ನದ್ವಾರೆಯಿಂದ, ಭೂತಾನಿ=ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಭವಂತಿ=(ರೇತೋದ್ವಾರಾ) ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗುತವೆ, ಪರ್ಜನ್ಯಾತ್=ಸೂರ್ಯನದ್ವಾರೆಯಿಂ

* ಪಂಚಸೂನವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿವಧಾಸ್ಥಾನಗಳು. ಅವುಗಳು ಯಾವದೆಂದರೆ :— 1. ಖಂಡಿನೀ (ನೆಲ್ಲುಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟೋಣ) 2. ಪೇಷಣೀ ಹಿಟ್ಟುಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಲಸೋಣ) 3. ಚುಲ್ಲೀ (ಒಲೆಯಲ್ಲಿಬೆಂಕಿಹಾಕೋಣ) 4. ಉದಕುಂಭೀ (ನೀರುತರೋಣ) 5. ಮಾರ್ಜನೀ (ಸಾರಸೋಣ) ಇಂಥಾಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಮಾಡುವಪ್ರಾಣಿವಧದಿಂದಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದೋದಿಲ್ಲ. ಈ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ವೈಶ್ವದೇವಮಾಡಬೇಕು.

ద్య: అన్నసంభవః=(వృష్టిద్వారా) అన్నగళు ఉంటాగువువె; పర్జన్యః= మేఘచక్రాభిమానియాదసూర్యను, యజ్ఞాత్ =స్మృతమోదలాద హోమద్రవ్యవృద్ధిశెయింద, భవతి=ఉంటాగుత్తానె. (అందరె.యజ్ఞదీక్షితనింద కొడల్పట్ట ఆజ్యాదిహోమద్రవ్యగళ భోజనదింద సూర్యగె బలవుంటాగుత్తదాదకారణ యజ్ఞదింద సూర్యను ఉత్పన్ననాగుత్తానెంబువదు ఔపచారికప్రయోగ. అథవాపర్జన్యశబ్దదింద ఆదిత్యాభిమన్యమానవాద మేఘచక్రవెలక్షణేయిందలాగాగలి "జననాత్పరసస్యదేః" యంబ వ్యుత్పత్తిబలదింద యోగవృత్యావా హేళిసికొళల్పడుతదె, ఆమేఘచక్రవు యజ్ఞదింద ఉత్పన్నవాగుతదె. హ్యాగందరె "అగ్నౌప్రాస్తాహుతిః సమ్యగాదిత్యముపతిష్ఠతే ఆదిత్యాజ్జాయతేవృష్టిః" యంబశ్రుతిబలదింద అగ్నియల్లికొట్ట ఆహుతియు సూర్యనల్లిశేరతదె ఆదిత్యనద్దశెయింద మేఘచక్ర ఉంటాగుతదె) యజ్ఞః=దేవతోద్దేశేన ద్రవ్యత్యాగరూపవాద జ్యోతిష్టోమాదియజ్ఞవు, కర్మసముద్భవః=కర్మాంగక్రియెయింద ఉంటాగుత్తదె.

మూ॥ కర్మబ్రహ్మోద్భవంవిద్ధి బ్రహ్మాక్షరసముద్భవం।
తస్మాత్సర్వగతంబ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞేప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౫॥

టీ॥ కర్మ=కర్మవు, బ్రహ్మోద్భవం=బ్రహ్మజన్యవెంత, విద్ధి=తిళి, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవు, అక్షరసముద్భవం=వేదదింద అభివ్యంగ్యవాదద్దు. (అందరె- వేదదిందయథావత్తాగి జ్ఞాతవాదపరబ్రహ్మవే సత్కర్మవన్న మాడిసుత్తదెంతభావ. ఇంథా అక్షరశబ్దవాచ్యవాద వేదవుప్రాణిగళిందవ్యంగ్యవాగుత్తదెంత ఈ శ్లోకదల్లి శేరసబేకు) తస్మాత్ =ఆదకారణ, సర్వగతం=సర్వత్రవ్యాప్తవాదంథా, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవు, నిత్యం=నిరంతరదల్లి, యజ్ఞే=యజ్ఞదల్లి, ప్రతిష్ఠితం=ప్రతిష్ఠితవెంత హేళిసికొళల్పడుతదె. ఏవంచపరమాత్మను యజ్ఞదల్లి ప్రతిష్ఠితనాగిద్దానాదకారణ యజ్ఞానుష్ఠానదింద చక్రప్రవృత్తి ఉంటాదరె భూతగళిగె ప్రాణధా

రణహేతుకవాద. పుణ్యదహోగె భగవదభక్తి నిమిత్తవాద సుకృత ఉంటాగుతదెంతభావ.

మూ॥ ఏవంప్రవర్తితంచక్రం నానువర్తయతీహయః।
అఘాయురింద్రియారామో మోఘంపార్థసజీవతి॥ ౧౬॥

టీ॥ ఏవం=ఈరీతియాగి, (పురాతనైః=ప్రాచీనరిందలూ) ప్రవర్తితం=(పరమాత్మనిందలే ప్రాణిహితార్థవాగి) ప్రవర్తిసల్పట్టంథా, చక్రం=జగచ్చక్రవన్ను, ఇహ=ఈలోకదల్లి, యః=యావాతను, నానువర్తయతి=అనుసరిసువదిల్లవో (అందరె కర్మమాడువదిల్లవో) సః=ఆపురుషను, అఘాయుః=పాపనిమిత్తకవాద ఆయుష్యవుళ్లవను (అందరె సమస్తప్రపంచవూ చక్రాంతర్భూతవాదకారణ కర్మమాడదిద్దరె చక్రప్రవృత్తిజరగోదిల్ల కడింద కర్మమాడదిద్దవను చక్రనాశకనాగుత్తానే. ఆదకారణ అవను విశ్వాహంతావాద ప్రయుక్త అఘాయుఃయెంత అనిశికొళ్లుత్తానె) మత్తు, ఇంద్రియారామః=ఇంద్రియగళింద విషయరతివుళ్ళవను, హేపార్థ=యత్నై అర్జుననే, (వ్యర్థమేవ=నిరర్థవాగె) జీవతి=ప్రాణధారణె మాడుత్తానె. అందరె నరకాద్యనర్థవన్నహొందుత్తానె.

వి_ఆ॥ యజ్ఞ_దాన_తపస్సు_ఈ త్రివిధకర్మగళు గృహస్థాశ్రమిగళిగహ్యాగో, హాగెబ్రహ్మచర్యాద్యాశ్రమత్రయక్కూ విద్యాదాన, అభయదాన, స్వభోక్తవ్యాన్నదాన, అధ్యయన, ప్రవచన, ధ్యానాదిరూపవాచికమానసికయజ్ఞ, కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాది తపస్సుఅవె. ఆదకారణ ఆబ్రహ్మచర్యాద్యాశ్రమిగళిగూ చక్రప్రవర్తనవుంటెంతతిళితక్కద్దు. "వాచికోమానసోయజ్ఞోన్యాసినాంతు విశేషతః" యంబప్రమాణదల్లి ఈ విషయగళు హేళల్పట్టవె.

అ॥ "నకర్మణామనారంభాత్ (౪)" "సహయజ్ఞాః (౧౦)" ఇత్యాది శ్లోకగళింద హేళల్పట్టరీత్యా కర్మాకరణేహాని_కర్మకరణేలాభ_యంతయేర్పట్టరె పరమాత్మనల్లి అసంప్రజ్ఞాతసమాధిరూపమనస్సమాధానవు మాడతక్కద్దల్లవెంత యేర్పడుతదె. యాకందరె అసంప్రజ్ఞాత సమాధియల్లి కర్మలోపసంభావితే, కర్మలోపక్కే నీవు అనర్థహే

ళిద్దరి ఆదకారణ పూర్వోక్తియుక్తవల్లవెంబ ఆక్షేపక్కె సమాధానహేళుత్తారె.

మూ॥ యస్త్వాత్మరతిరేవస్యా దాత్మతృప్తశ్చమానవః।
ఆత్మన్యేవచసంతుష్టః తస్యకార్యంనవిద్యతే ॥ ౧౭ ॥

టీ॥ యస్తు=అసంప్రజ్ఞాతసమాధి స్థనాద ("తు" శబ్ద అసంప్రజ్ఞాత సమాధిస్థత్వరూప విశేషసూచక) మానవః=అపరోక్షజ్ఞానియు, ఆత్మరతిరేవ=పరమాత్మదర్శనజన్య సుఖవుళ్ళంథావనే. (ఈ శ్లోకదల్లిద్ద సర్వఆత్మశబ్దవూ భగవత్పర. ఏవకారదింద భగవదితరత్రరతి రహిత నెంతఅర్థ ఆదరె పరమాత్మాతిరిక్తవస్తుగళల్లి ప్రాయేణ ఆసక్తిరహిత నెంతఅర్థవో యేనో అందరెహాగల్ల. సర్వాత్మనా ఇతరత్రఆసక్తికూడదు యంతహేళుత్తారె) మత్తు, ఆత్మతృప్తః=పరమాత్మప్రసాదదింద సర్వాత్మనా అన్యత్ర అలంబుద్ధివుళ్ళంథావను (అన్యత్ర అలంబుద్ధియు అవన అనుగ్రహదిందలే ఆగబేకెంతఅభిప్రాయ. మత్తు పరమాత్మను అతిశయిత సుఖవన్నుకొట్టు అన్యత్ర సర్వాత్మనా అలంబుద్ధియన్ను ఉంటుమాడుతానాదకారణ అన్యత్ర అలంబుద్ధియల్లి హేతుభూతవాద పూర్వోక్త భగవద్రత్యాఖ్య సుఖవన్ను హేళుత్తారె) మత్తు, ఆత్మన్యేవచసంతుష్టః=పరమాత్మనల్లేవే సంతుష్టివుళ్ళవను అందరె మహాసుఖవుళ్ళవను (అసంప్రజ్ఞాతసమాధ్యవస్థాదల్లి పరమాత్మనల్లి ఇరోదరిందమాత్రలే సంతుష్టనాగుత్తానేహొర్తు బేరె యావదరిందలూను సంతుష్టి యిల్లవెంత ఏవకారదింద యేర్పడుతదె. కించ ఈ శ్లోకదల్లిమానవః యంతహేళిద్దరింద అసంప్రజ్ఞాతసమాధి అపరోక్షిగళిగె యంతసిద్ధవాగితు. యాకందరె మానవశబ్ద "మను-అవబోధనే" యంబధాతు నిష్పన్నవాదకారణ జ్ఞానిగళిగే అసంప్రజ్ఞాతసమాధి. ఇతరసాధారణ జ్ఞానిగళిగె ఇల్లా) యస్తు=యావఈపూర్వోక్తను, (ఏవంభూతః=ఈశ్లోకోక్తగుణవుళ్ళవనో) తస్య=అంథా అపరోక్షిగె, కార్యం=అవ

స్యకర్తవ్యవాద సంధ్యావందనె మొదలాద యావకార్యవూ, నవిద్యతే=ఇల్ల అందరె మాడబేకాద్దిల్ల.

అ॥ విహితకర్మమాడిదరె లాభ విహితకర్మపరిత్యాగమాడిదరెహాని యంబపక్షక్కె అసంప్రజ్ఞాత సమాధియు మాడతక్కద్దల్ల. యాకందరె ఆ అసంప్రజ్ఞాతదల్లి కర్మలోపబరుత్తదె. కర్మమాడదిద్దరో మహాహానియంత నీవే హేళిద్దీరి యంత పూర్వపక్షమాడిదరె, సమాధిస్థగె సంధ్యాదికార్యగళు యావదూ ఇల్లవెంత యాకెసమాధాన హేళబేకు. అసంప్రజ్ఞాతసమాధిస్థను, తనశిష్యనన్నకురితు హేశిష్య నాను అసంప్రజ్ఞాతసమాధియల్లికూతిరుత్తేనె. సంధ్యాదికర్మమాడతక్క సమయదల్లి నీను నన్న యెచ్చరికెపడిసు యంతహేళి సమాధియల్లి కూతుకొండు అనంతర యోగశాస్త్రోక్త ఉపాయగళింద శిష్యద్వారా యెచ్చరిసల్పట్టవనాగి కర్మమాడుత్తానె యంతసమాధాన యాకెహేళబారదు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ నైవతస్యకృతేనార్థో నాకృతేనేహకశ్చన ।
నచాస్యసర్వభూతేషు కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః॥ ౧౮॥

టీ॥ తస్య=ఆ అసంప్రజ్ఞాత శమాధిస్థపురుషగె, (సమాధింవినా=సమాధి హొరతాగి) ఇహాకృతేన=మాడల్పట్ట యజ్ఞాది కర్మదింద, అర్థ=ఆత్మరతిగె సమవాగియు అథవా అధికవాగియు ఇరువ) పురుషార్థవు, నాస్తి=ఇల్ల (ఆదరె యజ్ఞాదికర్మార్థవాగి యేళదిద్దరూ నిత్యనైమిత్తిక కర్మమాడదిద్దరె ప్రత్యవాయవుంటుకడింద అంథా సంధ్యాదికర్మార్థవాగి అవశ్య అసంప్రజ్ఞాత సమాధిస్థను జాగరూకనాగబేకు. తదర్థఉద్బోధన ఆవశ్యకవెంత అందరె హేళుత్తారె) తస్య=ఆసమాధిస్థగె, అకృతేనకర్మణా=సంధ్యాది తత్తత్కాలానుష్ఠేయ కర్మాభావదింద, కశ్చన=యావవిధవాద, (దోషః=దోషవు) నాస్తి=ఇల్ల (సమాధిస్థగె, అల్పఫలకగళాద యజ్ఞాదిగళన్ను మాడదిద్దరూ మత్తూసంధ్యా

ధి నిత్యకర్మగళన్ను మాడదిద్దరూ ప్రత్యవాయవిల్లవెంత హేళిదిరి ఆదరూ గురుదేవతాపూజా మాడదిద్దరె ప్రత్యవాయవుంటు. ఆద్దరింద గురుగళు సమీపదల్లిబందరె అసంప్రజ్ఞాత సమాధిస్థనూకూడ ప్రత్యుత్థానమాడబేకు. తదర్థవాగి ఉద్బోధన ఆవశ్యక అందరె ఉత్తరార్థదింద హేళుత్తారె) అస్య=ఈ అసంప్రజ్ఞాతసమాధిస్థగె, సర్వభూతేషు=సకలప్రాణిగళల్లియూ, అర్థవ్యపాశ్రయః=అర్థప్రాప్తియు, న=ఇల్ల, (అర్థవ్యపాశ్రయ అందరె పురుషార్థప్రాప్తి యంతఅర్థ. యద్యపిగురుగళన్ను నోడోణ, మాతనాడోణ అవరిగె నమస్కారమాడోణ, ఇవుగళు శిష్యగె పురుషార్థప్రదగళె. ఆదరూ ఇవుగళు సమాధిస్థగె ఇల్ల. సమాధిస్థను గురు వందనప్రత్యుత్థానాదిగళు మాడదిద్దరూ సమాధిస్థగె ప్రత్యవాయ సర్వాత్మనా ఇల్లవెంతఅర్థ. యాకందరె సమాధిస్థను శ్రీపరమాత్మనల్లి లీనమనస్కనాగి పరమాత్మవిషయక దర్శనదింద ఉంటాగువ సుఖవన్ను అనుభవిసుత్తిరుత్తానాదకారణ ఇంథాసుఖక్కె ఈ గురుదర్శన వందన భాషణాదిగళింద ఉంటాగువసుఖవు సమవల్లవెంతభావ. అథవా ౧౭-౧౮ నే శ్లోకగళిగె బేరెఅర్థ :—చక్రప్రవర్తకత్వేన ప్రాణిస్థితిహేతువాదకారణ కర్మఅవశ్యకర్తవ్య యంతమాత్ర అల్ల మత్తేనందరె ముక్తగమాత్రవె కర్మ అనావశ్యకవాదకారణ అముక్తను సర్వాత్మనా కర్మమాడే తీరబేకుయంత “తస్మాత్” యంబ ౧౯నే శ్లోకదింద తిళిసువంథావరాగి అకర్మత్వముక్తిగెవే యంత హేళుత్తారె :—యస్తుమానవః=ప్రాప్తజ్ఞాన ఫలనాదముక్తను, ఆత్మరతిః=పరమాత్మనింద అభివ్యక్తస్వరూపానంద ఉళ్ళవనాగియు, ఆత్మతృప్తః=కృతకృత్యనాగియు, ఆత్మన్యేవచసంతుష్టః=ఆత్మప్రీతి వుళ్ళవనాగి ఇరుత్తానో, తస్యతు=అంథాముక్తిగమాత్రవే, కార్యం=కర్మవు, నవిద్యతే=ఇల్ల (ఆదరె “కృష్ణోముక్తైరిజ్యతేవీతమోహైః” యంబ ప్రమాణబలదింద ముక్తిగూ కర్మహేళుత్తదల్లవా అందరె) తస్య=ఆ

ಮುಕ್ತಗೆ, ಕೃತೇನ=ಕರ್ಮಮಾಡುವದರಿಂದ, ಅರ್ಥಃ=ಪ್ರಯೋಜನವು, ನಾಸ್ತಿ=ಇಲ್ಲ. ಮುಕ್ತನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾ ಕರ್ಮಮಾಡುತ್ತಾನೆಹೊರ್ತು ವಿಧಿಬದ್ಧನಾಗಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷವೇ ಮಹಾಫಲವಾದಕಾರಣ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಫಲಾಂತರ ಇಲ್ಲವೆಂತ ಭಾವ.

ಅ॥ "ತದೇಕಂವದನಿಶ್ಚಿತ್ಯ" ಯಂಬ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ತಸ್ಮಾದಸಕ್ತಸ್ಸತತಂ ಕಾರ್ಯಂಕರ್ಮಸಮಾಚರ ।
ಅಸಕ್ತೋಹ್ಯಾಚರನ್ಕರ್ಮ ಪರಮಾಪ್ನೋತಿಪೂರುಷಃ॥ ೧೯॥

ಟೀ॥ ತಸ್ಮಾತ್=ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಸ್ಥಗೆ ಅಥವಾ ಮುಕ್ತಗೆಮಾತ್ರ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಪ್ರಯುಕ್ತ ನಿನ್ನಂಥಾಬದ್ಧಜೀವರು ಅವಶ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದಕಾರಣ, ಅಸಕ್ತಃ=ಫಲಸ್ನೇಹರಹಿತನಾಗಿ, ಕಾರ್ಯಂ=ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯವಾದಂಥಾ, ಕರ್ಮ=ಕರ್ಮವನ್ನು, ಸತತಂ=ಸರ್ವದಾ, ಸಮಾಚರ=(ಭಗವತ್ಪೂಜಾತ್ವೇನತಿಳಿದು) ಮಾಡು, (ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ॥ ಮುಕ್ತಗೆಕರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಮೋಕ್ಷೇಚ್ಛಾವುಳ್ಳ ಪುರುಷಗೂ ಕರ್ಮದಿಂದ ಫಲವಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಕರ್ಮ ಅನಾವಶ್ಯಕ ವೆಂತಯಾಕೆ ಹೇಳಬಾರದು ಅಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಹಿ=ಯಾವಕಾರಣದ್ದಶೆಯಿಂದ, ಪೂರುಷಃ=ಪುರುಷನು, ಅಸಕ್ತಃ=ಫಲಾಪೇಕ್ಷಾ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಕರ್ಮ=ಕರ್ಮವನ್ನು, ಆಚರನ್ನೇವ=ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದೆ, ಪರಂ=ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು, ಆಪ್ನೋತಿ=(ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ) ಹೊಂದುತ್ತಾನೋ (ಆದಕಾರಣ ಮುಕ್ತಸಮಾಧಿಸ್ಥಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಅನ್ಯನಾದವಗೆ ಕರ್ಮದಿಂದ ಮೋಕ್ಷರೂಪಫಲವದೆಯಾಧಕಾರಣ ಅವಶ್ಯ ಅಕಾಮ್ಯಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಭಾವ).

ಅ॥ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲು ಅಸಕ್ತನಾಗಿ ಕರ್ಮಮಾಡಿದರೆವೆ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿ ಯಂತಯಾಕೆ ಹೇಳಬೇಕು ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತಿಶಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರದಲ್ಲಿಯೂಕರ್ಮ ಆವಶ್ಯಕವೆಂತ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

మూ॥ కర్మణైవహిసంసిద్ధి మాస్థితాజనకాదయః।
లోకసంగ్రహమేవాపి సంపశ్యన్కర్తుమర్హసి॥ ౨౦॥

టీ॥జనకాదయః = జనక ప్రియవ్రతాదిగళు, కర్మణైవ = కర్మసహితరాగి -అందరె కర్మమాడుతా ఇరతక్కవరాగి- సంసిద్ధిం=సంపూర్ణమోక్షవన్ను, ఆస్థితాః=హొందిదరు-అందరె "కలపెయింద జీవిసుత్తేవే" యంబస్థలదల్లి కలపెయిందనెల్లు నెల్లినింద జీవనయంత హ్యాగోహాగె కర్మదింద మోక్ష అందరె కర్మదింద జ్ఞాన తద్వారామోక్షవెంత అర్థ అథవా సంసిద్ధిం=జ్ఞానవన్ను, ఆస్థితాః=హొందిద్దారె. జ్ఞానమాత్రదింద మోక్షసిద్ధిశిదరూ ముక్తియల్లి ఆనందాతిశయార్థవాగి కర్మమాడుత్తారెంశభావ. కించ జ్ఞానిగళ ఆచారఅదెయాదకారణ కర్మ అవశ్యమాడబేకెంతమాత్రవల్ల. కింతు ఈశ్వరప్రీతిద్వారా ముక్తిగె హేతువాద లోకసంగ్రహార్థవాగ్యాను కర్మ అవశ్యమాడబేకెంత హేళుత్తారె) లోకసంగ్రహమేవాపి=అజ్ఞజనగళిగె కర్మదల్లి ప్రవృత్తిరూపసంగ్రహవన్నాగలి (ఆచార యంతమాత్రవే అల్లవెంతఅపిశబ్దక్కె అర్థ-ఇరలి కర్మమాడువదక్కె అన్యకారణవెంత తు శబ్దక్కె అర్థ) సంపశ్యన్=నోడతక్కవనాగి, కర్మ=కర్మవన్ను, కర్తుం=మాడువదక్కె, అర్హసి=యోగ్యనాగుత్తి.

తా॥ అజ్ఞరు కర్మమాడిదరె జ్ఞానవుంటాగుత్తదె. జ్ఞానిగళు కర్మమాడిదరె లోకసంగ్రహద్వారా భగవత్ప్రీతి ఉంటాగి ప్రీతనాద పరమాత్మను ముక్తిగె స్వయోగ్యవాద ఆనందపూర్తియన్ను కొడుతానెంతలఅర్థ, ఇదక్కెప్రమాణ. "అజ్ఞానాంజ్ఞానదంకర్మ జ్ఞానినాం లోకసంగ్రహాత్। అథైవతుష్టిదంమహ్యం సాముక్తానంద పూర్తిదా" యంత,

అ॥ కర్మమాడువదరింద లోకసంగ్రహహ్యాగె ఉంటాగుతదె అందరె హేళుతారె.

మూ॥ యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠ స్తత్తదేవేతరో జనః ।
సయత్ప్రమాణం కురుతే లోక స్తదనువర్తతే॥ ౨౧॥

టీ॥ శ్రేష్ఠః=శ్రేష్ఠనాద పురుషను, యత్ యత్=యావయావ సత్కర్మగళన్ను, ఆచరతి=మాడుత్తానో, ఇతరఃజనః=సాధారణపామర జనవు, తత్ తదేవ = ఆయాకర్మవన్నే, ఆచరతి=ఆచరణమాడుత్తారె. శ్రేష్ఠః=మహాత్మావాదపురుషను, యత్ ప్రమాణంకురుతే=యావవాక్య మొదలాదవు ప్రమాణభూతవాగిద్దరూ లోకదల్లిప్రమాణత్వేన తిళియల్పడదె ఇరువాగె అవుగళన్ను ప్రమాణత్వేన తిళిసుత్తానో, తత్=ఆవాక్యవన్నే, లోకః=ఇతరజనవు, అనువర్తతే=అనుసరిసుత్తదె.

అ॥ సర్వదావిధిబద్ధనల్లదె ఇద్దంథా ఆదకారణ యావప్రయోజనవూ ఇల్లదే ఇద్దంథా నన్నిందలే కేవల లోకానుగ్రహార్థవాగియూ లోకసంగ్రహార్థవాగియూ కర్మమాడల్పడుతదె. హీగిరలు యలై అర్జుననే ముక్తియల్లి ఆనందవృద్ధిరూప మహాప్రయోజనవుళ్ల జ్ఞానియు కర్మవన్ను మాడబేకుయంబ విషయదల్లి హేళతక్కద్దేను యంబ అభిప్రాయవన్ను 3 శ్లోకగళింద తిళిసుత్తారె.

మూ॥ నమేపార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషులోకేషుకించన।
నానవాప్తమవాప్తవ్యం వర్తఏవచకర్మణి॥ ౨౨॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, మే=ననగె, కించన=యావ విధవాద, కర్తవ్యం=మాడతక్కంథా కార్యవు, నాస్తి=ఇల్ల. యతః= యావకారణద్దశెయింద, త్రిషులోకేషు=మూరులోకదల్ల్యా, అనవాప్తం=(పూర్వదల్లి) హొందల్పడదె ఇద్దంథాప్రయోజనవు, అవాప్తవ్యం=(పశ్చాత్) హొందతక్కద్దాగి, న=ఇల్ల (అందరె నాను పూర్ణకామను) తథాపి=హాగిద్దరూ, కర్మణి=విహితకర్మదల్లి, వర్తఏవ=ఇద్దేనె, అందరె కర్మమాడుతా ఇద్దేనె.

మూ॥ యదిహ్యహంనవర్తేయం జాతుకర్మణ్యతంద్రితః।
మమవర్త్మానువర్తంతే మనుష్యాఃపార్థసర్వశః॥ ౨౩॥

టీ॥ అహం=నాను, జాతు=యావాగలూ, అతంద్రితః=ఆలస్యర హితనాగి, కర్మ=కర్మవన్ను, నవర్తేయంయది=మాడదేయిద్దపక్షదల్లి, తర్హి=హాగాదరె, హేపార్థ=యలై అర్జుననే, సర్వశః=సమస్తరాగ, మనుష్యాః=జనగళు, మమ=నన్న, వర్త్మ=(కర్మమాడదేఇరువ) మార్గవన్ను, అనువర్తంతే=అనుసరిసువరు. తా॥ శ్రీకృష్ణనే కర్మమాడువదిల్ల. నావుయాకె కర్మమాడబేకు యంత నన్నదృష్టాంతదింద సర్వరూ కర్మమాడదే బిట్టుబిడోరు యంతభావ. హి శబ్దప్రసిద్ధిద్యోతక.

అ॥ ఇదరిందయేను దోష అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ఉత్సీదేయురిమేలోకా నకుర్యాంకర్మచేదహం।
సఙ్కరస్యచకర్తాస్యా ముపహన్యామిమాఃప్రజాః॥ ౨౪॥

టీ॥ అహం=నాను, కర్మ=విహితకర్మవన్ను,నకుర్యాం చేత్=మాడదె ఇద్దెయంబపక్షదల్లి (తదా=ఆగె) ఇమే=ఈ, లోకాః=జనగళు, ఉత్సీదేయుః=(కర్మలోపదింద)నరకవన్ను హొందువరు, మత్తు కర్మలోపవుంటాదరె బ్రహ్మక్షత్రియాదివర్ణ వివేకఇల్లదేహోగోదు, (అతః=ఆదకారణ) సంకరస్యచకర్తాహం=వర్ణసాంకర్యక్కె మాడోవనాగినాను, స్యాం=ఆగువెను(ఏవం=ఈరీతియాగి) అహమేవ=నానే, ఇమాః=ఈ, ప్రజాః=జనగళన్ను, ఉపహన్యాం=కొందవనాగి ఆగువెను అందరె కెడిశిదవనాగ ఆగువెను.

అ॥ అజ్ఞనహాగె జ్ఞానియూకూడా ఆగ్రహదింద కర్తవన్ను మాడిదపక్షదల్లి విద్వదవిద్వత్కర్మగళిగె పరస్పరభేదవిల్లవెంతతే ఆగిత అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ సక్తాఃకర్మణ్యవిద్వాంసో యథాకుర్వంతిభారత।
కుర్యాద్విద్వాంస్తథాసక్త శ్చికీర్షుర్లోకసంగ్రహం॥ ౨౫॥

టీ॥ హేభారత=యత్తై అర్జుననె, అవిద్వాంసః = అజ్ఞానిగళు, కర్మణి=కర్మదల్లి, సక్తాస్సంతః=అభినివేశవుళ్లవరాగియు మత్తూ ఫలేచ్ఛావుళ్లవరాగియు, యథా=హ్యాగె, కర్మ=కర్మవన్ను, కుర్వంతి=మాడుత్తారో, తథా=హాగె, విద్వానపి=జ్ఞానియూకూడా, అసక్తః=ఫలేచ్ఛాహీననాగి, లోకసంగ్రహం=లోకసంగ్రహవన్ను, చికీర్షుః=మాడబేకెంబ ఇచ్ఛావుళ్లవనాగి, కర్మ=కర్మవన్ను, కుర్యాత్=మాడువను.

తా॥ అజ్ఞను కర్మమాడో కాలదల్లి నానుమాడతేనె నన్నకర్మ ఇదరిందననగె ఫలబరలియంబ అభినివేశవుళ్లవనాగి కర్మమాడుత్తానె. జ్ఞానియూ కర్మమాడువాగె శ్రీహరినన్నల్లిద్దు ప్రేరకనాగి కర్మమాడి సుత్తానె ననగె స్వాతంత్ర్యవిల్ల. విహితకర్మభగవత్పూజారూపవాదద్దూ యంత అనుసంధానమాడికొండు ఆకర్మవన్ను పరమాత్మనల్లి సమర్పణెమాడుతా ఫలవన్నపేక్షిసదే కర్మమాడుత్తానె. జ్ఞానికర్మక్కూ అజ్ఞానికర్మక్కూ అసక్తి (ఫలాపేక్షా ఇల్లదిరోణ) సక్తి (ఫలాపేక్షా) ఇవగళన్ను పురస్కరిసి కర్మమాడోణవె విశేష యంతభావ.

అ॥ అజ్ఞగె కర్మదల్లి ఆసక్తియన్ను ఉంటుమాడిసువదగోస్కర వాగలీ జ్ఞానియు కర్మమాడబేకు యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ నబుద్ధిభేదంజనయే దజ్ఞానాంకర్మసంగినాం ।
జోషయేత్సర్వకర్మాణి విద్వాన్యుక్తస్సమాచరన్॥ ౨౬॥

టీ॥ అజ్ఞానాం=భగవత్స్వరూపవన్ను తిళియదంథా, కర్మసంగినాం=కర్మదల్లి అభినివేశ ఉళ్ళంథా పామరజనగళిగె, బుద్ధిభేదం=బుద్ధివిపర్యాసవన్ను, నజనయేత్=ఉంటుమాడిసబారదు-అందరె కర్మానుష్ఠానదిందబుద్ధి చాలనమాడిసబారదు-యుక్తః=(పరమాత్మనల్లి) మనోయోగయుక్తనాద, విద్వాన్=పండితను (కర్మ=కర్మవన్ను) సమాచరన్=భగవత్పూజాత్వేనమాడువంథావనాగి, జోషయేత్=(అజ్ఞరన్నకురితు సర్వకర్మగళన్ను) మాడిసబేకు.

అ॥ "సక్తాఃకర్మణి" యంబ ౨౬నే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట జ్ఞాని, అజ్ఞానిగళ కర్మవైలక్షణ్యవన్ను "ప్రకృతే" రిత్యాది 3 శ్లోకగళింద వివరిసుత్తారె. మత్తు ఈశ్లోకదల్లిద్ద ప్రకృతిశబ్దదింద జీవస్వభావ, ఈశ్వర, జడప్రకృతి ఈమూరుగళన్ను తోకతక్కద్దు.

మూ॥ ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణిసర్వశః।
అహంకారవిమూఢాత్మా కర్తాహమితిమన్యతే॥ ౨౭॥

టీ॥ ప్రకృతేఃగుణైః=ప్రకృతిశబ్దవాచ్యనాదపరమాత్మన ఇచ్ఛాజ్ఞాన ప్రయత్నరూపస్వతంత్ర ధర్మగళింద, మత్తు ఉత్తమ మధ్యమ అధమరూప జీవరాశిస్వభావక్కె అనుగుణగళాద తత్వజ్ఞాన, మిశ్రజ్ఞాన, మిథ్యాజ్ఞానరూప ఈశాధీనధర్మగళింద మత్తు జడప్రకృతియసంబంధిగళాద సత్వరజస్తమోగుణగళింద (అందరె ప్రకృతివికారభూతగళాద దేహేంద్రియాంతఃకరణ రూపగుణగళింద) క్రియమాణాని=మాడల్పట్టంథా, కర్మాణి=సాధుకర్మ మిశ్రకర్మ అసాధుకర్మ ఇవుగళన్నకురితు, అహంకారవిమూఢాత్మా=అహంకారమూఢనాదజీవను, అహం=నాను, కర్తా=స్వతంత్రకర్తావాదవను, ఇతి=యంత, మన్యతే=తిళియుత్తానె.

తా॥ స్వతంత్రకర్తావాద ఈశ్వరను స్వాధీనవాద ఇచ్ఛాజ్ఞానాదిగళింద త్రివిధజీవస్వభావవన్ననుసరిసి ప్రకృతివికారగళాద జీవేంద్రియాంతఃకరణగళిందలు, ప్రకృతికార్యగళింద సత్వాదిగుణరూప ఉపాదానకారణగళిందలు, తత్తజ్జీవయోగ్యతానుగుణవాగి సర్వకార్యగళన్నుమాడిసుత్తిరువాగ ఈకర్మగళిగె నానెస్వతంత్రకర్తా యంతఅజ్ఞను తన్నన్ను తిళియుత్తానెంతభావ.

అ॥ అజ్ఞనుహీగె కర్మమాడిదపక్షదల్లి పండితనుహ్యాగె కర్మవన్ను మాడుతానె అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ తత్వవిత్తుమహాబాహో గుణకర్మవిభాగయోః
గుణాగుణేషువర్తంత ఇతిమత్వానసజ్జతే॥ ౨౮।

ಟೀ॥ ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಯೋಃ=ಇಚ್ಛಾದಿ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳು ಮತ್ತುಸತ್ವಾದಿಪ್ರಕೃತಿಗುಣಗಳು ಪ್ರಕೃತ್ಯುಪಸರ್ಜನಭೂತ ಚಕ್ಷುರಾದೀಂದ್ರಿಯಶರೀರಪ್ಪನನ್ನು ಈಗುಣಗಳವಿಭಾಗ, ಏವಂ=ಕರ್ಮವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಗವತ್ಕರ್ತೃಕ ಮತ್ತು ತದಾಯತ್ತಜೀವಕರ್ತೃಕ ಮತ್ತು ವಿಕಾರರೂಪ ಪ್ರಕೃತಿ ಕರ್ತೃಕಯೆಂಬ ಈ ಕರ್ಮವಿಭಾಗಗಳ, ತತ್ವವಿತ್=ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಂಥಾಜ್ಞಾನಿಯು, ಗುಣಾಃ=ಭಗವದಿಚ್ಛಾದಿಗಳು, ಗುಣೇಷು=ಜೀವಸ್ವಭಾವ ಕರ್ಮ ಇದು ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, ವರ್ತಂತೇ=ಪ್ರೇರಕಗಳಾಗಿಅವೆ. ಭಗವದಿಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಆದಕಾರಣ ಜೀವಗೆ ದಾನವರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲವೆಂತ, ಮತ್ವಾ=ತಿಳಿದು, ನಸಜ್ಜತೇ=ಆಸಕ್ತನಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ತಾ॥ ವಿವೇಕಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗುವದಿಲ್ಲ ವೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ತನ್ನಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಕೊಂಡ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜ್ಞಾನಿಗಳುಯಾಕೆಬೋಧನೆಮಾಡಬಾರದು ಅಂದರೆ.

ಮೂ॥ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಗುಣಸಮ್ಮೂಢಾಃ ಸಜ್ಜನ್ತೇಗುಣಕರ್ಮಸು ।
ತಾನಕೃತ್ಸ್ನವಿದೋಮನ್ದಾನ್ ಕೃತ್ಸ್ನವಿನ್ನವಿಚಾಲಯೇತ್ ॥೨೯॥

ಟೀ॥ ಪ್ರಕೃತೇಃ=ಪರಮಾತ್ಮನ ಮತ್ತು ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ, ಗುಣಸಂಮೂಢಾಃ=ಕರ್ತೃಭೂತ ಇಚ್ಛಾದಿಗುಣಗಳಿಂದಲು ಮತ್ತುಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದಲು ಮತ್ತು ವಿಕಾರಭೂತ ಗುಣಗಳಿಂದಲು, ಮೂಢರಾದಂಥಾ ಅಜ್ಞರುಗಳು (ಅಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳುನನ್ನದೆ ಯಂತ ಅವಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಮಾನ ಉಳ್ಳವರೆಂತಅರ್ಥ) ಗುಣಕರ್ಮಸು=ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಯೂ, ತಮಕರ್ಮಗಳಲ್ಯೂ, ಸಜ್ಜಂತೇ=ಸ್ನೇಹಾತಿಶಯವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅಕೃತ್ಸ್ನವಿದಃ=ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಯಿದ್ದಂಥಾ, ಮಂದಾನ್=ಅಯೋಗ್ಯರಾದಂಥಾ, ತಾನ್=ಆ ಅಜ್ಞಜನಗಳನ್ನು, ಕೃತ್ಸ್ನವಿತ್=ಜ್ಞಾನಿಯು, ನವಿಚಾಲಯೇತ್=ಗುಣಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡಕೂಡದು.

అ॥ ఈరీతియాగి విద్వత్కర్మక్కూ అవిద్వత్కర్మక్కూ, భేదవన్ను హేళి ఈగ హేఅర్జుననే నీను జ్ఞానియాద కారణ నీనూ జ్ఞానికర్మవన్ను అనుష్ఠిసబేకెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ మయిసర్వాణి కర్మాణి సంన్యస్యాధ్యాత్మచేతసా।
నిరాశీర్నిర్మమోభూత్వా యుధ్యస్వవిగతజ్వరః॥ ౩౦॥

టీ॥ అధ్యాత్మచేతసా=భగవన్నిష్ఠమనస్సినింద, నిరాశీః=విష్ణుభక్తి జ్ఞాన వైరాగ్య ప్రసాద ఇవుగళుహొరతాగి బేరేదావఫలవన్నూ అపేక్షిసదె ఇద్దవనాగి, నిర్మమః=(కర్మదల్లి) స్వతంత్రకర్తృత్వాభిమానరహితనాగియు, భూత్వా=ఇద్దుకొండు, సర్వాణి=సమస్తగళాదంథా, కర్మాణి=కర్మగళన్ను, మయి=నన్నల్లి, సంన్యస్య=ఇట్టు (అందరె పరమాత్మనే నన్నల్లిద్దు సర్వకర్మగళన్ను మాడతానె యంతతిళదు ఆకర్మగళు శ్రీకృష్ణపూజారూపగళెంతనన్నల్లి సమర్పిసి) విగతజ్వరస్సన్=శోకవన్ను బిట్టవనాగి, యుధ్యస్వ=యుద్ధమాడు. "నాహంకర్తాహరిఃకర్తా తత్పూజాకర్మజాఖిలం" యంబప్రమాణవు ఈఅర్థవన్నే తిళిసుత్తదె.

అ॥ విద్వాంసరుగళు హీగెకర్మమాడతార. ఆదకారణ నీనూ మాడు యంత హేళువదు సరియల్ల. యాకందరె విద్వాంసరుగళుమాడోహాంగె నాను యాకెమాడబేకు యంత అర్జునను కేళిదరె తన్న మతవన్ను అనుష్ఠిసువవరిగూ అనుష్ఠానమాడదె ఇద్దవరిగూ ౨ శ్లోకగళింద ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యేమేమతమిదంనిత్య మనుతిష్ఠన్తిమానవాః।
శ్రద్ధావన్తోనసూయంతో ముచ్యన్తేతేపికర్మభిః॥ ౩౧॥

టీ॥ యేమానవాః=యావజనరు, శ్రద్ధావంతః=(నన్న వాక్యదల్లి) ఆస్తిక్యబుద్ధియుళ్ళవరాగి, అనసూయంతః=(కఠినకర్మదల్లి నన్నన్ను ఈశ్వరను ప్రేరిసుత్తానెయంత నన్నల్లి) దోషదృష్టియన్ను మాడదె ఇద్దవరాగి

ఇదం = ప్రాగుక్తరీత్యాకర్మానుష్ఠానరూపవాద, మే=నన్న, మతం=మతవన్ను, నిత్యం=నిరంతరదల్లూ, అనుతిష్ఠంతి=అనుష్ఠిసుత్తారో, తేపి=అవరుగళూకూడా, కర్మభిః=నివృత్తికర్మగళింద, ముచ్యంతే=జ్ఞాన ద్వారాముక్తరాగుత్తారె. అపి శబ్దదింద అపరోక్షజ్ఞానిగళు ముక్తరాగుత్తారెంత హేళతక్కద్దేనదె యంబ అర్థసూచితవాగితు. ఈసూచన ప్రసంగాత్ హేళల్పట్టితు.

మూ॥ యేత్వేతదభ్యసూయన్తో నానుతిష్ఠన్తిమేమతం।
సర్వజ్ఞానవిమూఢాంస్తాన్ విద్ధినష్టానచేతసః॥ 32॥

టీ॥ యేతు=యావజనగళు, ఏతత్=ఈ, మే=నన్న, మతం=మతవన్ను, అభ్యసూయంతః=కర్మకష్టవెంతనన్నల్లి దోషదృష్టిపుళ్ళవరాగి, నానుతిష్ఠంతి=అనుష్ఠిసువదిల్లవో, అచేతసః=వివేకశూన్యరాదంథా, సర్వజ్ఞానవిమూఢాన్=సర్వజ్ఞానదిందలూ శూన్యరాదంథా -అందరె మిథ్యాజ్ఞానిగళాదంథా - తాన్=ఆపామరజనగళన్ను, నష్టాన్=నరకాద్యనర్థవన్ను హొందిదవరన్నాగి, విద్ధి=తిళి.

అ॥ హేకృష్ణ నిన్నమతావలంబిగళిగె మోక్ష అన్యథా నాశ యంబపక్షక్కె సర్వరూ నిన్నమతవన్నుయాకె అవలంబమాడబారదు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ సదృశంచేష్టతేస్వస్యాః ప్రకృతేర్జ్ఞానవానపి।
ప్రకృతింయాన్తిభూతాని నిగ్రహఃకింకరిష్యతి॥ 33॥

టీ॥ జ్ఞానవానపి=నన్నమతావలంబిగళిగె సుఖ అన్యథా దుఃఖయంబ జ్ఞానపుళ్ళవనాద జ్ఞానియూకూడా, స్వస్యాః=స్వకీయవాదంథా, ప్రకృతేః=పూర్వసంస్కార కార్యగళాద రాగద్వేషగళిగె, సదృశం=అనుగుణవాద కార్యవన్నే, చేష్టతే=మాడుత్తానె. అజ్ఞానివిషయవన్నుకురితు హేళతక్కద్దేనదె యంతఅపిశబ్దక్కెఅర్థ. (మనోనిగ్రహదింద స్వభావ చేష్టా కడిమె యాగలి అందరె)భూతాని=ప్రాణిగళు, ప్రకృతిం=స్వభా

వవన్ను, యాంతి=హొందుత్తారె. నిగ్రహః=మనోనిగ్రహవు, కింకరిష్యతి=యేనుమాడుత్తదె. “ బుధ్యావ్యవసాయతో నిత్యస్వభావానుగచేష్టితః। స్వభావంయాంతిభూతాని నిగ్రహఃకింకరిష్యతి ” యంబప్రమాణవు ఈశ్లోకార్థవన్నే హేళుత్తదె. (అథవా అవతారికాంతర) ౨౯నే శ్లోకదల్లి అయోగ్యరిగె తత్వోపదేశ మాడబారదు యంతహేళల్పట్టితు. యాకె అయోగ్యరిగె తత్వోపదేశమాడబారదు అందరె “సదృశ” యంతహేళుత్తారె. అర్థవు పూర్వవత్. నిగ్రహపదక్కె తత్వోపదేశ వెంతఅర్థ. తా॥ జ్ఞానియు అయోగ్యరిగె యెష్టు తత్వోపదేశవన్ను మాడిదరూ అయోగ్యరు స్వభావవన్నే అనుసరిసుత్తారె. ఆదకారణ తత్వోపదేశమాడోదు వ్యర్థవెంతభావ.

అ॥ సర్వప్రాణిగళు స్వభావానుగుణవాగి ప్రవర్తిసుత్తవె. నిగ్రహవ్యర్థవెంత హేళిదపక్షదల్లి హేకృష్ణ “ మయిసర్వాణికర్మాణి ” యంబ ౩౦నే శ్లోకదల్లి ఏవంవిధవాగి కర్మమాడబేకుయంతలు “ యేమేమతమిదం ” యంబ ౩౧నేశ్లోక “ యేత్వేతత్ ” యంబ ౩౨నే శ్లోక ఈయెరడు శ్లోకగళల్లి సమ్యక్కర్త్రగళిగూ అసమ్యక్కర్త్రగళిగూ ఫలహేళల్పట్టితు. ఈఫలోక్తి-కర్తవ్యవిధాన యెరడూ వ్యర్థవాగలి యంతశంకాబందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇన్ద్రియస్యేన్ద్రియస్యార్థే రాగద్వేషౌవ్యవస్థితౌ।
తయోర్నవశమాగచ్ఛేత్తౌహ్యస్యపరిపన్థినౌ॥ ౩౪॥

టీ॥ ఇంద్రియస్య=చక్షురాది ఇంద్రియగళిగె, ఇంద్రియస్యార్థే=రూపాదివిషయగళల్లి, రాగద్వేషౌ=(అనుకూలదల్లి) రాగ (ప్రతికూలదల్లి) ద్వేష ఇవుగళు, వ్యవస్థితే=అవశ్యఇరతక్కద్దుగళు, (ఇల్లిరాగద్వేషపదదింద లోభమోహమదమాత్సర్యగళన్నూ తోకతక్కద్దు. రాగద్వేషగళు ప్రధానగళాదకారణ అవెరడుగళన్నే హేళల్పట్టదె. తదనుగుణవాగి ప్రాణిగళచేష్టానడెయుత్తదె. ఆదకారణ నిగ్రహ అకించిత్క

రవే ఆదరూ) తయోః=రాగద్వేషగళ-అందరె అరిషడ్వర్గగళ-వశం=స్వాధీనవన్ను, నగచ్ఛేత్=హొందకూడదు (కుతః=యాకెందరె) హి=యావకారణద్దశెయింద, తౌ=ఆ రాగద్వేషగళు, అస్య=శ్రేయోర్థియాదపురుషనిగె, పరిపంథినౌ=శత్రుగళు అందరె పాపహేతుగళు.

తా॥ నిగ్రహదింద సర్వరి ప్రయోజనవిల్లదిద్దరూను అతిప్రయత్నదింద ఫలవుంటాగుత్తదెంతభావ. "సంస్కారోబలవాన్" యంబ ప్రమాణవాక్యదల్లి ఈ అర్థ ఉక్తవాగదె. ఇదు యోగ్యరిగె హేళిద్దు. అయోగ్యరిగె ఈశ్లోక అన్వయిసువదిల్ల.

అ॥ "జ్యాయసీచేత్ కర్మణస్తె" యంబ ఈ అధ్యాయారంభశ్లోకదల్లి కర్మవేమాడతక్కదల్ల. తత్రాపినరకాద్యనర్థహేతువాద రాగద్వేషోపేతవాదంథా యుద్ధాఖ్యకర్మవు సర్వాత్మనా మాడతక్కద్దల్ల. అందరె కర్మవేమాడకూడదు యంత ఒందు ఆక్షేప. అదరల్లూ ఘోరతరవాద యుద్ధాఖ్యకర్మ సుతరాంమాడబారదు యంత యరడనే ఆక్షేప. అర్జుననింద హేళల్పట్ట ఈ ఆక్షేపద్వయగళల్లి ప్రథమాక్షేపక్కె "లోకేస్మిన్ ద్వివిధానిష్ఠా" యంబ 3నే శ్లోకాదిగళింద హేళల్పట్టితు. "యుధ్యస్వవిగతజ్వరః" "తయోర్నవశమాగచ్ఛేత్" ఇవగళన్ను హేళిద్దరింద జ్ఞాపకక్కె బందంథా ద్వితీయాక్షేపక్కె ఈగసమాధాన హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రేయాన్స్వధర్మోవిగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్.
స్వధర్మేనిధనంశ్రేయః పరధర్మోభయావహః ॥ 35 ॥

టీ॥ స్వధర్మః=స్వవర్ణాశ్రమోచితధర్మవు, విగుణః=అంగహీనవాదరూను, స్వనుష్ఠితాత్=లోపవిల్లదె సరియాగి మాడల్పట్టంథా, పరధర్మాత్=అన్యవర్ణాశ్రమోచిత ధర్మదకింతలూ, శ్రేయాన్=శ్రేష్ఠవాదద్దు, కుతః=యాకెందరె, స్వధర్మే=యుద్ధాదిస్వధర్మదల్లి, నిధనమపి=మరణవూకూడా, శ్రేయః=శ్రేష్టవాదద్దు, పరధర్మః=వర్ణాశ్ర

మ్యాంతరధర్మవు, భయావహః=అనర్థప్రాపకవు. తా॥ యలై అర్జుననె నిన్న స్వధర్మవాద యుద్ధదల్లి అనేకదోషగళిద్దరూ నీను అదరన్నే అనుష్ఠిసబేకు. ఇతరవాద యత్యాదిధర్మగళు అనుష్ఠిసతక్కద్దల్లవెంత హేళోణదరింద ద్వితీయపక్షక్కె సమాధాన హేళల్పట్టితు.

(అర్జునఉవాచ=అర్జునను కెళగె హేళువరీతియాగి ప్రశ్నమాడుత్తానె).

అ॥ "తయోర్నవశమాగచ్ఛేత్" యంబ 34నే శ్లోకోత్తరార్ధదింద పాపహేతువాద అరిషడ్వర్గవన్ను మహాప్రయత్నదింద జయిసబహుదు యంత హేళల్పట్టితు, ఇంథా శత్రుభూతగళాద కామాదిగళల్లి యావదు బలిష్ఠవాదద్దు. అదరన్ను హేళు. జయిసుత్తేనె యంబ అభిప్రాయదింద ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అర్జున ఉవాచ=అర్జునను కేళుత్తానె.)

మూ॥ అథకేనప్రయుక్తోఽయం పాపంచరతిపూరుషః।
అనిచ్ఛన్నపివార్ష్ణేయ బలాదివనియోజితః ॥ 36॥

టీ॥ హేవార్ష్ణేయ=హేవృష్ణికులోద్భవనాద శ్రీకృష్ణనే, అథ=(పరమాత్మన్ను, దేవతెగళన్ను బిట్టు) అనంతరదల్లి, అయంపూరుషః=ఈ పురుషను, అనిచ్ఛన్నపి=(పాపాచారవన్ను) ఇచ్ఛిసదిద్దరూ, బలాత్=బలాత్కారవాగి, నియోజితఇవ=ప్రేరితనోపాదిలి, పాపం=పాపవన్ను, చరతి=మాడుత్తానె, అతః=ఆదకారణ, సః=ఆపురుషను, కామాదిషు=కామాదిగళల్లి, కేన=యారింద, ప్రయుక్తః=ప్రేరితనాగి, పాపం=పాపవన్ను, చరతి=మాడుత్తానె.

వి-అ॥ "మయిసర్వాణికర్మాణి" యంబ 30నే శ్లోకమొదలు కెలవశ్లోకగళింద ఏవంవిధవాగి వర్ణాశ్రమోచితకర్మ ఆవశ్యకవెంత హేళల్పట్టప్రకృతప్రమేయదల్లి పాపహేతుప్రశ్నవు ప్రకృతోపయోగియల్ల. హాగిద్దరూ "తయోర్నవశమాగచ్ఛేత్" యంబ 34 శ్లోకద ఉత్తరార్ధదల్లి కామాదిషడ్వర్గగళు పాపహేతుగళు యంత హేళోణా స్మారితవాదంథా ప్రబలపాపహేతుప్రశ్న ప్రసంగాత్ ప్రాప్తవాగితు యంత తిళిసోదక్కాగి గీతాచార్యరు ప్రకృతార్ధదకింతలు అర్థాంతరద్యోతనమాడువ అథశబ్ద ఈశ్లోక ఆదియల్లి ప్రయోగిసిద్దారె. అథవా "ప్రకృతేః

క్రియమాణాని" యంబ ౨౭నే శ్లోకదల్లి ఈశ్వరగె సర్వప్రేరకత్వ హేళల్పట్టిదె. ఆదకారణ ఈశ్వర సర్వప్రేరకనెంతలు అర్జునను దేవాంతరనాద కారణ ఇతర దేవతెగళు అవాంతరప్రేరకరెంతలు ఈ ప్రమేయగళు అర్జుననిగె జ్ఞాపకవాగళె. ఈవిషయదల్లి అర్జునను ప్రశ్నమాడలారను. అదరూ "ఇంద్రియాణి" యంబ ౩౭ శ్లోకదల్లి కామాద్యరిషడ్వర్గగళిగూ ప్రవర్తకత్వ హేళల్పట్టిదె. కడింద పరమేశ్వరన్ను దేవతెగళన్ను హొరతు ఇతర కామాదిగళింద ప్రవృత్తకగళల్లి బలిష్ఠయావదు యంతప్రశ్న మాడల్పట్టిదు యంత తిళియదకాగి అనంతర్యవాచియాద 'అథ' శబ్దవు ప్రయుక్తవాగిదె యంత తిళియతక్కద్దు.

(శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె.)

అ॥ సర్వవూ కామమూలకవాద కారణ ఆకామవే బలిష్ఠవెంత హేళుతారె.

మూ॥ కామఏషక్రోధఏష రజోగుణసముద్భవః
మహాశనోమహాపాప్మా విద్ధ్యేనమిహవైరిణం ॥ ౩౭ ॥

టీ॥ ఏషః=నిన్నింద ప్రశ్నమాడల్పట్టంథా బలిష్ఠవస్తువు, కామః=కామవు, ఏషః క్రోధః=ఈ క్రోధవు కామజన్యవాదద్దు, కామః క్రోధశ్చ=కామ క్రోధ ఈయరడూను, రజోగుణసముద్భవః=రజోగుణదింద వుంటాదద్దు. (అందరె క్రోధవు కామనిమిత్తకవాద రజోగుణ పరిణామ వెంతభావ. క్రోధపదదింద మిక్కవర్గగళన్ను తోరకబేకు. కామనివృత్తవాదరె తన్మూలగళాద పాపహేతుగళాద క్రోధాదిగళన్న నివృత్తిసబహుదు కడింద కామనివృత్తివిషయదల్లి అతిప్రయత్నమాడబేకెంతభావ. ఆదరె కామక్కె అపేక్షితవస్తువన్ను కొట్టు జయిసబహుదు అందరె కామస్వరూపవన్ను హేళుత్తారె.) మహాశనః=అధిక భోగ్యవస్తువన్ను ఉళ్ళద్దు (అందరె కామక్కె అపేక్షితవస్తు ఆయితు యంతయిల్ల.) మహాపాప్మా=బ్రహ్మహత్యాదిపాపవన్ను వుళ్ళద్దు. ఇహ=ఐహికాముష్మిక పురుషార్థ విషయదల్లి, ఏనం=ఈ కామవన్ను, వైరిణం=(అశుభప్రవర్తకవాగియు మోక్షవిరోధియాగియు ఇరువకా

ರಣ) ಶತ್ರುವನ್ನಾಗಿ, ವಿದ್ಧಿ=ತಿಳಿ. ಕಾಲನೇಮಿಯೆಂಬ ದೈತ್ಯನು ಕಾಮಾಭಿಮಾನಿಯು. ಆ ದೈತ್ಯನಿಂದಲೇ ಅನರ್ಥಗಳು ವುಂಟಾಗುತದಾದ ಕಾರಣ ಅವನನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು.

ಅ॥ ಅಶುಭಪ್ರೇರಕರಾದ ಕ್ರೋಧಾದ್ಯಭಿಮಾನಿದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಾಮಾಭಿಮಾನಿಯು ಹ್ಯಾಗೆ ಬಲಿಷ್ಟನಾದನು ಅಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಧೂಮೇನಾವ್ರಿಯತೇವಹ್ನಿರ್ಯಥಾಽದರ್ಶೋಮಲೇನಚ।
ಯಥೋಲ್ಬೇನಾವೃತೋಗರ್ಭಸ್ತಥಾತೇನೇದಮಾವೃತಂ॥೩೮॥

ಟೀ॥ ವಹ್ನಿಃ=ಅಗ್ನಿಯು, ಧೂಮೇನ=ಹೊಗೆಯಿಂದ, ಯಥಾ=ಹ್ಯಾಗೆ, ಆವ್ರಿಯತೇ=ಮುಚ್ಚಲಪ್ಪಡುತದೋ, ತಥಾ=ಹಾಗೆ, ತೇನ=ಆ ಕಾಮದಿಂದ, ಇದಂ = ಉತ್ತಮಜೀವವರ್ಗವು, ಆವೃತಂ = (ಸ್ವಲ್ಪ) ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುತದೆ. ಯಥಾ=ಹ್ಯಾಗೆ, ಆದರ್ಶಃ=ಕನಡಿಯು, ಮಲೇನ=ಕೊಳಕಿನಿಂದ, ಆವ್ರಿಯತೇ=ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುತದೋ, ತಥಾ=ಹಾಗೆ, ಇದಂ=ಮಧ್ಯಮಜೀವವರ್ಗವು, ತೇನ=ಆ ಕಾಮದಿಂದ, ಆವೃತಂ=(ಅಧಿಕವಾಗಿ) ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುತದೆ. ಯಥಾ=ಹ್ಯಾಗೆ, ಗರ್ಭಃ=ಗರ್ಭಪಿಂಡವು, ಉಲ್ಬೇನ=ಗರ್ಭವೇಷ್ಟನ ಚರ್ಮದಿಂದ, ಆವ್ರಿಯತೇ=ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುತದೋ, ತಥಾ=ಹಾಗೆ, ಇದಂ=ಅಧಮಜೀವವರ್ಗವು, ತೇನ=ಆ ಕಾಮದಿಂದ, ಆವೃತಂ=(ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ) ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುತದೆ.

ತಾ॥ ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರಿಗೂ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಪರಾಪರತತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾಮವೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಕಾರಣ ಈ ಕಾಮವು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಅಥವಾ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ "ಇದಂ" ಯೆಂಬಪದದಿಂದ ಈಶ್ವರ, ಅಂತಃಕರಣ, ಜೀವ, ಈಮೂರನ್ನು ತೊಕೋಬೇಕು ಇತರಪದಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವವತ್ ಅರ್ಥ. ಅಗ್ನಿಯು ಧೂಮದಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಆವೃತವಾಗುತದೋ ಹಾಗೆ ಈಶ್ವರನು ಜೀವಗತಕಾಮದಿಂದ ಆವೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದರೂನು ಧೂಮದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಅನ್ಯರಿಂದಹ್ಯಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಈಶ್ವರನು ಸ್ವಯಂ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದರೂನು ಅನ್ಯರಿಂದ ಜ್ಞಾತನಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂತಭಾವ. ಹ್ಯಾಗೆ

కనడియు కొళకినింద ఆవృతవాగి ముఖాదిగళన్ను హ్యాగె తిళిసువదిల్లవో హాగె జీవాంతఃకరణవు కామదింద ఆవృతవాగి ఈశ్వరనన్ను జీవనన్ను ప్రకాశపడిసువదిల్లవెంతభావ. గర్భ=వేష్టనచర్మదింద ఆవృతనాద గర్భస్థజీవను హ్యాగె చలిసువదక్కె అశక్తనో హాగె జీవను కామదింద ఆవృతనాగి ఈశ్వరజ్ఞానదల్లి అశక్తనెంతభావ.

అ॥ పూర్వోక్తరీత్యా ఈకామవు, తిళియలిక్కె యోగ్యనాద పరమాత్మన స్వరూపక్కూ, జ్ఞానకరణవాద మనస్సిగూ, జ్ఞాతావాద జీవనిగూ, ప్రతిబంధకవెంత హేళిద్దరింద జ్ఞానోత్పత్తిగె ప్రతిబంధకవెంత హేళల్పట్టితు. ఈగ శాస్త్రదింద జ్ఞానవుంటాదరూను ఆశాస్త్రజనితజ్ఞానవు స్వకార్యవాద అపరోక్షజ్ఞానవన్ను హుట్టిసువదిల్లవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆవృతంజ్ఞానమేతేన జ్ఞానినోనిత్యవైరిణా।
కామరూపేణకౌంతేయ దుష్పూరేణానలేనచ ॥ ౩౯ ॥

టీ॥ హేకౌంతేయ=యశ్రై అర్జుననే, జ్ఞానినః=శాస్త్రజనితజ్ఞానియ, జ్ఞానం=జ్ఞానవు, కామరూపేణ=కామవెంతనామవుళ్ళంథా, నిత్యవైరిణా=సదా అపకారియాదంథా, దుష్పూరేణ=దుఃఖదిందపూరైసువదక్కె యోగ్యవాదంథా, అనలేన=అలంబుద్ధిరహితవాదంథా, (అందరె యేష్టుభోగ్యవస్తువిద్దాగ్యూ ఇన్నూ అధిక పదార్థవన్ను అపేక్షిసతక్కంథా) ఏతేన=ఈ కామదింద, ఆవృతంసత్=ముచ్చల్పట్టద్దాగి, (భగవదపరోక్షాయ=పరమాత్మన బింబాపరోక్షక్కోస్కర) న ప్రభవతి=సమర్థవాగోదిల్ల.

వి-అ॥ శాస్త్రాభ్యాసదింద ఉంటాదజ్ఞాన వశ్యవరిగూ కామదింద జ్ఞానక్కెటు అపరోక్షవాగోదిల్ల. హీగిరలు గురూపదేశదింద మాత్ర ఉంటాదజ్ఞానవన్ను అల్పజ్ఞానిగళిగె (అందరె శ్రవణాధికారిగళిగె) జ్ఞానవు కామావృతవాగి అపరోక్షవన్ను హుట్టిసువదిల్లవెంత హేళతక్కద్దేను యెంతసూచిసువదక్కోస్కర మూలదల్లి "జ్ఞానినోజ్ఞానం" యెంతప్రయోగిసల్పట్టదె. ఇల్లదిద్దరె జ్ఞానంయెంబపదదిందలే జ్ఞానియెంతసిద్ధవాగిరలు పునః జ్ఞానినః యెంబపదయాకె యెంత శంకావారోను యెంబ అభిప్రాయ.

అ॥ యదర్థ॑వాగి అర్జు॑ననింద ప్రశ్నమాడల్పట్టితో అంథా బలిష్ఠవాద శత్రుభూతవాద కామవన్ను జయిసువదక్కాగి ఆ కామాదిగళిగె అధిష్ఠానవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇంద్రియాణిమనోబుద్ధి రస్యాధిష్ఠానముచ్యతే
ఏతైర్విమోహయత్యేష జ్ఞానమావృత్య దేహినం ॥ ४० ॥

టీ॥ అస్య=ఈకామాఖ్యశత్రువిగె, ఇంద్రియాణి=చక్షురాదీంద్రియగళు, మనః=మనస్సు, బిద్ధిః=బుద్ధియు ఆద ఇవుగళు, అధిష్ఠానం=స్థానవాగి_అందరె వాసస్థలవాగి_ ఉచ్యతే=హేళిసికొళ్ళల్పడుత్తదె, ఏతైః=మనోబుద్ధీంద్రియగళింద_అందరె విషయసంబంధిగళాద ఈ ఇంద్రియగళింద_ ఏషః=ఈ కామాఖ్యశత్రువు, జ్ఞానం=సమీచీనజ్ఞానవన్ను, ఆవృత్య=మరెమాడి_అందరె జ్ఞానవన్ను వుంటుమాడిసదె అథవా జ్ఞానవుంటాదరూను ఆ జ్ఞానక్కె కార్యశక్తియన్ను కెడిశి_దేహినం=ప్రాణియన్ను, విమోహయతి=కెడిసుత్తదె.

మూ॥ తస్మాత్త్వమింద్రియాణ్యాదౌ నియమ్యభరతర్షభ।
పాప్మానంప్రజహిహ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనం॥ ४१॥

టీ॥ తస్మాత్=ఆదకారణ, హేభరతష॑భ=యతై అర్జు॑ననె, త్వం=నీను, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళన్ను, ఆదౌ=పూర్వదల్లి, నియమ్య=నిగ్రహిసికొండు_అందరె మనోబుద్ధిగళిగె మత్తు ఇంద్రియగళిగె విషయసంబంధవన్ను బిడిసి అథవా విషయసంబంధవాదరూను మనక్షోభ ఇల్లదలే_ జ్ఞాన విజ్ఞాననాశనం=జ్ఞానవిజ్ఞాన ఇవుగళన్ను కెడిసువంథా, పాప్మానం=పాపహేతుకవాదంథా, ఏనం=ఈకామవన్ను, ప్రజహి=చన్నాగికొల్లు. కామక్కె అధిష్ఠాన భూతగళాద మనోబుద్ధీంద్రియగళన్ను జయిశిదరె, కామవు తానే జితవాగుతదె. శత్రువిగెమనె ఇల్లదె మాడిదరె వోడి హోగుత్తానె. ఇదులోక ప్రసిద్ధవెంత సూచిసువదక్కాగి ‘‘హి’’ శబ్దప్రయుక్తవాగిదె. తా॥ ఇంద్రియ నిగ్రహవెముఖ్యవాగి కామహననోపాయ వెంతభావ.

అ॥ శత్రువాద కామహననదల్లి ఆయుధరూపవాద జ్ఞానవన్ను “ ఏవంబుద్ధేః” యెంబ ఉత్తరశ్లోకదల్లి హేళువదక్కాగి ప్రకృతశ్లోకదల్లి జ్ఞానవిషయవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇంద్రియాణిపరాణ్యాహుః ఇంద్రియేభ్యఃపరంమనః ।
మనసస్తుపరాబుద్ధి ర్యోబుద్ధేఃపరతస్తుసః ॥ ౪౨॥

టీ॥ ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియాభిమాని దేవతెగళు, పరాణి=శ్రేష్ఠరుగళు, ఇంద్రియేభ్యః=ఇంద్రియగళిగ్ఙిన్త శ్రేయిన్ద, మనః=మనోభిమాని దేవతెయు, పరం=శ్రేష్ఠవు, మనసస్తు=మనోభిమాని దేవతెగింతలు, బుద్ధిః=బుద్ధ్యభిమాని దేవతెయు, పరా=ఉత్కృష్టవాదద్దు, బుద్ధేః=బుద్ధ్యభిమాని దేవతెకింతలు, సః=ఆ పరమాత్మను, పరః=ఉత్కృష్టను.

తా॥ ఇంద్రియ నిగ్రహవన్ను మాడబేకాదరె తత్తదభిమాని దేవతెగళన్ను అవరతారతమ్యవన్ను తిళిదు ఆతత్వేశరు తత్తజ్జీవరయోగ్యతానుగుణవాగి భగవదాజ్ఞెయింద ప్రేరకరాగిద్దారె యెంత తిళియువదు అత్యావశ్యక. ఈజ్ఞానవు ఇంద్రియాది జయక్కె కారణవాగుత్తదెయంతభావ.

వి—అ॥ ఇంద్రియాభిమానిగళాద సోమ, సూర్య, కుబేర, ఇంద్ర, వరుణ, అశ్వని, యమ, దక్ష, ఈ దేవతెగళికింతలు అర్థాభిమానిగళాద *సౌపర్ణీ, †వారుణీ, ‡ఉమా ఈ మూవరు శ్రేష్ఠరు. ఇవరు శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ ఈ ౫ అర్థగళల్లి సౌపర్ణియు శబ్ద స్పర్శగళిగూ, వారుణియు రూపరసగళిగూ, ఉమా గంధక్కూ అభిమానిగళు. అర్థాభిమానిగళికింతలు మనోభిమానిగళాద గరుడశేషరుద్రరుగళు శ్రేష్ఠరు. ఇవరకింతలూ బుద్ధితత్వాభిమానియాద సరస్వతి ఉత్తమళు. ఈకెగింతలు మహత్తత్వాభిమానియాద బ్రహ్మదేవరు ఉత్తమరు. ఈబ్రహ్మదేవరకింతలూ అవ్యక్తతత్వాభిమానియాద రమాదేవి ఉత్తమళు. ఈరమాదేవేరకింతలు అనంతానంతగుణగళింద పరమాత్మను ఉత్తమను. ఈ పరమాత్మనిగె సమరాదవరు అథవా ఉత్తమరాదవరు భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలగళల్ల్యూ ఇల్లవెంత తిళియ కృష్ణు.

* గరుడభార్యా. † శేషభార్యా. ‡ రుద్రభార్యా.

అ॥ ఈరీతియాగి తారతమ్యక్కె విశ్రామస్థాననాదంథా జగన్నియామకనాదంథా పరమాత్మను అవశ్య ముముక్షుగళింద తిళిలిక్కె యోగ్యను యంతహేంళి ఈగ ఆ పరమాత్మనన్ను తిళియలిక్కె సాధనభూతవాద జ్ఞానవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఏవంబుద్ధేఃపరంబుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా।
జహిశత్రుంమహాబాహో కామరూపందురాసదం॥ ౪౩॥

టీ॥ హే మహాభాహో=యత్తైబాహుబలశాలియాద అర్జుననె, ఏవం=ఈరీతియాగి, బుద్ధేః=బుద్ధ్యాదితత్వగళకింతలూ (అందరె తత్వేశ్వరరగింతలు)పరం=సర్వోత్తమనాద నారాయణనన్ను,బుద్ధ్వా=తిళదు, ఆత్మానం=తన్నమనస్సన్ను, ఆత్మనా = బుద్ధియింద, సంస్తభ్య=నిశ్చలవన్నాగిమాడి, దురాసదం=మహాక్లేశకరవాదంథా, కామరూపం=కామయంత హెసరుళ్ళంథా, శత్రుం=శత్రువన్ను, జహి=సంహరిసు. తా॥ శ్రీపరమాత్మనన్ను సర్వోత్తమత్వేనతిళదు మనస్సు మొదలాద సర్వేంద్రియగళన్ను విషయగళద్దశెయింద ఆకర్షిసి పరమాత్మనల్లి ఉపయోగిసోణవే కామాదిఅరిషడ్వర్గగళజయక్కె ముఖ్యసాధనవు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మ
యోగోనామ తృతీయోధ్యాయః.

అథ చతుర్థో ఽధ్యాయః.

పూర్వాధ్యాయదల్లి "నియతం కురుకర్మ" యంబ ౮నే శ్లోక మొదలు కెలవ శ్లోకగళింద నివృత్తకర్మవు స్వల్పవివరిసల్పట్టితు. హాగె "యోబుద్ధేఃపరతస్తు సః" యంబ ४౨నే శ్లోక మొదలాద్దరింద తారతమ్య అవసానభూతవాద పరమాత్మన స్వరూపవు ఆపరమాత్మన్ను తిళియువజ్ఞానవు హేళల్పట్టితు. అవుగళన్నే ఈ అధ్యాయగళల్లి విస్తారవాగి నిరూపిసుత్తారె. "ఏవంజ్ఞాత్వాకృతంకర్మ" యంబ ౧౫నే శ్లోకదకింత పూర్వదల్లిరువ గ్రంథగళింద విష్ణుమాహాత్మ్య హేళల్పడుతదె. "శ్రేయాన్ద్రవ్యమయాత్" యంబ 33నే శ్లోకక్కె పూర్వదల్లిద్ద శ్లోకగళింద నివృత్తకర్మవు ఇతర కర్మాపేక్షయా భిన్నవాదద్దూ యంత నిరూపిసల్పడుత్తదె నివృత్తకర్మవే ఉపాసనా యజ్ఞాదిరూపదింద భిన్నవాగద్దు యంత కర్మవిస్తారవు నిరూపిసల్పడుత్తదె. అవశిష్టశ్లోకగళింద భగవన్మాహాత్మ్య నిరూపిసల్పడుతదె యంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ "మయిసర్వాణికర్మాణి" యంబ 3౦నే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట నివృత్తకర్మలక్షణవాద జ్ఞానోపాయానుష్ఠాన అననుష్ఠానఇవుగళింద "ఏమేమతం" యంబ 3౧-3౨ ఈశ్లోకగళల్లి అర్థ అనర్థ ఇవగళన్ను హేళిరోణదరింద జ్ఞానోపాయవన్ను అవశ్య అనుష్ఠిసబేకు యంత హేళల్పట్టితు. మత్తు ఆజ్ఞానోపాయదల్లి అధికారిగళిగె రుచియన్నుంటు మాడిసువదక్కాగి ఈకర్మవు పూర్వదింద అనుష్ఠితవాదద్దు యంత "ఇమం" ఇత్యాది 3 శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణనుమాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ ఇమంవివస్వతేయోగం ప్రోక్తవానహమవ్యయం।
వివస్వాన్మనవేప్రాహ మనురిక్ష్వాకవేఽబ్రవీత్ ॥ ౧॥

టీ॥ అహం=నాను, అవ్యయం=శాశ్వత ఫలప్రదవాదంథా, ఇమంయోగం=ఈ నివృత్తకర్మలక్షణవాద జ్ఞానోపాయవన్ను, వివస్వతే=సూర్యనిగోస్కర, ప్రోక్తవాన్=హేళిదెను, వివస్వాన్=సూర్యను,

మనవే=తన్న పుత్రనాద వైవస్వతమనువిగె, ప్రాహ=హేళిదను, మనుః= ఆ వైవస్వతమను, ఇక్ష్వాకవే=తన్న పుత్రనాద ఇక్ష్వాకువిగె, అబ్రవీత్= హేళిదను.

మూ॥ ఏవంపరంపరాప్రాప్తమిమంరాజర్షయోవిదుః।
సకాలేనేహమహతా యోగోనష్టఃపరంతప॥ ౨॥

టీ॥ ఏవం=ఈరీతియాగి, పరంపరాప్రాప్తం=శిష్టపరంపరెయాగి బరతక్కంథా, ఇమం=ఈ జ్ఞానోపాయవన్ను, రాజర్షయః=నిమిప్ర భృతిగళాద రాజఋషిగళు, విదుః=(తమ్మ తందెగళాద ఇక్ష్వాకు మొదలాదవరింద) తిళిదరు (ఈగ ఇరోంథా ఇవరిగె అజ్ఞానవుంటాగిరువదక్కె కారణవన్ను హేళుత్తారె) హేపరంతప=యలో అర్జుననె, సచయోగః=ఆ యోగవు, మహతాకాలేన=బహుకాలదింద, (అందరె బహుకాలానంతరదల్లి) నష్టః=అదర్శనవన్ను హొందితు.

తా॥ పూర్వదల్లి సూర్యాదిగళిగె ఉపదేశకరు శిష్టరాగిద్దరు. అవరింద ఉపదిష్టరాద సూర్యాదిగళు తమ్మశిష్యరిగూ ఈయోగవన్ను ఉపదేశమాడిదరు. ఈ క్రమదింద కెలవకాలయోగవు క్రమవాగి బరుతిత్తు. క్రమేణకాలబలదింద సంప్రదాయ ప్రవర్తకరిల్లదె పూర్వోక్త యోగవు మలినవాగితెంతభావ.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి "ప్రాహ-విదుః" యెంత హేళోణదరింద సూర్యాదిగళు పరమాత్మనింద ఉపదిష్టరాగి తాము శిష్యరన్నకురితు ప్రవచనె మాడోదల్లదె తాము స్వయం అనుష్ఠానమాడుతిద్ద రెంత సూచితవాగుతదె.

మూ॥ సఏవాయంమయాతేఽద్య యోగఃప్రోక్తఃపురాతనః।
భక్తోసిమేసఖాచేతి రహస్యంహ్యేతదుత్తమం॥ 3॥

టీ॥ పురాతనః=ప్రాచీనవాదంథా, సఏవాయంయోగః=ఆ ఈ యోగవు, మయా=నన్నింద, తే=నినగోస్కర, అద్య=ఈగ, ప్రోక్తః= హేళల్పట్టితు. (యాకెహేళల్పట్టితు అందరె) హి=యావకారణద్ధశె

యింద, మే=నన్న, భక్తోసి=భక్తనాగిద్ది, సఖాచాసి=సఖావాగియు ఇద్ది, అతః=ఆదకారణ, రహస్యం=గోప్యవాద, ఉత్తమం=సర్వశ్లాఘ్యవాద, ఏతత్=ఈయోగమార్గవు, ఉక్తం=హేళల్పట్టితు.

తా॥ యస్మై అర్జుననె నీనునన్నల్లి భక్తిమాడుతి యాదకారణదిందలు తత్రాపిస్నేహితనాగిద్దియాదకారణదిందలు. అతిగోప్యవాద ఈ యోగోపాయవన్ను నినగె ఉపదేశమాడిదెను.

వి-అ॥ "కర్మణైవహిసంసిద్ధిం" యంబ 3-౨౦నే శ్లోకదల్లి స్వాశ్రమోచిత కర్మానుష్ఠాన విషయదల్లి శిష్టాచారక్రమవు నిరూపిసల్పట్టితు. పునః ఈఅధ్యాయారంభదల్లి శిష్టాచారవన్ను హేళోణదరింద పునరుక్తిదోషవు ప్రాప్తవాగుతదె అందరె పూర్వదల్లి గృహస్థధర్మ అవశ్యానుష్ఠేయ యంబ విషయదల్లి జ్ఞానిగళ ఆచార హేళల్పట్టితు. ప్రకృత ఈఅధ్యాయారంభదల్లి నివృత్తకర్మానుష్ఠాన విషయదల్లి దొడ్డవర ఆచారవు ప్రమాణత్వేన హేళల్పట్టదె. ఆద్దరింద పునరుక్తిదోషవు బరువదిల్ల.

అ॥ "మయిసర్వాణి కర్మాణి" యంబ 3-30నే శ్లోకదల్లి పరమాత్మ పూజ్యనెంతలు అర్జునను పూజకనెంతలు మత్తు పరమాత్మగె స్వతంత్ర కర్తృత్వవు జీవగె పరాధీనకర్తృత్వవు హేళల్పట్టితు. ఇదరింధ పూజ్యపూజకభావ స్పష్టవాగుతదాదకారణ జీవపరమాత్మరిగె భేదవుసిద్ధవాగితు. ఇంథాభేదవన్ను ప్రమాణ పూర్వకవాగి తిళియువదక్కూ మత్తు ఇతర భక్తరిగె తిళిసువదక్కూ అర్జునను శ్రీకృష్ణన్ను కురితు ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అర్జునఉవాచ=అర్జుననుమాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ అపరంభవతోజన్మ పరంజన్మవివస్వతః,
కథమేతద్విజానీయాం త్వమాదౌప్రోక్తవానితి॥ ౪॥

టీ॥ భవతః=నినగె, జన్మ=జన్మవు, అపరం=అనంతరకాలీనవు, వివస్వతః=సూర్యగె, జన్మ=జన్మవు, పరం=పూర్వకాలీనవు (అందరె సూర్యను త్రేతాయుగదల్లి అవతరిసిద్దానె. కృష్ణను ద్వాపరయుగదల్లి అవతరి

సిద్ధానె. ఆదకారణ సూర్యోత్పత్త్యనంతర బహుకాలదమ్యాలే కృష్ణావ తారవెంతలర్థ) త్వం=నీను, ఆదౌ=ఆదియల్లి, ప్రోక్తవాన్=(సూర్య గెతత్వవన్ను) ఉపదేశమాడిది ; ఇత్యేతత్=హీగెహేళోణవు, కథం విజానీయాం=హ్యాగె అంగీకరిసలి.

తా॥ బహుప్రాచీననాద సూర్యగె పరమనవీననాద నీనుఉపదే శమాడువదు యుక్తవల్లవెంత పూర్వపక్షియాద అర్జుననబాహ్య అ భిప్రాయవు. అంతరంగాభిప్రాయవు ఈశ్లోకద అవతారికెయింద వ్య క్తవాగుతదాదకారణ "నత్వేవాహం" యంబ ౨-౧౨నే శ్లోకమొ దలు కెలవశ్లోకగళింద నిరూపిసల్పట్ట సర్వాత్మనా పరమాత్మగె ఉత్ప త్తినాశరాహిత్యవన్నుచన్నాగి శ్రవణమాడిదంథా అర్జుననుయాకె అజ్ఞరహాగె "అపరంభవతోజన్మ" యంతప్రశ్నమాడిదను యంబశం కాక్కె అవకాశవిల్లవెంతభావ.

(శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణను మాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ బహూనిమేవ్యతీతాని జన్మానితవచార్జున।
తాన్యహంవేదసర్వాణి నత్వంవేత్థపరంతప ॥ ౫ ॥

టీ॥ మే=ననగె, బహూని=అనేకగళాదంథా, జన్మాని=జన్మగళు, వ్యతీతాని=అతిక్రాంతగళాగివె, హే అర్జున=యలో అర్జుననె, తవచ=నినగూను, బహూని=అనేకగళాదంథా, జన్మాని=జన్మగళు, వ్యతీతాని=అతిక్రాంతగళాగివె, తానిసర్వాణి=ఆసమస్త జన్మగళన్ను, అహం=నాను, వేద=తిళదవను, హే పరంతప=శత్రుసంహారకనాద అర్జుననె, త్వం=నీను, నవేత్థ=తిళియలారి.

తా॥ నాను సర్వజ్ఞానాదకడింద నన్న అనేకావతారగళన్ను నిన్నశరీర సంయోగరూపవాద అనేక ఉత్పత్తిగళన్ను తిళదిద్దేనె. నినగె ఇవుగళు తిళియలారదు. కడింద సర్వజ్ఞానాద నాను స్వతంత్రనాగిద్దేనె.

నీను అసర్వజ్ఞనాదకారణ అస్వతంత్రను. కించ నిన్న బాధాదిగళు స్వతంత్రనాద నన్న అధీనగళాదకారణ బంధవిమోచనార్థవాగి నన్న పూజెయన్ను నీను అవశ్యమాడబేకు యంతభావ.

వి-అ॥ అర్జునన ప్రశ్నాభిప్రాయవన్ను సరియాగితిళిద సర్వజ్ఞశిఖామణియాద శ్రీకృష్ణను ఈ ప్రశ్నపరిహారశ్లోకదల్లి తనగె సర్వజ్ఞత్వవన్ను అర్జుననిగె అజ్ఞత్వవన్ను ప్రతిపాదనెమాడిద్దానాదకారణ కృష్ణార్జునరిగె పూజ్యపూజకభావవు స్పష్టవాగితు. పూజ్యపూజకరిగె లోకదల్లి భేదవన్ను కండిద్దేవాదకారణ ప్రకృతదల్లి జీవేశ్వరభేదవు సిద్ధవాగితు. హీగల్లదె ప్రశ్నశ్లోక, పరిహారశ్లోకగళిగె యథాశ్రుతార్థవన్ను హేళిదపక్షదల్లి "బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని" యంతమాత్రలే సాకు "తవచార్జున" "నత్వంవేత్థ" యంబ ఈ యరడు అంశగళు పూర్వోక్త ప్రశ్నక్కె ఉత్తరగళాగి ఆగువదిల్ల. ఆద్దరింద భేదప్రయోజకవాద సర్వజ్ఞత్వ అజ్ఞత్వవన్ను తిళిసువదక్కాగి ఈ యరడు అంశగళు నిరూపిసల్పట్టితు.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి "జన్మాని అతీతాని" యంత హేళిరువదరింద హేకృష్ణ నినగూ జన్మగళిద్దపక్షదల్లి జననమరణరాహిత్యరూపవాద ఈశ్వరత్వవు నినగెయిల్లదె హోగలి. తథాచ "అవినాశి" యంబ ౨-౧౭నే శ్లోకదల్లి ఈశ్వరనిగె నిత్యశరీరవు హేళల్పట్టదల్లవాఅందరె.

మూ॥ అజోఽపిసన్నవ్యయాత్మా భూతానామీశ్వరోఽపిసన్।
ప్రకృతింస్వామధిష్ఠాయ సంభవామ్యాత్మమాయయా॥౬॥

టీ॥ అజోఽపి=దేహతోఽప్యుత్పత్తిశూన్యనాదరూను, అవ్యయాత్మా=వినాశరహితవాద స్వరూప, దేహ, ఇవుగళు వుళ్ళవనాదరూను, భూతానాం ఈశ్వరస్సన్నపి=సకలప్రాణిగళిగూ నియామకనాదరూను, స్వాం=తన్న అధీనవాదంథా, ప్రకృతిం=ప్రకృతినిర్మితగళాద వసుదేవాది దేహగళన్ను, అధిష్ఠాయ=ప్రవేశమాడి, ఆత్మమాయయా=స్వేచ్ఛెయింద, సంభవామి=ప్రాదుర్భవిసుత్తేనె.

వి-అ॥ స్వరూపదిందలు దేహదిందలు అనాదినిత్యనాద నినగె జన్మహ్యాగె ఉంటాగుతదె యంబ శంకానిరాసార్థవాగి "ప్రకృతింస్వాం అధిష్ఠాయ" యంబ అం

ಶವುಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿತು. ನಾನು ನಿತ್ಯನಾದರೂ ಪ್ರಕೃತಿನಿರ್ಮಿತವಾದ ವಸುದೇವಾದಿ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾ ಪ್ರತಿಮಾದಿಗಳಲ್ಯೋಪಾದೀಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತೇನಾದ ಕಾರಣ ಅಜ್ಞಜನರುಗಳು ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಗೂ ಜನ್ಮಉಂಟು ಯಂತ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ತಮೋರೂಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅಜ್ಞಜನರಿಗೆ ಭ್ರಮವಿಷಯನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಾಧೀನವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ವಸುದೇವಾದಿದೇಹಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡ್ಯಾದರೂ ಪ್ರಾಮರ್ಭವಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ಯಂಬ ಶಂಕಾಕ್ಕೂ "ಪ್ರಕೃತಿಂಸ್ವಾಂಅಧಿಷ್ಠಾಯ" ಯಂಬೋದೇ ಉತ್ತರ. ಈ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ "ಸ್ವಾಂಪ್ರಕೃತಿಂ=ನನ್ನಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಯಂತ ಅರ್ಥ. ಹಾಗೆ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುವದು ನನ್ನಸ್ವಭಾವ. ಅದುನನಗೆ ಲೀಲಾರೂಪವು. ಆದಕಾರಣ ಅದರಿಂದನನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಾಪೇಕ್ಷಾ ಇಲ್ಲವೆಂತ ಭಾವ. ಇದರಿಂದ ಜೀವನಜನ್ಮದಹಾಗೆ ನನಗೆಪೂರ್ವದೇಹ ನಾಶಪೂರ್ವಕ ನವೀನ ಮತ್ತೊಂದುಶರೀರ ಸಂಬಂಧರೂಪವಾದ ಜನ್ಮವು ಇಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಸರ್ವದಾನಿತ್ಯವಾದ ಶರೀರಜನರಿಗೆ ಕಾಣಿಸೋಣವೇನನಗೆ ಜನ್ಮವಾದ ಕಾರಣ ಜೀವನ ಜನ್ಮಗಕಿಂತಲು ವಿಲಕ್ಷಣ ಜನ್ಮವುಳ್ಳವನು. ಕಡಿಂದನಾನು ಪೂಜ್ಯನು. ಸರ್ವಜೀವರು ಪೂಜಕರು. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಭೇದವು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿತು.

ಅ॥ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸರ್ವಜನಗಳಿಗೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನ ಅಧರ್ಮನಾಶ ಇವುಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ನನ್ನ ಅವತಾರವು ಯಂತ ಕಾಲನಿರ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯದಾಯದಾಹಿಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿಭಾರತ । ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂಸೃಜಾಮ್ಯಹಂ ॥೭॥ ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯಚದುಷ್ಕೃತಾಂ । ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿಯುಗೇಯುಗೇ ॥ ೮ ॥

ಟೀ॥ ಯದಾಯದಾ=ಯಾವಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಸ್ಯ=ಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಗ್ಲಾನಿಃ=ಲೋಪವು, ಭವತಿ=ಉಂಟಾಗುತದೋ, ಹೇಭಾರತ=ಯಲೋ ಅರ್ಜುನನೆ, ಅಧರ್ಮಸ್ಯ=ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಂ=ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು, ಭವತಿ=ಉಂಟಾಗುತದೋ, ತದಾ=ಆಗೆ, ಅಹಂ=ನಾನು, ಆತ್ಮಾನಂ=ನನ್ನಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಸೃಜಾಮಿ=ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅಂದರೆ ನಾನುಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಸಾಧೂನಾಂ=ಸಜ್ಜನರ, ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ=ರಕ್ಷಣದಗೋಸ್ಕರಲು, ದುಷ್ಕೃತಾಂ=

అయోగ్యజనర, వినాశాయచ=నాశదగోస్కరలూను, ధర్మసంస్థాపనార్థాయ=ధర్మస్థాపనదగోస్కరలు, యుగేయుగే=ధర్మహాని అధర్మవృద్ధియాగువకాలదల్లి, సంభవామి=అవతరిసుత్తేను.

వి_అ॥ అవతారమాడదలేనే సాధుపరిపాలనాది కర్మగళన్ను మాడలు శ్రీపరమాత్మను సమర్థనాదరూ లీలార్థవాగి అవతారద్వారా రక్షణాదిగళన్ను మాడువ పరమాత్మన స్వభావవెంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ ఈరీతియాగి స్వభావదిందలే అవతార మోదలాద వ్యాపారగళు యంత హేళి హాగె తిళియువవరిగె ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ। జన్మకర్మచమేదివ్య మేవంయోవేత్తితత్వతః ।
త్యక్త్వాదేహంపునర్జన్మ నైతిమామేతిసోర్జున ॥ ౯ ॥

టీ॥ యేవం=ఈ రీతియాగి, దివ్యం=అలౌకికవాదంథా, జన్మకర్మచ=జన్మకర్మ ఇవగళన్ను, యః=యావ అధికారియు, తత్వతః=సరియాగి, వేత్తి=తిళియుత్తానో, సః=ఆజ్ఞానియు, దేహం=దేహవన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు, పునర్జన్మ=మత్తొందుజన్మవన్ను, నైతి=హొందువదిల్ల, (కింతు) మాం=నన్నన్ను, హేఅర్జున=యలోఅర్జుననె, ఏతి=హొందుత్తానె. తా॥ పరమాత్మనస్వరూపవన్ను స్వయోగ్యతానుసార యథావత్తాగి తిళిదజ్ఞానియు ముక్తనాగుత్తానెంతభావ.

వి_అ॥ పరమాత్మనజన్మ (అవతార) కర్మ ఈ యెరడన్నూ తిళియువమాత్రదిందలే మోక్ష ఉంటాగుతదెంత ఈ శ్లోకదల్లి హేళిరువదరింద అవరవరయోగ్యతానుగుణవాగె భగవదుపాసనామాడబేకు. చతుర్ముఖరు మాత్రవే సర్వగుణోపాసకరుయెంతసూచితవాగిదె.

అ॥ హీగెతిళిదు ముక్తరాదవరుయారుయిద్దారె అందరె కెలవరిద్దారెంతలు అథవా మేలె ఉక్తవాదజ్ఞానవేమోక్షహేతువెంత హ్యాగెసిద్ధవాగిదె యంబశంకాక్కె ఉత్తరహేళుత్తారె.

మూ॥ వీతరాగభయక్రోధా మన్మయామాముపాశ్రితాః
బహవోజ్ఞానతపసా పూతామద్భావమాగతాః ॥ ౧౦

టీ॥ వీతరాగభయక్రోధాః=నష్టగళాద అభిలాష భీతి కోప ఇవుగళుళ్లంథా, మన్మయాః=నన్నన్నే ప్రధానవాగివుళ్లంథా (నన్నన్నే సర్వోత్తమనెంతతిళదంథా) మాముపాశ్రితాః=నన్నన్నే శరణాగతిహొందిదంథా, బహవః=బహుజనగళు, జ్ఞానతపసా=జ్ఞానదిందలుతపస్సినిందలు, పూతాః=దగ్ధకర్మరాగి (కర్మబంధదిందముక్తరాగి) మద్భావం=నన్నల్లిస్థితియన్ను (ముక్తియన్ను) ఆగతాః=హొందిద్ధారె.

తా॥ పరమాత్మన్న సరియాగితిళదు ఉపాసనామాడి భక్తియింద అవన స్వరూపవన్నాలోచిసి పరోక్షాపరోక్షజ్ఞానవన్ను సంపాదిసిద మహనీయరుగళే భగవత్ప్రసాదద్వారాముక్తరాగిద్ధారె. ఇదరింద అర్జునన ఆక్షేపక్కెసమాధాన హేళల్పట్టితు.

అ॥ సామాన్యవాగి శ్రీపరమాత్మను సర్వోత్తమనెంతతిళదు అన్యదేవతిగళన్ను మత్తు పితృదేవతిగళన్ను కురితు యజ్ఞాదిగళన్ను మాడి ఆకర్మవన్ను అంత్యదల్లి పరమాత్మగె సమర్పణెమాడతక్కవరు త్రైవిద్యరు. ఇంథాత్రైవిద్యరిగూ మత్తు నిన్నన్నే ఆశ్రైసిదవరిగూ మోక్షవన్నుకొట్టరె త్రైవిద్యరిగూ త్వదాశ్రితభక్తరిగూ యేను విశేష అందరె మదాశ్రితజ్ఞానిగళిగూ త్రైవిద్యరిగూ ఫలదల్లి తారతమ్యవుంటు. త్రైవిద్యరిగె స్వర్గాదిఫలగళన్నూ జ్ఞానిగళిగె మోక్షఫలవన్నూ కొడుత్తేనె. తత్తత్సేవానుసారవాగియు మత్తు ప్రబలయోగ్యతానుసారవాగియు ఫలప్రదానదింద ననగె వైషమ్యాదిదోషగళు బరువదిల్ల యంబ అభిప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ యేయథామాంప్రపద్యన్తే తాంస్తథైవభజామ్యహం।
మమవర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాఃపార్థసర్వశః॥ ౧౧॥

టీ॥ యే=యావజ్ఞానిగళు అథవా త్రైవిద్యరు, యథా=యావ మార్గదింద (మోక్షేచ్ఛెయింద అథవా స్వర్గేచ్ఛెయింద) మాం=నన్న

న్ను, ప్రపద్యంతే=హొందుత్తారో, తాన్=అవరుగళన్ను,తథైవ=తత్తద్భజనానుసారదింద లే, అహం=నాను, భజామి=(మోక్ష స్వర్గరూపవాద ఫలవన్ను కొడోణదరింద) సేవిసుత్తేనె, అవర భజనవే ఫలతారతమ్యదల్లి హేతువాగుతదె. జ్ఞానిగళికింతలు త్రైవిద్యరిగసేవెయల్లి విశేషవు యావప్రకారవాదద్దు అందరె హేళుత్తారె. హేపార్థ=యలో అర్జునసే, సర్వశః=సమస్తరాదంథా, మనుష్యాః=జ్ఞానిగళు మత్తు త్రైవిద్యరు, మమవర్త్మ=నన్నమార్గవన్ను, అనువర్తంతే=అనుసరిసుత్తారె.

తా॥ జ్ఞానిగళు మత్తు త్రైవిద్యరసహ నన్నమార్గవన్నే అనుసరిసుత్తారె. ఆదరే జ్ఞానిగళు అనన్యభావదింద సర్వాత్మనా నన్నన్నే సాక్షాత్తాగి భజిసుత్తారె. త్రైవిద్యరు అన్యదేవతా భజనద్వారా అంత్యదల్లి నన్న భజిసుత్తారె. కడింద ఇవరుగళిగె ఫలతారతమ్య ఉంటు. భజన ప్రకారవు ఈవిధవాద విశేషవుళ్ళద్దు.

అ॥ త్రైవిద్యరిగూ భాగవతరిగూ విశేషవేనందరె నానే సర్వయజ్ఞభోక్తను సర్వప్రేరకను యంత ఈ అంశవన్ను తిళిదు భాగవతరు నిష్కామరాగి నన్నన్నే పూజిసుత్తారె. త్రైవిద్యరు ఈతత్త్వవన్ను తిళియదె అన్యదేవతిగళన్ను పూజిసుత్తారెంతహేళుత్తారె.

మూ॥ కాంక్షంతఃకర్మణాంసిద్ధిం యజంతఇహదేవతాః।
క్షిప్రంహిమానుషేలోకే సిద్ధిర్భవతికర్మజా॥ ౧౨ ॥

టీ॥ కర్మణాం=యజ్ఞాదికర్మగళిగె, సిద్ధిం=ఫలసిద్ధియన్ను, కాంక్షంతః=అపేక్షిసువవరాగి, ఇహ=ఈలోకదల్లి, అన్యదేవతాః=ఇతరదేవతిగళన్ను, యజంతే=పూజిసుత్తారె. ఆదరె “మమవర్త్మానువర్తంతే” యంబ పూర్వశ్లోకదల్లి పరమాత్మనిగె సర్వకర్మకర్తృత్వ సర్వకర్మభోక్తృత్వ ఈ యరడు అంశగళూ హేళల్పట్టితు. ఇవగళల్లి జీవరిగె అస్వాతంత్ర్యవదెయాదకారణ సర్వకర్మకర్తృత్వవు పరమాత్మనిగె

సిద్ధవాగితు. సర్వయజ్ఞాదికర్మ ఫలభోక్తృత్వవు యావప్రమాణదింద సిద్ధవాగితు అందరె హేళుత్తారె. యస్మాత్=యావకారణద్దశెయింద, మానుషేలోకే=మనుష్యలోకదల్లి, కర్మజా=కర్మదిందవుంటాదంథా, సిద్ధిః=ఫలవు, క్షిప్రం=శీఘ్రవాగి, భవతి=ఆగుతదో, ఆదకారణ, ‘‘మమవర్త్మానువర్తంతే’’ యంత పూర్వశ్లోకదింద అన్వయ. పరమాత్మను యజ్ఞఫలభోక్తావాదకారణ ఆయజ్ఞదఫలవు యజమానగె శీఘ్రవాగి ఉంటాగుతదె. ఈ విషయదల్లి ‘‘ఓం ఫలమత ఉపపత్తేః ఓం’’ యం బ బ్రహ్మసూత్రవు ప్రమాణవాగిదె అథవా ఈశ్లోకక్కె అర్థాం తర|| త్రైవిద్యరు అన్యదేవతిగళన్ను పూజిసుత్తారాదకారణ అవర అన్యదేవతిగళన్నె హొందబేకు హీగిరలు ‘‘త్రైవిద్యామాంప్రపద్య తే’’ యంతహేళువదు హ్యాగె సంగతవాగుతదె అందరె హేళుత్తారె. ఇహ=ఈలోకదల్లి, కర్మణాం=యాగక్రియావిగళిగె, సిద్ధిం=సిద్ధియన్ను, కాంక్షన్తః=అపేక్షిసువంథా, సర్వశోమనుష్యాః=సర్వ త్రైవిద్యరూ (అంత్యదల్లికర్మవన్ను నన్నల్లి సమర్పిసువదరింద) మమవర్త్మానువర్తం తే=వైష్ణవమార్గవన్నె అనుసరిసుత్తారె. హి=యావకారణద్దశెయింద, కర్మజాసిద్ధిః=కర్మజన్యఫలవు, ఇహ=ఈలోకదల్లి, క్షిప్రంభవతి=శీఘ్ర వాగి ఆగుతదె. తా|| ఈత్రైవిద్యరు పరమాత్మన్ను సర్వోత్తమత్వేన తిళదుఅంత్యదల్లి కర్మఫలవన్ను పరమాత్మనల్లి సమర్పిసుత్తారాదకారణ మధ్యదల్లి అన్యదేవతాభజనె మాడిదరూ అవరుగళు విష్ణ్వారాధకరె ఆదకారణ ‘‘మమవర్త్మానువర్తంతే’’ యంబ అంశవు యుక్తవాగ తదెంతభావ.

అ|| భగవద్భజనె హొర్తాగి ఫలవిల్లవెంబదుహ్యాగె సిద్ధవాగితు యంబ శంకాపరిహారార్థవాగియు అథవా జ్ఞానిగళిగెహ్యాగోహాగె త్రైవిద్యరిగూ మహాఫలవన్నుయాకె కొడబారదు యంబ శంకాపరి

హోరార్థవాగియు పరమాత్మ జగత్పితావాదకారణ పితావాద పరమాత్మనన్ను బిట్టు అన్యదేవతోపాసకరిగె ఫలప్రాప్తియే ఇల్ల. హీగిరలు మహాఫలప్రాప్తియు హ్యాగె ఆగోదు యంబ అభిప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ చాతుర్వర్ణ్యంమయాసృష్టం గుణకర్మవిభాగశః।
తస్యకర్తారమపిమాం విద్ధ్యకర్తారమవ్యయం॥ ౧౩॥

టీ॥ చాతుర్వర్ణ్యం=బ్రాహ్మణాది నాల్కువర్ణగళ సముదాయవు, గుణ కర్మవిభాగశః=సత్వాది * గుణవిభాగదిందలు, † కర్మవిభాగదిందలు, మయా=నన్నింద, సృష్టం=సృష్టిమాడల్పట్టితు. (ఆదరె నీను హ్యాగె సర్వక్కూ కర్తాహో అదరంతే నినగూ మత్తొబ్బను కర్తా ఇరలి యంబ శంకాపరిహారార్థవాగి హేళుత్తారె) తస్య=ఆచాతుర్వర్ణ్యక్కూ, అవ్యయంకర్తారం=నాశరహిత కర్తనాగి, మాం=నన్నన్ను, విద్ధి=తిళి, తథా=హాగె, అకర్తారమపి=కర్త్రంతరరహితనెంతలు, మాం=నన్నన్ను, విద్ధి=తిళి, అథవా-నిన్నింద చాతుర్వర్ణ్యగళు సృష్టగళాదపక్షదల్లి జీవనహాగె నీనూ కర్తావాదకారణ నినగూ కర్మలేపవుంటాగలి అందరె కర్మలేపాభావవన్ను "నమాంకర్మాణి" యంబ ముందినశ్లోకదింద నిరూపిసువంథావరాగి తనగె కర్మలేపవిల్లవెంబదక్కె హేతువన్న హేళుత్తారె) తస్య=ఆచాతుర్వర్ణ్యక్కె, కర్తార

---

* గుణవిభాగ అందరె:—సాత్వికసాత్వికరు రాజససాత్వికరు తామససాత్వికరు యంత జనగళు మూరువిధరుగళు. ఇవరల్లి రాజససాత్వికరన్ను ప్రకృతదల్లి తోకబేకు. అతిసత్వాధిక రజోగుణయుక్తరు బ్రాహ్మణరు. కించిత్సత్వాధిక రజోగుణయుక్తరు క్షత్రియరు. తమోపేక్షయా అధికవాద సమసత్వవుళ్ళ రజోగుణయుక్తరు వైశ్యరు. రజోపేక్షయా అధిక తమోగుణదింద యుక్తవాద తమోపేక్షయా అధికసత్వోపేతరు శూద్రరెంతగుణ విభాగవన్ను తిళితక్కద్దు.

† కర్మవిభాగ అందరె:—బ్రాహ్మణాది యోగ్యకర్మ విభాగవు హదినెంటనే ఆధ్యాయదల్లి నిరూపిసల్పడుత్తదె.

మపి=కర్తారవాగిద్దరూ, మాం=నన్నన్ను, అకర్తారం=జీవవిలక్షణ కర్తారవాదకారణ, అకర్తారం=అకర్తనన్నాగి, విద్ధి=తిళి.

తా॥ జీవను భగవదధీననాదకారణ అస్వతంత్రకర్తను. పరమాత్మను శ్రమచింతాదిగళిల్లదె స్వప్రయోజనవిల్లదె అవాప్తసమస్తకామనాదకారణ ఫలాపేక్షా ఇల్లదె సృష్ట్యాదిగళన్ను మాడుతానాదకారణ అకర్తనెంతలు అనిశికొళ్ళుత్తానెంతభావ.

అ॥ పూర్వశ్లోకదింద ఏను హేళిదన్తాగితు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ నమాంకర్మాణిలిమ్పన్తి నమేకర్మఫలేస్పృహా ।
ఇతిమాంయోఽభిజానాతి కర్మభిర్నసబధ్యతే ॥ ౧౪ ॥

టీ॥ (జీవవిలక్షణ క్రియావృక్లననాదకారణ నాను అకర్తను ఆదకారణ) మాం=నన్నకురితు, కర్మాణి=శుభాశుభకర్మగళు, నలింపంతి=పుణ్యాపాపహేతుకగళాగి ఆగువదిల్ల (అందరె కర్మలేపవు ననగెయిల్ల) జీవరిగె కర్మలేపదల్లి అభినివేశవే హేతు ననగె అంథా అభినివేశనవు ఇల్లవెంత హేళుత్తారె) మే=ననగె, కర్మఫలే=కర్మజన్యవాద ఫలదల్లి, స్పృహా=ఇచ్ఛెయు, న=ఇల్ల, ఆదకారణదిందలూ, (కర్మలేపవిల్లవెంతఅర్థ) కైముత్యన్యాయదిందలూ తనగెకర్మలేపాభావవన్ను హేళుత్తారె. ఇతి=ఈపిథవాగి, మాం=నన్నన్ను, యః=యావఅధికారియు, అభిజానాతి=తిళియుత్తానో, సోపి=ఆతనూకూడా, కర్మభిః=కర్మగళింద, నబధ్యతే=కట్టల్పడువదిల్ల(అందరె అవనిగూ కర్మలేపవిల్ల వెంత అర్థ) బ్రహ్మజ్ఞానిగె కర్మలేపవు ఇల్లదిద్దమ్యాలె బ్రహ్మగె కర్మలేపవు ఇల్లవెంబవిషయదల్లి హేళతక్కద్దేను. పరమాత్మగె కర్మలేప సుతరాం ఇల్లవెంత అర్థ.

తా॥ ఈ శ్లోకదంద జీవేశ్వర ఐక్యవన్ను నిరాకరిసిదరెంతభావ.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకద ఉత్తరార్ధదల్లి "ఇతియోఽభిజానాతి" యంతమాత్ర హేళిదరెసాకు. పూర్వార్ధదల్లిద్ద మాం యంబపదవన్ను ఉత్తరార్ధదల్యూ అన్వ

యిసి బహుదు హీగిరలు మత్తు ఉత్తరార్ధదల్లూ మాం యంత హేళల్పట్టింద విశేషాంశవేనందరె గీతాచార్యరాద తనగూ మూలరూపియాద పరమాత్మనిగూ ఐక్యాంత అభేదవన్ను తిళిసువద గోస్కరవలు మత్తు "న మాం కర్మాణి లింపంతి" "న మే కర్మఫలే స్పృహా" యంతయావను తిళియుత్తానో ఆతను కర్మముక్తనాగుత్తానె అందరె జీవను తన్నన్నే హీగె తిళిదరె ముక్తనాగుత్తానె యంత అజ్ఞరు అపార్థవన్ను హేళలు అవకాశవుంటాగుత్తదె ఆ కారణ ఇంథా అన్యథాజ్ఞాననివర్త్యర్థవాగి "మాం" యంత మత్తు హేళల్పట్టింద పరమాత్మనన్ను యేవం రీతియాగి యావను తిళియుత్తానో ఆతను కర్మబంధరహితనాగుత్తానె యంతలు సూచితవాగుత్తదె.

అ॥ జ్ఞానియాదవను కర్మబంధదింద ముక్తనాగువపక్షదల్లి నానూ జ్ఞానియాద కారణ ననగె కర్మబంధవిల్ల. ఆద కారణ ముక్తిసిద్ధవాగిదె. హీగిరలు యుద్ధమాడు యంతయాకె నియోజిసుత్తి యంత అర్జునను శంకిశిదరె జ్ఞానియూసహా మోక్షదల్లి ఆనందాతిశయార్థవాగి ఈశ్వరారాధనారూప నివృత్తికర్మవన్ను అవశ్యమాడబేకు యంబవిషయదల్లి శిష్టాచారవు అదె యంత శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె.

మూ॥ ఏవంజ్ఞాత్వాకృతంకర్మ పూర్వైరపిముముక్షుభిః।
కురుకర్మైవతస్మాత్త్వం పూర్వైఃపూర్వతరంకృతం॥ ౧౫ ॥

టీ॥ పూర్వైఃముముక్షుభిరపి=మోక్షేచ్ఛుగళాద పూర్వికరిందలూ, ఏవంజ్ఞాత్వా=హీగెతిళిదు, కర్మ=కర్మవు, కృతం=మాడల్పట్టితు (అందరె పరమాత్మన్న తిళిదవరూకూడా కర్మమాడిద్దారెంతభావ) తస్మాత్=ఆదకారణ, పూర్వతరైః=దొడ్డవరింద, కృతం=మాడల్పట్ట, పూర్వతరం=పూర్వికవాదంథా, కర్మైవ=కర్మవన్నేను, కురు=మాడు. తా॥ యద్యపి అపరోక్షిగళిగె మోక్షసిద్ధవాగిద్దరూ, అవరు తమగె మోక్షదల్లి ఆనందాతిశయార్థవాగి కర్మ అవశ్యమాడతక్కద్దు.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి జ్ఞానిగళు కర్మమాడబేకు యంబ విషయదల్లి పూర్వికశిష్టాచారవన్ను హేళిద్దారె యంత నిరూపిసల్పట్టితు. ఈ అంశవు "కర్మణైవ హి సంసిద్ధిం"

యంబ 3-౨౦నే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టదె. మత్తు ఇల్లి హేళిదరె పునరుక్తిదోషవు ప్రాప్తవాగుతదల్లవా. అందరె పూర్వోక్తరాద జనకప్రియవ్రతాదిగళు జ్ఞానిత్వేనపరమాత్మగె వివక్షితరల్ల. ఇల్లి హేళిదవరు వివక్షితరు ఆదకారణ పునరుక్తిదోషబరువదిల్ల.

అ॥ "కుహ" యంత హిందిన శ్లోకదల్లి కర్మ అవశ్య కర్తవ్యవెంత హేళల్పట్ట కర్మస్వరూపవన్ను వివరిసువదక్కాగి ఆకర్మదల్లి జిజ్ఞాసెహుట్టిసువదక్కాగి కర్మవు అత్యంత దుర్జ్ఞేయవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ కింకర్మకిమకర్మేతి కవయోప్యత్ర మోహితాః ।
తత్తేకర్మప్రవక్ష్యామి యజ్ఞాత్వామోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ ౧౬ ॥

టీ॥ కర్మ=కర్మవు, కిం=యంథాస్వరూపవు, అకర్మ=విరుద్ధకర్మవు మత్తు కర్మాభావవు,కిం=యంథాస్వరూపవు, ఇతి=యంత, అత్ర=ఈ కర్మవిషయదల్లి, కవయోపి=కవిగళూను, మోహితాః=విభ్రమ ఉళ్ళవరాగుత్తారె. (ఆదరె అదరస్వరూపవన్ను హేళుఅందరె) తత్=ఆదకారణ, కర్మ=కర్మవన్ను, తే=నినగోస్కర, ప్రవక్ష్యామి=హేళుత్తేనె. యత్=యావకర్మవన్ను, జ్ఞాత్వా=తిళిదు, అశుభాత్=కర్మబంధద్దశెయింద, మోక్ష్యసే=బిడిసికొళ్ళువు త్తి. తా॥ కర్మయింథావిధవాదద్దు. అకర్మ యింధావిధవాదద్దు. వికర్మ యింథావిధవాదద్దు. యంత ప్రత్యేక ప్రత్యేకవాగి తిళియువదు జ్ఞానిగళిగూ అశక్యవెంతభావ.

వి-అ॥ పూర్వార్ధదల్లి కర్మ-అకర్మ-వికర్మ ఈమూరు, జ్ఞానిగళిగూ తిళియలు అశక్యగళు యంతహేళి ఉత్తరార్ధదల్లి అంథాకర్మవన్ను హేళుత్తేనె యంత హేళల్పట్టితు. కర్మవన్నుమాత్ర హేళిదరె ఉళిద అకర్మ వికర్మగళన్ను హ్యాగె తిళియువదు యంత శంకాబందరె కర్మవన్ను ఉపలక్షణయా తోకండిద్ధారాదకడింద అకర్మ వికర్మగళన్నుకూడా హేళుత్తారెంత తిళితక్కద్దు-అథవా "తత్తేకర్మ" యంబస్థలదల్లి తే-కర్మయంతలు, తే-అకర్మయంతలు పదమాడిదపక్షదల్లి మూరుకర్మగళన్ను హేళక్షేనె యంత హేళిదహాగె ఆయితు.

అ॥ కర్మాదిగళ స్వరూపజ్ఞానవు అత్యావశ్యకవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ కర్మణోహ్యపిబోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యంచవికర్మణః ।
అకర్మణశ్చబోద్ధవ్యం గహనాకర్మణోగతిః ॥ ౧౭॥

టీ॥ కర్మణః=కర్మద శెయింద, అకర్మ=కర్మమాడదెయిరోణ మత్తు విరుద్ధకర్మ ఇవెరడు, బోద్ధవ్యం=ప్రత్యేకవాగి తిళియతక్కద్దు. వికర్మణః=విరుద్ధకర్మద శెయింద, కర్మ=అకర్మ ప్రత్యేకవాగి తిళితక్కద్దు. అకర్మణశ్చ=అకర్మద శెయింద కర్మ వికర్మ ఇవెరడు, బోద్ధవ్యం=ప్రత్యేకవాగి తిళితక్కద్దు (యాకందరె) కర్మణః=కర్మద, గతిః=జ్ఞానవు, గహనా=తిళియలశక్యవాదద్దు.

వి-అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి కర్మపరమదుర్జ్ఞేయవెంత హేళల్పట్టిద్దరూ శాపాది ప్రబలకారణదింద కర్మస్వరూపవన్ను తిళియువదు మహాదుర్ఘటవెంత శంకాబర బహుదు. ఈశంకాపరిహారార్థవాగి స్వభావదిందలే కర్మమార్గ మహాకఠినవెంత తిళిసువదకోస్కర "గహనాకర్మణోగతిః" యంత ఈ శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టితు.

అథవా॥ అ॥ "కర్మప్రవక్ష్యామి" యంత ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట కర్మాదిగళ స్వరూపవన్ను హేళుత్తారె. ఈపక్షదల్లి కర్మ నః అకర్మ నః వికర్మనః యంత పదవిభాగ మాడతక్కద్దు.

టీ॥ కర్మ=కర్మవు, నః=నమగళద శెయింద, భవతి=ఆగుతదె, హీగెవికర్మ అకర్మగళిగె తిళితక్కద్దు. కర్మాదిస్వరూపవు స్వతంత్రవల్ల మత్తేనందరె భగవదధీనవెంత తిళితక్కద్దు. "నః" యంత బహువచన ప్రయోగవు పరమాత్మన బహురూప వివక్షయాచరితార్థవాగుతదె. ఈరీతియాగి కర్మస్వరూపజ్ఞానవు అశక్యవెంత హేళుత్తారె. "గహనాకర్మణోగతిః" యంబవాక్యక్కె పూర్వదహాగె అర్థ. ఈ అంశవన్ను హేళిద్దు శ్రోతృగళిగె ఆదరోత్పాదనార్థ వెంత తిళితక్కద్దు.

తా॥ కర్మ అకర్మ వికర్మ ఇవగళ స్వరూపవన్ను ప్రత్యేక ప్రత్యేకవాగి తిళిబేకాదరె కర్మప్రవర్తకనాద ఈశ్వరను హొరతు యారిందలూ నిశ్చైసలశక్యగళు. ఆదకారణ హే అర్జున నానుహేళతేను.

ಅದರಂತೆ ನೀನುವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನ್ನುಕುರಿತು ಹೇಳಿದನೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಕರ್ಮಾದಿಗಳಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಂಥಾವರಾಗಿ ಆ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಕರ್ಮಣ್ಯಕರ್ಮಯಃಪಶ್ಯೇದಕರ್ಮಣಿಚಕರ್ಮಯಃ ।
ಸಬುದ್ಧಿಮಾನ್ಮನುಷ್ಯೇಷು ಸಯುಕ್ತಃಕೃತ್ಸ್ನಕರ್ಮಕೃತ್ ॥೧೮॥

ಟೀ॥ ಕರ್ಮಣಿ=ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮವು, (ಕ್ರಿಯಮಾಣೇಸತಿ=ಮಾಡುತ್ತಿರುವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಸ್ಯ=ತನಗೆ) ಅಕರ್ಮ=ಕರ್ಮಾಭಾವವನ್ನು, ಯಃ=ಯಾವಾತನು, ಪಶ್ಯೇತ್=ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ (ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತನು ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ. ಕಿಂತುಭಗವದಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಯಂತ ಯಾವನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ) ಅಕರ್ಮಣಿ=ಜೀವನುಕರ್ಮಮಾಡದೆಯಿರತಕ್ಕ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ) ಕರ್ಮ=ಕರ್ಮವನ್ನು, ಯಃಪಶ್ಯೇತ್=ಯಾವನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ (ಅಂದರೆ ಜೀವನವ್ಯಾಪಾರವು ಇದ್ದರೂಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸರ್ವದಾಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸುಷುಪ್ತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆನೇಕುದರೆ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಯಂತತಿಳಿಧಾನೋ) ಸಃ=ಆತನು, ಮನುಷ್ಯೇಷು=ಮನುಷ್ಯರಗಳಲ್ಲಿ, ಬುದ್ಧಿಮಾನ್=ಪ್ರಶಸ್ತಬುದ್ಧಿವುಳ್ಳವನು. ಸಃ=ಆತನು, ಯುಕ್ತಃ=ಜ್ಞಾನೋಪಾಯವುಳ್ಳವನು. ಸಃ=ಆತನು, ಕೃತ್ಸ್ನಕರ್ಮಕೃತ್=ಸ್ವಯೋಗ್ಯಜ್ಞಾನಮೋಕ್ಷ ಇವುಗಳನ್ನು ಫಲವಾಗಿವುಳ್ಳ ಸಕಲಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. ಅಥವಾ॥ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮಣಿ=ವಿಧಿಬದ್ಧನಾದ ಜೀವನಲ್ಲಿ, ಅಕರ್ಮ=(ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವದೆಯಾದಕಾರಣ) ಕರ್ಮಾಭಾವವನ್ನು, ಯಃಪಶ್ಯೇತ್=ಯಾವನುತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ, ತಥಾ=ಹಾಗೆ, ಅಕರ್ಮಣಿ=ಕರ್ಮವಿಧಿಯು ತತ್ಫಲವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಕಾರಣ ಅಕರ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮ=ಕರ್ಮವನ್ನು, ಯಃ=ಯಾವನು, ಪಶ್ಯೇತ್=ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ (ಅಂದರೆ ಸರ್ವಕರ್ಮಕರ್ತಾವಾದಕಾರಣ ಸರ್ವಕರ್ಮ

గళు భగవదధీనగళే యంత యావను తిళియుత్తానో) సః=ఆతను, ఘనుష్యేషు ఇత్యాది అవశిష్ట పదగళిగె పూర్వవత్ అర్థ.

తా॥ సాత్వికజీవను విధిబద్ధనాగి వర్ణాశ్రమోచిత కర్మగళన్ను మాడువకాలదల్లి శ్రీహరియు సర్వకర్మగళన్నుమాడిసుత్తానె అవనే స్వతంత్రను నాను అస్వతంత్రను యంతతిళిదు ఫలాపేక్షా ఇల్లదలే ఈశ్వరప్రసాదకామనాగి కర్మవన్ను ఈశ్వరనల్లిసమర్పిసువవను జ్ఞానద్వారాముక్తనాగుత్తానె.

వి-అ॥ కర్మస్వరూపవన్ను హేళుత్తేనె యంత శ్రీకృష్ణనింద ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టితల్లవా. ఈ శ్లోకార్థదింద కర్మ అకర్మ వికర్మ ఇవుగళ స్వరూపగళు హ్యాగె జ్ఞాతగళాగుతవె అందరె పరమాత్మను పరాపేక్షా ఇల్లదలె కర్తృత్వవుళ్ళవను. జీవను భగవదధీనవాద కర్తృత్వ శక్తివుళ్ళవను యంత తిళిదు వర్ణాశ్రమవిహిత అనుష్ఠానక్కె కర్మయంతనామ. ఇంథాకర్మవన్ను మాడదిరోణవే అకర్మ. నిషిద్ధకర్మవు వికర్మవు యంతసూచిసల్పట్టితు.

అ॥ తన్నల్లి కర్తృత్వాభిమాన పూర్వక వర్ణాశ్రమోచిత కృత్స్నకర్మకరణమాత్రవే కర్మశబ్దార్థవల్ల మత్తు కామాదిగళ పరిత్యాగవూ అత్యావశ్యకవాదద్దు యంబ అభిప్రాయదింద కర్మస్వరూపవన్ను వివరిసుత్తారె. "యస్య" త్యాది ౫ శ్లోకగళింద.

మూ॥ యస్యసర్వేసమారంభాః కామసఙ్కల్పవర్జితాః ।
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం తమాహుఃపణ్డితంబుధాః ॥౧౯॥

టీ॥ యస్య=యావపురుషగె, సర్వేసమారంభాః=సర్వకర్మోపక్రమగళు, కామసంకల్పవర్జితాః=* కామ † సంకల్ప ఇవుగళింద రహితగళాగి, భవంతి=ఆగుతవో, తం=అంథా, జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం=ప

* కామ-ఫలదల్లి ఇచ్ఛా. † సంకల్ప-ఈ కర్మదింద స్వర్గాదిఫలవన్ను సాధిసికొళ్ళుత్తేనె యంబ నిశ్చయజ్ఞాన.

రమాత్మనాగి స్వతంత్రకర్తృత్వవన్ను అనంతరతనగె స్వాతంత్ర్యేణ కర్మాభావవన్ను తిళిదంథాతనన్ను, బుధాః=జ్ఞానిగళు, పండితం=తత్త్వజ్ఞానియన్నాగి, ఆహుః=హేళుత్తారె. తా॥ యావ అధికారియు కర్మమాడువకాలదల్లి పూర్వశ్లోకోక్త నియమదిందసహ మమతాత్యాగ ఫలత్యాగ కర్తృత్వత్యాగ పూర్వకవాగి కర్మవన్ను మాడుత్తానో అతన్నే మహాజ్ఞానియన్నాగి హేళుత్తారె.

అ॥ కామ సంకల్ప పరిత్యాగ మాత్రదిందలె కర్మస్వరూప పూర్ణవాగువదిల్ల. కర్మఫలదల్లి స్నేహత్యాగవూకూడా ఆవశ్యకవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ త్యక్త్వాకర్మఫలాసఙ్గం నిత్యతృప్తోనిరాశ్రయః।
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోపి నైవకిఞ్చిత్కరోతిసః ॥ ౨౦ ॥

టీ॥ కర్మఫలాసంగం=కర్మదల్లూ ఫలదల్లూ స్నేహవన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు, నిత్యతృప్తః=నిత్యతృప్తనాగియు, నిరాశ్రయః=నిరాశ్రయనాగియు ఇద్దపరమాత్మన ప్రతిబింబను యంబజ్ఞాన వుళ్ళవనాద వివేకియు, కర్మణి=కర్మదల్లి, అభిప్రవృత్తోపి=ప్రవృత్తనాదాగ్యూ, సః=అతను, నైవకించిత్కరోతి=స్వాతంత్ర్యదింద యావకర్మవన్నూ మాడువదిల్ల. తా॥ కర్మఫలవాద స్వర్గాదిగళల్లి స్నేహవన్నిడదె (అందరె మనసాఫలవన్ను అనుసంధానమాడదె) విధియల్లిహేళల్పట్ట కర్మగళన్ను అనుష్ఠిసువజ్ఞానియు తాను కర్మమాడిదరూ మాడదిద్దవనెంత తన్నన్ను తిళియుత్తానె.

అ॥ కామ సంకల్పఇవుగళన్ను బిడువదక్కె ఉపాయవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా త్యక్తసర్వపరిగ్రహః।
శారీరంకేవలంకర్మ కుర్వన్నాప్నోతికిల్బిషం ॥ ౨౧ ॥

టీ॥ యతచిత్తాత్మా=నిగ్రహిసల్పట్ట చిత్త*మనస్సు ఇవుగళుళ్ళంథావనాగి, నిరాశీః=నిష్కామనాగి, త్యక్తసర్వపరిగ్రహః=బిడల్పట్ట సర్వపరిగ్రహవుళ్ళవనాగియు (అందరె దేహేంద్రియాది పరిగ్రహదల్లి అభిమానత్యాగవుళ్ళవనాగి) భవతి=ఆగుత్తానె. కేవలం శారీరం=కేవల శరీరయాత్రార్థవాగియే, కర్మ=కర్మవన్ను, కుర్వన్=మాడతక్కంథా పురుషను, కిల్బిషః=కర్మబంధవన్ను, నాప్నోతి=హొందువదిల్ల. మనోనిగ్రహదింద లే కామసంకల్పాదిత్యాగగళువుంటాగుతదెంతభావ.

వి-అ॥ "నైవకించిత్" యంబ పూర్వశ్లోకదల్లి కర్మగళు మిథ్యాభూతగళుకడింద కర్మమాడిదరూ మాడదిద్దవనాగుత్తానె యంబ అన్యథాజ్ఞాననిరాసార్థవాగి "కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషం" (అందరె శరీరయాత్రార్థవాద కర్మబంధకవాగువదిల్ల. తదితరకర్మగళు బంధకగళాగుత్తవె) యంత హేళల్పట్టితు. ఇదరింద బంధకగళాద కర్మగళు మిథ్యాభూతగళల్ల యంత ఏర్పడుత్తదె.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి "యతచిత్తాత్మ" యంత హేళల్పట్టితు. ఈగ ఆతన లక్షణవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యదృచ్ఛాలాభసన్తుష్టో ద్వన్ద్వాతీతో విమత్సరః।
సమస్సిద్ధావసిద్ధౌచ కృత్వాపిననిబధ్యతే ॥ ౨౨॥

టీ॥ యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టః=ప్రయత్నవిల్లదే ప్రాప్తవాదధనాదిగళింద తృప్తివుళ్లవనాగి, ద్వంద్వాతీతః=(సుఖ దుఃఖ లాభ అలాభ జయ అజయ) ఆద ఈద్వంద్వగళన్ను అతిక్రమిశిదవనాగి, విమత్సరః=మాత్సర్యరహితనాగి (అందరె అన్యనునన్న అధీననాగలిల్లవెంబమనఃఖేదరహితనాగి) ద్వంద్వాతీతత్వప్రకారవు యంథాద్దందరె:—సిద్ధౌ అసిద్ధౌచ=కార్యసిద్ధియాదరూ ఆగదిద్దరూ, సమః=(తత్ప్రయుక్త) గర్వ విషాదగళన్ను హొందదేయిద్దంథా పురుషను, కృ

* మనస్సుతత్తత్కారణవిశేషగళింద నామవిశేషగళన్ను హొందుత్తదె. 1. వస్తువినల్లి సంశయవుంటాదకాలదల్లి "మనః" యంతలు. 2. వస్తువినస్మరణకాలదల్లి "చిత్త" యంతలు. 3. వస్తువినల్లి మమతావుంటాదకాలదల్లి "అహంకార" యంతలు. 4. వస్తువినల్లి నిశ్చయవుంటాగువకాలదల్లి "బుద్ధియంతలు". 5. వస్తువినల్లి ధైర్యమాడువకాలదల్లి "చేతన" యంతలు మనస్సిగెనామగళు.

ತ್ವಾಪಿ=ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ (ತೇನ=ಆಕರ್ಮದಿಂದ) ನನಿಬಧ್ಯತೇ=ಬಂಧವಿಷಯನಾಗುವದಿಲ್ಲ. ತಾ॥ ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭಸಂತುಷ್ಟತ್ವಾದಿ ಈ ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತಸರ್ವಧರ್ಮಗಳು ಮನೋನಿಗ್ರಹಾವುಳ್ಳವಗೆ (ಅಂದರೆ ಯತಚಿತ್ತಾತ್ಮಗೆ) ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂತ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅ॥ ‹‹ಯಸ್ಯಸರ್ವೇಸಮಾರಂಭಾ'' ಯಂಬ ೧೯ನೇ ಶ್ಲೋಕ ಮೊದಲು ೨೨ನೇ ಶ್ಲೋಕವರಿಗೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಏಕತ್ರಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಗತಸಂಗಸ್ಯಮುಕ್ತಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥಿತಚೇತಸಃ ।
ಯಜ್ಞಾಯಾಚರತಃಕರ್ಮ ಸಮಗ್ರಂಪ್ರವಿಲೀಯತೇ ॥ ೨೩ ॥

ಟೀ॥ ಗತಸಂಗಸ್ಯ=ಫಲಸ್ನೇಹರಹಿತನಾದಂಥಾ, ಮುಕ್ತಸ್ಯ=ದೇಹಾದ್ಯಭಿಮಾನಶೂನ್ಯನಾದಂಥಾ, ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದ್ಯಭಿಮಾನರಹಿತನಾದಂಥಾ, ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥಿತಚೇತಸಃ=ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನದಲ್ಲೇ ಅಭಿನಿವಿಷ್ಟವಾದಚಿತ್ತವೃತ್ತಿವುಳ್ಳಂಥಾ, ಯಜ್ಞಾಯ=ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಕರ್ಮ=ಕರ್ಮವನ್ನು, ಆಚರತಃ=ಮಾಡುವಂಥಾ ಪುರುಷಗೆ, ಸಮಗ್ರಂ=ನಮಸ್ತಕರ್ಮವು, ಪ್ರವಿಲೀಯತೇ=ಬಂಧಕವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ತಾ॥ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‹‹ಗತಸಂಗಸ್ಯ'' ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ‹‹ಯಸ್ಯಸರ್ವೇಸಮಾರಂಭಾಃ'' ಯಂಬ ೧೯ನೇ ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತ ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ‹‹ಮುಕ್ತಸ್ಯ'' ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ‹‹ತ್ಯಕ್ತಸರ್ವಪರಿಗ್ರಹಃ'' ಯಂಬ ೨೧ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಗ್ರಹ ತ್ಯಾಗರೂಪವಾದ ದೇಹಾದ್ಯಭಿಮಾನಶೂನ್ಯತ್ವವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ‹‹ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥಿತಚೇತಸಃ'' ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ‹‹ಕರ್ಮಣ್ಯಕರ್ಮಯಃಪಶ್ಯೇತ್'' ಯಂಬ ೧೮ನೇ ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತಪರಮಾತ್ಮಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವ ತನಗೆ ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಪ್ರಮೇಯವು ಮತ್ತು ‹‹ನಿತ್ಯತೃಪ್ತೋನಿರಾಶ್ರಯಃ'' ಯಂಬ ೨೦ನೇ ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಭಗವತ್ಸಾದೃಶ್ಯರೂಪ ಪ್ರತಿಬಿಂಬತ್ವ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರಕೃತ ಈಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕೋಕ್ತಪ್ರಮೇಯವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಬಿಧ್ಯಾರೋ ಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

అ॥ "తత్తేకర్మప్రవక్ష్యామి" యంబ ౧౬ నేశ్లోకదల్లి ప్రతిజ్ఞా మాడల్పట్ట కర్మస్వరూపవన్ను సంక్షేపవాగియు విస్తారవాగియు ప్రతిపాదనెమాడి పూర్వశ్లోకదింద ఉపసంహరిసి తదుక్త జ్ఞానావస్థితచేతస్థవన్ను వివరిసుత్తారె.

మూ॥ బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం।
బ్రహ్మైవతేనగంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా॥ ౨౪॥

టీ॥ అర్పణం=దర్వీమొదలాద యజ్ఞపాత్రవు, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవు, హవిః=హవిస్సు, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవు (హీగె అగ్నౌ బ్రహ్మణా యంబపదగళన్నూ ప్రథమాంతవాగిమారిశి అర్థ హేళబేకు) అగ్నిః=అగ్నియు, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవు, హుతం=హోమవు, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవు (ఇల్లిప్రాయపాఠద్దశెయింద పూర్వోక్తపదగళు ప్పూరసల్పట్టితు) సమాధినా=(పరమాత్మనల్లి) మనస్సన్ను ఇడోణదరిందసహితవాద, కర్మచ=అగ్నిహోత్రాది కర్మవూకూడా, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవు (ఇతిమాంయః జానాతి=యంతనన్నయావ అధికారియు తిళియుత్తానో) తేన=అవనింద, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవు, గంతవ్యం=హోందలిక్కె యోగ్యవు. అందరె ఇంథాజ్ఞానిగె బ్రహ్మప్రాప్తిలక్షణవాద మోక్షవు ఆగుతదెంత అర్థ. (ఈశ్లోకదల్లి సర్వపదార్థగళిగూ బ్రహ్మ అభేదహేళల్పట్టదె. హీగెతిళియోణవు పరమ అసంగతవాదకారణ "త్వదధీనం యతస్సర్వం యదధీనాయస్యసత్తా తత్తదిత్యేవభణ్యతే" యంబ ప్రమాణానుసారవాగి సర్వపదార్థగళు భగదధీనగళాదకడింద భగవదభిన్నత్వే ఔపచారికప్రయోగవు మాడల్పట్టదె. ఇదరింద "జ్ఞానావస్థితచేతః" యంబపదోక్త పరమేశ్వరజ్ఞానవు ఈరీతియాదద్దెంతస్పష్టీకృతవాగితు. అథవా "బ్రహ్మణాహుతం" యంత ఒందు తృతీయ్యాంత మత్తొందు ప్రథమాంతవాద ఈ యరడుపదగళ

బలదింద పూర్వోక్తన్యాయవన్ను సరిసి బ్రహ్మణి అర్పణం బ్రహ్మణో హవిః బ్రహ్మణో అగ్నౌ బ్రహ్మణః కర్మయెంత తిరిగిసికొండు ఈ సర్వపదార్థ సముదాయవూ బ్రహ్మస్వామిక (అందరె ఈహవిరాది పదార్థగళిగె పరమాత్మనే నియామకను యెంత యావను తిళితానో ఆతనింద పరబ్రహ్మహొందల్పడుతదెంత అన్వయార్థ మాడతక్కద్దు. పూర్వదల్లి స్వాతంత్ర్యాభిమానత్యాగవు సత్కర్మక్కె అంగభూతవాదద్దు యెంత హేళల్పట్టితు. ఆదరె ఆస్వాతంత్ర్యాభిమాన త్యాగవన్ను యెల్లిమాడతక్కద్దు. బిడల్పట్టస్వాతంత్ర్యాభిమాన వుళ్ళవస్తువుయార ఆధీన. పరమాత్మగోస్కరమాడతక్క కర్మయావవిధవాదద్దు, యెంబ ఈమూరు శంకాగళు ఇదరింద పరిహృతగళాగితు. హ్యాగెందరె హవిరాదిగళల్లి స్వాతంత్ర్యాభిమాన మాడకూడదెంతలు ఈసమస్తవస్తుగళూ బ్రహ్మాధీనవెంతలు విష్ణువినల్లి సమర్పిసువకర్మవే విష్ణూద్దేశకకర్మవెంతలు ఈ శ్లోకదల్లి నిరూపిసల్పట్టదాదకారణ పూర్వోక్తశంకాత్రయక్క అవకాశవిల్లవెంతభావ.

అ॥ పూర్వదల్లి భగవదధీనకర్తృత్వానుసంధానపూర్వకవాగి భగవత్ప్రీత్యుద్దేశదింద వర్ణాశ్రమవిహిత అనుష్ఠానవె కర్మయెంత సామాన్యవాగి కర్మస్వరూపవు హేళల్పట్టితు. ఆకర్మస్వరూపవు యజ్ఞాది భేదదింద భిన్నవాగుత్తదె యెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ దైవమేవాపరేయజ్ఞం యోగినఃపర్యుపాసతే ।
బ్రహ్మాగ్నావపరేయజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజుహ్వతి ॥ ౨౫॥

టీ॥ అపరే=కెలవరాదంథా, యోగినః=యతిగళు, దైవం=విష్ణువన్ను, యజ్ఞం=యజ్ఞవాగిరోణహ్యాగోహాగె, పర్యుపాసతే=ఉపాసనామాడుత్తారె (అందరె భగవదుపాసనవన్నే యజ్ఞత్వేన అనుష్ఠిసుత్తారె) అథవా, యజ్ఞం=యజ్ఞరూపనాదంథా, దైవం=పరమాత్మనన్ను, పర్యుపాసతే=యజ్ఞత్వేన వుపాసనామాడుత్తారె. అపరే=కెలవరు, బ్ర

హ్మాగ్నౌ=బ్రహ్మాఖ్య అగ్నియల్లి, యజ్ఞేన=అగ్నిహోత్రాది యజ్ఞదింద, యజ్ఞం=యజ్ఞనామక పరమాత్మన్నకురితు, ఉపజుహ్వతి=హోమమాడుత్తారె. అథవా, బ్రహ్మాగ్నౌ=బ్రహ్మాఖ్య అగ్నియల్లి, యజ్ఞం=అగ్నిహోత్రాదియజ్ఞవన్ను, యజ్ఞేనైవ=యజ్ఞనామక పరమాత్మన నిమిత్తదిందలె, జుహ్వతి=సమర్పణె మాడుత్తారె, అందరె సర్వవన్ను యజ్ఞనామకవిష్ణ్వధీనవెంతతిళిదు తన్నల్లి స్వాతంత్ర్యాభిమానవన్ను బిట్టు మాడల్పట్ట కర్మవన్ను విష్ణువినల్లి సమర్పిసుత్తారె.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి పూర్వార్ధద ప్రథమార్ధదింద భగవదుపాసనారూపవార యజ్ఞవన్నే యతిగళుమాడుత్తారెంత హేళిద్దరింద 31నే శ్లోకదల్లి యజ్ఞహీనరిగె పరలోకాదిగళు ఆగువదిల్లవెంత ముందెనిరూపిసల్పడుత్తదాదకారణ యత్యాశ్రమక్కెలోపబరలియెంబ శంకెయుపరిహృతవాగితు. హ్యాగందరె ఆయతిగళిగూ భగవదుపాసనారూపయజ్ఞవు విహితవాగిదె యాదకారణ ఆశంకాక్కె అవకాశవిల్ల. ఈశ్లోకదల్లిరువ యజ్ఞేన యెంబపదవు వక్ష్యమాణ శ్లోకగళల్లి అన్వయిసుత్తదె.

మూ॥ శ్రోత్రాదీనీంద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషుజుహ్వతి ।
శబ్దాదీన్విషయానన్యే ఇంద్రియాగ్నిషుజుహ్వతి ॥ ౨౬ ॥

టీ॥ అన్యే=కెలవయోగిగళు, శ్రోత్రాదీని=కివిమొదలాద, ఇంద్రియాణి=జ్ఞానేంద్రియగళన్ను (యజ్ఞేన=భగవత్పూజాత్వ నిమిత్తదింద, సంయమాగ్నిషు=నియమనాగ్నిగళల్లి, జుహ్వతి=హోమమాడుత్తారె (అందరె ఇంద్రియగళన్ను నియమన మాడికొండు సర్వవూ యజ్ఞాఖ్య భగవదధీనవు ఇతరరిగె స్వాతంత్ర్యవిల్లవెంతతిళిదు ఉపాసనా మాడుత్తారె) అన్యే=మత్తూ కెలవయోగిగళు, శబ్దాదీన్=శబ్దాదిగళాదంథా, విషయాన్=విషయగళన్ను, ఇంద్రియాగ్నిషు=శ్రోత్రాది ఇంద్రియాఖ్య అగ్నిగళల్లి,జుహ్వతి=హోమమాడుత్తారె. అందరె సర్వవూ యజ్ఞనామక భగవదధీనవెంతతిళిదు స్వాతంత్ర్యాభిమాన త్యాగపూర్వకవాగి భగవత్పూజాత్వేన విషయగళన్ను అనుభవిసుత్తారె.

తా॥ కెలవయోగిగళు, విషయేంద్రియ సంబంధగళు తజ్జన్య సుఖాదిగళు అనుభవిసోణవూకూడా భగవదిచ్ఛేయిందలే ఆగుతవెంతలు పరమాత్మనె సర్వప్రేరకనెంతలు తిళదు ఈపూర్వోక్తయావత్తూ భగవత్పూజె యంత అనుసంధాన మాడికొళ్ళుత్తారె.

మూ॥ సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణిచాపరే ।
ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ జుహ్వతిజ్ఞానదీపితే ॥ ౨౭ ॥

టీ॥ అపరే=మత్తు కెలవయోగిగళు, సర్వాణి=సమస్తగళాద, ఇంద్రియకర్మాణి=(వాక్ పాణి పాయు పాద ఉపస్థగళాద) కర్మేన్ద్రియ వ్యాపారగళన్ను, తథా=హాగె, ప్రాణకర్మాణి=ప్రాణాపానాది వ్యాపారగళన్నూకూడా, జ్ఞానదీపితే=జ్ఞానదింద అభివృద్ధవాద, ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ=మనోనియమనరూప ఉపాయవెంబ అగ్నియల్లి, జుహ్వతి=హోమమాడుత్తారె. తా॥ కెలవ యతిగళు భగవదధీనతాజ్ఞానపూర్వకవాగి తన్నల్లి స్వాతంత్ర్యాభిమానవన్ను బిట్టు మనస్సన్ను నిగ్రహిసి కర్మేన్ద్రియాదివ్యాపారగళన్ను నియమనమాడువదే భగవత్పూజె యంతతిళిధారె.

మూ॥ ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞాస్తథాపరే ।
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చయతయస్సంశితవ్రతాః॥ ౨౮॥

టీ॥ అపరే=మత్తుకెలవరు, ద్రవ్యయజ్ఞాః=ద్రవ్యదింద పూజామాడతక్కవరు, (కేచన=కెలవరు) తపోయజ్ఞాః=భగవదర్పణబుధ్యామాడల్పట్ట కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాది తపోయజ్ఞవుళ్ళవరు. (కేచన=కెలవరు) యోగయజ్ఞాః=ధ్యానమాడతక్కవరు (కేచన=కెలవరు) స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాః=విష్ణుపూజాత్వేన అధ్యయన శ్రవణాదిరూప యజ్ఞవుళ్ళవరు. (మత్తుకెలవరు) సంశితవ్రతాః=తీక్ష్ణవ్రతవుళ్ళవరు. (కెలవరు) యతయః=యత్నశీలరు. తా॥ పూర్వోక్తసర్వరూ స్వస్వయోగ్యతానుసార నా

ನಾಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಭಗವದುಪಾಸಕರಾದಕಾರಣ ಸರ್ವರೂ ಯಜ್ಞಮಾಡತಕ್ಕ-ವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅಪಾನೇಜುಹ್ವತಿಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಾಣೇಽಪಾನಂತಥಾಪರೇ।
ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗತೀರುದ್ಧ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರಾಯಣಾಃ॥೨೯॥

ಟೀ॥ ಅಪರೇ=ಮತ್ತುಕೆಲವರುಗಳು, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರಾಯಣಾಃ=ವಾಯುನಿರೋಧದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗತೀ=ಪ್ರಾಣಅಪಾನ ಈವಾಯುಗಳ ಸಂಚಾರವನ್ನು, ರುಧ್ವಾ=ನಿರೋಧಮಾಡಿ, ಅಪಾನೇ=ಅಪಾನವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣಂ=ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು, ಜುಹ್ವತಿ=ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣೇ=ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ, ಅಪಾನಂ=ಅಪಾನವಾಯುವನ್ನು, ಜುಹ್ವತಿ=ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಿ-ಅ॥ ವಾಯುದೇವರು ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿ ಐದುರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿ ಐದು ಜಡವಾಯುಗಳಿಗೆ ಅವಾಂತರ ನಿಯಾಮಕರಾದ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿ ಐದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವಜೀವರ ಶರೀರದಲ್ಯೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ, ಗುದದಲ್ಲಿ-ಅಪಾನ, ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ-ಸಮಾನ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ-ಉದಾನ, ಸರ್ವಶರೀರದಲ್ಯೂ-ವ್ಯಾನ, ಈರೀತಿಯಾಗಿ ವಾಯುಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥಾವಾಯುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಮುಖ್ಯ ವಾಯುದೇವರ ಅಮಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಈವಾಯುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೇಚಕ (ಹೊರಗೆಬಿಡತಕ್ಕ-ಘಾಳಿ) ಪೂರಕ (ವಳಗೆತೋಕತಕ್ಕದ್ದು) ಕುಂಭಕ (ವಳಗೆತಟಸ್ಥವಾಗಿನಿಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು) ಯಂತ ಮೂರುವಿಧವಾದದ್ದು. ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಅಪಾನಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಯನಮಾಡೋಣದರಿಂದಲೂ ಅಪಾನವಾಯುವನ್ನು ಪ್ರಾಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಯನಮಾಡೋಣದರಿಂದಲೂ ಕುಂಭಕಸ್ಥಾಪನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ವಾಯುಜಯ. ಈ ವಾಯುಜಯವನ್ನೆ ಭಗವದಾರಾಧನೆ ಯಂತ ತಿಳಿಥಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅಪರೇನಿಯತಾಹಾರಾಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ಪ್ರಾಣೇಷುಜುಹ್ವತಿ।
ಸರ್ವೇಪ್ಯೇತೇಯಜ್ಞವಿದೋ ಯಜ್ಞಕ್ಷಪಿತಕಲ್ಮಷಾಃ॥ ೩೦॥

ಟೀ॥ ಅಪರೇ=ಮತ್ತು ಕೆಲವಯೋಗಿಗಳು, ನಿಯತಾಹಾರಾಃ=ಮಿತಾಹಾರವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಾನ್=ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು, ಪ್ರಾಣೇಷು=ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ, ಜುಹ್ವತಿ=ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಅಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಹಾ

ರದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ). ಅಥವಾ, ಪ್ರಾಣಾನ್=ವಾಗಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಪ್ರಾಣೇಷು=ಮನೋಭಿಮಾನ್ಯಾದಿ ಉತ್ತಮದೇವತೆ ಅಧೀನರುಗಳನ್ನಾಗಿ, ಜುಹ್ವತಿ=ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಭಗವತ್ಪೂಜಾತ್ಮಕಯಜ್ಞ. ಈಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ "ನಿಯತಾಹಾರಾ" ಯಂಬಪದದಿಂದ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆಹಾರನಿಯಮವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಭಗವತ್ಪೂಜಾರೂಪವಾದದ್ದು ಯಂತ ತಿಳಿತಕ್ಕದ್ದು. (ಅಂಥಾ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ) ಯಜ್ಞವಿದಃ=ಯಜ್ಞವನ್ನು ತಿಳಿದಂಥಾ, ಏತೇಸರ್ವೇಪಿ= ಈಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸರ್ವಯೋಗಿಗಳೂನು, ಯಜ್ಞಕ್ಷಪಿತಕಲ್ಮಷಾಃ=ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದನಾಶಿತವಾದ ಪಾಪವುಳ್ಳವರು. ತಾ॥ ಸರ್ವಯೋಗಿಗಳೂನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪೂಜಾಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತರಾಗಿಯು ಅನರ್ಹರಾಗಿಯು ಇಕೋದರಿಂದ ಅವರವರಯೋಗ್ಯತಾನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದೊಂದುಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಭಗವದಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವವರಿಗೂ ಅನುಷ್ಠಿಸದೆ ಇದ್ದವರಿಗೂ ಫಲಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾಮೃತಭುಜೋ ಯಾನ್ತಿಬ್ರಹ್ಮಸನಾತನಂ ।
ನಾಯಂಲೋಕೋಽಸ್ತ್ಯಯಜ್ಞಸ್ಯ ಕುತೋಽನ್ಯಃಕುರುಸತ್ತಮ ॥ ೩೧ ॥

ಟೀ॥ ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾಅಮೃತಭುಜಃ=ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಕೊಟ್ಟು ಅವಶಿಷ್ಟ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡತಕ್ಕಂಥಾ (ಅಂದರೆ ಯಜ್ಞಮಾಡತಕ್ಕಂಥಾ) ಸಾತ್ವಿಕಜೀವರುಗಳು, ಸನಾತನಂ=ಆದ್ಯಂತಶೂನ್ಯವಾದಂಥಾ, ಬ್ರಹ್ಮ= ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು, ಯಾನ್ತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಯಜ್ಞಸ್ಯ=ಯಜ್ಞಶೂನ್ಯನಾದವಗೆ, ಅಯಂಲೋಕಃ=ಅಲ್ಪಸುಖವುಳ್ಳ ಈಮನುಷ್ಯಲೋಕವೇ, ನಾಸ್ತಿ=ಇಲ್ಲ. ಹೇಕುರುಸತ್ತಮ=ಯತ್ರೈಅರ್ಜುನನೆ, ಅನ್ಯಃ=ಇತರಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕವು, ಕುತಃ=ಯಾವದು. ತಾ॥ ಭಗವದಾರಾಧನರೂಪವಾದ ಈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಯಜ್ಞ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದುವಿಧಯಜ್ಞವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ

ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕು. ಇಂಥಾ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ ಸುಖವು ವುಂಟಾಗುತದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಅನರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ ದೆಂತಭಾವ.

ವಿ-ಅ॥ "ಹೇಕುರುಸತ್ತಮ" ಯಂತ. ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮೋಚಿತ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ರೂಪವಾದ ಭಗವತ್ಪೂಜಾರೂಪವಾದ ಯುದ್ಧಾಖ್ಯಯಜ್ಞವನ್ನು ಅವಶ್ಯನೀನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕು ಅನ್ಯಥಾ ಭಗವದಾರಾಧಕರಾದ ಕುರುವಂಶೋದ್ಭವ ರಾಜರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದನಿನಗೆ ಮಹಾ ಅಪಕೀರ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುವದೆಂತ ಸೂಚಿತವಾಗಿತು.

ಅ॥ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಗಳಾದಕರ್ಮಭೇದಗಳನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಏವಂಬಹುವಿಧಾಯಜ್ಞಾ ವಿತತಾಬ್ರಹ್ಮಣೋಮುಖೇ ।
ಕರ್ಮಜಾನ್ವಿದ್ಧಿತಾನ್ಸರ್ವಾ ನೇವಂಜ್ಞಾತ್ವಾವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ॥೩೨॥

ಟೀ॥ ಏವಂ="ದೈವಮೇವಾಪರೇಯಜ್ಞಂ" ಯಂಬ ೨೫ನೇ ಶ್ಲೋಕಮೊದಲು ಆರುಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೀತಿಯಾಗಿ, ಬಹುವಿಧಾಃ=ಮಾನಸಿಕ ವಾಚಿಕಭೇದದಿಂದ ಬಹುಪ್ರಕಾರಗಳಾದಂಥಾ, ಯಜ್ಞಾಃ=ಯಜ್ಞಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಣೋಮುಖೇ=ಪರಮಾತ್ಮನಮುಖದಲ್ಲಿ, ವಿತತಾಃ=ವಿಸ್ತಾರಗಳಾಗಿ ಅದೆ. (ಆದರೆಯಜ್ಞಗಳುಬಹುವಿಧಗಳಾದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದಿಂದಲೇ ಸಾಕು ಕರ್ಮಾತ್ಮಕಯುದ್ಧದಿಂದ ಆಗತಕ್ಕದ್ದೇನು. ಯಂತ ಶಂಕಿಸಿದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್=ಪೂರ್ವೋಕ್ತಗಳಾದ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ, ಕರ್ಮಜಾನ್=ಕರ್ಮರೂಪಗಳನ್ನಾಗಿ, ವಿದ್ಧಿ=ತಿಳಿ (ಅಂದರೆ ಕೆಲವಕರ್ಮಗಳು ಮಾನಸಿಕ ಕೆಲವುವಾಚಿಕ ಕೆಲವುಕಾಯಿಕ ಯಂತತಿಳಿಯಂತಲೂ ಅರ್ಥ. ಹೀಗೆಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಯೇನುವಿಶೇಷ ಅಂದರೆ) ಏವಂ=ಈರೀತಿಯಾಗಿ (ಅಂದರೆ ಮಾನಸಿಕವಾಚಿಕಾದಿ. ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳು ಕರ್ಮಾತ್ಮಕಗಳೆಂತ ತಿಳಿದವನಾದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಾದಿಸ್ವವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ) ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ=ಸಂಸಾರದ್ದಶೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನುಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿ. ಅಂದರೆ ಸರ್ವವು ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ವುಂಟಾಗುತದೆಂಬಜ್ಞಾನವುನಿನಗೆಯುದ್ಧಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿಯುದ್ಧಾಖ್ಯಕರ್ಮವು ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯವೆಂತನಿನಗೆ ಇಚ್ಛಾವುಂಟಾಗುತ ದೆಂತಅರ್ಥ. ತಾ॥ ಉಪಾಸನಾದಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಕರ್ಮರೂಪಗಳಾದಕಾರಣ ಯುದ್ಧಾಖ್ಯಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತ ಭಗವದಾರಾಧನಾತ್ಮಕ

కర్మవన్ను మాడి మోక్షవన్ను హొందబేకు. అన్యథా మోక్షవు దొరి
యువదిల్లవెంత భావ.

వి-అ॥ పరమాత్మను సర్వయజ్ఞభోక్తావాద కారణ "హరేర్ముఖేవితతాః" యం
త హేళల్పట్టిదె. మత్తు "శ్రోత్రాదీని" యంబ ౨౬నే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట ఇంద్రి
య నియమనాదిరూపయజ్ఞగళల్లి ఈ యజ్ఞదింద ఆరాధ్యనాద పరమాత్మనన్ను హే
ళదిద్ద కారణ ఈ యజ్ఞాదిగళింద ఆరాధ్యను పరమాత్మనకింత అన్యనో యేనో యం
బ శంకానిరాసార్థవాగి "బ్రహ్మణోముఖేవితతా" యంత హేళల్పట్టితు. ఇదరిం
ద సర్వప్రకారదింద సర్వయజ్ఞగళిందలు పరమాత్మనే ఆరాధ్యనెంత నిశ్చయావాగి
తు. మత్తు ఈ పూర్వోక్తసర్వవూ యజ్ఞవాదపక్షదల్లి జ్ఞాన ఉపాసన స్వాధ్యాయా
ది అకర్మరూప యజ్ఞదింగలే భగవత్ప్రీతియు సిద్ధిసుత్తదాద కారణ కర్మాత్మకవా
ద యుద్ధదింద ప్రయోజనవేను యంబ అర్జునన అభిప్రాయక్కె "ఏవంజ్ఞాత్వా
విమోక్ష్యసే" యంబ అంశవు ఉత్తరవాగుతదె. హ్యాగందరె యుద్ధవన్ను బిట్టు మో
క్షార్థవాగి యావవుపాసనాదిగళన్ను నీనుమాడుతియో అవెల్లవూ కర్మాత్మకవే.
కడింద యుద్ధవన్ను బిట్టపక్షదల్లి విహిత కర్మత్యాగ మాడిదహాగె ఆగితే హొరతు
కర్మత్యాగమాడిదహాగె ఆగలిల్లా. ఆదకారణహీగె తిళదనీను విహితయుద్ధకర్మవ
న్ను సర్వథా బిడకూడదు. ఇంథా అభిప్రాయవిల్లదిద్దరె. "కర్మజాన్విద్ధి" యంబ
మూలస్థపదవు వ్యర్థవాగుతదె. అథవా॥ ఏవం-ఈరీతియాగి, జ్ఞాత్వా-తిళదు మ
త్తు అనుష్ఠిసి, విమోక్ష్యసే-ముక్తనాగుత్తి.

అ॥ పూర్వోక్తయజ్ఞగళల్లి యావయజ్ఞవు శ్రేష్ఠవాదద్దు యంబ
ప్రశ్నెక్కె ఉత్తర.

మూ॥ శ్రేయాన్ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞఃపరన్తప।
సర్వంకర్మాఖిలంపార్థ జ్ఞానేపరిసమాప్యతే॥ 33॥

టీ॥ హేపరంతప=యజ్ఞై శత్రుసంహారకనాద అర్జుననే, ద్ర
వ్యమయాత్ యజ్ఞాత్=దేవతోద్దేశవాగి ద్రవ్యత్యాగరూపవాదయజ్ఞ
వె మొదలాద పూర్వోక్తయజ్ఞగళకింతలు, జ్ఞానయజ్ఞః=బ్రహ్మజ్ఞానసం
పాదనరూపయజ్ఞవు, శ్రేయాన్=శ్రేష్ఠవాదద్దు, కుతః=యాకందరె,
హేపార్థ=యశ్యై అర్జుననె, అఖిలం=ఖిలవిల్లదిద్దంథా (అందరె ఉ

పాసనాద్యంగ సహితవాదంథా) సర్వం=సమస్తవాదంథా, కర్మ=కర్మవు, జ్ఞానే=జ్ఞానదల్లి, పరిసమాప్యతే=పూరితవాగుత్తదె. (అందరె జ్ఞానవుంటాదరె జ్ఞానఫలదింద లే కర్మవు సఫలవాగుతదెంతభావ). అథవా, "సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ" యంబస్థలదల్లి అఖిలం యంతపదచ్ఛేద. ఈ పక్షదల్లి ఆసమంతాత్ ఖిలం అఖిలం యంతవిగ్రహ, అఖిలం=అత్యల్పవాదంథా, సర్వంకర్మ=సమస్తకర్మవు, జ్ఞానే=జ్ఞానవు, జాతే=ఉత్పన్నవాగుతిరలాగి, పరిసమాప్యతే=ఫలవత్తాగుతదె. తా॥ యావ కర్మవు జ్ఞానపూర్వకవాదరె సఫలవాగుతదె. జ్ఞానయిల్లదలె మాడతక్క కర్మనిష్ఫలవాగుతదె. కడింద జ్ఞానవు మహాప్రశస్తవెంతభావ.

వి-అ॥ ఈశ్లోకపూర్వార్ధ ఉత్తరార్ధ ఈ ఉభయదల్యూ అర్జునన సంబోధనమాడిద్దు, తాను హేళిదజ్ఞానశ్రైష్ఠ్యవు పరమప్రామాణికవెంతతిళితక్కద్దు యంత ఆదరసూచనార్థకవాగి.

అ॥ కర్మాపేక్షయాజ్ఞానవు అధికవాదద్దు. కడింద అంథాజ్ఞానవన్ను సంపాదిసు యంతహేళుత్తారె.

మూ॥ తద్విద్ధిప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేనసేవయా ।
ఉపదేక్ష్యంతితేజ్ఞానం జ్ఞానినఃతత్వదర్శినః ॥　　34 ॥

టీ॥ తత్=కర్మదకింతలు జ్ఞాన అధికవాద ప్రయుక్త అథవా కర్మవు జ్ఞానద్వారా ఫలప్రదవాదకారణ, తత్వదర్శినః=తత్వవన్ను తిళకొండంథా, జ్ఞానినః=బ్రహ్మజ్ఞానిగళు, ప్రణిపాతేన=(నీనుమాడువ) నమస్కారదిందలు, పరిప్రశ్నేన=ప్రశ్నెదిందలు, సేవయా=సేవాదిందలు, తే=నినగె, జ్ఞానం=జ్ఞానజనకశాస్త్రవన్ను, ఉపదేక్ష్యంతి=ఉపదేశమాడుత్తారె. (తేభ్యః=అవుగళద్దశెయింద) తత్=అజ్ఞాతవ్యార్థవన్ను, విద్ధి=తిళి. తా॥ అతిశ్రేష్ఠవాద బ్రహ్మజ్ఞాన ఉంటాగబేకాదరె జ్ఞానిగళల్లి హోగి వినయదింద నమస్కరిశి అవరసేవామాడి ప్రశ్నమాడబేకు.

అనంతర అవను అనుగ్రహమాడి తత్వోపదేశ మాడుత్తారాద కారణ మహాత్మేవాజ్ఞానక్కె కారణవాగుత్తదె.

వి-అ॥ అర్జునను జ్ఞానియాదరూను జ్ఞానక్కె తిరోభావ పరిహారార్థవాగి "విద్ధి" యంత ప్రయోగిసల్పట్టిదె. మత్తు అర్జునగె జ్ఞానోపదేశార్థవాగె శ్రీ కృష్ణ ప్రవృత్తి శిద్ధానాద కారణదిందలు, "నత్వేవాహం" యంబశ్లోకాదిగళింద తత్వవన్ను సంక్షేపవాగి ఉపదేశమాడిద్ధానాదకడిందలు "జ్ఞానంతేహం సవిజ్ఞానం" యంత 7నే అ॥ దిందముందె ఉపదేశమాడుత్తానాదకడెందలు ప్రకృతదల్లి తదను గుణవాగి "ఉపదేక్ష్యంతి" యంబ క్రియాపదక్కె ఉపదేశమాడుత్తేవె యంత అర్థ హేళదెను. శ్రీకృష్ణను సాక్షాత్తాగి ఉపదేశమాడువాగె దొడ్డవరునినగె ఉపదేశ మాడుత్తారె యంబగు ప్రకృతానుగుణవాగ లారదు కడింద క్రియాపదక్కె ఉత్తమపురుషార్థవన్ను హేళదెను. నన్నసేవామాడి ప్రశ్నమాడునానే ఉపదేశమాడుత్తే నెంత శ్రీకృష్ణను హేళిద నెంత భావ.

అ॥ తన్నింద ఉపదేశ మాడల్పడువ జ్ఞానవన్ను స్తుతిసుత్తారె.

మూ॥ యజ్ఞాత్వానపునర్మోహ మేవంయాస్యసిపాండవ ।
యేనభూతాన్యశేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథోమయి ॥ 35 ॥

టీ॥ యత్=యావదన్నింద హేళల్పడువంథాద్దరన్ను, జ్ఞాత్వా=తిళదు, పునః=మత్తు, ఏవం=ఈవిధవాద, మోహం=(బంధువిషయక) మోహవన్ను, నయాస్యసి=హొందలారి, హేపాండవ=యలోఅర్జుననే, యేన=యావజ్ఞానదింద, అథో=మోహనాశద్ద శెయింద, ఆత్మని=సర్వాంతర్యామి యాదంథా, మయి=నన్నల్లి, అశేషేణ=సమస్తగళాదంథా, భూతాని=ప్రాణిగళన్ను, ద్రక్ష్యసి=నోడుత్తి. అందరె సర్వప్రాణిగళు నన్న ఆధారదల్లి ఇద్దారెంతనోడుత్తి. అథవా,ఆత్మని=సర్వత్రవ్యాప్తనాద, మయి=నన్నల్లి, అథో=వ్యాప్తనాదకడింద, భూతాని=సర్వప్రాణిగళన్ను, అశేషేణ=సర్వాత్మనా, యేన=యావజ్ఞానదింద, ద్రక్ష్యసి=నోడుత్తి, తత్=ఆజ్ఞానవిషయవాద వస్తువన్ను, విద్ధి=తిళి, అథవా హొంద్దు.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి "యేన" యంబ పదదింద ప్రకృతవాద జ్ఞానవన్ను 3 శ్లోకగళింద స్తుతిసుత్తారె.

మూ॥ అపిచేదసిపాపేభ్య స్సర్వేభ్యఃపాపకృత్తమః ।
సర్వంజ్ఞానప్లవేనైవ వృజినంసన్తరిష్యసి ॥ 3౬॥

టీ॥ సర్వేభ్యః=సమస్తరాద, పాపేభ్యోపి=పాపిగళక్కింతలు, పాపకృత్తమశ్చేదసి = అత్యంతపాపవన్ను మాడిదపక్షదల్ల్యా, తథాపి=హాగిద్దరూ, సర్వం=సమస్తవాద, వృజినం=పాపవన్ను, జ్ఞానప్లవేనైవ=జ్ఞానాఖ్యతెప్పదింద, సంతరిష్యసి=ధాటుత్తి. తా॥ జ్ఞానిగళిగె పాపవు ప్రతిబంధకవాగువదిల్ల వెంతభావ.

మూ॥ యథైధాంసిసమిద్ధోఽగ్ని ర్భస్మసాత్కురుతేఽర్జున।
జ్ఞానాగ్నిస్సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతేతథా ॥ 3౭॥

టీ॥ యథా=హ్యాగె, ఏధాంసి=కట్టిగెగళన్ను, సమిద్ధః=దీప్తవాదంథా, అగ్నిః=అగ్నియు, భస్మసాత్కురుతే=భస్మవన్నాగి మాడుతదో, తథా=హాగె, హేఅర్జున=యలో అర్జుననే, జ్ఞానాగ్నిః=(అపరోక్ష) జ్ఞానాఖ్య అగ్నియు, సర్వకర్మాణి=ప్రారబ్ధహొరతు ఇతర కర్మగళన్ను, భస్మసాత్కురుతే=భస్మవన్నాగిమాడుతదె. తా॥ అపరోక్షజ్ఞానవు మహాప్రశస్తవాదద్దు. ఇంథా అపరోక్షజ్ఞానవు సంచిత ఆగామి ఈకర్మగళన్ను భస్మవన్నాగి మాడుతదె. ఆదకారణజ్ఞానవుశ్రేష్ఠవాదద్దు.

వి-అ॥ సంచితకర్మ అందరె పూర్వజన్మదల్లి సంపాదితకర్మ. ఆగామికర్మ అందరె ముందినజన్మదల్లి సంపాదిసల్పడువకర్మ. ప్రారబ్ధకర్మ అందరె సంచితానేక కర్మగళల్లి ఒందుకర్మవన్ను తెగదు జీవగె ఈకర్మదఫలవన్ను ఇష్టుజన్మనీను అనుభవిసబేకెంత ఈశ్వరను జీవగె కొడుత్తానె. ఆ కర్మదఫలవన్ను ఎష్టు అనుభవిసబేకో అవగళల్లి స్వల్ప అనుభవిశిబాకి ఇద్దద్దక్కె ప్రారబ్ధకర్మవెంతనామ. ఈకర్మవు అపరోక్షదిందలూ నష్టవాగలారదు. అనుభవిశేతీరబేకు.

మూ॥ నహిజ్ఞానేనసదృశం పవిత్రమిహవిద్యతే ।
తత్స్వయంయోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మనివిన్దతి ॥ ౩౮॥

టీ॥ ఇహ=లోకదల్లి, జ్ఞానేన సదృశం=జ్ఞానక్కె సమవాదంథా, పవిత్రం=శుద్ధవస్తువు, నహివిద్యతే=ఇల్ల. తత్=అంథాజ్ఞానవన్ను, స్వయం=తాను, యోగసంసిద్ధః=జ్ఞానోపాయ విషయదల్లి సిద్ధివుళ్లంథాపురుషను, కాలేన=బహుకాలానంతర, ఆత్మని=తన్నల్లి, విందతి=హొందుత్తానె. తా॥ పూర్వోక్తబ్రహ్మజ్ఞానవు బహుకాల జ్ఞానోపాయవన్ను హొందిద తరువాయదల్లి మహాయత్నదింద అధికారిగెలభ్యవాగుతదెంతభావ.

అ॥ పూర్వోక్తరీత్యా జ్ఞానవన్ను శ్లాఘిసి ఈ జ్ఞానక్కె అంతరంగసాధనవన్ను ఫలవన్నూ హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రద్ధావాఁల్లభతేజ్ఞానం తత్పరస్సంయతేన్ద్రియః ।
జ్ఞానంలబ్ధ్వాపరాంశాంతి మచిరేణాఽధిగచ్ఛతి ॥ ౩౯॥

టీ॥ శ్రద్ధావాన్=ఆస్తిక్యబుద్ధివుళ్లంథా, మత్పరః=నన్నల్లే నిష్ఠావుళ్లంథా, సంయతేంద్రియః=ఇంద్రియనిగ్రహవుళ్లంథా పురుషను, జ్ఞానం=(అపరోక్ష) జ్ఞానవన్ను, లభతే=హొందుత్తానె. జ్ఞానం=ఇంథాజ్ఞానవన్ను, లబ్ధ్వా=హొంది, పరాంశాన్తిం=మోక్షవన్ను, అచిరేణ=శీఘ్రవాగి, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

తా॥ పరలోకవదె ఈశ్వరనిద్దానె నమగె అకార్యదింద పరలోకదల్లి శిక్షావుంటు యంతతిళిదు కర్మదల్లి శ్రద్ధా ఇరోణక్కె ఆస్తిక్యవెంత నామ. ఇంథా ఆస్తిక్యబుద్ధి ఇంద్రియనిగ్రహ సర్వదాపరమాత్మనల్లి చిత్తవన్నిడోణ భక్తి విరక్తి నిషిద్ధకర్మత్యాగ విహితకర్మానుష్ఠాన అహంకార మమకార విల్లదిరోణ శ్రవణ మనన ధ్యాన ఇవగళు అపరోక్షజ్ఞానక్కె సాధనగళు. ఇవగళింద అపరోక్షవన్ను సంపా

దిశిదరె ప్రసన్ననాద పరమాత్మను మోక్షవన్ను కొడుత్తానె. ఏవంచ అపరోక్షిగళిగె మోక్షవు నిస్సంశయవాగి సిద్ధవాగుత్తదె. కడింద అపరోక్షజ్ఞానక్కె మోక్షవేఫల వెంతభావ.

వి_అ॥ ఈశ్లోకదల్లి అచిరేణ అధిగచ్ఛతి యంత హేళిరువదరింద ప్రతిబంధకవాద ప్రారబ్ధకర్మవిల్లదిద్దరె అపరోక్షానంతరదల్లే మోక్ష. ప్రారబ్ధకర్మవిద్దరె తద్భోగానంతరదల్లి మోక్షవెంతసూచితవాయితు.

అ॥ జ్ఞాన తత్సాధనగళు ఇల్లదె ఇరోణ మత్తూ విపరీత జ్ఞానవిరోణ ఇవగళింద ఆగువ అనిష్టవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ అజ్ఞశ్చాశ్రద్దధానశ్చ సంశయాత్మావినశ్యతి ।
నాయంలోకోఽస్తినపరో నసుఖంసంశయాత్మనః ॥ ౪౦॥

టీ॥ అజ్ఞశ్చ=జ్ఞానశూన్యను మత్తు విపరీతజ్ఞానియు, అశ్రద్ధధానశ్చ=శ్రద్ధారహితను మత్తు విపరీత శ్రద్ధా ఉళ్ళవనాదంథా, సంశయాత్మా=తత్వవిషయదల్లి సంశయయుక్తనాద పురుషను, వినశ్యతి=నరకాద్యనర్థవన్ను హొందుత్తానె. (కించ=మత్తు) సంశయాత్మనః=సంశయబుద్ధివుళ్ళవగె, అయంలోకః=ఈమానుషలోకవు, న=ఇల్ల, పరశ్చ=పరలోకవూకూడా, నాస్తి=ఇల్ల. (కింబహునా=అధికవాగి హేళకతక్కద్దేనదె) నసుఖం=(ఇవగె) సుఖలేశవు ఇల్ల. తా॥ అజ్ఞానసంశయజ్ఞాన విపరీతజ్ఞాన ఇవగళింద అనర్థవుంటాగుత్తదాదకారణ సమ్యగ్జ్ఞానవన్ను సంపాదిశి పురుషార్థవన్ను హొందబేకెంతభావ.

వి_అ॥ ఈశ్లోకదల్లి అజ్ఞశ్చ అశ్రద్ధధానశ్చ యంబ ఈ పదగళల్లిద్ద నకారక్కె అభావ విరోధ ఈయరడర్థగళుంటు.

అ॥ జ్ఞానసాధనవన్ను అనువాదమాడి జ్ఞానఫలవన్ను వివరిసుత్తారె.

మూ॥ యోగసన్యస్తకర్మాణం జ్ఞానసఞ్ఛిన్నసంశయం ।
ఆత్మవన్తంనకర్మాణి నిబధ్నన్తిధనఞ్జయ ॥ ౪౧॥

టీ॥ యోగసన్యస్తకర్మాణం=పరమాత్మనల్లి మనోయోగదింద సమర్పిసల్పట్ట కర్మఉళ్ళంథా, జ్ఞానసంఛిన్న సంశయం=జ్ఞానదింద సంశ

యవన్ను కళకొండంథా, ఆత్మవన్తం=పరమాత్మన భక్తనాద పురుష నన్ను, హేధనంజయ=యలో అర్జుననే, కర్మాణి=కర్మగళు, ననిబధ్నంతి=ప్రతిబంధిసువదిల్ల, అందరె ముక్తనాగుత్తానె. మోక్షక్కె ముముక్షువినల్లిరువ అపరోక్షజ్ఞానవే కొనే సాధనవెంతభావ.

అ॥ పూర్వదల్లి ఉపపాదనమాడల్పట్ట కర్మకర్తవ్యత్వవన్ను ఉపసంహార మాడుత్తారె.

మూ॥ తస్మాదజ్ఞానసమ్భూతం హృత్స్థంజ్ఞానాసినాత్మనః ।
ఛిత్త్వైనంసంశయంయోగ మాతిష్ఠోత్తిష్ఠభారత॥ ౪౨॥

టీ॥ తస్మాత్=జ్ఞానోపాయవన్ననుష్ఠిశిదరె ఇష్ట ఇల్లదిద్దరె అనిష్ఠ ఉంటాగుత్తదాదకారణ, అజ్ఞానసంభూతం=అజ్ఞానదింద ఉత్పన్నవాదంథా, హృత్స్థం=మనోనిష్ఠవాదంథా, ఆత్మనః=తన్న, ఏనం=ఈ, సంశయం=సందేహవన్ను, జ్ఞానాసినా=జ్ఞానాఖ్య ఖడ్గదింద, ఛిత్త్వా=ఛేదిశి, యోగం=జ్ఞానోపాయవన్ను, ఆతిష్ఠ=మాడు. హేభారత=యలై అర్జుననె, ఉత్తిష్ఠ=యుద్ధసన్నద్ధనాగు.

తా॥ నన్న బంధుగళన్నుహ్యాగె సంహరిసువదు యంబ అజ్ఞానవన్నుబిట్టు యుద్ధాఖ్య స్వకర్మదింద భగవదారాధనాఖ్య జ్ఞానోపాయవన్ను అనుష్ఠిసు యంతభావ.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదె
జ్ఞానయోగోనామ చతుర్థోఽధ్యాయః॥

అథపంచమోధ్యాయః

అ॥ “యోగస్థఃకురుకర్మాణి” యంత ౨_౪౮నే శ్లోకదల్లి సంక్షేపవాగి హేళి తృతీయాధ్యాయదల్లి విశేషవాగి స్పష్టమాడల్పట్టిరువ, ఫలాపేక్షాబిట్టు ఈశ్వరార్పణ బుద్ధియింద వర్ణాశ్రమవిహిత కర్మానుష్ఠానరూపవాద కర్మయోగక్కె-కామాదిగళ పరిత్యాగవు ఈశ్వరార్పణ బుద్ధ్యా కర్మానుష్ఠానవు యంబ ఈ యెరడు అంశగళన్ను 3 నే అధ్యాయదల్లి హేళిద్దరూ ఈఅధ్యాయదల్లి విస్తారవాగితిళిసుత్తారె.

(అర్జున ఉవాచ=అర్జుననను హేళిదను.)

మూ॥ సన్న్యాసంకర్మణాంకృష్ణ పునర్యోగంచశంససి ।
యచ్ఛ్రేయఏతయోరేకం తన్మేబ్రూహిసునిశ్చితం ॥ ౧॥

టీ॥ కృష్ణ=హే కృష్ణనే, సన్న్యాసం=కామాది పరిత్యాగరూప సన్న్యాసవన్ను, కర్మణాం=వర్ణాశ్రమ విహితకర్మగళ, యోగంపునః= ఈశ్వరార్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూపయోగవన్ను, “యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టః ౪_౨౨_కురుకర్మైవతస్మాత్త్వం ౪_౧౫”ఇత్యాదిశ్లోకగళింద, శంససి=హేళుత్తి. ఏతయోః=సన్న్యాస కర్మయోగ ఈయెరడుగళల్లి, యత్=యావదు, శ్రేయః=అధికవో, తత్=ఆ ఒందరన్ను, మే=ననగె, సునిశ్చితం=నిశ్చయవాగి, బ్రూహి=హేళు. సన్న్యాసహెచ్చాదరె అదరన్నే గ్రహిసుత్తేనె. సన్న్యాసక్కె విరోధియాగియు, కామద్వేషాదిగళిందకూడియు, ఇరువయుద్ధదింద ఏను ప్రయోజన వెంతభావ.

అథవా॥అ॥ పూర్వదల్లి “యోగసన్న్యస్తకర్మాణాం౪_౪౧” ఇత్యాదిశ్లోకగళల్లి హేళిరువ సన్న్యాసశబ్దవు సన్న్యాసాశ్రమ విషయవు. “యోగమాతిష్ఠభారత ౪_౪౨” యంబ శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టిరువ యోగశబ్దవు గృహస్థాశ్రమ విషయవెంత వ్యవస్థామాడి, యతిగళు సర్వకర్మ పరి

త్యాగదింద జ్ఞానమాత్రక్కె అధికారిగళు. గృహస్థాశ్రమిగళు జ్ఞానపరిత్యాగదింద కర్మమాత్రక్కె అధికారిగళు. అంతు సర్వకర్మ పరిత్యాగ, కర్మయోగ, ఈ యరడూ ఒబ్బమనుష్యనల్లి ఇరువదు యుక్తవల్ల. ఆద్దరింద యోగ సన్యాస ఈయరడర మధ్యదల్లి యావదు శ్రేష్ఠవో ఆ వొందరన్ను గ్రహిసుత్తేనె యంబ అభిప్రాయదింద సన్యాసకర్మ యోగగళల్లి యావదు శ్రేష్ఠ వెంత ప్రశ్నమాడుత్తానె.

టీ॥ కర్మణాం సన్యాసం=యత్యాశ్రమవన్ను, శంససి=(సన్యస్తకర్మణాం యంతి) హేళుత్తి. పునః=మత్తు, కర్మణాం యోగం=కర్మానుష్ఠానరూప గృహస్థాశ్రమవన్ను, శంససి=(యోగమాతిష్ఠభారత యంత) హేళుత్తి. ఏతయోః=సన్యాసాశ్రమ, గృహస్థాశ్రమ, ఈ యరడర మధ్యదల్లి (శేషంపూర్వవత్).

వి-అ॥ ఈ అధ్యాయ 3నే అధ్యాయదల్లి హేళిరువ కర్మయోగవన్ను విస్తారమాడువదాదరె 3నే అధ్యాయద అనంతరదల్లే ఇరబేకు యంబ ఆక్షేప ఈఅర్థదింద పరిహారవాగితు. ఈ యరడువిధ అర్థదల్యాను పూర్వాధ్యాయదల్లి హేళిద్దరన్ననిమిత్తమాడికొండు ప్రశ్న హొరటద్దరింద ౪నే అధ్యాయానంతర ఈఅధ్యాయ హొరడువదు ఉచిత.

అ॥ సన్యాస శబ్దక్కె సర్వకర్మ పరిత్యాగ లక్షణవుళ్ళ యతిగళు యంత అర్థవల్ల. యోగశబ్దక్కె సర్వకర్మానుష్ఠాన లక్షణవుళ్ళ గృహస్థాశ్రమిగళు యంత అర్థవల్ల. మత్తేనందరె సన్యాసశబ్దక్కె కామాదిపరిత్యాగవెంతలు, యోగశబ్దక్కె కర్మానుష్ఠానవెంతలు అర్థ. కామాదిపరిత్యాగ, కర్మానుష్ఠాన ఈయరడూను ఒబ్బనేమాడ బాహో దాదకడెందలు, మోక్షసాధనవాద ప్రయుక్త అవశ్యకర్తవ్యవాద్దరిందలు, ఈ యరడరల్లి యావదు శ్రేష్ఠవెంబప్రశ్నవ్యర్థ. అథవా ఇవుగళ స్వరూపవన్ను తిళియువదక్కెమాత్ర ప్రశ్నవాదరె యోగవే శ్రేష్ఠవెంబ అభిప్రాయదింద పరిహారమాడుత్తారె.

(ಭಗವಾನುವಾಚ=ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.)

ಮೂ॥ ಸನ್ಯಾಸಃಕರ್ಮಯೋಗಶ್ಚ ನಿಶ್ರೇಯಸಕರಾವುಭೌ ।
ತಯೋಸ್ತುಕರ್ಮಸನ್ಯಾಸಾ ತ್ಕರ್ಮಯೋಗೋವಿಶಿಷ್ಯತೇ॥ ೨॥

ಟೀ॥ ಸನ್ಯಾಸಃ=ಕಾಮಾದಪರಿತ್ಯಾಗ, ಕರ್ಮಯೋಗಶ್ಚ=ಭಗವದರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ, ಉಭೌ=ಈ ಯರಡೂಪರಸ್ಪರ ಶೇರಿದ್ದಾಗಿ, ನಿಶ್ರೇಯಸಕರಾ=ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗಳು. ತಯೋಸ್ತು=ಈ ಯರಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಸನ್ಯಾಸಾತ್=ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ಪರಿತ್ಯಾಗರೂಪ ಸನ್ಯಾಸದಕಿಂತಲು, ಕರ್ಮಯೋಗಃ=ಭಗವದರ್ಪಣೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ರೂಪ ಕರ್ಮಯೋಗವು, ವಿಶಿಷ್ಯತೇ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ. "ದ್ವಂದ್ವತ್ಯಾಗಾತ್ತು ಸನ್ಯಾಸಾನ್ಮತ್ತ್ವಾಜ್ಞೈವಗರೀಯಸೀ" ಯಂತ ಹೇಳಿದಪ್ರಯುಕ್ತ.

ಅ॥ ಸನ್ಯಾಸಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವೆಂತ ಅರ್ಥವಲ್ಲ ವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅದರಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಜ್ಞೇಯಸ್ಸನಿತ್ಯಸನ್ಯಾಸೀ ಯೋನದ್ವೇಷ್ಟಿನಕಾಂಕ್ಷತಿ ।
ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋಹಿಮಹಾಬಾಹೋ ಸುಖಂಬಂಧಾತ್ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ॥ 3॥

ಟೀ॥ ಹೇ ಮಹಾಬಾಹೋ=ಯಲೈ ಅರ್ಜುನನೆ, ಯಃ=ಯಾವನು, ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ=ದ್ವೇಷಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೋ, ನಕಾಂಕ್ಷತಿ=ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ, ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗವುಮಾಡಿಯತ್ತಾನೋ, ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಃ=ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತಾನೋ, ಸಃ=ಅವನು, ನಿತ್ಯಸನ್ಯಾಸೀ=ನಿತ್ಯಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ, ಜ್ಞೇಯಃ=ತಿಳಕೊತಕ್ಕವನು, ಸಃ=ಅವನೇವೆ, ಸುಖಂ=ಸುಖವಾಗಿ, ಬಂಧಾತ್=ಬಂಧದ್ದಶೆಯಿಂದ, ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ=ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಿ=ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ತಾ॥ ಕಾಮಾದಿಪರಿತ್ಯಾಗವೆ ಸನ್ಯಾಸಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ. ಕಾಮಾದಿಪರಿತ್ಯಾಗವು ಬಂಧಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವು. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಈಯುದ್ಧವನ್ನು ನೀನು ಕಾಮಾದಿ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಪೂರ್ವಕಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆವೆ ಯಂತಭಾವ.

ವಿ-ಅ॥ ಯದ್ಯಪಿ "ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭ ಸಂತುಷ್ಟಃ ೪-೨೨" ಯಂಬಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಹೇಳಿರುವಕಾಮಾದ ಪರಿತ್ಯಾಗರೂಪ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನ "ಸನ್ಯಾಸಂಕರ್ಮಾಣಂ ೫-೧" ಯಂಬ ಶ್ಲೋ

కదింద అర్జునను అనువాదమాడి ప్రశ్నమాడిరువదరింద అవనిగె సన్యాసశబ్దద అర్థ తిళిదే అదె. ఆద్దరింద అదర అర్థ అవనిగె హేళబేకాద్దిల్ల. అదరూ సన్యాస మోక్షసాధన యెంత హేళిద్దరన్న వివరిసి హేళువదగోస్కర సన్యాస శబ్దార్థవన్న జ్ఞాపిసుత్తారె. ఆద్దరింద అవతారికెయల్లి హేళిద్దక్కె దోషవిల్ల.

అ॥ “నతస్యతత్వగ్రహణాయసాక్షాత్” యెంత భాగవత ౫నే స్కంధదల్లి విషయవైరాగ్యవిల్లదిద్దరె జ్ఞానహుట్టలారదు యెంత హేళువదరింద జ్ఞానహుట్టువదక్కె విషయవైరాగ్య కారణవెంత సిద్ధిసువదరింద వైరాగ్యవెంబశబ్దదింద హేళల్పట్టిరువ కామాది పరిత్యాగరూపసన్యాస జ్ఞానోత్పత్తి విషయదల్లి ఆవశ్యకవెంత హేళల్పట్టద్దాగి తోరుతదె. “అగ్నిముగ్ధోధూమితాంతః” యెంబ ౧౧నే స్కంధదల్లి అగ్నిశబ్దదింద సూచితవాద కర్మగళల్లి “ఇదే శ్రేయస్కర వెంతభ్రాంతనాగిహోగియింద కష్టపట్టంథా పురుషను తనగె ఆశ్రయనాద పరమాత్మన్న తిళియువదిల్ల” వెంత హేళువదరింద కర్మయోగ జ్ఞానక్కె విరోధి యెంత హేళల్పట్టదె. హీగిరలు కర్మయోగదకింత సన్యాస శ్రేష్ఠవెంత హ్యాగె హేళల్పడుతదె యెంత ఆక్షేప బందరె (అందరె సన్యాసదంతె కర్మయోగవూను జ్ఞానోత్పత్తిగె కారణవాగిద్దరేవే కర్మయోగదకింత సన్యాసశ్రేష్ఠవెంత హేళబహుదు కర్మయోగ జ్ఞానోత్పత్తిగె విరోధియాగిరలు కర్మయోగదకింత సన్యాస శ్రేష్ఠవెంత హేళువదు వుచితవల్ల వెంతభావ) సన్యాసదంతె కర్మయోగవూను జ్ఞానోత్పత్తియల్లి ఆవశ్యకవే యెంత పరిహార హేళుత్తారె.

మూ॥ సాఙ్ఖ్యయోగౌపృథగ్బాలాః ప్రవదన్తినపణ్డితాః ।
ఏకమప్యాస్థితస్సమ్య గుభయోర్విన్దతేఫలం॥ ౪॥

టీ॥ బాలాః=అవివేకిగళు, సాంఖ్యయోగౌ=జ్ఞాన భగవదర్పణబుద్ధియిందకర్మానుష్ఠాన ఈ యెరడన్ను, పృథక్=(జ్ఞాన కర్మానుష్ఠానదిన్న సాధ్యవల్లవెంతలు, జ్ఞానక్కె కర్మానుష్ఠాన సాధనవల్లవెంతలు)

ಬೇರೆಯಾಗಿ, ಪ್ರವದನ್ತಿ=ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪಂಡಿತಾಃ=ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ನ=ಹಾಗೆ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತದೆ ಅಂದರೆ:—ಏಕಮಪಿ=ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರನ್ನಾದರು, ಸಮ್ಯಕ್=ಛಂದಾಗಿ, ಆಸ್ಥಿತಃ=ಅನುಷ್ಠಿಸುವವನು, ಉಭಯೋಃ=ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳ, ಫಲಂ=ಫಲವನ್ನು, ವಿನ್ದತೇ=ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ತಾ॥ "ಅಗ್ನಿಮುಗ್ಧಃ" ಯಂಬ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮವೆ ಜ್ಞಾನಕಾರಣವಲ್ಲವೆಂತ ಅರ್ಥ. "ನಪಂಡಿತಾಃ" ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾಮಾದಿಪರಿತ್ಯಾಗ, ಭಗವದರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ, ಈ ಉಭಯರೂಪ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಸಾಧನವು. ಆದಕಾರಣ ಕರ್ಮಯೋಗದ ಈ ಯರಡು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂತ ಪ್ರಶ್ನೆವೂನೂ, ಇದಕ್ಕೆ ಭಗವದರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂತ ವುತ್ತರವೂ ಕೂಡುತದೆ.

ಅ॥ ಕಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಯೋಗ ಯರಡೂನೂ ಹೊಂದುಫಲಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರಸಾಧನಗಳು ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾಗುತದೆ. ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೇತುವೆಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾಗುವದಿಲ್ಲ ಯಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನ ತಾವೆ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯತ್ಸಾಂಖ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇಸ್ಥಾನಂ ತದ್ಯೋಗೈರಪಿಗಮ್ಯತೇ।
ಏಕಂಸಾಙ್ಖ್ಯಂಚಯೋಗಂಚ ಯಃಪಶ್ಯತಿ ಸಪಶ್ಯತಿ॥ ೫॥

ಟೀ॥ ಸಾಂಖ್ಯೈಃ=ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ, ಯತ್ ಸ್ಥಾನಂ=ಯಾವಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣ ಸ್ಥಾನವು, ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ=ಹೊಂದಲ್ಪಡುತದೋ, ತತ್=ಅದು, ಯೋಗೈರಪಿ=ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳಿಂದಲೂನೂ, ಗಮ್ಯತೇ=ಹೊಂದಲ್ಪಡುತದೆ. (ತಥಾಚ=ಅಂತು) ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗಂಚ=ಜ್ಞಾನವೂ ಕರ್ಮಯೋಗವೂನು, ಏಕಂ=ಸಾಧ್ಯಸಾಧನ ಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು ಯಂತ (ಅಂದರೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ-ಸಾಧನ-ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೆಂತ) ಯಃ=ಯಾವನು, ಪಶ್ಯತಿ=ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ, ಸಃ=ಅವನೇವೆ, ಪಶ್ಯತಿ=ಜ್ಞಾನಿಯು.

తా॥ కామాదిపరిత్యాగ, భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠాన ఈ యెరడు జ్ఞానక్కె కారణవాద్దరింద విరోధవిల్ల. “అగ్నిముగ్ధః” యెంబ శ్లోక కామ్యకర్మవిషయకవు యెంత భావ.

అథవా॥ అ॥ “సన్న్యాసం కర్మాణాం” యెంబశ్లోకదల్లి, సన్న్యాస యోగశబ్దగళిగె యతిగళు, గృహస్థాశ్రమిగళు యెంబ అర్థవన్ను వొప్పికొండు అధికారిగళు బేరే యాదప్రయుక్తి వొబ్బనల్లే సన్న్యాస, యోగ యెరడూ కూడలారదు యెంబో ప్రశ్నెక్కె సన్న్యాస యోగశబ్దగళిగె యతి గృహస్థాశ్రమిగళు యెంబ అర్థవల్ల యెంత పూర్వశ్లోకదల్లి పరిహార హేళిదరు. ఈగ సన్న్యాస యోగశబ్దగళిగె అధికారిగళు బేరే యెంబోదు కూడువదిల్ల వెంత హేళుత్తారె. (౪-౫ శ్లోకగళింద).

టీ॥ బాలాః=అవివేకిగళు, సాంఖ్యయోగౌ=జ్ఞాన కర్మయోగ ఈ యెరడుగళన్ను, పృథక్=బేరెబేరె అధికారిగళు మాడతక్కద్దాగి (అందరె ఒబ్బరేమాడువదల్ల. సన్న్యాసిగళిగె సాంఖ్యవెంబ పదదింద హేళల్పట్ట జ్ఞానదల్లె అధికార కర్మదల్లిఇల్ల. గృహస్థాశ్రమిగళిగె, యోగశబ్దదింద హేళల్పట్ట కర్మదల్లె అధికార జ్ఞానదల్లి ఇల్లయెంత) ప్రవదంతి=హేళుత్తారె. ఏకమపి=ఒందు జ్ఞానమార్గవన్ను, సమ్యక్=ఛందాగి, ఆస్థితః=అనుష్ఠిసొంథావనే, ఫలం=జ్ఞానఫలవన్నూ, ఏకం=ఒందు కర్మమార్గవన్ను, సమ్యక్=ఛందాగి, ఆశ్రితః=అనుష్ఠిసువంథావనే వే, ఫలం=కర్మమార్గఫలవన్ను, యతః=యావకారణదింద, విందతే=హొందుత్తానో, అతః=ఆదప్రయుక్త, పండితాః=పండితరుగళు, నప్రవదంతి=(అవివేకిగళహాగె) హేళువదిల్ల, (అందరె “సమ్యక్” యెంత హేళిరువదరింద కర్మ జ్ఞానసహితవాగిరబేకు. జ్ఞాన విల్లదిద్దరె ఛందాగి అనుష్ఠాన శిద్ధిసువదిల్ల. కర్మానుష్ఠానహొరతు జ్ఞానసంపూర్ణానందక్కె కారణవాగువదిల్ల. ఆదప్రయుక్త జ్ఞాన కర్మసహితవాగే ఇరబేకు యెంతసూచిసల్పట్టదె).

అ॥ జ్ఞానదింద లేవే యతిగళు హొందువస్థానవు గృహస్థాశ్రమిగళిగూ ప్రాప్తవాగువదరింద, గృహస్థాశ్రమిగళిగె, జ్ఞానాధికారవదే యంత ౫నే శ్లోకదింద స్పష్టవాగి హేళుతాముగిసుత్తారె.

టీ। యతః=యావకారణద్ద శెయింద, సాంఖ్యైః=జ్ఞానిగళింద, యత్ స్థానం=యావస్థానవు, ప్రాప్యతే=హొందల్పడుతదో, తత్ స్థానం=ఆస్థానవు, యోగైః=కర్మయోగిగళింద, గమ్యతే=హొందల్పడుతద, తస్మాత్=ఆదప్రయుక్త, సాంఖ్యం యోగంచ=జ్ఞానవూ, కర్మవూ ఏకం=ఒందుస్థలదల్లి ఇరువదు. (అందరె కర్మియాద గృహస్థాశ్రమియల్లి జ్ఞానవు, జ్ఞానియల్లి కర్మవూయంత జ్ఞానకర్మగళిగె ఏకత్రశేరియిరోణవన్ను, యః=యావను, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, పశ్యతి=జ్ఞానియు.

అ॥ "జ్ఞేయస్సనిత్యసన్యాసీ" యంబ ౫అ_3శ్లోకదల్లి సన్యాస శబ్దక్కె_తనగె సమ్మతవాద అర్థవన్న జ్ఞాపకమాడి ఆ సన్యాస కర్మయోగదకింతలు కడిమియంబో విషయదల్లి, సన్యాస జ్ఞానక్కె ముఖ్యసాధనవల్ల వెంతహేళి బాధకవన్ను ౮_౫నే శ్లోకదింద పరిహరిశి ఈగ సన్యాస యోగదకింతకడిమియంబ విషయదల్లి సాధకవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ సన్న్యాసస్తు మహాబాహో దుఃఖమాప్తుమయోగతః।
యోగయుక్తోమునిర్బ్రహ్మ నచిరేణాఽధిగచ్ఛతి॥ ౬॥

టీ॥ మహాబాహో=హే అర్జుననే, అయోగతః=భగవదర్పణెబుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగవిల్లదిద్దరె, సన్న్యాసస్తు=కామాదిపరిత్యాగరూప సన్యాసవు, దుఃఖం=దుఃఖవన్ను, ఆప్తుం=హొందువదక్కె, భవతి=ఆగుతదె, మునిః=సన్యాసియు, యోగయుక్తః=భగవదర్పణబుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగయుక్తనాగి, నచిరేణ=శీఘ్రదల్లి, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మన్న, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

తా॥ భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగ ఇల్లదే, కామాది వర్జనరూప సన్యాసమాత్ర అనుష్ఠానమాడిదరే అదు మోక్షక్కె సాధకవల్ల. స్వోచితకర్మ అనుష్ఠానమాడదే యిద్దప్రయుక్త నరకప్రాప్తియూ ఉంటాగుత్తదె. కామాదిగళన్ను బిడువదరింద నమగె యారు అపమానమాడిదరూ దుఃఖవుత్పన్నవాగదిరువదరింద కామాదివర్జనరూప సన్యాసక్కె ఫలవదేయంత హేళిదరే అదు బహళా స్వల్పఫలవాదకడింద ఫలవల్ల. అంతు భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగమాడదిద్దరే దుఃఖప్రాప్తవాగువదరిందలూ, ఈ యోగఅనుష్ఠానమాడిదరె (మునియంబ శబ్దదింద) కామాదిగళన్న బిట్టవను పరమాత్మన్న హొందుత్తానె యంతహేళువదరిందలూ సన్యాస కర్మయోగదకింత కడిమె యంత సిద్ధవాగుతదె.

అథవా॥అ॥ "సన్యాసఃకర్మయోగశ్చ ౫-౨" యంబ శ్లోకదల్లి "ఉభౌ" యంబ శబ్దదింద యోగ సన్యాస ఈ యరడూ శేరేవే శ్రేయస్సాధనవెంత హేళల్పట్టదె. హాగల్లదిద్దరె బాధకవన్ను హేళుత్తారె.

టీ॥ సన్యాసస్తు=కామాదిపరిత్యాగరూప సన్యాసవు, అయోగతః=యోగరూపవల్లదిద్దరె, దుఃఖమాప్తుం=దుఃఖవన్ను హొందువదగోస్కరవే, భవతి=ఆగుతదె. మునిః=సన్యాసియు, యోగయుక్తః=యోగదింద కూడిదవనాగి, నచిరేణ=శీఘ్రవాగి, బ్రహ్మ=పరమాత్మన్న, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

తా॥ కామాది వర్జనరూప సన్యాసవన్ను (కేవల కర్మత్యాగవన్ను) విష్ణ్వర్పణ బుద్ధియింద మాడదిద్దరే నరకప్రాప్తిగె హేతువాగుతదె. భగవదర్పణ బుద్ధియింద మాడిదరె మోక్షక్కె సాధకవాగతదె. సన్యాసవూనూ యోగదల్లే ఒందు భాగవాద ప్రయుక్త యోగరూపయంత హేళల్పడుతదె. "యంసన్యాసమితిప్రాహుః" యంత వక్ష్యమాణ శ్లోకక్కూనూ ఇదే అభిప్రాయ. ఆదరే, సన్యాస కర్మ

ಯೋಗ ಯಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವದು ಪಾಂಡವರೂನು ಕೌರವರಾಗಿ ಯಿದ್ದರೂನೂ, ಕೌರವರಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕೌರವರು ಪಾಂಡವರು ಯಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಯಂತತಾತ್ಪರ್ಯ. ಇದೇಕುರುಪಾಂಡವ ನ್ಯಾಯ. ಇದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

ಅ॥ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸನ್ಯಾಸ ಮಹಾಫಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗುತದೆ ಯಂಬೋದರನ್ನ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯೋಗಯುಕ್ತೋವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ।
ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಾತ್ಮಾ ಕುರ್ವನ್ನಪಿ ನಲಿಪ್ಯತೇ ॥ ೭॥

ಟೀ॥ ಯೋಗಯುಕ್ತಃ=ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿಯು, ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ=ನಿರ್ಮಲಸ್ವಭಾವ ವುಳ್ಳವನಾಗಿಯು, ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ=ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನಾಗಿಯು, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ=ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನಾಗಿಯು, ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮ ಭೂತಾತ್ಮಾ=ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸಕಲ ಕರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇವೆ (ಅಂದರೆ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇವೆ) ನಮಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಂತ ತಿಳಿದಂಥಾ ಜ್ಞಾನಿಯು, ಕುರ್ವನ್ನಪಿ=ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದರೂನೂ, ನಲಿಪ್ಯತೇ=ಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನ, ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳು, ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಉಳ್ಳವನಾಗೋದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಯಂತ ಅರ್ಥ.)

ತಾ॥ "ಯೋನದ್ವೇಷ್ಟಿ" ಯಂಬ 3 ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದ ದ್ವೇಷಾದಿ ಪರಿತ್ಯಾಗರೂಪ ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವಾದಿಗಳು ಕಾರಣವೆಂತ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳೋಣದರಿಂದಲು "ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ೬ ಶ್ಲೋಕ" ಯಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮುಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಫಲಕ್ಕೆ ಈ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ರೂಪ ಅವಾಂತರಫಲವನ್ನು (ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಫಲದಕಿಂತಲು ಮಧ್ಯೇಲಭಿಸುವ ಫಲ) ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲು ಯೋಗಯುಕ್ತಸನ್ಯಾಸ ಮಹಾಫಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂಬೋದೂ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಥವಾ ಯೋಗಯುಕ್ತಃ ಯಂಬಪದಕ್ಕೆ

భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానమాడతక్కవ నెంతలు, సర్వభూతాత్మ భూతాత్మా యంబువదక్కె సర్వస్వామియాద పరమాత్మనల్లి నింతిరువ మనస్సుళ్ళవను యంతలు అర్థ.

అ॥ ‹‹జ్ఞేయః సనిత్యసన్న్యాసి ౩-యోగయుక్తోవిశుద్ధాత్మా ౭›› యంబ శ్లోకగళింద స్పష్టవాగి హేళల్పట్టిరువ సన్న్యాసవన్ను, సంకల్పత్యాగవన్నూ హేళి, మత్తు స్పష్టవాగి ౮-౯ శ్లోకగళింద తిళిసుత్తారె.

మూ॥ నైవకించిత్కరోమీతి యుక్తోమన్యేతతత్త్వవిత్।
పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జిఘ్రన్నశ్నన్గచ్ఛన్ స్వపన్ శ్వసన్॥ ౮॥
ప్రలపన్ విసృజన్ గృహ్ణన్నున్మిషన్నిమిషన్నపి।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు వర్తన్త ఇతిధారయన్॥ ౯॥

టీ॥ యుక్తః=కర్మయోగానుష్ఠాన మాడువ, తత్త్వవిత్=తత్త్వజ్ఞానియు, పశ్యన్=నోడుతిద్దరూనూ, శృణ్వన్=కేళుతిద్దరూనూ, స్పృశన్=ముట్టుతిద్దరూనూ, జిఘ్రన్=వాసనే నోడుతిద్దరూనూ, అశ్నన్=భోజనమాడుతిద్దరూను, గచ్ఛన్=నడియుతిద్దరూనూ, స్వపన్=నిద్రెమాడుతిద్దరూనూ, శ్వసన్=శ్వాసబిడుతిద్దరూనూ, ప్రలపన్=మాతనాడుతిద్దరూనూ, విసృజన్=బిడుతిద్దరూనూ, గృహ్ణన్=తెగదుకోళ్ళుతిద్దరూనూ, ఉన్మిషన్=కణ్ణుతెరియుతిద్దరూనూ, నిమిషన్=రెప్పెముచ్చుతిద్దరూనూ, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళు, ఇంద్రియార్థేషు=ఆయాఇంద్రియగళ విషయగళల్లి, వర్తన్తే=పరమాత్మనయిచ్ఛెయింద ప్రవర్తిసుత్తవె, ఇతి=హీగె, ధారయన్=మనస్సినింద యోచనెమాడిదవనాగి, నైవకించిత్కరోమీతి=నానుఒందూ మాడువదిల్లవెంత, మన్యేత=తిళియబేకు.

తా॥ నానుమాడతేనె యంబ సంకల్పవన్ను పరిత్యజిసోణ సన్న్యాసశబ్దక్కె అర్థ. అథవా సన్న్యాస యోగరూపవాగేవే పరమపురుషార్థక్కె కారణవాగుతదెంత ‹‹సన్న్యాసస్తుమహాబాహో›› యంబ ౬

శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టదె. సన్యాసక్కె యోగరూపత్వవు హ్యాగెందరె అదరన్న ఈ శ్లోకదింద హేళిద్దారె. అర్థ-పూర్వవత్. ద్వేషాది పరిత్యాగరూప సన్యాసవు యోగస్వరూపవాగిరోణ యంథాద్దు అందరె, సర్వవ్యాపారగళన్ను మాడుతిద్దరూను, ఇంద్రియగళు పరమాత్మనింద ప్రేరితగళాగి ఆయా ఇంద్రియగళ విషయగళల్లి ప్రవర్తిసుత్తవె. ఆ పరమాత్మనె స్వతంత్రను నాను ఓందూమాడువదిల్ల యంబ అనుసంధానవే యంతభావ.

అ॥ యోగవన్ను స్వల్పస్పష్టమాడుతా సన్యాసయోగగళింద కూడిదవనేవేకర్మదింద బద్ధనాగువదిల్లవెంత సాధననియమవన్ను హేళుత్తారె. (అందరె కర్మబంధ ఆగదే ఇరోణవెంబ ఫలక్కె కేవలసన్యాసవూ కేవల యోగవూ సాధనవల్ల. మత్తేనందరెతప్పదె యరడూ శేరేవే సాధనవాగుతదె యంబోదునియమ).

మూ॥ బ్రహ్మణ్యాధ్యాయకర్మాణి సఙ్గంత్యక్త్వాకరోతియః ।
లిప్యతేనసపాపేన పద్మపత్రమివామ్భసా ॥ ౧౦॥

టీ॥ సంగం=ఫలాపేక్షెయన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు, బ్రహ్మణి=పరమాత్మనల్లి, ఆధాయ=నన్నక్షేమక్కోస్కర స్వపూజా రూపవాదకర్మగళు నన్నింద మాడిసల్పడుత్తవెంత అనుసంధాన మాడికొండు, కర్మాణి=కర్మగళన్ను, యః=యావను, కరోతి=పరమాత్మనిగె అధీనవాద కర్తృత్వశక్తివుళ్లవనాగి మాడుత్తానో, సః=అవను, అంభసా=నీరినింద, పద్మపత్రమివ=తామరయలెయోపాదీలి, పాపేన=పాపదింద, నలిప్యతే=సంబంధపట్టవనాగోదిల్ల. (జ్ఞానద్వారా ముక్తనాగుత్తానె). యద్యపి “సన్యాసస్తు మహాబాహో ౬” యంబశ్లోకదింద లేవే, సన్యాస యోగ యరడు శేరేవే ఫలవన్న సాధిసి కొడుత్తవె యంబ నియమ తిళియబంద్దదె. “కుర్వన్నపి నలిప్యతే” యంత కర్మలేపాభావరూప ఫ

లవు హేళల్పట్టదె. ఆదరూనూ, సన్న్యాస యోగ యరడూ శేరేవే ఫలవన్ను కొడుతవె యంబనియమ (తప్పదేనడియోణ) ఉపచార కోస్కరహేళిద్దల్లవెంబోదక్కాగి "లిప్యతేనసపాపేన" యంతఫలవన్ను హేళువదరింద, ఆ నియమ ఫలసాధనవెంత హేళిద్దారె యంతపూర్వోత్తరగళిగె పునరుక్తిదోషవిల్ల.

అ॥ సన్న్యాసయోగగళు శేరేవే ఫలక్కెసాధనగళు యంబవిషయదల్లి శిష్టాచారవదె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ కాయేనమనసాబుద్ధ్యాకేవలైరిన్ద్రియైరపి ।
యోగినఃకర్మకుర్వంతి సఙ్గంత్యక్త్వాత్మశుద్ధయే॥ ౧౧॥

టీ॥ కాయేన=శరీరదిందలు, మనసా=మనస్సినిందలు, బుద్ధ్యా=బుద్ధియిందలు, కేవలైః ఇంద్రియైః=కామ అహంభావ ఇల్లదిరువ అథవా స్వాతంత్ర్యాభిమాన ఇల్లదిరువ, ఇంద్రియగళిందలూ, యోగినోపి=యోగిగళూను, సంగంత్యక్త్వా=ఫలాపేక్షెయన్నుబిట్టు, ఆత్మశుద్ధయే=మనస్సిగెశుద్ధిగోస్కర (అందరె జ్ఞానహుట్టువదగోస్కర) అథవా పాపలేపవాగదే ఇరోదకోస్కర, కర్మ=కర్మవన్ను, కుర్వంతి=మాడుత్తారె. ఈశ్లోకదల్లి పూర్వార్ధదింద కామాదివర్జనరూప సన్న్యాసవూనూ, ఉత్తరార్ధదింద యోగవూనూ, "ఆత్మశుద్ధయే" యంబోదరింద ఫలవూ హేళల్పట్టదె. తా॥ "యోగినఃకుర్వంతి" యంత హేళల్పట్ట శిష్టాచార పాపలేపవాగదే ఇరోణవెంబఫలక్కె. "కేవలైః ఇంద్రియైః యంత హేళల్పట్ట యోగవూనూ శేరేవేసాధనగళు యంబవదన్న తిళిసుత్తదేతంభావ.

అ॥ పూర్వదల్లి "సన్న్యాసస్తు" ఇత్యాదిశ్లోకదింద, సన్న్యాస యోగ ఇవుగళు శేరేవే ఫలవన్న సాధిసుత్తవె. ఈ యరడల్లి ఒందరన్న బిట్టు ఒందుఫలవన్ను సాధిసువదిల్లవెంబ నియమవన్ను తిళిసువదకోస్కర ఆ సన్న్యాస యోగగళిగె ఫలవన్ను "బ్రహ్మాధిగచ్ఛతి" కుర్వన్న

లిప్యతే" ఇత్యాదిగళింద హేళిద్దారె. ఈగె ఆ సన్న్యాస కర్మయోగగళే వే మోక్షసాధన. ఈ యరడరన్నహొందదె బేరెయావదూ మోక్ష సాధనవల్లవెంబ నియమవన్ను తిళిసువదక్కోస్కర యోగ సన్న్యాస ఉ ళ్ళవనిగె ముక్తిరూప ఫలవన్ను, ఈ యరడూ ఇల్లదవనిగె సంసారరూ ప ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యుక్తఃకర్మఫలంత్యక్త్వా శాన్తిమాప్నోతినైష్ఠికీం।
అయుక్తఃకామకారేణ ఫలేసక్తోనిబధ్యతే॥ ౧౨॥

టీ॥ కర్మఫలం=కర్మఫలవన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు, యుక్తః=యోగా నుష్ఠాన మాడతక్కవను, నైష్ఠికీం=స్వాభావికవాద, శాన్తిం=స్వరూ పానందావిర్భావలక్షణ ముక్తియన్ను, ఆప్నోతి=హొందుత్తానె. అ యుక్తః=యోగయిల్లదే యిద్దవను, కామకారేణ=కామాదిగళింద క ర్మానుష్ఠానదింద, ఫలే=అల్పఫలదల్లి, సక్తః=ఆసక్తనాగి, నిబధ్యతే= అత్యంత సంసారవన్ను అనుభవిసుత్తానె. తా॥ "ఫలంత్యక్త్వా" యెంబోదరింద కామాదివర్జన సన్న్యాసియెంతలు, "యుక్తః" యెంబో దరింద భగవదర్పణబుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగవుళ్ళవనెంత లు, హేళల్పట్టదె. అంతు సన్న్యాసయోగవుళ్ళవనిగేవే మోక్ష. సన్న్యాస యోగ ఇల్లదవనిగె సంసారవెంబునదు నియమవెంతభావ.

అ॥ కర్తృత్వాభిమానబిడోణ సన్న్యాసశబ్దద అర్థవెంతు పూ ర్వదల్లి "నైవకించిత్కరోమి ల" యెంబశ్లోకదింద వివరిసల్పట్టితు. ఈగ కారయితృత్వ అభిమాన పరిత్యాగవూనూ సన్న్యాసశబ్దద అర్థవెంత స్పష్టమాడుత్తారె.

మూ॥ సర్వకర్మాణిమనసా సన్న్యస్యాస్తేసుఖంవశీ।
నవద్వారేపురేదేహీ నైవకుర్వన్నకారయన్॥ ౧౩॥

టీ॥ వశీ=జితేంద్రియనాద, దేహీ=పురుషను, సర్వకర్మాణి=భగ వత్పూజారూపవాద సమస్తకర్మగళన్ను, మనసాసన్న్యస్య=పరమాత్మనే

వే నమ్మక్షేమకోస్కర నమ్మిందమాడిసుత్తానె; నమ్మకర్తృత్వశక్తియూను పరమాత్మన అధీనవేయంత అనుసంధానమాడి, నైవకుర్వన్=స్వాతంత్ర్యదింద తానుయావదూనూ మాడదే, నకారయన్=స్వాతంత్ర్యదిందమాడిసదే, నవద్వారే=నవద్వారవుళ్ళ, పురే=దేహదల్లి, సుఖం=సుఖవాగి, ఆస్తే=ఇరుత్తానే. (అందరె కర్మలేపవిల్లదే ఇరుత్తానె.)

వి-అ॥ "బ్రహ్మణ్యాధాయకర్మాణి ౧౦" యంబశ్లోకదల్లి కర్మగళన్ను బ్రహ్మనల్లి ఇడోణ అంబరె కర్మగళన్ను స్వరూపతః పరిత్యాగవెంత అర్థవల్ల. మత్తేనందరె పరమాత్మనేమాడిసుత్తానె. ఇత్యాద్యనుసంధానవే అర్థ. ఈ అర్థవన్నే "కర్మాణిమనసా సన్న్యస్య" యంబ పదగళింద తిళిసిద్దారె. ఈ పదగళిగూనూ స్వరూపతః కర్మపరిత్యాగవే అర్థవాదరె మనసా యంబ పదవ్యర్థవాగుతదె. అదప్రయుక్త "బ్రహ్మణ్యాధాయకర్మాణి" యంబవాక్యక్కె "కర్మాణిమనసా" యంబవాక్యానుసార పరమాత్మనేవే తనపూజారూపవాద సర్వకర్మగళన్ను నమ్మక్షేమకోస్కర నమ్మింగమాడిసుత్తానె. నమ్మకర్తృత్వశక్తియూను అవన ఆధీనవే యంత అర్థ.

అ॥ తానుస్పష్టవాగి దర్శనాదిగళన్ను మాడుతిరువ ప్రయుక్త, తాను యావదు మాడువదిల్ల మాడిసువదిల్ల యంత తిళియబేకెంత హేళిద్దుయుక్తవల్ల. హాగె తిళిదరె మిథ్యాజ్ఞాని యాగుత్తానె యంబ ఆక్షేపక్కె "నైవకుర్వన్నిత్యాది" పదగళిగె తన్న తాత్పర్యవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ నకర్తృత్వంనకర్మాణి లోకస్యసృజతిప్రభుః।
నకర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తుప్రవర్తతె॥ ౧౪॥

టీ॥ ప్రభుః=(జడదకింత)సమర్థనాదజీవను, లోకస్య=జనగింద, కర్తృత్వం=కర్మవన్ను, నసృజతి=స్వాతంత్ర్యదింద మాడిసువదిల్ల. కర్మాణి=కర్మగళన్ను, నసృజతి=తాను స్వాతంత్ర్యదింద మాడువదిల్ల. (కర్మవిషయదల్లే స్వాతంత్ర్యవిల్లదిద్ద ప్రయుక్త కర్మఫలవిషయదల్లి స

ర్వాత్మనా స్వాతంత్ర్యవిల్లవెంత హేళుత్తారె) కర్మఫలసంయోగం=కర్మ ఫలప్రాప్తియన్ను, లోకస్య=జనక్కె, నసృజతి=మాడువదిల్ల. (జనరిగె ఫలసంపాదన విషయదల్లూ, తనగె ఫలసంపాదన విషయదల్లూ, జీవగె స్వాతంత్ర్యవిల్ల. స్వాతంత్ర్యవిల్లవెంబోదరన్ననుసరిశేవె నాను యావదూ మాడువదిల్లవెంత తిళియబేకు యంబోదక్కె తాత్పర్య. అథవా జీవగె స్వతంత్రకర్తృత్వవిల్లదిద్దరూ, ఈశ్వరకొట్టిరువ స్వాతంత్ర్య కర్మవిషయదల్లూ, అదరపుణ్యదల్లూ, ఫలదల్లూ, ఇరలేఅద. ఆదప్రయుక్త " బ్రహ్మణ్యాధాయ_సర్వకర్మాణి " యంబ వాక్యగళింద స్వాతంత్ర్యవే ఇల్లవెంత హేళువదుహ్యాగె అందరె) ప్రభుః=పరమాత్మను, లోకస్య=జనక్కె, కర్తృత్వం=అగ్నిహోత్రాదికర్మగళల్లి స్వాతంత్ర్యవన్ను, నసృజతి=కొడువదిల్ల. కర్మాణి=కర్మగళింద హుట్టువ అదృష్టగళన్ను (పుణ్య_పాప_గళన్ను) నసృజతి=మాడువదిల్ల. అదరవిషయదల్లి స్వాతంత్ర్యవన్ను కొడువదిల్ల. కర్మఫలసంయోగం, లోకస్య, నసృజతి=కర్మఫలప్రాప్తియల్లూ స్వాతంత్ర్యవన్న జనరిగె కొడువదిల్ల. (జీవగె కర్మగళల్లూ, అదృష్టదల్లూ, ఫలదల్లూ, హీగె స్వాతంత్ర్యవిల్లదిద్దరె హ్యాగె కర్మాదిగళు నడియుత్తదె అందరె) స్వభావస్తు=పరాపేక్షా ఇల్లదె తానే ఇరోవనాద మత్తు తానే జగత్తన్ను సృష్టిమాడోవనాద, స్వతంత్రనాద పరమాత్మను, ప్రవర్తతే=కర్మగళన్న మాడోవిషయదల్లూ, అదృష్టగళల్లూ, ఫలప్రాప్తియల్లూ, తానే ప్రవర్తిసుత్తానె. యావాగలూ యావస్థలదల్లూ మత్తొబ్బరిగె స్వాతంత్ర్యవన్ను కొడువదిల్ల. సర్వదా సర్వస్థలగళల్లి తానే ప్రవృత్తిసుత్తానె.

అ॥ ఫలసంబంధదల్లి జీవగె స్వాతంత్ర్యవిల్ల వెంబోదరన్న స్పష్టమాడుత్తారె.

మూ॥ నాదత్తేకస్యచిత్పాపం నచైవసుకృతంవిభుః।
అజ్ఞానేనావృతంజ్ఞానం తేనముహ్యంతిజంతవః॥ ౧౫॥

టీ॥ విభుః=జడదకింత సమర్థనాదంథాజీవను, కస్యచిత్=యావ దురాచారనకడిందలూ, పాపం=పాపవన్ను, నాదత్తే=స్వాతంత్ర్యదిందతొగెకంబోదిల్ల, సుకృతంచ=పుణ్యవన్నూను, నైవాదత్తే=స్వాతంత్ర్యదిందతొగెకంబోదిల్ల (ఇదే ప్రకార కర్మవిషయదల్ల్యూ, అదృష్టవిషయదల్ల్యూ, జీవగె స్వాతంత్ర్యవిల్ల యంత తిళియబేకు) అథవా (పరమాత్మనే సర్వకర్తనాదరె పరమాత్మగె కర్మలేపవాగబేకు. అందరె హేళుత్తారె) విభుః=సర్వస్వతంత్రనాద పరమాత్మను, కస్యచిత్=యావకర్మద్దశెయిందలూను, పాపం=పాపవన్ను, సుకృతం=పుణ్యవన్నాదరూ, నాదత్తే=(స్వతంత్రనాద ప్రయుక్త లేవె) తొగెరంబోదిల్ల. పుణ్యపాపలేప వుళ్లవనాగి ఆగోదిల్ల (హాగె సర్వత్రఇద్దు స్వాతంత్ర్యదింద సర్వకర్తనాద ఈశ్వరఇద్దరె యాకకాణిసువదిల్ల యంతందరె హేళుత్తారె) జ్ఞానం=జ్ఞానవు, అజ్ఞానేన=అజ్ఞానదింద, ఆవృతం=ముచ్చల్పట్టదె, తేన=అజ్ఞానదింద ముచ్చల్పట్ట బుద్ధివుళ్లవరాగిరోదరింద లేవే, జంతవః=ప్రాణిగళు, ముహ్యన్తి=(పరమాత్మన్న)తిళియువదిల్ల. సర్వప్రాణిగళిగూ అజ్ఞాన ఇరువదరింద పరమాత్మ సర్వత్ర ఇద్దరూనూ అవన్న తిళియువదక్కె ఆగునదిల్ల.

అ॥ జ్ఞాన అజ్ఞానదింద ముచ్చల్పట్టిద్దరె ఆ జ్ఞానదింద అజ్ఞానపరిహారవాగలారదు. అజ్ఞానపరిహారక్కె బేరే కారణవూఇల్ల. హీగాదరె జ్ఞానక్కూ ప్రయోజనవిల్ల. జ్ఞానహుట్టువదగోస్కర ఉపాయగళాద యోగసన్యాసగళిగూ ప్రయోజనవిల్ల అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ జ్ఞానేనతుతదజ్ఞానం ఏషాంనాశితమాత్మనః।
తేషామాదిత్యవత్ జ్ఞానం ప్రకాశయతితత్పరం॥ ౧౬॥

టీ॥ ఏషాం=యావజనరుగళ, తత్ అజ్ఞానం=ఆ అజ్ఞానవు, ఆత్మనఃజ్ఞానేన=పరమాత్మన పరోక్షజ్ఞానదింద (అందరె శాస్త్రశ్రవణాదిగళిందహుట్టువ భగవద్విషయకవాద జ్ఞానవు పరోక్షజ్ఞాన) నాశితం=నా

శమాడల్పట్టదో, తేషాం=అవరగళిగె, జ్ఞానం=భగవదపరోక్షజ్ఞానవు, తత్ పరం=ఆ సర్వోత్తమనాద పరమాత్మనన్ను, ఆదిత్యవత్=సూర్యన హాగె, ప్రకాశయతి=ప్రకాశమాడుత్తదె. తా॥ జ్ఞానవెంబోదు స్వరూపజ్ఞాన వృత్తిజ్ఞాన యంత యరడువిధ. జీవస్వరూపవాదజ్ఞానక్కె స్వరూపజ్ఞానవెంత హెసరు. మనఃపరిణామరూపవాద జ్ఞానక్కె వృత్తిజ్ఞానవెంత హెసరు. యద్యపి స్వరూపజ్ఞాన అజ్ఞానదిందముచ్చల్పట్టిరుత్తదె. ఆదప్రయుక్త అజ్ఞానవన్ను పరిహారమాడలారదు. ఆదరూను భగవద్విషయకవాద శాస్త్రశ్రవణాదిగళిందహుట్టువ పరోక్షజ్ఞానవు అజ్ఞానవన్ను పరిహారమాడుత్తదె. ఆగె పరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞానవు సూర్య పదార్థగళన్ను ప్రకాశపడిసువహాగె పరమాత్మన స్వరూపవన్ను ప్రకాశమాడుత్తదె యంతభావ. శాస్త్రశ్రవణ మనన నిధిధ్యాసనక్రమదింద భగవదపరోక్షజ్ఞాన అదరింద అజ్ఞాననివృత్తి యంతభావ.

అ॥ అపరోక్షజ్ఞానక్కె అతిసమీపవాదసాధనవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ తద్బుద్ధయస్తదాత్మానస్తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః।
గచ్ఛంత్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః॥ ౧౭॥

టీ॥ తద్బుద్ధయః=ఆపరమాత్మనల్లె బుద్ధివుళ్లవరాదంథా, (అందరె ఒందావర్తి శాస్త్రశ్రవణజన్యపరోక్ష జ్ఞానసాకాగలారదు. మత్తు "ఓం ఆవృత్తిరసకృదుపదేశాత్ ఓం" యంబసూత్రదల్లి హేళిదప్రకార మత్తుమత్తు పరమాత్మనల్లి, బుద్ధియన్ను ఇడబేకు యంత అర్థ) తదాత్మానః=ఆ పరమాత్మనేవే ఆదానాది వ్యాపారమాడువ స్వామి యంత తిళిదవరాదంథా, తన్నిష్ఠాః=అవనల్లే స్థిరబుద్ధివుళ్ళవరాదంథా, తత్పరాయణాః=ఆ పరమాత్మన్నేవె ముఖ్యఆశ్రయనాగివుళ్లంథా, జ్ఞానిగళు, జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః=భగవదపరోక్షజ్ఞానదింద పాపగళన్ను పరిహారమాడికొండవరాగి, అపునరావృత్తిం=మోక్షవన్ను, గచ్ఛంతి=

టీ॥ విభుః=జడవకింత సమర్థనాదంథా జీవను, కస్యచిత్=యావ దురాచారనకడిందలూ, పాపం=పాపవన్ను, నాదత్తే=స్వాతంత్ర్యదిందతొకంబోదిల్ల, సుకృతంచ=పుణ్యవన్నూను, నైవాదత్తే=స్వాతంత్ర్యదిందతొకంబోదిల్ల (ఇదే ప్రకార కర్మవిషయదల్యూ, అదృష్టవిషయదల్యూ, జీవనిగె స్వాతంత్ర్యవిల్ల యంత తిళియబేకు) అథవా (పరమాత్మనే సర్వకర్తనాదరె పరమాత్మనిగె కర్మలేపవాగబేకు. అందరె హేళుత్తారె) విభుః=సర్వస్వతంత్రనాద పరమాత్మను, కస్యచిత్=యావకర్మద్దళియుందలూను, పాపం=పాపవన్ను, సుకృతం=పుణ్యవన్నాదరూ, నాదత్తే=(స్వతంత్రనాద ప్రయుక్త లేవె) తొకంబోదిల్ల. పుణ్యపాపలేప వుళ్ళవనాగి ఆగోదిల్ల (హాగె సర్వత్రఇద్దు స్వాతంత్ర్యదింద సర్వకర్తనాద ఈశ్వరఇద్దరె యాకకాణిసువదిల్ల యంతందరె హేళుత్తారె) జ్ఞానం=జ్ఞానవు, అజ్ఞానేన=అజ్ఞానదింద, ఆవృతం=ముచ్చల్పట్టిదె, తేన=అజ్ఞానదింద ముచ్చల్పట్ట బుద్ధివుళ్ళవరాగిరోదరింద లేవే, జంతవః=ప్రాణిగళు, ముహ్యన్తి=(పరమాత్మన్న) తిళియువదిల్ల. సర్వప్రాణిగళిగూ అజ్ఞాన ఇరువదరింద పరమాత్మ సర్వత్ర ఇద్దరూనూ అవన్న తిళియువదక్కె ఆగువదిల్ల.

అ॥ జ్ఞాన అజ్ఞానదింద ముచ్చల్పట్టిద్దరె ఆ జ్ఞానదింద అజ్ఞానపరిహారవాగలారదు. అజ్ఞానపరిహారక్కె బేరె కారణవూ ఇల్ల. హీగాదరె జ్ఞానక్కూ ప్రయోజనవిల్ల. జ్ఞానహుట్టువదగోస్కర ఉపాయగళాద యోగసన్యాసగళిగూ ప్రయోజనవిల్ల అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ జ్ఞానేనతుతదజ్ఞానం ఏషాంనాశితమాత్మనః।
తేషామాదిత్యవత్ జ్ఞానం ప్రకాశయతితత్పరం॥ ౧౬॥

టీ॥ ఏషాం=యావజనరుగళ, తత్ అజ్ఞానం=ఆ అజ్ఞానవు, ఆత్మనః జ్ఞానేన=పరమాత్మన పరోక్షజ్ఞానదింద (అందరె శాస్త్రశ్రవణాదిగళిందహుట్టువ భగవద్విషయకవాద జ్ఞానవు పరోక్షజ్ఞాన) నాశితం=నా

శమాడల్పట్టదో, తేషాం=అవరగళిగె, జ్ఞానం=భగవదపరోక్షజ్ఞానవు, తత్ పరం=ఆ సర్వోత్తమనాద పరమాత్మన్న, ఆదిత్యవత్=సూర్యన హాగె, ప్రకాశయతి=ప్రకాశమాడుత్తదె. తా॥ జ్ఞానవెంబోదు స్వరూపజ్ఞాన వృత్తిజ్ఞాన యంత యరడువిధ. జీవస్వరూపవాదజ్ఞానక్కె స్వరూపజ్ఞానవెంత హెసరు. మనఃపరిణామరూపవాద జ్ఞానక్కె వృత్తిజ్ఞానవెంత హెసరు. యద్యపి స్వరూపజ్ఞాన అజ్ఞానదిందముచ్చల్పట్టిరుత్తదె. ఆదప్రయుక్త అజ్ఞానవన్ను పరిహారమాడలారదు. ఆదరూను భగవద్విషయకవాద శాస్త్రశ్రవణాదిగళిందహుట్టువ పరోక్షజ్ఞానవు అజ్ఞానవన్ను పరిహారమాడుత్తదె. ఆగె పరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞానవు సూర్య పదార్థగళన్ను ప్రకాశపడిసువహాగె పరమాత్మన స్వరూపవన్ను ప్రకాశమాడుత్తదె యంతభావ. శాస్త్రశ్రవణ మనన నిధిధ్యాసనక్రమదింద భగవదపరోక్షజ్ఞాన అదరింద అజ్ఞాననివృత్తి యంతభావ.

అ॥ అపరోక్షజ్ఞానక్కె అతిసమీపవాద సాధనవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ తద్బుద్ధయస్తదాత్మానస్తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః।
గచ్ఛంత్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః॥ ౧౭॥

టీ॥ తద్బుద్ధయః=ఆపరమాత్మనల్లె బుద్ధివుళ్లవరాదంథా, (అందరె ఒందావర్తి శాస్త్రశ్రవణజన్యపరోక్ష జ్ఞానసాకాగలారదు. మత్తు "ఓం ఆవృత్తిరసకృదుపదేశాత్ ఓం" యంబసూత్రదల్లి హేళిదప్రకార మత్తుమత్తు పరమాత్మనల్లి, బుద్ధియన్ను ఇడబేకు యంత అర్థ) తదాత్మానః=ఆ పరమాత్మనేవే ఆదానాది వ్యాపారమాడువ స్వామి యంత తిళదవరాదంథా, తన్నిష్ఠాః=అవనల్లే స్థిరబుద్ధివుళ్ళవరాదంథా, తత్పరాయణాః=ఆ పరమాత్మన్నే వె ముఖ్యాశ్రయన్నాగివుళ్లంథా, జ్ఞానిగళు, జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః=భగవదపరోక్షజ్ఞానదింద పాపగళన్ను పరిహారమాడికొండవరాగి, అపునరావృత్తిం=మోక్షవన్ను, గచ్ఛంతి=

పొందుత్తారె. తా॥ కేవల శాస్త్రశ్రవణదింద ఉంటాదజ్ఞానవె అపరోక్షజ్ఞానక్కె సాధనవల్ల. మత్తేనందరె అనేకావర్తి శాస్త్రశ్రవణ మాడోదరింద ఆ పరమాత్మనేవే సర్వవ్యాపారప్రవర్తకను, అవనే స్వామియు, అవనేముఖ్య ఆశ్రయను యంత అవనల్లె స్థిరవాదబుద్ధి మనన నిధిధ్యాసనాది క్రమదింద అపరోక్షజ్ఞానక్కె సాధనవాగుత్తదె. అదరింద ముక్తి యంతభావ.

అ॥ పరమాత్మన రూపగళు సర్వత్ర సమవాగిరుతవెంత తిళియోదవు అపరోక్షజ్ఞానక్కె సాధనవెన్న అభిప్రాయవుళ్ళవరాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ విద్యావినయసమ్పన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని ।
శునిచైవ శ్వపాకేచ పండితాస్సమదర్శినః ॥ ౧౮॥

టీ॥ పండితాః=అపరోక్షజ్ఞానిగళు, విద్యావినయసంపన్నే=విద్యావినయ ఇవుగళింద కూడిరువ, బ్రాహ్మణే=బ్రాహ్మణనల్లూ, గవి=ఆకళల్లూ, హస్తిని=ఆనెయల్లూ, శుని=నాయల్లూ, శ్వపాకేచ=మాదిగనల్లూ, స్థితం=ఇద్దంథా పరమాత్మన్న, సమదర్శినః=గుణవిషయదల్లాను, దోషయిల్లదే యిరోవిషయదల్లానూ, సమానవన్నాగియు తారతమ్యయిల్లదే ఇరోణవన్ను తిళియుత్తారె. తా॥ ఈ శ్లోకదల్లి పరమాత్మవాచకవాద పదయిల్లదే ఇరువదరింద బ్రాహ్మణాదిగళల్లిరువ భగవద్రూపగళిగె సమదర్శనవు అపరోక్షజ్ఞానసాధనవెంబ అర్థ మేలిన శ్లోకదల్లి «నిర్దోషంహి సమంబ్రహ్మ» యంత హేళోణదరింద తిళియబరుతదె. సర్వత్ర భగవద్రూపగళ సమదర్శన భగవదపరోక్షజ్ఞానక్కె సాధనవెంత స్పష్టవాగి హేళువ పదగళు ఇల్లదిద్దరు ప్రకరణానుసార ఈ అర్థతిళియబరుతదె.

అ॥ సమదర్శనవుళ్ళవరన్న స్తోత్రమాడుత్తారె.

మూ॥ ఇహైవతైర్జితస్సర్గో యేషాంసామ్యేస్థితంమనః ।
నిర్దోషంహిసమంబ్రహ్మ తస్మాత్ బ్రహ్మణితేస్థితాః॥౧౯॥

టీ॥ ఏషాం=యారిగె, సామ్యే=సామ్యదల్లి, మనః=మనస్సు, స్థితం=నింతదో, తైః=అవరుగళింద, ఇహైవ=ఈ జన్మదల్లేవే, సర్గః=జన్మాదిరూప సంసారవు, జితః=జయిసల్పట్టదె, (సమవస్తుయంబువదు యావదు ? యారిందసమత్వ ? అందరె హేళుత్తారె) సమం=సమవాదవస్తువు, బ్రహ్మ=బ్రహ్మవు. నిర్దోషంహి=దోషయిల్లదేయిరువదు, తస్మాత్=సమవాగియిరోణదరింద, సర్వత్రయిరువవస్తు బ్రహ్మవాదకడింద, తే=ఆసమదర్శిగళు, బ్రహ్మణిస్థితాః=బ్రహ్మనల్లి ఇరువవరేవే, అందరె బ్రహ్మజ్ఞానిగళేవే.

తా॥ «సమం బ్రహ్మ” యంత హేళువదరింద సమవస్తు బ్రహ్మయంత హేళల్పట్టదె. నిర్దోషం యంబోదరింద సామ్యపదద అర్థ హేళల్పట్టదె. హీగె సమత్వయావతిళిధారో, అవరిగె సంసారపరిహారవాగుతదెంతలు, అవరె బ్రహ్మజ్ఞానిగళెంతలు, సమదర్శిగళన్న స్తోత్రమాడల్పట్టదె.

అ॥ మత్తు సన్యాసవన్నే విస్తారవాగి తిళిసుత్తారె.

మూ॥ నప్రహృష్యేత్ప్రియంప్రాప్య నోద్విజేత్ప్రాప్యచాప్రియం।
స్థిరబుద్ధిరసమ్మూఢో బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మణిస్థితః ॥ ౨౦॥

టీ॥ ప్రియం = సుఖసాధనవన్న, ప్రాప్య=హొంది, నప్రహృష్యేత్=సంతోషపడబారదు, అప్రియం=దుఃఖసాధనవన్న, ప్రాప్య=హొంది, నోద్విజేత్=ఉద్వేకరూపవాదమనస్సిన అధైర్యవన్న హొందబారదు. (ఈ విషయదల్లి ఉపాయవన్న హేళుత్తారె) స్థిరబుద్ధిః=స్థిరవాద బుద్ధివుళ్ళవనాగి, అసమ్మూఢః=ఇష్ట, అనిష్టగళన్న హొంది సుఖాదివిషయదల్లి జనగళేవే స్వతంత్రరు యంబ మిథ్యాజ్ఞానయిల్లదవనాగి, బ్రహ్మవిత్=పరమాత్మనేవే స్వతంత్రనెంబ జ్ఞానవుళ్ళవనాగి, బ్రహ్మణిస్థితః=నిరంతర పరమాత్మన స్మరణమాడతక్కవనాగి (భవేత్=ఆగబేకు.)

తా॥ సుఖ హేతుగళు ప్రాప్తవాదరె సంతోషపడదే ఇరోణవు దుఃఖ హేతుగళు ప్రాప్తవాదరే అధైర్యపడదేయిరోణవే సన్యాస. ఆదరె దుఃఖ సుఖ హేతుగళు బందకాలదల్లి అధైర్య సంతోషపడదే యిరోణహ్యాగే శక్యవాగుతదే యాతందరే, అదక్కె ఉపాయ బుద్ధిస్థిరవాగి ఇరోణవు. ఈ బుద్ధియు హ్యాగెస్థిరవాగి ఆగుతదే అందరె నమగెఇష్టానిష్టమాడోదరల్లి ఈ జనగళేనే స్వతంత్రరు యంబమిథ్యాజ్ఞాన ఇల్లదే ఇరోణదరింద ఆగుతదె. ఈమిథ్యాజ్ఞానహోగువదక్కె కారణ పరమాత్మనే స్వతంత్రనెంబజ్ఞాన. ఇష్టమాత్రవల్ల. మత్తు ఆ పరమాత్మన స్మరణెయూను మిథ్యాజ్ఞానపరిహారక్కె కారణ. “సన్యాసస్తు” యంబ ६-నే శ్లోకదల్లి సన్యాసదకింతయోగ అధికవెంత హేళువదక్కోస్కర యోగహీనవాద సన్యాస వ్యర్థవెంత హేళల్పట్టదె. అదుయుక్తివల్ల యాకందరె కామాద్యుపద్రవగళు పరిహారవాదరె స్వరూపసుఖద ఆవిర్భావ ఆగుతదె. యంత ఆక్షేపిశిదరె, కామాద్యుపద్రవగళన్ను పరిహారమాడికొండరె స్వరూపసుఖావిర్భావ ఆగువదు వాస్తవవే. భగవధ్యానరూపయోగవన్ను అనుష్ఠిశిదరె ఆసుఖ అక్షయవాగుతదె ఆదప్రయుక్త యోగహీనసన్యాసవ్యర్థవెంత హేళల్పట్టదె.

అ॥ మత్తు సన్యాసదకింత యోగ అధికవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ బాహ్యస్పర్శేష్వసక్తాత్మా విందత్యాత్మనియత్సుఖం।
సబ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖమక్షయమశ్నుతే॥౨౧॥

టీ॥ బాహ్యస్పర్శేషు=శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళిగె విషయగళల్లదే మాడల్పట్ట శబ్దాది విషయగళల్లి, అసక్తాత్మా=సంబంధపడదేయిద్ద మనస్సుళ్ళవనాద (సన్యాసియు) ఆత్మని=స్వరూపదల్లి, యత్ సుఖం=యావసుఖవన్ను, విందతి=అనుభవిసుత్తానో, తత్=ఆ సుఖవన్ను, సః=ఆ సన్యాసియు, బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా=పరమాత్మన ధ్యానదింద కూడిద మనస్సుళ్ళవనాగి, అక్షయం=అక్షయవాగి, అశ్నుతే=హొందుత్తానె.

తా॥ కామాద్యుపద్రవ పరిహారరూప సన్యాసదింద యావసుఖ ఆవిర్భవిసుత్తదో ఆసుఖ పరమాత్మన ధ్యానరూప యోగసహితవాగిద్దరేవే మత్తు మరియాగదే అక్షయవాగుత్తదె.

అథవా॥ అ॥ "యోగయుక్తో" యంబ ఒనే శ్లోకదింద యోగరూపవాద సన్యాసవే మోక్షసాధనవెంత హేళల్పట్టదె. అదరన్నే వివరిసుత్తారె. యత్ యంబపదక్కె యావాగ యంతఅర్థ. శేషం పూర్వవత్. తా। సంసారదల్లిద్దరూనూ పరమాత్మన స్మరణరూపవాద అల్పయోగదింద కూడిరువ సన్యాసియు యావాగ సుఖవన్ను హొందుత్తానో, హాగిరలు ధ్యానాదిరూప మహాయోగ అనుష్ఠిసిదరె మోక్షాదిపురుషార్థగళన్న హొందుత్తానె యంత హేళతక్కద్దేనదె.

టి॥ "ఆత్మసుఖం" యంతమాత్ర హేళబేకాగిరలు "ఆత్మని" యంత హేళిరోదరింద ఆత్మస్వరూపక్కె యావవిశేషవూ యిల్లవెంత తిళియబారదు. సుఖాదివిశేషగళు ఉంటూ యంత తిళిసల్పట్టదె.

అ॥ కామాదిపరిత్యాగరూపవాద సన్యాస అనుష్ఠిసబేకు యంబ అభిప్రాయదింద కామాదిభోగవన్న నిందిసుత్తారె.

మూ॥ యేహిసంస్పర్శజాభోగా దుఃఖయోనయఏవతే।
ఆద్యన్తవంతఃకౌన్తేయ నతేషురమతేబుధః॥ ౨౨॥

టీ॥ కౌన్తేయ=అర్జుననే, సంస్పర్శజాః=విషయసంబంధదింద ఉత్పన్నవాదంథా, యే=యావభోగగళో (అందరె సుఖదుఃఖానుభవగళో) తే=ఆ భోగగళు, దుఃఖయోనయఏవ=దుఃఖక్కెకారణగళేవె (యాకందరె) ఆద్యంతవన్తః=ఉత్పత్తినాశ ఉళ్ళద్దరింద. బుధః=జ్ఞానియు, తేషు=ఆ విషయగళల్లి, నరమతే=ఆసక్తనాగువదిల్ల. తా॥ విషయసంబంధగళాద భోగగళు ఉత్పత్తినాశ ఉళ్ళవుకడింద, దుఃఖకారణగళెంతలు జ్ఞానిగళు ఇదరల్లి రమిసువదిల్లవెంతలు హేళిద్దరింద, విషయభోగనిందిసల్పట్టదె.

అ॥ కామాది పరిత్యాగరూపవాద సన్యాస అనుష్ఠిసబేకు యంబ అభిప్రాయదింద కామభోగగళపరిత్యాగవన్న ప్రశంసామాడుత్తారె.

మూ॥ శక్నోతీహైవయస్సోఢుం ప్రాక్ఛరీరవిమోక్షణాత్ ।
కామక్రోధోద్భవంవేగం సయుక్తస్ససుఖీనరః ॥ ౨౩॥

టీ॥ యః=యావను, ఇహైవ=ఈ మనుష్యదేహదల్లేవే, శరీరవిమోక్షణాత్ ప్రాక్=శరీరనాశక్కె పూర్వదల్లే, కామక్రోధోద్భవం=కామక్రోధగళింద ఉత్పన్నవాద, వేగం=మనస్సిన అస్థిరత్వవన్ను, సోఢుం=సహిసదక్కె, శక్నోతి=సమర్థనాగుత్తానో, సః-నరః=ఆ మనుష్యను, యుక్తః=జ్ఞానోపాయ ఉళ్లవనాగియు, సుఖీ=సుఖవుళ్లవనాగియు, భవతి=ఆగుత్తానె. తా॥ కామక్రోధాదిగళ వేగవన్ను ఈ శరీరదల్లే సహిసదక్కెసాధ్య. ఇతరదేహదల్లి సాధ్యవల్లదే ఇద్దప్రయుక్త ఈ మనుష్యదేహదల్లే అవుగళన్న సహిసువదగోస్కర ప్రయత్నమాడబేకు యంతభావ.

వి-అ। మనుష్యదేహదల్లేవే కామాదిగళింద ఉత్పన్నవాద మనస్సిన అస్థిరత్వవన్ను సహిసువదక్కెసాధ్య. ఇతరదేహదల్లి హాగె సులభవల్ల వెంతతిళిసువదగోస్కర "ఇహైవ" యెంబపద హేళల్పట్టిదె.

అ॥ మ్యాలినశ్లోకగళింద జ్ఞానిలక్షణవన్న విస్తారపడిసుత్తారె.

మూ॥ యోన్తస్సుఖోన్తరారామ స్తథాన్తర్జ్యోతిరేవయః।
సయోగీబ్రహ్మనిర్వాణం బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి॥ ౨౪॥

టీ॥ యః=యావను, అంతస్సుఖః=కామాద్యుపద్రవ పరిహారదింద అభివ్యక్తవాదస్వరూపసుఖ ఉళ్లవనో, అంతరారామః=పరమాత్మన దర్శనదింద ఉత్పన్నవాద సుఖవుళ్లవనో, (జ్ఞానిలక్షణగళాద ఈ యరడక్కూ కారణవన్ను హేళుత్తారె) తథా=హాగె, అంతర్జ్యోతిరేవ=హృదయదల్లి అభివ్యక్తవాద భగవత్స్వరూప వుళ్లవనో, సః=అంథా, యోగీ=యోగియాదవను, బ్రహ్మభూతః=పరమాత్మనల్లి స్థిరవ

గినింతవనాగి, నిర్వాణం=ప్రాకృతశరీరవిల్లదంథా, బ్రహ్మ=పరమాత్మనన్ను, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

వి-అ॥ అంతర్జ్యోతిగళేవె జ్ఞానిగళు. హీగిరలు అంతర్జ్యోతియాగిరోణవన్ను జ్ఞానిలక్షణవెంత హ్యాగె హేళోణ యంత ఆక్షేపబందరె, అంతర్జ్యోతియంబోదే లక్షణవల్ల. అంతస్సుఖత్వ అంతరారామత్వగళే లక్షణగళు. అంతస్సుఖత్వ అంతరారామత్వక్కె అంతర్జ్యోతియాగిరోణ కారణవెంత హేళోణదరింద పరిహరిసల్పట్టదె. అంతర్జ్యోతిరేవ యంబ ఏవకారక్కె అసంప్రజ్ఞాతసమాధియల్లిరువంథావనిగె బాహ్యదర్శన యిల్లదిరోణదరిందలు సంప్రజ్ఞాతసమాధియల్లి బాహ్యదర్శనవిద్దరూ అవనిగె మనస్సిగె కలహక్కె కారణవాగదె ఇద్దప్రయుక్తలూ, బాహ్యదర్శనవిల్లదె ఇద్ద ప్రాయవెంత భావ. ఏవంచ బాహ్యదర్శనవిల్లదె ఇరోణదరింద సహితవాద అంతర్జ్యోతియాగిరోణవే జ్ఞానిలక్షణవెంత హేళిదరూ బాధకవిల్ల. ఉత్తరార్ధదల్లి యోగియాదవను బ్రహ్మనల్లే స్థిరనాగి బ్రహ్మనన్ను యావకారణదింద హొందిరుత్తానో, ఆ కారణ అవను పూర్వార్ధదల్లి హేళిదప్రకార అంతస్సుఖనాగియు అంతరారామనాగియు ఇరుత్తానెంత తిళిబేకు. ఈ శ్లోకదల్లి "బ్రహ్మభూతః బ్రహ్మాధిగచ్ఛతి" యంత హేళోణదరింద అర్థాత్తాగి బ్రహ్మనల్లి స్థిరవాగిరోణవు బ్రహ్మజ్ఞానక్కె కారణవెంత హేళల్పట్టదె. ఈవిషయ "తద్బుద్ధయః" యంబశ్లోకదింద హేళల్పట్టదె. "బ్రహ్మభూతః-తద్బుద్ధయః" యంబ యరడూను ఒందే అర్థవుళ్ళద్దాగి ఆగుతదల్లవా యంత ఆక్షేపిసిదరె, వాస్తవవె ఇదూను పూర్వహేళిద్దక్కె అనువాద. ఇదరల్ల్యా తద్బుద్ధియంత హేళల్పట్ట బ్రహ్మజ్ఞానక్కె-సాధనగళన్ను "అంతస్సుఖిః-అంతరారామః-అంతర్జ్యోతిః" ఇత్యాదిగళింద అనువాదమాడి హేళిద్దారె. యావపరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞానక్కె "తద్బుద్ధి" రూపవాద బ్రహ్మభూతత్వవు సాధనవో అంథా జ్ఞానవుళ్ళవను అంతస్సుఖాదిలక్షణవుళ్ళవనాగిరుత్తానె యంత భావ. యః యంబపదసర్వత్ర అన్వయిసబేకు యంత యరడావర్తి హేళిద్దారె.

అ॥ అంతస్సుఖత్వాదిలక్షణవన్ను కొడువ బ్రహ్మజ్ఞానవు పరమాత్మనల్లి ఇరోణవెంబో బ్రహ్మభూతత్వమాత్రదింద ఆగోదిల్ల. మత్తేనందరె పాపపరిహారదిందలూను ఆగుతదెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ లభన్తే బ్రహ్మనిర్వాణ మృషయః క్షీణకల్మషాః।
ఛిన్నద్వైధా యతాత్మానః సర్వభూతహితే రతాః॥౨౫॥

టీ॥ ఋషయః=జ్ఞానిగళు, క్షీణకల్మషాః=క్షీణవాద పాపవుళ్ళవరాగి, ఛిన్నద్వైధాయతాత్మానః=సంశయ విపర్యయజ్ఞానగళన్ను పరిహారమాడికొండవరాగ్యూను, దీర్ఘవాదమనస్సు వుళ్ళవరాగ్యూను, (అందరె శాస్త్రశ్రవణాదిగళింద తిళియబేకాద విషయగళన్ను తిళదవరు) సంశయ విపరీతజ్ఞానగళు పరిహారవాగువదక్కె పాపక్షయదహాగె దీర్ఘమనస్సు ఉళ్ళవరాగిరోణవూను కారణవెంత శేరిశికోబేకు. అథవా యతాత్మానః యంత పదమాడి మనస్సన్ను స్వాధీనమాడికొండవరు యంత అర్థ. సర్వభూతహితేరతాః=సర్వప్రాణిగళహితదల్లి ఆసక్తరాగ్యూను, భవన్తి=ఆగుత్తారె. తతః=అనంతరదల్లి, నిర్వాణం=ప్రాకృతశరీర ఇల్లదెఇద్ద, బ్రహ్మ=పరమాత్మన్న, (ఉప) లభన్తే=తిళియుత్తారె. తా॥ జ్ఞానిగళు పాప పరిహారదిందలూ, శాస్త్రశ్రవణాదిగళింద వుత్పన్నవాద ప్రమేయగళ జ్ఞానదిందలూ, సంశయ విపరీతజ్ఞానవన్ను పరిహారమాడికొండుసర్వప్రాణిగళిగె హితచింతకరాగి అప్రాకృతజ్ఞానానందాత్మక శరీరవుళ్ళ పరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞానవన్ను హొందుత్తారె.

వి-ఆ॥ ఈ శ్లోకదల్లి ద్వైధవెంబపదక్కె ఆయావిషయగళకింతబేరె ప్రకారవాద అయథార్థవెంత అర్థ. ఈ అర్థదింద అయథార్థవాదజ్ఞాన లక్షణయూ తిళియబరుతదె. ఆ అయథార్థ జ్ఞానగళు యావవెందరె సంశయ, విపరీత జ్ఞానగళు. అంతు ద్వైధపదక్కె సంశయ విపరీత జ్ఞానగళు యంతఅర్థ. పూర్వ శ్లోకారంభదల్లి జ్ఞానిలక్షణవన్ను విస్తారపడిసుత్తేవె యంత హేళి ఇల్లి జ్ఞానిలక్షణ హేళదె ప్రతిబంధకవాద పాపపరిహార జ్ఞానక్కె కారణవెంత హేళిదరూ జ్ఞానిలక్షణ హేళిద్దాగె తిళియబేకు. యాకందరె యావకార్యక్కె యావదు అసాధారణకారణవో అదు ఆదక్కె లక్షణవాగియూ ఇరుత్తదె. ఆద ప్రయుక్త లక్షణవిస్తారపడిసోణవే ఈ శ్లోకద తాత్పర్య వెంత హేళిదరూ విరోధవిల్ల.

అ॥ అంతస్సుఖత్వాదిగళుమాత్ర జ్ఞానిలక్షవల్ల. మత్తేనందరె సర్వదేశకాలగళల్ల్యూ సుఖవాగి పరమాత్మన ప్రాప్తివుళ్ళవరాగిరోణవూను లక్షణ వెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ కామక్రోధవియుక్తానాం యతీనాంయతచేతసాం ।
అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతేవిజితాత్మనామ్ ॥ ౨౬॥

టీ॥ కామక్రోధ వియుక్తానాం=కామక్రోధగళన్ను బిట్టంథా, యతచేతసాం=మనోనిగ్రహవుళ్ళంథా, యతీనాం=ప్రయత్నవుళ్ళవరాద, విజితాత్మనాం=బ్రహ్మజ్ఞానిగళిగె, నిర్వాణం=ప్రాకృతశరీరవిల్లదంథా, బ్రహ్మ=పరమాత్మ, అభితః=సర్వదేశకాలగళల్ల్యూ, వర్తతే=రక్షకనాగిరుత్తానే. అథవా జ్ఞానవిషయనాగిరుత్తానె. తా॥ ప్రయత్నదింద మనస్సన్ను స్వాధీనమాడికొండంథా కామక్రోధగళన్ను పరిహరిసికొండంథా, బ్రహ్మజ్ఞానవుళ్ళవరిగె సర్వదేశకాలగళల్లి పరమాత్మను రక్షకనాగిరుత్తానే. హీగె పరమాత్మను రక్షకనాగిరోణవే జ్ఞానిలక్షణవు.

అ॥ "సబ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా" యంబ శ్లోకదల్లి బ్రహ్మ-యోగ–మొదలాదపదగళింద ప్రకృతవాద ధ్యానదప్రకారవన్న యరడు శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ స్పర్శాన్కృత్వాబహిర్బాహ్యాం చక్షుశ్చైవాంతరేభ్రువోః । ప్రాణాపానౌసమౌకృత్వా నాసాభ్యంతరచారిణౌ ॥ ౨౭॥ యతేంద్రియమనోబుద్ధిర్మునిర్మోక్షపరాయణః । విగతేచ్ఛాభయక్రోధో యస్సదాముక్తఏవసః ॥ ౨౮ ॥

టీ॥ బాహ్యాన్=దుఃఖసంపాదకగళాద, స్పర్శాన్=శబ్దాదివిషయగళన్న, బహిః=శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళిగె విషయగళల్లదె, కృత్వా=మాడి (అందరె ప్రత్యాహారదింద ఇంద్రియగళన్న ఆ ఆ విషయగళల్లి హోగదె అడిగిసి) భ్రువోఃఅంతరే=హుబ్బుగళమధ్యదల్లి, చక్షుః=కణ్ణన్ను, కృత్వా=మాడి, (అందరె కణ్ణుగళింద హుబ్బుగళమధ్యవన్నే నోడుతా)ఇదరింద "సంప్రేక్ష్యనాసికాగ్రం" ఇత్యాదిగళల్లి హేళువదరన్ను సూచిసిద్దారె. ప్రాణాపానౌ=ప్రాణాపానగళన్ను, సమౌ=సమానవాగి (అందరె వికారవిల్లద్దాగి) నాసాభ్యంతరచారిణౌ=మూగినమ

ధ్యదల్లి సంచారమాడునగళన్నాగి (అందరె కుంభకదల్లిద్దు) యతేం ద్రియ మనోబుద్ధిః=ఇంద్రియ-మనస్సు-బుద్ధిగళన్ను, నిగ్రహమాడిదంథా, విగతేచ్ఛాభయక్రోధః=ఇచ్ఛాభయక్రోధ ఇవుగళన్నుబిట్టంథా, మునిః=మననస్వభావ వుళ్ళంథా, మోక్షపరాయణః = మోక్షాపేక్షి యాదంథా, యః=యావ అధికారియో, సః=అవను, ముక్తఏవ=ముక్తనేవె (అందరె ముక్తయంత స్తోత్రకోస్కర హేళిద్దు. అథవా అభిమానవన్ను పరిత్యాగమాడికొండిద ముక్తగె సమాననాద ప్రయుక్తి ముక్తఏవ యంతఉపచారదింద హేళిద్దు).

అ॥ ధ్యానవన్ను హేళి ధ్యానక్క విషయనాద పరమాత్మన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ భోక్తారంయజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరం।
సుహృదంసర్వభూతానాం జ్ఞాత్వామాంశాన్తిమృచ్ఛతి॥

టీ॥ యజ్ఞతపసాం=జ్యోతిష్టోమాదియాగగళు కృఛ్రచాంద్రాయణాదితపస్సు, ఇవుగళన్ను, భోక్తారం=భోక్తావాదంథా, సర్వలోకమహేశ్వరం=సర్వలోకక్కూ మహా ఈశ్వరనాదంథా, సర్వభూతానాం=సర్వప్రాణిగళిగె, సుహృదం=ఉపకారియాదంథా; శాంతిం=ముక్తిసాధననాదంథా, మాం=నన్నన్ను, జ్ఞాత్వా=ధ్యానమాడి, ఋచ్ఛతి=అపరోక్షజ్ఞానవన్ను హొందుత్తానె.

తా॥ కృఛ్రచాంద్రాయణాది వ్రతగళిందలూ, జ్యోతిష్టోమాదిగళిందలూ, ఆరాధ్యనాదంథా, ప్రసిద్ధ ఈశ్వరనకింతలు అనంతాపరిమిత స్వతంత్ర ఐశ్వర్యవుళ్ళవనాద ప్రయుక్త, సర్వలోకక్కూ మహా ఈశ్వరనెంత హేళిసికొళ్ళుట్టంథా, సర్వప్రాణిగళిగూ, ఉపకారియాదంథా మోక్షక్క ముఖ్యకారణనాదంథా, పరమాత్మనాద నన్నన్నే ధ్యానమాడబేకు. ఈ ధ్యానదిందలే అపరోక్షజ్ఞాన. అదరింద క్రమవాగి స్వరూపానందప్రాప్తిరూప మోక్షవు ప్రాప్తవాగుతదె.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మసన్యాస యోగోనామ
పఞ్చమోధ్యాయః ॥

అథ షష్ఠో ధ్యాయః

అ॥ ద్వితీయాధ్యాయదల్లి "బుద్ధియోగేత్విమాంశృణు" యెంబ ౩౯ శ్లోకదల్లి యోగవన్ను హేళతేవెంత ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టదె. ఆయోగవు ముందిన ఆరు అధ్యాయగళల్లి హేళతక్క జ్ఞానక్కె ఉపాయవు. ఆ యోగవు కర్మయోగ ధ్యానయోగ యెంత యెరడువిధవు. ఆ యెరడుయోగగళమధ్యదల్లి కర్మయోగవు జ్ఞానవన్నుకురితు (పరంపరయా) బహిరంగకారణవాద ప్రయుక్త "త్రైగుణ్య విషయా వేదా ౨-౪౫" ఇత్యాదిగ్రంథదింద ద్వితీయాధ్యాయదల్లి సంక్షేపవాగియు, తృతీయాధ్యాయదల్లి విస్తారవాగియు, నిరూపణ మాడల్పట్టదె. ఈగె, ధ్యానయోగ కర్మయోగదింద సాధ్యవాగోదరిందలు ముందిన ఆరు అధ్యాయదల్లి హేళతక్క జ్ఞానక్కె అంతరంగ కారణవాగోదరిందలు పూర్వాధ్యాయాంతదల్లి "స్పర్శాన్ కృత్వా" యెంబ ౨౭ శ్లోకదల్లి సంక్షేపవాగి ఉపక్రాంతవాదకారణదిందలు ఈ అధ్యాయదల్లి విస్తారవాగి హేళుత్తారె. ఆసనాద్యంగగళు ఈ అధ్యాయదల్లి హేళిదాగ్యూ అవుగళు ధ్యానాంగగళుకడింద ధ్యానవె ప్రధాన. ఆదప్రయుక్త అదరన్నె హేళుత్తారె. "ఉద్ధరెదాత్మనాత్మానం ౬-౫" యెంబ ముందిన గ్రంథదింద ధ్యానయోగవన్ను విధానమాడోదక్కాగి ఆ ధ్యానదల్లి సన్యాసయోగయుక్తనాదవనె అధికారీ యెంత తిళుసోదక్కాగి కామాదివర్జనరూప సన్యాసవన్ను ఈశ్వరారాధన రూపవాద కర్మానుష్ఠానరూప యోగవన్నూను హేళుత్తారె.

మూ॥ అనాశ్రితఃకర్మఫలం కార్యంకర్మకరోతియః ।
ససన్యాసీచయోగీచ ననిరగ్నిర్నచాక్రియః ॥ ౧॥

టీ॥ యః=యావపురుషను, కర్మఫలం=కర్మదింద ఆగతక్క ఫలవన్ను, అనాశ్రితః=అపేక్షిసదలె, కార్యం=మాడలిక్కె అర్హవాద, కర్మ=తమ్మ తమ్మ వర్ణాశ్రమోచితవాద కర్మవన్ను, కరోతి=మాడధానో, సః=ఆ పురుషను, సన్యాసీ=ఫలాపేక్షా పరిత్యాగదింద కామాదివర్జనరూప సన్యాస ఉళ్ళవనాగియు, యోగీచ=వర్ణాశ్రమోచితకర్మానుష్ఠాన మాడోదరింద ఈశ్వరారాధనరూప కర్మానుష్ఠానలక్షణయోగ

ఉళ్ళవనాగియు, భవతి=ఆగుత్తానె (సాంఖ్యమతస్థరు ఆహవనీయాది అగ్నిపరిత్యాగదిందలు అగ్నిహోత్రాదిక్రియా పరిత్యాగదిందలు నిస్సంగనాగి ఇరతక్క పురుషనె ధ్యానదల్లి అధికార ఉళ్ళవను యంతహేళుత్తారె. ఆ మతవన్ను నిరాకరణమాడుత్తారె) నిరగ్నిః=ఆహవనీయాది అగ్నిపరిత్యాగమాడిదపురుషను, న=(సన్యాసియాగియు, యోగియాగియు) ఆగోదిల్ల. చ అక్రియః=అగ్నిహోత్రాది క్రియాపరిత్యాగమాడిద పురుషను, నచ=(సన్యాసియాగియు, యోగియాగియు) ఆగోదిల్ల.

తా॥ కామక్రోధాదిగళన్ను బిట్టవనె సన్యాసియు, భగవత్ప్రీతా యంతతిళదు వర్ణాశ్రమోచిత కర్మానుష్ఠానమాడతక్కవనె యోగియు ఆదప్రయుక్త కామక్రోధాదిగళన్నబిట్టు వర్ణాశ్రమోచిత కర్మానుష్ఠానవన్ను మాడతక్కవనె ధ్యానయోగదల్లి అధికార ఉళ్ళవను, అగ్నిగళన్ను అగ్నిహోత్రాది క్రియాగళన్ను బిట్టవను సన్యాసియాగియు యోగియాగియు ఆగోదిల్ల. యాకందరె బిడతక్క కామక్రోధాదిగళన్ను బిడలిల్లవాద సన్యాసియాగలిల్ల. బిడబారద్దు అగ్ని అగ్నిహోత్రాది కర్మానుష్ఠానవన్న బిట్టిద్దానాద ప్రయుక్త యోగియూ అల్ల సన్యాసియూ యోగియు ఆగదె ఇద్దకారణ ధ్యానదల్లి అధికారవిల్ల. ఆదరె అగ్ని అగ్నిహోత్రాదిక్రియా పరిత్యాగమాడిద సన్యాసిగళిగె ధ్యానదల్లి అధికారవిల్లదె హోగలియంత హేళబారదు యాకందరె "దైవమేవాపరెయజ్ఞం ర...అిగ" యంబ వచనదల్లి హేళిదరీతి యిందలు. సన్యాసాశ్రమస్వీకారమాడో కాలదల్లి పూర్వాశ్రమదల్లి స్వీకృతాగ్నిగళ ఆత్మసమారోపణమాడికొంబోదరిందలు సన్యాసిగళిగూకూడ అగ్ని అగ్నిహోత్రాది క్రియాగళు ఉంటు ఆదప్రయుక్త అవరుగళు సన్యాసిగళాగియు యోగిగళాగియు ఆగుత్తారె కడింవతె ధ్యానదల్లి అధికార ఉళ్ళవరు యంతభావవు.

అ॥ "సన్యాసీచయోగీచ" యంత ప్రత్యేకవాగి హేళోణదరింద సన్యాసయోగగళు అత్యంతభిన్నగళు యంత సందేహబరుత్తదె. ఆ

ಸಂದೇಹಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕಿಂತಲು ಸನ್ಯಾಸವು ಅಮುಖ್ಯಯೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಕರ್ಮಯೋಗದಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಭೂತ ಯೆಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯಂಸನ್ಯಾಸಮಿತಿಪ್ರಾಹು ರ್ಯೋಗಂತಂವಿದ್ಧಿಪಾಂಡವ।
ನಹ್ಯಸನ್ಯಸ್ತಸಂಕಲ್ಪೋ ಯೋಗೀಭವತಿಕಶ್ಚನ॥ ೨॥

ಟೀ॥ "ಜ್ಞೇಯಃ ಸನಿತ್ಯ ಸನ್ಯಾಸೀ ೫-೩" ಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೀತಿಯಿಂದ, ಯಂ=ಯಾವ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿವರ್ಜನವನ್ನು, ಸನ್ಯಾಸಮಿತಿ=ಸನ್ಯಾಸವನ್ನಾಗಿ, ಪ್ರಾಹುಃ=ಹೇಳುತ್ತಾರೋ, ತಂ=ಆ ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನರೂಪ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು, ಯೋಗಂ=ಮುಖ್ಯಯೋಗವನ್ನಾಗಿ (ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನಯುಕ್ತ ನಿವೃತ್ತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನರೂಪ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದನ್ನಾಗಿ) ಹೇ ಪಾಂಡವ=ಪಾಂಡುರಾಜನ ಮಗನಾದ ಅರ್ಜುನನೆ, ವಿದ್ಧಿ=ತಿಳಿ. (ಕುತಃ=ಯಾಕಂದರೆ) ಕಶ್ಚನ=ಯಾವಪುರುಷನಾದರೂ, ಅಸನ್ಯಸ್ತಸಂಕಲ್ಪಃ=ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನರೂಪ ಸನ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲದವನು (ಅಂದರೆ ಸನ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಾತ್ರಮಾಡೋವನು) ಯೋಗೀ=ಜ್ಞಾನೋಪಾಯ ಉಳ್ಳವನು, ನಹಿಭವತಿ=ಆಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ತಾ॥ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಯೋಗವು ಅಂತರಂಗಕಾರಣವು. ಕರ್ಮಯೋಗವು ಬಹಿರಂಗಕಾರಣವು. ಕರ್ಮಯೋಗವು ಸನ್ಯಾಸಯುಕ್ತವಾಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತದೆ. ಕರ್ಮಯೋಗನಂದರೆ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು. ಸನ್ಯಾಸವಂದರೆ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿವರ್ಜನವು. ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೀತಿಯಿಂದ ಸನ್ಯಾಸದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಉಳ್ಳವನೇ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಳ್ಳವನು; ಕಡಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗವೆ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಸಂಪಾದನದ್ವಾರಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾರಣವು. ಸನ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಯೋಗಮಾತ್ರವು ಕಾರಣವಾಗೋದಿಲ್ಲವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸನ್ಯಾಸವು ಕರ್ಮಯೋಗದಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಭೂತವು. ಆದರೆ ಅವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಮುಖ್ಯಾಮುಖ್ಯವಿವಕ್ಷಾದಿಂದ "ನಸನ್ಯಾಸೀಚಯೋಗೀಚ"

యంత ప్రత్యేకవాగి హేళిద్దారె. సంన్యాసవు అముఖ్యవునాక ఆయి
తెందరె కర్మయోగవందరె కర్మమాడోణ సంన్యాసవందరె బిడోణ.
మాడోణదకింతలు బిడోణ సులభవాద ప్రయుక్త అముఖ్యవాయితు.
అథవా మోక్షవన్నుకురితు జ్ఞానభక్తిగళు మిళితవాగికారణవాదకాల
క్కె, కెలవకడె జ్ఞానవేకారణవు యంతలు కెలవస్థళదల్లి భక్తియేకార
ణవు యంతలు ప్రత్యేకవాగి హేళిదంతె, ఈస్థలదల్యూ ప్రత్యేకవాగి
హేళిద్దారెంతభావ.

అ॥ ధ్యానదల్లి అధికారవాగిహేళిద ముఖ్యవాద కర్మయోగ
వు ఒందావర్తి అనుష్ఠాన మాడిదరె సరియో? అథవా ఫలపర్యంత అ
నుష్ఠానమాడబేకా? యాతందరె ఫలపర్యంత అనుష్ఠాన మాడబేకెం
త హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆరురుక్షోర్మునేర్యోగం కర్మకారణముచ్యతే।
యోగారూఢస్యతస్యైవ శమఃకారణముచ్యతే॥ 3॥

టీ॥ యోగం=జ్ఞానోపాయవన్ను, ఆరురుక్షోః=సంపూర్ణవాగి
అపేక్షిసతక్కంథా, మునేః=పరోక్షజ్ఞానియ, కర్మ=వర్ణాశ్రమోచిత
కర్మవు, యోగారూఢస్య=యోగారోహరూపవాద సాక్షాత్కారక్కె,
కారణం=కారణవాగి, ఉచ్యతే=హేళల్పడుతదె. యోగారూఢస్య=సం
పూర్ణజ్ఞానోపాయ ఉళ్ళవనాద, తస్యైవ(మునేః)=ఆ అపరోక్షజ్ఞాని
య, శమః=భగవన్నిష్ఠ బుద్ధిత్వరూపధ్యాన, వ్యాఖ్యాన, అర్చనాదిక
ర్మవు, (ముక్తిగతసుఖాతిశయస్య=ముక్తియల్లి ఆగతక్కసుఖాధిక్య
క్కె,) కారణం=కారణవాగి, ఉచ్యతే=హేళల్పడుతదె.

తా॥ అపరోక్షజ్ఞానవన్ను అపేక్షిసతక్కంథా పురుషను అపరో
క్షజ్ఞాన ఆగోపర్యంత వర్ణాశ్రమోచిత కర్మవన్ను అనుష్ఠానమాడబే
కు. అపరోక్షజ్ఞానానంతర భగవంతన ధ్యాన వ్యాఖ్యాన అర్చనాదికర్మ

వన్ను ముక్తియల్లి ఆగతక్క ఆనందాతిశయక్కాగి మాడబేకు. అంతు అపరోక్షజ్ఞానక్కె పూర్వదల్యూ అనంతరదల్యూను కర్మమాడతా ఇరబేకు.

౩_ఆ అవతారికెయల్లి హేళిద ప్రశ్నెక్కె పరిహారవు "యదాతేమోహకలిలం ౨_౫౨" యెంబ శ్లోకదల్లి హేళిద్దరూ, అల్లి హేళిదప్రశ్నె పరిహారవు పరోక్షజ్ఞానార్థివిషయకవాదద్దు. ఈ శ్లోకదల్లి హేళిదప్రశ్నె పరిహారవు అపరోక్షజ్ఞానార్థివిషయకవాదద్దు యెంత భేదతిళిశేకు. అథవా "యోగారూఢస్యతస్యైవ" యెంబ ఉత్తరార్థదల్లి అపరోక్షజ్ఞానియు ధ్యానాదికర్మవు మాడబేకెంద హేళిదక్కాగి "యదాతే మోహకలిలం" యెంబశ్లోకదల్లి హేళిదప్రశ్నె పరిహారవన్ను పూర్వార్థదింద అనువాదమాడిద్దారెంత తిళిశేకు. అథవా కర్మయోగార్థవాగి నానాయోగవన్ను జ్ఞానార్థియాద పురుషనుఅవశ్యవాగి మాడబేకంతత అనువన్ను హేళుత్తారె. ఈ శ్లోకద పూర్వార్థదింద జ్ఞానార్థియు, ఉత్తమ అధమ మధ్యమ భూతవాద నానా గురుజన శుశ్రూషారూపవాద కర్మవే అవశ్య మాడబేకెంత హేళల్పడుతదె. ఉత్తరార్థదింద అపరోక్షజ్ఞానియు నానాగురుజనసేవాఖ్య కర్మ ఉపరమమాడబేకు; ధ్యానాదికర్మవు ఉపరమమాడబారదు యెంత హేళల్పడుతదె:—ఈ శ్లోకద పూర్వార్థదింద జ్ఞానార్థిగె కర్మ అపేక్షితవాదద్దు యెంత హేళల్పడుతదె. ఉత్తరార్థదింద అపరోక్షజ్ఞానిగె శమపదదింద కర్మోపరమ అపేక్షితయెంత హేళల్పడుతదె; కడింద అగ్ని అగ్నిహోత్రాది క్రియాపరిత్యాగమాడిదవగె ధ్యానదల్లి అధికారవిల్ల యెంత హిందె హేళిద్దక్కె విరోధ బరుత్తదె యెంత మాడిద ఆక్షేపక్కె కర్మపదక్కె నానా గురుజనసేవాఖ్యకర్మ అర్థ యెంతలు, శమపదక్కె నానాగురుజనసేవాఖ్యకర్మోపరమ అర్థ యెంతలు, హేళోదరింద విరోధవిల్లవెంత సమాధాన.

అ॥ యోగారూఢశబ్దదింద హేళల్పట్ట సంపూర్ణోపాయసిద్ధి ఉళ్ళవగె (అపరోక్షజ్ఞానిగె) లక్షణవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యదాహినేంద్రియార్థేషు నకర్మస్వనుషజ్జతే।
సర్వసంకల్పసన్యాసీ యోగారూఢస్తదోచ్యతే॥ ౪॥

టీ॥ యదాహి=యావాగె, ఇంద్రియార్థేషు=శబ్దాదివిషయగళల్లి, నానుషజ్జతే=ప్రయత్నవిల్లదె ఆసక్తనాగోదిల్లవో, (ఆసక్తి ఇల్లదిరో

ణవన్ను (ప్రయాస ఇల్లదె పేహాందుత్తానో) సర్వసంకల్పసన్యాసీ= సర్వకర్మగళల్లి సంకల్ప పరిత్యాగమాడిదవనాగి, కర్మసు=కర్మగళల్లి, నానుషజ్జతే=యత్నవిల్లదె ఆసక్తనాగోదిల్లవో, తదా=ఆవాగ, యోగారూఢః=సంపూర్ణ జ్ఞానోపాయ ఉళ్లవనాగి (అపరోక్షజ్ఞానియాగి) ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తానె.

తా॥ కర్మగళల్లి సంకల్ప పరిత్యాగ వందరె మమతాత్యాగవె. మమతాత్యాగవందరె సంకల్పాదిగళు సర్వవూ భగవదధీనవెంబ జ్ఞానవు. సంకల్పాదిగళిగె భగవదధీనత్వ జ్ఞానవంద యత్నవిల్లదె కర్మదల్లి ఆసక్తి ఇల్లదిరోణవు, శబ్దాది విషయగళల్లి యత్నవిల్లదె ఆసక్తి ఇల్లదిరోణవు అపరోక్షజ్ఞానిగె లక్షణవు. అపరోక్షజ్ఞానార్థవాగి యత్నమాడతక్క పురుషనిగె కర్మగళల్లి శబ్దాదివిషయగళల్లి ఆసక్త్యభావవు యత్నసాధ్యవాదప్రయుక్త యత్నవిల్లదె యంత విశేషణ హాకోణవరింద అపరోక్షజ్ఞానార్థియల్లి ఈలక్షణవిల్ల వెంతభావ.

అ॥ యావ ధ్యానయోగక్కె కామాదివర్జనరూప సన్యాసయుక్తవాద స్వవర్ణాశ్రమోచిత కర్మానుష్ఠానరూప కర్మయోగవుళ్ళవను అధికారి యంతహేళల్పట్టితో, మత్తు అపరోక్షజ్ఞానవాగోపర్యంత కర్మానుష్ఠాన మాడబేకెంతహేళల్పట్టితో, ఆ ధ్యానయోగవు అవశ్య మాడతక్కద్దు యంతహేళుత్తారె.

శ్లో॥ ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం నాత్మానమవసాదయేత్
ఆత్మైవహ్యాత్మనోబంధు రాత్మైవరిపురాత్మనః॥ ౫॥

టీ॥ హి=యావకారణదింద, ఆత్మనః=జీవగె, ఆత్మైవ=మనస్సె, బంధుః=ఉపకారియాగి, భవతి=ఆగుతదో, ఆత్మనః=జీవగె, ఆత్మైవ=మనస్సె, రిపుః=అనుపకారియాగి, భవతి=ఆగుతదో, అతః=ఆదకారణ, ఆత్మనా=మనస్సినింద, ఆత్మానం=జీవన్ను, ఉద్ధరేత్=ఉద్ధారమాడతక్కద్దు. ఆత్మానం=జీవన్ను, నావసాదయేత్=కేశగళిగెభాగియాగి మా

ಡಬಾರದು. ತಾ॥ ಮನಸ್ಸು ಜೀವನಿಗೆ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿಯು ಅನುಪಕಾರಿಯಾಗಿಯು ಆಗುತ್ತದೆ ಕಡಿಂದಮನಸ್ಸನ್ನು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನನ್ನು ದುಃಖಗಳಿಗೆಪಾತ್ರನಾಗಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಉದ್ಧೃತನಾಗೋವನಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಅವಶ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಿಭಾವ.

ಅ॥ ಯಂಥಾಜೀವನಿಗೆ ಯಾಥಾಮನಸ್ಸು ಬಂಧುವಾಗಿಯು ಶತ್ರುವಾಗಿಯು ಆಗುತ್ತದೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಬಂಧುರಾತ್ಮಾತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ಯೇನಾತ್ಮೈವಾತ್ಮನಾಜಿತಃ।
ಅನಾತ್ಮನಸ್ತು ಶತ್ರುತ್ವೇ ವರ್ತೇತಾತ್ಮೈವಶತ್ರುವತ್॥ ೬॥

ಟೀ॥ ಯೇನ ಆತ್ಮನಾ=ಯಾವಜೀವನಿಂದ ಅಥವಾ ಯೇನ=ಯಾವಜೀವನಿಂದ, ಆತ್ಮನಾ=ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಆತ್ಮಾ=ಮನಸ್ಸು, ಜಿತಃ=ವಶವಾಗಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ತಸ್ಯ ಆತ್ಮನಃ=ಆಜೀವಗೆ, ಆತ್ಮಾ=ಮನಸ್ಸು, ಬಂಧುರೇವ=ಉಪಕಾರಭೂತವಾದದ್ದೆ (ಭಗವಂತನಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾದದ್ದು ಯಂತಭಾವ) ಅನಾತ್ಮನಸ್ತು=ಮನೋಜಯವಿಲ್ಲದ ಜೀವಗೆ, ಆತ್ಮೈವ=ಮನಸ್ಸೇ, ಶತ್ರುವತ್=ಪ್ರಸಿದ್ಧಶತ್ರುವಿನಂತಲೆ, ಶತ್ರುತ್ವೇ=ಉಪಕಾರಿ ಆಗದೆ ಹೋಗೋ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ವರ್ತೇತ=ಪ್ರವರ್ತಿಸೋದಾಗುತ್ತದೆ (ಮನೋಜಯದಿಂದ ಭಗವಂತನಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಭಾವ.) ತಾ॥ ಮನೋಜಯವಿದ್ದಜೀವಗೆ ಮನಸ್ಸು ಉಪಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೋಜಯವಿಲ್ಲದವಗೆ ಮನಸ್ಸು ಶತ್ರುವಿನಂತೆ ಉಪಕಾರಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಮನೋಜಯದಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತು ಮನಸ್ಸು ಜೀವಗೆ ಉಪಕಾರಿಯು. ಅದರನ್ನು ಜಯಿಸದಪುರುಷನು ತನ್ನಿಂದ ಜಿತವಾದಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕೆಂತ ಯರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಅಥವಾ॥ ಯೋಗಾರೋಹಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಯೋಗಸಂಪೂರ್ತಿಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ಮುಖ್ಯಸಾಧನವೆಂತ ಈಯರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

టీ॥ హి=యావకారణద్దెశెయింద, ఆత్మైవ=పరమాత్మనే, ఆత్మనః=జీవగె, బంధుః=ఉపకారియాగి, భవతి=ఆగధానో, ఆత్మైవ=పరమాత్మనె, ఆత్మనః=జీవగె, రిపుః=అనుపకారియాగియు, భవతి=ఆగధానో, అతః=ఆకారణద్దెశెయింద, ఆత్మనా=పరమాత్మనింద (ఆతనప్రసాదదింద) ఆత్మానం=జీవన్ను, ఉద్ధరేత్=పురుషార్థవన్ను హొందతక్కవన్నాగి మాడబేకు. ఆత్మానం=జీవన్ను, నావసాదయేత్=క్లేశగళన్న హొందతక్కవన్నాగిమాడబారదు.

అథవా॥ యాంథా జీవగె పరమాత్మను బంధువాగియు శత్రువాగియు ఆగుత్తానె అందరె హేళుత్తారె.

టీ॥ యేన ఆత్మనా=యావజీవనింద, అథవా, యేన=యావజీవనింద, ఆత్మనా=బుద్ధ్యుపలక్షిత భక్తియింద, ఆత్మా=పరమాత్మను, జితః=వశవాగిమాడి కొళ్ళల్పట్టిద్దానో, తస్య ఆత్మనః=ఆజీవగె, ఆత్మా=పరమాత్మను, బంధురేవ=ఉపకారిభూతనాదబంధావనె, అనాత్మనస్తు=భక్తిసామర్థ్యదింద భగవత్స్వరూపవన్ను వశమాడికొళ్ళదలెఇద్ద పురుషగె, ఆత్మైవ=పరమాత్మనె, శత్రువత్=ప్రసిద్ధశత్రువినంతలె, శత్రుత్వే=ఉపకారియాగి ఆగదె హోగో విషయదల్లి, వర్తేత=ప్రవర్తిసోవనాగుత్తానె. తా॥ అపరోక్షజ్ఞానక్కె యోగారోహ యోగసంప్రాప్తియంతలు హెసరు. ఆ అపరోక్షజ్ఞానక్కె పరమాత్మను విషయనాగి జీవగె పురుషార్థకొడోదరింద జీవగె ఉపకారమాడిదవనాగుత్తానె; కడింద జీవగెబంధువు. భక్తియింద వశీకృతనాదభగవంతను పరోక్షజ్ఞానక్కె విషయనాగుత్తానె. భక్తియింద వశీకృతనాగదె ఇద్దల్లి జ్ఞానక్కె విషయనాగదె శత్రువినంతలె ఉపకారియాగువదిల్ల. ఆదప్రయుక్త భక్తియింద వశీకృతభగవత్స్వరూపవు అపరోక్షజ్ఞానక్కె ముఖ్యసాధనవు.

అ॥ మనస్సన్ను భగవంతన్ను వశమాడికొండరె ఆ మనోభగవంతరుగళు జీవగె బంధుగళాగి ఆగుత్తారె యాంత హేళల్పట్టదె. ఏను

ఉపకారమాడోదరింద జీవగె ఆమనోభగవంతును బంధుగళాగుత్తారె యంతందరె:"ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం" యంబ శ్లోకదల్లి హేళిద ప్రకార ఆత్మోద్ధారమాడోదరింద బంధుగళు ఆగుత్తారె. ఆ ఆత్మోద్ధారయంథాద్దు అందరె అదరన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ జితాత్మనః ప్రశాంతస్య పరమాత్మా సమాహితః॥

టీ॥ జితాత్మనః=వశమాడి కొళ్ళల్పట్టమనస్సు ఉళ్ళపురుషగె, భక్తియింద వశమాడి కొళ్ళల్పట్ట భగవత్స్వరూప ఉళ్ళపురుషగూను, ప్రశాంతిః భవతి=స్వతః మనస్సిగె విషయగళల్లి ప్రవృత్త్యభావవు ఉంటాగుతదె. ప్రశాంతస్య=విషయగళల్లి ప్రవర్తనదె ఇద్ద మనస్సు ఉళ్ళపురుషగె, పరమాత్మా=భగవంతను, సమాహితః=మనస్సినల్లి ఛందాగి సన్నిహితనాగి, భవతి=ఆగుత్తానె. ధ్యానక్కె విషయనాగియు అపరోక్షజ్ఞానక్కె విషయనాగియు ఆగుత్తానె.

తా॥ మనోజయ ఉళ్ళపురుషనమనస్సు విషయగళల్లి ప్రవర్తసోదిల్లవాదప్రయుక్త, విషయగళల్లి ప్రవర్తసోదరింద ఆగతక్క అనర్థవన్ను పరిహారమాడి ఆత్మోద్ధారమాడోదరింద, మనస్సుబంధువుయంత అనిసికొళ్ళుత్తదె. విషయగళల్లి ప్రవర్తిసదే ఇద్దమనస్సు ఉళ్ళపురుషన హృదయదల్లి పరమాత్మను సన్నిహితనాగి (అనలాగి ధ్యానద్వారా అపరోక్షజ్ఞానక్కె విషయనాగి) సంసారద్దశెయింద మోక్షవన్ను ఉంటుమాడి ఆత్మోద్ధారమాడోదరింద పరమాత్మ బంధు యంత అనిసికొళ్ళుత్తానె.

అ॥ "యదాహినేంద్రియార్థేషు" యంబ శ్లోకదల్లి అపరోక్షజ్ఞానిగెలక్షణవన్ను హేళిద్దరూను, ఈసార్ధశ్లోకద్వయదల్లి లక్షణవన్ను స్పష్టవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు తథామానాపమానయోః॥ ౭॥
జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేంద్రియః।

యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోష్టాశ్మకాంచనః॥ ౮॥
సుహృన్మిత్రార్యుదాసీన మధ్యస్థద్వేష్యబంధుషు।
సాధుష్వపి చ పాపేషు సమబుద్ధిర్విశిష్యతే॥ ౯॥

టీ॥ యతః=యావకారణదశెయింద, జ్ఞాన విజ్ఞాన తృప్తాత్మా=సర్వత్ర వేదాదిగళల్లి పరమాత్మన ఉత్కృష్టజ్ఞానవు, పరమాత్మన అవాంతరమాహాత్మ్యవిశేష జ్ఞానవు, ఇవుగళింద, అథవా పరోక్షజ్ఞానవు, అపరోక్షజ్ఞానవు, ఇవుగళింద, విషయగళల్లి అలబుద్ధి ఉళ్ళంథా, విజితేంద్రియః=జయిసల్పట్ట ఇంద్రియగళు ఉళ్ళంథావనో, అతః=ఆకారణద్దశెయింద, శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు=శీతోష్ణసుఖదుఃఖగళల్లి, తథా=హాగే, మానాపమానయోః=మానాపమానగళల్లి, కూటస్థః=ఉత్సేకానుత్సేకరూపవికారహీననాద, సమలోష్టాశ్మకాంచనః=సమానవాద, మణ్ణిన హెళ్ళి, పాషాణ, భంగారఉళ్ళంథా, యోగీ=యోగవన్ను మాడతక్క పురుషను, యుక్త ఇతి=యోగసంపూర్ణనుయెంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తానె ॥౭-౮॥ స ఏవ చ=అదే పురుషను, సుహృత్, మిత్రా, యుదాసీన, మధ్యస్థ, ద్వేష్య, బంధుషు=ప్రత్యుపకారాపేక్షె ఇల్లదలె ఉపకారమాడతక్కవను సుహృదను, స్నేహవన్ను తెళిసి ఆదరదింద రక్షణమాడతక్కవను మిత్రను, సంహారాదిగళుమాడతక్కవను శత్రువు, మాడతక్క ఉపకారదల్లి అపకారదల్లియాను ఉదాసీనభావదిందయిరతక్కవను ఉదాసీనను, ఉపకారాపకారోభయవన్ను మాడతక్కవను మధ్యస్థను. అనిష్టవన్ను మాడతక్కవను ద్వేష్యను. ఉపకారమాడతక్కవను బంధువు. ఇవరుగళల్లి, సాధుష్వపి=సజ్జనరుగళల్లియాను, పాపేషుచ=పాపిష్ఠరుగళల్లియాను, సమబుద్ధిః=భగవద్విషయకవాదబుద్ధిఉళ్ళయోగియు, విశిష్యతే=ఆయోగివ్యక్తికింతలు శ్రేష్ఠనాగుత్తానె. (యోగారూఢనుయెంత అని కరెల్లుత్తానె).

వి–అ॥ భగవద్విషయకవాద పరోక్షాపరోక్షజ్ఞానదింద విషయగళల్లి అలంబుద్ధి ఉళ్ళంథా జితేంద్రియను యావనో, శీతోష్ణాదిగళల్లి ఉత్సేకానుత్సేకరూప వికార హీనను, హేమలోష్టాదిగళల్లి సమను, యోగవన్ను మాడతక్కంథావను, ఆద ఆపురుషను యోగసంపూర్ణను (అందరె అపరోక్షజ్ఞానియు) యంత అనిశికోతానె. ఆతనే సుహృదాదిగళల్లి ఇరతక్క భగవద్విషయదల్లి సమబుద్ధిఉళ్ళవను. ఆద్రయుక్త యోగారూఢను యంత అనిశికోతానె. సుహృదాదిగళల్లి సమబుద్ధి ఉళ్ళవను యంతదరె సుహృదాదిగళల్లి సర్వత్ర ఇరతక్క భగవద్రూపగళిగె గుణాదిగళల్లి తారతమ్యవిల్లవెంత బుద్ధి ఉళ్ళవను యంతభావ. అథవా భగవంతను సుహృత్తినల్లి సుహృత్వవన్ను మిత్రాదిగళల్లి మిత్రత్వాదిగళన్ను కొడథానె. సుహృత్తినల్లి మిత్రత్వవన్ను మిత్రాదిగళల్లి సుహృత్వాదిగళన్నుకొడోదిల్లవాద ద్రయుక్తసుహృత్వాదిగళు ఈశకృతవేహొరతు స్వతంత్రవల్లవెంత భగవద్విషయదల్లి సమబుద్ధి ఉళ్ళవను యంతభావ. అథవా సమబుద్ధియంతందరె సుహృదాది జీవవిషయదల్లి సమానవాద బుద్ధివుళ్ళవను యంత అర్థ. సుహృదాది జీవరగళల్లి సమానబుద్ధి ఉళ్ళవను యంతందరె సుహృదాదిగళల్లి ఇరతక్క సుహృత్వాదిగళు జీవనస్వరూపాంతర్గతవల్ల అంతఃకరణనిమిత్తకవాదద్దు. దేవదానవమానవ భేదదింద స్వతఃభిన్నరాద జీవరగళిగె చైతన్యస్వభావత్వవు ఒందేయంబ సమానబుద్ధివుళ్ళవను యంతభావ. అథవా సుహృదాది జీవవిషయదల్లి శాస్త్రదల్లి యంథాయంథా వృత్తియు విహితవాగిదో అంథా అంథా వృత్తియింద ఇద్దవను. అథవా శాస్త్రవిహితవాద అంథా అంథా వృత్తియింద ఇరబేకు యంబ జ్ఞానవుళ్ళవను సుహృదాది జీవరగళల్లి సమబుద్ధి ఉళ్ళవను యంత అనిశికోతానె యంతభావ.

అ॥ “ఉద్ధరే ౬–౫” ఇత్యాది శ్లోకగళింద విహితవాద ధ్యానయోగవన్ను అనువాదమాడి ఆ ప్రకారవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యోగీయుంజీతసతత మాత్మానంరహసిస్థితః।
ఏకాకీయతచిత్తాత్మా నిరాశీరపరిగ్రహః॥　　౧౦॥

టీ॥ యోగీ=జ్ఞానోపాయవన్ను అనుష్ఠానమాడతక్క పురుషను, సతతం=నిరంతరదల్లి, రహసి=ఏకాంతదల్లి, స్థితః=ఇద్దవనాగి, ఏకాకీ=సంగరహితనాగి, యతచిత్తాత్మా=నియమితవాదమనస్సు దేహవుళ్ళవనాగి, నిరాశీః=కామనాదిందరహితనాగి, అపరిగ్రహః=పరిగ్రహదిం

దరహితనాగి, ఆత్మానం=మనస్సన్ను, యుంజీత=భగవన్నిష్ఠవన్నాగి మాడబేకు. తా॥ ఈ శ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార ఏకాంతదల్లి ఇద్దు ఏకాకియాగి మనోనిగ్రహదింద యుక్తనాగి కామనాదిందరహితనాగి ప్రతిగ్రహవన్న బిట్టవనాగి ధ్యానవన్ను మాడబేకెంతభావ.

అ॥ ధ్యానప్రకారవన్ను మత్తూ హేళుత్తారె.

మూ॥ శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసనమాత్మనః।
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చైలాజినకుశోత్తరం॥ ౧౧॥
తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియక్రియః।
ఉపవిశ్యాసనే యుంజ్యాద్యోగమాత్మవిశుద్ధయే॥ ౧౨॥

టీ॥ శుచౌ దేశే=మనస్సిగె ప్రసన్నతావన్ను ఉంటుమాడతక్కద్దాగి పరిశుద్ధవాగి ఇరతక్క స్థళదల్లి, చైల, అజిన, కుశ, ఉత్తరం=వస్త్రవు, వ్యాఘ్రాజినవు, దర్భవు, మ్యాలభాగదల్లి ఉళ్ళ; నాత్యుచ్ఛ్రితం=అత్యున్నతవల్లదలె ఇద్దంథా, నాతినీచం=అత్యంతతగ్గుఇల్లదలే ఇద్దంథా, ఆసనం=ఆసనవన్ను, స్థిరం=స్థిరవుహ్యాగాగతదోహాగె, ఆత్మనః=తనగె, ప్రతిష్ఠాప్య=ఉంటుమాడికొండు ॥ ౧౧ ॥ తత్రఆసనే=ఆ ఆసనదల్లి, ఉపవిశ్య=కూతుకొండు, యత, చిత్త, ఇంద్రియ, క్రియః=నియమితవాద మనస్సు ఇంద్రియగళు కర్మగళు ఉళ్ళవనాగి, మనః=మనస్సన్ను, ఏకాగ్రం=ఒందేవిషయదల్లి ఇరతక్కంథాద్దరన్నాగి, కృత్వా=మాడి, ఆత్మవిశుద్ధయే=మనస్సినదోషగళ పరిహారదకోస్కర తనగె సంసారాఖ్యదోషనివృత్తికోస్కర, యోగం=ధ్యానయోగవన్ను, యుంజ్యాత్=మాడతక్కద్దు. తా॥ పరిశుద్ధవాద స్థళదల్లి ఉత్తమవాద ఆసనదల్లి కూతుకొండు ఇంద్రియజయ ఉళ్ళవనాగి మనస్సన్ను ఒందేవిషయదల్లి నిల్లిసి మనోదోషపరిహారార్థవాగి తనగె సంసారాఖ్యదోష పరిహారార్థవాగియు ధ్యానమాడబేకెంతభావ.

ಮೂ॥ ಸಮಂಕಾಯಶಿರೋಗ್ರೀವಂ ಧಾರಯನ್ನಚಲಂಸ್ಥಿರಃ।
ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯನಾಸಿಕಾಗ್ರಂಸ್ವಂ ದಿಶಶ್ಚಾನವಲೋಕಯನ್॥ ೧೩॥
ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮಾವಿಗತಭೀಃ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿವ್ರತೇಸ್ಥಿತಃ।
ಮನಸ್ಸಂಯಮ್ಯಮಚ್ಚಿತ್ತೋ ಯುಕ್ತಆಸೀತಮತ್ಪರಃ॥ ೧೪॥

ಟೀ॥ ಕಾಯ ಶಿರೋ ಗ್ರೀವಂ=ಮಧ್ಯದೇಹವು ಶಿರಸ್ಸು ಕಂಠವು ಇವುಗಳನ್ನು, ಸಮಂ=ಸಮವನ್ನಾಗಿ, ಧಾರಯನ್=ಧಾರಣಮಾಡುತಾ, ಅಚಲಂ=ಕದಲಧಾಂಗೆ ಹ್ಯಾಗೋಹಾಗೆ, ಸ್ಥಿರಃ=ದೃಢನಾಗಿ, ಸ್ವಂ=ಸ್ವಕೀಯವಾದ, ನಾಸಿಕಾ ಗ್ರಂ=ಮೂಗಿನಕೊನಿಯನ್ನು, ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ=ನೋಡಿ, ದಿಶಶ್ಚ=ದಿಕ್ಕುನಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೂಡ, ಅನವಲೋಕಯನ್ = ನೋಡದಲೆ ಇದ್ದವನಾಗಿ ॥ ೧೩ ॥ ಪ್ರಾಶಾಂತಾತ್ಮಾ=ಸ್ವತಃವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, ವಿಗತಭೀಃ=ವ್ಯಾಘ್ರಚೋರಾದಿಭಯರಹಿತನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿವ್ರತೇ ಸ್ಥಿತಃ=ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿವ್ರತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನಾಗಿ, ಮನಃ=ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಸಂಯಮ್ಯ=ಅನ್ಯತ್ರಹೋಗದಂತೆಮಾಡಿ, ಮಚ್ಚಿತ್ತಃ=ನನ್ನಧ್ಯಾನ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, ಮತ್ಪರಃ=ನಾನೇಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, ಯುಕ್ತಃ=ಸಮಾಧಿಸಂಪನ್ನನಾಗಿ, ಆಸೀತ=ಇರತಕ್ಕದ್ದು ೧೪॥ ತಾ॥ ಶಿರಸ್ಸುಮೊದಲಾದ ಅವಯವಗಳನ್ನ ಸಮವಾಗಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೋಡದಲೆ ತನ್ನ ಮೂಗಿನಕೊನಿ ನೋಡುತಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಹೋಗಲೀಸಧಾಂಗ ವ್ಯಾಘ್ರಚೋರಾದಿಭಯರಹಿತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿವ್ರತಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು ಭಗವಂತನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಯಂತ ತಿಳದು ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಆಗತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯುಂಜನ್ನೇವಂಸದಾತ್ಮಾನಂ ಯೋಗೀನಿಯತಮಾನಸಃ।
ಶಾಂತಿಂನಿರ್ವಾಣಪರಮಾಂ ಮತ್ಸಂಸ್ಥಾಮಧಿಗಚ್ಛತಿ॥ ೧೫॥

ಟೀ॥ ನಿಯತ ಮಾನಸಃ=ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳಲ್ಪಟ್ಟಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳಂಥಾ, ಯೋಗೀ=ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪುರುಷನು, ಏವಂ=ಉಕ್ತರೀತಿ

యింద, సదా=సర్వకాలదల్లి, ఆత్మానం=పరమాత్మన్ను, యుంజన్=ధ్యానమాడుతా, అథవా ఆత్మానం=మనస్సన్ను, యుంజన్=భగవన్నిష్ఠవన్నాగి మాడుతా, నిర్వాణ పరమాం=శరీరత్యాగానాంతర ఆగతక్కంథా, మత్సంస్థాం=నన్నల్లి స్థితిరూపవాద, శాంతిం=మోక్షవన్ను, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె. తా॥ సమాధియోగవందరె ధ్యానయోగవు. భగవద్విషయకవాద ఆ ధ్యానయోగవన్ను నిరంతరదల్లి మనోజయదింద యుక్తనాగి మాడతక్క పురుషను జీవన్ముక్తమాత్రనె ఆగువదిల్ల. శరీరత్యాగానంతర భగవత్ప్రాప్తిలక్షణముక్తియన్ను కూడ హొందుత్తానె కడెంద ధ్యానక్కె మోక్షవె ఫలవు.

అ॥ ధ్యానయోగనిష్టనాద పురుషగె ఆహారాదినియమగళన్ను ఎరడు శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ నాత్యశ్నతస్తు యోగోऽస్తి నచైకాంతమనశ్నతః।
నచాతిస్వప్నశీలస్య జాగ్రతో నైవచార్జున॥ ౧౬॥

టీ॥ అత్యశ్నతస్తు=అధికవాగి భోజనమాడతక్క పురుషగె, యోగః=ధ్యానయోగవు, నాస్తి=ఇల్ల, ఏకాంతం=సర్వప్రకారదిందలు, అనశ్నతః=భోజనమాడదె ఇద్ద పురుషగె, యోగః=ధ్యానయోగవు, నచ=ఇల్ల, అతిస్వప్నశీలస్య=అతినిద్రాస్వభావవుళ్ళంథాపురుషగె, యోగః=ధ్యానయోగవు, నచ=ఇల్ల, హే అర్జున=యలై అర్జుననె, జాగ్రతః=అతిజాగ్రత్స్వభావ ఉళ్ళపురుషగె, యోగః=ధ్యానయోగవు, నైవచ=ఇల్లవెఇల్ల. తా॥ అతిభోజనమాడిదరూను సర్వథా భోజనమాడదె ఇద్దరూను అతినిద్రా ఇద్దకాలక్కు అతిజాగ్రత్స్వభావ ఇద్దకాలక్కు ధ్యానయోగవు ఉంటాగువదిల్ల. భోజనమాడదవగు జాగరూకగూను ధ్యానయోగ ఉంటాగోదిల్ల యంబ విషయ అశక్తగె హేళిద్దు. శక్తనాదల్లి అశనాదిగళు ఇల్లదె ఇద్దకాలక్కు యోగవు ఉంటాగుతదె.

అ॥ యంథాపురుషగె యోగ ఉంటాగుతదె అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్యకర్మసు।
యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగోభవతిదుఃఖహా॥ ౧౭॥

టీ॥ యుక్త ఆహార విహారస్య=మితవాద భోజనసంచారగళు ఉళ్ళవగె, (యష్టుమాత్రభోజన సంచారగళు మాడిదరె శ్రమాదిగళు ఉంటాగువదిల్లవో అష్టుమాత్ర భోజనాదిగళు ఉళ్ళవను)కర్మసు=కార్యగళల్లి, యుక్తచేష్టస్య=శ్రమవన్ను ఉంటుమాడదచేష్టా ఉళ్ళవగె, యుక్త స్వప్నావబోధస్య=యష్టుమాత్ర నిద్రా జాగ్రదవస్థాగళు ఇద్దరె యోగక్కె నాశ ఉంటాగువదిల్లవో అష్టుమట్టిగె నిద్రాజాగ్రదవస్థాగళు ఉళ్ళంథా పురుషగె, యోగః=ధ్యానయోగవు, దుక్ఖహా=దుక్ఖవన్ను కళెతక్కద్దాగి, భవతి=ఆగుతదె. తా॥ మితవాద ఆహార విహారాదిగళు ఉళ్ళపురుషగె ధ్యానయోగ ఉంటాగుతదె యంతభావ.

అ॥ యోగసంపూర్తి స్వరూపవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యదావినియతంచిత్తమాత్మన్యేవావతిష్ఠతే।
నిస్పృహస్సర్వకామేభ్యో యుక్తఇత్యుచ్యతేతదా॥ ౧౮॥

టీ॥ యదా=యావకాలదల్లి, వినియతం=విశేషవాగి విషయగళదెశెయింద నివృత్తవాద, చిత్తం=మనస్సు, ఆత్మన్యేవ=పరమాత్మనల్లి, అవతిష్ఠతే=ఇరుతదో, సర్వ కామేభ్యః=సమస్తకామగళదెశెయింద, నిస్పృహశ్చ=అపేక్షా ఇల్లదవనాగి, అవతిష్ఠతే=ఇరథానో, తదా=ఆకాలదల్లి, యుక్త ఇతి=యోగసంపూర్తి ఉళ్లవను యంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తానె. తా॥ విషయగళదెశెయింద విశేషవాగినివృత్తవాద మనస్సినింద భగవంతనధ్యానమాడతక్కంథా సర్వకామగళల్లి నిస్పృహనాదపురుషను యోగసంపూర్తి ఉళ్లవను యంత హేళిశికొత్తానె.

అ॥ యోగసంపన్ననాదవను హ్యాగె ఇరుత్తానె అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ యథాదీపోనివాతస్థో నేంగతేసోపమాస్మృతా।
యోగినోయతచిత్తస్య యుంజతోయోగమాత్మనః॥౧౯॥

టీ॥ నివాతస్థః=వాయుశూన్యదేశదల్లి ఇరతక్క, దీపః=దీపవు, యథా=హ్యాగె, నేంగతే=చలిసోదిల్లవో, సా ఉపమా=అంథాదీపరూప దృష్టాంతవు, ఆత్మనః యోగం=భగవద్విషయకసమాధియన్ను, యుంజతః=మాడతక్కంథా, యతచిత్తస్య=స్వాధీనవాదమనస్సు ఉళ్లంథా, యోగినః=యోగిగె, స్మృతా=హేళల్పట్టదె. తా॥ మనస్సన్ను స్వాధీనమాడికొండు భగవద్విషయ సమాధియోగవన్నుమాడతక్క యోగియు వాయుశూన్యస్థళదల్లి ఇద్ద దీపదంతే నిశ్చలనాగిరుత్తానె.

మూ॥ యత్రోపరమతేచిత్తం నిరుద్ధంయోగసేవయా।
యత్రచైవాత్మనాత్మానం పశ్యన్నాత్మనితుష్యతి॥ ౨౦॥
సుఖమాత్యంతికంయత్తద్బుద్ధిగ్రాహ్యమతీంద్రియం।
వేత్తియత్రనచైవాయం స్థితశ్చలతితత్వతః॥ ౨౧॥
యంలబ్ధ్వాచాపరంలాభం మన్యతేనాధికంతతః।
యస్మిన్స్థితోనదుఃఖేన గురుణాపివిచాల్యతే॥ ౨౨॥
తంవిద్యాద్దుఃఖసంయోగ వియోగంయోగసంజ్ఞితం।
సనిశ్చయేనయోక్తవ్యో యోగోనిర్విణ్ణచేతసా॥ ౨౩॥

టీ॥ యోగసేవయా=సమాధియసేవిసోదరింద, నిరుద్ధం=నిరోధమాడల్పట్టంథా, చిత్తం=మనస్సు, యత్ర=యావసమాధియల్లి, ఉపరమతే=బాహ్యవ్యాపారరహితవాగి ఆగతతో, యత్రచైవ=యావసమాధియోగదల్లే, ఆత్మనా=మనస్సినింద, ఆత్మానం=భగవంతన్ను, పశ్యన్=నోడతా, ఆత్మని=దేహదల్లి, తుష్యతి=సంతోషపడుత్తానో॥౨౦॥ యత్ర=యావసమాధియల్లి, స్థితః=ఇద్దవనాగి, యత్=యావసుఖవు, బుద్ధి, గ్రాహ్యం=అనుభవదింద తిళిలిక్కె యోగ్యవో, అతీంద్రియం=

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವೋ, ತತ್=ಅಂಥಾ, ಆತ್ಯಂತಿಕಂ=ಅಧಿಕವಾದ, ಸುಖಂ=ಸುಖವನ್ನು, ವೇತ್ತಿ=ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೋ, ಯತ್ರ=ಯಾವಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತಃ=ಇದ್ದವನಾಗಿ, ಅಯಂ=ಈಯೋಗಿಯು, ತತ್ವತಃ=ಭಗವದ್ರೂಪದ್ದಶಿಯಿಂದ, ನಚೈವಚಲತಿ=ಚಲಿಸೋದು ಇಲ್ಲವೋ ॥೨೧॥ ಯಂ=ಯಾವಯೋಗವನ್ನು, ಲಬ್ಧ್ವಾಚ=ಹೊಂದಿ, ತತಃ=ಆ ಯೋಗದಕಿಂತಲು, ಅಪರಂ=ಬೇರೇಯಾದ, ಲಾಭಂ=ಲಾಭವನ್ನು, ಅಧಿಕಂ=ಅಧಿಕವನ್ನಾಗಿ,ನಮನ್ಯತೆ=ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲವೋ, ಯಸ್ಮಿನ್=ಯಾವಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತಃ=ಇದ್ದವನಾಗಿ, ಗುರುಣಾಪಿ=ಅಧಿಕವಾದ, ದುಃಖೇನ=ದುಃಖದಿಂದ, (ದುಃಖಹೇತುವಿನಿಂದ) ನವಿಚಾಲ್ಯತೆ=ಚಲನಲ್ಪಡೋದಿಲ್ಲವೋ॥೨೨॥ ತಂ=ಅಂಥಾ, ದುಃಖ ಸಂಯೋಗ ವಿಯೋಗಂ=ದುಃಖಸಂಬಂಧ ಬಿಟ್ಟಂಥಾ ಯೋಗವನ್ನು, ಯೋಗಸಂಜ್ಞಿತಂ=ಸಮಾಧಿಯೋಗವುಯಂತ ಹೆಸರು ಉಳ್ಳಂಥಾದ್ದರನ್ನಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾತ್=ತಿಳಿತಕ್ಕದ್ದು. ಸಃಯೋಗಃ=ಆ ಸಮಾಧಿಯೋಗವು, ನಿರ್ವಿಣ್ಣ ಚೇತಸಾ=ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ನಿಶ್ಚಯೇನ=ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ,ಯೋಕ್ತವ್ಯಃ=ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು|೨೩

ತಾ॥ ಯಾವಯೋಗವನ್ನು ನಿರಂತರದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡೋದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ರಹಿತವಾಗತದೋ ಯಾವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವಂತನನೋಡಿ ದೇಹದಲ್ಲೇ ಪರಮಾನಂದಹೊಂದಥಾನೋ ಯಾವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆಯೋಗ್ಯವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದ ಪರಮಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೋ ಯಾವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಚಲಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ ಯಾವಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬೇರೇಲಾಭವನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಯೆಣಿಸೋದಿಲ್ಲವೋ ಯಾವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅಧಿಕವಾದ ದುಃಖದಿಂದ (ದುಃಖಹೇತುವಿನಿಂದ) ತಪ್ತನಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಾ ದುಃಖನಾಶಕವಾದ ಯೋಗವನ್ನು ಸಮಾಧಿಯೋಗವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿತಕ್ಕದ್ದು. ವಿಷಯವಿರಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವಶ್ಯಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಯಂತಭಾವ.

వి-అ॥ "దుఃఖసంయోగవియోగం" యంబస్థళదల్లి సంయోగపదవు యోగవు దుఃఖ ఉంటాదమ్యాలె అదక్కె నాశవన్ను ఉంటుమాడతదె యంతల్ల. దుఃఖ ఉంటాగధాంగె మాడతదె యంబ విశేషార్థవన్ను సూచనమాడుతదె. "నిశ్చయేన యోక్తవ్యః" యంబస్థలదల్లి నిశ్చయేన యంబశబ్దవు మోక్షాపేక్షిగె ధ్యానయోగవు కూడోదిల్ల యంబుపదుసరియల్ల యంబ అర్థవన్ను హేళుతదె. అనలాగి "ఉద్ధరే దాత్మనాత్మానం యంబ ౬-౫" శ్లోకదల్లి విహితవాద ధ్యానయోగవన్ను ఆవశ్యవాగి మాడబేకు యంబ అర్థవన్ను మత్తు హేళతాఅదె.

మూ॥ సంకల్పప్రభవాన్కామాం స్త్యక్త్వాసర్వానశేషతః।
మనసైవేంద్రియగ్రామం వినియమ్యసమంతతః॥ ౨౪॥
శనైశ్శనైరుపరమేద్బుద్ధ్యాధృతిగృహీతయా।
ఆత్మసంస్థంమనఃకృత్వా నకించిదపిచింతయేత్ ॥ ౨౫॥

టీ॥ సంకల్పప్రభవాన్=ఈఫలోద్దేశ్యకవాగి ఈ కార్యవన్ను మాడతేను యంబ సంకల్పపూర్వకవాగి అనుష్ఠానమాడోదరింద హుట్టిదంథా, కామాన్=విషయభోగగళన్ను, సర్వాన్=సమస్తగళన్ను, అశేషతః=నిశ్శేషవాగి, త్యక్త్వా=బిట్టు, ఇంద్రియగ్రామం=ఇంద్రియగళసమూహవన్ను, సమంతతః=సర్వస్థళదల్లి, మనసైవ=మనస్సినిందె, వినియమ్య=నిరోధమాడి (ఇంద్రియనియమనవు మనస్సినిందె ఆగుతదె మత్తొందరింద ఆగువదిల్ల యంత తిళిసువదక్కాగి ఏవకారవు) ॥౨౪॥ మనః=మనస్సన్ను, ధృతిగృహీతయా=ధైర్యదిందయుక్తవాద, అథవా ధారణాదిందవశీకృతవాద, బుద్ధ్యా=బుద్ధియింద, శనైశ్శనైః=మెల్లమెల్లగె, ఉపరమేత్=విషయగళదళియింద వ్యావృత్తవన్నాగి మాడబేకు, అథవా ధృతిగృహీతయా=ధారణాదింద వశీకృతవాద బుద్ధ్యా=బుద్ధియింద, భగవతి=పరమాత్మనల్లి, శనైశ్శనైః=మెల్లమెల్లగె, రమేత=క్రీడిసతక్కద్దు, మనః=మనస్సన్ను, ఆత్మసంస్థం=భగవన్నిష్ఠవాగి, కృత్వా=మాడి, కించిదపి=భగవంతనకింత బేరేమత్తొందు స్వల్పవన్నుకూడ, నచింతయేత్=ధ్యానమాడబారదు.

ತಾ॥ ಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸರ್ವವಿಷಯಭೋಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಧಾರಣಾದಿಂದ ವಶೀಕೃತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಭಗವನ್ನಿಷ್ಠವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಭಗವದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವನ್ನು ಚಿಂತನಾಮಾಡದೆ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅ॥ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಕ್ಷೇಪ ಉಂಟಾದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದಿಂದ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೋಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯತೋ ಯತೋ ನಿಶ್ಚರತಿ ಮನಶ್ಚಂಚಲಮಸ್ಥಿರಂ।
ತತಸ್ತತೋ ನಿಯಮ್ಯೈತದಾತ್ಮನ್ಯೇವ ವಶಂ ನಯೇತ್ ॥ ೨೬॥

ಟೀ॥ ಯತಃ ಯತಃ=ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಚಂಚಲಂ=ಸ್ವತಃ ಚಂಚಲವಾದ, ಮನಃ=ಮನಸ್ಸು, ಅಸ್ಥಿರಂಸತ್=ಚಂಚಲವಾದದ್ದಾಗಿ, ನಿಶ್ಚರತಿ=ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತದೋ, ತತಸ್ತತಃ=ಆ ವಿಷಯಗಳ ದೆಶೆಯಿಂದ, ಏತತ್=ಈ ಮನಸ್ಸನ್ನು, ನಿಯಮ್ಯ=ನಿಗ್ರಹಮಾಡಿತಂದು, ಆತ್ಮನ್ಯೇವ=ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ, ವಶಂ=ಆಸಕ್ತವನ್ನಾಗಿ, ನಯೇತ್=ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ತಾ॥ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವಂದರೆ ಅನ್ಯತ್ರಹೋದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಂದುಕೊಂಡ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶೇರಿಸೋಣವು, ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೋದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯಗಳ ದಶೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದಿಂದ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಗವನ್ನಿಷ್ಠವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋಬೇಕು

ಅ॥ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪ್ರಕಾರ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಯೋಗವನ್ನು ಹೇಳಿ ಯೋಗವನ್ನ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದವಗೆ ಆಗತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಪ್ರಶಾಂತಮನಸಂ ಹ್ಯೇನಂ ಯೋಗಿನಂ ಸುಖಮುತ್ತಮಂ।
ಉಪೈತಿ ಶಾಂತರಜಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಮಕಲ್ಮಷಂ॥ ೨೭॥

ಟೀ॥ ಪ್ರಶಾಂತಮನಸಂ=ಸ್ವತಃ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನದ ಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳಂಥಾ, ಶಾಂತರಜಸಂ=ಹೋಗಲ್ಪಟ್ಟ ರಜೋಗುಣ ಉಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ, ಅಕಲ್ಮಷಂ=ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ದೋಷರಹಿತನಾದಂಥಾ, ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಂ=ಪರಮಾತ್ಮ

నల్లిస్థితి ఉళ్ళంథా, ఏనం యోగినం=ఈ సమాధియోగఉళ్ళ పురుష న్ను, ఉత్తమం=శ్రేష్టవాద, సుఖం=సుఖవు, ఉపైతి=హొందుతదె, హి=శ్రుత్యాదిగళల్లి ప్రసిద్ధవు. తా॥ స్వతఃవిషయగళల్లి ప్రవర్తసదమ నస్సు ఉళ్లవనాద రజోగుణ రహితనాద కామక్రోధాది దోషరహితనాద పరమాత్మనల్లిస్థితి ఉళ్లవనాద సమాధియోగ ఉళ్లపురుషను ఉత్తమవాద సుఖవన్ను హొందుత్తానె.

అ॥ సుఖవన్ను హొందుతానె యంత హేళిద సుఖవన్ను ఆయాసదింద హొందుథానా? హాగెహొందిదరె ఆసుఖయంథాద్దు అందరె.

మూ॥ యుంజన్నేవంసదాత్మానం యోగీవిగతకల్మషః।
సుఖేనబ్రహ్మసంస్పర్శ మత్యంతంసుఖమశ్నుతే॥ ౨౮॥

టీ॥ విగతకల్మషః=హోగల్పట్టరాగాది దోషగళు ఉళ్లంథా, యోగీ=యోగియు, ఏవం=ఉక్తప్రకారవాగి, ఆత్మానం=భగవంతన్ను, సదా=సర్వకాలదల్లి, యుంజన్=ధ్యానమాడతా, సుఖేన=అనాయాసదింద, బ్రహ్మసంస్పర్శం=పరమాత్మనసంసర్గదింద అభివ్యక్తవాద, అత్యంతం=అధికవాద, సుఖం=సుఖవన్ను, అశ్నుతె=హొందుత్తానె.

తా॥ రాగాదిదోషరహితనాద యోగియు సర్వకాలదల్లి భగవంతనధ్యానవన్ను మాడుతా, అనాయాసదింద భగవత్సంబంధదింద అభివ్యక్తవాద అత్యుత్తమవాద సుఖవన్ను హొందథానె.

అ॥ "యుంజన్నేవం" యంబ శ్లోకదింద ధ్యానప్రకరణక్కెఫలవన్ను హేళి ఉపసంహారవన్నుమాడి ఈగ ధ్యేయవన్ను హేళుత్తారె. పంచమాధ్యాయాంతదల్లి "భోక్తారం" యంబ శ్లోకదింద ఈఅధ్యాయదల్లి "యుక్తఆసీత ౧౪" యంబ శ్లోకదిందలు ధ్యానమాడతక్కవస్తువన్ను హేళిదహాను ఇల్లి ఉత్తమాధికారిగళిగె ధ్యానమాడలిక్కెయోగ్యవాదవస్తువన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతానిచాత్మని।
ఈక్షతేయోగయుక్తాత్మా సర్వత్రసమదర్శనః॥ ౨౯॥

టీ॥ సర్వత్ర=బ్రహ్మాది తృణాంతజీవరగళల్లి, సమదర్శనః=భగవంతన ఐశ్వర్యాదిగుణగళింద సమనాగి నోడతక్కంథా, యోగయుక్తాత్మా, సమాధియోగదిందయుక్తమనస్సుళ్ల పురుషను, సర్వభూతస్థం=బ్రహ్మాది సర్వప్రాణిగళల్లి ఇరతక్కంథా, ఆత్మానం=పరమాత్మన్ను, ఆత్మని=పరమాత్మనల్లి, సర్వభూతానిచ=బ్రహ్మాదిసమస్తప్రాణిగళన్ను, ఈక్షతే=నోడతానె. తా॥ బ్రంహ్మాదితృణాంతజీవరగళల్లి ఇరతక్క భగవంతన ఐశ్వర్యాదిగుణగళింద సమనాగి నోడతక్క సమాధియోగదింద యుక్తనాద పురుషను పరమాత్మన్ను సర్వప్రాణిగళల్లి ఇద్దంథావనాగి పరమాత్మనల్లి సమస్తప్రాణిగన్ను ఇద్దంథావరనాగి నోడతానె.

అ॥ సర్వప్రాణిగళల్లిరువభగవంతన ధ్యానక్కె ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యోమాంపశ్యతిసర్వత్ర సర్వంచమయిపశ్యతి।
తస్యాహంనప్రణశ్యామి నచమేనప్రణశ్యతి॥ ౩౦॥

టీ॥ సర్వత్ర=బ్రంహ్మాదితృణాంతజీవరళల్లి ఇరతక్కంథా,మాం=నన్నన్ను, యః=యావను, పశ్యతి=నోడుత్తానో, సర్వంచ=బ్రంహ్మాదిజగత్తన్ను, మయి=నన్నఅధీనవనాగి, పశ్యతి=నోడుత్తానో, తస్య=అంథాపురుషగె, అహం=నాను, నప్రణశ్యామి=విముఖనాగువదిల్ల (ఆపురుషగె సర్వకాలదల్ల్యూ యోగక్షేమగళన్ను వహిసుత్తేనె) నచ=ఆపురుషను, మే=ననగె, నప్రణశ్యతి=విముఖనాగువదిల్ల. సర్వకాలదల్లి ననగె భక్తనాగే ఇరుత్తానె. తా॥ యావను బ్రంహ్మాది తృణాంతజీవరగళల్లి నన్నకండు యావత్తు ప్రపంచవు ననగె అధీనవు యంతతిళితానో అవగె నాను సర్వకాలదల్లి యోగక్షేమగళన్నుకొడతేను అవను సర్వకాలదల్లి

ననగె భక్తను. ఈయోగక్షేమగళన్న ఉంటుమాడోణవెధ్యానక్కె ఫలవు.

అ॥ "యోమాం" యంబ శ్లోకదల్లి ఉక్తవాదప్రమేయవన్ను స్పష్టవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వభూతస్థితంయోమాం భజత్యేకత్వమాస్థితః।
సర్వథావర్తమానోపి సయోగీమయివర్తతే॥ ౩౧॥

టీ॥ యః=యానజ్ఞానియు, ఏకత్వం=సర్వత్ర ఇరతక్క భగవంత ఒబ్బనేయంత, ఆస్థితః=తిళిదవనాగి, సర్వభూతస్థితం=సర్వప్రాణిగళల్లి ఇరతక్కంథా, మాం=నన్నన్ను, భజతి=సేవిసుత్తానో, సః యోగీ=ఆజ్ఞానియు, సర్వథా=న్యాయదిందలో,అన్యాయదిందలో,వర్తమానోపి=ఇద్దంథావనాదరు, మయి=నన్నల్లి, వర్తతే=ఇరథానె. తా॥ సర్వప్రాణిగళల్లి ఇరతక్క భగవంతను ఒబ్బనె యంత తిళిదు సేవామాడతక్క జ్ఞానియు న్యాయాన్యాయగళల్లి ప్రవర్తిసిద కాలక్కు ఆజ్ఞానిగె నియతవాగి భగవత్ప్రాప్తిలక్షణమోక్ష ఉంటాగుతదె. ఇదే అర్థవన్ను సూత్రకారరు "కామకారేణచైకే ౩-౪-౧౫" యంబ సూత్రదల్లి హేళిద్దారె. జ్ఞానియు అన్యాయదల్లి ప్రవర్తిసిదరె ముక్తియల్లి ఆనందహ్రాస ఉంటు యంత తిళియతక్కద్దు.

అ॥ "సర్వత్రసమదర్శనః" యంబ పదదల్లి హేళిదసామ్య దర్శనవు గోగవయాదిగళంతె అల్ల. సర్వత్ర ఇరతక్క భగవంతగె ఏకత్వవన్ను తిళియోణవె సామ్యదర్శనవు యంత "భజత్యేకత్వమాస్థిత" యంబ వాక్యదింద హేళి, ఈగె భగవద్భక్తరవిషయవాగి సామ్యదర్శనవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆత్మౌపమ్యేనసర్వత్ర సమంపశ్యతియోర్జున।
సుఖంవాయదివాదుఃఖం సయోగీపరమోమతః॥ ౩౨॥

టీ॥ ఆత్మౌపమ్యేన=తన్న సాదృశ్యదిందె,సర్వత్ర=భగవదనువర్తిగళల్లి, సుఖంవా=సుఖవన్నాదరూ, యదివా=అథవా, దుఃఖం=దుఃఖ

వన్నాదరూ, సమం=సమానవన్నాగి, యః=యావయోగియు, పశ్యతి=నోడుత్తానో, సః యోగీ=ఆయోగియు, పరమః=శ్రేష్ఠనాగి, మతః=సంమతను. తా॥ హ్యాగెతనగెసుఖవు ప్రియవో దుఃఖవు అప్రియవో హాగె అన్యభగవద్భక్తరిగూను యంబువదు స్వసాదృశ్యవు అంథాతన్న సాదృశ్యదింద భగవద్భక్తరల్లి సుఖవన్నే అపేక్షిసతక్కంథాయోగియు శ్రేష్ఠను అనలాగి విష్ణ్వనువర్తిగళల్లి తన్నంతెస్నేహవన్ను మాడతక్కవను శ్రేష్ఠనాగి సమ్మతను.

అ॥ పరమాత్మనింద హేళల్పట్టయోగక్కె అనుష్ఠానరూపవాద అప్రామాణ్య శంకావన్ను మాడుతానె.

(అర్జునఉవాచ=అర్జునను మాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ యోయంయోగ స్త్వయాప్రోక్తః సామ్యేనమధుసూదన।
ఏతస్యాహంనపశ్యామి చంచలత్వాత్ స్థితింస్థిరాం॥ 33॥

టీ॥ హేమధుసూదన=మధునామకదైత్యన్ను సంహారమాడిద కృష్ణనె, సామ్యేన=సర్వత్ర ఇరతక్క భగవంతన ఏకత్వరూప సామ్యదింద, అథవా, భగవద్భక్తరగళల్లి ఆత్మౌపమ్యరూపసామ్యదింద, అథవా మనస్సిన ఏకాగ్రత్వదింద, యోయం=యావ,యోగః=ధ్యానయోగవు, త్వయా=నిన్నింద, ప్రోక్తః=హేళల్పట్టదో, ఏతస్య=ఈ యోగక్కె, చంచలత్వాత్=చంచలవాగోదరదశెయింద, స్థిరాంస్థితిం=నిశ్చలవాదస్థితియన్ను, అహం=నాను, నపశ్యామి=నోడువదిల్ల. తా॥ హేకృష్ణ నీను హేళిదధ్యానయోగవు మనస్సిన ఏకాగ్రత్వదింద సాధ్యవు. మనస్సు చంచలవాదప్రయుక్త ఏకాగ్రతా ఉంటాగోణవు అసాధ్యవు. కడింద నీను హేళిదయోగవు అనుష్ఠానమాడలిక్కెబారదు యంతభావ.

అ॥ మనస్సు చంచలవాదరూను నిగ్రహమాడోదరింద ధ్యానయోగవు కూడతదె యంతందరె మనోనిగ్రహవు అసాధ్య యంత హేళుతారె.

మూ॥ చంచలంహిమనః కృష్ణ ప్రమాథిబలవద్దృఢం।
తస్యాహంనిగ్రహంమన్యే వాయోరివసుదుష్కరం॥34॥

టీ॥ హేకృష్ణ=యశ్రీకృష్ణనె, మనః=మనస్సు, చంచలం=చంచలవాదద్దు, హి=ప్రసిద్ధవు, ప్రమాథి=దేహేంద్రియగళిగె క్షోభవన్ను ఉంటుమాడతక్కద్దు, బలవత్=వివేకదిందలూ జయిసలశక్యవాదద్దు, దృఢం=విషయవాసనాగళింద యుక్తవాగోదరింద సాధువిషయగళల్లి శేరిసోదక్కె అశక్యవాదద్దు, తస్య=అంథామనస్సిన, నిగ్రహం=నిరోధవన్ను, వాయోః=వాయువిన, నిగ్రహమివ=హిడియోణదరహాగె, సుదుష్కరం=అత్యంతదుస్సాధ్యవన్నాగి, అహం=నాను, మన్యే=తిళిథేనె.

తా॥ ఆకాశదల్లి సంచారమాడతక్క వాయువిగె వస్త్రకుంభాదిగళింద నిగ్రహమాడోణవు హ్యాగె అశక్యవో అదరంతలె మనస్సు కూడ చంచలవాగోదరిందలు దేహేంద్రియగళిగెక్షోభ ఉంటుమాడోదరిందలు వివేకదింద జయిసలిక్కె అశక్యవాగోదరిందలు విషయవాసనాగళింద యుక్తవాగోదరింద సాధువిషయగళల్లి శేరిసువదక్కె అసాధ్యవాగోదరిందలు నిగ్రహమాడోదక్కె అసాధ్యవు కడింద మనోనిగ్రహదింద సాధ్యవాద ధ్యానయోగవు కూడోదిల్ల.

అ॥ అర్జునహేళిద మనస్సినచాంచల్యాదిగళన్ను అంగీకారమాడి మనోనిగ్రహదల్లి ఉపాయవన్ను కృష్ణహేళుత్తానె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ అసంశయంమహాబాహో మనో దుర్నిగ్రహంచలం।
అభ్యాసేనతుకౌంతేయ వైరాగ్యేణచగృహ్యతే॥ 35॥

టీ॥ హే మహాబాహో=శ్రేష్ఠవాద భుజబలవుళ్ళ అర్జుననె, చంచలం=స్వభావతః చంచలవాద, మనః=మనస్సు, దుర్నిగ్రహం=దుఃఖదిందనిగ్రహమాడలిక్కె యోగ్యవు, అసంశయం, సందేహవిల్ల, హేకౌంతేయ=యశ్రీ కుంతీపుత్రనాద అర్జుననె, అభ్యాసేనతు=అభ్యా

సదిండలు, వైరాగ్యేణచ=వైరాగ్యదిందలు, మనః=మనస్సు, గృహ్యాతే=నిగ్రహమాడల్పడుతదె. తా॥ హే అర్జున మనస్సు స్వభావతః చంచలవాదకారణహ్యా ప్రయత్నదింద నిగ్రహమాడలిక్కె సాధ్యవాగుతదె సర్వథా నిగ్రహమాడలిక్కె బారదు యంతల్ల అభ్యాసదింద లూ వైరాగ్యదిందలూ నిగ్రహ ఉంటాగుతదె కడింద నాను హేళిద యోగవు అనుష్ఠానక్కె సాధ్యవు.

ఆ॥ మదిసిదగజవు శాంతవాగి తానాగెహ్యాగె శాంతవాగుతదో అదరంతె విషయగళింద తృప్తవాదమనస్సు తానాగె వశవాగుతదె కడింద అభ్యాసదిగళిందయేనుప్రయోజనవుయంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అసంయతాత్మనాయోగో దుష్ప్రాపఇతిమేమతిః।
వశ్యాత్మనాతుయతతా శక్యోఽవాప్తుముపాయతః॥౩౬॥

టీ॥ అసంయతాత్మనా=అభ్యాసాదిగళింద అవశీకృతమనస్సుళ్ళ పురుషనింద, యోగః=ధ్యానయోగవు, దుష్ప్రాపః=హొందలిక్కె అసాధ్యవు, ఇతి=హీంగె, మే=నన్న, మతిః=బుద్ధియు, వశ్యాత్మనాతు=అభ్యాసాదిగళింద వశమాడికొళల్పట్టమనస్సు ఉళ్ళంథా, ఉపాయతః=ఉపాయదింద, యతతా=యత్నమాడతక్క పురుషనింద, యోగః=ధ్యానయోగవు, అవాప్తుం=హొందలు, శక్యః=సాధ్యవు. తా॥ అభ్యాసాదిగళింద వశవాదమనస్సినింద ధ్యానయోగవు సాధ్యవు అభ్యాసాదిగళింద అవశీకృతమనస్సినింద సాధ్యవాగోదిల్ల మనస్సు అభ్యాసాదిగళన్నుబిట్టు బేరె విషయతృష్ణాదిగళింద వశవాగువదిల్ల కడింద అభ్యాసాదిగళింద మనస్సన్ను వశమాడికొండు ఉపాయదింద యత్నమాడతతక్క పురుషనిందే యోగవు హొందలిక్కె యోగ్యవు కడింద అభ్యాసాదిగళుసార్థకవు.

అ॥ అభ్యాసాదిగళింద రహితనాదపురుషగె ఆగతక్క ఫలవన్ను అర్జున కృష్ణన్ను ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అర్జున ఉవాచ.)

మూ॥ అయతిశ్శ్రద్ధయోపేతో యోగాచ్చలితమానసః ।
అప్రాప్యయోగసంసిద్ధిం కాంగతింకృష్ణగచ్ఛతి॥ ౩౭॥

టీ॥ అయతిః=ప్రయత్నమాడదే ఇద్దంథా, శ్రద్ధయా=ఆస్తిక్య బుద్ధియింద, ఉపేతః=యుక్తనాద, యోగాత్=ధ్యానయోగదింద, చలితమానసః=చలితవాదమనస్సుఉళ్ల పురుషను, యోగసంసిద్ధిం=ధ్యానసంపూర్తియన్ను (అందరె ధ్యానక్కె ఫలభూతవాద అపరోక్షజ్ఞానవన్ను) అప్రాప్య=హొందదలె, హేకృష్ణ=ఎలైకృష్ణనె, కాంగతిం=యావగతియన్ను, గచ్ఛతి=హొందుత్తానె. తా॥ అభ్యాసాదిగళింద మనస్సన్ను వశమాడికొంబోదరల్లి ప్రయత్నమాడదె కేవల ఆస్తిక్యబుద్ధియింద ధ్యానయోగదల్లి ఆసక్తనాదపురుషను ధ్యానయోగదింద భ్రష్టనాగి ధ్యానక్కె ఫలభూతవాద జ్ఞానవన్ను హొందదలె యావగతియన్ను హొందుత్తానెయెంత అర్జునను కృష్ణన్న ప్రశ్నమాడుత్తానె.

మూ॥ కచ్చిన్నోభయవిభ్రష్టశ్ఛిన్నాభ్రమివనశ్యతి ।
అప్రతిష్ఠోమహాబాహో విమూఢోబ్రహ్మణఃపథి॥ ౩౮॥

టీ॥ ఉభయవిభ్రష్టః=స్వర్గాపవర్గరూప ఉభయఫలగళింద భ్రష్టనాగి అథవా ఐహికాముష్మిక ఉభయపురుషార్థగళింద భ్రష్టనాగి, అథవా స్వర్గసాధన కామ్యకర్మానుష్ఠానదిందలు మోక్షసాధన ధ్యానయోగదిందలు భ్రష్టనాగి, అప్రతిష్ఠః=నిరాశ్రయనాగి, బ్రహ్మణఃపథి=పరబ్రహ్మప్రాప్త్యుపాయదల్లి, విమూఢః=తెళియదవనాగి, హేమహాబాహో=అధికవాద భుజబలఉళ్ళ కృష్ణనె, ఛిన్నాభ్రమివ=వాయువినింద భిన్నవాదమేఘదంతె, నశ్యతికచ్చిత్=నరకాద్యనర్థవన్ను హొందుత్తానేను, ఉత=ఇల్లదిద్దరె, ననశ్యతి=నరకాద్యనర్థగళన్ను హొందోదిల్లవా. తా॥ యోగభ్రష్టనాదపురుషను స్వర్గమో

ఖగళన్ను హొందదలె అథవా ఐహికాముష్మికఫలగళన్ను హొందదలె అథవా స్వర్గసాధన మోక్షసాధనగళదశెయింద భ్రష్టనాగి యావవిధవాద ఆధారవిల్లదలె పరబ్రహ్మ ప్రాప్త్యుపాయదల్లి ఒందు ఉపాయవూతిళియదె, ఘాళియింద ఛిన్నవాద మేఘదంతలె యోగభ్రష్టనాగి నరకాద్యనర్థగళన్ను హొందుతానా అథవా హొందోదిల్లవా.

మూ॥ ఏతంమేసంశయంకృష్ణ ఛేత్తుమర్హస్యశేషతః ।
త్వదన్యఃసంశయస్యాస్య ఛేత్తానహ్యుపపద్యతే॥ ౩౯॥

టీ॥ హేకృష్ణ=యలైకృష్ణనె, మే=నన్న, ఏతంసంశయం=ఈసంశయవన్ను, అశేషతః=నిశ్శేషవాగి, ఛేత్తుం=పరిహారమాడోదరకోస్కర, అర్హసి=యోగ్యనాగుతి, త్వదన్యః=నినకింత అన్యనాదపురుషను, అస్యసంశయస్య=ఈ సంశయక్కె, ఛేత్తా=పరిహారకనాగి, నహ్యుపపద్యతే=సమర్థనాగువదిల్ల. తా॥ హేకృష్ణ ఈ సంశయవన్ను పరిహారమాడతక్కవరు నినకింతలు బేరే మత్తొబ్బరు ఇల్లకడింద నీనేపరిహారమాడు.

అ॥ నాల్కువరి శ్లోకగళింద ప్రశ్నెక్కె ఉత్తరహేళుత్తారె.

(శ్రీ భగవానువాచ)

మూ॥ పార్థనైవేహనాముత్ర వినాశస్తస్యవిద్యతే।
నహికల్యాణకృత్కశ్చిద్దుర్గతింతాతగచ్ఛతి॥ ౪౦॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, తస్య=ఆయోగభ్రష్టనాదపురుషగె, ఇహ=ఈలోకదల్లి, వినాశః=తిర్యగాదిదుర్గతిలక్షణవాదనాశవు, నైవవిద్యతె=ఇల్లవేఇల్ల. అముత్ర=పరలోకదల్లి, వినాశః=నరకప్రాప్తిలక్షణనాశవు, నవిద్యతె=ఇల్ల యాకందరె అదరన్న హేళుత్తారె, కల్యాణకృత్=ధ్యానాదిరూపపుణ్యకార్యవన్ను మాడతక్కంథా, కశ్చిత్=ఒబ్బపురుషను, హేతాత=యలై అర్జుననె, దుర్గతిం=దుఃఖప్రదవాదగతియన్ను, నహిగచ్ఛతి=హొందువదిల్ల.

ತಾ॥ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೆಲವಕಾಲಪರ್ಯಂತರ ಧ್ಯಾನಾದಿಲಕ್ಷಣ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪುರುಷನು ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದೋದಿಲ್ಲವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟನಾದಪುರುಷನು ಕೆಲವಕಾಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನ ರೂಪ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಿರ್ಯಗಾ ದಿ ದುರ್ಗತಿಲಕ್ಷಣವಾದನಾಶವನ್ನು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿಲಕ್ಷಣವಾದ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದೋದು ಇಲ್ಲವೆಇಲ್ಲ.

ಅ॥ ಯೋಗಚ್ಯುತನಾದಪುರುಷನು ಯಾವಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಅಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಪ್ರಾಪ್ಯಪುಣ್ಯಕೃತಾಂಲೋಕಾನ್ ಉಷಿತ್ವಾಶಾಶ್ವತೀಸ್ಸಮಾಃ।
ಶುಚೀನಾಂಶ್ರೀಮತಾಂಗೇಹೇಯೋಗಭ್ರಷ್ಟೋಭಿಜಾಯತೇ॥ ೪೧॥

ಟೀ॥ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟಃ=ಯೋಗಚ್ಯುತನಾದಪುರುಷನು, ಪುಣ್ಯಕೃತಾನ್= ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸಂಪಾದ್ಯಗಳಾದ, ಲೋಕಾನ್=ಲೋಕಗಳನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ಯ=ಹೊಂದಿ, ತೇಷು=ಆಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ, ಶಾಶ್ವತೀಃಸಮಾಃ=ಅನೇಕಸಂವತ್ಸರಗಳನ್ನು, ಉಷಿತ್ವಾ=ವಾಸಮಾಡಿ, ಶುಚೀನಾಂ=ಪರಿಶುದ್ಧರಾದ, ಶ್ರೀಮತಾಂ=ಧನವಂತರಾದ ಪುರುಷರಗಳ, ಗೇಹೇ=ಮನಿಯಲ್ಲಿ, ಅಭಿಜಾಯತೇ=ಹುಟ್ಟುತಾನೆ. ತಾ॥ ಯೋಗಚ್ಯುತನಾದ ಪುರುಷನು ಉತ್ತಮಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕವರ್ಷಗಳುಪರ್ಯಂತರ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಅನಂತರ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದ ಧನವಂತರಮನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತಾನೆ. ಯೋಗಚ್ಯುತನಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತರಮನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೋಣವೆ ಫಲವು.

ಮೂ॥ ಅಥವಾಯೋಗಿನಾಮೇವ ಕುಲೇಭವತಿಧೀಮತಾಂ ।
ಏತದ್ಧಿದುರ್ಲಭತರಂಲೋಕೆ ಜನ್ಮಯದೀದೃಶಂ॥ ೪೨॥

ಟೀ॥ ಅಥವಾ=ಬೇರೇಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಧೀಮತಾಂ=ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ, ಯೋಗಿನಾಮೇವ=ಯೋಗಿಗಳ, ಕುಲೇ=ವಂಶದಲ್ಲಿ, ಭವತಿ=ಹುಟ್ಟುತಾನೆ, ಯತ್=ಯಾವ ಈದೃಶಂ=ಇಂಥಾ, ಏತತ್=ಈಯರಡುವಿಧವಾದ, ಜನ್ಮ=ಉತ್ಪತ್ತಿಯು, ಲೋಕೇ=ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ದುರ್ಲಭತರಂ=ಕಷ್ಟಲಭ್ಯವು, ಹಿ=ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ತಾ॥ ಯೋಗ

చ్యుతనాద పురుషను జ్ఞానిగళాద యోగిగళవంశదల్లి హుట్టుత్తానె భూ
లోకదల్లి ఈద్వివిధజన్మవు కష్టలభ్యవు సులభసాధ్యవల్ల అంతు యోగ
చ్యుతనాద పురుషను పరలోకదల్లి విశేషసుఖగళన్ను అనుభవిసి అనం
తర ఈభూలోకదల్లి కష్టలభ్యవాద ఈ ద్వివిధ ఉత్తమజన్మరూప ఫలవ
న్ను హొందుత్తానె.

మూ॥ తత్రతంబుద్ధిసంయోగం లభతేపౌర్వదైహికం ।
యతతేచతతోభూయః సంసిద్ధౌకురునందన॥ ౪౩॥

టీ॥ తత్ర=ద్వివిధవాదజన్మదల్లి, పౌర్వదైహికం=పూర్వదేహద
ల్లివిద్యమానవాద, తంబుద్ధిసంయోగం=భగవంతనల్లి ఆమనోయోగవ
న్ను (ధ్యానవన్ను) లభతే=హొందతానె, తతః=పూర్వదేహదల్లి వి
ద్యమానవాద ధ్యానదకింతలు, భూయః=అధికవాగి, సంసిద్ధౌ=ధ్యాన
సంపూర్తియల్లి, హేకురునందన=యలై అర్జుననె, యతతేచ=యత్న
వన్ను మాడతానె. తా॥ ఆద్వివిధవాద ఉత్తమజన్మగళల్లి పూర్వదే
హదల్లి విద్యమానవాద ధ్యానయోగవన్ను హొంది అదరకింతలు అ
ధికవాగి ధ్యానసంపూర్తియల్లి యత్నవన్నుమాడతానె.

మూ॥ పూర్వాభ్యాసేనతేనైవ హ్రియతేహ్యవశోపిసః।
జిజ్ఞాసురపియోగస్యశబ్దబ్రహ్మాతివర్తతే॥ ౪౪॥

టీ॥ తేనైవ పూర్వాభ్యాసేన=అదే పూర్వాభ్యాసదింద, సః=
ఆ పురుషను, అవశోపి=ధ్యానాదిగళల్లి బుద్ధిపూర్వక ప్రయత్నరహిత
నాదరూ, హ్రియతేహి=ప్రవర్తిసుత్తానె, యోగభ్రష్టనాదపురుషగె
పుణ్యలోకాదిప్రాప్తియు ఆగుతదె యంబ అర్థవన్ను కైముత్యదింద
హేళుత్తారె, యోగస్య=ధ్యానయోగవన్ను, జిజ్ఞాసురపి=తిళుకొబేకెంత
అపేక్షిసిద పురుషను, శబ్దబ్రహ్మ=విధినిషేధాత్మకశబ్దబ్రహ్మవన్ను, అ
తివర్తతే=అతిక్రమిసుత్తానె. తా॥ ధ్యానాదిగళల్లి బుద్ధిపూర్వక ప్ర
యత్నరహితనాదరూ పూర్వాభ్యాసబలదింద ధ్యానాదికర్మదల్లి ప్ర

యత్నమాడతానె. ఇదల్లదె యోగవన్ను తిళుకోబేకెంత అపేక్షిసిద పురుషనె విధినిషేధాతీతనాగిరలు (ముక్తనాగిరలు) కెలవకాల ధ్యానయోగవన్ను అనుష్ఠానమాడిద పురుషను ముక్తనాగుత్తానె యంత హేళతక్కద్దేనదె.

అ॥ యోగజిజ్ఞాసామాత్రదిందముక్తియు ఆగోపక్షదల్లి యోగవన్ను అనుష్ఠానమాడోణవు వ్యర్థవె యంతందరె యోగజిజ్ఞాసామాత్రదింద ఆగువదిల్ల అనేకజన్మగళల్లి అనుష్ఠానమాడోదరింద యంబ అర్థవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ప్రయత్నాద్యతమానస్తు యోగీసంశుద్ధకిల్బిషః।
అనేకజన్మసంసిద్ధస్తతో యాతిపరాంగతిం॥ ౪౫॥

టీ॥ యోగజిజ్ఞాసురపి=యోగవన్ను తిళకోబేకెంత అపేక్షిసతక్కపురుషను, యోగం=యోగవన్ను, జ్ఞాత్వా=తిళదు, యతమానస్తు=యత్నవన్నుమాడితా, ప్రయత్నాత్=ప్రయత్నదింద, యోగీసన్=ధ్యానయోగ ఉళ్ళవనాగి, సంశుద్ధకిల్బిషః=హోగల్పట్ట పాపగళు ఉళ్లవనాగి, అనేకజన్మ సంసిద్ధః=అనేకజన్మగళింద అపరోక్షజ్ఞాన ఉళ్ళవనాగి, తతః=ఆ అపరోక్షజ్ఞానదింద, పరాంగతిం=ఉత్తమవాదగతియన్ను, యాతి=హోందతానె. తా॥ యోగజిజ్ఞాసుకూడ యోగవన్ను తిళదు ప్రయత్నదింద ధ్యానయోగ వుళ్లవనాగి ధ్యానదింద పాపరహితనాగి అనేకజన్మగళింద అపరోక్షజ్ఞాన ఉళ్లవనాగి ఆ అపరోక్షజ్ఞానదింద ముక్తియన్ను హోందుత్తానె కేవలయోగజిజ్ఞాసామాత్రదిందముక్తియన్ను హోందువదిల్ల.

అ॥ యోగవన్ను స్తోత్రమాడుత్తారె.

మూ॥ తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోపిమతోధికః।
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీభవార్జున॥ ౪౬॥

టీ॥ యోగీ=ధ్యానయోగవుళ్ల పురుషను, తపస్విభ్యః=కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదితపస్సు ఉళ్లంథావరగళకింతలు, అధికః=శ్రేష్ఠనాదవ

ను, జ్ఞానిభ్యోపి=జ్ఞానిగళకింతలు, అధికః=శ్రేష్ఠనాగి, మతః=సమ్మతను, యోగీ=యోగవన్ను అనుష్ఠానమాడతక్క పురుషను, కర్మిభ్యశ్చ=యజ్ఞాదికర్మగళన్ను మాడతక్కంథావరగళకింతలు, అధికః=శ్రేష్ఠను, తస్మాత్=యోగయల్లదరకింతశ్రేష్ఠవాగోణదరింద, హే అర్జున=యలై అర్జుననె, యోగీ=యోగవన్ను, అనుష్ఠానమాడతక్కవనాగి, భవ=ఆగు. తా॥ యోగవన్ను అనుష్ఠానమాడతక్కపురుషను తపస్విగళకింతలు జ్ఞానిగళకింతలు కర్మిగళకింతలుశ్రేష్ఠనాగి సమ్మతను దఆప్రయుక్త నీను కూడ యోగవన్ను అనుష్ఠానమాడు యంత కృష్ణ అర్జునన్నకురితు హేళుత్తానె.

అ॥ ధ్యానవంతరల్లికూడ తారతమ్యవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యోగినామపిసర్వేషాం మద్గతేనాంతరాత్మనా।
శ్రద్ధావాన్ భజతేయోమాం సమేయుక్తతమోమతః॥ ౪౭॥

టీ॥ సర్వేషామపియోగినాం=సమస్తయోగిగళ మధ్యదల్లి, శ్రద్ధావాన్=భక్తి ఉళ్లవను, యః=యావనో, సః=ఆపురుషను, యుక్తః=శ్రేష్టనాగి, మతః=సమ్మతను, తత్రాపి=భక్తిఉళ్లంథావరగళల్లికూడ, యః=యావపురుషను, మాం=నన్నన్ను, భజతే=సేవిసుత్తానో, సః=ఆపురుషను, యుక్తతరః=శ్రేష్టతరను, తత్రాపి=సేవామాడతక్కవరగళల్లి కూడ, మద్గతేన అంతరాత్మనా=నన్నల్లి ఆసక్తవాద మనస్సినింద, మాం=నన్నన్ను, భజతే=సేవిసుత్తానో, సః=ఆపురుషను, యుక్తతమః=శ్రేష్ఠతమనాగి, మతః=సమ్మతను. తా॥ సర్వయోగిగళమధ్యదల్లి భక్తిఉళ్ళవరు శ్రేష్ఠరు అవరగళకింతలు భక్తిపూర్వక భగవత్సేవామాడతక్కవరు శ్రేష్ఠతరరు అవరగళకింతలు ఫలాపేక్షా ఇల్లదె భక్తిపూర్వక భగవత్సేవామాడతక్కవరు శ్రేష్ఠతమరు యంతభావ.

ఇతిశ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే ఆత్మసంయమయోగోనామ
షష్ఠోధ్యాయః.

అథ సప్తమోధ్యాయః

అ॥ "బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు ౨-౩౯" యంబ శ్లోకదల్లి భగవత్ జ్ఞానోపాయవన్ను హేళువెను యంత ప్రతిజ్ఞామాడి ఆ జ్ఞానక్కె బహిరంగోపాయభూతవాద కామాదివర్జనయుక్త నివృత్తకర్మానుష్ఠానరూప కర్మయోగవన్ను పంచమాధ్యాయపర్యంతవాగి హేళి అంతరంగసాధనవాద ధ్యానరూపయోగవన్ను షష్ఠాధ్యాయదల్లి నిరూపణమాడి ఈగ పూర్వోక్తధ్యానవు భక్తిపూర్వక అనుష్ఠితవాదరేవె జ్ఞానక్కె కారణవాగుత్తదె. శిశుపాలాదిగళంతె ద్వేషపూర్వకవాదరె సాధనవాగువదిల్ల. కడిగె భక్తి ఉంటాగువదకోస్కర భగవన్మాహాత్మ్యవు "మయ్యాసక్తమనా" ఇత్యాది అధ్యాయషట్కదింద హేళల్పడుత్తదె. "సత్త్వేవాహ" మిత్యాది గ్రంథదింద పూర్వషట్కదల్లి భగవన్మాహాత్మ్యవన్ను హేళిద్దరూను సాధనవే విశేషవాగి హేళల్పట్టిదె ఉత్తరాధ్యాయషట్కదల్లి కెలవస్థళదల్లి సాధనవన్ను హేళిద్దరూను విశేషవాగి భగవన్మాహాత్మ్యవన్నే వర్ణనమాడోదరింద పూర్వోత్తరాధ్యాయషట్కగళిగె సాంకర్యవిల్ల (అందరె ఒందరొళగె మత్తొందు కలతు హోగోణ) సాధనవన్ను హేళతక్క అధ్యాయగళన్ను ప్రథమతః హేళి నంతర జ్ఞానవన్ను హేళతక్క అధ్యాయగళన్ను హేళువదక్కె కారణయేనందరె యావజ్ఞానదకోస్కర పూర్వాధ్యాయషట్కదల్లి సాధనవు నిరూపణమాడల్పట్టిదో ఆజ్ఞానదకోస్కర జ్ఞాతవ్య భగవంతన మాహాత్మ్యవు ఉత్తరాధ్యాయషట్కదల్లి నిరూపణమాడోణదరింద కార్యకారణభావరూపవు యంత "యోగంయుంజన్-సమగ్రంమాంయథాజ్ఞాస్యసితచ్ఛృణు" యంత ప్రతిజ్ఞామాడోదరింద వ్యక్తవాయితు యంత తిళదు శ్రోత్రుగళన్ను అభిముఖరన్నాగిమాడతా భగవన్మాహాత్మ్యవన్ను హేళువదక్కె ప్రతిజ్ఞామాడుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ మయ్యాసక్తమనాఃపార్థ యోగంయుంజన్మదాశ్రయః।
అసంశయంసమగ్రంమాం యథాజ్ఞాస్యసితచ్ఛృణు॥ ౧॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, మయి=శ్రీకృష్ణనాదనన్నల్లి, ఆసక్తమనాః=అత్యంతస్నేహయుక్తవాదమనస్సు ఉళ్లవనాగి, యోగం=ధ్యానకర్మయోగరూపవాద యరడువిధ జ్ఞానోపాయవన్ను, యుంజన్=అనుష్ఠానమాడుతా, మదాశ్రయః=నానె ఆశ్రయనాగి ఉళ్లవనా

గి (అందరె భగవంతనె నన్నకడెంద సర్వవన్నుమాడిసుత్తానె. ఆతనె నన గె రక్షకను. ఆతనల్లె నానుఇద్దెను యంతతిళిదవనాగి) తవ=నినగె, అసంశయం సమగ్రం=సంశయవిల్లదె సంపూర్ణవాగి హ్యాగఆగుత దోహాగె, మాం=నన్నన్ను, యథా=యావప్రకారదింద, జ్ఞాస్యసి=తిళి ధియో, తత్=అంథానన్నవచనవన్ను, శ్రుణు=కేళు. తా॥ యలై అ ర్జుననె నీను నన్నల్లి అతిస్నేహయుక్తవాదమనస్సు ఉళ్ళవనాగి జ్ఞాన క్కె సాధనవాద ధ్యానకర్మయోగగళన్ను అనుష్ఠానమాడుతా భగవం తనె సర్వవన్ను నమకడెందమాడిసుత్తానె ఆతనె నమగె రక్షకను ఆ తనల్లేనావు ఇద్దేవు యంతతిళిదు సంశయవిల్లదె సంపూర్ణవాగి నన్న తిళుకోతక్క వచనవన్ను హేళతేనుకేళు యంతభావ.

అ॥ హేళోవనుహేళిదరె కేళబాహోదు యంత అందరె హేళు త్తారె.

మూ॥ జ్ఞానంతేహంసవిజ్ఞాన మిదంవక్ష్యామ్యశేషతః।
యజ్జ్ఞాత్వానేహభూయోన్య జ్జ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే॥ ౨॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, తే=నినగోస్కర, ఇదం=న నసంబంధవాద, సవిజ్ఞానం=విశేషవాగి తిళుకోతక్క మాహాత్మ్యదిం ద యుక్తవాద, జ్ఞానం=సామాన్యవాగితిళుకోతక్క మాహాత్మ్యవన్ను, అశేషతః=సమస్తవన్ను, అహం=నాను, వక్ష్యామి=హేళహోగుత్తెనె. తానుహేళతక్క మాహాత్మ్యవన్ను స్తోత్రమాడుత్తారె. యత్=యా వమాహాత్మ్యవన్ను, జ్ఞాత్వా=తిళిదు, భూయః=మత్తు, అన్యత్=బేరె, జ్ఞాతవ్యం=తిళుకోతక్క మాహాత్మ్యవు, ఇహ=నాను హేళిదమాహాత్మ్యద ల్లి, నావశిష్యతే=మిక్కిరోదిల్లవో. తా॥ యలై అర్జుననె నినగె తిళు కుళ్ళిక్కెయష్టుయోగ్యవో అదరవళగె స్వల్పవాదరూ బిడదె భగవంత న సామాన్యవిశేష మాహాత్మ్యగళన్ను హేళథేను ఆమాహాత్మ్యగళ న్ను కెళువదరింద మత్తు తిళుకోతక్క బేరె అర్థవు ఇల్ల. అర్జునన

శ్రవణవు కృష్ణన ప్రవచనాధీనవు యాకందరె ప్రవచనవందరె హేళోణ, శ్రవణవందరె కేళోణ హేళిదరె కేళబేకు ఇల్లదిద్దరె ఇల్లకడింద శ్రవణవు ప్రవచనాధీనవు యంతభావ.

అ॥ అవశిష్టవాద మత్తు తిళుకోతక్కబేరే అర్థవు ఇల్లయంత ప్రతిజ్ఞాతవాద జ్ఞానదల్లి ఆదర ఉంటాగువదగోస్కర అజ్ఞానక్కెదౌర్లభ్యవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ మనుష్యాణాంసహస్రేషు కశ్చిద్యతతిసిద్ధయే।
యతతామపిసిద్ధానాం కశ్చిన్మాంవేత్తితత్వతః॥ 3॥

టీ॥ మనుష్యాణాం=మనుష్యరగళ, సహస్రేషు=అనేకరల్లి, కశ్చిత్=పుణ్యానంతనాదయావనో ఒబ్బపురుషను, సిద్ధయే=జ్ఞానదగోస్కర, యతతి=యత్నమాడతానె, యతతామపి=జ్ఞానార్థవాగి యత్నవన్ను మాడోవరల్లి, కశ్చిదేవ=ఒబ్బనె (సిద్ధిమాన్=జ్ఞానవంతనాగి, భవతి=ఆగతానె) సిద్ధానామపి=జ్ఞానిగళల్లికూడ, కశ్చిదేవ=ఒబ్బనె, తత్వతః=యథార్థవాగి, మాం=నన్నన్ను, వేత్తి=తిళియుత్తానె. తా॥ మనుష్యరువళగె అనేకరల్లి కెలవరు పుణ్యవంతరు జ్ఞానదగోస్కర యత్నమాడుత్తారె. యత్నమాడువరల్లి కెలవరు జ్ఞానవంతరాగుత్తారె. జ్ఞానిగళల్లికూడ కెలవరు నన్నన్ను యథావస్థితవాగి తిళియోవరు కడింద అంథా జ్ఞానవుదొరియువదు కష్టవు యంతదౌర్లభ్యవన్ను హేళిధాంగె ఆయితు.

అ॥ ఈప్రకార ప్రకృతోపయుక్త ప్రమేయవన్ను హేళి ఈగె ప్రథమప్రతిజ్ఞాతవాద జ్ఞానపదదింద హేళల్పట్ట జ్ఞాతవ్యార్థవన్ను హేళుత్తారె. భూమిరిత్యాది నాల్కుశ్లోకగళింద.

మూ॥ భూమిరాపోనలోవాయుః ఖంమనోబుద్ధిరేవచ।
అహంకారఇతీయంమే భిన్నాప్రకృతిరష్టధా॥ ౪॥

టీ॥ భూమిః=భూమియు, ఆపః=ఉదకవు, అనలః=అగ్నియు, వాయుః=వాయువు, ఖం=ఆకాశవు, మనః=మనస్సు, బుద్ధిరేవ=బుద్ధి

యుకూడ, అహంకారశ్చ=మహత్తత్వవు, అహంకారతత్వవుకూడ, ఇతి=ఈప్రకారవాగి, మే=ననగె అధీనవాద, ప్రకృతిః=జడప్రకృతియు, అష్టధా=యెంటుప్రకారవాగి, భిన్నా=భిన్నవాదద్దు. తా॥ భగవంతనింద ప్రేరితవాద జడప్రకృతియు తన్న కార్యగళాద పృథివ్యాది తత్వగళింద యెంటుప్రకారవాగి భిన్నవాగుతదె ఈ శ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార యెంటువిధ, అహంకారపదక్కె లక్షణావృత్తియింద మహత్తత్వవు అర్థవెంత హేళిద్దల్లి వొంభత్తువిధ వాగుతదె.

అ॥ జడప్రకృతిమాత్ర తన్న కార్యగళాద పృథివ్యాది తత్వగళిందకూడ నన్న అధీనవు యంతల్ల బ్రహ్మాది జగన్మాతెయాద చిత్ప్రకృతి శబ్దవాచ్యళాద లక్ష్మియుకూడ నన్న అధీనళు యంత హేళుత్తారె అథవా భగవంతగె సర్వోత్తమత్వవన్ను హేళువదక్కాగి తదుపయుక్తవాగి పర అపరవస్తుగళన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ అపరేయమితస్త్వన్యాం ప్రకృతింవిద్ధిమేపరాం।
జీవభూతాంమహాబాహో యయేదంధార్యతేజగత్ ॥ ౫॥

టీ॥ హే మహాబాహో=అధికవాద బాహుబలవుళ్ల యత్తె అర్జుననె, ఇయం యంబ పదవు జీవరూపార్థక్కె ఉపలక్షకవు. ఆదప్రయుక్త, ఇయం=పూర్వోక్త జడప్రకృతియు, జీవరుగళు, అపరా=అధమవు, ఇతస్తు=జడప్రకృత్యాదిగళకింతలు, అన్యాం=అన్యళాద జీవభూతాం=సర్వజీవర దేహగళల్లి ఇద్దు అవరప్రాణగళన్ను అవరదేహగళల్లి ధారణమాడోదరింద జీవశబ్దవాచ్యళాద, సర్వదా ఇరోవళాద, మే=నన్న అధీనళాద (ప్రకృతిశబ్దవు ముక్తజీవరూపార్థక్కె ఉపలక్షకవు) ప్రకృతిం=లక్ష్మీదేవియన్ను, ముక్తజీవరన్నుకూడ, పరాం=ఉత్తమరన్నాగి, విద్ధి=తిళి (లక్ష్మీదేవిగె పరత్వదల్లి హేతువన్ను హేళుత్తారె) యయా=యావలక్ష్మీదేవియింద, ఇదం=ఈ, జగత్=బ్రహ్మాది

ప్రపంచవు, ధార్యతే=ధారణ మాడల్పట్టదో. తా॥ జడప్రకృత్యాదిగళు అముక్తజీవరుగళు అధమరు. అవరకింతలు ముక్తజీవరు చిత్ప్రకృతియాద లక్ష్మీదేవియు ఉత్తమరు. లక్ష్మీదేవియు బ్రహ్మాది సమస్తప్రపంచవన్ను ధారణమాడోదరింద యల్లరిగు ఉత్తమళు ఆకెకింతలు భగవంతను ఉత్తమను కడింద భగవంతగె పరతరత్వవు లక్ష్మ్యాదిగళిగె తదధీనత్వవు హేళల్పట్టదె.

అ॥ దేహేంద్రియాదిగళు బేరె ఇరువదరింద ప్రకృతిగళిగెమాత్ర ఈశాధీనత్వవన్ను హేళువదుహ్యాగె యుక్తవాగుతదె యంతందరె దేహేంద్రియాది సర్వకార్య సముదాయవు ప్రకృతియల్లి అంతర్భాతవు యంబ అర్థవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఏతద్యోనీనిభూతాని సర్వాణీత్యుపధారయ।
అహంకృత్స్నస్యజగతః ప్రభవఃప్రలయస్తథా॥ ౬॥

టీ॥ భూతాని=శరీర ఇంద్రియ విషయలక్షణకార్యసహిత జీవసముదాయరూపభూతగళు, సర్వాణి=సమస్తగళు, ఏతద్యోనీని=జడ అజడ ప్రకృతిగళే కారణగళాగి ఉళ్ళంథావు (యథాయోగ్యవాగి అవగళదశియింద ఉత్పన్నగళు యంతభావ) ఇతి=ఈ ప్రకారవాగి, ఉపధారయ=తిళుకో. తా॥ దేహేంద్రియవిషయలక్షణ కార్యసహితవాద భూతగళు సర్వవు జడాజడ ప్రకృతిగళదశియింద యథా యోగ్యవాగి ఉత్పన్నగళాదప్రయుక్త దేహేంద్రియాదిగళు సర్వవు ప్రకృతిగళల్లి అంతర్భూతవు కడింద ప్రకృతిగళిగె ఈశ్వరాధీనత్వవు హేళిద్దరిందతదంతర్భూతగళాద దేహేంద్రియాదిగళిగూ ఈశ్వరాధీనత్వవు హేళల్పట్టదె. అ॥ పూర్వదల్లి వాక్యభేదదింద జడప్రకృతిగె అధమత్వవన్ను చిత్ప్రకృతిగె ఉత్తమత్వవన్ను, మే యంబపదదింద తన్న అధీనత్వవన్ను హేళి "యయేదంధార్యతే జగత్ - ఏతద్యోనీని" యంబ వాక్యగళిం

దజగద్ధారకత్వ జగత్తిగె కారణత్వవు హేళల్పట్టదె అల్లి ప్రకృతిగళే ఈశ్వరాధీనగళు ప్రపంచ సంబంధవాద ఉత్పత్తిస్థితిలయగళు ప్రకృత్యధీనగళే ఈశ్వరాధీనగళు అల్ల యంబ భ్రమపరిహారార్థకవాగి జగదుత్పత్త్యాదిగళు ఈశ్వరాధనగళే యంబ అర్థవన్ను హేళుత్తారె. అహం=నాను, కృత్స్నస్య=సమస్తవాద, జగతః=ప్రపంచక్కె, ప్రభవః=ఉత్పత్తి, తథా=అదేప్రకార, ప్రళయః=నాశ. తా॥ నానుసమస్తప్రపంచక్కె ఉత్పత్తినాశను కడింద ప్రకృతిద్వారా సమస్తప్రపంచక్కె కర్తృవునానెకడింద జగదుత్పత్త్యాదిగళు నన్న అధీన యంతభావ.

వి-అ॥ సమస్తప్రపంచక్కె ఉత్పత్తినాశగళన్ను ఉంటుమాడతక్క భగవంతను ఉత్పత్త్యాదిగళిగె సత్తాప్రతీతియన్ను ఉంటుమాడతక్కవకడిందనానెసర్వప్రపంచద ఉత్పత్తినాశయంత హేళిద్దానె అథవా పుత్రన ఉత్పత్తియన్ను శత్రువిన నాశవన్ను నోడోదరింద సుఖవు ఉంటాగుతదె యంతతిళదు పుత్రాద్యుత్పత్తియన్ను నోడిద పిత్రాదిగళు పుత్రాద్యుత్పత్తిభోక్తృగళు హ్యాగో హాగెపరమాత్మను జగదుత్పత్త్యాదిభోక్తృవాద ప్రయుక్తనానె ఉత్పత్తినాశయంత హేళిద్దారె. జగదుత్పత్త్యాదిగళదర్శనవు భగవంతగె సుఖహేతువు యంబ అర్థవన్ను "ఆగమిష్యత్సుఖంచాపి తచ్చాస్త్యేవసదాపితు । తథాప్యచింత్యశక్తిత్వాజ్జాతంసుఖమతీవచ" యంబ స్మృతియింద తిళుకోతక్కద్దు. ప్రకృతిద్వారా సర్వప్రపంచకర్తను నానేవె యంతభావ.

అ॥ ఉత్తమాధమ ప్రకృతిగళిగె తన్న అధీనత్వవన్ను హేళువదరింద తనగె పరత్వ అపరత్వగళు కూడువదిల్లకడింద పరతర శబ్దదింద హేళల్పట్ట సర్వోత్తమత్వవు నినగె ప్రాప్తవాదద్దు యుక్తవె. ఆదరె నిన్నంతలె సర్వోత్తమనాద బేరేపురుషగె జగత్పితృత్వాదిగళు ఉపపన్నవాగిరలు నినగె జగత్పితృత్వాదిగళు హ్యాగె? నానె సమస్తప్రపంచక్కె ఉత్పత్త్యాదిగళన్ను ఉంటుమాడతక్కవ యంత హేళిదమాతు ఉపపన్నవాగుతదె యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ మత్తఃపరతరంనాన్యత్కించిదస్తిధనంజయ।

టీ॥ హేధనంజయ=యశ్లై అర్జుననె, మత్తః=ననకింతలు, అన్యత్=బేరె, పరతరం=సర్వోత్తమవాద, కించిత్=ఒందువస్తువు, నాస్తి=ఇల్ల. ననకింతలు బేరె సర్వోత్తమవాద వస్తువు ఇల్లవాద ప్రయుక్త

ಜಗತ್ಪಿತೃತ್ವಾದಿಗಳು ನನಗೆ ಉಪಪನ್ನಗಳಾಗುತದೆ ಕಡಿಂದ ನಾನೆ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಉತ್ಪತ್ತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು ಯಂತ ಹೇಳಿದಮಾತುಯುಕ್ತವು. ಅಥವಾ ನನಕಿಂತಲುಬೇರೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಇಲ್ಲ ಯಂತ ಹೇಳುವದರಿಂದ ನಾನೆಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಯಂಬಅರ್ಥವು ಅರ್ಥಾತ್ತಾಗಿಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಕಡಿಂದ "ಅಹಮೇವಪರತರಃ" ಯಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಶೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅಹಮೇವ=ನಾನೆ, ಪರತರಃ=ಸರ್ವೋತ್ತಮನು, ಮತ್ತಃ=ನನಕಿಂತಲು, ಅನ್ಯತ್=ಬೇರೆಯಾದ, ಪರತರಂ=ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ, ಕಿಂಚಿತ್=ಒಂದುವಸ್ತುವು, ನಾಸ್ತಿ=ಇಲ್ಲ, ಯಂತಅರ್ಥವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅಪರತತ್ವವುಹ್ಯಾಗೆ ಭೂಮ್ಯಾದಿಭೇದದಿಂದ ಅನೇಕವಿಧವೋ ಪರತತ್ವವುಹ್ಯಾಗೆ ಶ್ರೀದೇವಿ, ಮುಕ್ತ, ಭೇದದಿಂದ ಅನೇಕವಿಧವೋ ಅದರಂತೆ ಪರತರತತ್ವವುಕೂಡ ಅನೇಕವಿಧವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನೇಯಂತತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವತಾರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಭಗವಂತಗೆ ಪರತರತ್ವವುಲಬ್ಧವಾದಹೂನು "ಅಹಮೇವ ಪರತರಃ" ಯಂಬಪದಗಳನ್ನು ಶೇರಿಸಿದ್ಧಾರೆ.ಯಂತತಿಳಕೋತಕ್ಕದ್ದು ಯಂತ ಭಾವ.

ಅ॥ ಜಗದುತ್ಪತ್ತ್ಯಾದಿಗಳುಮಾತ್ರವೆ ನನ್ನ ಆಧೀನಗಳುಯಂತಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಥಿತಿಯುಕೂಡ ನನ್ನ ಅಧೀನವು ಯಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಮಯಿಸರ್ವಮಿದಂಪ್ರೋತಂ ಸೂತ್ರೇಮಣಿಗಣಾಇವ ॥ ೭॥

ಟೀ॥ ಇದಂ=ಈ, ಸರ್ವಂ=ಸಮಸ್ತಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಪಂಚವು, ಮಯಿ=ನನ್ನಲ್ಲಿ, ಸೂತ್ರೇ=ಧಾರದಲ್ಲಿ, ಮಣಿಗಣಾಇವ=ಮಣಿಗಳ ಸಮೂಹಗಳಂತೆ, ಪ್ರೋತಂ=ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ತಾ॥ ಮಣಿಗಳಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸೂತ್ರವುಹ್ಯಾಗೆ ಆಧಾರವೋ ಅದರಂತೆ ನಾನು ಸಮಸ್ತಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಧಾರಭೂತನು ಕಡಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಥಿತಿಯುಕೂಡ ನನ್ನಅಧೀನವು.

ಅ॥ "ಜ್ಞಾನಂತೇಹಂ" ಯಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪದದಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತವಾದ ಜ್ಞಾತವ್ಯ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು "ಭೂಮಿರಾಪ" ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಲ್ಕುಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಿ ಈಗೆವಿಜ್ಞಾನಪದದಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತವಾದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜ್ಞಾತವ್ಯವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಲೌಕಿಕ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

మూ॥ రసోహమప్సు కౌంతేయ ప్రభాస్మిశశిసూర్యయోః।
ప్రణవఃసర్వవేదేషు శబ్దఃఖేపౌరుషంనృషు ॥ ౮॥

టీ॥ హేకౌంతేయ=కుంతీపుత్రనాదయ్యలై అర్జుననే, అప్సు= ఉదకగళల్లి, రసః=సారభూతవాదరసవాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేను, శశిసూర్యయోః=చంద్రసూర్యరల్లి, ప్రభా=సారభూతప్రకాశనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, సర్వవేదేషు=సమస్తవేదగళల్లి, ప్రణవః=సారభూతవాద ఓంకారనాగి, అస్మి=ఇద్దేను, ఖే=ఆకాశదల్లి, శబ్దః=సారభూతవాద శబ్దరూపనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, నృషు=మనుష్యరల్లి, పౌరుషం=స్త్రీరల్లిఇల్లదిద్దసామర్థ్య విశేషవాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. తా॥ ఉదకదల్లి ఇరతక్కసరవు ఉదకక్కె స్వరూపధర్మవు ఆగువదరల్లి ఉదకధర్మగళాద సంఖ్యాదిగళల్లి సారవాగోదరల్లి (అనలాగి శ్రేష్ఠవాగువదరల్లి) రసత్వదల్లి విశేషవాగి పరమాత్మను కారణను ఆగువదరింద, రసభోక్తనాదప్రయుక్తలు రసభూతను, ప్రభా, ప్రణవ, ధ్వన్యాత్మకశబ్ద, పౌరుషాదిగళూను పూర్వోక్తప్రకార ఈశాధీనవాద ప్రయుక్త నానేవే యంత అభేదవాగి హేళిద్దారె.

మూ॥ పుణ్యోగంధః పృథివ్యాంచ తేజశ్చాస్మివిభావసౌ।
జీవనంసర్వభూతేషు తపశ్చాస్మితపస్విషు॥ ౯॥

టీ॥ పృథివ్యాంచ=భూమియల్లి, పుణ్యఃగంధః=శుభగంధరూపనాగి, విభావసౌ=అగ్నియల్లి, తేజశ్చ=దాహసామర్థ్య రూపనాగియు, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేనె. సర్వభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళల్లి, జీవనం= జీవనరూపనాగియు, తపస్విషు=తపస్విగళల్లి, తపశ్చ=కృచ్ఛ్రాదితపోరూపనాగియు, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేను. తా॥ భూమియల్లి ఇతరక్క పుణ్యగంధవు పృథివిగె స్వరూపధర్మవాగోదరల్లి పృథివీధర్మగళల్లి శ్రేష్ఠవాగువదరల్లి, గంధత్వదల్లి పరమాత్మను కారణను గంధభోక్తృవు ఆగువదరింద, పుణ్యగంధరూపనాగియు, అగ్నియల్లి ఇరతక్క దాహ

సామర్థ్యవు ఈశ్వరాధీనవాగువదరింద తేజోరూపనాగియు, సర్వప్రాణిగళ జీవనక్కె నియమనమాడువదరింద జీవనరూపనాగియు, తపస్విగళ తపస్సిగె నియమనమాడువదరింద తపోరూపనాగియు నానిద్దేను యంత అభేదోక్తియు.

మూ॥ బీజంమాంసర్వభూతానాం విద్ధిపార్థసనాతనం।
బుద్ధిర్బుద్ధిమతామస్మితేజస్తేజస్వినామహం॥ ౧౦॥

టీ॥ సనాతనం=పురాతననాద, మాం=నన్నన్ను, సర్వభూతానాం=సమస్తప్రాణిగళిగె, బీజం=బీజవంతె బీజభూతన్నాగి, హేపార్థ=యశై అర్జుననె, విద్ధి=తిళి. బుద్ధిమతాం=జ్ఞానిగళ, బుద్ధిః=బుద్ధిరూపనాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేనె. తేజస్వినాం=తేజస్విగళ, తేజః=తేజోరూపనాగియు, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేనె. తా॥ యశై అర్జుననె బీజవు అంకురక్కె హ్యాగె అభివ్యంజకవో అదరంతె సమస్తప్రాణిగళిగె అభివ్యంజకనాగువదరింద బీజభూతన్నాగి నన్నన్నుతిళుకో ఘటక్కె మృత్తినంతె పరిణామి కారణవన్నాగి తిళుకోబ్యాడ బుద్ధియు బుద్ధిమంతరిగె ధర్మవు ఆగువదరల్లి బుద్ధిమంతర ధర్మగళల్లి శ్రేష్ఠవు ఆగువదరల్లి బుద్ధిత్వదల్లి నియామకను ఆదప్రయుక్త బుద్ధిరూపనాగియు, తేజస్సు తేజోవంతరిగె ధర్మవు ఆగువదరల్లి తేజోవంతర ధర్మగళల్లి శ్రేష్ఠవు ఆగువదరల్లి తేజస్త్వదల్లి నియామకను ఆగువరింద తేజోరూపను యంత అభేదోక్తియు.

వి-అ॥ ఉదకచంద్ర సూర్యాదిగళిగె సర్వరిగె ఉత్కర్షితెయింద రసాదిగళంతె ఈశాధీనత్వ ప్రద్వాప్య ఉదకాదిగళే నాను ఆగిద్దేను యంత హేళదె రసాదిగళే నాను ఆగిద్దేనెంత హేళిద్దు యాకందరె లోకదల్లి శ్రేణిగార మొదలాదవరు వస్త్రాది ద్రవ్యగళల్లె వ్యాపార ఉళ్ళవరాగి కాణుసుత్తారె వస్త్రదల్లి ఇరతక్క గంధరసాది గుణగళల్లి గంధాదిగళల్లి ఇరతక్క గంధత్వాది ధర్మగళల్లి జేరె వ్యాపార ఉళ్ళవరాగి కాణిసువదిల్ల వస్త్రాద్యుత్పత్తియన్ను అనుసరిశి హ్యాగె గంధరసాదిగళు హుట్టితదో అవనంతె భగవంతను అల్ల ఉదకాదిగళిగె ధర్మగళాద రసాదిగళల్లి రసాదిగళిగె ధర్మ

గళాద రసత్వాదిగళల్లి బేరె వ్యాపార ఉళ్ళవను ఉదకాద్యుత్పత్తియన్ను అనుసరిసి రసాదిగళు ఉత్పన్నగళు అల్ల యెంత తిళిసువదక్కోస్కర, పరమేశ్వరగె ఉదకాది భోగగళిగింతలు రసాదిభోగవు అధికవు యెంత తిళిసువదక్కాగియు యెంత తిళిసేను. అథవా నామక్కె అభిమానియు ఉషాదేవియు భగవంతన ఉపాసనామాడువదరల్లి ప్రతిమాస్థానీయళు ఆగువదరింద నామాభిమాని ఉషాదేవియన్ను బ్రహ్మయెంత ఉపాసనా మాడతక్కద్దు యెంబ అర్థ ఉళ్ళ "నామబ్రహ్మేత్యుపాసీత" యెంత ఆ శ్రుత్యుక్తియు వ్యాఖ్యానవాదరంతె రసాదిగళు భగవదుపాస్తిగె ప్రతిమాగళు ఆగువదరింద రసవే నాను ఆగిద్దేను యెంత ఉపాసనా మాడతక్కద్దు యెంబ అర్థ ఉళ్ళ "రసోహమస్మీత్యుపాసీత" యెంబ ఆ శ్రుత్యుక్తియు. ఆగలు ఉదకాదిగళల్లి భగవదుపాసనాకింతలు రసాదిగళల్లి భగవదుపాస్తియు శ్రేష్ఠవాగువదరింద రసాదిగళే నాను ఆగిద్దేను యెంత హేళిద్దు యెంత తిళకొళ్ళేను. అథవా జ్ఞానాభిమానిగళు రసాభిమాని దేవగళల్లి భగవంతను సర్వత్ర ఇద్దానె ఉదకాభిమానిగళు ఆ భగవంతనిగె పాషదరు యెంత ఉపాసనామాడుతారకడింద్దలు రసాదిగళేనాను ఆగిద్దేను యెంత హేళిద్దు యెంత తిళిసేను.

అ॥ అథవా "సర్వత్రవిష్ణోరుత్కర్షజ్ఞానంజ్ఞానమితీర్యతే। తద్విశేషపరిజ్ఞానం విజ్ఞానమితిగీయతే" యెంబ స్మృతియింద సర్వత్ర సామాన్యవాగి పరమాత్మన ఉత్కర్ష జ్ఞానవు జ్ఞానపదదింద వివక్షితవు "అపరేయమితస్త్వన్యాం" యెంబశ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార జడప్రకృతి బ్రహ్మాదిజీవరగళు అవరరు (అనలాగి అధమరు). అసురజనరు అవరతరరు. శ్రీదేవియు ముక్తజనరు పరరు. ఇవరొళగె శ్రీదేవియు దావాగ్యూ సంసారసంబంధ ఇల్లదద్దరింద ముఖ్యపరత్వ ఉళ్ళవళు. ముక్తరు కెలవకాల సంసారసంబంధ ఇరువదరింద అముఖ్యపరత్వ ఉళ్ళవరు అనలాగి పరాభాసరు. హిందే హేళిద సర్వరు హర్యధీనరు. పరమాత్మను పరతరను. పరతరయెంబ స్థళదల్లి తరశబ్దవుతమప్రీత్య యార్థ ఉళ్ళద్దాగుతదె. పరమాత్మనకింతలు బేరె పరతమను ఇల్లదె హోగువదరింద భగవంతనె పరతమను యెంత హేళతక్కద్దాగెదకడింద పరను యెంత హేళిసికొళల్పట్ట శ్రీదేవి ముక్తరగళిగుపరమాత్మగు మధ్యదల్లి

బేరేపరతరను ఇల్లదిరువదరింద భగవంతనే పరతరను యంత హేళతక్కద్దాగిద కడిందలు పరమాత్మనె పరతరను పరతమను ఆతనకింత బేరే పరతరను పరతమను ఇల్ల. ఆదరెముక్తరు పరరు శ్రీదేవియు పరతరళు యంతయాక హేళబారదుయంతందరే “ముక్తాస్తు స్యాత్పరాభాసః” యంబ తాత్పర్యోక్తస్మృతియింద ముక్తరు పరాభాసరు కడింద పరరు అగువదిల్ల. శ్రీదేవియు పరళు. పరమాత్మనే పరతరను పరతమను యంతపరాపర తత్వవివేచనపూర్వకవాద పరమాత్మన సర్వోత్తమత్వవన్ను “జ్ఞానం తేహంసవిజ్ఞానం” యంబ శ్లోకదింద ప్రతిజ్ఞాతవాద జ్ఞానవన్ను విజ్ఞాననన్నూను “భూమిరాప” ఇత్యాదిశ్లోక చతుష్టయదింద హేళి సర్వక్కూ భగవదధీనత్వవన్ను ప్రదర్శన మాడువదరింద ఆ విజ్ఞానవన్నే హేళుత్తారె.

టీ॥ ఈ శ్లోకగళల్లి ఇద్దరసాదిశబ్దగళు భగవంతను రసాది భోక్త రసాదినియంతను ఆగువదరింద భగవంతగెనామగళు. హేకౌంతేయ=కుంతీపుత్రనాద అర్జుననె, అప్సు=ఉదకగళల్లి ఇద్దు, రసః=రసవన్ను స్వీకారమాడువదరింద ప్రేరణామాడువదరింద రసనామకనాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేనె, శశిసూర్యయోః=చంద్రసూర్యరల్లి ఇద్దు,ప్రభా=స్వయంప్రకాశమానను ఆగువదరింద ప్రభానామకనాగి, అస్మి=ఆగిద్దేనె, సర్వవేదేషు=సమస్తవేదగళల్లి ఇద్దు, ప్రణవః=వేదగళన్ను స్తోత్రమాడతక్కంథావన్ను ప్రేరణామాడువదరింద ప్రణవనామకను, అస్మి=ఆగిద్దేనె, ఖే=ఆకాశదల్లి ఇద్దు, శబ్దః=శబ్దవన్ను ప్రేరణామాడువదరింద శబ్దనామకను, అస్మి=ఆగిద్దేనె॥ ౮॥ పృథివ్యాంచ=పృథివియల్లి ఇద్దు, పుణ్యఃగంధః=స్వయం పుణ్యగంధరూపనాగి, సురభ్యాసురభిగంధవన్ను ప్రేరిసువదరింద గంధనామకను, అస్మి=ఇద్దేను, విభావసౌ=అగ్నియల్లి ఇద్దు, తేజశ్చ=తేజస్సన్ను ప్రేరిసువదరింద తేజోనామకనాగియు, అస్మి=ఆగిద్దేనె, సర్వభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళల్లిఇద్దు, జీవనం=

జీవనవన్ను, కొడువదరింద జీవననామకనాగి, అస్మి=ఆగిద్దేనె, తపస్విషు=తపస్విగళల్లిఇద్దు, తపశ్చ=తపస్సన్ను ప్రేరిసువదరింద తపోనామకను, అస్మి=ఆగిద్దేనె ॥౯॥ హేపార్థ=ఎలైఅర్జుననె, సనాతనం=పురాతననాద, మాం=నన్నన్ను, బీజం=(బీజవన్ను ప్రేరిసువదరింద) బీజనామకన్నాగి, విద్ధి=తిళికో, బుద్ధిమతాం=బుద్ధిమంతరల్లిఇద్దు, బుద్ధిః=(బుద్ధియన్ను ప్రేరిసువదరింద) బుద్ధినామకను, అస్మి=ఆగిద్దేను, తేజస్వినాం=తేజోవంతరల్లి ఇద్దు, తేజః=(తేజస్సన్ను (ప్రేరిసువదరింద) తేజోనామకనాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఆగిద్దేనె।౧౦॥ తా॥ భగవంతను ఉదకాది సర్వవస్తుగళిగె రసగంధ ప్రభాది ధర్మగళన్ను వ్యవస్థెమాడి రసాదిగళన్ను స్వీకారమాడుతానె. ఆదప్రయుక్తరసాదినామకను యంతభావ.

మూ॥ బలంబలవతాంచాహం కామరాగవివర్జితం।
ధర్మావిరుద్ధోభూతేషు కామోస్మిభరతర్షభ॥ ౧౧॥

టీ॥ హే భరతర్షభ=భరతకులోత్పన్ననాద అరసరగళిగెశ్రేష్ఠనాదఅర్జుననె, బలవతాం=బలవంతరల్లి, కామరాగవివర్జితం=కామరాగగళిందరహితవాద, బలంచ=బలాత్మకనాగియు, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేను, భూతేషు=ప్రాణిగళల్లి, ధర్మావిరుద్ధః=ధర్మక్కెవిరువద్ధల్లదంథా, కామః=కామరూపనాగి, అస్మి=ఆగిద్దేను. తా॥ బలవంతరల్లి ఇద్దు, విషయభోగగళల్లి అపేక్షా ఇల్లదిద్దరింద నిత్యపూర్ణబలఉళ్లవ ఆగువదరిందలు కామవర్జిత బలాత్మకనాగియు, అయోగ్యరల్లి బలవన్ను ఉపయోగిసదే ఇద్దకడింద రాగవర్జిత బలాత్మకనాగియు, ప్రాణిగళల్లి ధర్మక్కె అవిరుద్ధవాద కామరూపనాగియు ఆగిద్దేను.

వి-అ॥ పుణ్యోగంధః, కామరాగవివర్జితంబలం ధర్మావిరుద్ధఃకామః యంతగంధ, బలకామాదిగళిగె విశేషణగళు హాకువదరింద శుద్ధవాద గంధాదిగళల్లి భగవంతను ఉపాస్యను అశుచిగళాద గంధబలాదిగళల్లి ధర్మవిరుద్ధకామదల్లి ఉపాస్యను అల్ల యంత తిళకొళతక్కద్దు.

అ॥ భగవంతను రస దిధర్మమాత్రక్కె ప్రేరకను యంతల్ల. ఉదకాదిగళిగె సర్వక్కూ ప్రేరకను యంబ అర్థవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యేచైవసాత్త్వికాభావా రాజసాస్తామసాశ్చయే।
మత్త ఏవేతితాన్విద్ధి నత్వహంతేషు తేమయి॥ ౧౨॥

టీ॥ యేచైవ భావాః=యావపదార్థగళు, సాత్త్వికాః=సత్త్వగుణవికారాత్మకగళో, యేచ=యావపదార్థగళు, రాజసాః=రజోగుణవికారాత్మకగళో, యేచ=యావపదార్థగళు, తామసాశ్చ=తమోగుణ వికారాత్మకగళో, తాన్=ఆపదార్థగళన్ను, మత్త ఏవేతి=నన్నదరియింద ఉత్పన్నగళాన్నాగి, విద్ధి=తిళి, తే=ఆపదార్థగళు, మయి=నన్నల్లి, వర్తంతే=అవె, (ఇతి=హీగె, విద్ధి=తిళి) ఈజగత్తు హ్యాగెనినగె అధీనవో అదరంతె నీనుకూడ ఈజగదధీనను యంతెందరె, జగదధీనను అల్ల యంబఅర్థవన్ను హేళుత్తారె. అహం=నాను, తేషు=ఆపదార్థగళల్లి, నతు=ఇద్దవను ఆగువదిల్ల. తా॥ సాత్త్వికరాజసతామస వికారభూతగళాద జలాది సర్వపదార్థగళు నన్నింద ఉత్పన్నగళాన్నాగి నన్నింద ఉపజీవ్యగళాన్నాగి తిళుకో. నానుఆపదార్థగళింద ఉత్పన్ననుఅల్ల. అవగళింద ఉపజీవ్యనుఅల్ల యంత హేఅర్జునతిళి.

వి-అ॥ సర్వపదార్థగళూను త్రిగుణవికారగళాగిద్దరూ ఒందొందుగుణ హెచ్చాగిరో ప్రయుక్తసాత్త్వికాది వ్యపదేశ యంత తిళిసోదక్కాగి "యేచయేచ" యంత ప్రత్యేకవాగి హేళిద్దారె.

అ॥ విజ్ఞాన యంబవిషయ ఉపసంహారమాడువ పూర్వశ్లోకదల్లి సత్త్వాది గుణగళింద నిష్పన్నగళాద సకల పదార్థగళిగె భగవంతనె కారణను ఆశ్రయను యంత హేళిద్దరింద భగవంతను గుణాతీతను యంత హేళిదప్రాయవే ఆగుత్తదె. గుణాతీతనాగిద్దరె గుణాతీతనాగి తిళియువదె ఇరోణవు గుణవంతనాగి తిళియల్లాడు త్తిరోణవు భగవంతనాద నినగె కూడువదిల్ల యంతెందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ త్రిభిర్గుణమయైర్భావైరేభిస్సర్వమిదంజగత్।
మోహితంనాభిజానాతి మామేభ్యఃపరమవ్యయం॥ ౧౩॥

టీ॥ త్రిభిఃగుణమయైః=గుణత్రయాత్మకగళాద, ఏభిః=ప్రమితగళాద (అందరె ప్రత్యక్షాది ప్రమాణగళింద సిద్ధగళాద) భావైః=పదార్థగళింద,అథవా గుణమయైఃత్రిభిః=ప్రాగుక్తప్రకార సాత్త్వికాది భేదదింద మూరువిధవాద, ఏభిః=ప్రమితగళాద, భావైః=పదార్థగళింద, మోహితంసత్=మోహవన్నుహొందిద్దాగి, ఇదం=జ్ఞానిభిన్నవాద,సర్వం=సమస్తవాద,జగత్=అజ్ఞానిగళు, ఏభ్యః=గుణతద్వికారగళదళియింద,పరం=వ్యతిరిక్తనాద,అవ్యయం=దేహదిందలూ నాశరహితనాద, మాం=నన్నన్ను, నాభిజానాతి=తిళియువదిల్ల. తా॥ సాత్త్వికాదిభేదదింద త్రివిధవాద పదార్థగళింద మోహితరాగి జ్ఞానవ్యతిరిక్తజనరు భగవంతన గుణాతీతన్నాగియు. దేహాదిగళిందలూ నాశరహితన్నాగియు,తిళియువదిల్ల సత్త్వికాది పదార్థగళింద మోహితరాగిద్దారెకడింద గుణాతీతనాద భగవంతన గుణాతీతనాగి తిళియదె ప్రత్యుతగుణవంతన్నాగి తిళియుధారె.అంతు మోహదింద గుణాతీతన్నాగితిళియదెఇరోణ గుణవంతన్నాగి తిళియోణ యరడు నినగె ఉపపన్నవాగుతదె.

వి-అ॥ సర్వపదార్థగళిగె గుణమయత్వవన్ను తిళిసువదగోస్కర ప్రమితవాద సర్వపదార్థగళిగె పరామర్శకవాద “ఏభిః” యంబ సర్వనామపదవు పదార్థగళిగె విశేషణవాగి హేళల్పట్టదె. భగవంతను సగుణను యంబ మోహక్కె గుణమయాత్మకగళాద పదార్థగళువ్యాగె కారణవాగుతదె కారణవాదర్ష్టె “గుణమయైర్భావైర్మోహితం” యంబ మాతుయుక్తవాగుతదె యంతందరె లోకదల్లి గుణమయవాద దేహాదిగళన్నునోడి ఇదగంతె భగవంతన దేహాదిగళుకూడ. యాకందరె భగవంతనదేహవు ఇతరదేహదంతె దేహవు ఆగదె యంబ హేతువినింద గుణమయ యంబ మోహవు ఉంటాగుతదె యంబ తాత్పర్యదింద గుణమయైర్భావైర్మోహితం” యంత హేళల్పట్టదె యంత తిళియబేకు. జ్ఞానిగళు పరమాత్మన్ను యథావస్థితవాగితిళిధారె కడింద అవరగళన్నబిట్టు అజ్ఞానిగళన్నమాత్రతెగదు కోళ్ళువదక్కాగి ఇదంయంత జగత్తిగె విశేషణకొట్టిద్దారె. అజ్ఞానిగళు, భగవంతను గుణాతీతను యంత తిళుకుంబోదరల్లియుక్తిఇల్లవాదప్రయుక్త హాగె తిళియువదిల్ల

సగుణను యంత తిళియువదరల్లి దేహాదిరూపయుక్త్యాభాస ఇరువదరింద సగుణను యంత విపరీత తిళిదారె.

అ॥ బ్రహ్మాదిగళ దేహేంద్రియాది దృష్టాంతదింద దేహాదిత్వ హేతువినిందహుట్టిద, భగవంతను గుణమయ దేహవుళ్ళవను యంబ జ్ఞానవు, మోహవు ఆగువదిల్ల. యాకందరె భగవంతగె గుణమయాత్మకదేహవు ఇల్లనెంబ బాధక జ్ఞానవు ఇల్లవాదప్రయుక్త; అంథాజ్ఞానవు జ్ఞానిగళిగె అదెకడింద ఆజ్ఞానవు బాధకవాగుతదె యంతందరెపరమాత్మను గుణమయ దేహఉళ్ళవను యంబ అనేకపామరజనర జ్ఞానవిరోధదింద జ్ఞానిగళ అల్పవాదజ్ఞానక్కె అయథార్థత్వవు సంభవిసుతదె కడింద బాధకవు ఆగువదిల్ల. పామరరిగె కాలాంతరదల్లి బాధకజ్ఞాన ఉంటాగబహుదల్ల యంతందరె అనాదికాలదింద ఉత్పన్నవాగదె ఇద్దదు ఇన్నుముందె ఉంటాగువదిల్ల యెంత ఆక్షేపిసిదరె భగవంతన యథావస్థితజ్ఞానాభావ విపరీతజ్ఞానగళిగె గుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియు కారణభూతళు దేహత్వాదియుక్తియు నిమిత్తమాత్రవు యంబ అభిప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ దైవీహ్యేషాగుణమయీమమమాయాదురత్యయా।
మామేవయేప్రపద్యంతే మాయామేతాంతరంతితే॥ ౧౪॥

టీ॥ దైవీ=సృష్ట్యాదిరూప క్రీడాదిగుణ విశిష్టనాదపరమాత్మన సంబంధియాద, మమ=ననగె అతిప్రియళాద, ఏషా=ప్రమాణప్రమితళాద, గుణమయీ=గుణాభిమానియాద, మాయా=దుర్గాదేవియు (మోహికా=మోహవన్ను ఉంటుమాడతక్కవళు) దుర్గాదేవియింద ఉంటుమాడల్పట్ట మోహవు కాలాంతరదల్లి నివృత్తవాగలి యంతందరె హేళుత్తారె, దురత్యయా=అతిక్రమసలిక్కె అసాధ్యవాదద్దు. దేహత్వాదియుక్తిమాత్రవు మోహవన్నుకురితు కారణవల్ల పరమాత్మనింద ప్రేరితళాద దుర్గాదేవియు కారణభూతళు యంత హే

ళిదల్లి ఆ మాయావన్ను అతిక్రమిసలుదారిందు శక్యవల్లకడింద దారిగు జ్ఞానవు ఉంటాగదె హోగలి యంతందరె అదరన్ను హేళుత్తారె. ఏవ శబ్దవు భగవంతన జ్ఞానదల్లి ఇత్థంభావసూచకవు. ఏవ=అన్యవన్ను బిట్టు గురు నమస్కారాదిగళన్ను కూడ భగవద్భక్త్యైవతిళిదు మాడతక్కంథా, యే=యావపురుషరు, మాం=నన్నన్ను, ప్రపద్యంతే=శరణవన్ను హొందుత్తారో, తే=అవరగళు, ఏతాం=ఈ, మాయాం=మాయాకృత మోహవన్ను, తరంతి=అతిక్రమిసుత్తారె. తా॥ ననగె అతిప్రియళాద గుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియు మోహవన్నుకురితు కారణ భూతళుకడింద ఆ మాయాదింద ఉంటుమాడిద మోహవన్ను అతిక్రమిసలుదారిందు శక్యవల్లకడింద యారిగు అవతారికాదల్లి హేళిదంతె బాధకజ్ఞానవు ఉంటాగువదిల్ల. ఆదరె ఆమాయానిర్మితవాద మోహవు దారిందు అతిక్రమిసలు అశక్యవాదల్లియారిగు జ్ఞానవు ఉంటాగదె హోగలీయంతందరె భగవద్వ్యతిరిక్త సర్వవన్నుబిట్టు గురునమస్కారాదిగళన్నుకూడభగవద్భక్త్యైన అనుష్ఠానమాడుత నన్నన్నే శరణుహొందిదవరు యారో అవరు ఈ మాయానిమిత్తకవాద మోహవన్ను అతిక్రమసి జ్ఞానవన్ను హొందుత్తారె.

వి_అ॥ "మమమాయా" యంత హేళువదరింద పూర్తిఆగిరలు దైవీ యంత మాయాక్కె విశేషణ మాయా నన్న సంబంధియు ఆగువమాత్రదింద దురత్యయావెన్యాగ ఆయితు యంతందరె సృష్టి స్థితి లయాది గుణగళింద విశిష్టనాగువదరింద అతిసమర్థనాద ననగె అతిప్రియళు ఆగువదరింద ఆకిగెకూడ అతిశయ సామర్థ్యవు ఉంటు కడింద దురత్యయళు యంతతిళుసువదక్కాగి యంతతిళుకోబేకు. మాయాక్కెగుణమయీ యంతవిశేషణ దుర్గాదేవియు గుణాభిమానియు ఆదప్రయుక్తత మోగుణదింద ఇంథా మోహవన్ను ఉంటుమాడుతాళెంత తిళిసువదక్కాగి యంత తిళుకోబేకు. అంతు మోహవన్నుకురితు దుర్గాదేవియు ముఖ్యకారణభూతళు దేహత్వాదియుక్తియు అముఖ్యకారణవు యంత వట్టుఅభిప్రాయవు.

అ॥ ఉక్తరీతియింద నిన్నశరణుహొందోణవు మాయాతరణోపాయ భూతవాద పక్షగల్లి యల్లరు నిననన్నే శరణుహొంది మాయావన్నుయాక అతిక్రమిసబిల్ల యంతందరె హేళుతారె.

ಮೂ॥ ನ ಮಾಂ ದುಷ್ಕೃತಿನೋ ಮೂಢಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ನರಾಧಮಾಃ ।
ಮಾಯಯಾಪಹೃತಜ್ಞಾನಾ ಆಸುರಂ ಭಾವಮಾಶ್ರಿತಾಃ॥ ೧೫॥

ಟೀ॥ ದುಷ್ಕೃತಿನಃ=ಪಾಪಶೀಲರಾದ, ಮೂಢಾಃ=ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರಾದ ನರಾಧಮಾಃ=ಮನುಷ್ಯಾಧಮರು, ಮಾಯಯಾ=ಹರೀಚ್ಛಾದಿಂದ, ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲು, ಅಪಹೃತಜ್ಞಾನಾಃ=ತಿರಸ್ಕೃತವಾದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಯಾಥಾತ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಮೂಢಾಃ=ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ, ಆಸುರಂ=ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಆಸಕ್ತರು ಅಸುರರು ಅವರಸಂಬಂಧಿಯಾದ, ಭಾವಂ=ಧರ್ಮವನ್ನು, ಆಶ್ರಿತಾಸ್ಸಂತಃ=ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ನಪ್ರತಿಪದ್ಯಂತೇ=ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ.

ತಾ॥ ಪಾಪಶೀಲರುಕಡಿಂದ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರು ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರುಕಡಿಂದ ಮನುಷ್ಯಾಧಮರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಾಯಾದಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತವಾದ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಅಸುರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರುಕಡಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದೋದಿಲ್ಲ ಕಡಿಂದ ಯಲ್ಲರಿಂದ ಮಾಯಾತರಣವು ಅಶಕ್ಯವು.

ಅ॥ ಪುಣ್ಯವಂತರು ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಾಮಾಡುತಾ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಉಂಟು ಯಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ ಜನಾಃ ಸುಕೃತಿನೋಽರ್ಜುನ।
ಆರ್ತೋ ಜಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥಾರ್ಥೀ ಜ್ಞಾನೀ ಚ ಭರತರ್ಷಭ॥ ೧೬॥

ಟೀ॥ ಸುಕೃತಿನಃ=ಪೂರ್ವಜನ್ಮಕೃತಪುಣ್ಯವಂತರಾದ, ಯೇಜನಾಃ=ಯಾವಜನರು, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಭಜಂತೇ=ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೋ, ತೇ=ಅವರುಗಳು, ಆರ್ತಃ=ರೋಗಾದ್ಯುಪದ್ರವ ಉಳ್ಳವನು, ಜಿಜ್ಞಾಸುಃ=ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೇಚ್ಛಾ ಉಳ್ಳವನು, ಅರ್ಥಾರ್ಥೀ=ಧನೇಚ್ಛಾ ಉಳ್ಳವನು, ಜ್ಞಾನೀಚ=ಜ್ಞಾನವಂತನು, ಇತಿ=ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಭರತರ್ಷಭ=ಭರತಕುಲೋತ್ಪನ್ನರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ಹೇಅರ್ಜುನ=ಯಲೈಅರ್ಜುನನೆ, ಚತುರ್ವಿಧಾಃ=ನಾಲ್ಕುವಿಧರಾದವರು. ತಾ॥ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಕೃತಪುಣ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಜನರು ನನ್ನಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂ

ದುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆರ್ತನು ಜಿಜ್ಞಾಸುವು ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಯು ಜ್ಞಾನಿಯು ಯಂತ ನಾಲ್ಕು-ವಿಧರು.

ಮೂ॥ ತೇಷಾಂಜ್ಞಾನೀನಿತ್ಯಯುಕ್ತಃ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಯತೇ।
ಪ್ರಿಯೋಹಿಜ್ಞಾನಿನೋತ್ಯರ್ಥ ಮಹಂಸಚಮಮಪ್ರಿಯಃ॥ ೧೭॥

ಟೀ॥ ತೇಷಾಂ=ಅವರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನೀ=ಜ್ಞಾನವಂತನು, ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಃ=ಸದಾಭಗವತ್ಸಮಾಧಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, ಏಕಭಕ್ತಿಃ, ನನ್ನಲ್ಲೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, ವಿಶಿಷ್ಯತೇ=ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಜ್ಞಾನಿಯುನನಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯನು ಆದಪ್ರಯುಕ್ತಯಲ್ಲರಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಯಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಜ್ಞಾನಿನಃ=ಜ್ಞಾನಿಗೆ, ಅಹಂ=ನಾನು, ಅತ್ಯರ್ಥಂ=ಅಧಿಕವಾಗಿ, ಪ್ರಿಯೋಹಿ=ಪ್ರಿಯನು, ಸಚ=ಆಜ್ಞಾನಿಯು, ಮಮ=ನನಗೆ, ಪ್ರಿಯಃ=ಪ್ರಿಯನು.

ತಾ॥ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ನಾನು ಅತಿಪ್ರೀತಿವಿಷಯನು. ಜ್ಞಾನಿಯುನನಗೆ ಅತಿಪ್ರೀತಿವಿಷಯನು. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು-ವಿಧಪುಣ್ಯವಂತರಲ್ಲಿ ಸದಾನನ್ನ ಸಮಾಧಿಯೋಗದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲೇಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡತಕ್ಕವನಾದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠನು.

ಅ॥ ಒಬ್ಬನಪ್ರಶಂಸೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಇತರನಿಂದಾವನ್ನು ನಿರಾಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಉದಾರಾಃಸರ್ವಏವೈತೇ ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವಮೇಮತಂ।
ಆಸ್ಥಿತಸ್ಸಹಿಯುಕ್ತಾತ್ಮಾಮಾಮೇವಾನುತ್ತಮಾಂಗತಿಂ॥೧೮॥

ಟೀ॥ ಏತೇ=ನಾಲ್ಕು-ವಿಧರಾದ, ಸರ್ವಏವ=ಸಮಸ್ತರಾದಜನಗಳು, ಉದಾರಾಃ=ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾದವರು, ಜ್ಞಾನೀತು=ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೋ, ಮೇ=ನನಗೆ, ಆತ್ಮೈವ=ಅತಿಪ್ರಿಯನಾಗುವದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪಭೂತನಾದವನು, ನನ್ನ ಅಧೀನವಾದ ಸತ್ತಾದಿಗಳು ಉಳ್ಳವನು ಯಂತ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು ಆದಪ್ರಯುಕ್ತನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಯಂತ ಅಭೇದೋಪಚಾರ ವೆಂತಭಾವ. ಅಥವಾ ಆತ್ಮೈವ=ನನ್ನಪ್ರಾಪ್ತಿ ಉಳ್ಳವನು, ಇತಿ=ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಮೇ=ನನ್ನ, ಮತಂ=ಸಿದ್ಧಾಂತವು, ಸಹಿ=

ఆజ్ఞానియు, అను శ్రేష్ఠాం=అత్యంత శ్రేష్ఠవాద, గతిం=గతియన్ను కురితు, యుక్తాత్మాసః=సమాధియుక్తమనస్సు ఉళ్ళవనాగి, మామేవ=నన్నన్నే, ఆస్థితః=హొందిదవనాగుత్తానె. తా॥ హిందె హేళిద నాల్కు విధజనరు ఉత్తమరే. అవరగళల్లి జ్ఞానియు సర్వవు నన్న అధీనవు యంత తిళిదిద్దానె. ఆదద్రయుక్తి నన్న స్వరూపభూతను ఆ జ్ఞానియు శ్రేష్ఠవాద ఫలోద్దేశవిల్లద సమాధియుక్తమనస్సు ఉళ్ళవనాగి నన్నన్నే హొందిదవను ఆగుత్తానె. నాల్కువిధజనరు ఉత్తమరు యంత హేళువదరింద జ్ఞాని వ్యతిరిక్తరిగె నిందాపరిహారవాయితు.

అ॥ ఏవంవిధనాదజ్ఞానియు దుర్లభను యంబ అర్థవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ బహూనాంజన్మనామంతే జ్ఞానవాన్మాంప్రపద్యతే।
వాసుదేవస్సర్వమితి సమహాత్మాసుదుర్లభః॥ ౧౯॥

టీ॥ బహూనాం=అనేకగళాద, జన్మనాం=జన్మగళ, అంతే=కొనెయల్లి, సర్వం=సమస్తవు, వాసుదేవ ఇతి=భగవదధీనసత్తాదిగళు ఉళ్ళద్దు యంబ, జ్ఞానవాన్=జ్ఞాన ఉళ్ళవను, అథవా, సర్వం=సంపూర్ణవాదవస్తువు, వాసుదేవ ఇతి=వాసుదేవను యంబ, జ్ఞానవాన్=జ్ఞానఉళ్ళవను, యః=యావనో, సః=ఆ పురుషను, మాం=నన్నన్ను, ప్రపద్యతే=హొందుత్తానె, సః మహాత్మా=అంథాజ్ఞానఉళ్ళ పురుషను, సుదుర్లభః=అత్యంతదుర్లభను. తా॥ బహు జన్మగళ అంత్యదల్లి సర్వవు ఈశ్వరాధీనవు సంపూర్ణవాదవస్తువు వాసుదేవనే యంబ జ్ఞానఉళ్ళ పురుషను నన్నన్ను హొందుత్తానె. అంథాజ్ఞానవుళ్ళపురుషను దుర్లభను.

వి-ఆ॥ భగవద్జ్ఞానిగళిగేవే యాక మోక్ష? యంబ శంకా "సర్వం" యంబ పదదింద భగవంతనే పూర్ణను. అవనేవే జ్ఞాన మోక్ష కొడువశక్తి అదె యంత హేళిద్దరింద పరిహారవాగిదె. వాసుదేవ జ్ఞానదింద మోక్షవాదరెయల్లరిగూ మోక్షబరలి యంబ శంకా "సుదుర్లభః" యంబ పదదింద యల్లరూ అంథాజ్ఞానిగళాగోదిల్ల వెంబ హేళువదరింద పరిహారవాగిదె.

ఆ శ్లోకదల్లి భగవద్జ్ఞానిగళు అనేకరు కాణిసుత్తారె, కడింద హ్యాగెఫలార్థిగళు యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ కామైస్తైస్తైర్హృతజ్ఞానాః ప్రపద్యంతేన్యదేవతాః ।
తంతంనియమమాస్థాయ ప్రకృత్యానియతాఃస్వయా ॥ ౨౦ ॥

టీ॥ తైః తైః కామైః = తమ్మతమ్మగె అభిమతవాదఇచ్ఛాగళింద, హృతజ్ఞానాః=అపహారసల్పట్ట భగవదుత్తమత్వజ్ఞాన ఉళ్ళవరాగి, తం తం నియమం=తత్తదాగమోక్తనియమవన్ను, ఆస్థాయ = ఆశ్రయిసి, స్వయా=స్వకీయవాద,ప్రకృత్యా=స్వభావదింద,నియతాః=వశపట్టవరాగి,అన్యదేవతాః=బ్రహ్మాదిదేవతిగళన్ను,ప్రపద్యంతే=హొందుత్తారె. తా॥ జ్ఞానిగళాగి కాణిసతక్కవరు నానావిధకామగళింద భగవదుత్తమత్వ జ్ఞానవన్ను బిట్టు అన్యదేవతిగళాద బ్రహ్మాదిగళన్ను పూజిసి అవరన్ను హొందుత్తారె కడింద శుద్ధభాగవతనుదుర్లభను.

॥ కెలకాల విష్ణువన్ను కెలకాల బ్రహ్మరుద్రాదిగళన్ను మిశ్రవాగిపూజె మాడతక్కపురుషను క్రమవాగి భాగవతను ఆగుత్తానాయంతందరె, ఆమిశ్రయాజియాద పురుషను నిత్యత్రైవిద్యరూపనా? (అందరెనిత్యసంసారియా) ఇల్లదిద్దరె శుద్ధభాగవతనాగి విష్ణుసర్వోత్తమను యంబ విషయదల్లి నిర్ణాయకవు ఇల్లదిద్దనిమిత్తదింద అన్యదేవతాగళన్ను యజనమాడతక్కవనా? యంతశంకిసలు ఆద్యపక్షదల్లి హేళుత్తారె.

మూ॥ యోయోయాంయాంతనుంభక్తఃశ్రద్ధయార్చితుమిచ్ఛతి ।
తస్యతస్యాచలాంశ్రద్ధాంతామేవవిదధామ్యహం ॥ ౨౧ ॥
సతయాశ్రద్ధయాయుక్తస్తస్యారాధనమీహతే ।
లభతేచతతఃకామాన్ మయైవవిహితాన్హితాన్ ॥ ౨౨ ॥

టీ॥ యఃయః=(శుద్ధభాగవత సమోయోగ్యరిం కింతఅన్యనాగియూ విష్ణుతత్త్వజ్ఞానదిందలూ విపరీతజ్ఞానదిందలూ రహితనాద) యావ మానవపురుషను,యాంయాంతనుం=కారణవిశేషదింద, బ్రహ్మరుద్రాది

భక్తనాగువాఁడు, భక్తః = భక్తియుక్తనాగి, శ్రద్ధయా = ఆస్తిక్యబుద్ధి యుండ, అర్చితుం = పూజిసువదగోస్కర, ఇచ్ఛతి = అపేక్షిసుత్తానో, తస్యతస్య = ఆ ఆ పురుషగె, తామేవ = అంథాద్దైఆద, శ్రద్ధాం = ఆస్తిక్యబుద్ధి యన్ను, అచలాం = స్థిరవాన్నగి, అహం = నాను, విదధామి = కొడతేను. సః = ఆ పురుషను, తయా శ్రద్ధయా = ఆ ఆస్తిక్యబుద్ధియుండ, యుక్తః = యుక్తనాగి, తస్యాః = ఆ దేవతియ, ఆరాధనం = పూజెయన్ను, ఈహతే = మాడుత్తాను, తతః = ఆ దేవతారాధనదశియుండ, మయైవ = ఆ దేవతె యన్ను ... విహితాన్ = కొడల్పట్టంథా, హితాన్ = తనగె ఇష్టగళాదంథా, కామాన్ = కామగళన్ను, లభతేచ = హొందుత్తాను.

౨౨ ... భక్తః = స్వోతపవిష్ణుభక్తి నాద, యః యః = యావయావపురుషను, యాంయాంతనుం = విష్ణువన్ను బిట్టకొండవనాదను ... బ్రహ్మరుద్రాది మూర్తియన్ను, శ్రద్ధయా = ఆస్తిక్యబుద్ధియుండ, అర్చితుం = పూజిసువదగోస్కర, ఇచ్ఛతి = అపేక్షిసుత్తానో, తస్యతస్య = ఆ ఆ పురుషగె, తామేవ = అంథాద్దే ఆదంథా, శ్రద్ధాం = ఆస్తిక్యబుద్ధియన్ను, అచలాం = స్థిరవాన్నగి, అహం = నాను, విదధామి = మాడుత్తేను ... = ఆ పురుషను, తయా శ్రద్ధయా = ఆ ఆస్తిక్యబుద్ధియుండ, యుక్తః = యుక్తనాగి, తస్యాః = ఆ దేవతియ, ఆరాధనం = పూజెయన్ను, ఈహతే = మాడుత్తాను. తతః = క్రమవాగి, ఈశానుగ్రహ ... దేవతెగళియుండ, తస్య = ఆ విష్ణుభక్త, ఆరాధనం = పూజెయన్ను, ఈహతే = మాడుత్తాను, తతః = ఆ భగవదారాధనద్దశి యుండ, మయైవ = నన్నిందలే, విహితాన్ కొడల్పట్టంథా, హితాన్ = తనగె ఇష్టగళాదంథా, కామాన్ = మోక్షాది కామగళన్ను, లభతేచ = హొందుత్తాను ...

... ఇత్యనంతరం ... యంతి అంద ... దృష్టి ... మోహ ... అన్యనాగియూ విష్ణుతత్త్వ

[illegible] యా క్రమేణ [illegible] విశ్వాసంతో [illegible] యు గల విశేషవన్ను హొందువదకె [illegible] దేవతెగళన్ను భక్తియింద ఆస్తిక్య బుద్ధియింద పూజా మాడలు ఆరంభిసుత్తానే అపురుషనిగె నాను అంధాశ్రద్ధావన్ను స్థిరవా [illegible]మాడుత్తేను. అపురుషను శ్రద్ధావంతనాయుక్తనాగి ఆ బ్ర[illegible] పూజెయన్ను మాడుత్తానె. ఆ పూజామాడువదరిం [illegible] ఇష్ట[illegible] కామనెగళన్ను హొందుత్తానె అపురుషను శుద్ధభాగవతను ఆగువదిల్లయెంబభావ. మిశ్ర[illegible] అపురుషను శుద్ధభాగవతనాగి [illegible]మాడిద అన్యదేవ తా[illegible]యు [illegible] స్వభావతః విష్ణుభక్తనాద మానవపురుషను, [illegible] యంతితిళిదవనాద కాల [illegible], కాలమహిమెయింద బ్రహ్మరుద్రాది దేవతెగళన్ను శ్రద్ధెయిందపూజా మాడలు ఆరంభిసుత్తానే, అపురుషనిగె అంధాశ్రద్ధెయన్ను నాను [illegible]మాడుత్తేను. అపురుషను శ్రద్ధెయింద యుక్తనాగి ఆబ్రహ్మాది [illegible] పూజెమాడుత్తానె. అనంతరదల్లి ఈశానుగ్రహప్రాప్తను [illegible] మాడుత్తానె. అనంతరదల్లి భగవదారాధనెయింద [illegible] మోక్షాది పురుషార్థగళన్ను హొందుత్తానె. అంతు మిశ్రపూజెయు శుద్ధభాగవతనుఆగతక్క యోగ్యతా [illegible] క్రమవాగి శుద్ధభాగవతనుఆగుత్తానె.

[illegible] అన్యదేవతా [illegible] నిషేధవన్ను [illegible] అన్యదేవతెగళన్నబిట్టు నిన్నన్నే పూజామాడబేకుయెంబువదు [illegible]యెంబుదన్ను హేళుత్తానె.

[illegible] అంతవత్తు ఫలం తేషాం తద్భవత్యల్పమేధసాం
[illegible] దేవయజో [illegible] మద్భక్తాయాంతిమామపి

టీ॥ అల్పమేధసాం = అల్పఫలదల్లిబుద్ధి ఉళ్ళంథా, తేషాం= విష్ణువిగె రమాబ్రహ్మాదిగళిగింతలు ఉత్తమత్వవన్నుతిళిదు అన్యదేవతా పూజెగళ మాడంథావరిగె, తత్ ఫలం=ఆ దేవతెగళింద హొందిదఫలవు, అంతవత్తు = నాశఉళ్ళంథాద్దాగె, భవతి = ఆగుత్తదె, దేవయజః = విష్ణూత్కర్షవన్ను తిళిదు బ్రహ్మాదిఅన్యదేవతాయాజగళు, దేవాన్=బ్రహ్మాది దేవతెగళున్ను, యాంతి = హొందుత్తారె మద్భక్తాస్తు = నన్నభక్తరాదరో, మామపి = బ్రహ్మాదిదేవతెగళన్ను హొందిసన్నన్నుకూడ, యాంతి=హొందుత్తారె. తా॥ విష్ణూత్కర్షవన్నుతిళియదాను అల్పఫలాపేక్షెఉళ్ళవరాగి అన్యరాద బ్రహ్మాది దేవతెగళ పూజామాడతక్కవరిగె ఆగతక్కఫలవు నాశఉళ్ళంథాద్దె. యాకందరె విష్ణూత్కర్షవన్ను తిళిదు బ్రహ్మాద్యన్యదేవతాయాజగళు బ్రహ్మాది దేవతెగళన్నహొందుత్తారె. నన్నన్ను హొందువదిల్ల కడింద ఆదేవతెగళింద ఆగతక్కఫలవునాశఉళ్ళంథాద్దె. నన్నభక్తరు కారణవిశేషదింద బ్రహ్మాదిగళ ఆరాధనవన్ను మాడిదాగ్యూ అవరన్ను హొందిసన్నన్ను కూడహొందుత్తారె. కడింద అవరిగె ఆగతక్కఫలవు అనంతవుకడింద భగవదారాధనవు ముఖ్యవాగిమాడతక్కద్దు అన్యదేవతాఆరాధనవుపరివారతయామాడతక్కద్దు కడిందనన్న ఆరాధనవన్ను బిడదె అవశ్యమాడతక్కదు.

అ॥ బ్రహ్మాదిగళిగింతలునినగె ఇదలెక్క విశేషవువేను నిన్నహొందిదవరిగె అనంతఫలంటాగువదు,బ్రహ్మాదిగళన్నుహొందిదవరిగె అంత ఉత్కృష్టఫలవుఉంటాగువదుయాకె? అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అవ్యక్తంవ్యక్తిమాపన్నం మన్యంతే మామబుద్ధయః।
పరంభావమజానంతో మమావ్యయమనుత్తమం॥ ౨౦॥

టీ॥ అబుద్ధయః = అజ్ఞానిగళు, పరం = ఇతరవిలక్షణవాద, అనుత్తమం=తనగింతలు ఉత్తమవస్తువినిందరహితవాద,అవ్యయం=నాశ

రహితవాద, మమ=నన్న, భావం = ప్రమాణగళింద తిళియల్పట్టిరోణ నెంబ యాథార్థ్యవన్ను, అజానంతః=తిళియదె ఇద్దవరాగి, అవ్యక్తం= ఉత్పత్తి ఉళ్ళ దేహాదిహీననాద, మాం=నన్నన్ను, వ్యక్తిం ఆపన్నం= ఉత్పన్న దేహాదియుక్తనాన్నాగి, మన్యంతే=తిళియుత్తారె. తా ॥ రమాబ్రహ్మాదిగళిగింతలు విలక్షణవాగి, తనకింత ఉత్తమవస్తువినిందరహితవాగి యు, నాశరహిత వాగియు ఇరతక్క నన్న స్వరూపవన్ను తిళియదె ప్రాకృత కార్యశరీరదింద రహితనాదనన్నన్ను ప్రాకృతశరీర ఉళ్ళవనాన్నాగి తిళియుత్తారె. అందరె దేవతెగళిగె ప్రాకృతశరీర ఇరోణవు ననగె ప్రాకృతశరీరరాహిత్యవే విశేషవు.

అ॥ అథవా దేవయాజిగళాద త్రైవిద్యరు మద్యాజిగళాద భాగవతరుహ్యాగె ఇద్దారో అదంతెనన్న ద్వేషిగళు కెలవరు ఇద్దారెయెంబ అర్థవన్ను హేళుత్తారె.

టీ ॥ అబుద్ధయః = అజ్ఞానిగళు, పరం = ఇతర విలక్షణవాద, అనుత్తమం = తనకింతలు ఉత్తమవస్తువినింద రహితవాద, అవ్యయం = నాశరహితవాద, మమ = నన్న, భావం = ప్రమాణావ్యభిచరితస్వరూప యాథార్థ్యవన్ను, అజానంతః = తిళియదె ఇద్దవరాగి, అవ్యక్తం = సర్వాత్మనా అజ్ఞేయను ఆగువదరింద అవ్యక్తనాద, మాం=నన్నన్ను, వ్యక్తింఆపన్నం=సర్వాత్మనాజ్ఞేయనాన్నాగి, అందరె జీవాభిన్ననాగి, మన్యంతే=తిళియుత్తారె.

తా ॥ రమాబ్రహ్మాదిగళిగె ఉత్తమవాగియు తనకింతలు ఉత్తమవస్తువినింద రహితవాగియు నాశరహితవాగియు ఇరతక్క నన్న స్వరూపవన్ను తిళియదె అజ్ఞానిగళు (అనలాగి నన్న ద్వేషిగళు) అవ్యక్తస్వరూపనాదనన్నన్ను అహంయెంబ ప్రత్యక్షదింద వ్యక్తనాద జీవాభిన్ననాగి తిళియుత్తారె హాగెతిళియతక్క నన్న ద్వేషిగళుబేకాదష్టిద్దారె. అథవా, “మయిసర్వమిదంప్రోతం”యెంబ శ్లోకదల్లి హేళిదరీతియింద

నీను ప్రేరకత్వాది మహామహిమా ఉళ్ళవను ఆదపకుదల్లి నినగె జీవా భేదవన్ను కెలవరుహ్యాగెతిళియుత్తారె యంతందరె హేళుత్తారె.

టీ ॥ అవ్యక్తం=పూర్వోక్తప్రకారవాగి అవ్యక్తనాద, మాం= ఈశ్వరనాదనన్నన్ను, వ్యక్తిం ఆపన్నం=జీవభావవన్ను హొందిదవనాగి (అందరె జీవాభిన్ననాగి), యె=దారు,మన్యంతె=తిళియుత్తారో, తే=ఆవరుగళు,పరం, అనుత్తమం, ఆవ్యయం, మమ, భావం, అజానంతః, ఈ పదగళిగెహిందినంతె అర్థవు. అబుద్ధయః=తమోయోగ్యరు. తా ॥ "మయిసర్వమిదంప్రోతం"యంబ శ్లోకదల్లి హేళిద ప్రేరకత్వాది మహా మాహాత్మ్యదింద యుక్తనాదనన్నన్ను జీవాభిన్ననాగి తిళియతక్కవరుహిందె హేళిదప్రకారదింద ఇద్దనన్న స్వరూపవన్ను తిళియదిద్ద తమోయోగ్యరు.

అ ॥ నిన్నవిషయకవాద విపరీతజ్ఞానదింద ఆతమోయోగ్యరు మాడతక్క నిందాగిందనినగె భేదవు ఉంటు ? అందరె ఆతమోయోగ్యర విపరీతజ్ఞానక్కె హేతుభూత అజ్ఞానవు స్వతంత్రనల్ల. ననగె అధీనవాద్దరింద ననగె భేదవుహ్యాగె ఉంటాగుత్తదె యంబఅభిప్రాయదింద అజ్ఞానక్కెతన్న అధీనత్వవన్ను హేళుత్తారె.

మూ ॥ నాహంప్రకాశః సర్వస్యయోగమాయాసమావృతః ।
మూఢోయంనాభిజానాతిలోకోమామజమవ్యయం ॥ ౨౫ ॥

టీ ॥ యోగమాయా, సమావృతః=సామర్థ్యలక్షణ ఉపాయదింద ప్రకృతి అభిమానియాద లక్ష్మీదేవియిందలుయుక్తనాద, అహం =నాను, సర్వస్య=సర్వరిగు, ప్రకాశః=ప్రకాశవిషయనాగి, న=ఆగువదిల్ల, అతః=ఆ కారణదింద, మయైవ=నన్నిందలె, మూఢః=అజ్ఞవాద, అయంలోకః=ఈజనవు, మాం=నన్నన్ను, అజం=ఉత్పత్తిశూన్యనాగి, అవ్యయం = నాశరహితనాగి, నాభిజానాతి=తిళియువదిల్ల ॥ తా ॥ సామర్థ్యలక్షణోపాయదింద, దుర్గాదేవియిందలు యుక్తనాదనాను

సర్వరిగు ప్రకాశవిషయను ఆగువదిల్ల కడిందనన్నిందె మూఢరాదజనరు నన్నన్ను ఉత్పత్తినాశగళిందరహితనాగితిళియువదిల్ల. నన్నిందెమూఢరు యంతహేళువదరింద భగవద్విషయ విపరీతజ్ఞానక్కె హేతుభూత అజ్ఞానవు భగవదధీనవుయంత హేళిధాంగె ఆయితు కడిందననగె దుఃఖవుంటాగువదిల్ల.

అ॥ తెరిగెయరడుభాగదల్లి ఇలిరక్క పురుషరగళిగె పరస్పర అజ్ఞానదంతెననగు కూడ ఆజనగళవిషయదల్లి అజ్ఞాన ఉంటాగలియంలెందరె మాయావు, యవనికారూపవాదాగ్యూ ననగెబంధకనల్లయంత హేళుత్తారె॥

మూ॥ వేదాహంసమతీతాని వర్తమానానిచార్జున॥
భవిష్యాణిచభూతాని మాంతువేదనకశ్చన॥ ౨౬॥

టీ॥ అహం=నాను, సమతీతాని=భూతకాలదల్లి ఇరతక్కంథా, వర్తమానానిచ=వర్తమానకాలదల్లి ఇరతక్కంథా, భవిష్యాణిచ=భవిష్యత్కాలదల్లి ఇరతక్కంథా, భూతాని=ప్రాణిగళన్ను, హేఅర్జున=యలై అర్జుననె, వేద=తిళిత్తె, మాంతు=నన్నన్నాదరో, కశ్చన=ఒబ్బనాదరు, నవేద=తిళియువదిల్ల. తా॥ ననగు ప్రాణిగళిగుమధ్యదల్లి తెరెయంతెమాయా ఇద్దహానుమాయాకృత బంధరహితనాగువదరింద నాను భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలదల్లి ఇరతక్క ప్రాణిగళన్ను తిళిధేను. ప్రాణిగళుమాయాకృతబంధదింద యుక్తరు ఆదప్రయుక్తనన్నన్ను ఓబ్బనుతిళియువదిల్ల ప్రాణిసమూహదల్లి బ్రహ్మాదిగళు సేరిద్దహాను అతిసమర్థరాదహాను నన్నన్ను స్వల్పవేతిళిధారె.

అ॥ పూర్వదల్లి “దైవీహ్యేషాగుణమయీ” యంబశ్లోకదల్లి “నాహం ప్రకాశః సర్వస్య” యంబ శ్లోకదల్లి గుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియుభగవంతనూను జీవాభేదాది విషయమోహవన్నుకురితు ముఖ్యకారణభూతరు యంతహేళలప్పట్టదె. ఈగె ఇచ్ఛాద్వేష ప్రవృద్ధియింద

ఉంటాదసుఖదుఖాది ద్వంద్వవిషయమోహావు అవాంతర కారణావు అదెయంత హేళుత్తారె.

మూ ॥ ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన ద్వంద్వమోహేన భారత !
సర్వభూతాని. సంమోహంసర్గేయాంతిపరంతప ॥ ౨౭ ॥

టీ॥ హేపరంతప=శత్రుగళిగెతాపవన్ను ఉంటుమాడతక్క, హే భారత = భరతకులోత్పన్ననాద అర్జుననె, ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన= ఇచ్ఛాద్వేషాభివృద్ధి యింద హుట్టిదంధా, ద్వంద్వమోహేన=సుఖదుఖ లాభాలాభాదిద్వంద్వవిషయ మోహదింద, సర్వభూతాని = సమస్త ప్రాణిగళు, సర్గే=సృష్టికాలదల్లి, సంమోహం భగవద్విషయకజీవా భేదాదమిధ్యా జ్ఞానవన్ను, యాంతి=హొందుత్తారె. తా॥ ఇచ్ఛాద్వే షాభివృద్ధియింద ఉంటాద సుఖదుఖలాభాలాభాది ద్వంద్వవిషయకవాద మోహదింద (అనలాగి దుఖాదిగళుహ్యాగె హేయవో అదరంతె వైషి యిక సుఖాదిగళు హేయవు హాగె ఇద్దహ్యాగె వైషియక సుఖాదిగళు ఉపా దెయవు యంబ జ్ఞానవుయావదుంటో తద్రూపవాద మిథ్యాజ్ఞానదింద) సమస్తప్రాణిగళుసృష్టికాలమొదలుభగవద్విషయకజీవాభేదాదిమిథ్యా జ్ఞానవన్నుహొందుత్తారె కడిందసుఖదుఃఖాదిద్వంద్వవిషయకమోహావు భగవద్విషయక జీవాభేదాది జ్ఞానవన్నుకురితు అవాంతర కారణావు.

అ ॥ అథవా, కెలవరిగె ఇరతక్కంథా అద్వైతజ్ఞానవుసన్న ఇచ్ఛాధీనవుయంత భగవంతనింద హేళలప్పట్టదో అదు, ,, ఐకాత్మ్యం నామ యదిదంకెచిద్బ్రూయురనై ఘృణాః, కామక్రోధాభిభూతత్వాద హంకారవశంగతా'' ఇత్యాదిగ్రంథదల్లి ఇచ్ఛాద్వేషాదిగళు అద్వైత జ్ఞానవన్ను కురితు కారణగళుయంత హేళువదరింద అ యుక్తవు యం తందరె ఇచ్ఛాద్వేషాదిగళు సృష్టిగెపూర్వదల్లి ఇల్లదేహొగోదరింద సృష్టిమొదలు హుట్టువదరింద అవాంతర కారణావుయంబ అభిప్రాయ దింద హేళుత్తారె.

THIS FORM WAS PRINTED BY P. R. RAMA IYAR AND CO., MADRAS.

టీ ॥ ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన=ఇచ్ఛాద్వేషాభివృద్ధియింద ఉత్పన్నగళాదంథా, ద్వంద్వమోహేన=జీవేశ్వరరుగళు తద్ధర్మభూత సర్వజ్ఞత్వాల్పజ్ఞత్వస్వాతంత్ర్య పారతంత్ర్య సర్వశక్త్యల్పశక్త్యాది విషయక మిథ్యాజ్ఞానదింద, సర్వభూతాని=సమస్తప్రాణిగళు, సర్గే=సృష్టికాలమొదలు, సంమోహం=ముందేహేళల్పట్ట ద్వంద్వమోహవన్ను, యాంతి=హొందుత్తారె. పరంతప భారతయంబపదగళిగె పూర్వదంతె అర్థవు తిళుకోబేకు. తా ॥ ఇచ్ఛాద్వేషాభివృద్ధియింద హుట్టిద జీవేశ్వరతద్ధర్మభూత సర్వజ్ఞత్వాల్పజ్ఞత్వాది ద్వంద్వవిషయక మోహవు సృష్టికింతపూర్వదల్లి ఇల్లదెహోగువదరింద సృష్టిమొదలు హుట్టువదరింద భగవద్విషయజీవాభేదాది మిథ్యాజ్ఞానవన్నుకురితు అవాంతరకారణవు. కడింద ఆమిథ్యాజ్ఞానవన్ను కురితు మాయా ఈశ్వరగళు కారణరు యంత భగవంతను హేళిద్దు ముఖ్యకారణగళుయంబ అభిప్రాయదింద. కడింద అయుక్తవల్ల.

అ ॥ సమస్తప్రాణిగళు మోహవన్ను హొందిద పక్షదల్లి ముక్తిమార్గవు లుప్తవాగితల్ల యంతందరె ద్వంద్వమోహరహితరాదవరు కెలవరు ఇద్దారెయంత హేళుత్తారె॥

మూ ॥ యేషాంత్వంతగతంపాపం జనానాం పుణ్యకర్మణాం ।
తేద్వంద్వమోహనిర్ముక్తా భజంతేమాం దృఢవ్రతాః ॥ ౨౮ ॥

టీ ॥ యేషాం=యావ, పుణ్యకర్మణాం = పుణ్యకర్మఉళ్ళంథా, జనానాం=జనగళ, పాపం=పాపవు, అంతగతం=నాశవన్నుహొందెదో, తే=అవరగళు, ద్వంద్వమోహనిర్ముక్తాః=ప్రాగుక్తద్వివిధ ద్వంద్వవిషయక మిథ్యాజ్ఞానదిందరహితరాగి, దృఢవ్రతాః=దృఢవాదవ్రతగళుళ్ళవరాగి, మాం=నన్నన్ను, భజంతే=హొందుత్తారె.

అ ॥ భగవంతన సేవామాడువదరింద ఏనుఫలవు ఉంటాగుత్తదె యంతందరె హిందె హేళిద భజనెయన్ను అనువాదమాడిభజనెగె బ్రహ్మజ్ఞానరూపఫలవన్ను హేళుత్తారె।

మూ ॥ జరామరణమోక్షాయ మామాశ్రిత్యయతంతియె ।
తెబ్రహ్మతద్విదుః కృత్స్నమధ్యాత్మం కర్మచాఖిళం ॥ ౨౯ ॥

టీ ॥ యె=యావసాధుస్వభావఉళ్ళవరు, జరామరణమోక్షాయ = (ఈపదక్కెలక్షణేయా) స్వర్గాదికామనివృత్తిగోస్కరయంత అర్థ. మాం=నన్నన్ను, ఆశ్రిత్య=హొందిది, యతంతి=సేవిసుత్తారో, తే= అవరుగళు, తద్బ్రహ్మ=ఆపరమాత్మన్ను, విదుః=తిళిదవరు, కృత్స్నం= సమస్తవాద, అధ్యాత్మం = అధ్యాత్మవిద్యావన్న్య, విదుః = తిళిదవరు, అఖిళం=సమస్తవాద, కర్మచ=కర్మవన్నుకూడ, విదుః=తిళిదవరు.

తా॥ సాధుస్వభావఉళ్ళయావ జనరుస్వర్గకామాదినివృత్తిగోస్క-ర నన్నన్ను హొందిసేవిసుత్తారో అవరుబ్రహ్మన్ను తిళియుత్తారె అధ్యాత్మవన్ను కర్మవన్నుకూడ తిళిథారె అంతు భగవంతనసేవాక్కె బ్రహ్మజ్ఞానవుఫలవు.

వి-అ॥ “జరామరణ మోక్షాయ”యంతహేళిద్దు, అన్యాసక్తికింతలుమోక్షాసక్తిప్రశస్తవాదద్దుయంత మోక్షాసక్తియన్నుస్తుతిసువదగోస్కర, అథవా స్వర్గకామనాబిడువదక్కాగి, సర్వథా మోక్షోద్దేశదింద భజనమాడబెకు యంబువదువిధిరూపవల్లయాకందరె ఏకాంతభక్తరిగె మోక్షాపేక్షాకూడ ఇల్లవాదప్రయుక్తయంత తిళకోబేకు. మామెవయెప్రపద్యంతె-మాయామెతాం తరంతితె యంబశ్లోకదల్లిభగవద్భజనక్కెఫలవుహేళిద్దహాను ఇల్లిమత్తు హేళిద్దుభగవద్భజనవెజ్ఞానద్వారామాయాతరణోపాయవు అన్యవు ఉపాయవు ఆగువదిల్లయంతతిళిసువదక్కాగియంత తిళుకోబేకు.

అ ॥ తెబ్రహ్మతద్విదుః యంబస్థళదల్లి తద్బ్రహ్మయంతహేళువదరిందబ్రహ్మను పరమాత్మనకింతలు అన్యనుయంబ శంకాపరిహారార్థనాగి హేళుత్తారే.

మూ॥ సాధిభూతాధిదైవం మాంసాధియజ్ఞం చ యేవిదుః ॥
ప్రయాణకాలేపిచమాం తెవిదుర్యుక్తచేతసః ॥ ౩౦ ॥

టీ॥ సాధిభూతాధిదైవం=అధిభూత అధిదైవదిందయుక్తనాద, సాధియజ్ఞంచ=అధియజ్ఞదిందయుక్తనాద,మాం=నన్నన్ను,యె=యావ జనరు, విదుః = తిళిథారో, ప్రయాణకాలేపిచ = ప్రయాణకాలదల్ల్యు, మాం=నన్నన్ను, విదుః=తిళిధారో, తె=అవరగళు, యుక్త చేతసః= సమాధియుక్తమనస్సుఉళ్ళవరు. అథవా, ప్రయాణకాలేపిచ=ప్రయాణ కాలదల్ల్యు, యె=యావజనరు, మాం=నన్నన్ను, విదుః=స్మరిసుత్తారో, యుక్తచేతసః=సమాధియుక్త మనస్సు ఉళ్ళవరాగి, మాం=నన్నన్ను, ఆశ్రయంతి=ఆశ్రయిసుత్తారో, తే=అవరుగళు, తత్ బ్రహ్మ=ఆభగవం తన్ను, విదుః=తిళిథారె.

తా॥ యారు అధిభూతాధిదైవాధియజ్ఞయుక్తనాద నన్నన్ను ప్రయాణకాలదల్ల్యు తిళిథారో అవరు సమాధియుక్త మనస్సుళ్ళవరు అథవా ప్రయాణకాలదల్లి నన్నన్ను యారుస్మరిసుత్తారో సమాధియుక్త మనస్సు ఉళ్ళవరాగి నన్నన్ను హొందుత్తారో అవరు ఆబ్రహ్మన్ను తిళిదవరు (అనలాగి బ్రహ్మభగవంతరు అభిన్నరు)

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సుబ్రహ్మ విద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
సప్తమోధ్యాయః

అథ అష్టమాధ్యాయః

అ ॥ "తే బ్రహ్మ-తద్విదుః" యంబశ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట అర్థక్కె "ప్రయాణకాలేపిచమాంవిదుః" యంబశ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట అర్థక్కాను వ్యాఖ్యానవు ప్రాధాన్యవాగి ఈ అధ్యాయదల్లి మాడలప్పడుతదె ఈ వ్యాఖ్యానమాడువ ప్రసంగదింద అంతకాలదల్లి స్మరణ మాడువదరింద ఆగతక్క ఫలవు స్మరణోపాయ ప్రకారవు బ్రహ్మప్రాప్తిమార్గవు ఈ అధ్యాయదల్లి హేళలప్పడుతదె. కడింద పూర్వాధ్యాయానంతర్యవు. అధ్యాయ భేదవు తిళితక్కద్దు. స్మరణ విషయత్వ బ్రహ్మ ప్రాప్యత్వ రూప భగవన్మహిమావె ఈ అధ్యాయదల్లి వర్ణిసలప్పడుతదెకడింద ఈ అధ్యాయక్కె మధ్యభూతవాద అధ్యాయషట్కదల్లి అంతర్భావవు తిళియతక్కద్దు. పూర్వదల్లి "తెబ్రహ్మతద్విదుః" యంతపరోక్షనిర్దేశ (అందరె అప్రత్యక్షవాదిద్దన్న హేళోణ) మాడువదరింద బ్రహ్మానుభగవంతనకింతలు అన్యనుయంతతోరుతదె. అదే ప్రకార సాధిభూతం సాధిదైవంసాధియజ్ఞంమాంచవిదుఃయంతయోజనామాడువదరింద భగవద్జ్ఞానదకింతలు బ్రహ్మజ్ఞానవు అన్యవుయంతతోరుతదె. వాసుదేవాత్మకం బహ్మాయంబస్థళదల్లి భగవంతనె బ్రహ్మను యంతతోరుతదె. కడిందవిరుద్ధగళాదవాక్యగళింద ఉత్పన్నవాదసంశయదింద అర్జునప్రశ్నమాడుత్తానే.

అర్జునఉవాచ-అర్జుననుకేళుత్తానె.

మూ ॥ కింతద్బ్రహ్మకిమధ్యాత్మంకింకర్మపురుషోత్తమ ।
అధిభూతంచకింప్రోక్తమధిదైవంకిముచ్యతే ॥ ౧ ॥
అధియజ్ఞః కథం కోత్ర దేహేస్మిన్ మధుసూదన ।
ప్రయాణకాలేచకథం జ్ఞేయోసినియతాత్మభిః ॥ ౨ ॥

టీ । హే పురుషోత్తమ = క్షరాక్షర పురుషరకింతలూ ఉత్తమనాదయల్లై కృష్ణనె, తద్బ్రహ్మ=ఆబ్రహ్మను, కిం=యంథాస్వరూప ఉళ్ళవనాగి, ప్రోక్తం=హేళల్పడుతానె? అధ్యాత్మం=అధ్యాత్మవు, కిం=యంథాస్వరూప ఉళ్ళద్దాగి, కర్మ=కర్మవు, కిం=యంథాస్వరూప ఉళ్ళద్దాగి, ప్రోక్తం=హేళల్పడుతదె? అధిభూతంచ=అధిభూతవుకూడ, కిం=యంథాస్వరూపఉళ్ళద్దాగి,ప్రోక్తం=హేళల్పడుతదె,అధిదైవం=అధిదైవవు,కిం=యంథాస్వరూపఉళ్ళద్దాగి,ఉచ్యతే=హేళల్పడుతదె?॥౧॥ అత్ర=ఈదేహదల్లి, అధియజ్ఞః=అధియజ్ఞవు, కథం=యావప్రకారవాగి ఇరతక్కవను? అస్మిన్ దేహే=ఈదెహదల్లి,అధియజ్ఞః=అధియజ్ఞవు,కః=యంథాస్వరూప ఉళ్ళవను, హేమధుసూదన=మధునామకదైత్యన్న సంహారమాడిదకృష్ణనె, త్వం=నీను, ప్రయాణకాలేచ=అంతకాలదల్లి, కథం=యతక్కాగియంథావనాగియావరీతియింద, నియతాత్మభిః=వశీకృతవాదమనస్సుఉళ్ళజ్ఞానిగళింద,జ్ఞేయః=స్మరణిమాడలిక్కెతక్కవనాగి, అసి=ఆగుతి.

తా॥యల్లై కృష్ణనె, బ్రహ్మన స్వరూపవు అధ్యాత్మ స్వరూపవు కర్మస్వరూపవు అధి భూతస్వరూపవు అధిదైవస్వరూపవు యంథాద్దాగి హేళల్పడుతదె? ఈదెహదల్లి అధియజ్ఞనందరె యావప్రకారనాగి యంథాస్వరూపఉళ్ళవనాగి హేళల్పడుతానె?జ్ఞానిగళింద అంతకాలదల్లి యాతక్కాగి యావరీతియింద స్మరణమాడలిక్కె అర్హనాగి ఆగిఇద్ది? యంత అర్జునను యంటు ప్రశ్నగళన్ను మడిద్దానె

అ॥ యంటుప్రశ్నక్కె ఉత్తరవన్ను క్రమవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రీభగవానువాచ॥ అక్షరంబ్రహ్మపరమం స్వభావోధ్యాత్మముచ్యతే॥ భూతభావోద్భవకరోవిసర్గః కర్మసంజ్ఞితః॥౩॥ అధిభూతంక్షరోభావః పురుషశ్చాధిదైవతం॥ అధియజ్ఞోహమేవాత్రదేహే దేహభృతాంవర ॥ ౪ ॥

టీ ॥ బ్రహ్మ=వ్యాప్తవాదనన్న రూపవు, పరమంఅక్షరం=ఉత్తమాక్షరశబ్ద వాచ్యవస్తువాగి, ఉచ్యతే=హేళల్పడుతదె, స్వభావః=జీవనస్వరూపక్కె ఉపకారియాద దేహేంద్రియాంతః కరణలక్షణ పదార్థవు, అథవా జీవరాశియు, అధ్యాత్మం=అధ్యాత్మ శబ్దవాచ్యవాగి,ఉచ్యతె=హేళల్పడుతదె, భూతభావోద్భవకరః=జీవరగళిగె జడపదార్థగళిగె ఉత్పత్తియన్నుఉంటుమాడతక్క, విసర్గః=ఈశ్వరకర్తృకసృష్టి వ్యాపారవు. కర్మసంజ్ఞితః=కర్మయంత హేళల్పడుతదె ॥ ౩ ॥ క్షరో భావః=దేహదిందయుక్తరాద జీవరగళిగె ఉపకారియాద, దేహేంద్రియాద్యన్యపదార్థవు,అధిభూతం=అధిభూతవుయంత,ఉచ్యతే = హేళిసికొళల్పడుతదె, పురుషశ్చ=సర్వజీవరిగె అభిమానియాద సంకర్షణ దేవరు అథవాబ్రహ్మదేవరు,అధిదైవతం=అధిదైవతియుయంత,ఉచ్యతే =హేళల్పడుతానె, దేహభృతాంవర=ప్రాణిగళిగెఉత్తమనాదఅర్జుననె,దేహభృతాం=ప్రాణిగళ, అత్రదేహే=ఈదేహదల్లి, అహమేవ=నానె,అధియజ్ఞః=యజ్ఞాధిష్ఠాతృవుయంత,ఉచ్యతే=హేళల్పడుతెనె॥౪॥

తా॥ప్రాణిగళల్లి ఉత్తమనాదయ్యైఅర్జుననెకింతద్బ్రహ్మయంతనీను మాడిదప్రశ్నక్కె పరమాక్షరశబ్దవాచ్యవస్తు నానేయంత ఉత్తరవన్నుతిళుకో(అనలాగిసర్వత్రవ్యాప్తవాదనిన్న రూపవుయంథాద్దుయంత అర్జునమాడిద ప్రశ్నక్కె క్షరశబ్దవాచ్యరుబ్రహ్మాది జీవరు అక్షరశబ్దవాచ్యళు లక్ష్మీదేవియు పరమాక్షరశబ్దవాచ్యవాదద్దునన్నరూపవుయంత ఉత్తర) కిమధ్యాత్మంయంతమాడిద ప్రశ్నక్కె (అనలాగిఆత్మా అందరెజీవను అవగె ఉపకారియాగి ఇరతక్క వస్తువుయావదుయంత అర్జునమాడిదప్రశ్నక్కె) దేహేంద్రియాంతఃకరణాదిగళుయంత ఉత్తర. అథవా ఆత్మాధికారవెంబ గ్రంథదల్లి ప్రతిపాద్యవస్తువు యావదు యంత అర్జునమాడిదప్రశ్నక్కె జీవసముదాయవు ప్రతిపాద్యవుయంతఉత్తర. కింకర్మయంత అర్జునమాడిదప్రశ్నక్కె (అనలాగి కర్మవుయంథాద్దు

యంబ (ప్రశ్నక్కె) జీవజడాత్మకవాద ప్రపంచవిషయక ఈశ్వరకర్తృక సృష్టివ్యాపారవు కర్మవు యంత ఉత్తర. అధిభూతంచకిం యంతమాడిద ప్రశ్నక్కె (అనలాగి దేహదింద యుక్తరాదజీవరిగె ఉపకారియాగి ఇరతక్కవస్తువుయావదు యంతమాడిదప్రశ్నక్కె ఉత్పత్తివినాశగళింద యుక్తవాద దేహేంద్రియాద్యన్యపదార్థవుయంత ఉత్తర అధిదైవం కింయంతమాడిద ప్రశ్నక్కె (అనలాగి దేవతిగళిగె స్వామియాగియు అథవా దేవతాప్రకరణదల్లి ముఖ్యవాగిప్రతిపాద్యవాగియు ఇరతక్కవస్తువుయావదు యంతమాడిదప్రశ్నక్కె) సర్వజీవాభిమానియాద సంకషణదేవరు అథవా బ్రహ్మదేవరు యంతఉత్తర. అస్మిన్ దేహే అధియజ్ఞఃకఃయంతమాడిదప్రశ్నక్కె(అనలాగి కర్తృభోక్తృఫలదాతృగళదేహదల్లి ప్రేరకనాగి ఇరతక్కవస్తువు యావదు యంతమాడిదప్రశ్నక్కె)కర్తృభోక్తృఫలదాతృగళల్లి ప్రేరకనాగి ఇరతక్కవనునానేయంత ఉత్తర. అధియజ్ఞః కథంయంతమాడిదప్రశ్నక్కె(అనలాగి ఈదేహదల్లి అధికయాజ్యనుయారుయంత మాడిదప్రశ్నక్కె) ఈదేహగళల్లిద్దు అధికయాజ్యను ఆగువదరిందఅధియజ్ఞనామకవాద భగవద్రూపవునానెయంత ఉత్తర హేళిధాంగె ఆయితు.

వి-అ|| అర్జున "కింతద్బ్రహ్మ" యంత-ఈనినకింతలు బేరేబ్రహ్మ ఇద్ధానాయంతప్రశ్నమాడిద్దక్కె "అహంబ్రహ్మ" యంతకృష్ణపరిహార హేళబేకాగిరలు, అక్షరం బ్రహ్మయంతఉత్తరవన్ను, తస్మాదక్షరం - ఏతమేవసంతం" ఇత్యాది శ్రుతిగళల్లి విష్ణువినల్లేవే అక్షరత్వ ప్రసిద్ధవాగిరువదరింద, అక్షరంయంత హేళువదరిందలేవిష్ణువేబ్రహ్మయంతలు,అథవా, నానేనెబ్రహ్మయంతలు అర్థాత్తాగితిళియబరుత్తదెయంత హేళిద్దారె. అజ్ఞానిగళిగె అక్షరనూనానేవే యంతతిళిసబేకాదద్దుతిళిసిద్దాగితు. అక్షరం యంత హేళిద్దరూను అపరంత్వక్షరంయాసా ఇత్యాదిగళల్లిప్రకృత్యాదిగళూ అక్షరశబ్దవాచ్యగళాగిరువదరింద ఇల్యాను అక్షరశబ్దక్కె ప్రకృతియంత అర్థ తోరోదు. అదు అల్లవెంత తిళిసువద గోస్కరలే "పరమం అక్షరం" యంతహేళిద్దారె.

అ ॥ అంతకాలెచకిమర్థంస్మర్తవ్యోసి యంబ ప్రశ్నక్కె ఉత్తర వన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ అంతకాలేచమామెవస్మరన్ముక్త్వాకళేబరం ।

యఃప్రయాతిసమద్భావం యాతినాస్త్యత్రసంశయః ॥ ౫ ॥

టీ॥ అంతకాలె=మృతికాలదల్లి, మామెవ=నన్ననె, స్మరన్=స్మరిసుత,కళేబరం=శరీరవన్ను,ముక్త్వా=బిట్టు, యః=యావపురుషను, ప్రయాతి=హోగతానో,సః=ఆపురుషను, మద్భావం=నన్నల్లినిర్దుఃఖ నిరతిశయానందానుభవాత్మకనాగిరోణవన్ను, యాతి=హొందతానె, అత్ర=ఈఅర్థదల్లి, సంశయః=సంశయవు, నాస్తి=ఇల్ల.

తా ॥ అంతకాలదల్లినిన్న స్మరణెయాకమాడబేకు యంబప్రశ్నక్కె నిర్దుఃఖ నిరతిశయానందాభివ్యక్తిరూప నన్నభావవన్న హొందువదక్కోస్కర నన్న స్మరణెయన్ను అంతకాలదల్లి మాడతక్కద్దు యంత ఉత్తరహేళిదంతె ఆయితు.

అ॥ అంతకాలదల్లి నన్నన్ను స్మరణెమాడువదరింద మద్భావప్రాప్తి యుహ్యాగె ఉంటాగుతదెయంతందరె ఆ విషయదల్లి సామాన్యవ్యాప్తి యన్ను హేళుత్తారె.

మూ ॥ యంయంవాపిస్మరన్భావంత్యజత్యంతెకళెబరం ।

తంతమెవెతికౌంతెయసదాతద్భావభావితః ॥ ౬ ॥

టీ॥ హేకౌంతెయ=కుంతీపుత్రనాదఅర్జునసే, సదా=నిరంతరదల్లి, తద్భావభావితః=ఆపదార్థదల్లిఆసక్తమనస్సినిందవాసనాఉళ్ళపురుషను(అనలాగినిరంతరదల్లి ఆపదార్థవన్ను ధ్యానమాడువదరింద ఉత్పన్నవాద పదార్థవిషయకవాద స్మృతియన్నుఉంటుమాడతక్కసంస్కారఉళ్ళపురుషను)యంయంవాపి=యావయావ,భావం=పదార్థవన్ను,అంతె=అంత్యకాలదల్లి,స్మరన్=స్మరణెమాడుత,కళెబరం=శరీరవన్ను, త్యజతి=బిడతానో,తంతంమెవ=ఆపదార్థస్వరూపవన్ను,ఏతి=హొందతానె.

తా॥ నిరంతరదల్లి ఒందుపదార్థవన్ను ధ్యానమాడువదరింద ఆపదార్థవిషయకస్మృతియన్ను ఉంటుమాడతక్క సంస్కారఉంటాగుతదె. అంథాసంస్కార ఉళ్ళపురుషగె అంతకాలదల్లి ఆపదార్థస్మృతి ఉంటాగుతదె ఆపదార్థవన్నుస్మరణెమాడుత శరీరవన్ను త్యాగమాడిదపురుషను ఆపదార్థస్వరూపవన్ను హొందుత్తానె. అంతు అంతకాలదల్లియావ పదార్థవన్నుస్మరణెమాడుత శరీరత్యాగవన్ను మాడుతానో ఆపదార్థస్వరూపవన్ను హొందుత్తానె యంత సామాన్యవ్యాప్తి హేళిదాంగె ఆయితు. హీగెవ్యాప్తియు ఇరువదరింద నిరంతరభగవంతనధ్యానమాడువదరింద ఉత్పన్నవాదసంస్కార ఉళ్ళపురుషగె అంతకాలదల్లిభగవంతన స్మృతియుఉంటాగుతదె. భగవంతనస్మరణెమాడుత శరీరవన్ను బిట్టపురుషనునిర్దుఃఖనిరతిశయానందాభివ్యక్తిరూప భగవద్భావవన్ను హొందుత్తానె.

వి-అ॥ నిరంతరభగవద్ధ్యానదింద ఉత్పన్నవాద సంస్కారవు అపరోక్షజ్ఞానవన్ను ఉంటుమాడిభోగదింద ప్రారబ్ధకర్మ నాశానంతరదల్లి అంతకాలదల్లిస్మృతియన్ను కురితు కారణవేహొరతు సాక్షాత్తాగికారణవుఅల్లయంత తిళుకొబేకు. "స్మరన్ త్యజతి" యంత హేళువదరింద ఏకకాలదల్లిత్యాగస్మరణెగళుఉంటాగతదెయంత తిళియ బరుతఇరలిక్క "అంతే" యంత హేళిద్దు శరీరత్యాగకాలదల్లి మహాదుఃఖ ఉంటాగువదరింద స్మరణెయు ఉంటాగువదు అసంభావితయంత మందరగళఆశంకాపరిహారదగోస్కర హ్యాగందరె? సర్వదాశరీరవను హేయవన్నాగి తిళిదజ్ఞానిగళిగె శరీరత్యాగవుదుఃఖ హేతువుఅగువదిల్లకడిందస్మరణెయు సంభావితవె ఆగుతదె. అజ్ఞగుకూడ శరీరత్యాగక్షణదకింత పూర్వదల్లిదుఃఖవు త్యాగకాలదల్లి దుఃఖవిల్లకడింద స్మరణెయు సంభావితవు యంతతిళుకొబేకు.

అ॥ అంతకాలస్మరణక్కె ఫలవన్ను హేళిద్దక్కె ఉపయోగవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు మామనుస్మరయుధ్య చ ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః మామేవైష్యస్యసంశయః॥ ౭॥

టీ॥ తస్మాత్=నిరంతరదల్లి నన్న స్మరణెయు, నన్న ప్రాప్తిగె కారణభూతవాద అంతకాలద స్మరణెగె కారణవు ఆగువదరింద, మయి=నన్నల్లి, అర్పిత మనోబుద్ధిః = సమర్పితవాద మనోబుద్ధిగళుళ్ళవనాగి, సర్వేషు కాలేషు=సమస్తకాలగళల్లి, మాం=నన్నన్ను, అనుస్మర=స్మరణెమాడు, యుధ్య చ=యుద్ధవన్నుకూడమాడు, అతః=హీంగె స్మరణాదిగళు మాడువదరింద, మామేవ=నన్నన్నే, ఏష్యసి=హొందతి, అసంశయః=సంశయవిల్ల. తా॥ నిరంతరదల్లి నన్న స్మరణెయు, నన్న ప్రాప్తిగె కారణవాద అంతకాలదల్లి మాడతక్క నన్న స్మరణెగె కారణవాద ప్రయుక్త నన్నల్లె ఆసక్తవాద మనోబుద్ధిగళు ఉళ్ళవనాగి నన్నన్ను స్మరణెమాడుత యుద్ధవన్ను మాడు. నంతర నన్నన్ను హొందుతి ఈ విషయదల్లి సందేహవిల్ల.

అ॥ నిరంతరదల్లి భగవంతనల్లి ఆసక్తవాద మనస్సినింద వాసనా ఉళ్ళవను హ్యాగె ఆగుతానెయంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అభ్యాసయోగయుక్తేన చేతసా ఽనన్యగామినా ।
పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థానుచింతయన్॥ ౮॥

టీ॥ హే పార్థ = పృథాపుత్రనాదయ్యా అర్జుననె, అభ్యాసయోగయుక్తేన=పునఃపునః ఆవర్తనరూపయోగదింద యుక్తవాద, అనన్యగామినా = అన్యవిషయకవల్లదలెఇద్దంథా, చేతసా = మనస్సినింద, పరమం=ఉత్తమనాద, దివ్యం= క్రీడాదిగుణయుక్తనాద, పురుషం =సర్వప్రాణిగళ దేహదల్లి నియామకనాగి ఇరువదరింద పురుష

ಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನ್ನು, ಅನುಚಿಂತಯನ್=ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ, ಪುರುಷಂ=ಪರಮಾತ್ಮನ್ನು, ಯಾತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ತಾ॥ ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗದಿಂದಯುಕ್ತವಾದಅನ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣಯುಕ್ತನಾದ ಪುರುಷನಾಮಕ ಭಗವಂತನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ ಆಪರಮಾತ್ಮನ್ನಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಯಂತ ಹೇಳುವದರಿಂದ ಮತ್ತುಮತ್ತು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಮನಸ್ಸನ್ನು ಯೋಜನಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದಮನಸ್ಸಿನಿಂದವಾಸಿತನು ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಅ॥ ಯಂಥಾವನ್ನಾಗಿನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣಿಮಾಡಬೇಕುಯಂತ ಹಿಂದೆಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಕವಿಂಪುರಾಣಮನುಶಾಸಿತಾರಮಣೋರಣೀಯಾಂಸಮನುಸ್ಮರೇದ್ಯಃ
ಸರ್ವಸ್ಯಧಾತಾರಮಚಿಂತ್ಯರೂಪಮಾದಿತ್ಯವರ್ಣಂತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ ॥
ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇಮನಸಾಚಲೇನಭಕ್ತ್ಯಾಯುಕ್ತೋಯೋಗಬಲೇನಚೈವ। ಭ್ರುವೋರ್ಮಧ್ಯೇಪ್ರಾಣಮಾವೇಶ್ಯಸಮ್ಯಕ್ ಸತಂಪರಂಪುರುಷಮುಪೈತಿದಿವ್ಯಂ॥

ಟೀ॥ ಕವಿಂ=ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ, ಪುರಾಣಂ=ಅನಾದಿಯಾದಂಥಾ,ಅನುಶಾಸಿತಾರಂ=ಶಿಕ್ಷಕನಾದಂಥಾ, ಅಣೋರಣೀಯಾಂಸಂ = ಅತ್ಯಂತಅಣುಪ್ರಮಾಣಉಳ್ಳಂಥಾ,ಸರ್ವಸ್ಯ=ಚರಾಚರಾತ್ಮಕಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ,ಧಾತಾರಂ=ಧಾರಕಪೋಷಕನಾದಂಥಾ, ಅಚಿಂತ್ಯರೂಪಂ=ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆವಿಷಯವಾಗದೆ ಇದ್ದಂಥಾ, ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂ=ಸೂರ್ಯನಕಾಂತಿಉಳ್ಳಂಥಾ, ತಮಸಃ=ಪ್ರಕೃತಿಗೆ, ಅಥವಾ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ,ಪರಸ್ತಾತ್=ದೂರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂಥಾ ಭಗವಂತನ್ನು, ಭಕ್ತ್ಯಾ=ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಯುಕ್ತಃ=ಸಹಿತನಾಗಿ, ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇ=ಪ್ರಯಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಯೋಗಬಲೇನ=ಯೋಗ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ, ಭ್ರುವೋಃ=ಹುಬ್ಬುಗಳ, ಮಧ್ಯೇ=ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ. ಪ್ರಾಣಂ=ಪ್ರಾಣವನ್ನು. ಸಮ್ಯಕ್=ಚನ್ನಾಗಿ, ಆವೇಶ್ಯ=ಸೇರಿಸಿ, ಅಚಲೇನ=ಸ್ಥಿರವಾದ, ಮನಸಾ=ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಯಃ=ಯಾವನು, ಅನುಸ್ಮರೇತ್=ಸ್ಮರಣಮಾಡತಾನೋ, ಸಃ=ಆಪುರುಷನು,ಪರಂ=ಸರ್ವೋತ್ತಮ ನಾದ,ದಿವ್ಯಂ=ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣಯುಕ್ತನಾದ. ಪುರುಷಂ=ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು, ಉಪೈತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

తా॥ ప్రయాణకాలదల్లి యోగసామర్థ్యదింద తన్న ప్రాణవన్ను హుబ్బుగళ మధ్యదల్లి శేరిసి స్థిరవాద మనస్సినింద పరమాత్మన్ను సార్వజ్ఞాది గుణగళింద యుక్తనాగి ధ్యానమాడతక్క పురుషను ఆ భగవంతన్న హొందతానె. అంతు భగవంతన్న సార్వజ్ఞాదిగుణగళింద యుక్తనాగి స్మరణమాడబేకెంత ఉత్తర హేళిద్దాయితు.

వి-అ॥ ఇల్లి ‘‘ఆదిత్యవర్ణం’’ యంత హేళువదరింద భగవంతగె శరీర ఉంటూ యంత హేళి ఆతగె శరీరాదిగళు ఇద్దల్లి జన్మాదిగళు ఉంటాగలియంబ శంకాపరిహారార్థకవాగి ‘‘తమసః పరస్తాత్’’ యంత హేళల్పట్టదె. అదరింద భగవంతను ప్రకృతివిలక్షణను ఈశ్వరన శరీర ప్రాకృతవల్ల. కడింద జన్మాదిగళు ఇల్లవెంత పరిహార. యోగసామర్థ్యదింద భ్రూమధ్యదల్లి తన్న ప్రాణవన్ను శేరిసియంబ సంగతి, వాయుజయ ఉళ్ళవరిగె హేళిద్దు. వాయుజయవిల్లదవరిగె హేళిద్దల్ల యాకందరె వాయుజయవిల్లదవరిగె జ్ఞానభక్తివైరాగ్య పూర్తియిందె ముక్తి ఉంటాగుతదె. వాయుజయాదిగళు ఉళ్ళవరిగె ఆదరోజ్ఞా ఆద్యసంపూర్తి స్వల్ప ఇద్దాగ్యూ వాయుజయాదిగళల్లి నిపుణరాదవరిగె వాయుజయాది సామర్థ్యదిందె అల్పముక్తియు స్వల్ప శీఘ్రదల్లె ఉంటాగుతదె యంత వాయుజయ ఇద్దవరిగూ ఇల్లదవరిగూ ఇదే విశేషవు.

అ॥ వాయుజయాదిగళు ఉళ్ళ పురుషరిగె మరణకాలదల్లి కర్తవ్యవన్ను ధ్యేయవస్తువన్ను కూడ స్పష్టవాగి హేళుత్తారె. అథవా యావ ప్రకారదింద స్మరణెమాడలిక్కె తక్కవనాగిద్ద యంబ ప్రశ్నెక్కె ఉత్తరవన్ను ధ్యేయవస్తువినింద కూడ ‘‘యదక్షరం’’ యంబ మూరు శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ యదక్షరం వేదవిదో వదంతి విశంతి యద్యతయో వీతరాగాః।
యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరంతి తత్తే పదం సంగ్రహేణ ప్రవక్ష్యే॥

టీ॥ యత్=యావస్వరూపవన్ను, అక్షరం=సర్వథానాశరహితవన్నాగి, వేదవిదః=వేదవేత్తృగళు, వదంతి=హేళుత్తారో, యత్=యావస్వరూపవన్ను, వీతరాగాః=హోగలప్పట్ట కామాదిదోషగళుళ్ళంథా, యతయః=యత్నశీలరాద పురుషరు, విశంతి=ప్రవేశమాడుత్తారో, యచ్ఛ=యావస్వరూపవన్ను, ఇచ్ఛంతః=అపేక్షిసువపురుషరు, బ్రహ్మచర్యం=బ్రహ్మచర్యవన్ను, చరంతి=అనుష్ఠాన మాడుత్తారో, తత్ పదం=ఆస్వరూపవన్ను, తే=నినగోస్కర, సంక్షేపవాగి, ప్రవక్ష్యే=హేళథేను. తా॥ యావభగవంతనస్వరూపవన్ను సర్వథానాశరహితవన్నాగి హేళతారో, కామక్రోధాది దోషశూన్యరాద పురుషరు ప్రవేశమాడుతారో, యావస్వరూపవన్ను అపేక్షిసి బ్రహ్మచర్యవన్ను అనుష్ఠానమాడతారో అంథాభగవంతనస్వరూపవన్ను సంక్షేపవాగి హేళుత్తేనె.

అ॥ ఈరీతియాగిధ్యేయస్వరూపవన్ను అదరన్నస్మరణిమాడతక్కప్రకారవన్ను హేళతేవెంత ప్రతిజ్ఞామాడి ఈ గె అదరన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥సర్వద్వారాణి సంయమ్యమనోహృది నిరుధ్యచ।
మూర్ధ్న్యాధాయాత్మనఃప్రాణమాస్థితో యోగధారణాం॥౧౨॥
ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మవ్యాహరన్ మామనుస్మరన్॥
యఃప్రయాతిత్యజన్ దేహంసయాతిపరమాంగతిం॥ ౧౩॥

టీ॥ సర్వద్వారాణి=వాయుపుసంచార మాడతక్కసుషుమ్నేతరనాడిగళన్ను, సంయమ్య = నిరోధమాడి, హృది=హృన్నామక నారాయణదేవరల్లి, మనః = మనస్సన్ను, నిరుధ్యచ=నిరోధమాడి, ఆత్మనః=తన్న, ప్రాణం=ప్రాణవన్ను, మూర్ధ్ని=శిరస్సినల్లి, ఆధాయ=సుషుమ్నామార్గదింద బ్రహ్మరంధ్రదల్లిఇట్టు, యోగధారణాం=అఖండస్మృతిరూపయోగధారణావన్ను, ఆస్థితః=ఆశ్రయిసిదవనాగి,

ఓమిత్యేకాక్షరం = ఓంయంతఏకవాచకపద ఉళ్ళంథా, బ్రహ్మ= పరబ్రహ్మనాద, మాం=నన్నన్ను, వ్యాహరన్=ఓంయంత ఉచ్చారణ మాడుత, అనుస్మరన్=ఓంకారవాచ్య బ్రహ్మరూపనాద నన్నన్ను స్మరణెమాడుత, యః=యావను, దేహం=దేహవన్ను, త్యజన్=బిడుత, ప్రయాతి=హోగతానో, సః=ఆపురుషను, పరమాం=ఉత్తమవాద, గతిం=మోక్షవన్ను, యాతి=హొందుత్తానె. తా॥ వాయుసంచారమాడతక్క సుషుమ్నేతరనాడిగళన్ను నిరోధమాడి హృన్నామకనారాయణనల్లి మనస్సన్ను ఇట్టు తన్నప్రాణవన్ను సుషుమ్నామార్గదింద బ్రహ్మరంధ్రదల్లి ఇట్టు అఖండస్మృతిరూపయోగధారణావన్ను స్వీకారమాడి ఓంయంత ఉచ్చారణమాడితద్వాచ్యబ్రహ్మరూపనాదనన్నన్ను స్మరిసుత దేహవన్ను బిట్టు యావపురుషను హోగుతానో ఆతను ఉత్తమగతియన్ను హొందతానె.

అ॥ అంతకాలదల్లి స్మృతియు నిత్యాభ్యాసఉళ్ళపురుషగె ఉంటాగుతదె అన్యరీతియింద ఉంటాగువదిల్లయంబ అర్థవన్ను స్పష్టవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ అనన్యచేతాఃసతతంయోమాం స్మరతినిత్యశః।
తస్యాహంసులభః పార్థనిత్యయుక్తస్యయోగినః॥ ౧౪॥

టీ॥ సతతం=నిరంతరదల్లి, అనన్యచేతాః=అన్యవిషయకమనస్స ఇల్లదవనాగి, యః=యావను, మాం=నన్నన్ను, నిత్యశః=నిరంతరదల్లి, స్మరతి=స్మరిసుత్తానో, తస్య=అంథా, నిత్యయుక్తస్య=నిత్యోద్యోగ ఉళ్ళంథా, యోగినః = సంపూర్ణోపాయ ఉళ్ళపురుషగె, హేపార్థ=యలై అర్జుననె, అహం=నాను, సులభః=అంతకాలదల్లి స్మృతివిషయనాగుత ఇద్దేను, అథవా, సులభః సుఖదింద లభ్యను.

తా॥ అన్యవిషయదల్లి మనస్సన్ను హోగలీసదె నిరంతరదల్లి నన్నన్ను స్మరణెమాడతక్క సంపూర్ణోపాయఉళ్ళయోగిగె నాను అంత

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃತಿವಿಷಯನು ಆಗುತ್ತೇನೆ. ಅಥವಾ, ಅಂಥಾಯೋಗಿಯಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಾಪ್ಯನು.

ಅ॥ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪರಮಗತಿಯಾವದು ಯೆಂತಂದರೆ ನನ್ನಪ್ರಾಪ್ತಿ ರೂಪವುಯೆಂತ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಉಪಾಯೋಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಮಗತಿಯನ್ನುವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳುವದಕೋಸ್ಕರ ಈಶ್ಲೋಕ, ಕಡಿಂದ ಪರಮಗತಿಯು, ತಸ್ಯಾಹಂಸುಲಭಃಪಾರ್ಥ ಯೆಂಬಗ್ರಂಥದಿಂದ ಹೇಳಲಪಟ್ಟ ಭಗವಲ್ಲಾಭವೂನು ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಫಲವೆ ಯೆಂಬಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಮಾಮುಪೇತ್ಯಪುನರ್ಜನ್ಮ ದುಃಖಾಲಯಮಶಾಶ್ವತಂ ।
ನಾಪ್ನುವಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಂಗತಾಃ॥ ೧೫॥

ಟೀ॥ ಯತಃ=ಯಾವಕಾರಣದ್ದೆಶೆಯಿಂದ, ಮಹಾತ್ಮಾನಃ=ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಪರಮಾಂಸಂಸಿದ್ಧಿಂ=ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷಣಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು, ಗತಾಃ=ಹೊಂದಿದ್ಧಾರೋ, ಅತಃ=ಆಕಾರಣದ್ದೆಶೆಯಿಂದ,ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು,ಉಪೇತ್ಯ=ಹೊಂದಿ, ದುಃಖಾಲಯಂ=ದುಃಖಾಶ್ರಯವಾದ, ಅಶಾಶ್ವತಂ = ಅನಿತ್ಯವಾದ, ಜನ್ಮ=ದೇಹಯೋಗವನ್ನು, ಪುನಃ=ಮತ್ತು, ನಾಪ್ನುವಂತಿ=ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ. ತಾ॥ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಲಕ್ಷಣ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ಧಾರಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ದುಃಖಾಕರವಾಗಿ ಅನಿತ್ಯವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕಜನ್ಮವನ್ನು ಮತ್ತುಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ ಪುನಃಜನ್ಮರಾಹಿತ್ಯರೂಪಮಹಾಫಲವನ್ನುಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಯೆಂತಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ಧಾರೆ.

ಅ॥ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆಕೂಡ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ "ಮಾಮುಪೇತ್ಯಯೆಂಬ"ಗ್ರಂಥದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇಹೊಂದಿದವರಿಗೆಪುನರ್ಜನ್ಮವು ಇಲ್ಲವೆಂತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಏನುಹೇಳಿಕೋತಿಯೆಂತಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಆಬ್ರಹ್ಮಭವನಾಲ್ಲೋಕಾಃ ಪುನರಾವರ್ತಿನೋಽರ್ಜುನ ।
ಮಾಮುಪೇತ್ಯತುಕೌಂತೇಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮನವಿದ್ಯತೇ॥ ೧೬॥

టీ॥ కౌంతేయ=కుంతీపుత్రనాద, హేఅర్జున= యలై అర్జుననె, ఆబ్రహ్మభవనాత్=మేరుపర్వతదల్లి ఇరతక్క బ్రహ్మసదన మొదలు కెళగె ఇరతక్కంథా, లోకాః=లోకదల్లిఇరతక్క జనరు, పునరావర్తినః = పునః భూమియల్లిబందు ఉత్పత్త్యాదిగళుళ్ళవరు ఆగుత్తారె। ఆదరె మేరుస్థిత బ్రహ్మసదనకింతలు కెళగినలోకదల్లిఇరతక్క జనరు పునరావర్తి ఉళ్ళవరుయంత హేళువదరింద, ఆ మేరు "బ్రహ్మసదనాదాజనాన్న జనిభూవి" యంబ స్మృతియిందలు మేరుస్థ బ్రహ్మసదనక్కె మ్యాలిన లోకదల్లి ఇరతక్క జనరు పునరావర్తిఇల్లద వరుయంత హేళిద్దాయితు కడింద "మాముపేత్య పునర్జన్మనాప్నువంతి" యంత హ్యాగె హేళోణ అందరె అదరన్ను మత్తు హేళుత్తారె, మాం=ఆజనోలోకదల్లి ఇరతక్క నన్నన్ను, ఉపేత్య=హొందిఇరతక్క జనరిగె, పునః=మత్తు, జన్మ=ఉత్పత్తియు, నవిద్యతె=ఇల్లవెఇల్ల॥ తా॥ మేరుస్థ బ్రహ్మసదనకింతలు కెళగిన లోకదల్లి ఇరతక్క జనరు పునరావర్తి ఉళ్ళవరు కడింద బ్రహ్మాదిగళన్ను హొందిదవరిగె పునరావర్తి ఉంటు. నన్నన్ను హొందిదవరిగె పునరావర్తియు ఇల్ల కడింద "మాముపేత్య" యంత విశేషవాగి హేళికొండద్దు యుక్తవే ఆదరె మేరుస్థ బ్రహ్మసదనకింత కెళగిన లోకదల్లి ఇరతక్క జనరు పునరావర్తి ఉళ్ళవరుయంత హేళువదరింద "ఆ మేరు బ్రహ్మసద నాదాజనాన్న జనిభూవి" యంబ స్మృతియిందలు మ్యాలినలోకదల్లి ఇద్దవరు పునరావర్తి ఇల్లదవరుయంత హేళిద్ద కడింద నన్న హొందిదవరిగెవె పునరావర్తి ఇల్ల వెంత హ్యాగె హేళోణ అందరె మేరుస్థ బ్రహ్మసదనకింతలు మ్యాలిన జనలోకదల్లి కూడ నన్నన్ను హొంది ఇరతక్కవరిగేవె పునర్జన్మవిల్ల కడింద మాముపేత్య యంత హేళిద్దు యుక్తవె ఈ విషయదల్లి "తథాప్యభావస్సర్వత్ర ప్రాప్యైవ వసుదేవజం" యంత ప్రమాణ.

ವಿ-ಅ॥ "ಆಜನಾನ್ನಜನಿರ್ಭುವಿ" ಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಜನೋಲೋಕದಕಿಂತ ಮ್ಯಾಲೆ ಇರೋಜನರಿಗೆಕೂಡ ಪುನರಾವರ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಯೆಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಭವನಕಿಂತಲು ಕೆಳಗೆ ಯಿದ್ದವರು ಪುನರಾವರ್ತಿವುಳ್ಳವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮ್ಯಾಲಿನಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕವರು ಪುನರಾವರ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರು ಯೆಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ಅಯುಕ್ತವು ಯೆಂತಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಭವನ ಯೆಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಲೋಕ ಯೆಂತ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಸದನ ವೆಂತ ಅರ್ಥ. ಕಡಿಂದ ಈಮೇರುಸ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಾಸದನ ಮೊದಲು ಜನೋಲೋಕಾದಿ ಮ್ಯಾಲಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜನರಿಗೆ ಪುನರಾವರ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ಉಚಿತ. ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಭವನ ಯೆಂಬಪದಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಸದನ ವೆಂತ ಅರ್ಥವಾದರೂನು ಅದರಕೆಳಗಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕವರಿಗೆ ಪುನರಾವರ್ತಿ ಉಂಟು ಅಂದರೆ ಅಂಶದಿಂದ ಪುನರಾವರ್ತಿ ಯೆಂತ ಅರ್ಥ. "ನಜನಿಃ" ಯೆಂಬವಾಕ್ಯಕ್ಕೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲ ಯೆಂತ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವದರಿಂದ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ಜನೋಲೋಕ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಜನರಿಗೂನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲ ಅಂಶದಿಂದ ಜನ್ಮಮರಣಗಳು ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಳಯಮುಗದಮ್ಯಾಲು ಪ್ರಳಯಾರಂಭದಲ್ಯೂ ಜನ್ಮ ಮರಣಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. "ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಭವನಾತ್" ಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಅರ್ಥಾತ್ತಾಗಿ ಸತ್ಯಲೋಕದಕಿಂತಮ್ಯಾಲೆ ಇರುವ ಜನರಿಗೆ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ ಯೆಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜನ್ಮಾಭಾವವುಳ್ಳವರಾದ ಮುಕ್ತರವಿಷಯಕವಾದದ್ದು. ಅವರಿಗೆ ಅಂಶದಿಂದಲೂನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ "ಆಮೇರು ಬ್ರಹ್ಮಸದನಾತ್" ಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯಾನುಸಾರ ಮೇರುಸ್ಥಬ್ರಹ್ಮಾಸದನ ಜನೋಲೋಕ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥಾತ್ತಾಗಿ ಜನ್ಮವು ಜನ್ಮಾಭಾವವು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ ಯೆಂಬುವದು ಮುಕ್ತವಿಷಯಕವಾದದ್ದು. ಜನ್ಮ ಉಂಟು ಯೆಂಬುವದು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಅಮುಕ್ತರಿಗೆ ಅಂಶದಿಂದ ಜನ್ಮ ಉಂಟು ಯೆಂತ ಅರ್ಥವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತವಿರೋಧವಿಲ್ಲ "ನಿಯಮಾಜ್ಜನ್ಮನೋಭಾವಃ" ಯೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವು.

ಅ॥ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆವೆ ಪುನರಾವರ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಯೆಂತ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥವನ್ನ ಸ್ಥಾಪಿಸುವದಗೋಸ್ಕರ ತಾನೇವೆ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಳಯಾದಿ ಕರ್ತನು ಯೆಂತ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಉಪೋದ್ಘಾತವನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯಂತಮಹರ್ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋವಿದುಃ।
ರಾತ್ರಿಂಯುಗಸಹಸ್ರಾಂತಾಂತೇಹೋರಾತ್ರವಿದೋಜನಾಃ॥ ೧೭॥

ಟೀ॥ ಯೇ=ಯಾವ, ಜನಾಃ=ಜನರುಗಳು, ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಃ=ಯಾವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ, ಅಹಃ=ಅಹಸ್ಸನ್ನು, ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯಂತಂ=ಬಹುಯುಗಪರ್ಯಂತವಾಗಿ, (ದ್ವಾಪರಾರ್ಥಾತ್ಮಕವನ್ನಾಗಿ) ವಿದುಃ=ತೆಳಿಯುತಾರೋ, ಬ್ರ

ಹ್ಮಣಃ=ಪರಬ್ರಹ್ಮನ, ರಾತ್ರಿಂಚ=ರಾತ್ರಿಯನ್ನುಕೂಡ, ಯುಗಸಹಸ್ರಾಂತಾಂ=ಬಹುಯುಗಾಂತವನ್ನಾಗಿ, (ದ್ವಿಪರಾರ್ಧಾತ್ಮಕವನ್ನಾಗಿ,) ವಿದುಃ=ತಿಳಿಯುತಾರೋ, ತೇ=ಅವರುಗಳು, ಅಹೋರಾತ್ರವಿದಃ=ಅಹೋರಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು. ತಾ॥ ಪರಬ್ರಹ್ಮಗೆ ದ್ವಿಪರಾರ್ಧಾತ್ಮಕ ಕಾಲವನ್ನು ಅಹಸ್ಸನ್ನಾಗಿ ದ್ವಿಪರಾರ್ಧಾತ್ಮಕ ಕಾಲವನ್ನು ರಾತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಯಾವಜನರು ತಿಳಿಯುತಾರೋ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಹೋರಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು.

ವಿ-ಅ॥ ಪರಮಾತ್ಮ ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿತ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂನು ಉಪಚಾರದಿಂದ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿವ್ಯಾಪಾರಸಹಿತವಾದ ಅವಸ್ಥಾಕ್ಕೆ ಅಹಸ್ಸುಯೆಂತಲು ಆವ್ಯಾಪಾರ ಇಲ್ಲದೇಇದ್ದ ಅವಸ್ಥಾಕ್ಕೆ ರಾತ್ರಿಯಂತಲು ಹೇಳೋಣವು.

ಅ॥ ಅವರು ಅಹೋರಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಯಂತ ಹೇಳುವದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತವಿನು ಉಪಯೋಗ ಯಂತಂದರೆ ಅದರನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅವ್ಯಕ್ತಾದ್ವ್ಯಕ್ತಯಸ್ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಭವಂತ್ಯಹರಾಗಮೆ।
ರಾತ್ರ್ಯಾಗಮೆಪ್ರಲೀಯಂತೆ ತತ್ರೈವಾವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕೆ ॥೧೮॥

ಟೀ॥ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ=ಪರಬ್ರಹ್ಮನ, ಅಹರಾಗಮೆ=ಅಹಸ್ಸುಬರಲಾಗಿ (ಮಹಾಪ್ರಳಯಾಂತದಲ್ಲಿ) ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್=ಪರಮಾತ್ಮನದಶಿಯಿಂದ, ಸರ್ವಾಃ=ಸಮಸ್ತಗಳಾದ, ವ್ಯಕ್ತಯಃ=ಗುಣವೈಷಮ್ಯಾದಿಕಾರ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳು, ಪ್ರಭವಂತಿ=ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ರಾತ್ರ್ಯಾಗಮೆ=ರಾತ್ರಿಬರಲಾಗಿ, ಅವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕೆ=ಅವ್ಯಕ್ತಯಂತಹೆಸರುಳ್ಳ, ತತ್ರೈವ=ಆಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೆ, ಪ್ರಲೀಯಂತೆ=ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದತವೆ. ತಾ॥ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ಭಗವಂತಗೆ ದ್ವಿಪರಾರ್ಧಾತ್ಮಕಕಾಲ ಅಹಸ್ಸು ಅಷ್ಟುಕಾಲರಾತ್ರಿಯು ಅದರವಳಗೆ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಗುಣವೈಷಮ್ಯಾದಿಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವತ್ತು ಭಗವಂತನ ದಶಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗುತದೆ. ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನಲ್ಲೆ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದತವೆ.

ಅ॥ ಭಗವಂತಗೆ ಮಹಾಮಹಿಮೆಖ್ಯಾಪನಮಾಡುವದಕೋಸ್ಕರಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಳಯಗಳಿಗೆ ಅವಿಛೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

మూ॥ భూతగ్రామస్సఏవాయం భూత్వాభూత్వాప్రలీయతే।
రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ ప్రభవత్యహరాగమే॥ ౧౯॥

టీ॥ సఏవాయం=పూర్వదల్లి జన్మలయ ఉళ్ళద్దాగి హేళల్పట్టద్దు యావదో అదేఆదంథా, భూతగ్రామః=చరాచరసముదాయవు, అహరాగమే=పరబ్రహ్మన అహస్సుబరలాగి (అందరె ప్రతి హగలినల్లి) ప్రభవతి=హుట్టుతదె, భూత్వాభూత్వా=హుట్టిహుట్టి, రాత్ర్యాగమే=పరబ్రహ్మన రాత్రిబరలాగి (ప్రతిరాత్రియల్లి) అవశః=పరమాత్మన అధీనవాదద్దాగి, హేపార్థ=యలై అర్జుననె, ప్రలీయతే=లయవన్నుహొందతదె. తా॥ సమస్తప్రాణిసముదాయవు పరబ్రహ్మనాద భగవంతన ప్రతిహగలినల్లి హుట్టిహుట్టి రాత్రిబరలాగి లయవన్ను హొందతదె.

అ॥ పరమాత్మగె అహోరాత్రిగళు హేళువదరింద ఆతగు జగత్తినంతె అన్య ఒబ్బపురషనింద ఉత్పత్తి లయగళు ఉంటె ఏను యాంతందరె ఇల్లవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ పరస్తస్మాత్తుభావోఽన్యోఽవ్యక్తోఽవ్యక్తాత్సనాతనః।
యస్ససర్వేషుభూతేషు నశ్యత్సునవినశ్యతి॥ ౨౦॥

టీ॥ యః=యావభగవంతను, సర్వేషుభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళు,నశ్యత్సు=నాశవన్ను హొందుతిరలాగి, నవినశ్యతి=నాశవన్నుహొందదలె ఇద్దానో, సఃఅవ్యక్తస్తు=ఆభగవంతనాదరో, తస్మాత్=ఉత్పత్తినాశ ఉళ్ళద్దాద, వ్యక్తాత్=భూతసముదాయద్దశియింద, అన్యః=విలక్షణను, భావః=స్వతంత్రను, పరః=ఉత్తమను, సనాతనః=పురాతనను.

తా॥ భగవంతను సమస్తప్రాణిసముదాయదకింతలు విలక్షణను ఉత్తమను స్వతంత్రను పురాతనను ఆగిద్దానె ఆదకారణ జగత్తిగె నాశాదిగళు ఉంటాదరూను అదరంతె ఆతగె అన్యనింద ఉత్పత్తి నాశాదిగళు ఇల్ల.

ಮೂ॥ ಅವ್ಯಕ್ತೋಕ್ಷರಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತಮಾಹುಃಪರಮಾಂಗತಿಂ।
ಯಂಪ್ರಾಪ್ಯನನಿವರ್ತಂತೆ ತದ್ಧಾಮಪರಮಂಮಮ॥ ೨೧॥

ಟೀ॥ ಅವ್ಯಕ್ತಃ=ಭಗವಂತನು, ಅಕ್ಷರಇತಿ=ಸರ್ವಥಾ ನಾಶವಿಲ್ಲವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಕ್ಷರನು ಯಂತ, ಉಕ್ತಃ=ಹೇಳಿಸಿಕೊಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ತಾಂ=ಆಅಕ್ಷರಗತಿಯನ್ನು, ಪರಮಾಂಗತಿಂ=ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನಾಗಿ, ಆಹುಃ=ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅಕ್ಷರಗತಿಯು ಪರಮಗತಿಯು ಹ್ಯಾಗಆಯಿತುಯಂತಂದರೆ ಅದರನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಯಂ=ಯಾವಅಕ್ಷರ ನಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ಯ=ಹೊಂದಿ, ನನಿವರ್ತಂತೆ=ಪುನರಾವರ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರಾಗುತ್ತಾರೋ, ತತ್=ಆಭಗವಂತನು, ಮಮ=ನನ್ನ, ಪರಮಂ=ಉತ್ತಮವಾದ, ಧಾಮ=ಸ್ವರೂಪಭೂತನು. ತಾ॥ ಭಗವಂತಗೆ ಸರ್ವಥಾನಾಶವಿಲ್ಲವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಕ್ಷರನುಯಂತನಾಮವು, ಆ ಅಕ್ಷರಗತಿಯನ್ನು ಪರಮಗತಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಕ್ಷರಗತಿಯೆ ಪರಮಗತಿಯುಯಾಕ ಆಯಿತು ಯಂತಂದರೆ ಅಕ್ಷರನ್ನು ಹೊಂದುವದರಿಂದ ಪುನರಾವರ್ತಿ ಇಲ್ಲಕಡಿಂದ ಉತ್ತಮಗತಿಯು ಆಗಿತು. ಆದರೆ ಆಅಕ್ಷರನು ಯಾರು ಯಂತಂದರೆ ನನ್ನಸ್ವರೂಪಭೂತನು.

ಅ॥ "ಭಕ್ತ್ಯಾಯುಕ್ತೋ ಯೋಗಬಲೇನಚೈವ" ಯಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನಾಂತರಗಳಿಂದ ಕೂಡ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಾಧನತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನಾಂತರಸಾಮ್ಯಶಂಕಾ ಪರಿಹಾರದಕೋಸ್ಕರ ಭಕ್ತಿಯೆ ಪರಮಸಾಧನವು ಯಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಪುರುಷಸ್ಸಪರಃಪಾರ್ಥ ಭಕ್ತ್ಯಾಲಭ್ಯಸ್ತ್ವನನ್ಯಯಾ।
ಯಸ್ಯಾಂತಸ್ಥಾನಿಭೂತಾನಿ ಯೇನಸರ್ವಮಿದಂತತಂ॥ ೨೨॥

ಟೀ॥ ಭೂತಾನಿ=ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಯಸ್ಯ=ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನ, ಅಂತಃಸ್ಥಾನಿ=ವೊಳಗೆಇದ್ದಾರೋ, ಯೇನ=ಯಾವಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ, ಸರ್ವಂ=ಸಮಸ್ತವಾದ, ಇದಂ=ಈಪ್ರಪಂಚವು, ತತಂ=ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯೋ, ಸಃ=ಆ, ಪರಃ=ಉತ್ತಮನಾದ, ಪುರುಷಃ=ಪುರುಷನಾಮಕ ಭಗವಂತನು, ಹೇಪಾರ್ಥ=ಯಲೈ ಅರ್ಜುನನೆ, ಅನನ್ಯಯಾ=ಅನ್ಯಾನ ಧಾರಣವಾದ, ಭಕ್ತ್ಯಾತು=ಭಕ್ತಿಯಿಂದೆ,

లభ్యః=హొందువదక్కె-శక్యను. తా॥ సమస్తజగత్తినల్లి వ్యాప్తనాద సర్వప్రపంచక్కె ఆధారనాద సర్వోత్తమనాద భగవంతను అన్యాసాధారణవాద భక్తియింద లభ్యను.ఇతరసాధనగళింద లభ్యను అల్లకడింద ఇతరసాధనగళకింతలు భక్తియే ముఖ్యసాధనవు.

అ॥ భగవంతన్న హొందిదవరిగె హొందదె ఇద్దవరిగె అపునరావర్తియు పునరావర్తియు హేళల్పట్టదె అల్లి యావదేవతిగళింద అధిష్ఠితమార్గగళింద హోదవరిగె అపునరావృత్తి, పునరావృత్తియు ఉంటాగుతదో ఆ దేవతిగళన్ను ప్రతిజ్ఞాపూర్వకవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ యత్రకాలెత్వనావృత్తి మావృత్తించైవయోగినః।
ప్రయాతాయాంతితంకాలం వక్ష్యామిభరతర్షభ॥ ౨౩॥

టీ॥ భరతర్షభ=భరతకులోత్పన్నరిగె శ్రేష్ఠనాద అర్జునన్నె, యత్రకాలే=యావకాలాభిమాని దేవతిగళింద అధిష్ఠితవాదమార్గదల్లి, (కాలానభిమాని దేవతిగళింద అధిష్ఠితవాద మార్గదల్లి) ప్రయాతాః=హోదంథా, యోగినః=యోగిగళు, అనావృత్తిం ఆవృత్తించ=అనావృత్తి, ఆవృత్తిగళన్ను, యాంతి=హొందతారో, తంకాలం=ఆ కాలాభిమాని దేవతిగళన్ను అన్యదేవతిగళన్నూను, వక్ష్యామి=హేళలిక్కె-హోగతెను. తా॥ యావ కాలాభిమాని కాలానభిమాని దేవతిగళింద అధిష్ఠితవాద మార్గగళల్లిహోద యోగిగళు అనావృత్తి ఆవృత్తిగళన్ను హొందుతారో ఆకాలాభిమాని కాల అనభిమాని దేవతిగళన్ను హేళలిక్కె హోగతేను.

అ॥ ఆ దేవతిగళన్ను ఉద్దేశపూర్వకవాగి హేళుత్తారె

మూ॥ అగ్నిర్జ్యోతిరహః శుక్లః షణ్మాసా ఉత్తరాయణం।
తత్రప్రయాతాగచ్ఛంతి బ్రహ్మబ్రహ్మవిదోజనాః॥ ౨౪॥

టీ॥ అగ్నిః=అగ్నినామక దేవతియు, జ్యోతిః=అర్చిర్నామక దేవతియు, అహః=అభిజిద్దేవతాదింద సహితనాద అహరభిమాని దే

వతియు, షణ్మాసాః=షణ్మాసక్కె అభిమానియాద దేవతెయు, ఉత్తరాయణం=విషు అభిమాని సహితనాద ఉత్తరాయణాభిమాని దేవతెయు, తత్ర=క్రమవాగి ఈ దేవతెగళింద అధిష్టితవాద మార్గదల్లి, ప్రయాతాః=హోదంథా, బ్రహ్మవిదః=బ్రహ్మజ్ఞానిగళాద, జనాః=జనరు, బ్రహ్మ=పరమాత్మన్న, గచ్ఛంతి=హొందతారె. తా॥ క్రమవాగి అగ్న్యాది దేవతెగళింద అధిష్టితవాద మార్గదల్లి ప్రయాణమాడిద బ్రహ్మజ్ఞానిగళు బ్రహ్మన్న హొందతారె.

మూ॥ ధూమో రాత్రిస్తథా కృష్ణః షణ్మాసా దక్షిణాయనం।
తత్ర చాంద్రమసం జ్యోతిర్యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే॥ ౨౫॥

టీ॥ ధూమః=ధూమాభిమాని దేవతెయు, రాత్రిః=రాత్రిగె అభిమానియాద దేవతెయు, తథా=అదే ప్రకార, కృష్ణః=కృష్ణపక్షక్కె అభిమానియాద దేవతెయు, షణ్మాసాః=షణ్మాసక్కె అభిమానియాద దేవతెయు, ఉత్తరాయణం=ఉత్తరాయణాభిమాని దేవతెయు, తత్ర=ఈ దేవతెగళింద అధిష్టితవాద మార్గదల్లి, ప్రయాతః=హోదంథా, యోగీ=కర్మయోగియు, చాంద్రమసం=చంద్రసంబంధవాద, జ్యోతిః=జ్యోతియన్న, ప్రాప్య=హొంది, నివర్తతే=పునః ఆవృత్తనాగుత్తానె. తా॥ ధూమాది దేవతెగళింద అధిష్టితవాద మార్గదల్లి ప్రయాణమాడిద కర్మయోగియు చంద్రసంబంధవాద జ్యోతియన్న హొంది మత్తు ఆవృత్తనాగుత్తానె.

వి-అ॥ పూర్వదల్లి బ్రహ్మవిదః యంత విశేషణ హేళువదరింద ఇల్లి యోగీ యంత విశేషణ హేళువదరింద క్రమేణ మార్గద్వయవు జ్ఞానకర్మ సాధ్యవు యంత తిళుకొతక్కద్దు. ఈ మార్గద్వయవు అంతకాలదల్లి భగవద్విషయక స్మృతి ఉళ్ళవరిగె యంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ హిందె హేళిద యరడు మార్గగళన్న నిగమనమాడి హేళుత్తారె.

మూ॥ శుక్లకృష్ణే గతీ హ్యేతె జగతః శాశ్వతే మతే।
ఏకయా యాత్యనావృత్తిమన్యయావర్తతే పునః॥ ౨౬॥

టీ॥ ఏతే=పూర్వోక్తవాద, శుక్లకృష్ణేగతీ=శుక్లకృష్ణమార్గగళు, జగతః=జ్ఞానకర్మయోగి సంబంధిగళాగి, శాశ్వతే=నిత్యగళాగి, మతే=సమ్మతగళు, ఏకయా=ఒందుమార్గదింద, అనావృత్తిం=అనావృత్తియన్ను, యాతి=హొందుత్తానె, అన్యయా=బేరె మార్గదింద, పునః=మత్తు, ఆవర్తతే=బరుత్తానె. తా॥ శుక్లకృష్ణమార్గగళు జ్ఞానకర్మయోగిగళిగె సంబంధిసిదంథావాగి నిత్యగళాగి సమ్మతగళు. శుక్లమార్గదిందహోద బ్రహ్మజ్ఞానియుపునః బరువదిల్ల కృష్ణమార్గదింద ప్రయాణమాడిద కర్మయోగియు మత్తు ఆవృత్తనాగుత్తానె.

అ॥ మార్గగళు హేళువదక్కె ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ నైతేసృతీపార్థజానన్యోగీముహ్యతికశ్చన।
తస్మాత్సర్వేషుకాలేషుయోగయుక్తోభవార్జున॥ ౨౭॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, ఏతే=ప్రాగుక్తగళాద, సృతీ=మార్గగళన్ను, జానన్=నోడుతిరువంథా, కశ్చనయోగీ=యావఒబ్బయోగియు, నముహ్యతి=భగవద్విస్మృతిరూపమోహవన్నుహొందువదిల్ల, తస్మాత్=యోగవు మోక్షహేతువు ఆగువదరియింద, సర్వేషుకాలేషు=సమస్తకాలగళల్లి, హే అర్జున=యలై అర్జుననె, యోగయుక్తః=భగవద్జ్ఞానభక్తిపూర్వకస్వోచిత నివృత్తకర్మానుష్టానరూప ఉపాయ యుక్తనాగి, భవ=ఆగు. తా॥ యలై అర్జుననె ఈ యరడుమార్గగళన్ను తిళిదయోగియు భగవంతన్ను మరియువదిల్ల కడిందయోగవు పురుషార్థ సాధనవాగువదరింద భగవద్జ్ఞానభక్తిపూర్వక స్వోచిత నివృత్తకర్మానుష్టానరూప యోగయుక్తనాగి ఆగు.

అ॥ అధ్యాయార్థవన్ను ఫలోక్తిపూర్వకవాగి ఉపసంహార మాడుత్తారె.

మూ॥ వేదేషుయజ్ఞేషుతపస్సుచైవదానేషుయత్పుణ్యఫలంప్రదిష్టం।
అత్యేతితత్సర్వమిదంవిదిత్వాయోగీపరంస్థానముపైతిచాద్యం॥

టీ॥ వేదేషు=వేదాధ్యయనదల్లి, యజ్ఞేషు=యజ్ఞానుష్ఠానదల్లి, తపస్సుచైవ=కృచ్ఛ్రాదితపశ్చరణదల్లి, దానేషు=దానమాడువదరల్లి, యత్పుణ్యఫలం=యావపుణ్యఫలవు, ప్రదిష్టం=హేళల్పట్టదో, తత్సర్వం=ఆ సమస్తవాద ఫలవన్ను, ఇదం=ఈ అధ్యాత్మాది స్వరూపవన్ను, పరమాత్మన అశేష స్రష్టృత్వవన్ను, శుక్లకృష్ణమార్గాదిగళన్ను, విదిత్వా=తిళదు, అత్యేతి=అతిక్రమిసుతానె (అతిశయిత ఫలవుళ్ళవను ఆగుతానె). యావదు ఆ అతిశయితఫలవు యంతందరె అదరన్ను హేళుత్తారె. యోగీయంబ గ్రంథదింద, యోగీ=జ్ఞానోపాయ ఉళ్ళపురుషను, ఆద్యం=ఆద్యవాద, పరం=ఉత్తమవాద, స్థానం=విష్ణువినస్థానవన్ను, ఉపైతి=హొందతానె. తా॥ ఈ అధ్యాయదల్లి హేళిద అధ్యాత్మాది స్వరూపగళన్ను తిళద జ్ఞానయోగియు యజ్ఞాద్యనుష్ఠానదింద ఆగతక్క పుణ్యఫలదకింత అతిశయితవాద పరమాత్మనలోకవన్ను హొందుత్తానె.

శ్రీమద్భగవద్గీతాదల్లి అష్టమాధ్యాయ సంపూర్ణవు.

ಅಥ ನವಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಅ॥ ೭ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ "ಸಾಧಿಭೂತಾಧಿದೈವಂ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ೭ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಹೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ಅಂದರೆ ೭ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ "ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾ"ದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನ ನಿರೂಪಣಮಾಡಿ ಪ್ರಶ್ನ ಪರಿಹಾರಮಾಡಿದನಂತರ ಸಾಧಿಭೂತಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾದ ಭಗವನ್ಮಹಿಮಾ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಸಮಯಬಂದಪ್ರಯುಕ್ತ ಈಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳೋವರಾಗಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆದರ ಉಂಟಾಗುವದಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾಡುತಾ, ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಾಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ.

ಮೂ॥ ಇದಂತು ತೇಗುಹ್ಯತಮಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯನಸೂಯವೇ।
ಜ್ಞಾನಂವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತಂ ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇಽಶುಭಾತ್ ॥ ೧॥

ಟೀ॥ ಗುಹ್ಯತಮಂ=ಅತ್ಯಂತಗೋಪ್ಯವಾದ, ಇದಂ=ಮುಂದೆಹೇಳುವ, ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತಂ=ತಿಳಕೋಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ, ಜ್ಞಾನಂ=ಪ್ರಮೇಯವನ್ನ, ಅನಸೂಯವೇ=ಅಸೂಯಾದಿ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ, ತೇ=ನಿನಗೋಸ್ಕರ, ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ=ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಯತ್=ಯಾವಪ್ರಮೇಯವನ್ನು, ಜ್ಞಾತ್ವಾ=ತಿಳದು, ಅಶುಭಾತ್=ಪಾಪಗಳದ್ದೆಶೆಯಿಂದ, ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ=ಮುಕ್ತನಾಗುತಿಯೋ. ತಾ॥ ಅತಿಗೋಪ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾತವ್ಯ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದರನ್ನ ತಿಳಕೊಂಡರೆ ಸರ್ವ ಅನರ್ಥ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು.

ವಿ-ಅ॥ ಇದರಲ್ಲಿ "ಅನಸೂಯವೇ" ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅಸೂಯಾದಿದೋಷಗಳಿಲ್ಲದವನೇ ಅಧಿಕಾರಿಯಂತಲು, "ಗುಹ್ಯತಮಂ-ವಿಜ್ಞಾನಂ" ಯಂಬಪದಗಳಿಂದ ಇದು ಅತಿ ದುರ್ಲಭವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವಶ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಯಂತ ಆದರವನ್ನು, "ಅಶುಭಾತ್ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ" ಯಂತ ಹೇಳುವದರಿಂದ ಸರ್ವಸಾಂಸಾರಿಕ ಕ್ಲೇಶಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದಜ್ಞಾನ ಇದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾಫಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಂತ ಪ್ರಶಂಸೆಯು, "ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ" ಯಂತ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

అ॥ మత్తూ ప్రశంసామాడుత్తారె.

మూ॥ రాజవిద్యారాజగుహ్యం పవిత్రమిదముత్తమమ్।
ప్రత్యక్షావగమంధర్మ్యం సుసుఖంకర్తుమవ్యయమ్॥ ౨॥

టీ॥ ఇదం=హీగె హేళతక్క ప్రమేయవు, రాజవిద్యా=విద్యగళల్లి ప్రధానవాద విద్యెయు, రాజగుహ్యం=గోప్యగళల్లి ముఖ్యవాద గోప్యవు, పవిత్రం=పరిశుద్ధిగె కారణవు, ఉత్తమం=ఉత్తమవు, ప్రత్యక్షావగమం=ప్రతి ఇంద్రియగళల్లిద్దు ప్రేరకనాద పరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞానసాధనవు. ధర్మ్యం=సర్వధారకనాద ప్రయుక్త ధర్మశబ్దవాచ్యనాద పరమాత్మనవిషయక పరోక్షజ్ఞాన సాధనవాదద్దు, అవ్యయం=అక్షయవాద మోక్షఫలవుళ్ళద్దు, కర్తుంసుసుఖం=మాడువదక్కె అత్యంత సులభవు(ఇంథావిద్యెయన్ను హేళథేనె యంతపూర్వశ్లోకదింద అన్వయ).

అ॥ నీను హేళువప్రమేయవు పరమాత్మన పరోక్షజ్ఞానక్కె సాధనవాగి అపరోక్షజ్ఞానక్కూ సాధనవాదరె కెళగె హేళిదప్రకార గుణవుళ్ళద్దాగియు మాడలిక్కె సులభవాగియు ఇద్దరె సర్వరూమాడి ముక్తరాగబహుదు యంతె శంకాబందరె, అథవా ఈ జ్ఞానసంపాదనమాడదవరిగె అనిష్టవేను? అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అశ్రద్దధానాఃపురుషాధర్మ్యస్యాస్యపరన్తప।
అప్రాప్యమాంనివర్తన్తే మృత్యుసంసారవర్త్మని॥ ౩॥

టీ॥ హేపరంతప=శత్రుసంహారకనాద అర్జుననే, ధర్మ్యస్య అస్య=భగవద్విషయకవాద ఈ జ్ఞానవన్ను, అశ్రద్దధానాః=పురుషార్థసాధనవెంతనంబదిరువ, పురుషాః=పురుషరు, మాం అప్రాప్య=నన్నన్ను హొందదె, మృత్యుసంసారవర్త్మని=మృత్యుసంసారగళ మార్గదల్లి, నివర్తన్తే=హెచ్చాగి ఇరుత్తారె. తా॥ ఇదేవె పురుషార్థ సాధనవెంత నంబికె యిల్లదిద్దప్రయుక్త సులభవాగిద్దరూ ఈ జ్ఞానవన్న సంపాదిసదె జనరు సంసారదల్లి కష్టపడుత్తారె. అథవా హీగె హేళిద జ్ఞానవన్న పురుషార్థ సాధనవెంత నంబిసంపాదిసబేకు. హాగె నంబదె సంపాదిసదే ఇద్దరె మృత్యు సంసారాద్యనర్థగళు ఉంటాగువదు.

అ॥ హీంగె యావప్రమేయవన్ను అపరోక్షజ్ఞాన సాధనవాద పరోక్షజ్ఞాన సాధనవెంతలు, హేళతేనె యంత యావదరన్న ప్రతిజ్ఞామాడిద్దారో, యావదరన్న ప్రశంసా మాడిదరో, యావజ్ఞాన సంపాదిసదె ఇద్దరె అనర్థవెంతనిందనె మాడిదరో, అంథా జ్ఞానవిజ్ఞాన ఈ యరడర మధ్యదల్లి జ్ఞాతవ్య ప్రమేయవన్ను "మయా తతం" ఇత్యాది ౧౩ శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ మయాతతమిదంసర్వం జగదవ్యక్తమూర్తినా।
మత్థ్సానిసర్వభూతాని నచాహంతేష్వవస్థితః॥ ౪॥

టీ॥ ఇదం సర్వం జగత్=ఈ చరాచరాత్మక సర్వ ప్రపంచవు, అవ్యక్తమూర్తినా=అవ్యక్తస్వరూపవుళ్ళవనాద, మయా=నన్నింద, తతం=వ్యాప్తవాదద్దు, సర్వభూతాని=సమస్తజడజీవాదిగళు, మత్స్థాని=నన్న అధీనదల్లే ఇరుత్తవె, అహం=నాను, తేషునావస్థితః=అవగళ ఆధారదిందలు అవగళ ఆశ్రయదిందలు ఇరోదిల్ల. తా॥ సర్వప్రపంచదల్లి పరమాత్మ వ్యాప్తనాగిద్దానె. ఆదరె యాకెకాణిసువదిల్ల అందరె అవను అవ్యక్త స్వరూపను వ్యాప్తనెంత హేళిదరె పరమాత్మగె జగత్తు ఆధారవే అందరె అల్ల. పరమాత్మనె సర్వప్రపంచక్కూ ఆధారను. పరమాత్మ ప్రపంచక్కె ఆధారవాగిద్దరూను పరమాత్మగూ ప్రపంచ ఆధారవాగిరలి. హ్యాగె కంభధూలగళు పరస్పరాధారగళో హాగె. అందరె పరమాత్మగె ప్రపంచ ఆధారవల్ల. సర్వాధారకను పరమాత్మ ఒబ్బనే యంతభావ.

అ॥ సర్వప్రాణిగళు నిన్నల్లే ఇద్దరె, భూమియల్లిద్దవె భూమియశైత్యదిందననగె శైత్యవాగిదె యంబజ్ఞానదహాగె, భగవంతనల్లినావు ఇద్దేవె యంబజ్ఞానవు ఆగలి, మత్తు అగ్న్యాదిగళ ఉష్ణత్వ శీతత్వాదిగళింద భూమి మోదలాదద్దక్కె హ్యాగె ఉష్ణత్వ శీతత్వాదిగళు ఉంటాగుతదో హాగె పరస్పర గుణగళ సంబంధవు ఆగలి యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ నచమత్థ్సానిభూతాని పశ్యమేయోగమైశ్వరమ్।
భూతభృన్నచభూతస్థో మమాత్మాభూతభావనః॥ ౫॥

టీ॥ భూతాని=ప్రాణిగళు, నచమత్స్థాని=నన్నల్లి ఇరువదల్ల (అందరె "అశబ్దం-అస్పర్శం-నదృశ్యశ్చక్షుషా" ఇత్యాది శ్రుతి స్మృతిగళింద భగవంతగె ప్రాకృతస్పర్శ ఇల్లదద్ద ప్రయుక్త ప్రాణిగళు త్వగింద్రియదింద పరమాత్మన్నముట్టితెళకొండు పరస్పర గుణగళ సంబంధవన్న హొందిద్దాగి ఇరువదల్ల) ఆదరె ప్రాణిగళిగె ఆధారనెంత కెళగెహేళి ఈగె ఆధారనల్లవెంత హేళువదు హ్యాగె అందరె హేళుత్తారె. ఐశ్వరం=ఈశ్వర సంబంధవాద, మేయోగం=నన్న సామర్థ్యవన్న, పశ్య=నోడు (అందరె నవగె అంథాశక్తి అదెనోడు) పూర్వశ్లోకదల్లి మూర్తి యంబపదదింద శరీరవదె యంత హేళలాగి ఆ శరీర నమగళ శరీరదహాగె భగవంతనకింత ప్రత్యేకవాదద్దు యంబ భ్రమవన్ను పరిహారమాడువద గోస్కర భూతాధారత్వాది తన్నలక్షణ తనదేహక్కూ అదె. ఆదప్రయుక్త తనదేహక్కూ తనగూ భేదవిల్లవెంత తిళిసుత్తారె. భూతభావనః=భూతగళన్న సృష్టిమాడువ, మమ ఆత్మ=నన్న దేహవు, భూతభృత్=నన్నహాగె భూతగళన్న ధారణమాడికొండిరుత్తదె. నచ భూతస్థః=భూతగళ ఆధారదల్లి ఇరువదిల్ల. తా॥ ననగె అధికవాద ఈశ్వరశక్తి ఇరువదరింద సర్వభూతగళన్ను ధరిసికొండిద్దరూను అవగళ స్పర్శనవగె ఇల్లదలే పరస్పర గుణగళ సంబంధవు ఇల్లదలేవే ఇరుత్తేనే. ఆదప్రయుక్తలే, భూతగళునన్నల్లి ఇద్దాగ్యూ భూతగళునన్నల్లి ఇల్లవెంత హేళిద్దు. నానుహ్యాగె సర్వభూతాధారనో సర్వభూతస్థితనో అదేప్రకార నన్న దేహవూను. ఆదరింద ననగూ నన్న దేహక్కూ భేదవిల్ల.

వి-అ॥ దేహ అచేతన వాగిద్దరె పరమచేతననాద భగవంతన స్వరూప లక్షణగళాద భూతాధారకత్వాదిగళు ఆదేహక్కెహ్యాగె కూడుత్తదె యంబ శంకాపరిహారార్థవాగి చేతన దేహ యంబ యరడర్థఉళ్ళ ఆత్మవెంబ పదవన్నే హేళిద్దారె. ఇల్లదిద్దరె "మమదేహః" యంతలు హేళబహుదు. ఈగ ఆత్మశబ్దదింద చేతనత్వవు ప్రాప్తవాగువదరింద చేతన లక్షణగళన్న హేళిద్దక్కె ఆక్షేపవిల్ల.

అ॥ భగవంత సర్వాధారనాగిద్దరూను పరస్పర గుణగళ సంబంధవాగువదిల్లవెంత హేళిద్దుకూడలారదు యంతందరె ఇదరన్న దృష్టాంతదింద తిళిసుత్తారె.

మూ॥ యథాఽఽకాశస్థితో నిత్యం వాయుస్సర్వత్రగో మహాన్।
తథా సర్వాణి భూతాని మత్స్థానీత్యుపధారయ॥ ౬॥

టీ॥ నిత్యం=నిరందరదల్యూ, ఆకాశస్థితః=ఆకాశదల్లిరువ, మహాన్=వాయుః=మహత్తాదఘాళియు, సర్వత్రగః=సర్వత్రహోగుతిద్దరూను, యథా=హ్యాగో, (అందరె అవుగళ గుణగళన్న హొందువదిల్లవో) తథా=హాగె, సర్వాణిభూతాని=సర్వప్రాణిగళు, మత్స్థానితి=నన్నల్లిరువదాగి, ఉపధారయ=తిళి. తా॥ ఆకాశదల్లి ఇద్దు సర్వత్ర సంచారమాడుత్తిరువఘాళిగె ఆ పదార్థగళ గుణగళు హ్యాగె సంబంధపడోదిల్లవో హాగె సర్వప్రాణిగళు నన్నల్లిద్దరూ పరస్పర గుణసంబంధవాగోదిల్ల. ఆదరె శీతత్వ పరిమళాదిగళు ఘాళియల్లి ఇరుతదల్లవా? అందరె ఆ శీతత్వఘాళియ సంగడబరువ నీరినగుణవే. పరిమళవూను ఘాళిసంగడబరువ పుష్పధూళియ గుణవే. హాగేవే ఉష్ణత్వవూను వాయు గుణవల్ల.

అ॥ పూర్వదల్లి హేళతేవె యంత ప్రతిజ్ఞా మాడల్పట్ట జ్ఞానవన్ను తిళిసోదక్కోసక్కర "మయాతతం" ఇత్యాదిశ్లోకదింద పరమాత్మన వ్యాప్తత్వ సర్వాధారత్వగళన్న హేళి "నచమత్స్థా,"ని ఇత్యాది యరడు శ్లోకగళింద అదరన్నఉపపాదనె మాడి ఈగమత్తూను పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట జ్ఞానవన్న తిళిసోదక్కోసక్కర పరమాత్మన ప్రళయాది కారణత్వరూప మహిమెయన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వభూతాని కౌన్తేయ ప్రకృతిం యాన్తి మామికామ్।
కల్పక్షయే పునస్తాని కల్పాదౌ విసృజామ్యహమ్॥ ౭॥

టీ॥ హే కౌంతేయ=యలో కుంతీపుత్రనాద అర్జుననే, కల్పక్షయే=ప్రళయకాలదల్లి, సర్వాణిభూతాని=జడగళిందలు సహితవాద సమస్తప్రాణిగళు, మామికాం=నన్న అధీనవాద, ప్రకృతిం=త్రిగుణాత్మకవాద ప్రకృతియన్ను, యాంతి=హొందుత్తారె, పునః=మత్తు, కల్పా

దా=కల్ప ఆరంభదల్లి, తాని=ఆ ప్రాణిగళన్న, అహం=నాను, విసృజామి=అనేకప్రకార సృష్టిమాడుత్తేనె. తా॥ యలో అర్జుననే సర్వ ప్రాణిగళిగూ ప్రకృతియల్లి లయవాదరూను ఆ ప్రకృతియూ నన్న అధీనవే. నన్న ఇచ్ఛెయింద లేవే జడగళాద తత్వగళిగె తమతమ కారణగళాద తత్వగళల్యూ, ఆ తత్వాభిమానిగళిగె "పృథివ్యాం ఋభవః" ఇత్యాది శ్రుత్యుక్తప్రకార సోత్తమ దేవతెగళల్యూ లయ ఆగుత్తదె. ఆదప్రయుక్తనానేవె చేతన అచేతన సర్వప్రపంచద సంహారకార్తను. కల్పారంభదల్లి నానేవె ప్రకృతియింద సర్వప్రపంచవన్నూ సృష్టిమాడుత్తేనె. ఆద ప్రయుక్తనానే సృష్టికర్తను ; యంత తిళియోవె జ్ఞానయంత తిళిసిద్దారె.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి ప్రకృతియింద సృష్టిమాడుత్తేనె యంత హేళదే యిద్దప్రయుక్త సాధనగళు ఇల్లదలే సృష్టిమాడుత్తానె యంబ జ్ఞానవన్న పరిహరిసువదక్కోస్కర పూర్వశ్లోకదల్లి హేళిద సృష్టియన్నేవే స్పష్టవాగి తిళిసుత్తారె.

మూ॥ ప్రకృతింస్వామవష్టభ్య విసృజామిపునఃపునః।
భూతగ్రామమిమంకృత్స్నమవశంప్రకృతేర్వశాత్ ॥ ౮॥

టీ॥ స్వాం=నన్న అధీనవాద, ప్రకృతిం=త్రిగుణాత్మకవాద ప్రకృతియన్న, అవష్టభ్య=ఉపాదానకారణవన్నాగి ఆశ్రయిసి, ప్రకృతేః వశాత్=ప్రకృతిగె అధీనవాగిరోదరింద, అవశం=తనగె అధీనవల్లదే ఇరువ, అథవా, ననగె అధీనవాద ప్రకృతిగె అధీనవాగిరువదరింద లేవే అకారశబ్దవాచ్య బ్రహ్మరూపనాద ననగె అధీనవాద, ఇమంకృత్స్నం భూతగ్రామం=ఈ సమస్తప్రాణి సమూహవన్ను, పునఃపునః=మత్తు మత్తు, విసృజామి=సృష్టిమాడుత్తేనె. తా॥ ననగె అధీనవాద త్రిగుణాత్మక ప్రకృతియన్న ఉపాదానకారణవన్నాగి ఆశ్రయిసి ఆ ప్రకృతిగూ నననగూ అధీనవాద సర్వప్రపంచవన్న ఆగిందాగ్గె నాను సృష్టి మాడుతేనె

ವಿ-ಅ॥ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇನೆ ಯಂತ ಅಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನಂದರೆ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಲೇವೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. "ಓಂ ತದನನ್ಯತ್ವಮಾರಂಭಣ ಶಬ್ದಾದಿಭ್ಯಃ ಓಂ" ೨-೧-೧೫ "ಸಾಧನಾನಾಂ ಸಾಧನತ್ವಂ" ಇತ್ಯಾದಿಸೂತ್ರ ವಚನ ಇವುಗಳಿಂದ ಈಪ್ರಮೇಯ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ನಾನುಮಾಡುವ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಹಾಯವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವಶಕ್ತಿಯೋ ಆಶಕ್ತಿಯೂನು ನನ್ನ ಅಧೀನವೇ ಯಂತ "ಸ್ವಾಂ" ಯಂಬಪದದಿಂದತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅ॥ಜೀವರಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆಕರ್ಮ ಬಂಧವದೋಹಾಗೆ ಅನೇಕವಿಧಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ನಿನಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧವದಾ ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ನಚಮಾಂತಾನಿಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಬಧ್ನಂತಿಧನಂಜಯ।
ಉದಾಸೀನವದಾಸೀನ ಮಸಕ್ತಂತೇಷುಕರ್ಮಸು॥ ೯॥

ಟೀ॥ ಧನಂಜಯ=ಯಲೋ ಅರ್ಜುನನೆ, ತೇಷುಕರ್ಮಸು=ಆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಅಸಕ್ತಂ=ಆದರಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ, ಉದಾಸೀನವತ್ ಆಸೀನಂ=ಉದಾಸೀನನಾಗ ಇರುವ, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ತಾನಿಕರ್ಮಾಣಿ=ಆಕರ್ಮಗಳು, ನನಿಬಧ್ನಂತಿ=ಬಂಧಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ತಾ॥ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸರ್ವಕರ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಆಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇರುವದರಿಂದಲು ಅಥವಾ ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವದರಿಂದಲು ಉದಾಸೀನನಹಾಗೆ ಇರುವ ನನಗೆ ಆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಂಧವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಅ॥ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ "ಪ್ರಕೃತಿಂಸ್ವಾಂ" ಯಂತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಯಂತ ಹೇಳುವದರಿಂದ "ಉದಾಸೀನವತ್" ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದಲು ನೀನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದವ ಯಂತ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸನ್ನಿಧಾನ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಕರ್ತೃತ್ವಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಯಂತಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಮಯಾಧ್ಯಕ್ಷೇಣಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ಸೂಯತೇಸಚರಾಚರಂ।
ಹೇತುನಾನೇನಕೌಂತೇಯ ಜಗದ್ವಿಪರಿವರ್ತತೇ॥ ೧೦॥

ಟೀ॥ ಅಧ್ಯಕ್ಷೇಣ=ಪ್ರಕೃತಿಮಾಡುವ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡುತಿರುವ ಅಥವಾ ಅಧಿಪತಿಯಾದ, ಮಯಾ=ನನ್ನಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿಃ=ಪ್ರಕೃತಿಯು, ಸಚರಾಚರಂ=ಜಂಗಮಸ್ಥಾವರ ಸಹಿತವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು, ಸೂಯತೇ=

సృష్టిమాడుత్తదె, హే కౌంతేయ=యలో అర్జుననె, అనేన హేతునా=ఈ కారణదింద, జగత్=జగత్తు, విపరివర్తతే=విశేషవాగి మత్తు మత్తుహుట్టుత్తదె. తా॥ ప్రకృతిమాడువ సృష్టియన్ను నోడుతిరువదరింద ప్రయోజక కర్తనాద (అందరె మ్యాలెనింతు నోడుతాయావను కార్యవన్ను నడిసుత్తానో అవనిగె ప్రయోజకకర్తనెంత హెసరు) సర్వాధిపతియాద నన్నింద ప్రేరితవాగి ప్రకృతి జగత్తన్ను సృష్టిమాడుత్తదె హీగె నన్నింద ప్రేరితవాద ప్రకృతిరూప కారణదిందలూ, ఆప్రకృతిగె ప్రయోజకకర్తనాదనన్నిందలు, ఈ జగత్తు విశేషవాగి మత్తు మత్తు ఉత్పన్నవాగుతిరుత్తదె. ఆదప్రయుక్త ప్రకృతి స్వతంత్ర కర్తృవల్ల. నానేవే సృష్ట్యాదిగళన్న ప్రకృతిద్వారా మాడువదరింద ముఖ్యవాగేవె ననగె సృష్టికర్తృత్వబరుత్తదె. ఉపచారదింద అల్ల.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకద అవతారికెయల్లి హేళిద శంకెయు "మామికాం౭ స్వాంరా అసక్తంతేషుకర్మసు౯" యంత హేళిద్దరిందలే పరిహారిసల్పట్టదె. హాగిద్దరూను తనస్వాతంత్ర్యవన్న స్పష్టవాగి తిళిసువదగోస్కర పూర్వదల్లి హేళిదసమాధానవన్న మరెమాడి ఈ సందేహవన్న మనస్సిగె తందు ఈ శ్లోకదింద పరిహారమాడిద్ధారె.

అ॥ హీగె నీను సర్వజగత్తిగె సృష్ట్యాదికర్తనాగిద్దరె కెలవరు యాకె నిన్నన్న అలక్ష్యమాడుత్తారె. హాగె అపమానమాడిదరూను అవరిగె అనర్థవాగదె ఇద్దప్రయుక్తనానే సర్వకర్తనెంత నీను హేళిద్దు యుక్తవల్ల వెంతందరె యారడుశ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ అవజానన్తిమాంమూఢా మానుషీంతనుమాశ్రితం।
పరంభావమజానన్తో మమభూతమహేశ్వరం॥ ౧౧॥

టీ॥ మానుషీంతనుం ఆశ్రితం=మనుష్యశరీరవన్న ఇవ హొందిద్ధానె యంత భ్రమవిషయనాద అథవా అజ్ఞానిగళు అలక్ష్యమాడువదరింద మనుష్యదేహద హాగె తోరువశరీరవన్ను హొందిరువ, మాం=నన్నన్ను, మూఢాః=తమోగుణప్రచురరు, భూత మహేశ్వరం=సర్వ

దా ఇద్దద్దాగియు, మహాగుణపూర్ణవాగియు పరమ వృత్తమవాగి యు ఇరువ, మమ భావం=నన్న యథార్థత్వవన్ను, అజానంతః=తిళి యదిద్దవరాగి, అవజానంతి=అలక్ష్యమాడుత్తారె (కడిమెయాదవను యంత తిళిథారె.) తా॥ **నాను** వాస్తవవాగి సర్వజగత్తిగె సృష్ట్యాది కర్తనే. ఆదరూ అజ్ఞానిగళు మనుష్య శరీరవుళ్ళవనెంత నన్నన్న భ్రమదింద తిళిదిరువదరింద శాశ్వతవాద అనంతగుణ పరిపూర్ణ వాద సర్వోత్తమవాద నన్న యథాస్థితరూపవన్ను తిళియదే ఇరువద్ద గిందలు నన్నన్న కడిమెయాదవనెంత తిళిథారె.

వి–అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి పరమాత్మనిగె మనుష్యశరీరవదె యంత హేళల్పట్టదె. ఆ మనుష్యశరీరక్కూ ఆధారక్కూ పరస్పర గుణగళ సంబంధవాగోణ ఆవశ్యకవాద ప్రయుక్త "భూతభృత్–నచభూతస్థః" యంబ వాక్యానుసార, పరస్పర గుణ గళ సంబంధవాగోదిల్లవెంత హేళిద్దు యుక్తవల్లవెంబ శంకెయు వాస్తవవాగి నసగె మనుష్యశరీరవిల్ల తామసరు భ్రమదింద నాను మనుష్యశరీరవన్ను హొందిద్దాగి తిళి థారె. అథవా ఆ అజ్ఞానిగళు అలక్ష్యమాడువ నిమిత్తదింద మనుష్యశరీరక్కె సమానవాద (అందరె వాస్తవ జ్ఞానానందాది అప్రాకృతవాద) శరీరవన్న హొంది ద్దేనె యంతఅర్థ హేళిద్దరింద పరిహారమాడల్పట్టదె:—పరమాత్మన దేహక్కూ పర మాత్మనిగూ యద్యపి అభేదవే. హాగిద్దరూ "తనుం అశ్రితం=శరీరవన్న హొంది ద్దేనె" యంత హేళిద్దు విరుద్ధయంతందరె, హ్యాగె చైత్రన దేహ చైత్రగె అధీనవో హాగె పరమాత్మన దేహపరమాత్మగె అధీనవే. అంతు తనగె అధీనవాగిరోణవెంబ గుణ నిమిత్తదిందలే ఆశరీరక్కూ పరమాత్మగూ అభేదవిద్దరూ, భేదయిద్దద్దాగి "తనుంఆశ్రితం" యంత ఉపచారదింద హేళిద్దారె. ఆదప్రయుక్త విరోధవిల్ల. "బ్రహ్మరుద్రరమాదీనాం సామ్యదృష్టిః" ఇత్యాది వచనానుసార ఇతరవిధవాద అ వమానగళన్ను తామసరు మాడుత్తారె యంత తిళియతక్కద్దు.

అ॥ పూర్వశ్లోకగల్లి నిన్నన్న అవమాన మాడువవరిగె అనర్థప్రాప్తవాగదే ఇ రోణదరింద నీను సర్వకర్తనల్ల యంత హేళిద్దరల్లి అనర్థప్రాప్తవాగదే ఇరోణవెం బోదుసిద్ధవల్ల (అందరె అనర్థప్రాప్తవాగుతదె) యంబ అభిప్రాయదింద అవమాన మాడతక్కవరిగె వుంటాగువ ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ మోఘాశా మోఘకర్మాణో మోఘజ్ఞానా విచేతసః।
రాక్షసీమాసురీంచైవ ప్రకృతిం మోహినీంశ్రితాః॥౧౨॥

టీ॥ మోఘాశాః=వ్యర్థవాద ఆశెయుళ్ళవరాగియు, మోఘ
కర్మాణః=వ్యర్థవాద యజ్ఞాదికర్మగళుళ్ళవరాగియు, మోఘజ్ఞానాః=
వ్యర్థవాద జ్ఞానవుళ్ళవరాగియు, విచేతసః=విరుద్ధ మనస్సుళ్ళవరాగి
యు, మోహినీం=బుద్ధిగెభ్రంశమాడువ, రాక్షసీం=రాక్షససంబంధవా
ద, ఆసురీం=అసురసంబంధవాద, ప్రకృతిం=స్వభావవన్న, ఆశ్రితాః=
హొందిదవరు, (మాం=నన్నన్న, అవజానంతి=అవమానమాడుత్తా
రె). తా॥ భగవద్ద్వేషిగళు అపేక్షిసువ సంపత్తు అవరిగె ప్రాప్త
వాదరూ పారత్రికఫలయావదూ అవరిగె ప్రాప్తవాగువదిల్ల. ఆద
ప్రయుక్తవే అవర అభిలాషెగళు, యజ్ఞాదికర్మగళు, జ్ఞానవున్న వ్యర్థ
గళు. అవరిగె జ్ఞాన బ్రహ్మరుద్రాదిగళల్లి భక్త్యాదిగళన్న మాడువద
రిందలు హుట్టువదిల్ల. "సర్వథాపితు" ఇత్యాది సూత్రానుసార భగ
వద్భక్తరాదయోగ్యరు యారో అవరిగేనె బ్రహ్మజ్ఞానహుట్టుత్తదె.
అంతు యావవిధవాద పురుషార్థవు భగవద్ద్వేషిగళిగె ప్రాప్తవాగు
వదిల్ల. "ద్వేషాచ్చైద్యాదయః" యంత శిశుపాలాదిగళు ద్వేషదింద
మోక్షవన్న హొంద్దిద్దారె యంబవచన ద్వేషదింద మోక్షదొరకు
త్తదె యంబ అభిప్రాయవుళ్ళద్దల్ల. నిత్యధ్యానవన్న స్తోత్రమాడువద
గోస్కరహొరటద్దు (అందరె నిరంతర ధ్యానమాడబేకు అదే అప
రోక్షజ్ఞానసాధన యంత నిత్యధ్యాన అత్యావశ్యక యంత నిత్యధ్యానవ
న్నమాత్ర స్తోత్రమాడోణవే ఆవచనద అభిప్రాయ, ద్వేషదింద యంబ
అంశ ఆవచనద అభిప్రాయదల్లి శేరిద్దల్ల, మూఢరాద ప్రయుక్త ఇవరిగె
మిథ్యాజ్ఞానవిరలి. కోపాతిశయదింద జ్వలిసోణవెంబద్వేష వుంటాగుత్త
దక్కె యేనుకారణ అందరె, అథవా ఇతరరిగె ఇల్లదే ఇరువ మూఢ్యవు
ఇవరిగెమాత్ర యావకారణదింద వుంటాగిదె అందరె ఇవరు బుద్ధి

భ్రంశకరవాద అసుర స్వభావవన్ను, రాక్షసస్వభావవన్ను హొందిద
వరాద ప్రయుక్త ఇవరిగె మౌఢ్యవు అదరింద ద్వేషవు స్వాభావికవే
యంత తిళియతక్కద్దు.

అ॥ పరమాత్మనిగె దోషగళు ఇరోప్రయుక్తలే అజ్ఞానిగళు అవమాన మాడు
త్తారె యంత యాకె ఇరబారదు అందరె వాస్తవవాగి దోషవిద్దరె దైవస్వభావ
వుళ్ళవరున్ను హీంగె అవమానమాడువరు. ఆ దేవస్వభావదవరు అవమానమాడదే
ఇద్దారె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ మహాత్మానస్తుమాంపార్థ దైవీంప్రకృతిమాశ్రితాః।
భజన్త్యనన్యమనసో జ్ఞాత్వాభూతాదిమవ్యయం॥ ౧౩॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, దైవీం=ముక్తియోగ్య జీవ
రుగళ సంబంధవాద ప్రకృతిం=స్వభావవన్ను, ఆశ్రితాః=ఆశ్రయిసి
దంథా, మహాత్మానస్తు=మహాత్మరు, భూతాదిం=సర్వభూతగళిగె కా
రణనాద, అవ్యయం=నాల్కు విధవాద నాశవు ఇల్లదే ఇద్దవనాద,
మాం=నన్నన్ను, జ్ఞాత్వా=తిళిదుకొండు, అనన్యమనసః=ఇతర విషయ
దల్లి మనస్సుఇల్లదే ఇద్దవరాగి, భజంతి=సేవిసుత్తారె. తా॥ ముక్తి
యోగ్య స్వభావవుళ్ళ మహాత్మరు సర్వకారణనాద నన్నన్ను చెందాగి
తిళకొండు ఇతర విషయదల్లి మనస్సన్ను ఇడదే నన్ననే భజిసుత్తారె.
ఆదప్రయుక్త నన్నల్లి దోషగళదెయంత తిళియబారదు. అసుర స్వ
భావదవరు మౌఢ్యదిందలు ద్వేషదిందలు నన్నన్న అవమాన మా
డుత్తారె.

వి-అ॥: "తు": యంబ శబ్దదింద యల్లరూ జీవరుగళాగిద్దరూ ఆ అసుర స్వ
భావదవరికింత: ఈ మహాత్మరిగె బహళ వ్యత్యాసవదెయంత తిళిసిద్దారె. "మహా
త్మానః=శ్రేష్ఠవాద మనస్సు వుళ్ళవరు" యంత హేళిద్దరింద నన్నల్లి దోషవిద్ద
రున్ను దైవస్వభాదవరు తిళియదె భజిసుత్తారె యంబ శంకెయన్ను పరిహరిసిద్దారె.
"అనన్యమనసః" యంత హేళిద్దరింద ఆ మహాత్మరిగె నన్న భజనె యదృచ్ఛెయింద
వుంటాదద్దల్ల. అగత్యదిందలే వుంటాదద్దు యంత తిళిసిద్దారె.

అ॥ ఆ మహాత్మరు భజనెమాడువ ప్రకారవన్ను హేళుత్తారె.

ಮೂ॥ ಸತತಂಕೀರ್ತಯನ್ತೋಮಾಂ ಯತಂತಶ್ಚದೃಢವ್ರತಾಃ ।
ನಮಸ್ಯನ್ತಶ್ಚಮಾಂಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾಉಪಾಸತೇ ॥ ೧೪ ॥

ಟೀ॥ ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಸತತಂ=ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ, ಕೀರ್ತಯಂತಃ= "ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ" ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ತನೆಮಾಡುತ್ತಾ, ಯತಂತಃ=ನನ್ನ ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಾ, ದೃಢವ್ರತಾಃ=ದೃಢವಾದ ಉಪವಾಸಾದಿ ನಿಯಮವ್ರತ ವುಳ್ಳವರಾಗಿಯು, ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾಃ=ನಿರಂತರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರಾಗಿಯು, ಅಥವಾ ನಿರಂತರ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ವುಳ್ಳವರಾಗಿಯು, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಭಕ್ತ್ಯಾ=ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ನಮಸ್ಯಂತಶ್ಚ= ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡೋವರಾಗಿಯು, ಉಪಾಸತೇ=ಉಪಾಸನಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಾ॥ ನನ್ನ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ನನ್ನ ಪೂಜಾ ಉಪವಾಸಾದಿ ವ್ರತಗಳು ನಮಸ್ಕಾರವು ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಕರ್ಮಯೋಗಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಮಹಾತ್ಮರು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಿ-ಅ॥ "ಕೀರ್ತಯಂತಃ" ಯಂಬ ಪದದಿಂದ ವಾಚಿಕ ಭಜನೆಯನ್ನು "ನಮಸ್ಯಂತಃ-ಯತಂತಃ" ಯಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಕಾಯಿಕ ಭಜನೆಯನ್ನು "ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾಃ—ನಿರಂತರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರು" ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಮಾನಸಿಕ ಭಜನೆಯನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಜನೆಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಉಪವಾಸ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಯಂತ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅ॥ ಭಜನೆ ಮಾಡುವಪ್ರಕಾರ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೇ ಮತ್ತು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ಯಜನ್ತೋಮಾಮುಪಾಸತೇ ।
ಏಕತ್ವೇನಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ಬಹುಧಾವಿಶ್ವತೋಮುಖಮ್ ॥ ೧೫ ॥

ಟೀ॥ ಅನ್ಯೇಪಿ=ಕೆಲವು ಮಹಾತ್ಮರು, ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನ=ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಯಜ್ಞದಿಂದ, ಮಾಂಯಜಂತಃ=ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಾಗಿ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ=ಸರ್ವಭಾಗದಲ್ಲೂ ಇರುವ ಸರ್ವಾವಯವ ರೂಪಗಳುಳ್ಳವನ್ನಾಗಿಯು, ಏಕತ್ವೇನ=ಒಬ್ಬನೇಯಂತಲು, ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ=ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿನಕಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನೆಂತಲು, ಬಹುಧಾ= ಶುಕ್ಲನೀಲಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ರೂಪನೆಂತಲು, ಉಪಾಸತೇ=ಉಪಾಸನಾ

ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ, ಬಹುಧಾ=ಅನೇಕಜನರು (ದೈವಮೇವಾಪರೇ 4-25 ಇತ್ಯಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ) ಉಪಾಸನಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಯಂತ ಅರ್ಥ. ಅಥವಾ "ಏಕಮೂರ್ತಿಶ್ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿ ರಥವಾಪಂಚಮೂರ್ತಿಕಃ" ಯಂತ ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ವಚನಾನುಸಾರ, ಏಕತ್ವೇನ=ಸರ್ವರೂಪನಾದ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಏಕಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ=ವಾಸುದೇವಾದಿ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಬಹುಧಾ=ನಾರಾಯಣ ವಾಸುದೇವಾದಿ ಪಂಚಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ=ಕೇಶವಾದಿ ೧೨ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಅಥವಾ, ಕೇಶವಾದಿ ೨೪ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇರುವ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸನಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಾ॥ ಕೆಲವು ಮಹಾತ್ಮರು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಯಜ್ಞದಿಂದ (ಅಂದರೆ ಶ್ರವಣ ಮನನ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳನ್ನು ತಾವು ಮಾಡೋಣ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಾ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರೋಣ) ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸನಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. "ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ" ಯಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಮುಖ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಸರ್ವಾವಯವರೂಪವೆಂತ ಅರ್ಥ. ಅಂತು ಸರ್ವಾವಯವರೂಪವುಳ್ಳ ನನ್ನನ್ನು "ಏಕತ್ವೇನ" ಇತ್ಯಾದಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಉಪಾಸನಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಂಗೆ ದೈವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು ಅನೇಕರು ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ಉಪಾಸನಾ ಮಾಡುವದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪೂರ್ಣನೇ. ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವದವರು ಮೌಢ್ಯದಿಂದಲು ದ್ವೇಷದಿಂದಲು ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅ॥ "ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ" ಯಂತ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೂಪಣಮಾಡಿ, ಈಗ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಹಂಕ್ರತುಃ ಮೊದಲು ೮ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ.

ಮೂ॥ ಅಹಂಕ್ರತುರಹಂ ಯಜ್ಞಃ ಸ್ವಧಾಹಮಹಮೌಷಧಮ್।
ಮಂತ್ರೋಽಹಮಹಮೇವಾಜ್ಯ ಮಹಮಗ್ನಿರಹಂಹುತಮ್॥೧೬॥

ಟೀ॥ ಅಹಂ=ನಾನು, ಕ್ರತುಃ=ಕ್ರತುವು, ಅಹಂ=ನಾನು, ಯಜ್ಞಃ=ಯಜ್ಞವು, ಅಹಂ=ನಾಮ, ಸ್ವಧಾ=ಸ್ವಧಾಕಾರವು, ಅಹಂ=ನಾನು, ಔಷಧಂ=

ఔషధవు, అహం=నాను, మంత్రః=మంత్రవు, అహమేవ=నానె, ఆజ్యం=తుప్ప, అహం=నాను, అగ్నిః=అగ్నియు, అహం=నాను, హుతం=హోమవు. తా॥ క్రతు అందరె దీక్షా మొదలు అవభృతస్నాన పరిగూ కర్మకలాపగళింద కూడిరువ జ్యోతిష్టోమాది యాగగళు. యజ్ఞః అందరె ఆ యాగదల్లి దేవతోద్దేశవాగి తుప్ప మొదలాద ద్రవ్యగళన్న కొడోణవెంబదు ప్రధానకర్మ. ఈ యెరడున్న యాగవాగిద్దరూ కురుపాండవ న్యాయదింద (అందరె పాండవరున్న కౌరవరాగిద్దరూ పాండుపుత్రరాగిరోణవెంబ విశేషదింద కౌరవరు పాండవరు యంత ప్రత్యేక ప్రత్యేకవాగి హేళోణ) భేదవన్న తిళకోబేకు. స్వధా అందరె పితృగళిగె తిలోదకాదిగళన్న కొడోణ. రసోహమప్సు యంత హేళిద ప్రకార పరమాత్మ ఆ క్రతు మొదలాదవుగళిగె క్రతుత్వ మొదలాద ధర్మగళిగె నియామకనాద ప్రయుక్తలు, ఆ క్రతుగళిగె అంగవాద హవిస్సు మొదలాద్దరన్న భోజనమాడో ప్రయుక్తలు నానే క్రతు ఇత్యాద అభేదవాగి హేళోణవు యంత తిళియబేకు.

అ॥ విజ్ఞానదవిషయవన్నే మత్తు హేళుత్తారె.

మూ॥ పితాహమస్యజగతో మాతాధాతాపితామహః।
వేద్యంపవిత్రమోఙ్కార ఋక్సామయజురేవచ॥ ౧౭॥

టీ॥ అస్యజగతః=ఈ జగత్తిగె, అహం=నాను, పితా=తందెయు, అహం=నాను, మాతా=తాయియు, అహం=నాను, ధాతా=పోషకను, అహం=నాను, పితామహః=పూజ్యను, అహం=నాను, వేద్యం=తిళకోబేకాదవస్తు, అహం=నాను, పవిత్రం=పరిశుద్ధను, అహం=నాను, ఓంకారః=ఓంకారను, అహం=నాను, ఋగ్=ఋగ్వేదవు, అహం=నాను, సామ=సామవేదవు, అహమేవ=నానే, యజుః=యజుర్వేదవు.

తా॥ ఈ సర్వ ప్రపంచక్కె నానే తందె, తాయియు, పోషకను పూజ్యను, నానే జ్ఞేయవాదవస్తు నానే, పరిశుద్ధను నానే, అథ

వా జ్ఞేయవాదవస్తువిగె జ్ఞేయత్వవన్ను పవిత్రవస్తువిగె పవిత్రత్వవన్ను కొడోనిమిత్తదింద జ్ఞేయ పవిత్ర యంత హేళల్పడుత్తేనె. ఓంకారాదిగళ ఓంకారత్వ ఋక్త్తగళిగె నియామకనాదప్రయుక్త ఓంకారాదిశబ్దవాచ్యను, అథవా ప్రయత్న స్వరూపనాద ప్రయుక్త క్రతు నానే, ప్రమాణసిద్ధవాగిరువ వస్తువన్న తిళిద ప్రయుక్త నానేయజ్ఞను తాపత్రయదింద కష్టపడువవరిగె ఆశ్రయనాద ప్రయుక్తనానే అవభృతను, జ్ఞానదింద రక్షకనాద ప్రయుక్త మంత్రను నానే, సర్వత్ర శ్రేష్ఠనాద ప్రయుక్తనానే ఆజ్యను, స్వతః ప్రవృత్తి ఇల్లదే ఇరువ ఈ ప్రపంచక్కె ప్రేరకనాద ప్రయుక్త నానే అగ్నియు, యజ్ఞాదిగళల్లి కరియల్పట్టవనాద ప్రయుక్త నానే హుతను, ఓం యంత కరియల్పడువదరింద నానే ఓంకారను, పూజ్యనాదప్రయుక్త నానే ఋగ్, సర్వరూపగళల్లి సమనాదప్రయుక్త నానే సామను, యాగదింద పూజ్యనాద ప్రయుక్త యజుః నానే, క్రతుమొదలాద శబ్దగళిగె "ఋగర్చ్యత్వాత్" ఇత్యాదివచనానుసార అవయవార్థగళు పరమాత్మనల్లి ఇరువదరింద ఆ పరమాత్మన నానే క్రతు ఇత్యాది అభేదవాక్యగళు కూడుత్తదె.

అ॥ విజ్ఞానవిషయవన్నే మత్తు తిళిసుత్తారె.

మూ॥ గతిర్భర్తాప్రభుస్సాక్షీ నివాసశ్శరణం సుహృత్॥
ప్రభవః ప్రలయస్థ్సానంనిధానం బీజమవ్యయం॥ ౧౮॥

టీ॥ అహం=నాను, గతిః=హొందలిక్కె అర్హనాదప్రయుక్త గతియు, అహం=నాను, భర్తా=పోషకను, అహం=నాను, ప్రభుః=స్వామియు, అహం=నాను, సాక్షీ=సర్వవన్ను సాక్షాత్తాగి నోడువదరింద సాక్షియు, అహం=నాను, నివాసః=ఆశ్రయను, అహం=నాను, శరణం=రక్షకను, అథవా ముక్తాశ్రయను, అహం=నాను, సుహృత్=అనిమిత్తబంధు, అహం=నాను, ప్రభవః=సర్వజగత్తిగూ ఉత్పత్తిక

ర్తను, అహం=నాను, ప్రళయః=సంహారకర్తనాద ప్రయుక్తప్రళయను, అహం=నాను, స్థానం=సర్వక్కె ఆధారను, అహం=నాను, నిధానం=చందాగి ధారకనాద ప్రయుక్త అథవా ప్రళయకాలదల్లూ ప్రకృత్యాదిజగత్తిగె ఆశ్రయనాద ప్రయుక్తలు, నిధానను,అహం=నాను, బీజం=బీజను, అహం=నాను, అవ్యయం=వికారవిల్లదే ఇరువవను.

తా॥ పరమాత్మనే గతి పోషక ఇత్యాదిప్రకార తిళియబేకు. సర్వప్రపంచవు ప్రళయకాలదల్లి ప్రకృతియన్న హొందుత్తదె. ఆప్రకృతి ఆప్రపంచవన్న పరమాత్మనల్లి ఇడుత్తదె. ఆదప్రయుక్త ప్రకృతి మొదలాద సర్వప్రపంచక్కె పరమాత్మనే ఆశ్రయను. హీగె హేళిద్దరింద "ప్రకృతింయాంతిభూతాని-భూతగళు ప్రకృతియన్న హొందుత్తవె" యంత హేళిద్దక్కూ విరోధవిల్ల. మొళికెయన్న బీజప్రకాశమాడువహాగె, పరమాత్మ సర్వప్రపంచవన్ను ప్రకాశమాడువదరింద బీజను. ఆదరె బీజవె మొళికెయాగి పరిణామవన్ను హొందుత్తదో హాగె పరమాత్మనే ప్రపంచవాగి ఆగువదిల్ల. ఆదప్రయుక్తలే అవ్యయ (వికారరహితను) యంతతిళియబేకు.

అ॥ మత్తు విజ్ఞాన విషయవన్నే తిళిసుత్తారె.

మూ॥ తపామ్యహమహంవర్షం నిగృహ్ణామ్యుత్సృజామిచ ।
అమృతంచైవమృత్యుశ్చ సదసచ్చాహమర్జున॥ ౧౯॥

టీ॥ హే అర్జున=యలో అర్జునవే, అహం=నాను, తపామి=సూర్యనల్లిద్దు తాపవన్ను వుంటుమాడుత్తేనె. అహం=నాను, వర్షం=(మేఘమండలదల్లిద్దు) మళెయన్ను, ఉత్సృజామి=ఉంటుమాడుత్తేనె, నిగృహ్ణామి=నిల్లిసుత్తేనె, అహం=నాను, అమృతం=ఇంద్రియగళల్లిద్దు అవరుగళ దేహవన్నధరిసి మరణవన్న పరిహార మాడోణదరింద అమృతను, అహం=నాను, మృత్యుశ్చ=ప్రళయకాల వ్యతిరిక్త కాలదల్లూ, సంహారకనాద ప్రయుక్త మృత్యువు. అహం=నాను,

సత్ =కార్యరూపవాద ప్రపంచక్కె నియామకనాద ప్రయుక్త సచ్ఛబ్దవాచ్యను. అహం=నాను, అసత్ =కారణరూప ప్రపంచక్కె నియామకనాద ప్రయుక్త అసచ్ఛబ్దవాచ్యను. అథవా శ్రేష్ఠవాద గుణపూర్ణనాదప్రయుక్త సచ్ఛబ్దవాచ్యను. శ్రేష్ఠవాద గుణవుళ్ళ ననగింత బేరె యారూ ఇల్లదిద్దప్రయుక్త అసచ్ఛబ్దవాచ్యను.

వి-అ॥ "అహంక్రతుః" ఇత్యాది నాల్కు శ్లోకగళల్లూ నానే క్రతు ఇత్యాది అభేదదిందలు తత్తన్నియామకత్వదిందలు, హేళిద్దు ఉపచారక్కోస్కరవల్ల. వాస్తవవాగియంత తిళిసువదక్కోస్కరవే "అహం" యంబ పదవన్న అనేకావర్తి హేళిద్దారె.

అ॥ "అహంక్రతుః" ఇత్యాది శ్లోకగళిగె యజ్ఞాదిగళన్న భోజనమాడువదరింద నానే క్రతుయంత ప్రథమదల్లి మాడిద వ్యాఖ్యానయుక్తవల్ల. హాగె యజ్ఞాదిగళన్న పరమాత్మ భోజనమాడువదాదరె త్రైవిద్యరుమాడువ యజ్ఞాదిగళన్న పరమాత్మనే భోజనమాడబేకాగుత్తదె. ఆగె త్రైవిద్యరిగూ భాగవతరుగళిగూ ఫలదల్లి భేదబరలిక్కిల్ల. యావ కర్మవన్న పరమాత్మను స్వీకరిసుత్తానో ఆ కర్మగళింద అవరిగె ఫల విశేషబరుత్తదష్టె? ప్రకృత త్రైవిద్యర యజ్ఞాదిగళల్లూ భాగవతర యజ్ఞాదికర్మగళల్లూ పరమాత్మస్వీకరిసోణవెంబోగు సమానవాగిద్దప్రయుక్త ఈ ఇబ్బరిగూ ఫల సమానవాగిరబేకు యంత శంకిసిదరె భాగవతరు అనుష్ఠిసువ భజనెగె, త్రైవిద్యరిగె యజ్ఞాదిగళింద వుంటాగువ ఫలక్కింత, హెచ్చు ఫలవదె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ త్రైవిద్యామాంసోమపాఃపూతపాపా యజ్ఞైరిష్ట్వాస్వర్గతింప్రార్థయన్తే । తేపుణ్యమాసాద్యసురేన్ద్రలోక మశ్నన్తిదివ్యాన్దివిదేవభోగాన్ ॥ ౨౦ ॥ తేతంభుక్త్వాస్వర్గలోకంవిశాలం క్షీణేపుణ్యే మర్త్యలోకంవిశన్తి । ఏవంత్రయీధర్మమనుప్రపన్నా గతాగతంకామకామాలభన్తే ॥ ౨౧ ॥ అనన్యాశ్చిన్తయన్తోమాం యేజనాఃపర్యుపాసతే । తేషాంనిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమంవహామ్యహమ్ ॥ ౨౨ ॥

టీ॥ త్రైవిద్యాః=ఋక్, యజుః సామవెంబ మూరు వేదగళన్నుళ్ళవరు (అందరె పరమాత్మనే సర్వోత్తమనెంత తిళదిద్దాగ్యూ,

వేదదల్లి హేళల్పట్టిరువ స్వర్గాద్యుద్దేశ్యవాద అన్యదేవతా పూజెయన్ను తిళకొండు అదే ప్రకార అనుష్ఠిసి కొనెగె పరమాత్మనల్లి సమర్పణెమాడువవరు) మాం=నన్నన్ను, యజ్ఞైః=యజ్ఞగళింద, ఇష్ట్వా=పూజిసి (కొనెగె నన్నల్లి సమర్పణెమాడి) సోమపాః=హోమమాడి ఉళిద సోమరసవన్ను పానమాడువవరాగి, పూతపాపాః=పాపగళన్న కళకొండవరాగి, స్వర్గతిం=స్వర్గమార్గవన్ను అథవా స్వర్గవెంబ ప్రాప్య స్థలవన్ను కురితు, మాం=నన్నన్ను, ప్రార్థయంతే=ప్రార్థిసుత్తారె. తే=ఆ త్రైవిద్యరు, పుణ్యం=పుణ్యదింద లభిసువ, సురేంద్రలోకం=స్వర్గలోకవన్న, ఆసాద్య=హొంది, దివి=స్వర్గలోకదల్లి, దివ్యాన్=దేవలోకదల్లి ఉత్పన్నవాద, దేవభోగాన్=దేవతెగళిగె అర్హవాద భోగగళన్న, అశ్నంతి=అనుభవిసుత్తారె. ॥ ౨౦ ॥ తే=స్వర్గాపేక్షెయింద అన్యదేవతెగళన్న పూజిసిద ఆ త్రైవిద్యరు, తంవిశాలంస్వర్గలోకం=ఆ విస్తారవాద స్వర్గలోక సుఖవన్న, భుక్త్వా=అనుభవిసి, పుణ్యేక్షీణే=పుణ్య నష్టవాగుతిరలు, మర్త్యలోకం=భూలోకవన్న, విశంతి=హొందుత్తారె. ఏవం=మత్తు పూర్వోక్తప్రకార, త్రయీధర్మం=వేదోక్త ధర్మవన్న, అనుప్రపన్నాః=అనుష్ఠిసువవరాగి, కామకామాః=భోగేచ్ఛావుళ్లవరాగి, గతాగతం=స్వర్గక్కెహోగోణ మత్తు తిరిగిబరోణ ఇవుగళన్న, లభంతే=హొందుత్తారె ॥ ౨౧ ॥ అనన్యాః=ఇతర దేవతెగళన్న ధ్యానమాడదె, మాం-చింతయంతః=నన్నన్నే ధ్యానమాడువ, యేజనాః=యావ జనరు, పర్యుపాసతే=అధికభక్తియింద ఉపాసనామాడుత్తారో, నిత్యాభియుక్తానాం=నిరంతర సర్వ స్థళగళల్లూ, అథవా సర్వేంద్రియగళిందలూ పరమాత్మన సేవెయల్లే ఉద్యుక్తరాద, తేషాం=ఆ భాగవతరుగళిగె, అహం=నాను, యోగక్షేమం=యోగక్షేమ ఈ ఎరడన్న, అథవా పూర్వప్రాప్తవల్లదే ఇరువ ఇష్టద ప్రాప్తిగె యోగవెంత హెసరు. ఇదూ మోక్షవే. ప్రాప్తవాదద్దర పరిపాలనక్కె

క్షేమవెంత హేసరు. ఆ మోక్షక్కె క్షేమవెందరె నాశవిల్లదే అనంతవా గిరోణ. అంతు అపునరావృత్తిరూపవాద మోక్షవన్ను, వహామి=కొడుత్తేనె. తా॥ త్రైవిద్యరు పరమాత్మనే సర్వోత్తమనెంత తిళిదిద్దరూ స్వర్గాది ఉద్దేశ్యవాగి యజ్ఞగళన్నుమాడి ఆ యజ్ఞగళన్ను కొనెయల్లి పరమాత్మనిగె సమర్పణెమాడి అదరింద పాపగళన్ను పరిహారమాడికొండు పరమాత్మనల్లి స్వర్గవన్ను ప్రార్థిసుత్తారె.. ఆ పరమాత్మనింద పుణ్యవిశేషదిందలు స్వర్గభోగగళన్న అనుభవిసి ఆ పుణ్య ముగియుత్తా బరలు మత్తు మనుష్యలోకవన్నే హొందుత్తారె. ఆదరె ఒందు సమయదల్లి మనుష్యలోకక్కె బారదె శాశ్వతవాగి అల్లేనింతిరుత్తారె యంబోదు ఇల్ల. మత్తు మత్తు స్వర్గక్కె హోగోణ భూలోకక్కె బరోణవే ఆగుత్తదె. భాగవతరిగో అందరె ఇతర దేవతా విషయవిల్లదె నన్నన్నే ధ్యానమాడుత్తా అతి భక్తియింద ఉపాసనా మాడువదరింద అవరిగె శాశ్వతవాద మోక్షవన్ను నానే కొడుత్తేనె. యద్యపి త్రైవిద్యరు భాగవతరు ఇబ్బరూ మాడువ కర్మాదిగళన్ను నానే భుజిసుత్తేనె. ఆదరూ అవరవర ఉద్దేశ్యవు, అనుసంధానవు, జ్ఞానవు, భక్తియు, బేరెబేరె విధవాగిరువద్దరింద తదనుసార ఆ యజ్ఞాది కర్మగళన్ను పరమాత్మ స్వీకరిసోణవు సర్వత్ర సమవల్లదె ఇరో ప్రయుక్తలు, తదనుసార అవరవరిగె అశాశ్వత స్వర్గాదిఫలవు శాశ్వత మోక్షరూప ఫలవు వుంటాగుత్తదె. అంతు ఫలదల్లి సామ్యవిల్ల.

వి-అ॥ పరమాత్మ సర్వయజ్ఞభోక్తనాదరు త్రైవిద్యరిగూ భాగవతరిగూ పరమాత్మనన్ను భజిసువ ఉపాయగళు బేరెబేరె యాదప్రయుక్త ఫలగళిగూ భేదయుక్తవె. హ్యాగందరె త్రైవిద్యరు "యోయోయాంయాం ౭-౨౧" ఇత్యాది శ్లోకగళల్లి అన్యదేవతెగళన్న పూజిసుత్తారె యంతలు "నతుమామభిజానంతి" యంబ శ్లోకదల్లి తత్వజ్ఞాన హెచ్చాగిల్ల ఆదప్రయుక్త భక్తియూ హెచ్చాగిల్ల యంతలు "స్వర్గతిం ప్రార్థయంతె ౯-౨౦ ; కామకామా ౯-౨౧" ఇత్యాది శ్లోకగళల్లి అన్య ఫలాపేక్షె ఇధెయంతలూ "మామిష్ట్వా ౯-౨౦" మామేవయజంత యంబ శ్లోకగ

ళల్లి కొనెగె దేవరల్లి సమర్పణెమాడుత్తారె యంతలు హేళల్పట్టదె. భాగవతరాదరో ఇదక్కె వ్యత్యాసవాగి "అనన్యాః—౨౨" యంబపదదింద ఇతర దేవతెగళన్ను పూజిసువదిల్ల యంతలు. పర్యుపాసతె యంబదరల్లి పరియంబ విశేషణదింద అధిక భక్తియింద ఉపాసనామాడుత్తారె యంతలూ చింతయంతో మాం యంబ పదగళింద అన్య ఫలాపేక్షె మాడువదిల్లవెంతలూ నిత్యాభియుక్తానాం యంబపదదింద సర్వదా ఆ పరమాత్మన స్మరణెయన్ను ఉద్దేశవన్నూ మాడుత్తారెంతలూ హేళల్పట్టదె. ఆదప్రయుక్త ఈ ఇబ్బరు విష్ణుభక్తరాగిద్దరూ ఇవరిబ్బరకర్మగళన్న దేవరు భుజిసిదరూ ఫలగళిగె కారణగళాద ఉపాయగళు బేరెబేరేయాగిద్ద ప్రయుక్తఫలగళూ బేరెబేరె యాగియే ఇరుత్తవె.

అ॥ భాగవతరకింత అన్యదేవతాయాజిగళిగె ఫలవుబేరె యాగియే ఇరుత్తదె యంబువదక్కె కారణవన్ను తిళిసికొడుత్తా హేళుత్తారె.

మూ॥ యేప్యన్యదేవతాభక్తాయజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః।
తేపిమామేవకౌన్తేయ యజన్త్యవిధిపూర్వకం॥ ౨౩॥

టీ॥ హే కౌంతేయ=యలో అర్జుననే, అన్యదేవతాభక్తాః= ఇతరదేవతెగళ భక్తరాద, యేపి=యావజనరు, శ్రద్ధయా అన్వితాః= శ్రద్ధెయింద కూడిదవరాగి, అన్యదేవతాః=ఇతరదేవతెగళన్న, యజంతే= పూజిసుత్తారో (అందరె తదుద్దేశవాగి హవిస్సుగళన్న కొడుత్తారో) తేపి=అవరున్నూ, అవిధిపూర్వకం=విధిపూర్వకవల్లదె, మామేవ=నన్న న్నే, యజంతి=పూజిసుత్తారె. తా॥ ఇతరదేవతాభక్తరు ఇతరదేవ తెగళన్న శ్రద్ధెయింద పూజిసిదాగ్యూ నన్నన్నే విధిపూర్వకవల్లదె పూజిసుత్తారె. (అందరె నన్నఉద్దేశవాగే మాడబేకాగిరలు ఇదరన్నబిట్టు అన్యోద్దేశదిందమాడి ఆకర్మగళన్న కొనిగె నన్నల్లి సమర్పణమాడోణ) ఆదప్రయుక్తి ఇవరిగె భాగవతర ఫలగళిగింత ఫలగళల్లి వ్యత్యాస యుక్తవె.

అ॥ ఆత్రైవిద్యరు మాడువయజ్ఞవన్నూ పరమాత్మనే భుజిసుత్తానాద ప్రయుక్త ఆ యజ్ఞాదికర్మగళు విధిపూర్వకవల్లద్దు యంబువదు హ్యాంగె అందరె అదక్కె కారణవన్ను హేళుత్తారె.

ಮೂ॥ ಅಹಂಹಿಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂಭೋಕ್ತಾಚಪ್ರಭುರೇವಚ ।
ನತುಮಾಮಭಿಜಾನನ್ತಿತತ್ತ್ವೇನಾತಶ್ಚ್ಯವನ್ತಿತೇ॥ ೨೪॥

ಟೀ॥ ಅಹಂ=ನಾನು, ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ=ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ, ಭೋಕ್ತಾ=ಭುಜಿಸುವವನು, ಪ್ರಭುರೇವಚ=ಪ್ರವರ್ತಕನು, ಉದ್ದೇಶ್ಯನು, ಹಿ=ಯಾವಕಾರಣದಿಂದ, ತೇ=ಆ ತ್ರೈವಿದ್ಯರು, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನ, ತತ್ತ್ವೇನ=ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ, ನಾಭಿಜಾನಂತಿ=ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೋ, ಅತಃ=ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ, ಚ್ಯವಂತಿ=ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಜರುಗುತ್ತಾರೆ, ಮನುಷ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಾ॥ ನಾನೆ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಭೋಕ್ತನು ಪ್ರವರ್ತಕನು ಉದ್ದೇಶ್ಯನು. ಇಂಥಾ ನನ್ನನ್ನು ಆತ್ರೈವಿದ್ಯರು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ(ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂತ ತಿಳದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಗೂ ಉದ್ದೇಶ್ಯನು ಯಂತಲು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಿವಾರರು ಯೆಂತಲು ಛಂದಾಗಿ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ) ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೆ ಆ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದಿದ್ದದು. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತಲೆ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಅಶಾಶ್ವತ ಫಲಗಳನ್ನೆಹೊಂದಿ ತಿರಿಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಅ॥ ಫಲಭೇದವನ್ನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯಾನ್ತಿದೇವವ್ರತಾದೇವಾನ್ ಪಿತ್ರೂನ್‌ಯಾನ್ತಿಪಿತೃವ್ರತಾಃ ।
ಭೂತಾನಿಯಾನ್ತಿಭೂತೇಜ್ಯಾಯಾನ್ತಿಮದ್ಯಾಜಿನೋಪಿಮಾಮ್॥ ೨೫

ಟೀ॥ ದೇವವ್ರತಾಃ=ದೇವತೋದ್ದೇಶ ವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನ ಮಾಡುವವರು, ದೇವಾನ್=ದೇವತೆಗಳನ್ನ, ಯಾಂತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪಿತೃವ್ರತಾಃ=ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನ ಮಾಡುವವರು, ಪಿತೄನ್=ಪಿತೃಗಳನ್ನ, ಯಾಂತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ, ಭೂತೇಜ್ಯಾಃ=ಭೂತಗಳನ್ನ ಪೂಜಿಸುವವರು, ಭೂತಾನಿ=ಭೂತಗಳನ್ನ, ಯಾಂತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಮದ್ಯಾಜಿನಃ=ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು, ಮಾಮಪಿ=ನನ್ನನ್ನು, ಯಾಂತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ತಾ॥ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸಪ್ತಮಾತೃಕಾದಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೆ ಆದೇವತೆಗಳ ಪಿತೃ

గళ భూతగళ ప్రాప్తియే ఆగుత్తదె. నన్నన్ను పూజిసువవరిగె నన్న ప్రాప్తియాగుత్తదె హీగె ఫలభేదవదె. ఆదరె యల్లాఫలవు సమానవల్ల. ఇతరప్రాప్తియాదరె అశాశ్వతఫల. నన్న ప్రాప్తియాదరె శాశ్వతఫల. ఆ అశాశ్వతలోకాదిగళిగె హోగబేకెంత మత్పూజకరిగె తోరిదరె అల్లిన్న హోగిబరలిక్కె ఇవరింద సాధ్య. ఇతరదేవతాది పూజకరిగె నన్న లోకక్కె బరలిక్కె సర్వాత్మనా సాధ్యవల్ల. ఆదప్రయుక్త అదు ఒందు ఫల. ఇదు ఒందు ఫల. ఆద్దరింద యరడూ సమానవే యంత శంకిసలు అవకాశవిల్ల.

అ॥ ఇతర దేవతెగళ భజనెగె ఫల స్వల్పవాగిద్దరూ మాడోణ సులభవాద ప్రయుక్త అదేమాడతక్కద్దు. నీను అపార మహిమె ఉళ్ళవనాద ప్రయుక్త నిన్న భజనెయన్ను దుర్బలరు మాడువదక్కె సాధ్యవల్ల యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ పత్రంపుష్పం ఫలంతోయం యోమేభక్త్యాప్రయచ్ఛతి।
తదహంభక్త్యుపహృత మశ్నామిప్రయతాత్మనః॥ ౨౬॥

టీ॥ యః=యావను, భక్త్యా=భక్తియింద, పత్రం=పత్రవన్ను, పుష్పం=పుష్పవన్ను, ఫలం=ఫలవన్ను, తోయం=ఉదకవన్ను, ప్రయచ్ఛతి=కొడుత్తానో, ప్రయతాత్మనః=అత్యంత విరక్తవాద మనస్సు ఉళ్ళ ఆ పురుషన, భక్త్యుపహృతం=భక్తియింద కొడల్పట్ట, తత్=ఆపత్రపుష్పాదిగళన్న, అశ్నామి=భోజనమాడుత్తేనె. తా॥ యావ పురుషను విశేషవాగి ప్రీతికరవాద పత్రపుష్పాదిగళు సులభవల్లదిద్దరె నిషిద్ధగళల్లదె ఇరువ పత్రపుష్పాదిగళన్నాదరు భక్తియింద సమర్పిసుత్తానో విషయవిరక్తనాద ఆపురుషను సమర్పిసిరువ పత్రపుష్పాదిగళన్న నాను స్వీకరిసుత్తేనె. నన్న భజనెగోస్కర ద్రవ్యాదిగళ సంపాదనెయింద శ్రమపడబేకాద్దిల్ల. ద్రవ్యాదిగళు అత్యావశ్యకవల్ల పత్రపుష్పాదిగళిద్దరూ సాకు. భక్తియే ముఖ్య అదరింద లే నాను సంతుష్ట నా

ಗುತ್ತೇನೆ. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ನನ್ನ ಭಜನೆಯು ಪರಮಸುಲಭವು ಇದವೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಅ॥ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿತವಾದರೆ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ನೀನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು ಯಂತ ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯತ್ಕರೋಷಿಯದಶ್ನಾಸಿ ಯಜ್ಜುಹೋಷಿದದಾಸಿಯತ್ ।
ಯತ್ತಪಸ್ಯಸಿಕೌಂತೇಯತತ್ಕುರುಷ್ವಮದರ್ಪಣಂ॥ ೨೭॥

ಟೀ॥ ಯತ್=ಯಾವಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ಕರೋಷಿ=ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ, ಯತ್=ಯಾವದರನ್ನು, ಅಶ್ನಾಸಿ=ಭೋಜನಮಾಡುತ್ತೀಯೋ, ಯತ್=ಯಾವದನ್ನು, ಜುಹೋಷಿ=ಹೋಮಮಾಡುತ್ತೀಯೋ, ಯತ್=ಯಾವದನ್ನು, ದದಾಸಿ=ಕೊಡುತ್ತೀಯೋ, ಯತ್=ಯಾವತಪಸ್ಸನ್ನು, ತಪಸ್ಯಸಿ=ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತೀಯೋ, ತತ್=ಅದರನ್ನು, ಹೇ ಕೌಂತೇಯ=ಯಲೋ ಅರ್ಜುನನೆ, ಮದರ್ಪಣಂ=ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು, ಕುರುಷ್ವ=ಮಾಡು. ತಾ॥ ಯಲೋ ಅರ್ಜುನನೆ ನೀನು ತಪಸ್ಸು ಹೋಮ ದಾನ ಭೋಜನವಾದರು ಯಾವಕರ್ಮಗಳನ್ನಾದರು ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತನು ಅವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ ಇದೂ ಭಗವತ್ಪೂಜಾರೂಪವೇ ಯಂತ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದಲು ಆಕರ್ಮವನ್ನು ಭಗವದುದ್ದೇಶವಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಆತಪಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ್ದರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನಾದ ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತೇನೆ. ಆ ತಪಸ್ಸು ಮೊದಲಾದದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ನೀನು ನ್ನು ವಿಹಿತ ಯಾವಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸು.

ಅ॥ ನಿನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವದರಿಂದ ಯೇನುಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ ಅದರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಶುಭಾಶುಭಫಲೈರೇವಂ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇಕರ್ಮಬಂಧನೈಃ।
ಸನ್ಯಾಸಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ವಿಮುಕ್ತೋಮಾಮುಪೈಷ್ಯಸಿ ೨೮॥

మూ॥ ఏవం=హీగె నన్నల్లి సమర్పణెమాడిద్దాదరె, శుభాశుభ ఫలైః=శుభవు అశుభగళాద ఫలగళుళ్ళ, కర్మబంధనైః=కర్మబంధగళింద, మోక్ష్యసే=ముక్తనాగుత్తి. సన్న్యాసయోగయుక్తాత్మా=ఫలాపేక్షెయిల్లదిరోణ, కర్మానుష్ఠాన ఈ యెరడుగళింద కూడిదవనాగి, విముక్తః=అనాది అవిద్యాకామకర్మగళింద ముక్తనాగి, మాం=నన్నన్ను, ఉపేష్యసి=హొందహోగుత్తి. తా॥ ఫలగళల్లి అపేక్షెయిల్లదె విహిత తపాదియావ కర్మగళన్నాదరూ అనుష్టిసి అవుగళన్న భగవంతనాద నన్నల్లి సమర్పిసిదరె నాను సంతుష్టనాగి నినగె శుభాశుభ ఫలగళన్న కొడువదాగియు ప్రవాహరూపదింద అనాదియాగియు ఇరువ కర్మబంధగళన్న పరిహారమాడిసి అవిద్యాదిగళన్న బిడిసి మోక్షవన్న కొడుత్తేనె. ఆగ్గ నన్నన్న హొందుత్తి. ఆదప్రయుక్త నినగె సమర్పణె మాడతక్కద్దు.

అ॥ "భక్త్యపహృతమశ్నామి" యంత హేళిద్దరింద నీను భక్తరిగె ప్రియను. ఆదరె ద్వేషిగళిగె అప్రియనాగియూ ఇరబేకు. అంతు భక్తరల్లి స్నేహ, ద్వేషిగళల్లి ద్వేషవు, నినగె ఇరుత్తదె. రాజాదిగళు స్వల్ప ఇష్టనాదవనిగె హెచ్చు సుఖవన్న స్వల్ప ఇష్టనల్లదె ఇద్దవనిగె హెచ్చు దుఃఖవన్న హ్యాగె ఒందు సమయదల్లి కొడుత్తారో ఆ ప్రకార నీనున్న స్వల్ప భక్తరిగె హెచ్చు సుఖవన్న, స్వల్ప ద్వేషిగళిగె హెచ్చు దుఃఖవన్నా ఒందు సమయదల్లి కొడువి. హీగాదరె నినగె వైషమ్యవు (పక్షపాతవు) నైర్ఘృణ్యవు (దయయిల్లదే ఇరోణవు) బరుత్తదె యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ సమోహంసర్వభూతేషు నమే ద్వేష్యోస్తినప్రియః।
యేభజంతితుమాంభక్త్యా మయితే తేషుచాప్యహం॥౨౯॥

టీ॥ అహం=నాను, సర్వభూతేషు=సకల ప్రాణిగళల్లి, సమః=సమను, మే=ననగె, ద్వేష్యః=అవన ద్వేషదకింత హెచ్చాగి నన్న ద్వేషక్కె విషయను, నాస్తి=ఇల్ల, ప్రియః=అవన భక్తిగింతలు హె

చ్చాగి నన్న స్నేహక్కె విషయను, నాస్తి=ఇల్ల, యే=యావ జనరు, భక్త్యా=భక్తియింద, మాం=నన్నన్ను, భజంతి=సేవిసుత్తారో, తే= అవరుగళు, మయి=నన్నల్లి (అందరె నన్న అధీనరు యంబ జ్ఞానవుళ్ళ వరాగి) భవంతి=ఆగుత్తారె. తేషుచ=అవరుగళల్ల్యూ, అహమపి= నానున్న అవర భక్తిగె వశనాగి, భవామి=ఆగుత్తేనె. అథవా, సర్వభూతేషు=సర్వ ప్రాణిగళల్లి (భక్తః=భక్తను) మే=ననగె, ద్వే ష్యః= ద్వేషక్కె విషయనాగి, న=ఇరువదిల్ల. (అభక్తః=అభక్తను) ప్రియః=ఇష్టనాగి, న=ఇరువదిల్ల. అతః=ఆదప్రయుక్తవే, అహం= నాను, సమః=సమను, యే=యారు, మాం=నన్నన్ను, భక్త్యా=భక్తి యింద,భజంతి=భజిసుత్తారో,యే=యారు, మయి=నన్నల్లి, (వర్తంతే= ప్రీతియింద ఇరుత్తారో)అహమపి=నానున్న,తేషు=అవరుగళల్లి,(వర్తే= ప్రీతియిందిరుత్తేనె). తా॥యావ జనరు భక్తియన్నాదరు అథవా ద్వేష వన్నాదరు యెష్టుమాత్రమాడుత్తారో అదక్కెసరియాగి నానున్న అవ రుగళల్లి ప్రీతియన్న ద్వేషవన్నా మాడుత్తేనె. అవర భక్తిద్వేషగళ గింత హెచ్చాద ప్రీతియన్నాదరు ద్వేషవన్నాదరు మాడువదిల్ల. ఆద ప్రయుక్తలే ననగె సమ యంత హెసరు. యారు యారు యావ అపరాధాదిగళన్న మాడిరుత్తారో అదరన్ననుసరిసి శిక్షిసువవరన్న పక్షపాతిగళు యంత హేళబారదష్టె? హ్యాగె యమదేవరు జనరుగళ పాపానుసార శిక్షిసుత్తారో అవరిగె సమవర్తి (అందరె సమవాగి నడెయతక్కవరు) యంత హెసరు ఇదెయో, ఇదే ప్రకార నానున్న సమను. యారు భక్తియింద భజిసుత్తా నన్న అధీనరెంబ జ్ఞాన వుళ్ళవరాగి ఇరుత్తారో అవరిగె భక్తిగె అధీననాగిరుత్తేనె. అథవా, యావను భక్తనో అవను ననగె ద్వేషవిషయనాగువదిల్ల. యావ అభ క్తనో అనను ప్రీతివిషయనాగువదిల్ల. హీగె భక్తనల్లి ద్వేషమా డదె ఇరోణవు అభక్తనల్లి ప్రీతిమాడదె ఇరోణవే సమత్వ. ఈ సమ

త్వ నన్నల్లిరుత్తదె. అవరవర భక్త్యనుసారవే అవరవరిగె ఫలవన్ను కొడుత్తేనె.

అ॥ భక్తియన్ను శ్లాఘిసుత్తారె.

మూ॥ అపిచేత్సుదురాచారో భజతేమామనన్యభాక్ ।
సాధురేవసమంతవ్యః సమ్యగ్వ్యవసితోహిసః ॥ 30॥

టీ॥ సుదురాచారోపి=దుష్ట ఆచారవుళ్ళవనాదరును (యఃకశ్చిత్=దేవాంశనాదరూ, ఋషి మొదలాదవనాదరూ యావనాదరొబ్బను) అనన్యభాక్=స్వతంత్రవాగి ఇతరరన్న భజిసదె, మాం=నన్నన్ను, భజతే=భజిసుత్తానో, సః=అవను, సాధురేవ=సాధుయంతలేవె, మంతవ్యః=తిళియబేకాదవను, హి=యావ కారణదింద, సః=అంథా పురుషను, సమ్యగ్వ్యవసితః=ఛందాగి ఉత్పన్నవాద భగవత్తత్వ నిశ్చయ జ్ఞానవుళ్ళవనో. తా॥ సూర్య చంద్రాది దేవాంశరాగియు అథవా ఋషి మొదలాదవరాదరు ఒందు సమయదల్లి తమ యోగ్యతెగింతలు హెచ్చాగిమాడిద్ద పుణ్యవన్న కళకొంబోదక్కోస్కర దైవాయత్తవాగి అత్యంత దురాచారవన్ను మాడిదరూ ఇతర దేవతెగళన్న భజిసదె నన్నన్నే భజిసువదరింద అవరన్న సాధుయంతలే తిళియబేకు. అంథా సూర్య చంద్రాది దేవాంశరిగె పూర్వదల్లే తత్వ జ్ఞాన నిశ్చయ వుంటాగిరుత్తదష్టె? అంతు ఈ దేవాంశరూ ఋష్యాదిగళున్న దురాచార మాడిదరూ అవర భక్తియిందలే అవరిగె అసాధుత్వ బరోదిల్ల. సాధుత్వవే ఇరుత్తదె. ఆదప్రయుక్త భక్తి బహళ శ్రేష్టవు.

అ॥ అంథా దురాచారనిగె భగవత్తత్వజ్ఞాన ఛందాగి ఇద్దాగ్యూ అవనన్న సాధుయంత యాకె హేళబేకెందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ క్షిప్రంభవతిధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాంతింనిగచ్ఛతి ।
కౌంతేయప్రతిజానీహి నమేభక్తఃప్రణశ్యతి॥ 31।

టీ॥ (సః=అంథావను) క్షిప్రం=శీఘ్ర, ధర్మాత్మా=ధర్మదల్లి మనస్సు ఉళ్ళవనాగి, భవతి=ఆగుత్తానె. శశ్వచ్ఛాంతిం=శాశ్వత మోక్షవన్ను, నిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె. హే కౌంతేయ=ఎలో అర్జుననే, మే=నన్న, భక్తః=భక్తను, నప్రణశ్యతి=నరకాదిగళన్న హొందువదిల్ల యంత, ప్రతిజానీహి=తిళి. తా॥ ఎలో అర్జునా నన్న భక్తను ఒందు సమయ దురాచారనాగిద్దరూ చందాగి భగవత్తత్వజ్ఞాన ఇరువదరింద శీఘ్రదల్లే ధర్మదల్లి ప్రవర్తిసుత్తానె. అదరింద శాశ్వత మోక్షవన్ను హొందుత్తానె. నరకాదిగళన్న హొందువదిల్ల. ఇదరన్న ఛందాగి తిళి. ఆదప్రయుక్త భక్తియు సాధనగళల్లి పరమ శ్రేష్ఠవు. హీగె దురాచారరాగిద్దరూ శీఘ్ర ధర్మబుద్ధి మోక్షాదిగళు యల్లరిగూ బరువదిల్ల. దేవతెగళిగె దేవాంశరిగె ఋష్యాదిగళిగె బరుత్తదె యంత తిళియబేకు.

అ॥ కైముత్య న్యాయదిందలూ భక్తియ మహిమెయన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ మాంహిపార్థవ్యపాశ్రిత్య యేపిస్యుఃపాపయోనయః।
స్త్రియోవైశ్యాస్తథాశూద్రాస్తేపియాంతిపరాంగతిం॥3౨॥

టీ॥ హేపార్థ=యలో అర్జుననే, యేపి=యారు, స్త్రియః=స్త్రీరుగళాగియు, వైశ్యాః=వైశ్యరాగియు, తథా=హాగెయే, శూద్రాః=శూద్రరాగియు, పాపయోనయః=పాప కారణదింద జన్మ వుళ్ళవరాగిద్దరూ, మాం=నన్నన్న, వ్యపాశ్రిత్య=ఆశ్రయిసి, స్యుః=ఇరుత్తారో, తేపి=అవరును, పరాంగతిం=శ్రేష్టవాద గతియన్ను, యాంతి=హొందుత్తారె. తా॥ స్వతః ఉత్తమజాతి ఉళ్ళవరాగిద్దరు పాపనిమిత్తదింద హ్యాంగ_స్వతః పురుషనాగిద్దరు సుద్యుమ్నరాజగె స్త్రీత్వవు (భాగవత ౯_౧) విదురగె శూద్రత్వవో హాంగె నీచజన్మగళుళ్ళవరాగిద్దరు నన్నల్లె విశేషభక్తి మాడుత్తిరుత్తారో అంథావరూను నన్న అత్యర్థప్రసాదదిం

ద మోక్షవన్ను హొందుత్తారె. అంతు హీగె నీచజన్మ హొందిద వరిగూ మోక్ష భక్తియిందలె బందరె భక్తి శ్రేష్ఠవెంత యేను హేళతక్కద్దు.

అ॥ ఆ కైముత్యన్యాయవన్నె తిళిసుత్తారె.

మూ॥ కింపునః బ్రాహ్మణాః పుణ్యాభక్తారాజఋషయ స్తథా।
అనిత్యమసుఖం లోకమిమం ప్రాప్యభజస్వమాం॥ 33॥

టీ॥ పుణ్యాః=పుణ్యదింద ఉంటాగువ, బ్రాహ్మణాః=(శూద్రాది హీనజాతి ఉళ్ళవరాగిద్దరూను పుణ్యవిశేషదింద) బ్రాహ్మణత్వవన్న హొందిదవరాద, తథా=హాంగెవె, రాజర్షయః=రాజత్వవన్ను ఋషిత్వవన్ను హొందిదవరాద, భక్తాః=భక్తరు (పరాంగతింయాంతి=మోక్షవన్ను హొందుత్తారె) కింపునః=స్వభావదిందలె స్త్రీ వైశ్యాదిగళాదవరు మోక్షవన్న హొందుత్తారె యంత హేళతక్కద్దేనదె, (అతః=భక్తిసాధనగళల్లి శ్రేష్ఠవాద ప్రయుక్త) అనిత్యం=అశాశ్వతవాద, అసుఖం=సుఖయిల్లదిద్దద్దాద, ఇమం=ఈ భక్త్యాదిగళిగె సాధనవాద, లోకం=దేహవన్ను, అథవా భూలోకవన్ను, ప్రాప్య=హొంది, మాం=నన్నన్ను, భజస్వ=భజిసు. తా॥ స్వతః శూద్రాది హీనజాతి ఉళ్ళవరాగిద్దరూ పుణ్యవిశేషదింద బ్రాహ్మణత్వ రాజత్వ ఋషిత్వాదిగళన్న హొందిదవరూను మోక్షవన్ను హొందుతిరువాగ స్వభావదిందలె ఆ స్త్రీవైశ్యాదిజాతి ఉళ్ళవరు భక్తియింద భజిసుత్తా మోక్ష హొందుత్తారెంతయేను హేళతక్కద్దు. అంతు హీనజాతిగళిగె ఉత్తమజాతిబందిద్దాగ్యూ ఉత్తమజాతిగళిగె హీనజాతి బందాగ్యూను భక్తి ఉళ్ళవరాగిద్దరె మోక్షబరుత్తిరువాగ ఆ ఆ జాతిగళల్లి స్వభావదిందలె ఇరువ భక్తరిగె మోక్షబరుత్తద యంబోదు సిద్ధవె ఇదే కైముత్యన్యాయ.

వి_అ॥ పాపాదినిమిత్తవిశేషదింద స్త్రీగళాదవరు వైశ్యరాదవరు యంత హేళువాగ ఇవరగళమధ్యదల్లి నిమిత్తవిశేషదింద పురుషరాదవరన్ను యాకె శేరిసలిల్ల యందరె "నస్త్రీయోయాంతి పుంస్త్వంతుస్వభావాదేవయాస్త్రియః" యంబ వచనానుసార స్వభావదింద పురుషరాదవరు నిమిత్తవిశేషదింద హ్యాంగ స్త్రీయరుగళాగుత్తారో హాగె స్వభావదింద యారుస్త్రీగళో అవరు యావనిమిత్తవిశేషదిందలూ పురుషరాగోణవె ఇల్లవెంత "స్త్రీణాంనైవహిపుస్త్వంస్యాత్ బలవత్కారక్షైరపి" యంబ వచనదిందలూ సిద్ధవాదప్రయుక్త నైమిత్తిక పురుషరె ఇల్లదిద్దరిందలె హేళలిల్ల యంత తిళియబేకు.

అ॥ పరమాత్మన్న భజిసువ ప్రకారవన్న తిళిసుత్తా భజనెయ ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ మన్మనాభవమద్భక్తో మద్యాజీమాంనమస్కురు।
మామేవైష్యసియుంక్త్వైవమాత్మానంమత్పరాయణః॥ ౩౪॥

టీ॥ మన్మనాః=నన్నల్లెమనస్సు ఉళ్ళవనాగియు, మద్భక్తః=నన్నల్లిభక్తి ఉళ్ళవనాగియు,మద్యాజీ=నన్న ప్రీతిగాగి యాగమాడోవనాగియు,భవ=ఆగు, మాం=నన్నన్ను,నమస్కురు=నమస్కారమాడు,ఏవం=ఈప్రకార, మత్పరాయణః=నన్నన్నెముఖ్యవిషయవాగి ఉళ్ళవనాగి, ఆత్మానం=మనస్సన్న,మయి=నన్నల్లి, యుంక్త్వా= శేరిసి, మామేవ=నన్నన్నె,ఏష్యసి=హొందుత్తి. తా॥ ననగె నమస్కార, నన్న ప్రీతిగాగి యాగగళు, నన్నల్లి భక్తి మనస్సుమాడోణవె నన్న భజనె. ఇంథా భజనె మాడిదరె నినగె నన్న ప్రాప్తిరూప మహాపురుషార్థ మోక్ష ఫల ప్రాప్తవాగుతదె. అంతు భక్తి ఆవశ్యకవు.

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే రాజగుహ్య
యోగోనామ నవమోఽధ్యాయః॥

అథ దశమోధ్యాయః

అ॥ ఆరనె అధ్యాయదల్లి ధ్యానయోగ హేళల్పట్టదె. ౯నె అధ్యాయదకొనెయల్లి "మన్మనా" ఇత్యాది వాక్యగళింద ఆ ధ్యానయోగవన్న జ్ఞాపకపడిశిద్ధారె. ఈ ధ్యానక్కె అర్హవాద వస్తువన్న తిళిశికొట్టరె ధ్యానమాడలిక్కె సాధ్యవాద ప్రయుక్త ఈ అధ్యాయదల్లి ముందె "హంత తే కథయిష్యామి ౧౯" ఇత్యాదిశ్లోకగళింద విభూతిరూపగళన్న బహళవాగి హేళోవరాగి మొదలు బుద్ధ్యాదిగళన్ను మహర్షి మొదలాదవరన్ను విశేష సామర్థ్య ఉళ్ళవరన్నాగి సృష్టిమాడిద్ధానె. పరమాత్మ యంబ విశేష కారణత్వవన్న తిళిశికోడుత్తారె. యద్యపి "భోక్తారం యజ్ఞతపసాం". ఇత్యాది శ్లోకగళింద ౭నె అధ్యాయాదిగళల్లి ధ్యేయవాదవస్తు హేళల్పట్టదె. ఆదరూ ఉత్తమాధికారిగళు పరమాత్మన విభూతిరూపగళన్న ఉపాసనా మాడబేకెంత ఆ విభూతిరూపగళన్న ఈ అధ్యాయదల్లి మత్తు హేళుత్తారె. ఈ విశేషకారణత్వవన్నూ ఉత్తమాధికారిగళు ఉపాసనా మాడతక్కద్దు యంత అదరన్నూ ఇల్లి హేళుత్తారె. "రసోహమప్సు కౌంతేయ—అహం క్రతుః" ఇత్యాదిశ్లోకగళిందలు విభూతిరూపగళూ హేళల్పట్టదష్టె? అందరె వాస్తవవె ఈ అధ్యాయదల్లి విస్తారవాగి హేళుత్తారె యంతలె ఈ అధ్యాయక్కె విభూతిరూపాధ్యాయవెంత హెసరు. విశేష కారణత్వ మొదలాద అనేక విషయగళన్నూ ఈ అధ్యాయదల్లి హేళిద్ధాగ్యూ విభూతిరూపగళన్నె హెచ్చాగి హేళువదరింద ఒందె అధ్యాయవెంతలు తిళియతక్కద్దు. విభూతిశబ్దక్కె అర్థ ముందె తిళిసల్పడుత్తదె. ఈ విషయగళన్న శ్రవణమాడలిక్కె యోగ్యతా అర్జుననగె అతిశయవాగిదె యంత తిళిసువదక్కె ఆ అర్జుననగె విశేషణగళన్న హేళుత్తా అర్జుననగె సంభోధనమాడికరదు హేళుత్తానె యంత ప్రతిజ్ఞా మాడుత్తారె.

శ్రీభగవానువాచ.

మూ॥ భూయఏవమహాబాహో శృణుమేపరమంవచః ।
యత్తేఽహంప్రీయమాణాయ వక్ష్యామిహితకామ్యయా॥౧॥

టీ॥ హే మహాబాహో=యలో మహా బాహుశాలియాద అర్జుననె, మే=నన్న, పరమంవచః=మాహాత్మ్య హేళువ శ్రేష్ఠవాద వాక్యవన్ను, భూయఏవ=మత్తూను, శృణుష్వ=కేళు, యత్=యావవాక్య

వన్ను, అహం=నాను, ప్రీయమాణాయ=ననవాక్యవన్న కేళి సంతోషపడువ, తే=నినగోస్కర, హితకామ్యయా=హితవాగలి యంబ ఇచ్ఛెయింద, వక్ష్యామి=హేళహోగుత్తేనె. తా॥ యలో అర్జుననే నీను నన్నవాక్యగళన్న కేళి సంతోషపడుత్తి. ఆదప్రయుక్తవే నినగె శ్రవణమాడలు యోగ్యతా అతిశయవాగిధె. ఇంథా నినగె హితవాగలి యంబ ఇచ్ఛేయింద నన్న మాహాత్మ్యగళన్న మత్తాను హేళుత్తేనె. ఇదరన్న ఛందాగి కేళి ఇదరల్లి ఆసక్తియన్నమాడు.

అ॥ హేళుత్తేనె యంత ప్రతిజ్ఞా మాడిద్దమహిమెగళన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ నమేవిదుస్సురగణాః ప్రభవంనమహర్షయః ।
అహమాదిర్హిదేవానాం మహర్షీణాంచసర్వశః॥ ౨॥

టీ॥ సురగణాః=దేవతెగళ గుంపుగళు, మహర్షయశ్చ=మహర్షిగళూను, మే=నన్న, ప్రభవం=మహిమెయన్ను, అథవా, మే=నన్న అధీనవాద (జగతః=ప్రపంచద) ప్రభవం=ఉత్పత్తియన్ను, నవిదుః=తిళియువదిల్ల, అథవా, మే=నన్న, ప్రభవం=ఉత్పత్తియన్ను, నవిదుః=తిళియువదిల్ల, (ననగె ఉత్పత్తి ఇల్లదిద్ద ప్రయుక్తవే దేవమహర్ష్యాదిగళు తిళియువదిల్ల) హ్యాంగె మహిమెయు జగదుత్పత్తియూను ఇధెయో హాగె నినగె ఉత్పత్తియున్నూ యాకె ఇరబారదు యంత అందరె హేళుత్తారె. అహం=నాను, హి=యావ కారణదింద, సర్వశః=సమస్తవాద, దేవానాం=దేవతెగళిగూ, మహర్షీణాంచ=మహర్షిగళిగూ (మనుష్యరిగూ) ఆదిః=కారణనో, ఆదప్రయుక్త నన్న ఉత్పత్తియన్ను తిళియువదిల్ల. తా॥ దేవమనుష్యాదిగళు నన్న మహిమెయన్ను నన్న అధీనవాగి ఉంటాగువ దేవాది సర్వ ప్రపంచ సృష్ట్యాదిగళన్నూ తిళియువదిల్ల. మత్తు నన్న ఉత్పత్తియన్ను తిళియువదిల్ల. హ్యాంగె నన్న మహిమెయు జగదుత్పత్త్యాదిగళున్ను వాస్తవవాగిద్దరు అనంతవాగి

యు అచింత్యవాగియు ఇరువదరింద లె దేవాదిగళు తిళియువదిల్లవో హా
గె ననగె ఉత్పత్తియు ఇద్దరున్నుతిళియువదిల్ల యంబోదల్ల. మత్తేనంద
రె ననగె ఉత్పత్తి ఇల్లదిద్దప్రయుక్త తిళియువదిల్ల. మహిమెయు జగ
దుత్పత్తియు హ్యాంగె ఇదెయో హాగె ననగె ఉత్పత్తియు యాకె ఇర
బారదెందరె దేవాది సర్వప్రపంచవన్ననానే సృష్టిమాడిద్దేను. ననగె
సృష్టికర్తను యావనూ ఇల్ల ఆదప్రయుక్తవె ననగె ఉత్పత్తి ఇల్ల.
అవరు తిళియువదిల్ల ననగింతముంచె ఇల్లదిద్దవరింద ననగె ఉత్ప
త్తికూడలారదు ననకడిందలూను ననగె ఉత్పత్తియూను ననకింతముంచె
నాను ఇరోణవెంబోదు యుక్తివిరుద్ధవాదకడింద కూడలారదు "అసం
భవస్తుసతోనుపపత్తేః" ఇత్యాది సూత్రగళింద పరమాత్మనిగె ఉత్ప
త్తి ఇల్లవెంత సిద్ధవాగిదె.

అ॥ మోక్షరూప మహా ఫలవు నన్న జ్ఞానదిందలే ఉంటాగుత్తదె యంబ మహి
మెయన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యోమామజమనాదించ వేత్తిలోకమహేశ్వరమ్ ।
అసమ్మూఢస్సమర్త్యేషుసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥ 3॥

టీ॥ యః=యావ అధికారియు, అజం=ఉత్పత్తి ఇల్లదిరువ, అ
నాదిం=(అన-ఆది) సర్వ చేష్టకనాగియు సర్వకారణనాగియు ఇరువ
అథవా ముఖ్య ప్రాణదేవరిగూ కారణనాద, లోక మహేశ్వరం=సర్వ
లోకక్కూ ముఖ్య స్వామియాద, మాం=నన్నన్ను, వేత్తి=తిళియుత్తా
నో, సః=అవను, మనుష్యేషు=మనుష్యరుగళల్లి, అసంమూఢః=అజ్ఞాన
గళన్నబిట్టవనాగి, సర్వపాపైః=సమస్త పాపగళింద, ప్రముచ్యతే=ము
క్తనాగుత్తానె, అందరె ముక్తనాగుత్తానె. తా॥ నాను సర్వ చేష్ట
కను ముఖ్య ప్రాణాది సర్వ ప్రపంచక్కూ కారణను ఉత్పత్తి శూ
న్యను సర్వ స్వామియు యంత యావను తిళియుత్తానో అవనిగె అంథా
జ్ఞానదింద సర్వ పాపపరిహారకపూర్వకవాద స్వరూపానంద ప్రాప్తి

రూపవాద మోక్షవన్ను కొడుత్తేనె. నాను ఇంథామహిమెయుళ్ళవను.

అ॥ నన్న జ్ఞాన ముక్తిగె కారణవెంబ మహిమెయన్ను హేళి నానే బుద్ధ్యాదిగళన్ను కొడువవను యెంబ మహిమెయన్ను హేళుత్తారె. అథవా అహమాదిర్హి దేవానాం యెంబ శ్లోకదింద దేవతెగళే మొదలాద సర్వ ప్రపంచక్కూ నానె కారణనెంత హేళిద్దారె. అవగళల్లి బుద్ధ్యాదిగళు మహర్ష్యాదిగళు యెంబ కెలవుగళన్న హెచ్చు సామర్థ్య ఇద్దవుగళన్నాగి సృష్టిమాడోణవెంబ విశేష కారణత్వ తనగె ఇదె యెంత హేళుత్తారె. బుద్ధిః ఇత్యాది మూరు శ్లోకగళింద.

మూ॥ బుద్ధిర్జ్ఞానమసమ్మోహః క్షమాసత్యందమశ్శమః । సుఖందుఃఖంభవోభావో భయంచాభయమేవచ ॥ ४ ॥ అహింసాసమతాతుష్టి స్తపోదానంయశోఽయశః । భవన్తిభావాభూతానాం మత్తఏవ పృథగ్విధాః ॥ ५ ॥

టీ॥ బుద్ధిః=అంతఃకరణవు అథవా కార్య అకార్యవెంబ నిశ్చయవు, జ్ఞానం=సామాన్యవాగి జ్ఞానవు, అసంమోహః=అకార్యదల్లి ఇచ్ఛా ఇల్లదె ఇరోణవు అథవా మిథ్యాజ్ఞాన ఇల్లదె ఇరోణవు, క్షమా=కోపవిల్లదె ఇరోణదరింద సహా అపకారమాడిదవనిగె ప్రతిఅపకారమాడదె ఇరోణవు, సత్యం=యథార్థ జ్ఞానపూర్వక అనుష్ఠానవు, మాతనాడోణవూను, దమః=ఇంద్రియ నిగ్రహవు, శమః=భగవంతనల్లి నిష్ఠెయు, సుఖం=సుఖవు, దుఃఖం=దుఃఖవు,భవః=ఉత్పత్తియు, భావః=ఇరోణవు, (సత్తా) భయం=అంజికెయు, అభయం=అంజికె ఇల్లదె ఇరోణవు. అహింసా=ఇతర ప్రాణిగళన్న పీడిసదె ఇరోణవు, సమతా=సుఖదుఃఖాదిగళిద్దాగ వికార ఇల్లదె ఇరోణవు, తుష్టిః=విషయగళల్లి అలంబుద్ధియు, తపః=బ్రహ్మచర్య మొదలాదద్దు, దానం=ధర్మవాగి సంపాదనెమాడిద ద్రవ్యగళన్న పరకీయరిగె కొడోణవు, యశః=కీర్తియు, అయశః=అపకీర్తియు, పృథగ్విధాః=నానావిధగళాద, భావాః=ఈ ధర్మగళు, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, మత్తఏవ=నన్న కడెయిందలె, భవంతి=ఆగుత్తవె.

అ॥ ప్రాణిగళిగె బుద్ధ్యాది ధర్మగళు మాత్ర నన్న కడెయింద ఉత్పన్నగళాగిథె యంత అల్ల. ప్రాణిగళూ నన్న కడెయిందలె ఉత్పన్నరాగుత్తారె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ మహర్షయస్సప్తపూర్వే చత్వారోమనవస్తథా ।
మద్భావామానసాజాతా ఏషాంలోకఇమాఃప్రజాః॥ ౬॥

టీ॥ పూర్వే=పూర్వ మన్వంతరదల్లిద్ద, సప్తమహర్షయః=మరీచి, అత్రి, అంగిరస్సు, పులస్త్య, పులహ, క్రతు, వసిష్ఠరు, యంబ సప్తఋషిగళు, తథా=హాగె, మానసాః=బ్రహ్మదేవర మనస్సినింద మక్కళాగి, జాతాః=ఉత్పన్నరాద, పూర్వే=మొదలినవగాద, చత్వారః మనవః=స్వాయంభువ, స్వారోచిష, రైవత, ఉత్తమరెంబ నాల్కు మనుగళు అథవా మనవః=జ్ఞాన విశేష ఉళ్ళవరాద, చత్వారః=బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర భేదదింద నాల్కు విధరాద బ్రహ్మాది దేవతెగళు, మద్భావాః=నన్నిందలే ఉత్పత్తి ఉళ్ళవరు, లోకే=లోకదల్లి, ఇమాఃప్రజాః=ఈ ప్రజెగళు, యేషాం=యావ మనుగళిగె మక్కళు మొమ్మొక్కళు మొదలాదవరాగియే (వర్తంతే=ఇద్దారో).
తా॥ సర్వ ప్రాణిగళిగె బుద్ధి మొదలు అపకీర్తిపర్యంతవాద అనేకవిధ ధర్మగళున్ను ఆ మహర్షిగళు మొదలాద ప్రాణిగళున్ను నన్నిందలే ఉంటాగుత్తారె. ఆ మహర్షి మను మొదలాదవర కడెయింద క్రమవాగి ఈ లోకదల్లి అనేక ప్రజెగళు ఉంటాగిద్దారె. అంతు నానె సర్వక్కూ విశేష కారణను.

వి-అ॥ బ్రాహ్మణాది జాతిగళుళ్ళ దేవతెగళు యారందరె, బ్రహ్మదేవరు అగ్నిదేవరు బ్రాహ్మణజాతి ఉళ్ళవరు. వాయుదేవరు, రుద్రదేవరు, శేషదేవరు, గరుడదేవరు, ఇంద్రదేవరు, మన్మథ, వరుణ, చంద్ర, సూర్య, యమ ఇవరు క్షత్రియ జాతి ఉళ్ళవరు. సూర్య ఇంద్ర వరుణ వ్యతిరిక్తరాద అదితి పుత్రరాద దేవతెగళు, ప్రధాన రుద్రదేవర వ్యతిరిక్తరాద ౧౦ రుద్రరు, ప్రధాన వాయుదేవర వ్యతిరిక్తరాద వాయుగళు, ప్రధానాగ్ని వ్యతిరిక్త అగ్నిగళు, ఇవరుగళు వైశ్యజాతి ఉళ్ళ

వరు అశ్విని దేవతెగళు, భూమి, కాల, మృత్యు, ఇవరు శూద్రజాతి ఉళ్ళవరు. పరమాత్మనిగె యావ జాతియూ ఇల్ల. తతో మనూన్ససర్జాంతే యంబ వచనదల్లి మనుగళన్న బ్రహ్మ దేవరు సృష్టిమాడిద్దాగి హేళుత్తదల్ల. ఇల్లి పరమాత్మన కడెయింద ఉత్పన్నరు యంత హ్యాంగె హేళిధె అందరె, "మద్భావాః" యంబ పదక్కె బ్రహ్మాంతర్యామి యాద నన్న కడెయింద ఉత్పన్నరు యంత అర్థ. బ్రహ్మదేవరు ద్వారమాత్ర ఆదప్రయుక్త విరోధవిల్ల. రైవత ఉత్తమాదిగళిగె ప్రియవ్రత రాజన పుత్రరాగి హుట్టిద సమయదల్లే మనుగళు యంత హెసరు. బ్రహ్మ పుత్రరాగిద్ద సమయదల్లి మనుగళెంబ హెసరు హ్యాంగె? అందరె బ్రహ్మదేవర మనస్సినింద ఉంటాద దేహవన్న బిడదెనె ప్రియవ్రత రాజాదిగళల్లి ఆ మనుగళు హుట్టిద్దారె. ఇవరిగె ఈ యరడు దేహగళిగూ ఐక్యవాద ప్రయుక్త మనుగళెంబ హెసరు కూడుత్తదె. హీంగె బృహద్భాష్య ౧ అధ్యాయ ౪ అవ్యాకృత బ్రాహ్మణదల్లియూ ఇదర టీకాదల్లియూ హేళల్పట్టిదె.

అ॥ ఈ హేళల్పట్ట మాహాత్మ్యజ్ఞానక్కె ఫలగళన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఏతాంవిభూతింయోగంచ మమయోవేత్తితత్త్వతః
సోఽవికమ్పేనయోగేన యుజ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౭॥

టీ॥ ఏతాంవిభూతిం=«నమేవిదుస్సురగణాః» ఇత్యాది శ్లోకగళింద హేళల్పట్ట దేవతెగళిందలూ తిళకొంబోదక్కె సాధ్యవల్లదె ఇరోణవెంబ మహత్వవన్ను అథవా ముందె హేళల్పడువ **నానా** విధవాద రూప స్వీకారవన్ను, యోగంచ=బుధ్యాది సర్వగళన్ను సృష్టిమాడువదరింద ప్రాప్తవాద సర్వశక్తియన్ను, యః=యావను, తత్త్వతః=యథార్థవాగి, వేత్తి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, అవికంపేన=నిశ్చలవాద, యోగేన=ధ్యానరూప ఉపాయదింద, యుజ్యతే=కూడుత్తానె. అత్ర=ఈ విషయదల్లి, సంశయః=సంశయవు, నాస్తి=ఇల్ల. తా॥ దేవతెగళు మొదలాదవరిందలు సంపూర్ణవాగి తిళకొంబోదక్కె-సాధ్యవల్ల యంత నన్న మహత్వవన్ను **నానా** ప్రకారవాద నన్న రూపగళన్ను బుధ్యాది సర్వపదార్థగళ సృష్టిమాడువదరింద ప్రాప్తవాద అథవా,

ప్రభవ పదక్కె ప్రభావయంత వ్యాఖ్యాన మాడువదరింద ప్రాప్త వాద సర్వశక్తియన్ను యారు తిళియుత్తారో అవరిగె నిశ్చల ధ్యాన యోగ సిద్ధవాగుత్తదె. ఈ విషయదల్లి సందేహవిల్ల. అంతు ఈ మాహాత్మ్య జ్ఞానదింద నిశ్చల ధ్యానయోగసిద్ధి అదరింద అపరోక్ష, అదరింద ముక్తియు ప్రాప్తవాగువదరింద ఈ మాహాత్మ్యగళన్న అవశ్య తిళకోబేకు.

అ॥ ఈగ హేళిద ఫలదల్లి నంబికె హుట్టువదక్కోస్కర సజ్జనరు ఈ మహిమెయన్ను తిళకొండు భజిసుత్తారె యంత అహమిత్యాది 3 శ్లోకగళింద హేళి,తేషామిత్యాది ౨ శ్లోకగళింద మత్తూ ఫలవన్నే హేళుత్తారె.

మూ॥ అహంసర్వస్యప్రభవో మత్తస్సర్వంప్రవర్తతే ।
ఇతిమత్వాభజంతేమాం బుధాభావసమన్వితాః॥ ౮॥

టీ॥ అహం=నాను, సర్వస్య=సమస్త ప్రపంచక్కె, ప్రభవః=ఉత్పాదకను, మత్తః=నన్నకడెయింద, సర్వం=సర్వవు, ప్రవర్తతే=ప్రవర్తిసుత్తదె, ఇతి=హీంగె మత్వా=తిళదు, బుధాః=జ్ఞానిగళు, భావసమన్వితాః=భక్తియింద కూడిదవరాగి, మాం=నన్నన్ను, భజంతే=భజిసుత్తారె. తా॥ నానే సర్వ ప్రపంచక్కూ ఉత్పాదకను సర్వరు ఇష్టప్రాప్తిగె అనుకూలవాద వ్యాపారవన్ను అనిష్ట పరిహారక్కె అనుకూలవాద వ్యాపారవన్ను నన్న ప్రేరణెయిందలె మాడుత్తారె. హీంగె సర్వ ప్రపంచద సృష్టియు నియమనవు ఉపలక్షణెయింద సంహారాదిగళున్ను నన్న అధీనగళు యంత తిళదు జ్ఞానిగళు భక్తియింద నన్నన్న స్వశక్త్యనుసార పత్రపుష్పాదిగళిందలాదరు పూజిసుత్తా ధ్యానవన్ను మాడుత్తారె.

వి-అ॥ పూర్వార్ధదల్లి అహం-మత్తః యంత పదగళు ఇరువదరిందలె ఉత్తరార్ధక్కె మాం యంబ పద సిద్ధవాగుత్తదె. హాంగిద్దరూ ఉత్తరార్ధదల్లియూ మాం యంబ పదవన్న యాకె హేళిద్దారందరె, జీవ పరమాత్మరిగె అభేద ఇద్ద

ప్రయుక్త నాను ప్రపంచక్కె కారణను, నన్నిందలె సర్వవు ప్రవర్తిసుత్తదె, యంబ జ్ఞానపూర్వక భజనజేను యంత హేళిద్దాగి తోరుపగు. హాంగె తోరబారదు, యంబ అభిప్రాయదింద నన్నన్న భజనజేకు, నిమ్మగళన్నే నీవు భజసికొళ్ళబారదు యంత స్పష్టవాగి తిళిసువ మాం యంబ పదవన్న ఉత్తరార్థదల్లి హేళిద్దారె.

అ॥ భజనెమాడువ ప్రకారవన్నె మత్తూ హేళుత్తారె.

మూ॥ మచ్చిత్తామద్గతప్రాణా బోధయన్తఃపరస్పరమ్।
కథయంతశ్చమాంనిత్యం తుష్యన్తిచరమన్తిచ ॥ ౯॥

టీ॥ మచ్చిత్తాః=నన్నల్లె మనస్సు వుళ్ళవరాగియూ, మద్గతప్రాణాః=సర్వవ్యాపారగళన్ను నన్నవిషయవాగె మాడోవరాగియూ, బోధయంతః=శిష్యరిగె ఉపదేశదింద నన్నన్న తిళసోవరాగి, పరస్పరం=ఒబ్బరిగొబ్బరు, మాం=నన్నన్న, కీర్తయంతశ్చ=హేళోవరాగియూ, నిత్యం=యావాగూను, తుష్యంతి=తృప్తిపడుత్తారె,రమంతిచ=సుఖవన్ను అనుభవసుత్తారె. తా॥ నిరంతర నన్నల్లెమనస్సిడోణ,నన్నవిషయవాగె సర్వవ్యాపారగళన్న మాడోణ, శిష్యరిగె ఉపదేశమాడోణ, పరస్పర భగవన్మహిమెగళన్న హేళోణ ఇత్యాదిరూప భజనెయన్ను మాడుతా జ్ఞానిగళు ఈ భజనెయింద ఉంటాదసుఖవన్న అనుభవిసుతా ఇరోణదరిందలె తృప్తరాగిరుత్తారె. అందరె విషయగళ అనుభవసాకు యంబ అలంబుద్ధి ఉళ్ళవరాగిరుత్తారె.

అ॥ ఈప్రకార భజిసువవరిగె ఉంటాగువ సద్యఃఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ తేషాంసతతయుక్తానాం భజతాంప్రీతిపూర్వకం।
దదామిబుద్ధియోగంతం యేనమాముపయాన్తితే॥ ౧౦॥

టీ॥ సతతయుక్తానాం=సదానన్నల్లె మనస్సు ఇట్టిరువ, ప్రీతిపూర్వకం=ప్రీతిపూర్వకవాగి, భజతాం=భజిసువ, తేషాం=అవరిగె, తం బుద్ధియోగం=అజ్ఞానరూపవాద మోక్షోపాయవన్ను, దదామి=కొడుత్తేనె, యేన=యావబుద్ధియోగదింద, తే=ఆ జ్ఞానిగళు, మాం=నన్నన్న,

ಉಪಯಾಂತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾರೋ. ತಾ॥ ನನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕ ಭಜಿಸುವ ಆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಾನು ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವಾದ ಆ ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನೇ ಸ್ಥಿರಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಅ॥ ಅನಾದಿಯಾದ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬಂಧ ಇರುವಾಗ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ತೇಷಾಮೇವಾನುಕಮ್ಪಾರ್ಥ ಮಹಮಜ್ಞಾನಜಂತಮಃ।
ನಾಶಯಾಮ್ಯಾತ್ಮಭಾವಸ್ಥೋ ಜ್ಞಾನದೀಪೇನಭಾಸ್ವತಾ॥ ೧೧॥

ಟೀ॥ ತೇಷಾಂ=ಅವರಗಳಿಗೆ, ಅನುಕಂಪಾರ್ಥಮೇವ=ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ=ಅನುಗ್ರಹಕೋಸ್ಕರವೆ, ಅಹಂ=ನಾನು, ಅಜ್ಞಾನಜಂ=ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ, ತೇಷಾಂ=ಅವರಗಳ, ತಮಃ=ಸುಖದುಃಖಾದಿ ರೂಪಬಂಧವನ್ನು, ಭಾಸ್ವತಾ=ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ, ಜ್ಞಾನದೀಪೇನ=ಜ್ಞಾನವೆಂಬದೀಪದಿಂದ, ಆತ್ಮಭಾವಸ್ಥಃ=ಅವರಗಳ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವನಾಗಿ, ನಾಶಯಾಮಿ=ಪರಿಹಾರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ತಾ॥ ನಾನು ಆಭಕ್ತರಗಳ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಕಾಶವಾದ (ಅಂದರೆ ತನಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ತಮಸ್ಸನ್ನ ಪರಿಹಾರಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾದ) ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ದೀಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ದೀಪದಿಂದ ಅವರಗಳ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸುಖದುಃಖ ಕ್ಲೇಶರೂಪವಾದ ಬಂಧವನ್ನ ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಕೋಸ್ಕರವೆ ಪರಿಹಾರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಹೀಂಗೆ ಜ್ಞಾನದೀಪದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಕೃತಸುಖದುಃಖಾದಿ ಕ್ಲೇಶರೂಪ ಬಂಧ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಆಟಂಕವಿಲ್ಲ.

(ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ.)

ಅ॥ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಭೂತಿಯನ್ನ ಯೋಗವನ್ನೂ ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂತ ಅರ್ಜುನ ಆ ಕೃಷ್ಣನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ೭ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮಪರಂಧಾಮ ಪವಿತ್ರಂಪರಮಂಭವಾನ್ । ಪುರುಷಂ ಶಾಶ್ವತಂದಿವ್ಯ ಮಾದಿದೇವಮಜಂವಿಭುಂ ॥ ೧೨ ॥ ಆಹುಸ್ತ್ವಾಮೃಷಯಸ್ಸ

ರ್ಷ್ವೆ ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದ ಸ್ತಥಾ । ಅಸಿತೋ ದೇವಲೋವ್ಯಾಸ ಸ್ಸ್ವಯಂಚೈವಬ್ರವೀ ಷಿಮೇ ॥ ೧೩ ॥

ಟೀ॥ ಹೇ ಕೇಶವ=ಹೇಕೃಷ್ಣನೇ, ಭವಾನ್=ನೀನು, ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ=ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದವಸ್ತುವು, ಪರಂಧಾಮ=ಉತ್ತಮ ಆಶ್ರಯನು, ಪರಮಂಪವಿತ್ರಂ=ವುತ್ತಮವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧನು, ತ್ವಾಂ=ನಿನ್ನನ್ನು, ಸರ್ವೇಋಷಯಃ=ವಸಿಷ್ಠಾದಿ ಸರ್ವಋಷಿಗಳು, ದೇವರ್ಷಿಃ=ದೇವರ್ಷಿಗಳಾದ, ನಾರದಃ=ನಾರದರು, ತಥಾ=ಹಾಗೆವೆ, ಅಸಿತಃ=ಅಸಿತರು, ದೇವಲಃ=ದೇವಲರು, ವ್ಯಾಸಃ=ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರು, ಪುರುಷಂ=ಪೂರ್ಣ ಷಡ್ಗುಣ ವುಳ್ಳವನ್ನಾಗ್ಯೂ, ಶಾಶ್ವತಂ=ವಿಕಾರ ಇಲ್ಲದಿದ್ದವನ್ನಾಗ್ಯೂ, ದಿವ್ಯಂ=ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣನ್ನಾಗ್ಯೂ, ಆದಿದೇವಂ=ಸರ್ವ ಕಾರಣನ್ನಾಗ್ಯೂ, ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣ ಉಳ್ಳವನ್ನಾಗ್ಯೂ, ಅಜಂ=ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲದವನ್ನಾಗ್ಯೂ, ವಿಭುಂ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅನೇಕವಾದರೂಪ ಉಳ್ಳವನ್ನಾಗ್ಯೂ, ಆಹುಃ=ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಸ್ವಯಂಚೈವ=ನೀನೂನು, ಮೇ=ನನಗೆ, ಬ್ರವೀಷಿ="ಅಹಂಸರ್ವಸ್ಯ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿ. ತಾ॥ ನೀನೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಮುಖ್ಯಾಶ್ರಯನು ಅತ್ಯಂತಪರಿಶುದ್ಧನು. ನೀನೆ, ನಿನ್ನನ್ನ ವಶಿಷ್ಟಾದಿಋಷಿಗಳು ನಿರ್ವಿಕಾರ ಇತ್ಯಾದರೂಪನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ನೀನುನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿ ಯಂತ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮೂ॥ ಸರ್ವಮೇತದೃತಂಮನ್ಯೇ ಯನ್ಮಾಂವದಸಿಕೇಶವ ।
ನಹಿತೇಭಗವನ್ವ್ಯಕ್ತಿಂ ವಿದುರ್ದೇವಾನದಾನವಾಃ ೧೪॥

ಟೀ॥ ಹೇಕೇಶವ=ಯಲೋ ಕೃಷ್ಣನೆ, ಮಾಂಪ್ರತಿ=ನನ್ನಕುರಿತು, ಯತ್=ಯಾವದನ್ನ, ವದಸಿ=ಹೇಳುತ್ತಿಯೋ, ಏತತ್ ಸರ್ವಂ=ಈ ಸರ್ವವನ್ನು, ಋತಮೇವ=ಯಥಾರ್ಥವನ್ನಾಗೆ, ಮನ್ಯೇ=ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ, ಹೇಭಗವನ್=ಷಡ್ಗುಣ ಪೂರ್ಣನಾದ ಕೃಷ್ಣನೆ, ತೇ=ನಿನ್ನ,ವ್ಯಕ್ತಿಂ=ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಶೇಷವನ್ನು, ದೇವದಾನವಾಃ=ದೇವತಿಗಳಾದರು ದಾನವರುಗಳಾದರೂನು, ನವಿದುಃ=ತಿಳಿಯಲಾರರು, ಹಿ=ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ತಾ॥ ೧-೩೦ನೇ ಶ್ಲೋಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಪ್ರಕಾರ

బ్రహ్మరుద్ర ప్రవర్తకనాద ప్రయుక్త కేశవశబ్దవాచ్యనాద హేకృష్ణనె నీను హేళువ సర్వవు యథార్థవె యాకెందరె నిన్న మహాసామర్థ్యవన్న దేవతిగళాదరు దైత్యరుగళాదరూను తిళియలారరు. ఇదు "నయస్యేంద్రోవరుణోనమిత్ర" ఇత్యాది శ్రుతిగళల్లి ప్రసిద్ధవు ఆదప్రయుక్తమహాసామర్థ్య ఉళ్ళవనెంబువదు వాస్తవవె.

అ॥ ఆదరె యారుతిళియుత్తారె యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ స్వయమేవాత్మనాత్మానం వేత్థత్వంపురుషోత్తమ।
భూతభావనభూతేశ దేవదేవజగత్పతే॥ ౧౫॥

టీ॥ భూతభావన=సర్వప్రాణిగళన్న సృష్టిమాడోవనాద, భూతేశ=సర్వప్రాణిగళిగె స్వామియాద, దేవదేవ=సర్వదేవ శ్రేష్ఠనాద, జగత్పతే=సర్వజగత్స్వామియాద, పురుషోత్తమ=పురుషశ్రేష్ఠనాద కృష్ణనే, త్వం=నీను, స్వయమేవ=ఇతరాపేక్షె ఇల్లదె, తన్నిందలె తన్నసామర్థ్యదిందలె, ఆత్మానం=తన్నన్ను, వేత్థ=తిళియుత్తి. తా॥ యారిందలూ తిళియల్పడదిద్దరె అంథావస్తు ఇల్ల యంత అనబారదు ఇతరరు సంపూర్ణవాగి తిళియలారరు, స్వయోగ్యతానుసార తిళియుత్తారె, నిన్న సంపూర్ణ మహిమాగుణాతిశయాదిగళన్న నీనె తిళిదిద్ది, ఇష్టుమాత్రవె అల్ల సర్వప్రపంచ సృష్ట్యాదిగళన్న మాడోణదరింద సర్వప్రపంచవన్ను తిళదవను. బ్రహ్మాదిగళు సృష్టికర్తరు అందరె అవరిగూ నీనె దేవను సృష్టికర్తను ఆదప్రయుక్త సర్వప్రపంచ స్వామియు నీనె యంత స్తోత్రమాడిద్ధానె.

అ॥ హీంగె స్తోత్రమాడి ప్రార్థనె మాడుత్తానె.

మూ॥ వక్తుమర్హస్యశేషేణ దివ్యాహ్యాత్మవిభూతయః।
యాభిర్విభూతిభిర్లోకా నిమాం స్త్వంవ్యాప్యతిష్ఠసి॥ ౧౬॥

టీ॥ యాః=యావ, ఆత్మవిభూతయః=నిన్నవిభూతిగళు, దివ్యాః=స్వర్గాదిగళల్లిరువవో, యాభిః విభూతిభిః=యావవిభూతిరూపగళింద,

ತ್ವಂ=ನೀನು, ಇಮಾನ್ ಲೋಕಾನ್=ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನು, ವ್ಯಾಪ್ಯ=ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ತಿಷ್ಠಸಿ=ಇರುತಿದ್ದೀಯೋ, ತಾಃ=ಆವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನ, ಅಶೇಷೇಣ=ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ವಕ್ತುಂ=ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ, ಅರ್ಹಸಿ=ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದಿ. ತಾ॥ ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದಿವ್ಯಗಳಾದ ನಿನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂತ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ವಿ-ಅ॥ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳು ಯಾವದಂದರೆ ನಾನಾವಿಧರೂಪಗಳಾದ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳಾದ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೆ. ಅಥವಾ "ಯೇಷಾಂವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪಾಣಾಂಸನ್ನಿಧೇರನ್ಯವಸ್ತುಷು । ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಂಸ್ವಜಾತೇಸ್ಸ್ಯಾತ್ ವಿಭೂತ್ಯಾಖ್ಯಾನಿತಾನಿತು" ಯಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ ಯಾವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಆ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸ್ವಜಾತಿ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ, ಹೀಂಗೆ ಆ ಆ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಆ ಆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೆ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳು.

ಆ॥ ಹೇಳಬೇಕೆಂತ ಯಾಕೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡುತ್ತಿ. ನಿರಂತರ ನನ್ನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡೋದರಿಂದ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನ ತಿಳಕೋ ಯಂತಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ಕಥಂವಿದ್ಯಾಮಹಂಯೋಗಿಂಸ್ತ್ವಾಂಸದಾಪರಿಚಿನ್ತಯನ್ ।
ಕೇಷುಕೇಷುಚಭಾವೇಷು ಚಿನ್ತ್ಯೋಽಸಿಭಗವನ್ಮಯಾ॥ ೧೭॥

ಟೀ॥ ಹೇ ಯೋಗಿನ್=ಯಲೋ ಅನಂತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣನೇ, ತ್ವಾಂ=ನಿನ್ನನ್ನ, ಸದಾ=ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪರಿಚಿಂತಯನ್=ಧ್ಯಾನಮಾಡುತಾ ಇದ್ದರೂನು (ನೀನುಹೇಳದೇಹೋದರೆ) ಅಹಂ=ನಾನು, ಕಥಂ=ಹ್ಯಾಂಗ, ತ್ವಾಂ=ನಿನ್ನನ್ನ, ವಿದ್ಯಾಂ=ತಿಳಿಯುವೆ (ಅತಃ=ಆದ ಪ್ರಯುಕ್ತ) ಹೇ ಭಗವನ್=ಹೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆ, ಮಯಾ=ನನ್ನಿಂದ, ಕೇಷುಕೇಷುಭಾವೇಷು=ಯಾವಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಚಿಂತ್ಯೋಸಿ=ಧ್ಯಾನಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದಿ. ತಾ॥ ನೀನು ಅಪಾರಶಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನಿನ್ನನ್ನ ನಾನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತಿದ್ದರೂನು ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನ ತಿಳುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಆಗಲಾರದು ಆದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಯಾವಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸ್ವಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಯಾವಯಾವರೂಪಗಳಿಂದ ಕೊಡುತಾ

ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಿಯೋ ಆ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನ ನನಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರೋಹಾಂಗ ಉಪದೇಶಮಾಡಬೇಕು.

ಮೂ॥ ವಿಸ್ತರೇಣಾತ್ಮನೋಯೋಗಂ ವಿಭೂತಿಂಚಜನಾರ್ದನ।
ಭೂಯಃಕಥಯತೃಪ್ತಿರ್ಹಿಶೃಣ್ವತೋನಾಸ್ತಿಮೇಽಮೃತಂ॥೧೮॥

ಟೀ॥ ಹೇ ಜನಾರ್ದನ=ಸರ್ವಜಗತ್ಸಂಹಾರಕನಾದ ಹೇ ಕೃಷ್ಣನೇ, ಆತ್ಮನಃ=ನಿನ್ನ, ತಂವಿಭೂತಿಂ=ಆವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವದಾಗಿಯೂ ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವರೂಪಗಳನ್ನು, ಯೋಗಂಚ=ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ, ವಿಸ್ತರೇಣ=ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ, ಭೂಯಃ=ಮತ್ತುಮತ್ತು, ಕಥಯ=ಹೇಳು, (ತೇ=ನಿನ್ನ) ಅಮೃತಂ=ಅಮೃತ ಸಮಾನವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು, ಶೃಣ್ವತಃ=ಕೇಳುತ್ತಿರುವ, ಮೇ=ನನಗೆ, ತೃಪ್ತಿಃ=ತೃಪ್ತಿಯು, ನಾಸ್ತಿ=ಇಲ್ಲ, ಹಿ=ಅನುಭವಸಿದ್ಧವು. ತಾ॥ ಅಮೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನಗಳಾದ ನಿನ್ನವಾಕ್ಯಗಳನ್ನ ಯೆಷ್ಟು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದರೂನು ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂತ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಮಾಡಿ ಮುಗಿಶಿದ್ಧಾನೆ.

ವಿ-ಅ॥ ೩-೧ನೆ ಶ್ಲೋಕ ವಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಜನಾರ್ದನ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಶೂನ್ಯನ ಸಂಸಾರ ಪರಿಹಾರಕನು ಯೆಂತ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ.

ಅ॥ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂತ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತಾ ತಾನು ಹೇಳುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

(ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ.)

ಮೂ॥ ಹಂತತೇಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ದಿವ್ಯಾಹ್ಯಾತ್ಮವಿಭೂತಯಃ।
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಃಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠನಾಸ್ತ್ಯಂತೋವಿಸ್ತರಸ್ಯಮೇ॥ ೧೯।

ಟೀ॥ ಹೇ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ=ಯಲೋ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, ಹಂತ=ಬಹಳಸಂತೋಷ, ಯಾಃ=ಯಾವ, ದಿವ್ಯಾಃ=ದಿವ್ಯಗಳಾದ, ಆತ್ಮವಿಭೂತಯಃ=ನನವಿಭೂತಿರೂಪಗಳೋ, ತಾಃ=ಅವಗಳನ್ನ, ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಃ=ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದವಗಳನ್ನ, ತೇ=ನಿನ್ನಕೋಸ್ಕರ, ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ=ಹೇಳಹೋಗುತ್ತೇನೆ

మే=నన్న, విస్తరస్య=విభూతిరూపగళ విస్తారక్కె, అంతః=ముగివోణవు, నాస్తి=ఇల్ల. తా॥ హే అర్జునా నీను కేళిదప్రకార విస్తారవాగి నన్న విభూతిరూపగళన్న హేళిముగిసలిక్కె ఆగలారదు ఆదప్రయుక్త యావరూపగళు ప్రధానగళో ఆ విభూతిరూపగళన్న హేళుత్తేనె నిన్న ప్రశ్నదింద బహళ సంతోషవాయితు, ప్రధానవాగి హేళుత్తే యంత ప్రతిజ్ఞా,విస్తారవాగి హేళువదు సాధ్యవల్ల యంత ఉత్తరవూను హేళిద్దాగితు.

అ॥ యావయావ పదార్థగళల్లి నిన్న ధ్యానమాడబేకు యంబ ప్రశ్నక్కె సర్వ ప్రాణిగళల్ల్యాను ధ్యానమాడబేకెంబ అభిప్రాయదింద తాను సర్వప్రాణిగళల్లి ఇద్దేనె యంబవదరన్న సామాన్యవాగి మొదలు హేళుత్తార.

మూ॥ అహమాత్మాగుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః।
అహమాదిశ్చమధ్యంచ భూతానామన్తఏవచ॥ ౨౦॥

టీ॥ హే గుడాకేశ=నిద్రేయన్ను జయిసిరువ అర్జునసే, అహం=నాను, ఆత్మా=వ్యాప్తనాగిద్దరూను సర్వభూతాశయస్థితః=సమస్తప్రాణిగళ హృదయ గుహాదల్లిరువను, భూతానాం=సమస్తప్రాణిగళిగె, అహమేవ=నానె, ఆదిశ్చ=సృష్టికర్తను, మధ్యంచ=పాలకను, అంతశ్చ=సంహారకనూను. తా॥ హే అర్జునా నాను వ్యాప్తరూపనాదరు సర్వప్రాణిగళ హృదయగుహాదల్ల్యా ఇద్దేనె సర్వప్రాణిగళ సృష్టిస్థితి సంహారకర్తను నానె. ఇదరింద సర్వప్రాణిగళల్ల్యా నాను ఇద్దెను యంత తిళదు ధ్యానమాడు యంత ఉత్తర హేళిద్దాగితు.

అ॥ భగవంతన విభూతిరూపగళు యెరడువిధవు ప్రత్యక్షవాదద్దు తిరోహితవాదద్దు యంత, విష్ణు కపిల వ్యాస వాసుదేవ రామాది రూపగళు ప్రత్యక్ష విభూతిరూపగళు. ఆ ఆ పదార్థగళిగె స్వజాతియల్లి శ్రేష్టత్వ కొడువదాగి సన్నిహితవాగిరువరూపగళు తిరోహిత విభూతిరూపగళు. ఈ యెరడువిధ విభూతిరూపగళన్నూ కలిశి హేళుత్తార.

మూ॥ ఆదిత్యానామహం విష్ణుర్జ్యోతిషాంరవిరంశుమాన్।
మరీచిర్మరుతామస్మినక్షత్రాణామహంశశీ॥ ౨౧॥

టీ॥ ఆదిత్యానాం=౧౨ సూర్యరుగళమధ్యదల్లి, అహం=నాను, విష్ణుః=సర్వత్ర ప్రవేశమాడువప్రయుక్తలు, సర్వత్ర వ్యాప్తనాగిరో ప్రయుక్తలు, విష్ణుశబ్దవాచ్యనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, యావ యావ పదార్థగళల్లి నిన్నన్న ధ్యానమాడబేకెంత కేళిద్దక్కె ఉత్తరవన్ను హేళుత్తారె, జ్యోతిషాం=ప్రకాశరూపగళ మధ్యదల్లి, అహం=నాను, అంశుమాన్=సర్వలోకదల్లి వ్యాప్తవాద కిరణ ఉళ్ళవనాద సూర్యనాగిద్దేనె. మరుతాం=౪౯ మరుత్తుగళ మధ్యదల్లి, మరీచిః=మేఘగళన్న ప్రేరిసువ నిమిత్తదింద మరీచినామకనాగి మరీచియంబ మరుత్తినల్లి, అస్మి=సన్నిహితనాగిద్దేనె. నక్షత్రాణాం=నక్షత్రగళ మధ్యదల్లి, శశీ=అత్యంత సుఖవుళ్ళవనాద ప్రయుక్త శశినామకనాగి చంద్రనల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. తా॥ ౧౨ ఆదిత్యరగళల్లి విష్ణునామక సూర్యను నానే ఇదు ప్రత్యక్ష విభూతిరూప సూర్యగె ప్రకాశరూపగళల్లియూ మరీచిగె మరుత్తుగళల్లియూ చంద్రగె నక్షత్రగళల్లియూ శ్రేష్ఠత్వ కొడువదాగి ఆ ఆ శబ్దవాచ్యగళాగి ఆ ఆ పదార్థగళల్లి సన్నిహిత భగవద్రూపగళు తిరోహిత భగవద్రూపగళు యంత తిళియతక్కద్దు. హీంగె ముందె యల్లా కడెయు తిరోహిత రూపగళల్లి అర్థవన్ను తిళియబేకు.

మూ॥ వేదానాంసామవేదోఽస్మి దేవానామస్మివాసవః।
ఇన్ద్రియాణాంమనశ్చాస్మి భూతానామస్మిచేతనా ॥౨౨॥

టీ॥ వేదానాం=వేదగళల్లి,సామవేదః=సమనాగిరోప్రయుక్తలు, సామజ్ఞానక్కె కారణనాగిరో ప్రయుక్తలు సామవేదదల్లిద్దు సామవేదనామకనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. దేవానాం=దేవతెగళ మధ్యదల్లి, వా

సఏః=సర్వ దేశగళల్లియూ ఇరువనిమిత్తదిందలు ఇంద్రనల్లి సన్నిహిత నాగి వాసవ శబ్దవాచ్యనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. ఇంద్రియాణాం=ఇంద్రి యగళ మధ్యదల్లి, మనః=జ్ఞానరూపనాద ప్రయుక్త మనశ్శబ్దవాచ్య నాగి మనస్సినల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. భూతానాం=ప్రాణి గళ మధ్యదల్లి చేతనా=చేతఃప్రేరకనాగి చేతనాశబ్దవాచ్యనాగి అథవా ప్రాణిగళిగె చేతనారూపవాద శ్రేష్ఠవాద ధర్మవన్న కొడోనిమిత్త దింద చేతనాశబ్దవాచ్యనాగిద్దేనె. తా॥ చేతనెయల్లి స్త్రీరూపదింద ఇరువదరింద చేతనా యంత స్త్రీలింగ శబ్దవాచ్యను. నానే సామ వేద ఇంద్రదేవరు మనస్సు చేతనా ఇవుగళల్లిద్దు ఇవుగళిగె స్వజాతి యల్లి శ్రేష్ఠత్వకొడుతా ఆఆ శబ్దవాచ్యనాగిద్దేనె. ప్రాణిగళిగె చేతనా యంబ శ్రేష్ఠవాద గుణవన్ను కొడోవను నానే. చేతనా అందరె మ నస్సిన వ్యాప్తియు "బహుస్మరణశక్తిశ్చ" యంబ వచనానుసార బహు స్మరణశక్తి యంత తిళియతక్కద్దు.

మూ॥ రుద్రాణాంశంకరశ్చాస్మి విత్తేశోయక్షరక్షసామ్ ।
వసూనాంపావకశ్చాస్మి మేరుశ్శిఖరిణామహమ్॥ ౨౩॥

టీ॥ రుద్రాణాం=౧౧ రుద్రరగళల్లి, శంకరః= సుఖక్కె కారణ నాదప్రయుక్త శంకరశబ్దవాచ్యనాగి రుద్రదేవరల్లి సన్నిహితనాగి రుద్రదేవరిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. యక్షరక్షసాం=య క్షరు రాక్షసరు ఇవరుగళల్లి, విత్తేశః=ధనగళిగె యజమాననాద ప్ర యుక్త విత్తేశ శబ్దవాచ్యనాగి విత్తేశనల్లి సన్నిహితనాగి కుబేరగె యక్షరాక్షసరగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. వసూ నాం=౮ వసుగళల్లి, పావకః=సర్వవన్ను పరిశుద్ధవాగి మాడోప్రయుక్త పావక శబ్దవాచ్యనాగి అగ్ని అంతర్గతనాగి అగ్నిగె వసుగళల్లి శ్రేష్ఠ త్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. శిఖరిణాం=పర్వతగళ మధ్యదల్లి అహం=నాను, మేరుః=ననగె బేరె ప్రేరకను ఇల్లదిద్దప్రయుక్త మేరు

శబ్దవాచ్యనాగి మేరు పర్వతదల్లి సన్నిహితనాగి పర్వతగళల్లి మేరు పర్వతక్కె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె.

మూ॥ పురోధసాంచముఖ్యంమాం విద్ధిపార్థబృహస్పతిమ్ ।
సేనానీనామహంస్కన్దః సరసామస్మిసాగరః॥ ౨౪॥

టీ॥ హే పార్థ=యలో అర్జుననే, పురోధసాం=పురోహితరుగళ మధ్యదల్లి, ముఖ్యం=శ్రేష్ఠరాద, బృహస్పతిం=శ్రేష్ఠరిగె. శ్రేష్ఠవాద వేదవాక్యగళిగె స్వామియాదప్రయుక్త బృహస్పతియల్లి సన్నిహితనాగిద్దప్రయుక్తలు బృహస్పతి శబ్దవాచ్యన్నాగి పురోహితరగళల్లి బృహస్పతిగె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవన్నాగియు, విద్ధి=తిళి, సేనానీనాం=సేనాపతిగళల్లి, అహం=నాను, స్కందః=తన్నకడింద సర్వ ప్రపంచవన్ను హారగె హారడిసువ నిమిత్తదింద స్కందనామకనాగియు, సుబ్రహ్మణ్యనల్లిసన్నిహితనాగి సుబ్రహ్మణ్యగె సేనాపతిగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగియు, అస్మి=ఇద్దేనె. సరసాం=సరోవరగళల్లి, సాగరః=సారగళన్న భుజిసువ నిమిత్తదింద సాగరనామకనాగి సముద్రదల్లి సన్నిహితనాగి సముద్రక్కెసరోవరగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగియు, అస్మి=ఇద్దేనె.

మూ॥ మహర్షీణాంభృగురహం గిరామస్మ్యేకమక్షరమ్ ।
యజ్ఞానాంజపయజ్ఞోఽస్మి స్థావరాణాంహిమాలయః ॥ ౨౫॥

టీ॥ మహర్షీణాం=మహర్షిగళ మధ్యదల్లి, అహం=నాను, భృగుః=విరోధిగళన్న హురియోణదరిందలు సుడోణదరిందలు భృగునామకనాగి భృగువునల్లి సన్నిహితనాగియు మహర్షిగళల్లి భృగువిగె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగియు, అస్మి=ఇద్దేనె, గిరాం=వాక్యగళమధ్యదల్లి, ఏకం=ముఖ్యవాద, అక్షరం=చతుర్విధనాశ ఇల్లదిద్దప్రయుక్త అక్షరనామకనాగి ఓంకారదల్లి సన్నిహితనాగి సర్వవాక్య అక్షరగళల్లి ఓం

ಕಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ ಕೊಡೋವನಾಗಿಯು, ಅಸ್ಮಿ=ಇದ್ದೇನೆ, ಯಜ್ಞಾನಾಂ=ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ, ಜಪಯಜ್ಞಃ=ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸರ್ವವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಜಪನಾಮಕನಾಗಿಯು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಪೂಜ್ಯನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಜಪಯಜ್ಞನಾಮಕನಾಗಿ ಜಪಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಲ್ಯಾ ಜಪಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕೊಡೋವನಾಗಿ, ಅಸ್ಮಿ=ಇದ್ದೇನೆ, ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ=ನಡಿಯದೇ ಇರುವವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ, ಹಿಮಾಲಯಃ=ಹ್ರೀಶ್ರೀನಾಮಕಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಿಮಾಲಯ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗಿ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾವರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕೊಡೋವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮೂ॥ ಅಶ್ವತ್ಥಸ್ಸರ್ವವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ದೇವರ್ಷೀಣಾಂಚನಾರದಃ।
ಗನ್ಧರ್ವಾಣಾಂಚಿತ್ರರಥಸ್ಸಿದ್ಧಾನಾಂಕಪಿಲೋಮುನಿಃ॥ ೨೬॥

ಟೀ॥ ಸರ್ವವೃಕ್ಷಾಣಾಂ=ಸಮಸ್ತವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಅಶ್ವತ್ಥಃ=ಅಶ್ವದಹಾಂಗ ಇರುವನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥನಾಮಕನಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಸರ್ವವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಯಾ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕೊಡೋವನಾಗಿ, ಅಸ್ಮಿ=ಇದ್ದೇನೆ, ದೇವರ್ಷೀಣಾಂ=ದೇವರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ, ನಾರದಃ=ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತಗಳನ್ನ ಕೊಡೋನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ನಾರದ ನಾಮಕನಾಗಿ ನಾರದರಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ನಾರದರಿಗೆ ದೇವಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕೊಡೋವನಾಗಿ, ಅಸ್ಮಿ=ಇದ್ದೇನೆ, ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ=ಗಂಧರ್ವರಗಳಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ರರಥಃ=ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅಧಿದೈವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಧಿಭೂತಗಳೆಂಬ ರಥವುಳ್ಳವನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತಚಿತ್ರರಥನಾಮಕನಾಗಿ ಚಿತ್ರರಥನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರಥಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕೊಡೋವನಾಗಿ, ಅಸ್ಮಿ=ಇದ್ದೇನೆ. ಸಿದ್ಧಾನಾಂ=ಸಿದ್ಧರಗಳಲ್ಲಿ, ಕಪಿಲಃ ಮುನಿಃ=ಸುಖರೂಪನಾಗಿಯು ಸರ್ವಜಗತ್ಪಾಲಕನಾಗಿಯು ಸರ್ವಜಗತ್ಸಂಹಾರಕನಾಗಿಯು ಇವುನದರಿಂದ ಕಪಿಲನಾಮಕನಾದಋಷಿಯಾಗಿ, ಅಸ್ಮಿ=ಇದ್ದೇನೆ, ಇದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಭೂತಿರೂಪ.

ಮೂ॥ ಉಚ್ಚೈಶ್ಶ್ರವಸಮಶ್ವಾನಾಂ ವಿದ್ಧಿಮಾಮಮೃತೋದ್ಭವಂ।
ಐರಾವತಂಗಜೇನ್ದ್ರಾಣಾಂ ನರಾಣಾಂಚನರಾಧಿಪಂ॥ ೨೭॥

టీ॥ అశ్వానాం=కుదిరిగళల్లి, మాం=నన్ను, అమృతోద్భవం=క్షీరసముద్రదల్లి ఉత్పన్నవాద, ఉచ్చైశ్శ్రవసం=ఉత్కృష్టకీర్తి ఉళ్ళవనాద ప్రయుక్త ఉచ్చైశ్శ్రవస్సు నామకనాగి ఉచ్చైశ్శ్రవస్సినల్లి సన్నిహితవాగి కుదిరిగళల్లి ఉచ్చైశ్శ్రవస్సిగె ఉత్కృష్టత్వవన్ను కొడోవనాగి, విద్ధి=తిళి, గజేంద్రాణాం=గజశ్రేష్ఠగళల్లి, ఐరావతం=ముక్తియల్లిరువ ఐరవెంబోసరోవర లక్ష్మీస్వరూపవెంత హేళిద్దరింద ఐరనామకళాద లక్ష్మియన్ను పాలిసువదరింద ఐరావతనామకన్నాగియు ఐరావతదల్లి సన్నిహితన్నాగి గజశ్రేష్ఠగళల్లి ఐరావతక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవన్నాగియు, విద్ధి=తిళి, నరాణాంచ=మనుష్యరగళల్లి, నరాధిపం=మనుష్యరిగెల్లరిగూను స్వామియాగిరో ప్రయుక్త నరాధిప నామకన్నాగి చక్రవర్తిగళల్లి సన్నిహితన్నాగియు మనుష్యరగళల్లి రాజరిగె శ్రేష్ఠత్వవన్న కొడోవన్నాగియు, విద్ధి=తిళి.

మూ॥ ఆయుధానామహంవజ్రం ధేనూనామస్మి కామధుక్।
ప్రజనశ్చాస్మికన్దర్ప స్సర్పాణామస్మివాసుకిః॥ ౨౮॥

టీ॥ అహం=నాను, ఆయుధానాం=ఆయుధగళల్లి, వజ్రం=సర్వదోషగళింద బిడల్పట్టిరో ప్రయుక్త శత్రుగళింద బిడల్పట్టిరో ప్రయుక్త వూను, వజ్రనామకనాగి వజ్రాయుధదల్లి సన్నిహితనాగి ఆయుధగళల్లివజ్రక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, ధేనూనాం=ఆకుళుగళల్లి, నామధుక్=అభీష్టగళన్న కరియువనిమిత్తదింద కామధేను నామకనాగి కామధేనువినల్లి సన్నిహితనాగి ఆకుళుగళల్లి కామధేనువిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, కందర్పః=సుఖభేదగళన్న అనుభవిసువనిమిత్తదింద కందర్పనామకనాగియు, ప్రజనశ్చ=శ్రేష్టవాద ఉత్పత్తిగె కారణనాద ప్రయుక్త ప్రజననామకనాగి మన్మథనల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, సర్పాణాం=ఒందుతలె ఉళ్ళ సర్పగళ మధ్యదల్లి, వాసుకిః=వాసమాడువదక్కె శ్రేష్ఠవాదసుఖవన్న కొడోనిమిత్త

దింద వాసుకినామకనాగి వాసుకియల్లి సన్నిహితనాగి సర్పగళల్లి వాసుకిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగియు, అస్మి=ఇద్దేనె.

మూ॥ అనన్తశ్చాస్మినాగానాంవరుణోయాదసామహం।
పితౄణామర్యమాచాస్మియమస్సంయమతామహం॥ ౨౯॥

టీ॥ నాగానాం=అనేకతలెగళుళ్ళ సర్పగళల్లి, అనంతః=దేశకాలగుణగళింద అంత ఇల్లదిద్ద ప్రయుక్త అనంతనామకనాగి అనంతనామక శేషదేవరల్లి సన్నిహితనాగి నాగగళల్లి అనంతగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగియు, అస్మి=ఇద్దేనె, అహం=నాను, యాదసాం=జలదల్లి సంచారమాడువ ప్రాణిగళల్లి, వరుణః=ఉత్కృష్టానందరూపనాద ప్రయుక్తవరుణశబ్దవాచ్యనాగి వరుణనల్లి సన్నిహితనాగి వరుణగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, పితౄణాం=పితృదేవతెగళల్లి, అర్యమా=జ్ఞేయగళాద సర్వ వస్తుగళన్న తిళిదవనాదప్రయుక్త అర్యమానామకనాగి అర్యమాయెంబ పితృదేవతెయల్లి సన్నిహితనాగి పితృదేవతెగళల్లి, అర్యమాయెంబ పితృదేవతెగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, సంయమతాం=నియమన మాడువవరుగళల్లి, అహం=నాను, యమః=నియమనమాడువ నిమిత్తదింద యమనామకనాగి యమదేవరల్లి సన్నిహితనాగి నియమనవెంబ శ్రేష్ఠధర్మవన్న కొడోవనాగిద్దేనె.

మూ॥ ప్రహ్లాదశ్చాస్మిదైత్యానాం కాలఃకలయతామహం।
మృగాణాంచమృగేన్ద్రోఽహంవైనతేయశ్చపక్షిణాం॥ ౩౦॥

టీ॥ దైత్యానాం=దైత్యరగళమధ్యదల్లి, ప్రహ్లాదః=శ్రేష్ఠవాద సుఖ ఉళ్ళవనాద ప్రయుక్త ప్రహ్లాద శబ్దవాచ్యనాగి ప్రహ్లాదనల్లి సన్నిహితనాగి ప్రహ్లాదనిగె దైత్యరగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, కలయతాం=తిళికొంబోవరగళల్లి అథవా బంధనాదిగళన్న మాడువరల్లి, కాలః=సర్వజ్ఞనాగిరోనిమిత్తదింద కాలనామ

కనాగి కాలనల్లి సన్నిహితనాగి తిళియోవవరగళల్లి కాలనిగె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేనె. మృగాణాం=మృగగళల్లి, అహం=నాను, మృగేంద్రః=పరమాత్మన్న హుడుకో ప్రయుక్త మృగశబ్దవాచ్యరాద భక్తరగళిగె స్వామియాద ప్రయుక్త మృగేంద్ర శబ్దవాచ్యనాగి మృగేంద్రవాద సింహదల్లి సన్నిహితనాగి సింహక్కె మృగగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. పక్షిణాం=పక్షిగళల్లి, వైనతేయః=విశేషవాగి నమ్రరాద భక్తరిగె ఆశ్రయనాగి భక్తర సంబంధియాద ప్రయుక్త వైనతేయనామకనాగి గరుడదేవరల్లి సన్నిహితనాగి పక్షిగళల్లి గరుడగె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగిద్దేనె.

మూ॥ పవనః పవతామస్మి రామః శస్త్రభృతామహం ।
ఝషాణాం మకరశ్చాస్మి స్రోతసామస్మి జాహ్నవీ॥ 30॥

టీ॥ పవతాం=శుద్ధిమాడువవరగళల్లి అథవా వేగ ఉళ్ళవరగళల్లి పవనః=జగద్రక్షకరగళింద భజనలిక్కె అర్హనాద పవననామకనాగి వాయుదేవరల్లి సన్నిహితనాగి వాయుదేవరిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. శస్త్రభృతాం=శస్త్రధారిగళల్లి, రామః=లోకవన్ను సంతోషపడిసువదరింద లోకవు ఇవనకడింద సంతోషపడువ నిమిత్తదిందలు రామచంద్రనామకనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. ఝషాణాం=మత్స్యగళల్లి, మకరః=జనరిగె యోగ్యతానుసార స్వల్ప జ్ఞానవన్ను మాడో నిమిత్తదింద మకరనామకనాగి మకరదల్లి సన్నిహితనాగి మత్స్యగళల్లి మకరక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. స్రోతసాం=నదిగళల్లి, జాహ్నవీ=అసారవాద ప్రయుక్త సంసారవన్న బిడువవరన్న రక్షిసువ నిమిత్తదింద జాహ్నవీనామకనాగి గంగెయల్లి సన్నిహితనాగి గంగెగె నదిగళల్లి శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె.

మూ॥ సర్గాణామాదిరన్తశ్చ మధ్యంచైవాహమర్జున।
అధ్యాత్మవిద్యావిద్యానాం వాదః ప్రవదతామహం ॥32॥

టీ॥ సర్గాణాం=ప్రాణిగళిగె, ఆదిః=సృష్టికర్తను, అంతః=నాశకర్తను, మధ్యంచ=పాలన కర్తను, అహమేవ=నానే. అర్జున=యలోఅర్జుననే, విద్యానాం=విద్యెగళల్లి, అధ్యాత్మవిద్యా=జీవరుగళిగె స్వామియాగిరోణదరిందలు జ్ఞానస్వరూపనాగిరోదరిందలు అధ్యాత్మవిద్యానామకనాగి అధ్యాత్మవిద్యెయల్లి సన్నిహితనాగి విద్యెగళల్లి అధ్యాత్మవిద్యెగె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇధెనె. ప్రవదతాం=జల్పవితండాదిరూప వాదగళన్న మాడోవరగళల్లి, వాదః=సర్వశబ్ద వాచ్యనాగిద్దప్రయుక్త వాదనామకనాగి వాదదల్లి సన్నిహితనాగి కథెగళల్లి వాదకథెగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

మూ॥ అక్షరాణామకారోఽస్మి ద్వన్ద్వస్సామాసికస్యచ ।
అహమేవాక్షయఃకాలో ధాతాఽహంవిశ్వతోముఖః ॥33॥

టీ॥ అక్షరాణాం=అక్షరగళల్లి, అకారః=అ యంత కరెయల్పడువ నిమిత్తదింద అకారనామకనాగి అకారదల్లి సన్నిహితనాగి అక్షరగళల్లి అకారక్కె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. సామాసికస్య=సమాస సమూహగళల్లి, ద్వంద్వః=హోరగె ఒళగె యరడు రూపనాగిరోప్రయుక్త ద్వంద్వనామకనాగి ద్వంద్వ సమాసదల్లి సన్నిహితనాగి సమాసగళల్లి ద్వంద్వ సమాసక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. అక్షయః=నాశరహితనాదప్రయుక్త అక్షయశబ్దవాచ్యను, కాలః=సర్వ సంహారకనాదప్రయుక్త కాలనామకను అక్షయ కాలదల్లి సన్నిహితను, అహమేవ=నానే, ధాతా=సర్వవన్ను ధారణ పోషణగళన్న మాడువవను, అహం=నానే, విశ్వతోముఖః=సర్వ దిక్కుగళల్లియూ ముఖ ఉళ్ళవనాదప్రయుక్త విశ్వతోముఖ నామకనాగ బ్రహ్మదేవరల్లి సన్నిహితనాగి సర్వత్ర ఇరువ ముఖాది సర్వావయవ ఉళ్ళవనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

మూ॥ మృత్యుస్సర్వహరశ్చాహ ముద్భవశ్చభవిష్యతాం।
కీర్తిఃశ్రీర్వాక్చనారీణాం స్మృతిర్మేధాధృతిఃక్షమా॥ ౩౪॥

టీ॥ అహం=నాను, సర్వహరః=సర్వసంహారకనాద, మృత్యుః=
మారకనాదప్రయుక్త మృత్యునామకనాగి మృత్యువినల్లి సన్నిహితనా
గి, అస్మి=ఇధెనె, భవిష్యతాం=హుట్టోవరగళిగె, ఉద్భవశ్చ=సృష్టిమా
డోనిమిత్తదింద ఉద్భవనామకనాగి సృష్టియల్లి సన్నిహితనాగి, అ
స్మి=ఇధెనె, నారీణాం=స్త్రీగళిగె, కీర్తిః=సంకీర్తనె మాడువదక్కె అ
ర్హనాగిరో ప్రయుక్త కీర్తినామకనాగి కీర్తియల్లి సన్నిహితనాగి
ద్దేనె, శ్రీః=ఆశ్రయనాగిరోప్రయుక్త శ్రీనామకనాగి శ్రీయల్లి
(సంపత్తినల్లి) సన్నిహితనాగిద్దేనె, వాక్=వక్తా ఆదప్రయుక్త వాక్
నామకనాగి వాక్కినల్లి సన్నిహితనాగిధెనె, స్మృతిః=స్మరణెమాడువద
క్కె అర్హనాదప్రయుక్త స్మృతినామకనాగి స్మరణెయల్లి సన్నిహి
తనాగిద్ధెనె, మేధా ధృతిఃక్షమా=ధారణాశక్తి ఉళ్ళబుద్ధి ధైర్య క్షమా
ఈ గుణస్వరూపనాగిరో ప్రయుక్త మేధాధృతిక్షమానామకనాగి మే
ధాధృతిక్షమాదిగుణగళల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇధెనె.

మూ॥ బృహత్సామతథాసామ్నాం గాయత్రీఛన్దసామహం।
మాసానాంమార్గశీర్షోఽహమృతూనాంకుసుమాకరః॥

టీ॥ సామ్నాం=సామవేదగళల్లి, బృహత్సామ=మహత్వాదసార
నాదప్రయుక్త అప్రమేయనాదప్రయుక్తలు బృహత్సామనామకనా
గి బృహత్సామదల్లి సన్నిహితనాగి రథంతరవైరూపవైరాజాదినామ
కగళాద సామగళల్లి బృహత్సామక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇ
ధెనె. అహం=నాను, ఛందసాం=ఛందస్సుగళల్లి, గాయత్రీ=తన్నన్న
గానమాడోవరగళన్న కాపాడువనిమిత్తదింద గాయత్రీనామకనాగి
గాయత్రీఛందస్సినల్లి సన్నిహితనాగి ఛందస్సుగళల్లి గాయత్రీఛంద

స్సిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధెనె. అహం=నాను, మాసానాం=తింగళుగళల్లి, మార్గశీర్షః=అర్చిరాది మార్గగళిగె శిరస్థానవాగిరో ప్రయుక్త మార్గశీర్షనామకనాగి మార్గశీర్షమాసదల్లి సన్నిహితనాగి తింగళుగళల్లి మార్గశీర్షమాసక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధెనె. ఋతూనాం=ఋతుగళల్లి, కుసుమాకరః=అయోగ్యరిగె కుత్సితజ్ఞానవన్ను యోగ్యరిగె సరియాద జ్ఞానవన్నూ మాడోవనాద ప్రయుక్త కుసుమాకర నామకనాగి వసంతఋతువినల్లి సన్నిహితనాగి ఋతుగళల్లి వసంతఋతువిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధెనె.

మూ॥ ద్యూతంఛలయతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహం।
జయోఽస్మివ్యవసాయోఽస్మిసత్త్వంసత్త్వవతామహం॥

టీ॥ ఛలయతాం=కపటమాడోవరగళల్లి, ద్యూతం=క్రీడాసక్తనాగిరో ప్రయుక్త ద్యూతనామకనాగి జూజాటదల్లి సన్నిహితనాగి కపటగళల్లి జూజాటక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగ, అస్మి=ఇధెనె. అహం=నాను, తేజస్వినాం=తేజస్సు ఉళ్ళవరగళల్లి, తేజః=ప్రకాశమాడోవనాద ప్రయుక్త తేజోనామకనాగి తేజస్సినల్లి సన్నిహితనాగి తేజస్విగళిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధెనె. జయోస్మి=జయశాలిగళిగె జయరూప శ్రేష్ఠధర్మవన్న కొడోనిమిత్తదింద జయనామకనాగి జయదల్లి సన్నిహితనాగిధెనే. వ్యవసాయః అస్మి=నిశ్చయజ్ఞాన ఉళ్ళవరిగె వ్యవసాయవెంబ నిశ్చయ జ్ఞానరూప శ్రేష్ఠధర్మకొడోవనాగ వ్యవసాయ నామకనాగి వ్యవసాయదల్లి సన్నిహితనాగిధెనె. అహం=నాను సత్వవతాం=సత్వగుణ అథవా బల ఉళ్ళవరిగె, సత్వం=సత్వగుణవెంబ శ్రేష్ఠ ధర్మకొడోవనాగి సత్వనామకనాగి సత్వదల్లి సన్నిహితనాగిధెనె.

మూ॥ వృష్ణీనాంవాసుదేవోఽస్మి పాణ్డవానాంధనఞ్జయః।
మునీనామప్యహంవ్యాసః కవీనాముశనాకవిః॥ ౩౭॥

టీ॥ వృష్ణీనాం=యాదవరగళల్లి, వాసుదేవః=సర్వవన్ను మరె మాడోప్రయుక్త అథవా వాసమాడిసువ ప్రయుక్తలు సర్వత్రవా సమాడో ప్రయుక్తలు వాసునామకనాగియు క్రీడాదిగుణ ఉళ్ళవనాద దేవనామకనాగియు వాసుదేవనామకనాగి, అస్మి=ఇధెనె. పాండవానాం=పాండవరగళల్లి, ధనంజయః=హణగళన్న జయిసువప్రయుక్త ధనంజయనామకనాగి ధనంజయనల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇధెనె. అహం=నాను మునీనాం=ఋషిగళల్లి, వ్యాసః=శ్రేష్ఠనాగ్యాసర్వత్ర ఇరో ప్రయుక్తలు అథవా శ్రేష్టవాద స్థితి ఉళ్ళవనాదప్రయుక్తలు వ్యాసనామకనాగి,అస్మి=ఇధెనె. కవీనాం=కవిగళల్లి,ఉశనాకవిః=సృష్ట్యాదిగళ ఇచ్ఛా ఉళ్ళవనాదప్రయుక్త, ఉశనాకవి నామకనాగి శుక్రాచార్యరల్లి సన్నిహితనాగి కవిగళల్లి శుక్రాచార్యరిగె శ్రేష్టత్వకొడోవనాగధెనె.

మూ॥ దణ్డోదమయతామస్మి నీతిరస్మిజిగీషతాం।
మౌనంచైవాస్మిగుహ్యానాం జ్ఞానంజ్ఞానవతామహం॥ ౩౮॥

టీ॥ దమయతాం=శిక్షేమాడోవరగళల్లి, దండః=శిక్షేమాడోనిమిత్తదింద దండనామకనాగి దండనె యంబ ధర్మవన్న కొడోవనాగి అస్మి=ఇదెనె. జిగీషతాం=జయిసబేకెంత ఇచ్ఛిసువరగళల్లి, నీతిః=నీతియంబశ్రేష్టధర్మవన్న కొడోవనాగి, నీతినామకనాగి నీతియల్లి సన్నిహితనాగి అస్మి=ఇధెనె. గుహ్యానాం=రహస్యగళల్లి, మౌనం=ఋషిగళింద స్తోత్రమాడువదక్కె అర్హనాగిరో ప్రయుక్త మౌనశబ్దవాచ్యనాగి మౌనవెంబ శ్రేష్టధర్మవన్న కొడువవనాగి మౌనదల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇధేనె. అహం=నాను, జ్ఞానవతాం=జ్ఞానిగళల్లి, జ్ఞానం=జ్ఞానవెంబ శ్రేష్టధర్మవన్న కొడోవనాగి జ్ఞానరూపనాగి జ్ఞాననామకనాగి జ్ఞానదల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

వి-అ॥ ఈవిభూతిరూపగళు ఆఅ వస్తుగళిగె శ్రేష్టత్వకొడోణ అనేకవిధ. హ్యాగందరె చంద్రమొదలాదవరిగె విజాతీయగళాద నక్షత్రాదిగళల్లి శ్రేష్టత్వవన్న

1 సత్వం సత్వవతాం ఇత్యాదిగళల్లి ధర్మిగళాదవస్తుగళల్లి సత్వ మొదలాద శ్రేష్ఠధర్మవన్ను 2 రుద్రాణాంశంకరః ఇత్యాది వాక్యగళల్లి సజాతీయరగళల్లి శ్రేష్ఠత్వవన్ను 3 ఇంద్ర, శుక్ర, అర్జున, యజ్ఞ, వజ్ర, సామవేద ఇవగళిగె సజాతీయగళల్లి కెలవరకింత శ్రేష్ఠత్వవన్ను 4 ఆఅ విభూతిరూపగళు కొడుత్తవె. దేవతెగళల్యూకవిత్వాదిగుణగళల్యూ బ్రహ్మదేవరె శ్రేష్ఠరు పాండవరగళల్లి భీమసేనదేవరె శ్రేష్ఠరు యజ్ఞగళల్లి జ్ఞానయజ్ఞ శ్రేష్ఠవు. ఆయుధగళల్లి చక్రాయుధ శ్రేష్ఠవు వేదగళల్లి ఋగ్వేదశ్రేష్ఠవు ఆదప్రయుక్త పూర్వంశ్రేష్ఠరెంత హేళల్పట్ట ఇంద్రాదిగళిగె సర్వాపేక్షయా శ్రేష్ఠరెంత అర్థవల్ల. కెలవరకింత శ్రేష్ఠరెంతలె అర్థ.

మూ॥ యచ్చాపిసర్వభూతానాం బీజంతదహమర్జున ।
నతదస్తివినాయత్స్యాన్మయాభూతంచరాచరమ్ ॥ ౩౯॥

టీ॥ అర్జున=యలో అర్జున, సర్వభూతానాం=సర్వ ప్రాణిగళిగె, యత్=యావదు, బీజం=కారణవో, తచ్చ=అదూను, అహం=నాను, యావ ప్రమాణదింద పరమాత్మనిగె సర్వ వ్యాప్తత్వ తిళియబరుత్తదె, అందరె హేళుత్తారె. మయావినా=నన్న హొరతు, యత్=యావదు, భూతం=ఉత్పన్నవాగి, స్యాత్=ఆధీతో, తత్=అంథా, చరాచరం=చర అచర ప్రపంచవు, నాస్తి=ఇల్ల ఆదప్రయుక్త నాను సర్వత్ర వ్యాప్తనాగిద్దేనె యంత అర్థ. అథవా సూర్యాదిగళల్లి శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి నాను ఇద్దేనె యంత హేళిదరె, జ్యోతి మొదలాదవుగళల్లి ఇల్లవెంత తోరోదు ఆదప్రయుక్త నన్నహొరతు యావదూను ఇల్లవెంత సర్వగతత్వవన్న హేళిద్దారె.

అ॥ విభూతిరూపగళన్న హేళోణవన్ను సంక్షేపమాడోవరాగి హీంగె సంక్షేపమాడువదక్కె కారణవన్ను తోరిసికొడుత్తా ఉపసంహార మాడుత్తారె.

మూ॥ నాన్తోస్తిమమదివ్యానాం విభూతీనాంపరన్తప ।
ఏషతూద్దేశతఃప్రోక్తోవిభూతేర్విస్తరోమయా॥ ౪౦॥

టీ॥ హే పరంతప=యలో అర్జుననే, మమ=నన్న, దివ్యానాం=దివ్యగళాద, విభూతీనాం=విభూతి రూపగళిగె, అంతః=కొనెయు, నా

ಸ್ತಿ=ಇಲ್ಲ. ಏಷಃ=‹‹ಅಹಮಾತ್ಮಾಗುಡಾಕೇಶ-ಆದಿತ್ಯಾನಾಮಹಂವಿಷ್ಣುಃ'' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪವು, ಉದ್ದೇಶತಃ=ಆಕಳನ್ನ ಕೊಂಬುಹಿಡಿದು ತೋರಿಸುವ ಹಾಂಗೆ ಇದು ವಿಭೂತಿರೂಪ ಯಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ಮಯಾ=ನನ್ನಿಂದ, ಪ್ರೋಕ್ತಃ=ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಏಷತು=ಮುಂದೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವದಾದರೋ, ವಿಭೂತೇಃ=ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ,ವಿಸ್ತರಃ=ವಿಸ್ತಾರವು, ಮಯಾ=ನನ್ನಿಂದ, ಪ್ರೋಕ್ತಃ=ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ತಾ॥ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳನ್ನ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಾರದು. ಅದು ಅನಂತ ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಸಂಕ್ಷೇಪಮಾಡಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮುಂದೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಅ॥ ಆ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ವಿಭೂತಿ ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯದ್ಯದ್ವಿಭೂತಿಮತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಶ್ರೀಮದೂರ್ಜಿತಮೇವವಾ।
ತತ್ತದೇವಾವಗಚ್ಛತ್ವಂ ಮಮತೇಜೋಂಶಸಮ್ಭವಮ್॥ ೪೧॥

ಟೀ॥ ಯತ್ ಯತ್ ಸತ್ವಂ=ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತುವು, ವಿಭೂತಿಮತ್=ತಮ ಜಾತಿಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ ಉಳ್ಳದ್ದೋ, ಶ್ರೀಮತ್=ಸಂಪತ್ತು ಉಳ್ಳದ್ದೋ,ಊರ್ಜಿತಮೇವವಾ=ಅಭಿವೃದ್ಧಿವುಳ್ಳದ್ದೋ, ತತ್ ತತ್=ಆ ಆ ವಸ್ತುವನ್ನ, ಮಮ=ನನ್ನ, ತೇಜೋಂಶಸಂಭವಮೇವ=ತೇಜೋ ರೂಪವಾದ ಅಂಶದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದದ್ದಾಗೆ, ತ್ವಂ=ನೀನು, ಅವಗಚ್ಛ=ತಿಳಿ. ತಾ॥ ಸ್ವಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿಯು ಸಂಪತ್ತು ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯು ಇರೋಣವೆ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣವು. ಇಂಥಾ ಲಕ್ಷಣ ಉಳ್ಳದ್ದು ಯಾವದೋ ಅದು ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪ ಈ ಗುರ್ತಿನಿಂದ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅ॥ ಹೀಂಗೆ ಲಕ್ಷಣವನ್ನ ಹೇಳಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಭೂತಿ ವಿಸ್ತಾರದಕ್ಕಿಂತಲು ಅಧಿಕವಾದ ವಿಭೂತಿ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅಥವಾಬಹುನೈತೇನ ಕಿಂಜ್ಞಾತೇನತವಾರ್ಜುನ।
ವಿಷ್ಟಭ್ಯಾಹಮಿದಂಕೃತ್ಸ್ನಮೇಕಾಂಶೇನಸ್ಥಿತೋಜಗತ್॥ ೪೨॥

ಟೀ॥ ಹೇ ಅರ್ಜುನ=ಎಲೋ ಅರ್ಜುನನೆ, ಅಥವಾ=ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಏತೇನಬಹುನಾ=ಈಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಮಿತಗಳಾದ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳವಿಸ್ತಾರ, ಜ್ಞಾತೇನ=ತಿಳಿದದ್ದರಿಂದ, ತವ=ನಿನಗೆ, ಕಿಂ=ಏನುಫಲ (ಒಂದುಫಲವೂ ಇಲ್ಲ ವೆಂತಭಾವ. ಅಂದರೆ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಾಪ್ತಿಜ್ಞಾನದ ಫಲದಕಿಂತಲು ಅಲ್ಪಫಲವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಇದು ಏನು ಫಲ ಎಂತ ಆಕ್ಷೇಪಮಾಡಿದ್ದಾರೇಹೊರತು ನಿಷ್ಫಲವಾದಪ್ರಯುಕ್ತವಲ್ಲ.) ಆದರೆಯಾವದು ತಿಳಿಕೊಬೇಕಾದದ್ದು ಅಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—ಇದಂ=ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ, ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಜಗತ್=ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವನ್ನು, ಏಕಾಂಶೇನ=ಅನಂತ ಅಂಶಗಳಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದಲೇ, ಅಹಂ=ನಾನು, ವಿಷ್ಟಭ್ಯ=ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ಥಿತಃ=ಇದ್ದೇನು.

ವಿ-ಆ॥ ಸಮಸ್ತ ಅಂಶಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಬೇಕಾದರೆ ಇಂಥಾ ಜಗತ್ತು ಸಹಸ್ರ ಇದ್ದರೂನು ಸಾಕಾಗಲಾರದು. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಂಥಾ ಅಪರಿಮಿತವಾದವ್ಯಾಪ್ತಿ ಉಳ್ಳವನು ನಾನು. ಆದ್ದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಂಥಾಜ್ಞಾನವೇ ನಿನಗೆ ಆವಶ್ಯಕ. ಆ ವ್ಯಾಪ್ತ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತಗಳಾದ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಜ್ಞಾನವ್ಯರ್ಥ. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವುಗಳನ್ನ ಹೇಳಿದ್ದು ವ್ಯರ್ಥ ಎಂತ ಅಂದರೆ, "ಅಜ್ಞಾತ್ವೈನಂ ಸರ್ವವಿಶೇಷಯುಕ್ತಂ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವ ಹೇಳಿದ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಜ್ಞಾನವು ಆವಶ್ಯಕವೆ. ನೀನು ಮಹಾಫಲಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ನಿನಗೆ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪ ವ್ಯಾಪ್ತರೂಪ ಈ ಉಭಯ ಜ್ಞಾನಗಳೂನು ಆವಶ್ಯಕವೇ. ವಿಶೇಷವಾದವ್ಯಾಪ್ತ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಗಲಾರದು. ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಂ ಹೇಳಿದ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಿಭೂತಿರೂಪಜ್ಞಾನ ಯಾತಕ್ಕೆ ಎಂತ ಹೇಳಿದ್ದೂನು ವ್ಯಾಪ್ತವಿಶೇಷವಿಭೂತಿರೂಪ ಅವಶ್ಯ ತಿಳಿಕೊಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೆ.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ವಿಭೂತಿಯೋಗೋನಾಮ
ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

అథ ఏకాదశోధ్యాయః

అ॥ పూర్వాధ్యాయకొనియల్లి "విష్టభ్యాహమిదంకృత్స్నం" యంత వ్యాప్త రూపద ఉపాసనెయు సంక్షేపవాగి హేళల్పట్టితు. ఆ సంక్షేపవాగి హేళిద్దు బుద్ధిగె విషయవాగి ధ్యానమాడోణవు సాధ్యవల్ల. అదప్రయుక్త ధ్యానసౌకర్యక్కోస్కర సంక్షేపవాగి పూర్వదల్లి హేళిద్ద విశ్వరూపవన్ను ఈ అధ్యాయదల్లి విస్తారవాగి హేళుత్తారె. అదప్రయుక్తలె ౧౦నే అధ్యాయదనంతర ఈ అధ్యాయ హేళతక్కద్దాగితు. పూర్వాధ్యాయక్కూ ఈఅధ్యాయక్కూ అర్థదల్లూ భేదఇద అర్జున విశ్వరూపవన్ను తిళకొంబోదక్కె ప్రశ్నెమాడబేకు యంత ఇచ్ఛిసి ఉపదేశమాడల్పట్ట అర్థవన్ను "మదనుగ్రహాయ" ఇత్యాది శ్లోకగళింద అనువాదమాడుత్తానె.

(అర్జున ఉవాచ=అర్జున మాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ మదనుగ్రహాయపరమం గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితం।
యత్త్వయోక్తంవచస్తేన మోహోయంవిగతోమమ॥

టీ॥ పరమంగుహ్యం=అత్యంతగోప్యవాద, అధ్యాత్మసంజ్ఞితం=పరమాత్మనె విషయకవాగిద్దప్రయుక్త అధ్యాత్మనామకవాద, యద్వచః=యావవాక్యవు, మదనుగ్రహాయ=నన్న అనుగ్రహక్కోస్కర, త్వయా=నిన్నింద, ఉక్తం=హేళల్పట్టితో, తేన=ఆవాక్యదింద, మమ=నన్న, అయం మోహః=బంధుస్నేహాదరూప ఈఅజ్ఞానవు, విగతః=హోగితు.

మూ॥ భవాప్యయౌహిభూతానాం శ్రుతౌవిస్తరశోమయా।
త్వత్తఃకమలపత్రాక్ష మాహాత్మ్యమపిచావ్యయం॥ ౨॥

టీ॥ కమలపత్రాక్ష=కమలదళదహాగె విశాలవాద నేత్రవుళ్ళ కృష్ణనె, త్వత్తః=నిన్నకడింద, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, భవాప్యయౌ=జన్మమరణగళు, మయా=నన్నింద, విస్తరశః=విస్తారవాగి, శ్రుతౌ=కేళల్పట్టితు, అవ్యయం=నాశరహితవాద, మాహాత్మ్యమపి=మాహాత్మ్యవూ, శ్రుతం=కేళల్పట్టితు. తా॥ "అహంకృత్స్నస్యజగతః" ఇత్యా

ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಪ್ತಮ ಮೊದಲಾದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಿರಿ. ಅದರನ್ನ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಯಂತ ಅನುವಾದಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಅ॥ ಕೃಷ್ಣವಾಕ್ಯವನ್ನ ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ತಾನು ತಿಳಕೊಬೇಕಾದ ವಿಶ್ವರೂಪದ ಆವಿರ್ಭಾವವನ್ನ "ಏವಮೇತತ್" ಇತ್ಯಾದಿ ಯರಡುಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ಏವಮೇತದ್ಯಥಾತ್ಥತ್ವ ಮಾತ್ಮಾನಂಪರಮೇಶ್ವರ।
ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿತೇರೂಪ ಮೈಶ್ವರಂಪುರುಷೋತ್ತಮ॥ 3॥

ಟೀ॥ ಪರಮೇಶ್ವರ=ಮಹಾ ಐಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತನಾದ ಕೃಷ್ಣನೆ, ತ್ವಂ=ನೀನು, ಆತ್ಮಾನಂ=ತನ್ನನ್ನು, ಯಥಾ=ಯಾವಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಆತ್ಥ=ಹೇಳತಿಯೊ, ಏತತ್=ಈವಾಕ್ಯವು, ಏವಮೇವ=ಸತ್ಯವೇ, ಹೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ=ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಕೃಷ್ಣನೇ, ಐಶ್ವರಂ=ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿ ಉಳ್ಳಂಥಾ, ತೇ=ನಿನ್ನ, ರೂಪಂ=ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು, ದ್ರಷ್ಟುಂ=ನೋಡುವದಕ್ಕೆ, ಇಚ್ಛಾಮಿ=ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾ॥ ಪರಮಾತ್ಮನವಿಷಯವಾದ ಯಾವಮಹಿಮೆಗಳನ್ನ ಹೇಳಿದ್ದಿರೋ ಈವಾಕ್ಯಗಳು ಸರ್ವವೂ ಯಥಾರ್ಥವೆ. ಆವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನ ನಾನುಕಣ್ಣಿನಿಂದನೋಡಬೇಕೆಂತ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿವುಳ್ಳವನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಆ ರೂಪವನ್ನ ನನಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡೋದಕ್ಕೆ ನೀವುಶಕ್ತರು ಯಂತಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮೂ॥ ಮನ್ಯಸೇಯದಿತಚ್ಛಕ್ಯಂ ಮಯಾದ್ರಷ್ಟುಮಿತಿಪ್ರಭೋ।
ಯೋಗೇಶ್ವರತತೋಮೇತ್ವಂ ದರ್ಶಯಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಯಂ॥ 4॥

ಟೀ॥ ಪ್ರಭೋ=ಸಮರ್ಥನಾದ ಕೃಷ್ಣನೆ, ತತ್=ಆರೂಪವು, ಮಯಾ=ನನ್ನಿಂದ, ದ್ರಷ್ಟುಂ=ನೋಡುವದಕ್ಕೆ, ಶಕ್ಯಮಿತಿ=ಸಾಧ್ಯವೆಂತ, ಯದಿಮನ್ಯಸೆ=ತಿಳಿದಿರಾ? ತತಃ=ಹಾಗಾದರೆ, ಯೋಗೇಶ್ವರ=ಸರ್ವ ವುಪಾಯಗಳಿಗೆ ಈಶ್ವರನಾದ ಕೃಷ್ಣನೆ, ತ್ವಂ=ನೀನು, ಅವ್ಯಯಂ=ನಾಶರಹಿತವಾದ, ಆತ್ಮಾನಂ=ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಮೇ=ನನಗೆ, ದರ್ಶಯ=ತೋರಿಸಿಕೊಡಿರಿ. ತಾ॥ ನೀವು ಮಹಾಸಮರ್ಥರು ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮರೂಪವನ್ನ ನಿಮಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ನನಗೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ

ಆ ವಿಶ್ವರೂಪ ನನಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು ಯಂತ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅ॥ ಹೀಗೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನಂತರ ಕೃಷ್ಣ ಆ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದವನಾಗಿ "ಪಶ್ಯಮೇ" ಇತ್ಯಾದಿ ೮ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡು ಯಂತ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ.

(ಭಗವಾನುವಾಚ=ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಮೂ॥ ಪಶ್ಯಮೇಪಾರ್ಥರೂಪಾಣಿ ಶತಶೋಥಸಹಸ್ರಶಃ।
ನಾನಾವಿಧಾನಿದಿವ್ಯಾನಿ ನಾನಾವರ್ಣಾಕೃತೀನಿಚ॥ ೫॥

ಟೀ॥ ಪಾರ್ಥ=ಹೇ ಅರ್ಜುನನೆ, ನಾನಾವಿಧಾನಿ=ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾಗಿಯು, ದಿವ್ಯಾನಿ=ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳಾಗಿಯು, ನಾನಾವರ್ಣಾಕೃತೀನಿಚ=ನಾನಾವಿಧ ಬಣ್ಣ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯು ಇರುವ, ಶತಶಃ=ನೂರುಗಳಾಗಿಯು, ಸಹಸ್ರಶಃ=ಸಹಸ್ರಗಳಾಗಿಯು ಇರುವ, ಮೇ=ನನ್ನ, ರೂಪಾಣಿ=ರೂಪಗಳನ್ನ, ಪಶ್ಯ=ನೋಡು

ವಿ-ಅ॥ ಅರ್ಜುನ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನ ನೋಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂನು ಕೃಷ್ಣ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನ ನೋಡು ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ರೂಪವೇವೆ ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲು ವಿಶೇಷವೆಂಬ ಧರ್ಮದಿಂದಲು ಅನಂತರೂಪ ಸಮೂಹವಾಗಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾನಾ ವಿಧಗಳು ಯಂಬೋದರನ್ನೆ ನಾನಾ ವರ್ಣಾಕೃತಿಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತು ಅನೇಕ ಬಣ್ಣ ಅನೇಕ ಆಕಾರಗಳು ಇರುವದರಿಂದ ನಾನಾ ವಿಧಗಳಾಗಿಯು ಒಂದೇ ರೂಪವಾದರೂ ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲು ವಿಶೇಷದಿಂದಲು ಅನಂತರೂಪ ಸಮುದಾಯವಾಗಿಯು ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನ ನೋಡು ಯಂತ ವಿಧಾನಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ವಸ್ತುತಃ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಭೇದ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಾಹಮಾಡುವದಾಗಿ ಭೇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿರುವ ಧರ್ಮವು ವಿಶೇಷವೆಂತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಅ॥ ನೋಡು ಯಂತ ಹೇಳಿದರಲ್ಲವಾ? ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನು ಯಂತಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಪಶ್ಯಾದಿತ್ಯಾನ್ವಸೂನ್ರುದ್ರಾನಶ್ವಿನೌಮರುತಸ್ತಥಾ।
ಬಹೂನ್ಯದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾಣಿ ಪಶ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಾಣಿಭಾರತ॥ ೬॥

ಟೀ॥ ಭಾರತ=ಹೇ ಅರ್ಜುನನೇ, ಆದಿತ್ಯಾನ್=ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರುಗಳನ್ನು, ವಸೂನ್=ಅಷ್ಟವಸುಗಳನ್ನು, ರುದ್ರಾನ್=ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರುಗಳನ್ನು,

నౌ=అశ్వినీ దేవతెగళన్ను, తథా=హాగెయే, మరుతః=ర్ మరుత్తుగళన్ను, అదృష్టపూర్వాణి=ముంచె నోడదే ఇరువ, బహూని=అనేకగళాద, ఆశ్చర్యాణి=ఆశ్చర్యగళన్నూ, పశ్య=నోడు.

అ॥ తాను తోరిసికొడువ విశేషగళన్నే మత్తు హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇహైకస్థంజగత్కృత్స్నం పశ్యాద్యసచరాచరం।
మమదేహేగుడాకేశ యచ్చాన్యద్ద్రష్టుమిచ్ఛసి॥ ౭॥

టీ॥ గుడాకేశ=నిద్రెయన్న జయిసిదవనాద హే అర్జుననే, కృత్స్నం=సమస్తవాద, సచరాచరం=జంగమస్థావరగళింద సహితవాద, జగత్=జగత్తన్న, ఇహ=ఈ నినగె తోరిసికొడబేకాద, మమ దేహే=నన్న రూపదల్లి, ఏకస్థం=ఒందు భాగదల్లి ఇరువదన్నాగి, అద్య=ఈగ, పశ్య=నోడు, అన్యత్=బేరెయాద, యచ్చ=యావదన్న, ద్రష్టుం=నోడువదక్కె, ఇచ్ఛసి=అపేక్షిసుత్తియో(తత్=అదరన్న) పశ్య=నోడు. తా॥ నిద్రాది దోషగళు ఇల్లదే ఇరువదరింద జాగ్రతెయాగి నోడోవనాద యలో అర్జుననే నినగె నాను తోరిసికొడువ ఈ నన్న రూపదల్లి చరాచరవాద సమస్తప్రపంచవూను ఒందు భాగదల్లి ఇరుత్తదె. నన్న రూప అత్యంత దొడ్డదు. ఇన్ను యావదన్న నోడబేకాదరూ ఈ రూపదల్లి నోడబహుదు. ఆదప్రయుక్త ఈ రూప అత్యంత విశేషవాదద్దు.

అ॥ ఆరూపవన్న నోడువదక్కె అనుకూలమాడికొట్టు తోరిసి కొడువదక్కె ప్రారంభిసుత్తారె.

మూ॥ నతుమాంశక్యసేద్రష్టు మనేనైవస్వచక్షుషా।
దివ్యందదామితేచక్షుః పశ్యమేయోగమైశ్వరం॥ ౮॥

టీ॥ తు=ఆదరె, అనేన=ఈ, స్వచక్షుషైవ=తనకణ్ణింద లేవే, మాం=నన్నన్ను, ద్రష్టుం=నోడువదక్కె, నశక్యసే=సమర్థనాగువదిల్ల, (అతః=ఆదప్రయుక్త) తే=నినగె, దివ్యంచక్షుః=అలౌకికవాద నోడో

ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ದದಾಮಿ=ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಮೇ=ನನ್ನ, ಐಶ್ವರಂ=ಈಶ್ವರನಾದ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ, ಯೋಗಂ=ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು, ಪಶ್ಯ=ನೋಡು. ತಾ॥ ನೀನು ನೋಡಬೇಕೆಂತ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿ. ನಾನೂನು ನೋಡು ಯಂತ ಹೇಳುತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಲೌಕಿಕ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ನಾನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ದರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ನಿನಗೆ ಅಲೌಕಿಕದರ್ಶನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೂನು ನನಗೆ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿ ಅದೆ ನೋಡು ಯಂತ ಹೇಳಿ ತೋರಿಸೋದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

(ಸಂಜಯ ಉವಾಚ.)

ಅ॥ ಅನಂತರ ನಡದವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ್ನ ಕುರಿತು ಸಂಜಯನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ರಾಜನ್ ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರೋ ಹರಿಃ।
ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಾಯ ಪರಮಂ ರೂಪಮೈಶ್ವರಮ್॥ ೯॥

ಟೀ॥ ಹೇ ರಾಜನ್=ಯಲೈ ರಾಜನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೇ, ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರಃ=ಮಹತ್ತಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಹರಿಃ=ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಏವಂ=ಈ ಪ್ರಕಾರ, ಉಕ್ತ್ವಾ=ಹೇಳಿ, ತತಃ=ಅನಂತರ, ಐಶ್ವರಂ=ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿ ಉಳ್ಳದ್ದಾದ, ಪರಮಂ=ಉತ್ತಮವಾದ, ರೂಪಂ=ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು, ಪಾರ್ಥಾಯ=ಅರ್ಜುನನಿಗೋಸ್ಕರ, ದರ್ಶಯಾಮಾಸ=ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ವಿ—ಅ॥ "ಇಡೋಪಹೂತಂ ಗೇಹೇಷು" ಯಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾಗಮಾಡುವ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಡುವ ಹವಿಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನನಗೆ ಹರಿ ಯಂತ ನಾಮ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾನು ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರನು ಸರ್ವ ಆಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಾದಿರೂಪ ಪೂಜಾ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದು ಆ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ನನಗೆ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿ ಅದೆ ಯಂಬೋವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು ಯಂತ ತಿಳಿಸಿದ್ಧಾರೆ.

ಅ॥ ಕೃಷ್ಣ ಯಾವರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಜುನಗೆ ತೋರಿಸಿದನೋ ಆ ರೂಪವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅನೇಕವಕ್ತ್ರನಯನ ಮನೇಕಾದ್ಭುತದರ್ಶನಂ । ಅನೇಕದಿವ್ಯಾಭರಣಂ ದಿವ್ಯಾನೇಕೋದ್ಯತಾಯುಧಂ॥ ೧೦ ॥ ದಿವ್ಯಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಂ ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನಂ । ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯಮಯಂ ದೇವ ಮನಂತಂವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ ॥

ಟೀ॥ ಅನೇಕವಕ್ತ್ರನಯನಂ=ಅನೇಕವಾದ ಮುಖಗಳು ನೇತ್ರಗಳು ವುಳ್ಳದ್ದಾದ, ಅನೇಕಾದ್ಭುತದರ್ಶನಂ=ಅನಂತವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳ ದರ್ಶನವುಳ್ಳಂಥಾ ಅನೇಕದಿವ್ಯಾಭರಣಂ=ಅನೇಕವಾದದಿವ್ಯಗಳಾದ ಆಭರಣಗಳುಳ್ಳದ್ದಾದ, ದಿವ್ಯಾನೇಕೋದ್ಯತಾಯುಧಂ=ದಿವ್ಯಗಳಾಗಿಯು ಅನಂತಗಳಾಗಿಯು ಇರುವ ಆಯುಧಗಳುಳ್ಳದ್ದಾದ, ದಿವ್ಯಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಂ=ದಿವ್ಯಗಳಾದ ಮಾಲಿಕಾಗಳು ವಸ್ತ್ರಗಳು ಇವುಗಳನ್ನ ಧರಿಸಿರುವ, ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನಂ=ದಿವ್ಯವಾದ ಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ, ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯಮಯಂ=ಸಮಸ್ತ ಆಶ್ಚರ್ಯಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವ, ದೇವಂ=ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಾದ, ಅನಂತಂ=ದೇಶಕಾಲಗುಣಗಳಿಂದ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ=ಸರ್ವದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲ್ಯಾ ಮುಖವುಳ್ಳದ್ದಾದ ಅಥವಾ ಅನಂತಮುಖವುಳ್ಳದ್ದಾದ, ರೂಪಂ=ರೂಪವನ್ನು, ದರ್ಶಯಾಮಾಸ=ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಅ॥ ಆರೂಪದ ಆಕಾರ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾಯುಧಾದಿಗಳನ್ನ ಹೇಳಿ ಈಗ ಆರೂಪದ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಕಾಶವನ್ನ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ದಿವಿಸೂರ್ಯಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಭವೇದ್ಯುಗಪದುತ್ಥಿತಾ।
ಯದಿಭಾಸ್ಸದೃಶೀಸಾಸ್ಯಾದ್ಭಾಸಸ್ತಸ್ಯಮಹಾತ್ಮನಃ॥ ೧೨॥

ಟೀ॥ ದಿವಿ=ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ (ಯುಗಪತ್ ಉತ್ಥಿತಸ್ಯ=ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ) ಸೂರ್ಯಸಹಸ್ರಸ್ಯ=ಅನಂತಸೂರ್ಯರ ಸಮೂಹದ, ಭಾಃ=ಕಾಂತಿಯು, ಯುಗಪತ್=ಯೇಕಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಉತ್ಥಿತಾ=ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಸ್ಯಾತ್=ಆದರೆ, ಸಾ=ಆ ಕಾಂತಿಯು, ತಸ್ಯಮಹಾತ್ಮನಃ=ಆ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ವಿಶ್ವರೂಪನ, ಭಾಸಃ=ಕಾಂತಿಗೆ, ಸದೃಶೀ=ಸಮಾನವಾಗಿ, ಸ್ಯಾತ್=ಆಗುವದು.

ವಿ-ಅ॥ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಸೂರ್ಯಸಮೂಹ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಿಶಿದ್ದರೆ ಅದರ ಕಾಂತಿ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾಂತಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರೋದು. ಯದ್ಯಪಿ ಆ ಪರಮಾ

త్మన కాంతి లోకవిలక్షణవు. అపారవు, ఆ కాంతిగె యావకాంతియు సమానవాగలారదు. ఏకకాలదల్లి అనంతసూర్యరూను ఆకాశదల్లి ఉదిసోణవూ ఇల్ల. హాగిద్దరూ ఆ పరమాత్మన కాంతియన్న ఉపాసకరు తిళిదు ధ్యానమాడువదక్కాగి ఈదృష్టాంతవన్న తోరిసి హేళిద్ధారె. ఇదన్న అభూతోపమాయెంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ ఇంథారూపవన్న కృష్ణ తోరిసికొట్టమేలె యేనాగితు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ తత్రైకస్థంజగత్కృత్స్నం ప్రవిభక్తమనేకధా।
అపశ్యద్దేవదేవస్య శరీరేపాండవస్తదా॥ ౧౩॥

టీ॥ పాండవః=అర్జునను, తదా=శ్రీకృష్ణ ఆ విశ్వరూపవన్న తోరిసి కొట్టాగ, దేవదేవస్య=సర్వదేవశ్రేష్ఠనాద శ్రీకృష్ణన, తత్ర శరీరే=ఆ విశ్వరూపదల్లి, అనేకధా=దేవతిగళు దానవరు మనుష్యరు ఇత్యాది అనేకవిధవాగి, ప్రవిభక్తం=విభాగిసల్పట్టిరువ, కృత్స్నం=సమస్తవాద, జగత్=లోకవన్న, ఏకస్థం=ఒందు భాగదల్లిఇద్దద్దాగి, అపశ్యత్=నోడిదను.

అ॥ ఆ విశ్వరూపవన్ను నోడిదమ్యాలె యేనుమాడిదను అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ తతఃసవిస్మయావిష్టో హృష్టరోమాధనంజయః।
ప్రణమ్యశిరసాదేవం కృతాంజలిరభాషత॥ ౧౪॥

టీ॥ తతః=అనంతర, సః ధనంజయః=ఆ అర్జునను, విస్మయావిష్టః=ఆశ్చర్యదిందకూడిదవనాగి, హృష్టరోమా=రోమాంచహొందిదవనాగి, దేవం=పరమాత్మన్న, శిరసాప్రణమ్య=శిరస్సినింద నమస్కారమాడి, కృతాంజలిః=కైముగదవనాగి, అభాషత=మాతనాడిదను.

(అర్జున ఉవాచ)

అ॥ అర్జున యేనుమాతనాడిదను అందరె తానునోడుతిద్దరూపద రీతియన్న హేళుతా స్తోత్రమాడుత్తానె.

మూ॥ పశ్యామిదేవాంస్తవదేవదేహే సర్వాంస్తథాభూతవిశేషసంఘాన్ । బ్రహ్మాణమీశంకమలాసనస్థం ఋషీంశ్చసర్వానురగాంశ్చదివ్యాన్॥ ౧౫॥

టీ॥ దేవదేవ=సర్వదేవశ్రేష్ఠనాద హే కృష్ణనే, తవ=నిన్న, దేహే=విశ్వరూపదల్లి, సర్వాన్ దేవాన్=సమస్తదేవతిగళన్ను, తథా=హాగెవె, భూతవిశేషసంఘాన్=ప్రాణివిశేషగళ సమూహగళన్ను, బ్రహ్మాణం=బ్రహ్మదేవరన్ను, కమలాసనస్థం=బ్రహ్మదేవరతొడెయల్లికూతిరువ, ఈశం=రుద్రదేవరన్ను, సర్వాన్ ఋషీన్=సమస్త ఋషిగళన్ను, దివ్యాన్=ఆశ్చర్యగళాద, ఉరగాంశ్చ=సర్పగళన్ను,పశ్యామి=నోడుత్తేనె.

వి-అ॥ యద్యపి "కమలాసనస్థం" యంబపదక్కె కమలవెంబ ఆసనదల్లికూతిరువ యంత అర్థ హేళి బ్రహ్మదేవరిగె విశేషణ మాడబాహుదు, ఆదరూ "బ్రహ్మణోంకగతోహరః" ఇత్యాదిపాద్మపురాణవచనదల్లి ఈ విశ్వరూపద రీతియన్ను సర్వదేవతిగళూ రుద్రదేవర శరీరదల్లి ఆరుద్రదేవరు బ్రహ్మదేవర ఉడియల్లి ఆ బ్రహ్మదేవరు పరమాత్మనల్లి ఆశ్రయిసికొండిద్దద్దాగి హేళిరువదరింద ఈ ప్రకార అర్థ హేళల్పట్టదె. అంతు దేవతిగళాదరూ దేవర దేహదల్లి సాక్షాత్తాగిఇల్ల. రుద్రదేవరన్న ఆశ్రయిసికొండే ఇద్దారె యంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రం పశ్యామిత్వాంసర్వతోనన్తరూపం। నాన్తంనమధ్యంనపునస్తవాదిం పశ్యామివిశ్వేశ్వరవిశ్వరూప॥

టీ॥ అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రం=అనంతగళాద భుజగళు ఉదరముఖ నేత్రగళుళ్ళవనాగియు, సర్వతః=సర్వస్థలదల్యూ, అనంతరూపం=అపరిమితరూప వుళ్ళవనాగియు ఇరువ, త్వాం=నిన్నన్ను, పశ్యామి=నోడుతిద్దేనె. విశ్వరూప=పూర్ణవాదరూప వుళ్ళవనాద, విశ్వేశ్వర=సర్వజగత్పతియాద కృష్ణనే, తవ=నినగె, ఆదిం=ఉత్పత్తియన్ను, నపశ్యామి=తిళియువదిల్ల. మధ్యంనపశ్యామి=మధ్యకాలవన్ను నోడువదిల్ల. అంతంపునః=అంతవన్నాదరు, నపశ్యామి=నోడువదిల్ల ౧౬॥

వి-అ॥ "అనేకవక్త్రనయనం" యంతహేళిద్దన్న అర్జునన మత్తు అనువాద మాడి హేళిద్దరింద పౌనరుక్తిదోషవిల్ల. ఆదిమధ్యాంతవిల్ల యంబోదరల్లి ముఖ్యతాత్పర్యవదె యంత తిళిసువదక్కోస్కర "న" యంబపదవన్న మూరావర్తి హేళిద్దారె. ఆది అంత ఇల్లవెంత హేళువదరిందలె మధ్యకాలవూ ఇల్లవెంత తిళియబందరు మధ్యవూ ఇల్లవెంతమత్తు హేళిద్దు ఉపచారక్కోస్కరవల్ల యంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ కిరీటినంగదినంచక్రిణంచ తేజోరాశింసర్వతోదీప్తిమంతం।
పశ్యామిత్వాందుర్నిరీక్షంసమంతా ద్దీప్తానలార్కద్యుతిమప్రమేయం॥

టీ॥ కిరీటినం=కిరీట ఉళ్ళవనాగియు, గదినం=గదాయుధ వుళ్ళవనాగియు, చక్రిణం=చక్రాయుధ వుళ్ళవనాగియు, తేజోరాశిం=తేజస్సిన సమూహనాగియు, సర్వతః=సర్వదేశగళల్లూ, దీప్తిమంతం=ప్రకాశవుళ్ళవనాగియు, దునిరీక్ష్యం=నోడువదక్కె అశక్యనాగియు, సమంతాత్=నాల్కుభాగగళల్లూ, దీప్తానలార్కద్యుతిం=ప్రకాశవాద అగ్నిసూర్యరగళకాంతి వుళ్ళవనాగియు, అప్రమేయం=అపరిమితకాంతి వుళ్ళవనాగియు ఇరువ, త్వాం=నిన్నన్న, పశ్యామి=నోడుతిద్దేను.

వి-అ॥ "దీప్తానలార్కద్యుతిం-అగ్ని సూర్యరకాంతి వుళ్ళవ" యంత హేళిద్దరింద ఈ రూపదకాంతి పరిమిత యంతతోరోదు. ఆ శంకాపరిహారక్కోస్కరవె "అప్రమేయం-అపరిమిత" యంత హేళిద్దారె. అంతు సూర్యాగ్నిగళు సంపూర్ణ దృష్టాంతవల్ల. ౧౭॥

మూ॥ త్వమక్షరంపరమం వేదితవ్యం త్వమస్యవిశ్వస్యపరంనిధానం । త్వమవ్యయశ్శాశ్వతధర్మగోప్తా సనాతనస్త్వంపురుషోమతోమే॥

టీ॥ త్వం=నీను, పరమం అక్షరం=ఉత్తమ అక్షరను (అందరె సర్వజీవరు క్షరరు లక్ష్మి అక్షరళు పరమాత్మ ఈ క్షరాక్షరకింత ఉత్తమనాద అక్షరను) వేదితవ్యం=తిళకోబేకాదవను, త్వం=నీను, అస్యవిశ్వస్య=ఈ సమస్తప్రపంచక్కె, పరంనిధానం=ముఖ్యాశ్రయను, త్వం=నీను, అవ్యయః=నాశరహితను, శాశ్వతధర్మగోప్తా=అనాదిపరంపరెయింద బందధర్మవన్న పరిపాలనె మాడోవను. త్వం=నీను, సనాతనః=అనాదినిత్యనాద, పురుషః=పురుషనెంత, మే=ననగె, మతః=సమ్మతను॥ ౧౮॥

మూ॥ అనాదిమధ్యాన్తమనన్తవీర్య మనన్తబాహుంశశిసూర్యనేత్రం।
పశ్యామిత్వాందీప్తహుతాశవక్త్రం స్వతేజసా విశ్వమిదంతపంతం॥

టీ॥ అనాదిమధ్యాంతం=ఆదిమధ్యఅంత శూన్యనాద, అనన్తవీర్యం=అపరిమితవీర్యవుళ్ళవనాద, అనన్తబాహుం=అనన్త భుజగళుళ్ళవనాద, శశిసూర్యనేత్రం=చంద్రసూర్యరుగళన్న నేత్రగళల్లి వుళ్ళవనాద, దీప్తహుతాశవక్త్రం=ప్రకాశిసువ అగ్నియన్ను ముఖదల్లివుళ్ళవనాద, స్వతేజసా=తన్న తేజస్సినింద, ఇదంవిశ్వం=ఈ సమస్తప్రపంచవన్ను, తపంతం=ప్రకాశమాడుతిరువ, త్వాం=నిన్నన్ను, పశ్యామి=నోడుత్తేను.

వి-అ॥ "నాన్తంనమధ్యం" యంబ పదగళింద దేశదింద అంతమధ్య ఆదిఇల్ల యంత హేళిద్దారె. (అందరె సర్వదేశవ్యాప్తనెంబ అర్థ) ఇల్లి "అనాదిమధ్యాంత" యంబపదదింద గుణగళింద ఆదిమధ్యాంతగళు ఇల్ల. (అందరె గుణపూర్ణను యంత అర్థ) ఆదప్రయుక్త పౌనరుక్తిదోషవిల్ల. చంద్రసూర్యరు కణ్ణినల్లి ఇరోదరిందలు చంద్రసూర్యరిగె పరమాత్మన కణ్ణుగళు ఉత్పత్తికారణవాదప్రయుక్తలు అగ్నిగె పరమాత్మన ముఖ ఆశ్రయవాగియు ఉత్పత్తికారణవాగియు ఇరో ప్రయుక్తలు చంద్రసూర్యరు కణ్ణుయంతలు అగ్నియేముఖయంతలు అభేదవాగి హేళిద్దారె. చంద్రమనస్సినింద వుత్పన్ననాగిద్దానె యంత హేళిద్దరూ దేవతెగళిగె అనేకరూప ఇరో ప్రయుక్త కణ్ణినింద ఉత్పన్న యంతయిల్లి హేళువదు విరుద్ధవల్ల. ౧౯॥

మూ॥ ద్యావాపృథివ్యోరిదమన్తరంహి వ్యాప్తంత్వయైకేనదిశశ్చసర్వాః। దృష్ట్వాద్భుతంరూపముగ్రంతవేదం లోకత్రయంప్రవ్యథితంమహాత్మన్ ॥ ౨౦॥

టీ॥ ద్యావాపృథివ్యోః=ఆకాశభూమిగళ, ఇదం అంతరం=మధ్యభాగవు, ఏకేనత్వయా=ఒందురూపనాదనిన్నింద, వ్యాప్తం=వ్యాపిసల్పట్టదె. సర్వాఃదిశశ్చ=సమస్త దిక్కుగళూను (రూపాంతరైః=ఇతరరూపగళింద) వ్యాప్తాః=వ్యాపిసల్పట్టవె. హేమహాత్మన్=హేమహాత్మనాద కృష్ణనే, తవ=నిన్న, అద్భుతం=ఆశ్చర్యవాద, ఉగ్రం=భయంకరవాద, ఇదంరూపం=ఈరూపవన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, లోకత్రయం=మూరులోకవు, ప్రవ్యథితం=అత్యంతభయపట్టద్దాగి, పశ్యామి=నోడుత్తేనె. తా॥ ఆకాశభూమిగళమధ్యవన్ను ఒందురూపదిందలు

సమస్తదిక్కుగళన్న ఇతరరూపగళిందలు వ్యాపరిసికొండిరువ ఆశ్చర్య భయంకరవాద ఈ రూపవన్నునోడి మూరులోకదజనరూ భయపడుత్తారె యంత తిళిదిద్దేను.

వి-అ॥ "లోకత్రయం" యంబ పదక్కె లోకత్రయదల్లి ఇరువ భక్తరు యంతఅర్థ. అ భక్తరిగె ఈ రూపద దర్శనవేఇల్ల. భక్తరు అంజోణవు అభ్యాసఇల్లదే ఇరువదరిందలు, కెలవరు సంహారక్కె అర్హరాగిరోప్రయుక్తలు, యంతతిళిదేను. అభ్యాసవాద కాలదల్లి ఇవరిగె ఈరూపదర్శనదింద ఆనందవేఉంటాగుత్తదె భూభార పరిహారక్కోస్కర ప్రవృత్తిసిరువ ప్రయుక్త ఈ రూపభయంకరవాగితోరుత్తదె. వస్తుతః భయంకరవల్ల. అథవా, లోకత్రయ యంబ పదక్కె మూరులోకదల్లిరువ భక్తరు అభక్తరూను యంతఅర్థ. ఈ పక్షదల్లి ఈ రూపవన్నునోడదే ఇద్దరూను మనస్సినింద అనుసంధానమాడోణదరిందలే అంజు తిరువజనగళన్ను నోడి అర్జునన, నాను హ్యాగె ఈ రూపవన్నునోడి అంజుతిద్దేనోహాగె లోకత్రయవూ అంజుతదె యంత తిళిథేనె యంత హేళిదనుయంతఅర్థ.

అ॥ అర్జునతానునోడుత్తిరువ ఇతరవిశేషగళన్న హేళుత్తానె.

మూ॥ అమీహిత్వాసురసంఘావిశంతి కేచిద్భీతాః ప్రాంజలయోగృణంతి। స్వస్తీత్యుక్త్వామహర్షిసిద్ధసంఘాః స్తువంతిత్వాంస్తుతిభిః పుష్కలాభిః।

టీ॥ అమీసురసంఘాః=ఈముక్తరాద దేవతెగళ గుంపుగళు, త్వాం=నిన్నన్ను, విశన్తి=ప్రవేశమాడుత్తారె. కేచిత్=కెలవరు, భీతాః=అంజిదవరాగి, ప్రాంజలయః=కైముగదవరాగి, స్తువంతి=స్తోత్రమాడుత్తారె మహర్షి సిద్ధసంఘాః=మహర్షిసిద్ధరుగళ గుంపుగళు, స్వస్తీత్యుక్త్వా=సౌఖ్యవాగలి యంతహేళి, పుష్కలాభిః=గుణపూర్ణగళాద, స్తుతిభిః=స్తోత్రగళింద, త్వాం=నిన్నన్ను, స్తువంతి=స్తోత్రమాడుతిద్దారె.

వి-అ॥ "ప్రవేశోనిర్గమశ్చైవ-పరమాత్మనల్లి ప్రవేశవూ. హొరగెబరోణవు ముక్తరిగెస్వేచ్ఛెయింద ఆగుత్తదె"యంబవచనానుసార ఈ శ్లోకదల్లిదేవరల్లి ప్రవేశమాడువదేవతెగళుముక్తరు. "పశ్యామిదేవాన్" యంబ శ్లోకదల్లి దేవగదేహదద్దాగి హేళల్పట్టిరువ దేవతెగళు అముక్తరు. ఆదప్రయుక్త పౌనరుక్త్యవిల్ల.

మూ॥ రుద్రాదిత్యావసవోయేచసాధ్యా విశ్వేశ్వినౌమరుతశ్చోష్మపాశ్చ । గంధర్వయక్షాసురసిద్ధసంఘా వీక్షంతేత్వాంవిస్మితాశ్చైవసర్వే॥

టీ॥ రుద్రాదిత్యాః=ఏకాదశరుద్రరు ద్వాదశాదిత్యరు, వసవః=అష్టవసుగళు, సాధ్యాః=సాధ్యరు, విశ్వే=విశ్వేదేవతెగళు, అశ్వినౌ=అశ్వినీదేవతెగళు,మరుతశ్చ=ఏకోనపంచాశన్మరుత్తుగళు, ఊష్మపాశ్చ=ఉష్ణభాగవన్నుస్వీకరిసువప్రయుక్తఊష్మపనామకరాద పితృగళు, గంధర్వయక్షాసురసిద్ధసంఘాః=గంధర్వరు యక్షరు అసురరు సిద్ధరు ఇవరుగళగుంపుగళు, సర్వే=యల్లరూ, విస్మితాః=ఆశ్చర్యపట్టవరాగి, త్వాం=నిన్నన్ను, వీక్షన్తే=నోడుతిద్దారె.

మూ॥ రూపంమహత్తేబహువక్త్రనేత్రం మహాబాహోబహుబాహూరుపాదం । బహూదరంబహుదంష్ట్రాకరాళం దృష్ట్వాలోకాఃప్రవ్యథితాస్తథాహం॥ ౨౩॥

టీ॥ మహాబాహో=మహాభుజగళుళ్ళంథా హేకృష్ణనే, తే=నిన్న, బహువక్త్రనేత్రం=అనేకముఖగళు నేత్రగళు ఉళ్ళంథా, బహుబాహూరుపాదం=అనంత భుజగళు తొడెగళుకాలుగళు వుళ్ళంథా, బహూదరం=అనేక ఉదరగళుళ్ళంథా, బహుదంష్ట్రాకరాళం=అనేక కోరెహల్లుగళింద భయంకరవాదంథా, మహత్ రూపం=ఈ దొడ్డరూపవన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, లోకాః=జనరుగళు, ప్రవ్యథితాః=అధికభయపట్టిద్దారె. తథా=హాగెయే, అహం=నాను, ప్రవ్యథితః=భయపట్టిద్దేనె.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి "లోకాః" యంబపదక్కె భక్తరు యంత అర్థవాదరె రూపవన్నునోడి భయపట్టిద్దారె యంతలు భక్తరు అభక్తరు యంబ అర్థవాదరె మనస్సినింద తిళకొండు భయపడుత్తారె యంతలు అర్థవెంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ నభస్పృశందీప్తమనేకవర్ణం వ్యాత్తాననందీప్తవిశాలనేత్రం। దృష్ట్వాహిత్వాంప్రవ్యథితాన్తరాత్మా ధృతింనవిన్దామిశమంచవిష్ణో॥

టీ॥ నభస్స్పృశం=ఆకాశవన్ను వ్యాపరిసిరువ, దీప్తం=ప్రకాశవాగిరువ, అనేకవర్ణం=అనేకవిధబణ్ణగళుళ్ళంథా, వ్యాత్తాననం=తెరియప్పట్ట ముఖగళుళ్ళంథా, దీప్తవిశాలనేత్రం=ప్రకాశవాగియు విశాలవాగియుఇరువ నేత్రగళుళ్ళంథా, హే విష్ణో=పరమాత్మనే, త్వాం=నిన్నన్ను,అహం=నాను, దృష్ట్వా=నోడి, ప్రవ్యధితాంతరాత్మా=అత్యంత భయపట్టమనస్సు ఉళ్ళవనాగి, ధృతిం=ధైర్యవన్ను, శమంచ=సుఖవన్నూ, నవిందామి=హొందువదిల్ల. తా॥ ఆకాశవన్ను వ్యాపరిసికొండు అనేకబణ్ణగళాగియు ముఖగళన్ను తెరకొండు విస్తారవాగి ప్రకాశవాగిరువ నేత్రగళిందకూడియు ఇరువ ఈ రూపవన్ను నోడిదరె ననగె ధైర్యవూ సుఖవూ ఉంటాగువదిల్ల.

అ॥ భయంకరవాద ఈ రూపవన్ను హీగె వర్ణిసుత్తా ఆ పరమాత్మన ప్రసాదవన్ను ప్రార్థిసుత్తానె.

మూ॥ దంష్ట్రాకరాళానిచతేముఖాని దృష్ట్వైవకాలానలసన్నిభాని।
దిశోనజానేనలభేచశర్మ ప్రసీదదేవేశజగన్నివాస॥ ౨౫॥

టీ॥ జగన్నివాస=సర్వజగదాధారనాగియు, దేవేశ=సమస్తదేవతెగళిగె యజమాననాగియుఇరువ హేకృష్ణనే, తే=నిన్న, దంష్ట్రాకరాళాని=కోరెహల్లుగళింద భయంకరవాగియు, కాలానలసన్నిభాని=ప్రళయకాలాగ్నిగె సమానగళాగిరువ, ముఖాని=ముఖగళన్ను, దృష్ట్వైవ=నోడిదమాత్రదిందలె, దిశః=దిక్కుగళన్ను, నజానె=తిళియువదిల్ల, శర్మచ=సుఖవన్ను, నలభే=హొందువదిల్ల(ఆద్దరింద) ప్రసీద=ప్రసన్ననాగు.

అ॥ తానునోడుతిరువ సకలసైన్యసంహారకర్తృత్వరూప మహిమెయన్ను వర్ణిసుత్తారె.

మూ॥ అమీచత్వాంధృతరాష్ట్రస్యపుత్రా స్సర్వేసహైవావనిపాలసంఘైః। భీష్మోద్రోణస్సూతపుత్రస్తథాసౌ సహాస్మదీయైరపియోధముఖ్యైః॥ ౨౬॥

టీ॥ అమీధార్తరాష్ట్రస్యపుత్రాః=ఈ దుర్యోధనాదిగళు, సర్వైః అవనిపాలసంఘైఃసహ=సమస్త రాజసమూహగళింద కూడిదవరాగి, తథా=హాగెవె, భీష్మః ద్రోణః అసౌసూతపుత్రః=భీష్మద్రోణ ఈ కర్ణను, అస్మదీయైః=నమ్మవరాద, యోధముఖ్యైఃసహ=భటశ్రేష్ఠరుగళింద సహితరాగి, త్వా=నిన్నన్ను, విశంతి=ప్రవేశమాడుత్తారె.

అ॥ యెల్లిప్రవేశమాడుత్తారె యెంబువదరన్న స్పష్టవాగితిళిసుత్తారె.

మూ॥ వక్త్రాణితేత్వరమాణావిశంతి దంష్ట్రాకరాళానిభయానకాని।
కెచిద్విలగ్నాదశనాంతరేషు సందృశ్యంతేచూర్ణితైరుత్తమాంగైః॥

టీ॥ దంష్ట్రాకరాళాని=కోరెహల్లుగళిందవ్యాపరిసిరువ, భయానకాని=భయంకరగళాగిరువ, తేవక్త్రాణి=నిన్నముఖగళన్న, త్వరమాణాః=త్వరావుళ్ళవరాగి, విశంతి=ప్రవేశమాడుత్తారె. కేచిత్=కెలవరు, దశనాంతరేషు=హల్లుగళమధ్యదల్లి, విలగ్నాః=శిక్కికొండవరాగి, చూర్ణితైః=పుడిగళాదంథా, ఉత్తమాంగైః=తలెగళింద (ఉపలక్షితాః=కూడిదవరాగి) సందృశ్యంతే=కాణల్పడుత్తిద్దారె. తా॥ సర్వరాజరగళగుంపినిందకూడిరువ ఈ దుర్యోధనాదిగళు మహావీరరాద భీష్మద్రోణరు మహావీరనెంత గర్వితనాద కర్ణను నిన్నకోరెహల్లుగళింద భయంకరవాద ముఖగళన్న ప్రవేశమాడుత్తిద్దారె. ఇష్టుమాత్రవే అల్ల; నమ్మపక్షదల్లి శేరిదరాజరుగళూను నిన్నముఖవన్ను ప్రవేశమాడుత్తిద్దారె. కెలవరాజరతలెగళు నిన్నహల్లుగళల్లి సిక్కికొండు పుడిపుడియాగి ఆగుత్తదె.

వి-అ॥ ఉభయసైన్యదల్లిరువ జనరుతామాగె దేవరముఖదల్లి ప్ర[redacted]మాడదే ఇద్దరూ దేవరేవె అనేకముఖగళింద అవరుగళన్న నుంగినింతిద్దానె. [redacted]దప్రయుక్త అవరు ప్రవేశమాడుత్తారె యెంత ఉపచారదింద హేళిద్దారె. అక్ష[redacted]దల్లే ధృతరాగోవర తలెగళు హల్లుగళల్లిపుడియాగికాణుతదె, ఇవష్టు అజ్ఞా [redacted]గె కాణదె ఇద్దరూ దివ్యదృష్టియుళ్ళ అర్జుననిగె కాణల్పడుత్తదె. ఇదక్కె[redacted]దృష్టాంత వ

ರೂರುವಸು ರಾಜನಿಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದರು ಅಶ್ವನಿದೇವತೆಗಳಿಗೆಮಾತ್ರವ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿಯಬಂದದೋ ಹಾಗೆ ಯಂತ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಕಥಾವಿಷ್ಣುಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ೧೯ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಅ|| ಆ ರಾಜರುಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿಪ್ರವೇಶಮಾಡೋದರನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಹೇಳಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ|| ಯಥಾನದೀನಾಂಬಹವೋಂಬುವೇಗಾಃ ಸ್ಸಮುದ್ರಮೇವಾಭಿಮುಖಾದ್ರವಂತಿ । ತಥಾತವಾಮೀನರಲೋಕವೀರಾ ವಿಶಂತಿವಕ್ತ್ರಾಣ್ಯಭಿವಿಜ್ವಲಂತಿ||

ಟೀ|| ನದೀನಾಂ=ನದಿಗಳ, ಬಹವಃಅಂಬುವೇಗಾಃ=ಅನೇಕ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳು, ಸಮುದ್ರಮೇವ=ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ, ಅಭಿಮುಖಾಃ=ಯೆದುರಾಗಿ, ಯಥಾ=ಹ್ಯಾಗೆ, ದ್ರವಂತಿ=ಹೋಗುತ್ತವೋ, ತಥಾ=ಹಾಗೆ, ಅಮೀನರಲೋಕವೀರಾಃ=ಈ ಭೂಲೋಕವೀರರು, ಅಭಿವಿಜ್ವಲಂತಿ=ಅತ್ಯಂತಪ್ರಕಾಶಿಸುವ, ತವ=ನಿನ್ನ, ವಕ್ತ್ರಾಣಿ=ಮುಖಗಳನ್ನ, ವಿಶಂತಿ=ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತಿದ್ದಾರೆ.

ವಿ-ಅ|| ಈ ನದೀ ಸಮುದ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಆ ವಿಶ್ವರೂಪದಕಿಂತ ಉಭಯಸೈನ್ಯ ಸರ್ವರಾಜರ ಸಮೂಹಕ್ಕೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಲ್ಪತ್ವವೂ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪದಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡದೆ ಇರೋಣ ಅವರಿಗೆ ಅಶಕ್ಯವೆಂಬೋಣವೂನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ವಿಶ್ವರೂಪದ ಏಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಿಹೋಗುತಿದ್ದಾರೆ ಯಂಬೋಣವೂನು ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೂ|| ಯಥಾಪ್ರದೀಪ್ತಂಜ್ವಲನಂಪತಂಗಾ ವಿಶಂತಿನಾಶಾಯಸಮೃದ್ಧವೇಗಾಃ । ತಥೈವನಾಶಾಯವಿಶಂತಿಲೋಕಾಸ್ತವಾಪಿವಕ್ತ್ರಾಣಿಸಮೃದ್ಧವೇಗಾಃ||

ಟೀ|| ಪತಂಗಾಃ=ದೀಪದಹುಳಗಳು, ಪ್ರದೀಪ್ತಂಜ್ವಲನಂ=ಜ್ವಲಿಸುವಅಗ್ನಿಯನ್ನ, ಯಥಾ=ಹ್ಯಾಗೆ, ನಾಶಾಯ=ನಾಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಸಮೃದ್ಧವೇಗಾಃ=ಅಧಿಕವೇಗವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, ವಿಶಂತಿ=ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತವೋ, ತಥೈವ=ಹಾಗೆಯೇ, ಲೋಕಾಃ=ಉಭಯಸೈನ್ಯಜನರು, ಸಮೃದ್ಧವೇಗಾಃ=ಅಧಿಕವೇಗವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ತವವಕ್ತ್ರಾಣಿ=ನಿನ್ನಮುಖಗಳನ್ನ, ವಿಶಂತಿ=ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತಿದ್ಧಾರೆ.

ವಿ-ಅ|| ದೀಪದಹುಳಗಳು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಬೀಳುವಹಾಗೆ ಸರ್ವರಾಜರುಗಳು ತಮ್ಮನಾಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನಮುಖವನ್ನ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತಿದ್ಧಾರೆ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ

ప్రవాహగళు స్వస్వరూపదిందలే ఇరుత్తవె యెంబువదు జ్ఞానిగళప్రత్యక్షదింద సిద్ధవు. ఈ నదీ దృష్టాంతదింద ఈ రాజరిగె దేహనాశరూప సంహారవు ఇల్లవెంత తోరువదు. ఇదరన్న పరిహరిసువదక్కోస్కర పతంగదృష్టాంతవు. పతంగ గళిగె హ్యాగె దేహనాశవాగువదో హాగె సర్వరాజరిగూ దేహనాశవాగుత్తదె. అంతు మహా అగ్నిపతంగసమూహగళిగె హ్యాగో హాగె సర్వ సైన్యజనరిగూ భగవంతను అనాయాసదింద సంహారకర్తనుయెంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ పరమాత్మనే అనేకరూప ముఖగళింద ఆరాజరుగళన్న ఇద్ద స్థలదల్లే హ్యాగినుంగుతిద్ధానె యెంత హేళిద్దరన్న వివరిసుత్తారె.

మూ॥ లేలిహ్యసే గ్రసమానస్సమంతా ల్లోకాన్సమగ్రాన్వదనైర్జ్వల
ద్భిః। తేజోభిరాపూర్యజగత్సమగ్రం భాసస్తవోగ్రాః ప్రతపన్తివిష్ణో॥30॥

టీ॥ సమగ్రాన్ లోకాన్=సమస్తలోకగళన్ను, జ్వలద్భిః=జ్వలిసుతిరువ, వదనైః=ముఖగళింద, సమన్తాత్=నాల్కుభాగగళల్లూ, గ్రసమానః=నుంగుతిరోవనాగి, లేలిహ్యసే=తుట్టిగళన్న నాలిగెయింద సవరిసుతిద్ది, హేవిష్ణో=యెలెకృష్ణనే, తవ=నిన్న, ఉగ్రాఃభాసః=తీక్ష్ణగళాదకాంతిగళు, తేజోభిః=ప్రకాశశక్తిగళింద, సమగ్రంజగత్=సమస్తజగత్తన్ను, ఆపూర్య=వ్యాపరిసికొండు, ప్రతపంతి=తాపవన్నఉంటుమాడుత్తవె. తా॥ ఆమ్రఫలాదిగళన్న భుజిసువాగె జనరు నాలిగెకొనియింద తుటిగళన్నసవరిసికొండు హ్యాగే ఆస్వాదనమాడుత్తారోహాగె నీను సర్వజనరుగళన్ననుంగుతా ఆస్వాదనమాడుతిద్ది. నిన్నకాంతిగళు సర్వజగత్తినల్లిరువ జనరిగె తాపవన్నవుంటుమాడుత్తదె.

అ॥ అర్జునన పరమాత్మన స్వరూప గుణ చరిత్రాదిగళన్న తిళదవనాగిద్దరూ తనగూ తిళియదేఇరువ విశేషవాద గుణకర్మగళన్న తిళియువదక్కోస్కర ప్రశ్నమాడుత్తానె.

మూ॥ ఆఖ్యాహిమేకోభవానుగ్రరూపో నమోస్తుతేదేవవర
ప్రసీద। విజ్ఞాతుమిచ్ఛామిభవన్తమాద్యం నహిప్రజానామితవప్రవృత్తిం॥

టీ॥ ఉగ్రరూపః=భయంకరవాదరూపవుళ్ల, భవాన్=నీను, యః=యారు, మే=ననగె, ఆఖ్యాహి=హేళు. హేదేవవర=దేవశ్రేష్ఠనే, తే=

నినగె, నమఃఅస్తు=నమస్కారఇరలి, ప్రసీద=ప్రసన్ననాగు, ఆద్యం=ఆది యల్లిరువంథా, భవంతం=నిన్నన్ను, విజ్ఞాతుంఇచ్ఛామి=తిళకొంబోద క్కెఇచ్ఛిసుత్తేనె. తవ=నిన్న, ప్రవృత్తిం=వ్యాపారవన్ను, నప్రజానా మిహి=ఛందాగ తిళియువనాగువదిల్లవష్టే? తా॥ నీను సర్వప్రపంచక్కూ ఆదియల్లిఇరువంథా దేవశ్రేష్ఠను నినగెనమస్కారమాడుత్తేనె.ఆదరె ఈగ యాతక్కోస్కర ఇంథాభయంకరరూపవుళ్లవనాగిద్ది. నిన్న వ్యాపారగళ న్నుస్వల్పతిళదిద్దరూ విశేషవాగితిళదవనల్ల. ఆదప్రయుక్త ఇవుగళన్నతి ళిసబేకుయంతప్రార్థిసుత్తానె.

(శ్రీభగవానువాచ)

అ॥ అర్జున హీగె ప్రార్థనె మాడిదకూడలే శ్రీకృష్ణ తన్న గుణకర్మగళన్న హేళుత్తానె.

మూ॥ కాలోఽస్మిలోకక్షయకృత్ప్రవృద్ధో లోకాన్సమాహ ర్తుమిహప్రవృత్తః। ఋతేఽపిత్వాంనభవిష్యంతిసర్వే యేఽవస్థితాఃప్రత్య నీకేషుయోధాః ॥ 3౨॥

టీ॥ ప్రవృద్ధః=దేశకాలగళిందపూర్ణనాగియు, లోకక్షయకృత్= సర్వజనరన్న సంహారమాడువవనాగియు ఇరువ, కాలః=కాలనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. ఇహ=ఈ యుద్ధమండలదల్లిరువ, లోకాన్=జనరగళన్న, సమాహర్తుం=సంహరిసువదగోస్కర, ప్రవృత్తః=ప్రవృత్తిసిద్ధేనె. త్వా అపిఋతే=నీను యుధిష్ఠిరాదిగళు అశ్వత్థామ కృప కృతవర్మాదిగ ళుహొర్తు, ప్రత్యనీకేషు=ఉభయసైన్యగళల్లి, యేయోధాః=యావ యుద్ధవీరరు, అవస్థితాః=నింతిద్దారో, సర్వే=అవరెల్లరూ, నభవిష్యంతి ఇరహోగోదిల్ల.

వి-అ॥ నీనుదారుయంబువదక్కె కాలయంతలు యాకె ఉగ్రరూప యంబువ దక్కె లోకసంహారక్కాగియంతలు ఉత్తర. కలధాతు అనేకార్థవుళ్ళద్దాదకడింద గుణపూర్ణను. సర్వజగత్తిగె బంధ సంహార జ్ఞాన కొడిసాణ ఇత్యాది వ్యాపారగళన్న

మాడోవనాగ ప్రయుక్తలు నాను కాలనామకను. దేశకాలగళిందలూ పూర్ణను. ఈయుద్ధమండలదల్లి నీను పంచపాండవరు అశ్వత్థామ కృప కృతవర్మ ఈయంతు జనరు హొరతు ఇరువసర్వవీరరుగళన్నూ సంహారమాడువదక్కె ప్రవర్తిసిద్దేనె. ఇవరుయారూ ఇరహోగోదిల్లయంత హేళిద్దరింద నిన్న వ్యాపారవన్న హేళయంబోదక్కె ఉత్తర హేళిద్దారె.

అ॥ "నచైతద్విద్మః౨-౬" యంబశ్లోకదింద నావుజయిసువదు శ్రేష్ఠవా? అవరు జయిసిదరె శ్రేష్ఠవా? యంబ అర్జునన ప్రశ్నక్కె "హతోవా ౨-౩౭" యంబ శ్లోకదింద నీను జయిసిదరె నినగె రాజ్యబరుత్తదె. నీనుహతనాదరె నినగె స్వర్గప్రాప్తవాగుత్తదె. అంతు ఈ యరడు పక్షదల్లూ ఫలవిరువదరింద జయవిషయదల్లిసందేహవిద్దరూ యుద్ధక్కె ప్రవృత్తిసబేకుయంత హేళిద్దారె. ఈగ నినగె పరాజయవాగుత్తదెయంబ సందేహ కెలసవిల్ల. యుద్ధక్కెసిద్ధనాగుయంత హేళుత్తానే.

మూ॥ తస్మాత్త్వముత్తిష్ఠయశోలభస్వ జిత్వాశత్రూన్భుఙ్క్ష్వరాజ్యంసమృద్ధం । మయైవైతేనిహతాఃపూర్వమేవ నిమిత్తమాత్రంభవసవ్యసాచిన్ ॥ 33॥

టీ॥ తస్మాత్=(యావకారణదింద జనగళన్న సంహారిసువదక్కె నానే ప్రవృత్తిసిద్ధేనో, నినగె జయవిషయదల్లి సందేహవిల్లవో) ఆ కారణదన్న, త్వం=నీను, ఉత్తిష్ఠ=యుద్ధక్కెసిద్ధనాగు, శత్రూన్=శత్రుగళన్న, జిత్వా=జయిసి, యశః=కీర్తియన్ను, లభస్వ=హొందు. సమృద్ధం రాజ్యం=ఐశ్వర్యపూర్ణవాదరాజ్యవన్ను, భుంక్ష్వ=అనుభవిసు. యేతే=ఈవీరరు, పూర్వమేవ=మోదలే, మయైవ=నన్నిందలే, నిహతాః=సంహృతప్రాయరాదవరు. హేసవ్యసాచిన్=హేఅర్జుననే, త్వం=నీను, నిమిత్తమాత్రం=(ప్రత్యక్షవాగిసంహారమాడువదక్కె) నిమిత్తమాత్రనాగి, భవ=ఆగు. తా॥ యద్యపి నీనుసవ్యసాచియేవే. (అందరె యరడు కైగళిందలు బాణప్రయోగమాడువవను) ఆదరూ ఈ యుద్ధవీరరుగళిగె ఆయుష్యముగుదు మరణసమీపవాగిరువదరింద నన్నిందలే సంహారఆదప్రాయరేవే. నీనుప్రత్యక్షవాగి సంహారక్కె నిమిత్తమాత్రనాగబే

కాదద్దేవే. ఇష్టుమాత్రదింద లే నినగె జయ అధిక కీర్తి రాజ్య ఇవుగళు నిశ్చయవాగిబరుత్తవె. ఆదప్రయుక్త సందేహపడదే యుద్ధక్కె సిద్ధనాగు. నిన్నల్లి ఇద్దు సంహారమాడోవనూనానే వే.

అ॥ ద్రోణను ధనుర్విద్యాగురు. భీష్మను స్వేచ్ఛానుసార మరణవుళ్ళవను. సైంధవనిగె యావను ఇవనతలెకడదు భూమియల్లి హాకువనో అవనతలె శిళిహోగుత్తదె. యంత అవనతందె తపస్సుమాడివరకొడిసిద్దానె; ఆద్దరింద బలిష్టను. కర్ణనిగె ఇంద్రనశక్త్యాయధఅదె; ఆద్దరింద అవను బలిష్టను. ఇవరుగళెల్లరన్ను నాను హ్యాగె జయిసువె యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ద్రోణంచభీష్మంచ జయద్రథంచ కర్ణంతథాఽన్యానపియోధవీరాన్। మయాహతాం స్త్వంజహి మావ్యధిష్ఠా యుధ్యస్వజేతాసి రణేసపత్నాన్॥ 38॥

టీ॥ మయా=నన్నిందలె, హతాన్=సంహారమాడల్పట్ట, ద్రోణం=ద్రోణనన్ను, భీష్మంచ=భీష్మనన్ను, జయద్రథంచ=సైంధవనన్ను, తథా=హాగేవే, అన్యాన్=ఇతరరాద, యోధవీరానపి=యుద్ధవీరరుగళన్ను, త్వం=నీను, జహి=సంహారమాడు, మా వ్యధిష్ఠా=కష్టపడబ్యాడ, యుధ్యస్వ=యుద్ధమాడు, రణే=యుద్ధదల్లి, సపత్నాన్=శత్రుగళన్న, జేతాసి=జయిసహోగుత్తి. తా॥ ద్రోణాదిగళిగె అంథా బలవిశేష ఇరువదరింద ఇతరరు సంహారమాడువదక్కె యద్యపిశక్తరల్ల. ఆదరూ సర్వశక్తనాద ననగె ఇవరు విషయరేఅల్ల; ఆదప్రయుక్త నానే సంహారమాడిద్దేనె. నిమిత్తమాత్రనాగి నీనుయుద్ధమాడు; జయప్రాప్తవాగుత్తదె; శత్రుసంహారమాడుత్తి; కష్టపడబ్యాడ; యంత కృష్ణను హేళిద్దానె.

(సంజయ ఉవాచ)

అ॥ అనంతరదల్లి యేనాయితు యంబ ధృతరాష్ట్రాయన హృద్గతవాద ప్రశ్నక్కె సంజయను ఉత్తరహేళుత్తానె.

మూ॥ ఏతచ్ఛ్రుత్వావచనంకేశవస్య కృతాంజలిర్వేపమానః కిరీటీ। నమస్కృత్వాభూయఏవాఽహకృష్ణం సగద్గదంభీతభీతఃప్రణమ్య॥

టీ॥ కిరీటీ=అర్జునను, కేశవస్య=కృష్ణన, ఏతద్వచనం=ఈవాక్యవన్ను, శ్రుత్వా=కేళి, నమస్కృత్వా=నమస్కారమాడి, కృతాంజలిః=కైముగదవనాగి, వేపమానః=నడుగుతా, భీతభీతః=బహళ అంజిదవనాగి, ప్రణమ్య=నమస్కారమాడి, భూయఏవ=మత్తు, కృష్ణం=కృష్ణన్నకురితు, సగద్గదం=గద్గదస్వరదింద యుక్తనాగి, ఆహ=హేళుత్తానె.

వి అ॥ "కృతాంజలిః-నమస్కృత్వా-ప్రణమ్య" యెంబ మూరు పదగళింద నమస్కారదల్లి అధికభక్తి ఆదర అదె యంత అథవా కాయికవాచిక మానసిక యంబ మూరుప్రకార నమస్కారవన్ను మాడిద్దానె యంత తిళియబేకు.

(అర్జున ఉవాచ)

అ॥ అర్జునను మత్తు కృష్ణన మహిమెయన్ను వర్ణిసుత్తానె.

మూ॥ స్థానేహృషీకేశతవప్రకీర్త్యా జగత్ప్రహృష్యత్యనురజ్యతేచ। రక్షాంసిభీతానిదిశోద్రవంతి సర్వేనమస్యంతిచసిద్ధసంఘాః ॥36॥

టీ॥ హే హృషీకేశ=సర్వేంద్రియ ప్రేరకనాద హే కృష్ణనే, తవ=నిన్న, ప్రకీర్త్యా=శ్రేష్టవాద కీర్తియింద, అథవా, మహిమెయన్న హేళోణదరింద, అథవా, నామసంకీర్తనెయిందలాదరూ, జగత్=సర్వయోగ్యజనరు, ప్రహృష్యతి=సంతోషపడుత్తారె. అనురజ్యతేచ=ప్రీతియన్నమాడుత్తారె. రక్షాంసి=రాక్షసరుగళు, భీతాని=అంజిదవరాగి, దిశః=దిక్కుగళన్నకురితు, ద్రవంతి=ఓడుత్తారె, సర్వేసిద్ధసంఘాః=సమస్తవాదసిద్ధరుగళ గుంపుగళు, నమస్యంతిచ=నమస్కారమాడుత్తవె, స్థానే=యుక్తవు. తా॥ యోగ్యజనరిగె భగవంతనకీర్తి మహిమా నామగళన్న హేళోణదరింద సంతోష ప్రీతిగళు వుంటాగువదు యుక్తవె. రాక్షసరు అంజిఓడువదూను యుక్తవే. సిద్ధరు జ్ఞానిగళు

నమస్కారమాడుతిరువదూ యుక్తవె. ఈ యావత్తిగూ అవరవర యోగ్యతానుసార సర్వేంద్రియ ప్రేరకనాద నీనె కారణను. అథవా నిన్నమహిమె నామోచ్చారణెగళ విచిత్రశక్తియాదరు కారణ.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి యుక్తవెంత హేళిద్దరన్న హ్యాగెయుక్తవు యంత ఆక్షేపిసిదరె హేళుత్తారె.

మూ॥ కస్మాచ్చతేననమేరన్ మహాత్మన్ గరీయసే బ్రహ్మణోప్యాదికర్త్రే । అనంతదేవేశజగన్నివాస త్వమక్షరం సదసత్తత్పరంయత్॥

టీ॥ హే మహాత్మన్=మహాత్మనాద కృష్ణనే, బ్రహ్మణోపి=చతుర్ముఖగు, ఆదికర్త్రే=సృష్టికర్తనాద, గరీయసే=అత్యంతశ్రేష్ఠనాద, తే=నినగోస్కర, తే=అవరు, కస్మాత్=యావకారణదింద, ననమేరన్=నమస్కరమాడలారరు? అనంత=అంతశూన్యనాగియు, దేవేశ=సర్వదేవతెగళిగె స్వామియాగియు, జగన్నివాస=సర్వజగత్తిగె ఆశ్రయనాగియు ఇరువ హే కృష్ణనే, త్వం=నీను, సదసత్=భావ అభావరూపవాద,యత్=యావప్రపంచవో, తత్ పరం=అదరకిరెత ఉత్తమవాద, అక్షరం=సర్వప్రకారదిందలు నాశఇల్లదిద్దప్రయుక్త అక్షరశబ్దవాచ్యనాగి (అసి=ఇద్దియో). తా॥ "మహాత్మన్" యంబపదక్కె పూర్ణవాదవ్యాప్తి స్వీకారాదివ్యాపార సర్వవిషయగళ అనుభవ నిరంతర స్థితి యంబ ఈ నాల్కూ ఉళ్ళవనెంత అర్థ. హే కృష్ణనే నమస్కరిసొదక్కె కారణగళాద సర్వోత్తమత్వ సర్వస్వామిత్వ సర్వాశ్రయత్వ బ్రహ్మాదిసృష్టికర్తృత్వ ఇత్యాది అనేక ధర్మగళు నిన్నల్లి సంపూర్ణవాగిరోదరింద ఇంథా మహాత్మనాద నినగె యల్లరూ నమస్కరిసువదు ...క్త.

మూ॥ త్వమాదిదేవః పురుషః పురాణ స్త్వమస్య విశ్వస్య పరంనిధానం। వేత్తాసివేద్యంచపరంచధామ త్వయాతతంవిశ్వమనంతరూప॥

ಟೀ॥ ತ್ವಂ=ನೀನು, ಆದಿದೇವಃ=ಕಾರಣನಾದ ದೇವನು, ಪುರಾಣಪುರುಷಃ=ಅನಾದಿಪುರುಷನು, ತ್ವಂ=ನೀನು, ಅಸ್ಯವಿಶ್ವಸ್ಯ=ಈ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ, ಪರಂನಿಧಾನಂ=ಮುಖ್ಯಾಶ್ರಯನು, ತ್ವಂ=ನೀನು, ವೇತ್ತಾಸಿ=ಸರ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದಿ. ವೇದ್ಯಂ=ತಿಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವಸ್ತುವಾಗಿಯು, ಪರಂಧಾಮ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೇಜಃ ಪುಂಜನಾಗಿಯು, ಅಸಿ=ಇದ್ದಿ, ಅನಂತರೂಪ=ಕಾಲದಿಂದ ಅಂತಇಲ್ಲದೆಇರುವ ರೂಪವುಳ್ಳವನಾದ ಹೇ ಕೃಷ್ಣ, ತ್ವಯಾ=ನಿನ್ನಿಂದ, ವಿಶ್ವಂ=ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವು, ತತಂ=ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ವಿ-ಅ॥ "ನಾಂತಂನಮಧ್ಯಂ" ಯಂಬಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಆದಿ ಮಧ್ಯ ಅಂತ ನಾನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಂತ ಇದ್ದರು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂತಲು ತೋರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯುಕ್ತ "ತ್ವಯಾತತಂ ವಿಶ್ವಮನಂತರೂಪಂ" ಯಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ನಾನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ ವೆಂಬೋದುಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗೆ ನಿನಗೆ ಅಂತವೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಇದ್ದಿ ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿದೋಷವಿಲ್ಲ. ಹೀಂಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಗ್ಯು "ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರಿದಮಂತರಂ-ತ್ವಯಾತತಂ" ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಪುನರುಕ್ತಿದೋಷವೆಂದರೆ ಇದು ಅಭ್ಯಾಸ (ಅಂದರೆ ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನೆ ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಹೇಳೋಣ) ಪರಮಾತ್ಮಗೆ ದೇಶಕಾಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅನಂತತ್ವ ಇದೆ ಯಂಬೋದರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಯಂತ ತಿಳಿಸೋಣವು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯುಕ್ತದೋಷವಿಲ್ಲ ವೆಂತ ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಅ॥ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನ ಇನ್ನು ಅನೇಕಗುಣವುಳ್ಳವನ್ನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ವಾಯುರ್ಯಮೋಽಗ್ನಿರ್ವರುಣಶ್ಶಶಾಙ್ಕಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಶ್ಚ।ನಮೋನಮಸ್ತೇಽಸ್ತುಸಹಸ್ರಕೃತ್ವಃ ಪುನಶ್ಚಭೂಯೋಽಪಿನಮೋನಮಸ್ತೇ॥ 39॥

ಟೀ॥ ತ್ವಂ=ನೀನು, ವಾಯುಃ=ಬಲಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನು, ಯಮಃ=ಸರ್ವದೋಷದೂರನು, ಅಗ್ನಿಃ=ಸ್ವತಃಪ್ರವರ್ತನದೆ ಇರುವಜಗತ್ತನ್ನ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು, ವರುಣಃ=ಭಕ್ತರುಗಳನ್ನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು,ಶಶಾಂಕಃ=ಅತ್ಯಂತಸುಖವನ್ನು ಗುರ್ತಾಗಿವುಳ್ಳವನು, ಪ್ರಜಾಪತಿಃ=ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನ ಪಾಲಿಸುವವನು, ಪ್ರಪಿತಾಮಹಶ್ಚ=ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು, ತೇ=ನಿನಗೆ, ಸಹಸ್ರಕೃತ್ವಃ=ಸಹಸ್ರಾವರ್ತಿ, ನಮಃ=ನಮಸ್ಕಾರವು, ಅಸ್ತು=ಇರಲಿ, ಪುನಶ್ಚ=ಮತ್ತಾನು, ನಮಃ=ನಮಸ್ಕಾರವು, ಭೂಯೋಪಿ=ಮ

ತ್ಮಾನು, ತೇ=ನಿನಗೆ, ನಮಃ=ನಮಸ್ಕಾರವು, ಅಸ್ತು=ಇರಲಿ. ತಾ॥ ಬಲಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪತ್ವಾದಿ ಗುಣವುಳ್ಳವನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ವಾಯ್ವಾದಿಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ನೀನೇ ಯಂತಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. "ಬ್ರಹ್ಮಣೋಪ್ಯಾದಿಕರ್ತ್ರೆ-ದೇವೇಶ-ಆದಿದೇವಃ" ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಭೇದವನ್ನೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಉತ್ತರಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಾನೇವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ ವಾಯ್ವಾದಿಗಳ ಅಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಅ॥ ಅತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ನಮಃಪುರಸ್ತಾದಥ ಪೃಷ್ಠತಸ್ತೇ ನಮೋಸ್ತುತೇಸರ್ವತಏವಸರ್ವ।ಅನಂತವೀರ್ಯಾಮಿತವಿಕ್ರಮಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಂಸಮಾಪ್ನೋಷಿತತೋऽಸಿಸರ್ವಃ॥ ೪೦॥

ಟೀ॥ ಪುರಸ್ತಾತ್=ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ, ತೇ=ನಿನಗೆ, ನಮೋಸ್ತು=ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ, ಅಥ=ಮತ್ತು, ಪೃಷ್ಠತಶ್ಚ=ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲೂ, ನಮೋಸ್ತು=ನಮಸ್ಕಾರ ಇರಲಿ, ಹೇಸರ್ವ=ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಹೇಕೃಷ್ಣನೇ, ಸರ್ವತಏವ=ಸರ್ವಭಾಗದಲ್ಲೂ, ತೇ=ನಿನಗೆ, ನಮೋಸ್ತು=ನಮಸ್ಕಾರಇರಲಿ, "ಸರ್ವಂಖಲ್ವಿದಂಬ್ರಹ್ಮ" ಯಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂತ ಹೇಳಿದ್ದಪ್ರಯುಕ್ತ "ತ್ವಯಾತತಂ" ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲಯಂತಂದರೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಅರ್ಥವನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತವೀರ್ಯ=ಅಪರಿಮಿತವೀರ್ಯವುಳ್ಳವನಾದ. ಅಮಿತವಿಕ್ರಮ=ಅಪರಿಮಿತ ಶತ್ರುಸಂಹಾರಶಕ್ತಿ ವುಳ್ಳವನಾದ ಕೃಷ್ಣನೇ, ತ್ವಂ=ನೀನು, ಯತಃ=ಯಾವಕಾರಣದಿಂದ, ಸರ್ವಂ=ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವನ್ನು, ಸಮಾಪ್ನೋಷಿ=ಹೊಂದಿದ್ದಿ, ತತಃ=ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ, ಸರ್ವಃಅಸಿ= "ಸರ್ವಂಖಲ್ವಿದಂಬ್ರಹ್ಮ-ಪುರುಷಯೇವೇದಂಸರ್ವಂ" ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಶಬ್ದದಿಂದವಾಚ್ಯನಾಗಿದ್ದಿ.

ವಿ-ಅ॥ ಇದಂಬ್ರಹ್ಮ=ಈ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಸರ್ವಂಖಲು=ಸರ್ವಜಗದ್ವ್ಯಾಪ್ತನಷ್ಟೆ, ಪುರುಷಏವ=ಪುರುಷನಾಮಕನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ, ಇದಂಸರ್ವಂ=ಈ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಯಂತ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಯ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಅಭೇದಹೇಳಿದ್ದಾನೆಂತ ಶಂಕಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

అ॥ ఇంథామహిమెయుళ్ళ భగవంతనె తానుయావ అపరాధగళన్నమాడిద్ద నో అవగళన్న క్షమిసబేకెంత కేళికోథానె.

మూ॥ సఖేతిమత్వాప్రసభంయదుక్తం హేకృష్ణహేయాదవ హేసఖేతి। అజానతామహిమానంతవేదం మయాప్రమాదాత్ప్రణ యేనవాపి ॥౪౧॥ యచ్చావహాసార్థమసత్కృతోఽసి విహారశయ్యాసన భోజనేషు। ఏకోఽథవాప్యచ్యుతతత్సమక్షం తత్క్షామయేత్వామహమ ప్రమేయం॥ ౪౨॥

టీ॥ తవ=నిన్న, ఇదంమహిమానం=పూర్వోక్తజగత్సృష్టికర్తృ త్వాది మహిమెయన్ను, అజానతా=తిళియదే ఇరువంథా, మయా= నన్నింద, ప్రమాదాత్=అజాగ్రతెయిందలాదరు, ప్రణయేనవాపి= స్నేహదిందలాదరు, సఖేతిమత్వా=స్నేహితనెంత తిళకొండు, హే కృష్ణ=యలో కృష్ణనే, హే యాదవ=యలో యాదవనే, హే సఖా= యలో స్నేహితనే, ఇతి=ఈప్రకార, ప్రసభం=అవమర్యాదెయాగి, యదుక్తం=యావమాతుగళు హేళల్పట్టితో (తత్ క్షామయే=అదరన్న క్షమిసబేకెంత కేళికోథేనె) అథవా=మత్తొందుపక్షదల్లి, హే అచ్యుత= సర్వగుణగళింద చ్యుతి ఇల్లదవనాద కృష్ణనే, విహారశయ్యాసన భోజ నాదిషు=ఆటగళు మలగోణ కూడోణ భోజన మొదలాదవుగళల్లి, ఏ కోపి=సర్వోత్తమనాగిద్దరు (అందరె అవమర్యాదెమాడలు అనర్హ నాగిద్దరు) అపహాసార్థం=పరిహాసకోస్కర, అసత్కృతోసియత్= అవమర్యాదెమాడల్పట్టిద్ది యంబోదుయావదో, తత్=అదరన్నకురితు, అప్రమేయంత్వాం=మనోవాక్కుగళిగె అవిషయనాదనిన్నన్న, సమ క్షం=ప్రత్యక్షదల్లి, అహం=నాను,క్షామయే=క్షమిసబేకెంతకేళికోథేనె.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి ఏకశబ్దక్కె, ఏ=ఒబ్బనాగే, క=సర్వవన్నుమాడోవను యంత అర్థ. అంతు పరాపేక్షేయిల్లదె సర్వకర్తృత్వ ఇద్దప్రయుక్త సర్వోత్తమ నెంత తాత్పర్యార్థ తిళియతక్కద్దు.

ಅ॥ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಗುಣಗಳನ್ನ ಹೇಳೋಣದರಿಂದಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಪಮರ್ಯಾದಿಗೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ ವೆಂಬೋದರನ್ನೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ಪಿತಾಽಸಿಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ ತ್ವಮಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚಗುರುರ್ಗರೀಯಾನ್ । ನತ್ವತ್ಸಮೋಽಸ್ತ್ಯಭ್ಯಧಿಕಃಕುತೋಽನ್ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯೇಽಪ್ಯಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ॥ ೪೩॥

ಟೀ॥ ತ್ವಂ=ನೀನು, ಚರಾಚರಸ್ಯ=ಜಂಗಮಸ್ಥಾವರಗಳಾದ, ಅಸ್ಯಲೋಕಸ್ಯ=ಈಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ, ಪಿತಾಽಸಿ=ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದಿ, ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ=ಪೂಜ್ಯನಾಗಿಯು, ಗರೀಯಾನ್=ಅತ್ಯಂತಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ಗುರುಶ್ಚ=ಗುರುವಾಗಿಯು, ಅಸಿ=ಇದ್ದಿ. ಲೋಕತ್ರಯೇಽಪಿ=ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲ್ಯು, ಅಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ=ಅಸದೃಶವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನಾದ ಹೇಕೃಷ್ಣನೆ, ತ್ವತ್ಸಮಃ=ನಿನಗೆಸಮಾನನು, ನ=ಇಲ್ಲ, ಅಭ್ಯಧಿಕಃ=ಹೆಚ್ಚಾದ, ಅನ್ಯಃ=ಮತ್ತೊಬ್ಬನು, ಕುತಃ=ಯೆಲ್ಲಿನನು, ತಾ॥ ಚರಾಚರ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತಂದೆಯಾಗಿ ಅತ್ಯಂತಪೂಜ್ಯನಾಗಿಯು ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಟನಾದ ಗುರುವಾಗಿಯು ಇದ್ದಿ: ಅಸದೃಶ ಅನಂತಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ನಿನಗೆಸಮರು ಈ ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಧಿಕರುಯೆಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ? ಇಲ್ಲವೇಇಲ್ಲ. ಹೀಂಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿಯು ಅನೇಕ ಅಸಾಧಾರಣ ಉತ್ತಮಗುಣ ವುಳ್ಳವನಾದ ನಿನಗೆ ಅಪಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಅನುಚಿತವೆಂತಭಾವ.

ಅ॥ ಮಹಾತ್ಮರುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ನಿಷ್ಕಪಟವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುವಮಾತ್ರದಿಂದಲೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುತದಾದ್ದರಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಾಪನೆ ಕೇಳಕೋಥಾನೆ.

ಮೂ॥ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರಣಿಧಾಯಕಾಯಂ ಪ್ರಸಾದಯೇತ್ವಾಮಹಮೀಶಮೀಡ್ಯಂ । ಪಿತೇವಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಖೇವಸಖ್ಯುಃ ಪ್ರಿಯಃಪ್ರಿಯಾಯಾರ್ಹಸಿದೇವಸೋಢುಂ॥ ೪೪॥

ಟೀ॥ ತಸ್ಮಾತ್=ಯಾವಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ಇಂಥಾಮಹಿಮೆ ವುಳ್ಳವನೋ ಆಕಾರಣದಿಂದ, ಅಹಂ=ನಾನು, ಈಡ್ಯಂ=ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾದ, ಈಶಂ=ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ತ್ವಾಂ=ನಿನ್ನನ್ನು, ಕಾಯಂ ಭೂ

మా ప్రణిధాయ=శరీరవన్ను భూమియల్లిట్టు, ప్రణమ్య=నమస్కారమాడి, ప్రసాదయే=ప్రసన్నీకరిసికొళ్ళుత్తేనె, హే దేవ=క్రీడాదిగుణపూర్ణనాద హే కృష్ణనె, పితా=తందెయు, పుత్రస్యేవ=పుత్రనిగోపాదీలి, సఖా=స్నేహితను, సఖ్యురివ=స్నేహితనిగోపాదిలి, ప్రియః=ప్రియనాదనీను, ప్రియాయ=ప్రియనాదననగోస్కర, సోఢుం=నన్న అపరాధగళన్న సహిసికొళ్ళువదక్కె, అర్హసి=యోగ్యనాగిద్ది. తా॥ నీను మహామహిమెయుళ్ళ మహాత్మనాద ప్రయుక్త నాను భూమియల్లి బిద్దు మాడువ నమస్కార మాత్రదిందలే నన్నసర్వాపరాధగళన్ను క్షమిసి నన్నల్లి ప్రసన్ననాగబేకు. అథవా నమస్కారకూడ నిమిత్తవల్ల. పితాదిగళు పుత్రాదిగళల్లి ప్రీతియిందలె హ్యాగె అపరాధగళన్న క్షమిసుత్తారో హాగె ననగె తందెయు నీనెవె స్నేహితనూ నీనెవె. ఇష్టనూ నీనెవె. ఆదప్రయుక్త నన్న అపరాధగళన్న క్షమిసిప్రసన్ననాగబేకు యంత ప్రార్థిసుత్తానె.

అ॥ ఈ రీతియాగి క్షమాపనె కేళికొండు ప్రార్థిసుత్తానె.

మూ॥ అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మిదృష్ట్వా భయేనచప్రవ్యథి
తంమనోమే।తదేవమేదర్శయదేవరూపంప్రసీదదేవేశజగన్నివాస॥౪౫॥

టీ॥ హే దేవ=హేకృష్ణనె, అదృష్టపూర్వం=పూర్వదల్లి నోడల్పడదే ఇద్దంథ, తవ=నిన్న, రూపం=రూపవన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, హృషితోస్మి=సంతుష్టనాగిద్దేనె, మేమనః=నన్నమనస్సు, భయేన=భయదింద, ప్రవ్యథితంచ=నడుగతలూ అదె (ఆదప్రయుక్త) జగన్నివాస=సర్వజగదాధారనాద, సర్వజగత్తినల్యూవాసమాడువనాద, దేవేశ=సర్వదేవతిగళిగె స్వామియాద శ్రీకృష్ణనె, తదేవరూపం=ఆరూపవన్నె, మే=ననగె, దర్శయ=తోరిసు, ప్రసీద=ప్రసన్ననాగు.

అ॥ యంథారూపవన్ను అందరె హేళుత్తానె.

మూ॥ కిరీటినంగదినంచక్రహస్త మిచ్ఛామిత్వాంద్రష్టుమహం తథైవ । తేనైవరూపేణచతుర్భుజేన సహస్రబాహోభవవిశ్వమూర్తే॥

టీ॥ అహం=నాను, కిరీటినం=కిరీటవుళ్ళవనాద, గదినం=గదాయుధ వుళ్ళవనాద, చక్రహస్తం=చక్రాయుధవన్ను హస్తదల్లి వుళ్ళవనాద, త్వాం=నిన్నన్ను, తథైవ=హ్యాంగె విశ్వరూపవన్ను నోడిదెనో హాంగె, తేనైవచతుర్భుజేన=ఆ నాల్కు భుజగళుళ్ళ రూపదింద లే, ద్రష్టుమిచ్ఛామి=నోడలు ఇచ్ఛిసుత్తేనె, సహస్రబాహో=అనంతభుజగళుళ్ళ, విశ్వమూర్తే=గుణపూర్ణ శరీరవుళ్ళవనాద, సర్వప్రపంచదల్యూవ్యాప్తశరీరవుళ్ళవనాద హే కృష్ణనె, భవ=సౌమ్యరూపనాగి ఆగు యంత ప్రార్థిసిదను.

(శ్రీభగవానువాచ)

అ॥ విశ్వరూపదల్లి భక్తిహేచ్చాగి వుంటాగువదకాగి విశ్వరూపద దర్శన దుర్లభవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ మయాప్రసన్నేన తవార్జునేదం రూపంపరందర్శితమాత్మయోగాత్ । తేజోమయం విశ్వమనంతమాద్యం యన్మేత్వదన్యేన న దృష్టపూర్వం॥ ౪౭॥

టీ॥ హే అర్జున=యలో అర్జుననె, ప్రసన్నేన=ప్రసన్ననాద, మయా=నన్నింద, ఆత్మయోగాత్=నన్న స్వరూప సామర్థ్యదింద, తేజోమయం=తేజస్సినింద పూర్ణవాద, విశ్వం=పూర్ణవాద, అనంతం=అపరిచ్ఛిన్నవాద, ఆద్యం=సర్వక్కూ ఆదియల్లిరువంథ, త్వదన్యేన నదృష్టపూర్వం=నినకింత బేరే యారిందలు పూర్వదల్లినోడల్పడదే ఇద్దంథ, యత్=యావ, మే=నన్న, పరంఇదంరూపం=ఉత్తమవాద ఈ రూపవో, తత్=ఆరూపవు, తవ=నినగె, దర్శితం=తోరిసల్పట్టితు. తా॥ యలో అర్జుననె తేజోమయవాగియు పూర్ణవాగియు ఇరువ ఈ

ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂಥಾ ರೂಪವನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನಿನಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಯಲ್ಲರಿಗು ಸುಲಭವಲ್ಲ.

ವಿ ಅ॥ "ತ್ವದನ್ಯೇನ ನದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ" ಯೆಂಬಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನಕಿಂತ ಅಧಮ ರಾದವರಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಡದೇ ಇದ್ದದ್ದು ಯಂತ ಅರ್ಥ. ಅಥವಾ ಅವರು ಸ್ವಯೋಗ್ಯತಾ ನುಸಾರ ನೋಡಿದ್ದರೂ ಅರ್ಜುನನಹಾಗೆ ನೋಡದೇಇದ್ದಪ್ರಯುಕ್ತ ಇತರರಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಡದಿದ್ದದ್ದು ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಜುನನಾದರೂ ಪೂರ್ವಂಯಾವಾಗೆ ನೋಡಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ಇಂದ್ರದೇವರ ಶರೀರದಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆಯಾರಿಂದಲು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೋಡಲ್ಪಡದೆ ಇದ್ದದ್ದು ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಜ್ಞಜನರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೂಪವನ್ನು "ಪರಂ" ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಕೃಷ್ಣಾದಿ ಅವತಾರಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಯಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಅ॥ ಅರ್ಜುನನಕಿಂತ ಅಧಮರಾದವರು ತಾವಾಗೆ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಜುನನಹಾಗೆ ನೋಡದಿದ್ದರೂ ವೇದಾದಿಸಾಧನಗಳಿಂದ ನೋಡೋರು ಯಂತಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ನವೇದಯಜ್ಞಾಧ್ಯಯನೈರ್ನದಾನೈರ್ನಚಕ್ರಿಯಾಭಿರ್ನತಪೋಭಿರುಗ್ರೈಃ। ಏವಂರೂಪಶ್ಶಕ್ಯಅಹಂನೃಲೋಕೇ ದ್ರಷ್ಟುಂ ತ್ವದನ್ಯೇನ ಕುರುಪ್ರವೀರ॥ ೪೮॥

ಟೀ॥ ಏವಂರೂಪಃ=ಇಂಥಾರೂಪವುಳ್ಳವನಾದ, ಅಹಂ=ನಾನು, ನೃಲೋಕೇ=ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಕುರುಪ್ರವೀರ=ಕುರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಯಲೋ ಅರ್ಜುನನೆ, ತ್ವದನ್ಯೇನ=ನಿನಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಅನ್ಯನಿಂದ, ವೇದಯಜ್ಞಾಧ್ಯಯನೈಃ=ವೇದಗಳಿಂದಲು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಲು ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದಲು, ನ=ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ, ದಾನೈಃ=ದಾನಗಳಿಂದಲು, ನ=ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ, ಕ್ರಿಯಾಭಿಃ=ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲು, ನ=ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ, ಉಗ್ರೈಃ=ಕ್ರೂರಗಳಾದ, ತಪೋಭಿಃ=ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದಲು, ದ್ರಷ್ಟುಂ=ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ, ನಶಕ್ಯಃ=ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ.

ವಿ-ಅ॥ "ದೃಷ್ಟ್ವಾದ್ಭುತಂರೂಪಂ" ಯಂತ ಇತರರೂನು ಈರೂಪವನ್ನು ನೋಡುತಿದ್ದದ್ದಾಗಿ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾರೂನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ ಯಂತ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುವದಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅರ್ಜುನನಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದವರಿಂದ ಛಂದಾಗಿ ನೋಡಲ್ಪಡದೆ ಇದ್ದದ್ದು ಯಂತಲೇ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

అ॥ అర్జునను "అదృష్టపూర్వం ౧౧-౪౫" యంబ శ్లోకదింద యావరూప వన్ను తోరిసు యంత ప్రార్థిసిదనో అదక్కె ఉత్తరవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ మాతేవ్యథామాచ విమూఢభావో దృష్ట్వారూపం ఘోర మీదృఙ్మమేదం। వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పునస్త్వం తదేవమేరూపమిదం ప్రపశ్య॥

టీ॥ ఘోరం=సర్వసంహారకవాద, ఈదృక్=ఇంథా, మమ=నన్న, ఇదం రూపం=ఈ రూపవన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, తే=నినగె, వ్యథా=కష్టవు, మాస్తు=ఆగోణ బ్యాడ. విమూఢభావః=అధికమూఢనాగిరోణవు, మాస్తు=ఆగోణబ్యాడ, వ్యపేతభీః=అంజికెఇల్లదిద్దవనాగి, ప్రీతమనాః=సంతుష్టవాదమనస్సువుళ్ళవనాగి, త్వం=నీను, పునః=మత్తు, మే=నన్న, తదేవ ఇదం రూపం=ఆ ఈ పూర్వరూపవన్నె, ప్రపశ్య=నోడు.

(సంజయఉవాచ)

అ॥ సర్వసంహారకారణవాద ఈ రూపవన్ను నోడి నీను కష్టపడబ్యాడ. నీను కేళికొండ ప్రకార పూర్వరూపవన్నె తోరిసికొడుత్తేనె. అంజికెబిట్టు సంతుష్టనాగి పూర్వరూపవన్ను నోడు యంత శ్రీకృష్ణను హేళిదమ్యాలె యేనునడెయితు యంబ ధృతరాష్ట్ర రాజన మనస్సినల్లిరువ ప్రశ్నక్కె సంజయ ఉత్తర హేళుత్తానే.

మూ॥ ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్తథోక్త్వా స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః। ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనం భూత్వా పునస్సౌమ్యవపుర్మహాత్మా ॥ ౫౦॥

టీ॥ వాసుదేవః=శ్రీకృష్ణను, అర్జునం=అర్జునన్ను కురితు, ఇత్యుక్త్వా=హీంగె హేళి, తథా=హాగె, స్వకం రూపం=తన్న పూర్వరూపవన్ను, భూయః=మత్తు, దర్శయామాస=తోరిసికొట్టను, మహాత్మా=మహాత్మనాద శ్రీకృష్ణను, పునః=మత్తు, సౌమ్యవపుః=సౌమ్యవాద శరీరవుళ్ళవనాగి, భూత్వా=ఆగి, భీతం=భయపట్టవనాద, ఏనం=ఈ అర్జునన్ను, ఆశ్వాసయామాసచ=సమాధానమాడిదను.

వి–అ॥ స్వం అంగరె స్వకీయవెంత తోరిసికొడలుఅర్హవాదద్దు. అథవా, విశ్వరూపస్వకీయరూపవల్ల, ఈ రూపస్వకీయవుయంత జనరభ్రాంతిగె విషయవాదద్దుయంత అర్థ. భగవంతగె యల్లరూపవు స్వకీయవే.

అ। విశ్వరూప మరెయాగి శ్రీకృష్ణన పూర్వరూపవన్న నోడిదమ్యాలె సమాధానవాగితుయంత అర్జునహేళుత్తానె.

(అర్జునఉవాచ.)

మూ॥ దృష్ట్వేదంమానుషంరూపం తవసౌమ్యంజనార్దన।
ఇదానీమస్మిసంవృత్తః సచేతాః ప్రకృతింగతః॥ ౫౧॥

టీ॥ హేజనార్దన=సర్వజనసంహారకనాద శ్రీకృష్ణనె, తవ=నిన్న, సౌమ్యం=శాంతవాద, మానుషం=మనుష్యనహాగెతోరువ, ఇదంరూపం=ఈ రూపవన్న, దృష్ట్వా=నోడి, ఇదానీం=ఈగ, సచేతాః=ప్రసన్నమనస్సువుళ్లవనాగి, సంవృత్తోస్మి=ఆగిద్దేనె. ప్రకృతింగతః=పూర్వస్వభావవన్ను పూర్వరీతియన్ను, గతోస్మి=హొందిదవ నాగిద్దేనె.

అ॥ భయంకరవాదరూపవన్నుయాకె తోరిసికొట్టియంతందరె ఈ విశ్వరూపద దర్శన ఆవశ్యకవెంత అదర మహిమెయన్ను హేళుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ.)

మూ॥ సుదుర్దర్శమిదంరూపం దృష్టవానసియన్మమ।
దేవాఅప్యస్యరూపస్య నిత్యందర్శనకాంక్షిణః॥ ౫౨॥

టీ॥ మమ=నన్న, యత్ రూపం=యావవిశ్వరూపవన్ను, దృష్టవానసి=నోడిద్దియో, ఇదంరూపం=(ఆ) ఈ రూపవు, సుదుర్దర్శం=కెలవరిగె సుఖదిందలు కెలవరిగెదుఃఖదిందలు నోడువదక్కె–సాధ్యవు, అస్యరూపస్య=ఈ రూపద, నిత్యం=నిరంతర, దర్శనకాంక్షిణః=దర్శనవన్ను అపేక్షిసువ, దేవాఅపి=దేవతిగళూను (యత్ దృష్టవంతః=యావరూపవన్నునోడిద్దారో). తా॥ ఈవిశ్వరూపవన్ననోడబేకెంత నిరంతర

ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ದೇವತೆಗಳೂನು ಈರೂಪವನ್ನು ಈಗನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೂಪ ಕೆಲವ ರಿಗೆಸುಖದಿಂದನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ಈರೂಪವನ್ನು ನೀನುನೋಡಿದ್ದಿ. ಹಿಂಗ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿರೋಣದರಿಂದಲು ಶತ್ರು ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ನೀನು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರನೆ ಯಂತತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಯು ಕ್ತಲು ಈರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಅ॥ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಈವಿಶ್ವರೂಪದ ದರ್ಶನ ನಿನಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇನೆ ಯಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ನಾಹಂ ವೇದೈರ್ನ ತಪಸಾ ನ ದಾನೇನ ನ ಚೇಜ್ಯಯಾ ।
ಶಕ್ಯ ಏವಂವಿಧೋ ದ್ರಷ್ಟುಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಮಾಂ ಯಥಾ ॥ ೫೩॥

ಟೀ॥ ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಯಥಾ=ಹ್ಯಾಂಗೆ, ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ=ನೋಡಿದ್ದಿ, ಏವಂವಿಧಃ=ಈಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವರೂಪನಾದ, ಅಹಂ=ನಾನು, ವೇದೈಃ=ವೇದಗ ಳಿಂದಲು, ನ=ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ. ತಪಸಾ=ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ, ನ=ನೋಡುವದ ಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ. ದಾನೇನ=ದಾನದಿಂದ, ನ=ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ, ಇಜ್ಯ ಯಾ ಚ=ಯಾಗದಿಂದಲೂ, ದ್ರಷ್ಟುಂ=ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ, ನಶಕ್ಯಃ=ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ.

ಅ॥ ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಭಕ್ತ್ಯಾತ್ವನನ್ಯಯಾ ಶಕ್ಯ ಅಹಮೇವಂವಿಧೋಽರ್ಜುನ।
ಜ್ಞಾತುಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ಚ ಪರಂತಪ॥ ೫೪॥

ಟೀ॥ ಪರಂತಪ=ಶತ್ರುಸಂಹಾರಕನಾದ, ಹೇಅರ್ಜುನ=ಯಲೋ ಅರ್ಜು ನನೆ, ಏವಂವಿಧಃ=ಈ ಪ್ರಕಾರವಿಶ್ವರೂಪನಾದ, ಅಹಂ=ನಾನು, ಅನನ್ಯ ಯಾ=ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಅಸಹಾಯವಾದ, ಭಕ್ತ್ಯಾತು=ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಾದ ರೋ, ತತ್ತ್ವೇನ ಜ್ಞಾತುಂ=ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿತಿಳಕೊಂಬೋದಕ್ಕೂ, ದ್ರಷ್ಟುಂ=ನೋಡುವದ ಕ್ಕೂ, ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ಚ=ಸಾಯುಜ್ಯಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕೂ, ಶಕ್ಯಃ= ಸಾಧ್ಯನು. ತಾ॥ ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದಭಕ್ತಿಯೆ ಅಸಹಾ ಯವಾದ ಉಪಾಯ. ವೇದಾದಿಗಳಿಕಿಂತ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು. ಈ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಉ ಪಾಯದಿಂದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಕೊಂಡು ಉಪಾಸನಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂ ದ ಅಪರೋಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಯುಜ್ಯಾದಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.

అ॥ “అనన్యయా” యంత హేళిద్దరింద అన్యగళాద వేదాదిగళన్న బిడబేకా? యంబ భ్రమవన్న పరిహరిసుత్తారె.

మూ॥ మత్కర్మకృన్మత్పరమో మద్భక్తస్సంగవర్జితః ।
నిర్వైరస్సర్వభూతేషు యస్సమామేతిపాండవ ॥ ౫౫॥

టీ॥ హేపాండవ=యలోఅర్జుననే, యః=యావను, మత్కర్మకృత్=నన్నప్రీతిగోస్కరకర్మగళన్నమాడోవనో, మత్పరమః=నన్నన్నేసర్వోత్తమనెందు జ్ఞానవుళ్ళవనో, సంగవర్జితః=ఫలగళల్లిస్నేహఇల్లదిద్దవనో, సర్వభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళల్లి, నిర్వైరః=ద్వేష ఇల్లదిద్దవనో, మద్భక్తః=నన్నభక్తనాదవనో, సః=అవను, మాం=నన్నన్ను, ఏతి=హొందుత్తానె. తా॥ నన్నప్రీతికోస్కర విహితకర్మగళన్నమాడతా ఫలాపేక్షే ఇల్లదెసర్వప్రాణిగళల్లూద్వేషఇల్లదె ఇరువవనాగియు నన్నసర్వోత్తమత్వజ్ఞానియాగియు ఇరువ నన్నభక్తను నన్నన్నహొందుత్తానె. అంతు వేదాదిగళన్నబిడతక్కద్దల్ల భక్తియెముఖ్య ఉపాయవెంత తిళిసువదగోస్కర హాగె పూర్వశ్లోకదల్లిహేళిద్దు. ఆదప్రయుక్త విహితకర్మగళన్న అవశ్యమాడబేకు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే విశ్వరూపసందర్శనయోగో
నామ ఏకాదశోధ్యాయః

అథ ద్వాదశోధ్యాయః

అ॥ లక్ష్మీ ఉపాసనెకింతలు పరమాత్మన ఉపాసనె అధికవెంత తిళిసువదక్కోస్కర పరమాత్మన ఉపాసనెయన్ను ఈ అధ్యాయదల్లి హేళుత్తారె. పరమాత్మనఉపాసనె శ్రేష్ఠవెంత హేళువదరింద ఈ అధ్యాయ పరమాత్మనమహిమె హేళువ ఈ అధ్యాయ పట్కదల్లి శేరిసల్పట్టిదె. "తమేవంవిద్వాన్" యంబశ్రుతియల్లి దేవరన్నఉపాసనామాడోవరు ముక్తరాగుత్తారె యంత హేళిఇరోదఃకె "శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్" ఇత్యాదిశ్రుతియల్లి లక్ష్మియన్న ఉపాసనామాడువవరూ ముక్తరాగుత్తారె యంత హేళిరువదరింద లక్ష్మీఉపాసనెయుకూడ మోక్షసాధనవెంత తిళియబరువదరింద పరకీయరిగె ఉంటాగువ సందేహవన్ను తానుతందుకొండు ఇదరపరిహారద విశేషయుక్తిగళన్న తిళకోబేకుయంబ ఇచ్ఛెయింద ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అర్జునఉవాచ.)

మూ॥ ఏవంసతతయుక్తాయే భక్తాస్త్వాంపర్యుపాసతే ।
యేచాప్యక్షరమవ్యక్తం తేషాంకెయోగవిత్తమాః ॥౧॥

టీ॥ యే=యావభక్తరు, సతతయుక్తాః=నిరంతర ధ్యానయోగ కర్మయోగఉళ్లవరాగి, ఏవం=హీగెహేళల్పట్టూ నోడల్పట్టూ ఇరువ రూపవుళ్లసనాద, త్వాం=నిన్నన్న, ఏవం="మత్కర్మకృత్"ఇత్యాది హేళిదప్రకార, పర్యుపాసతే=ఉపాసనామాడుత్తారో, యేపిచ=యారు, అక్షరం=అక్షరనామకళాద, అవ్యక్తం=లక్ష్మీదేవియన్ను, పర్యుపాసతే=శ్రద్ధా భక్తియింద ఉపాసనామాడుత్తారో, తేషాం=అవరుగళమధ్యదల్లి, కే=యారు, యోగవిత్తమాః=మోక్షోపాయతిళిదవరల్లి శ్రేష్ఠరు? యంత అర్జున మాతనాడిద యంత అన్వయ. తా॥ నిన్నన్ను లక్ష్మీయన్నుశ్రద్ధాభక్తియింద ఉపాసనామాడువభక్తరుగళల్లి యారుశ్రేష్ఠరు యావఉపాసనావే మోక్షసాధనవెంత అర్జునప్రశ్నమాడిద్దానె.

వి-అ॥ "అంతవత్తుఫలతేషాం" యంత హేళిదప్రకార లక్ష్మీ ఉపాసనా మోక్షక్కె కారణవేఅల్ల, ఇల్లిమోక్ష కారణవెంత హేళిరువదు ఉపచారదిందలే.

ಹೇಳುತ್ತುಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಈ ಸಂದೇಹಾಖ್ಯಾನೆಬರುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜನನಮರಣಾದಿಗಳು ಇರುವದರಿಂದ ಅವರಉಪಾಸನೆಗೆ ಫಲವುಅಂತವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ "ಚತುಷ್ಕಪರ್ದಾ" ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವೇರಿಗೆ ನಿತ್ಯಯವ್ವನ ಜ್ಞಾನ ಮಯವಾದ ದೇಹ ಸರ್ವದೇವಪೂಜ್ಯತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯುಪಾಸನಾ ಮುಕ್ತಿಹೇತುವಾಗ ಬಾರೆಹೊದುಯಂತ ತಿಳಕೊಂಡವನು ಹೀಂಗೆ ಸಂದೇಹಪಟ್ಟು ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಏವಂ ಯಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಯಂತ ಅರ್ಥವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ೧೧-ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅನಂತರ ಈ ೧೨ ಅಧ್ಯಾಯ ಶೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಯಂಬ ಪದದಿಂದಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯುನ್ನು ಯಂತ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿರಲು ಅಕ್ಷರಂ ಯಂತವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಶರೀರನಾಶಇದ್ದವರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಕಿಂತಲು ವಿಲಕ್ಷಣಳಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಸೇವಿಕಡಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಬರಬಾಹೊದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನಕೂಡುತ್ತದೆ ಯಂತತಿಳಿಸಿದ್ಧಾರೆ.

ಅ॥ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಮಕರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವೇರ ಉಪಾಸಕರಕಿಂತಲು ನನ್ನ ಉಪಾಸಕರೆ ಉತ್ತಮರು ಯಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

(ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ)

ಮೂ॥ ಮಯ್ಯಾವೇಶ್ಯಮನೋಯೇಮಾಂ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾಉಪಾಸತೇ।
ಶ್ರದ್ಧಯಾಪರಯೋಪೇತಾ ಸ್ತೇಮೇಯುಕ್ತತಮಾಮತಾಃ। ೨॥

ಟೀ॥ ಯೇ=ಯಾವಭಕ್ತರು, ಮಯಿ=ನನ್ನಲ್ಲಿ, ಸಮ್ಯಕ್=ಛಂದಾಗಿ, ಮನಃ=ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಆವೇಶ್ಯ=ಇಟ್ಟು, ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾಃ=ನಿರಂತರಕರ್ಮಯೋಗಧ್ಯಾನಯೋಗಉಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪರಯಾಶ್ರದ್ಧಯಾ=ಉತ್ತಮವಾದಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ, ಉಪೇತಾಃ=ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಉಪಾಸತೇ=ಉಪಾಸನಾಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ತೇ=ಅವರು, ಯುಕ್ತತಮಾಃ=ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ವುಳ್ಳವರುಗಳಲ್ಲಿಶ್ರೇಷ್ಟರಾಗಿ, ಮೇ=ನನಗೆ, ಮತಾಃ=ಸಮ್ಮತರು. ತಾ॥ ಯಾವಭಕ್ತರು ನಿರಂತರ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅಧಿಕಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಕೂಡಿದವರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇವುಪಾಸನಾಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವುಳ್ಳವರುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಟರು. ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯುಪಾಸಕರು ಇವರಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲ.

ಅ॥ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಮಕರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವೇರನ್ನ ಉಪಾಸನಾಮಾಡೋವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ "ಶ್ರಿಯಂವಸಾನಾ ಅಮೃತತ್ವಮಾಯನ್" ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಗಳವಿರೋಧಬರು

త్తదే. మోక్ష అదరె నిన్నన్న ఉపాసనెమాడోవరేవే మోక్షోపాయవుళ్ళవరల్లి అ త్యంత శ్రేష్ఠరు యంబువదు హ్యాగె? ఇబ్బరిగూ నల సమానవాగిద్దప్రయుక్త యంతం దరె హేళుత్తారె. అథవా, ఉదాహరిసిద శ్రుత్యాదిగళింద అవ్యక్తోపాసకరిగూ న న్నప్రాప్తిరూప మోక్ష ఇద్దాగ్యూ ఆ అవ్యక్తోపాసనెయు కష్టసాధ్యవు. నన్న ఉపాస నెయుహాగల్ల. అదప్రయుక్త నన్న ఉపాసనె మాడోవరెవె ఉత్తమరుయంత "యే తు" మొదలు ౨ శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ యేత్వక్షరమనిర్దేశ్య మవ్యక్తంపర్యుపాసతే ।
సర్వత్రగమచింత్యంచ కూటస్థమచలంధ్రువం ॥ ౩॥

టీ॥ యేతు=యావభక్తరు, అక్షరం=నాశరహితవాద, అనిర్దే శ్యం=సూక్ష్మవాదప్రయుక్త హేళువదక్కె అసాధ్యవాద, అవ్యక్తం= అప్రసిద్ధవాద ప్రయుక్తలు జగదుపాదానకారణవాద ప్రకృతి అభి మానియాదప్రయుక్తలూ అవ్యక్తనామకవాద శ్రీతత్వవన్ను, సర్వత్ర గం=సర్వదేశవ్యాప్తళన్నాగియు, అచింత్యం=గుణగళు బహళవాద ప్రయుక్త అచింత్యళుయంతలు, కూటస్థం=అవ్యాకృతాకాశదల్లి అభి మానియాగిరోవళన్నాగియు, అచలం=యావాగ్యూతన్న పదదింద భ్ర ష్టళాగదె ఇరోవళన్నాగియు, ధ్రువం=నిర్వికారళన్నాగియు, పర్యుపాస తే=విష్ణుభక్తి విష్ణూత్తమత్వజ్ఞాన విష్ణుఉపాసనా ఇవగళ పూర్వకవా గి ఉపాసనెమాడుత్తారో.

అ॥ ఆ ఉపాసనెగె మధ్యె సాధనగళన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ సన్నియమ్యేంద్రియగ్రామం సర్వత్రసమబుద్ధయః॥
తేప్రాప్నువంతిమామేవ సర్వభూతహితేరతాః॥ ౪॥

టీ॥ ఇంద్రియగ్రామం=ఇంద్రియగళసమూహవన్ను, సన్నియ మ్య=విషయగళిందఅణిగిసి, సర్వత్రసమబుద్ధయః=(౬ నే అధ్యాయద ల్లి హేళిదప్రకార) సర్వత్రపరమాత్మనే ఇద్దానెయంతబుద్ధివుళ్ళవరాగి, సర్వభూతహితేరతాః=సర్వప్రాణిగళహితదల్లిఆసక్తరాగి, పర్యుపాసతే=

ఉపాసనామాడుత్తారో, తే=అవరు, మామేవ=నన్నన్నే, ప్రాప్నువంతి=హొందుత్తారె. తా॥ యావభక్తరు ఇంద్రియనిగ్రహ సర్వత్రసమబుద్ధి సర్వప్రాణిగళ హితచింతనఇత్యాది అవాంతరసాధనగళింద సహితరాగి అక్షరత్వాది విశేషణవుళ్ళ లక్ష్మియన్న సర్వదేశవ్యాప్తళు ఇత్యాదిప్రకారదింద ఉపాసనామాడుత్తారో అవరూనన్నన్నేహొందుత్తారె.

వి-అ॥ "అక్షరం అనిర్దేశ్యం" ఇత్యాది విశేషణగళన్న మోక్షకొడోదరల్లి లక్ష్మిగె శక్తిఅదెయంత తిళిశికొడువదక్కాగి హేళిద్దారె.

అ॥ అవ్యక్తనామకరాద లక్ష్మీదేవేరన్న ఉపాసనెమాడువవరిగు నిన్నప్రాప్తిరూపవాద మోక్షబరోదాగిద్దరె నిన్నన్న ఉపాసనామాడువవరిగె ఉత్తమత్వ హ్యాగె అందరె. హేళుత్తారె.

మూ॥ క్లేశోఽధికతరస్తేషాం అవ్యక్తాసక్తచేతసాం ।
అవ్యక్తాహిగతిర్దుఃఖం దేహవద్భిరవాప్యతే ॥ ౫॥

టీ॥ అవ్యక్తాసక్తచేతసాం=పరమాత్మన్నబిట్టు లక్ష్మియల్లిమాత్ర ఆసక్తవాద మనస్సువుళ్ళవరాద, తేషాం=ఆ భక్తరిగె, క్లేశః=శ్రమవు, అధికతరః=అత్యంత అధికవు, హ్యాగెందరె హేళుత్తారె. అవ్యక్తా=లక్ష్మి ఉపాసనా ద్వారకవాద, గతిః=భగవత్ప్రాప్తిమార్గవు, దుఃఖం=దుఃఖవాగి, దేహవద్భిః=ప్రాణిగళింద, అవాప్యతే=హొందల్పడుత్తదె, హి=ప్రసిద్ధ. తా॥ లక్ష్మియన్న ఉపాసనా మాడతక్కవరిగు మోక్షప్రాప్తవాగుత్తదె. ఆదరె ఆ మార్గ బహళకష్టవాదద్దు. ఆదప్రయుక్తనన్నన్న ఉపాసనామాడతక్కవరే ఉత్తమరు.

వి-అ॥ లక్ష్మియన్న ఉపాసనామాడోవరు పరమాత్మనల్లి భక్తి పరమాత్మనే సర్వోత్తమనెంబజ్ఞాన పరమాత్మన ఉపాసనా ఇవగళన్న మాడబేకు. ఇంద్రియగళన్న అత్యంత నిగ్రహ మాడబేకు. ౭నే అధ్యాయదల్లి హేళిదప్రకార సర్వత్ర సమబుద్ధియన్ను మాడబేకు. సర్వప్రాణిహితవాద సదాచారవన్ను మాడబేకు. ఈ సర్వవన్ను మాడదే ఇద్దరె లక్ష్మి అనుగ్రహవాగోణవిల్ల. ఆ లక్ష్మి అనుగ్రహ ఆగదిద్దరె పరమాత్మన అనుగ్రహవాగోణవిల్ల. ఆ అనుగ్రహ ఇల్లదిద్దరె ఆ పరమా

త్మన ప్రాప్తిరూప మోక్షవు ఆగోణవిల్ల. ఈప్రకార లక్ష్మీవుపాసనా ద్వారకవాద పరమాత్మన ప్రాప్తిమార్గవు బహళ క్లేశవాదద్దు యంత తిళియబేకు.

అ॥ నిన్నన్న ఉపాసనామాడోదక్కె వ్యాంగె క్రమవిల్ల యంతందరె హేళు —రె.

మూ॥ యేతుసర్వాణికర్మాణి మయిసన్న్యస్యమత్పరాః।
అనన్యేనైవయోగేన మాంధ్యాయంతఉపాసతే॥ ౬॥
తేషామహంసముద్ధర్తా మృత్యుసంసారసాగరాత్।
భవామినచిరాత్పార్థ మయ్యావేశితచేతసాం॥ ౭॥

టీ॥ యేతు=యారు, సర్వాణికర్మాణి=సమస్తకర్మగళన్న, మయి=నన్నల్లి, సన్యస్య=సమర్పణెమాడి, మత్పరాః=నానే సర్వోత్తమనెందు తిళిదవరాగి, అనన్యేన==అన్యక్తోపాసనెయన్ను బిట్టిరువ, యోగేన=ధ్యానయోగదింద, మాం=నన్నన్ను, ధ్యాయంతః=ధ్యానమాడోవరాగి, ఉపాసతే=ఉపాసనామాడుత్తారో, అథవా "క్లేశోధికతరః" యంబ శ్లోకదల్లి అవ్యక్తోపాసనామార్గ బహళ క్లేశవాదద్దు యంత హేళిద్దరింద నన్న ఉపాసనాకాలదల్లి సదాచారాదిగళు స్వల్పకడిమెయాగిద్దరూ నన్న అనుగ్రహ వుంటాగుత్తదె. ఆదప్రయుక్త నన్న ఉపాసనామార్గవే శ్రేష్ఠవెంతతాత్పర్యరీతియింద హేళిదప్రాయవాద ప్రయుక్త బేరేహేతువినిందలు పరమాత్మన ఉపాసనామార్గవె శ్రేష్ఠవెంత హేళుత్తారె. టీ॥ పూర్వార్ధక్కె పూర్వవత్ అర్థ. అనన్యేనైవ=లక్ష్మీమొదలాదవరు స్వతంత్రరల్ల పరమాత్మన పరివారరు యంత (అంగావబద్ధాస్తు యంబ సూత్రోక్తప్రకార) యోగేన=ధ్యానయోగదింద, మాం=నన్నన్ను, ధ్యాయంతః=ధ్యానమాడోవరాగి, ఉపాసతే=ఉపాసనామాడుత్తారో ॥౬॥ హేపార్థ=యఃగో అర్జుననె, మయి=నన్నల్లి, ఆవేశితచేతసాం=ఇడల్పట్టమనస్సు వుళ్ళవరాద, తేషాం=అవరుగళిగె. నచిరాత్=శీఘ్రవాగి. మృత్యుసంసార సాగ

రాత్=మృత్యురూపవాద సంసార సముద్రదింద, అహం=నాను, సముద్ధర్తా=ఉద్ధారమాడోవనాగి, భవామి=ఆగుత్తేనె. తా॥ యారు సర్వకర్మగళన్న నన్నల్లి సమర్పిసి నానే సర్వోత్తమనెంబ జ్ఞాన వుళ్ళవరాగి లక్ష్మీన్న వుపాసనాద్వారవల్లదె ఇరువధ్యానదింద నన్నన్న ఉపాసనామాడుత్తారో, హే అర్జుననే అవరుగళన్న శీఘ్రవాగి ఈ సముద్రదహాగె ఇరువ సంసారదింద ఉద్ధారమాడుత్తేనె.

౧-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి "నచిరాత్" యంబపదదింద, లక్ష్మీసహితనాదనన్న ఉపాసనామాడిదరె నమ్మిబ్బర పరమానుగ్రహ ఉంటాగువదరింద శీఘ్రదల్లే మోక్షవాగుత్తదె. ప్రత్యేకవాగి లక్ష్మియన్ను ఉపాసనామాడోపక్షదల్లి మొదులు నన్నన్న ఉపాసనామాడి అనంతర బహుకాలపర్యంత ప్రత్యేకవాగి లక్ష్మియన్ను ఉపాసనామాడి మత్తు లక్ష్మీసహితవాగి నన్నవుపాసనా నిరంతరమాడతక్కద్దు. అనంతర మోక్షవాగుత్తదె; యంత సావకాశవాగి మోక్షవాగుత్తదె. నన్న ఉపాసనెయో అందరె శీఘ్రదల్లె మోక్షక్కె కారణవాద ప్రయుక్త నన్న ఉపాసనేయే శ్రేష్ఠవు. "విష్ణునాసహితాధ్యాతా దేవీతుష్టిం పరాంవ్రజేత్" ఇత్యాది వచనదింద ఈ అర్థవు హేళల్పట్టదె.

అ॥ హేళిదప్రకార పరమాత్మన వుపాసనవే శ్రేష్ఠవాదప్రయుక్త అదన్నే మాడు. అదక్కె శక్తిఇల్లదే ఇద్దరె ఆశక్తిసంపాదిసువదగోస్కర వుపాయగళన్ను సంపాదిసు యంత ర శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ మయ్యేవమనఆధత్స్వ మయిబుద్ధింనివేశయ।
నివసిష్యసిమయ్యేవ అతఊర్ధ్వంనసంశయః॥ ౮॥

టీ॥ మయ్యేవ=నన్నల్లే, మనః=మనస్సన్ను, ఆధత్స్వ=ఇడు, మయి=నన్నల్లి, బుద్ధిం=బుద్ధియన్ను, నివేశయ=ఇడు. అతఊర్ధ్వం=నన్నప్రాప్తియాదమ్యాలె, మయ్యేవ=నన్నల్లే, నివసిష్యసి=ఇరహోగుత్తి, సంశయః న=సంశయవిల్ల. తా॥ నన్నల్లె మనస్సన్ను ఇడు అందరె నన్నన్నె వుపాసనామాడు; ఇదు సాధ్యవల్లదిద్దరె నన్న విషయకవాద జ్ఞానవన్ను సంపాదిసు. ఈ జ్ఞానదింద క్రమవాగి వుపాసనా అపరోక్షజ్ఞాన పరమా

నుగ్రహ ఇవుగళు ఆగుత్తవె. అనంతరనన్న ప్రాప్తిరూప మోక్షవాగు త్తదె. ఆగ నిస్సీమానందానుభవరూపవాద స్థితియన్ను హొందహో గుత్తి.

మూ॥ అథచిత్తంసమాధాతుం నశక్నోషిమయిస్థిరం।
అభ్యాసయోగేనతతో మామిచ్ఛాప్తుంధనంజయ॥ ౯॥

టీ॥ ధనంజయ=అర్జుననే అథ=బేరేపక్షదల్లి (అందరె పూర్వ దల్లి హేళిద్దు సాధ్యవాగదిద్దరె), స్థిరం=స్థిరవాగి, చిత్తం=మనస్సన్ను, మయి=నన్నల్లి,సమాధాతుం=ఇడువదక్కె,నశక్నోషి=శక్తనాగదిద్దరె, తతః=ఆదప్రయుక్త, అభ్యాసయోగేన=మత్తుమత్తు ప్రత్యాహారదింద పరమాత్మనల్లి మనస్సన్ను ఇడోణవెంబ అభ్యాసరూప ఉపాయదింద, మాం=నన్నన్ను ఆప్తుం=తిళియువదక్కె, ఇచ్ఛ=ఇచ్ఛిసు. ప్రత్యాహార వెందరె అన్యత్రహోగువమనస్సన్ను నమగె వుద్దేశ్యవాద విషయదల్లి ఆగింద్దాగ్గె తిరిగిసితందు ఇడోణ.

అ॥ ఈ అభ్యాసవన్న మాడువదక్కూ సాధ్యవాగదే ఇద్దరె మాడతక్క ఉ పాయవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ అభ్యాసేఽప్యసమర్థోఽసి మత్కర్మపరమోభవ।
మదర్థమపికర్మాణి కుర్వన్సిద్ధిమవాప్స్యసి॥ ౧౦॥

టీ॥ అభ్యాసేపి=అభ్యాసదల్యూ, అసమర్థోసి=అసమర్థనాగిద్ద రె, మత్కర్మపరమః=నన్నప్రీతిగోస్కర నన్నవిషయవాద కర్మానుష్ఠా నవన్నె ఉత్తమవాగి ఉళ్ళవనాగి, భవ=ఆగు. ఇష్టుమాత్రదిందలే ఇ ష్టసిద్ధి హ్యాగె ఆగుత్తదె అందరె హేళుత్తారె. మదర్థం=నన్నప్రీతి గోస్కర, కర్మాణి=కర్మగళన్ను, కుర్వన్నపి=మాడుతిద్దరు, సిద్ధిం=జ్ఞాన వన్ను, అవాప్స్యసి=హొందహోగుత్తి. తా॥ హాగె అభ్యాసమాడు వదక్కూ *శక్తనాగదె ఇద్దపక్షదల్లి నన్న ప్రీతికరవాద సత్కర్మగళన్న

ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ಅನ್ತಃಕರಣಶುದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ.

ಅ॥ ಅದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಪಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅಥೈತದಪ್ಯಶಕ್ತೋಽಸಿ ಕರ್ತುಂಮದ್ಯೋಗಮಾಶ್ರಿತಃ।
ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಂ ತತಃಕುರುಯತಾತ್ಮವಾನ್॥ ೧೧॥

ಟೀ॥ ಅಥ=ಬೇರೆಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಏತದಪಿ=ಜಪಪೂಜಾ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಯು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯು ಅನುಷ್ಠಿಸೋಣವನ್ನೂ (ಕರ್ತುಂ=ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ) ಅಶಕ್ತೋಸಿ=ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಮದ್ಯೋಗಂ=ಇತರದೇವತಾ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನುಮಾಡಿಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡೋಣವೆಂಬ ಯೋಗವನ್ನು, ಆಶ್ರಿತಃ=ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನಾಗಿ (ಭವ=ಆಗು) ತತಃ=ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಯೋಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸೋಣದರಿಂದ, ಯತಾತ್ಮವಾನ್=ಅಡಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಂ=ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯ ಬಿಡೋಣವನ್ನು, ಕುರು=ಮಾಡು. ತಾ॥ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಜಪಪೂಜಾದಿರೂಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನುನನ್ನ ವುದ್ದೇಶವಾಗೆ ಮಾಡೋದಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥನಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳೂ ವೈಷ್ಣವಗಳಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲೆ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡೋಣವೆ ಉಪಾಯ. ಆ ಉಪಾಯವನ್ನ ನೀನು ಅನ್ಯದೇವತಾ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಟಿಸಿ (ಅಂದರೆ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನುಮಾಡಿದರೂ ಅವಗಳನ್ನೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲೆ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿ) ವೈಷ್ಣವಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇದರಿಂದ ಮನೋನಿಗ್ರಹವನ್ನುಮಾಡಿ ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸು. ಅಂತು ನೀನು ನಿನ್ನಂತೆ ಇರುವರುಯಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನನ್ನ ವುಪಾಸನೆಯನ್ನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಅ॥ "ಮಯ್ಯಾವೇಶ್ಯ ೧೨-೨" ಇತ್ಯಾದಿಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆಇದ್ದರೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಆ ಜ್ಞಾನವು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕು ಯೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಶ್ರೇಯೋಹಿಜ್ಞಾನಮಭ್ಯಾಸಾತ್ ಜ್ಞಾನಾದ್ಧ್ಯಾನಂವಿಶಿಷ್ಯತೇ।
ಧ್ಯಾನಾತ್ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗ ಸ್ತ್ಯಾಗಾಚ್ಛಾನ್ತಿರನಂತರಂ॥

టీ॥ అభ్యాసాత్=అజ్ఞానదింద అభ్యాసమాడువదకింతలు,జ్ఞానం=జ్ఞానవు, శ్రేయః=శ్రేష్ఠవు, జ్ఞానాత్=కేవలజ్ఞానదకింతలు, ధ్యానం=జ్ఞానపూర్వకవాగి ధ్యానమాడోణవు, విశిష్యతే=శ్రేష్ఠవాగుత్తదె, ధ్యానాత్=జ్ఞానపూర్వకవాగియూ ఫలాపేక్షాసహిత వాదధ్యానదకింతలు, కర్మఫలత్యాగః=కర్మగళఫలవన్న అపేక్షిసదే ఇరోణదరింద సహిత(నిష్కామ)వాదధ్యానవు శ్రేష్ఠవు, త్యాగాత్=కర్మఫలత్యాగదిందకూడిరువ(నిష్కామ) ధ్యానదకింతలు (అపరోక్షజ్ఞానం=అపరోక్షజ్ఞానవు, శ్రేయః=శ్రేష్ఠవు)అనంతరం=అనంతర, శాంతిః=మోక్షవు, శ్రేయః=శ్రేష్ఠవు. తా॥ పూర్వపూర్వగళకింతలు ఉత్తరోత్తరగళు శ్రేష్ఠగళెంత హేళిద్దరింద శ్రేష్ఠగళాదఉత్తరోత్తర అపరోక్షజ్ఞానాదిగళు సాధ్యవల్లదే ఇద్దాగె పూర్వపూర్వఅభ్యాసాదిగళు సంపాదనబేకు యంత హేళిద్దాగి తిళియతక్కద్దు.

అ॥ కర్మాణి ౧౨-౬" ఇత్యాదిశ్లోకగళింద హేళల్పట్టసర్వకర్మసమర్పణె, అథవా పరమాత్మనే సర్వకర్మగళిగూ స్వతంత్రకర్తను ఇత్యాదిఅనుసంధాన, ఏ తద్రూపవాద సర్వకర్మసన్యాసవన్ను ఇన్ను కెవలధర్మగళిందసహ విస్తారవాగి "అద్వేష్టా" ఇత్యాది ౮ శ్లోకగళింద తిళిసుత్తారె.

మూ॥ అద్వేష్టాసర్వభూతానాం మైత్రఃకరుణఏవచ ।
నిర్మమోనిరహఙ్కార స్సమదుఃఖసుఖఃక్షమీ ॥ ౧౩॥

టీ॥ సర్వభూతానాం=సమస్తప్రాణిగళిగె, అద్వేష్టా=ద్వేషమాడదేఇద్దవనాగియు, మైత్రః=(ఇల్లిహోదరె నినగె కష్టవుంటాగుత్తదె యంత హేళిరక్షిసువవను (మిత్రను) ఇంథామిత్రనాగి, కరుణః=దయాళువాగి. నిర్మమః=ఇదునన్నదుయంబ స్వాతంత్ర్యబుద్ధిఇల్లదే ఇద్దవనాగి, నిరహంకారః=(ఇల్లదిద్దతనగుణగళల్లి అభిమాన మోహ అహంకార) ఇంథా అహంకారఇల్లదేఇద్దవనాగి,సమదుఃఖ సుఖః=దుఃఖవ్యాగెహేయూ అదరంతె విషయసంబంధగళిందవుంటాగువ సుఖవన్నూ హేయ

వెంత తిళకొండవనాగియు, క్షమీ=సహనమాడువనాగియూ ఇరువవను (మే=ననగె, ప్రియః=ఇష్టను)

మూ॥ సన్తుష్టస్సతతం యోగీ యతాత్మాదృఢనిశ్చయః ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధి ర్యోమద్భక్తస్సమేప్రియః ॥౧౪॥

టీ॥ సంతుష్టః=అలంబుద్ధివుళ్ళవనాద, యోగీ=కర్మధ్యానవెంబజ్ఞానోపాయవుళ్ళవనాగిరువ, యతాత్మా=విషయగళింద మనస్సన్ను ఉపసంహార మాడిదవనాద, దృఢనిశ్చయః=అప్రామాణ్యసందేహవిల్లదె ఇరువ తత్వజ్ఞాననిశ్చయవుళ్ళవనాద, మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః=నన్నల్లిమనస్సన్ను బుద్ధియన్ను ఇట్టవనాద, యః=యావను, మద్భక్తః=నన్నభక్తనో, సః=అవను, మేప్రియః=ననగెఇష్టను.

అ॥ భగవద్భక్తరు భగవత్ప్రీతిగోస్కర అవశ్యసంగ్రహిసబేకాద కెలవధర్మగళన్నే హేళుత్తారె.

మూ॥ యస్మాన్నోద్విజతేలోకో లోకాన్నోద్విజతేచయః ।
హర్షామర్షభయోద్వేగైః ముక్తోయస్సచమేప్రియః ॥

టీ॥ యస్మాత్=యావనకడింద, లోకః=జనవు, నోద్విజతే=అంజువదిల్లవో, యశ్చ=యావను, లోకాత్=జనరికడింద, నోద్విజతే=అంజువదిల్లవో, యశ్చ=యావను, హర్షామర్షభయోద్వేగైః=సంతోష కోప భయ ఘాబరి ఇవగళింద, ముక్తః=బిడల్పట్టవనో, సచ(భక్తః)=ఆ భక్తను, మేప్రియః=ననగెఇష్టను.

అ॥ భగవత్ప్రీతికర ధర్మగళన్నే మత్తు హేళుత్తారె.

మూ॥ అనపేక్షశ్శుచిర్దక్ష ఉదాసీనోగతవ్యథః ।
సర్వారంభపరిత్యాగీ యోమద్భక్తస్సమేప్రియః ॥౧౬॥

టీ॥ అనపేక్షః=భగవత్ప్రీతివ్యతిరిక్తవాద యావదరల్లూ అపేక్షె ఇల్లదవనాద, శుచిః=బాహ్యాంతర శుద్ధివుళ్ళవనాద, దక్షః=భగ

మత్ప్రీతికరవాద కర్మగళన్న మాడువదరల్లిసమర్థనాద, ఉదాసీనః=తనగె పరకీయరు ఉపకార అథవా అపకార మాడిదరూను అవగళన్న ఉపేక్షామాడుతిరువ, గతవ్యథః=పరకీయరుమాడిద అపకారగళింద మనస్సిగె కష్టతందుకొళ్ళదేఇరువ, సర్వారంభపరిత్యాగీ=విష్ణుప్రీతికరవల్లద సకలవ్యాపారగళన్నూ బిట్టవనాద అథవా, సర్వకార్యగళల్లి అభిమానత్యాగమాడిదవనాద అథవా, ఫలత్యాగమాడిదవనాద, అథవా సర్వకర్మగళన్ను పరమాత్మనల్లి సమర్పణ రూపత్యాగవుళ్ళవనాద, యఃమద్భక్తః=యావనన్నభక్తనో, సఃమేప్రియః=అవను ననగెఇష్టను.

అ॥ "హర్షామర్షభయోద్వేగైః ముక్తః" యంబోణదరింద హర్షామర్షాదిగళన్న ముంచేబిట్టిద్దను. ఈగ అవుగళు వుళ్ళవను యంబ సందేహబరుత్తదె. అదరన్న పరిహరిసువదగోస్కర అవగళన్న విశదవాగి తిళిసుత్తారె.

మూ॥ యోనహృష్యతినద్వేష్టి నశోచతినకాంక్షతి।
శుభాశుభపరిత్యాగీ భక్తిమాన్యస్సమేప్రియః॥ ౧౭॥

టీ॥ యః=యావభక్తను, నహృష్యతి=హర్షవన్న హొందువదిల్లవో, నద్వేష్టి=ద్వేషమాడువదిల్లవో, నశోచతి=దుఃఖపడోదిల్లవో, నకాఙ్క్షతి=భక్త్యాదిగళన్నహొర్తు ఇతరవన్న అపేక్షిసువదిల్లవో, శుభాశుభపరిత్యాగీ=జ్ఞానభక్త్యాదివ్యతిరిక్త శుభవన్ను అశుభగళన్ను పరిత్యాగమాడిదవనో, సఃభక్తిమాన్=ఆభక్తను, మేప్రియః=ననగెఇష్టను.

వి-అ॥ లట్ ప్రయోగక్కె క్రియాప్రబంధ-అందరె సర్వదా ఆఆ కెలసగళన్న మాడోణయంత అర్థవాద్దరింద ఈ శ్లోకదల్లి నహృష్యతి ఇత్యాదిపదగళిగె యావజ్జీవ హర్షాదిగళన్న హొందదె ఇద్ధానె యంత అర్థ. "సర్వారంభపరిత్యాగీ" యంబ పదదింద సామాన్యవాగి హేళిద్దన్న జ్ఞానభక్తివైరాగ్యగళకింత బేరెయాద యావశుభవన్ను అశుభగళన్నూ పరిత్యాగమాడిదవను యంత విశదవాగి తిళిసిద్ధారె. హీగే "నకాంక్షతి" యంబపదక్కూ జ్ఞానభక్తివైరాగ్య వ్యతిరిక్తవన్న అపేక్షిసదె ఇరుత్తానె యంతలే అర్థ. మత్తు "హర్షామర్షభయోద్వేగైః" యంబపదదల్లూ భయ ఇల్లదే ఇద్దవనో యంతలు "నోద్విజతే" యంబపదక్కూ

భయ ఇల్లదిదవనో యెంతలు అర్థ హేళువదరింద పౌనరుక్త్యదోషబరుత్తదె యెంబ సందేహవు సర్వథా భయపడదే. ఇద్దానె యెంబ అర్థవన్న "నోద్విజతే" యెంబపదక్కె హేళిపరిహార మాడతక్కద్దు.

అ॥ భగవత్ప్రీతికరవాద ధర్మవిశేషగళన్నే మత్తు హేళుత్తారె.

మూ॥ సమశ్శత్రౌచమిత్రేచ తథామానావమానయోః।
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమస్సంగవివర్జితః॥ ౧౮॥
తుల్యనిందాస్తుతిర్మౌనీ సన్తుష్టో యేనకేనచిత్।
అనికేతస్స్థిరమతిర్భక్తిమాన్మే ప్రియోనరః॥ ౧౯॥

టీ॥ యః=యావభక్తను, శత్రౌ=శత్రువినల్లూ, మిత్రేచ=స్నేహితనల్లూ, సమః=సమనో, తథా=హాగెయె, మానాపమానయోః=బహుమానదల్లూ అపమానదల్లూ, సమః=సమనో, శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు=శీత ఉష్ణ మొదలాద విషయగళింద ఉంటాగువ సుఖదుఃఖగళల్లూ, సమః=నీచత్వ ఉచ్చత్వ హొందదే ఇద్దవనో, సంగవివర్జితః=ఫలదల్లి ప్రీతి ఇల్లదే ఇద్దవనో, ॥౧౮॥ తుల్యనిందాస్తుతిః=నిందెయు హ్యాగెహేయవో హాగె స్తోత్రవన్నూ హేయవెంత సమవాగి తిళిదవనో, మౌనీ=మౌనవ్రత ఉళ్ళవనో, అథవా మనన స్వభావవుళ్ళవనో, యేనకేనచిత్=యావదరిందలాదరు, సంతుష్టః=సంతోషపట్టవనో, అనికేతః=స్థిరవాగి ఏకత్రవాసమాడదే ఇద్దవనో, అథవా అకారశబ్దవాచ్యనాద భగవంతన్నే ఆశ్రయవాగి వుళ్ళవనో, స్థిరమతిః=స్థిరవాదతత్వనిశ్చయజ్ఞానవుళ్ళవనో, సః భక్తిమాన్=ఆభక్తనాద, నరః=పురుషను, మే ప్రియః=ననగె ఇష్టను.

వి-అ॥ "సమదుఃఖసుఖః" యెంత ౧౩నే శ్లోకదల్లి హేళిద్దన్నే "శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు" యెంబపదదింద విశదవాగి తిళిసిద్దారె. భక్తిమాన్ భక్తః యెంబ పదగళన్న అనేకావర్తి హేళిద్దరింద పూర్వోక్తధర్మగళల్లి భక్తిగె శ్రేష్టత్వవన్ను తిళియతక్కద్దు. సుఖాదిగళన్న ప్రాయశః దుఃఖాదిగళిగె సమవాగి తిళియోణ

వెంతలె. అర్థ సంతుష్టః సతతం యంబవాక్యక్కె సంతుష్టో యేనకేనచిత్ యంబో వా-
క్యవు వ్యాఖ్యానరూపవు. ఆదప్రయుక్త పునరుక్తి దోషవిల్ల.

అ॥ అద్వేష్టా ఇత్యాది శ్లోకగళల్లి అద్వేష్టాదిగళు ప్రత్యేకవాగి ప్రీతిమాత్రక్కె సాధనవెంత "సచ మేప్రియః" ఇత్యాదివాక్యగళింద హేళల్పట్టివో ఆ అద్వేష్టాది సర్వ ధర్మగళూ యారల్లి ఇరుత్తవో అవను అత్యంతప్రియనెంత పూర్వోక్తార్థగళన్న ఏకత్ర శేరిసి ఉపసంహారమాడుత్తారె.

మూ॥ యేతుధర్మ్యామృతమిదం యథోక్తంపర్యుపాసతే।
శ్రద్దధానామత్పరమా భక్తాస్తేఽతీవమేప్రియాః॥

టీ॥ ధర్మ్యామృతం=సర్వాధారకనాదప్రయుక్త ధర్మశబ్దవాచ్యనాద పరమాత్మన ఉపాసనక్కె అంగవాదప్రయుక్త ఉపచారదింద ధర్మసాధన వాదంథాద్దాగియు మోక్షక్కె సాధనవాగియు ఇరువంథా, యథోక్తం=అద్వేష్టా ఇత్యాదిశ్లోకగళింద నన్న ప్రీతిసాధనవెంత హేళల్పట్ట, ఇదం=ఈ సమస్త ధర్మగళన్న, యేతు=యావభక్తరు, శ్రద్దధానాః=శ్రద్ధా వుళ్ళవరాగియు, మత్పరమాః=నానేవుత్తమ నెంబ జ్ఞానవుళ్ళవరాగియు, పర్యుపాసతే=ఉపాసనా మాడుత్తారో, తే=అవరు, మే=ననగె, అతీవప్రియాః=అత్యంతప్రియరు. తా॥ అద్వేష్టా ఇత్యాదిశ్లోకగళల్లి హేళల్పట్ట సర్వ కర్మానుష్టాన మాడువవను ననగె అత్యంతప్రియనాద ప్రయుక్త అవశ్య అనుష్టాన మాడతక్కద్దు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే భక్తియోగోనామ
ద్వాదశోధ్యాయః

అథ త్రయోదశోధ్యాయః

అ॥ ఈ అధ్యాయదల్లి ముందిన యరడు అధ్యాయ షట్కగళల్లి హేళిరువ అర్థవన్న సంగ్రహవాగి తిళిసుత్తారె. ప్రథమషట్కదల్లి "త్రైగుణ్యవిషయావేదాః" ఇత్యాదిశ్లోకగళింద జ్ఞానసాధనగళన్నే ౬నే అధ్యాయ ముగియోపర్యంత హేళిద్దారె. ౭నే అధ్యాయదల్లి "భూమిరాపః" ఇత్యాదిశ్లోకగళింద క్షేత్రశబ్దార్థవాద భగవద్వాసస్థానగళాద భూమ్యాదిగళన్న హేళిద్దారె. ఇవుగళెల్లవన్ను అల్లల్లి బిడిబిడాగి హేళిద్దరన్న బుద్ధిగె అవగాహవాగువదగోస్కర ఈ అధ్యాయదల్లి ప్రశ్నోత్తరవాగి సంగ్రహిసి తిళిసుత్తారె.

(అర్జున ఉవాచ)

మూ॥ ప్రకృతింపురుషంచైవ క్షేత్రంక్షేత్రజ్ఞమేవచ।
ఏతద్వేదితుమిచ్ఛామి జ్ఞానంజ్ఞేయంచకేశవ॥ ౧॥

టీ॥ కేశవ=హే కృష్ణనే, ప్రకృతిం=ప్రకృతియన్ను, పురుషం=జీవనన్ను, క్షేత్రం=క్షేత్రవన్ను, క్షేత్రజ్ఞం=క్షేత్రజ్ఞనన్ను, జ్ఞానం=జ్ఞానసాధనవన్ను, జ్ఞేయంచ=తిళకొబేకాదవస్తువన్ను, ఏతత్=ఈసర్వవన్ను, వేదితుం ఇచ్ఛామి=తిళదుకొళ్ళలు ఇచ్ఛిసుత్తేనె.

వి-అ॥ ప్రసక్తానుప్రసక్తియింద ఈ ప్రకృత్యాది విషయగళు హేళల్పట్టిద్దల్లవుత్తేనందరె అవశ్యజ్ఞేయగళాద ప్రయుక్త అర్జున బహళ ఆగత్యదింద ప్రశ్న మాడిదమ్యాలె కృష్ణ విశ్వాసదింద ఉపదేశమాడిరువదరింద ఈక్షేత్ర-క్షేత్రజ్ఞాదిగళ జ్ఞాన అత్యావశ్యవెంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ పూర్వోక్తప్రకార భగవత్స్వరూపజ్ఞానవే మోక్షసాధనవాద ప్రయుక్త ఆభగవత్స్వరూపవన్నె హేళతక్కద్దు "మహాభూతాని ౧౩-౬" ఇత్యాది శ్లోకగళింద క్షేత్రగళ స్వరూపవన్న యాకే హేళబేకందరె క్షేత్రజ్ఞనాద పరమాత్మనన్న తిళకొంబోదక్కె క్షేత్రద జ్ఞాన ఉపయుక్తవాదప్రయుక్త ఆ క్షేత్రగళన్న తిళిసికొట్టు క్షేత్రజ్ఞనాద పరమాత్మన స్వరూపవన్న తిళిసుత్తారె.

(భగవానువాచ).

మూ॥ ఇదం శరీరం కౌంతేయ క్షేత్రమిత్యభిధీయతే।
ఏతద్యోవేత్తితం ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞ మితితద్విదః॥ ౨॥

టీ॥ హేకౌంతేయ=యలో అర్జుననే, ఇదంశరీరం=ఈ ప్రకృతి అహంకారాదితత్వవు, క్షేత్రమితి=క్షేత్రవెంత, అభిధీయతే=హేళల్పడుత్తదె, యేతత్=ఈ ప్రకృత్యాదిళన్న, యః=యావను, వేత్తి=తిళియుత్తానో,తం=అవనన్ను, క్షేత్రజ్ఞమితి=క్షేత్రజ్ఞనెంత, తద్విదః=క్షేత్రగళన్నతిళిదవరు, ప్రాహుః=హేళుత్తారె.

వి-అ॥ అర్జునన ప్రశ్నవిషయగళల్లి ప్రకృత్యాదిగళికింతలు ప్రధానవాగి తిళియబేకాద క్షేత్రజ్ఞవిషయవన్న ఇదక్కె అత్యుపయుక్తవాద క్షేత్రవిషయవన్నూ ప్రథమతః హేళువదక్కె ప్రారంభిసిద్దారె. తాను హేళువవిషయదల్లి సామాన్యరిగూ విశేష విశ్వాస హుట్టువదక్కాగి "తద్విదః-ప్రాహుః" యంత జ్ఞానిగళ సమ్మతియన్న తోరిసిద్ధారె. శ్రోతృగళిగె తాను హేళువవిషయదల్లి విశేష విశ్వాస హుట్టువదగోస్కర ఉపదేశకరు జ్ఞానిగళ సమ్మతియన్న హేళువదు ఆవశ్యకవెంబనీతియన్న తోరిసికొడువదగోస్కరలు తాను ప్రాహుః యంత హేళిద్దారె. క్షీయతే యంబ పదక్కె క్షీయతే యంత అర్థ (అందరె భగవంతగె వాసస్థాన) సంఘాతః చేతనా యంబ ౬నే శ్లోకదల్లి క్షేత్రవికారగళల్లి ఒందాదద్దు శరీర. ఆ శరీరవన్నే క్షేత్ర యంత హ్యాగె హేళోణవెందరె, "క్ష-ఈర్-ఈధాతుగళింద, తన్నపరిణామవాద దేహాదిగళ వియోగదింద ప్రకృత్యాదిగళు జీవగెహింసామాడువదాగియు భగవంతనింద ప్రేరితవాగియు ఇరుత్తదె యంబ అర్థదింద శరీరపదక్కె ప్రకృత్యాది సర్వక్షేత్ర వెంబ అర్థ కూడుతదె.

అ॥ ఈ క్షేత్రగళ జ్ఞాన జీవగూ స్వల్ప ఇరువదరింద అవనూ క్షేత్రజ్ఞనా యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ క్షేత్రజ్ఞంచాపిమాంవిద్ధి సర్వక్షేత్రేషుభారత।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్జ్ఞానం యత్తత్ జ్ఞానంమతంమమ॥

టీ॥ హేభారత=యలై అర్జుననె, సర్వక్షేత్రేషు=ప్రకృతిమోదలాదవుగళల్లి, క్షేత్రజ్ఞంతు=క్షేత్రజ్ఞనాగి, మాం=నన్నన్ను, విద్ధి=తిళి,

ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋಃ=ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರುಗಳ, ಯತ್=ಯಾವ, ಜ್ಞಾನಂ=ಜ್ಞಾನವೋ, ತತ್=ಆ ಜ್ಞಾನವು, ಮಮ=ನನ್ನ, ಜ್ಞಾನಂ=ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂತ, ಮತಂ=ಸಮ್ಮತವು.

ವಿ-ಅ॥ ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಜ್ಞಾನ ಜೀವರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದ್ದರೂ ಅವರನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರೆಂತ ತಿಳಿಯಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂತ ತಿಳಿ. ಹೀಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂತಲು ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸರ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾದ ನಾನೇವೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಯಂತ ತಿಳಿಯೋಣವೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದಜ್ಞಾನ. ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಇದಂಶರೀರಂ" ಯಂಬಪದದಿಂದ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನ "ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರೇಷು" ಯಂಬಪದದಿಂದ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಭಗವಂತಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರಪದವಾಚ್ಯಗಳು ಯಂತ ತಿಳಿಸಿದ್ಧಾರೆ. ಜೀವಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾನವಿದ್ದರು ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾನ ಇದ್ದವನ್ನ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಶ್ನಾನುಸಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂತ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅ॥ ಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ತತ್ಕ್ಷೇತ್ರಂಯಚ್ಚಯಾದೃಕ್ಚ ಯದ್ವಿಕಾರಿಯತಶ್ಚಯತ್ ।
ಸಚಯೋಯತ್ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ತತ್ಸಮಾಸೇನಮೇಶೃಣು॥ ೪॥

ಟೀ॥ ತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ=ಆ ಭಗವಂತಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನವೆಂತ ಕ್ಷೇತ್ರಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿಯು, ದೇಹದ್ವಾರಾ ಜೀವರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಗೆ ಕಾರಣವಾದಪ್ರಯುಕ್ತಲು ಭಗವಂತನಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ ಇರೋಣದರಿಂದಲೂ ಶರೀರಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳು, ಯತ್=ಯಾವಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದೋ, ಯಾದೃಕ್=ಯಾವಪ್ರಕಾರವಾದದ್ದೋ, ಯದ್ವಿಕಾರಿ=ಯಾವವಿಕಾರವುಳ್ಳದ್ದೋ, ಯತಃ=ಯಂಥಾ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ ಪುರುಷನಿಂದ, ಯತ್=ಪ್ರವೃತ್ತಿವುಳ್ಳದ್ದೋ, ಸಚ=ಆ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದರೋ, ಯಃ=ಯಾವಸ್ವರೂಪನೋ, ಯತ್ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ=ಯಂಥಾ ಮಹಿಮೆವುಳ್ಳವನೋ, ತತ್=ಈ ಸರ್ವವನ್ನು, ಮೇ=ನನ್ನಕಡಿಂದ, ಸಮಾಸೇನ=ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ, ಶೃಣು=ಕೇಳು (ಅಂದರೆ ಕೇಳಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನ ಮಾಡು).

ವಿ-ಅ॥ ಅರ್ಜುನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದ್ದರು ಕೃಷ್ಣನು ದಯೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷೋಪಯುಕ್ತಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವಗಳ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಸಹ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಯಂತ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಮಾಡಿದ್ಧಾನೆ.

అ॥ తాను హేళువ విషయదల్లి శ్రోతృగళాద సామాన్య జనరిగూ అధిక వి శ్వాస హుట్టువదగోస్కర ప్రామాణికత్వవన్ను హేళుత్తానె.

మూ॥ ఋషిభిఃబహుధాగీతం ఛందోభిర్వివిధైఃపృథక్।
బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ హేతుమద్భిఃవినిశ్చితం॥ ౫॥

టీ॥ తత్=ఆ క్షేత్రాదిస్వరూపవు, ఋషిభిః=ఋషిగళింద, బహుధా=అనేకావర్తి, గీతం=హేళల్పట్టదె, వివిధైః ఛందోభిః=అనేక వేదగళిందలు, పృథక్=ప్రత్యేకవాగియు,గీతం=హేళల్పట్టదె, హేతుమద్భిః=న్యాయగళింద కూడిరువ, బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చ=బ్రహ్మసూత్రగళ పదగళిందలూ, వినిశ్చితం=నిశ్చయమాడల్పట్టదె.

వి-అ॥ "బహుధా" యంత హేళిద్దరింద ఋషిగళిగూ, "వివిధైః" యంత హేళిద్దరింద వేదగళిగూ,"బ్రహ్మసూత్రపదైః" యంత హేళిద్దరింద బ్రహ్మసూత్రగళిగూ, ఈ క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞరవిషయ తిళిసువదరల్లి ముఖ్యతాత్పర్య అదెయంత తిళిసిద్దారె.

అ॥ పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడిద క్షేత్రస్వరూపవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ మహాభూతాన్యహంకారో బుద్ధిరవ్యక్తమేవచ।
ఇంద్రియాణిదశైకంచ పంచచేంద్రియగోచరాః॥ ౬॥

టీ॥ మహాభూతాని=పంచభూతగళు, అహంకారః=(మహత్తత్వ) అహంకారతత్వ, బుద్ధిః=బుద్ధితత్వ (అందరె అంతఃకరణవిశేష), అవ్యక్తమేవచ=త్రిగుణ స్వరూపవాద ప్రకృతియు, దశైకంచ=హన్నొందాద, ఇంద్రియాణిచ=కర్మేంద్రియగళు, జ్ఞానేంద్రియగళు, మనస్సు ఆద ఇవుగళు, ఇంద్రియ గోచరాః=శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళిగె విషయగళాద, పంచచ=(శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధ) ఐదుగళు యంత (ఏతత్ క్షేత్రం=ఈ క్షేత్రగళు) సమాసేన=ఈ హేళిదప్రకార సంక్షేపవాగి, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె. తా॥ మహాభూత మొదలు గుణత్రయగళింద సహిత ప్రకృత్యాది ౨౪ గళిగె క్షేత్రగళెంత హెసరు.

ಅ॥ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಕಾರಗಳನ್ನ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಯಂತಮಾಡಿರುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನುಸಾರ ಆ ವಿಕಾರಗಳನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಇಚ್ಛಾ ದ್ವೇಷಸ್ಸುಖಂದುಃಖಂ ಸಂಘಾತಶ್ಚೇತನಾಧೃತಿಃ।
ಏತತ್ಕ್ಷೇತ್ರಂಸಮಾಸೇನ ಸವಿಕಾರಮುದಾಹೃತಂ॥ ೭॥

ಟೀ॥ ಇಚ್ಛಾ=ಇಚ್ಛೆಯು, ದ್ವೇಷಃ=ದ್ವೇಷವು, ಸುಖಂ=ಸುಖವು, ದುಃಖಂ=ದುಃಖವು, ಸಂಘಾತಃ=ದೇಹವು, ಚೇತನಾ=ಮನಸ್ಸಿನವ್ಯಾಪರಿಸೋಣವು, ಧೃತಿಃ=ಧೈರ್ಯವು ಯಂತ, ಸವಿಕಾರಂ=ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ, ಏತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ=ಪೂರ್ವಶ್ಲೋದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು, ಉದಾಹೃತಂ=ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ತಾ॥ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಿಕಾರಗಳಾದ ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಾದಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭೂತಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ಧಾರೆ.

ವಿ–ಅ॥ ಮಹಾಭೂತಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಕಾರಗಳಾದ ಇಚ್ಛಾದಿಗಳಿಗೂ ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನ ಅವಶ್ಯ ತಿಳಕೊಬೇಕಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ತಿಳಿಸಿದ್ಧಾರೆ.

ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು.

1. ಪಂಚಭೂತ { ಆಕಾಶ ... ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ.
2. ವಾಯು ... ವಾಯುಪುತ್ರರಾದ ಮರೀಚಿ ಯಂಬವಾಯು.
ಅಗ್ನಿ ... ಅಗ್ನಿದೇವರು.
4. ಉದಕ .. ವರುಣ.
5. ಭೂಮಿ .. ಭೂದೇವಿ.

6. ಅಹಂಕಾರತತ್ವ ... ರುದ್ರದೇವರು.
7. ಮಹತ್ತತ್ವ .. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು.
8. ಬುದ್ಧಿತತ್ವ ... ಪಾರ್ವತೀ.
9. ಪ್ರಕೃತಿ ... ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವೆರು.

10. ತ್ರಿಗುಣ { ಸತ್ವಗುಣ ... ಶ್ರೀದೇವೀ.
11. ರಜೋಗುಣ ... ಭೂದೇವೀ.
12. ತಮೋಗುಣ ... ದುರ್ಗಾದೇವೀ.

13. ಮನಸ್ಸು .. ... ಸ್ಕಂದ, ಇಂದ್ರ, ಅನಿರುದ್ಧರು.

14.	జ్ఞానేంద్రియగళు — శ్రోత్ర	... చంద్ర.
15.	త్వక్	... వాయుపుత్రరాద మరుత్ యంబవాయు.
16.	నేత్ర	... సూర్య.
17.	జిహ్వా	... వరుణ.
18.	నాసికె	... అశ్వినీ దేవతెగళు.
19.	కర్మేంద్రియగళు — వాక్కు	... అగ్ని దేవరు.
20.	కైగళు	... వాయుపుత్రరాద మరుత్తుగళు.
21.	కాలుగళు	... విష్ణ్వావేశవుళ్ళ శచీపుత్రరాద యజ్ఞశంభుగ
22.	పాయు	... యమదేవరు.
23.	ఉపస్థ	... రుద్రదేవరు, మను.

24-28. శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధగళిగె—రుద్రదేవర పుత్రరాద ౫ దేవతెగళు.

క్షేత్రవికారగళు.	అభిమానిదేవతెగళు.
1. ఇచ్ఛా	... లక్ష్మీ
2. ద్వేష, దుఃఖ	... కలి, ద్వాపరరు.
3. సుఖ	... ముఖ్యప్రాణదేవరు.
4. ధైర్య	... సరస్వతీ, భారతిగళు.
5. చేతనా	... లక్ష్మీదేవేరు.
6. శరీర	... ఇతరచేతనరుగళు (అందరె జీవరు).

ఈ క్షేత్రాభిమానిగళూ క్షేత్రగళంతె పరమాత్మనిగె వాసస్థానవాగిరువదరింద ఇవరిగూ క్షేత్రగళెంత హెసరు. మహదాదితత్వగళూ వికారగళేవే. ఆదరూ ఇవుగళికింత అధికవాగి వికారవుళ్ళద్దాగిరువదరింద ఇచ్ఛాదిగళిగె క్షేత్రవికారగళుయంత హెసరు.

అ॥ ౮ నేశ్లోకదల్లి హేళిదేనే యంత్రప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టిరువ ౬ విషయగళల్లి యత్-యాదృక్-యద్వికారి-యంబ మూరువిషయగళుహిందె హేళల్పట్టితు. యతశ్చ-యత్ యంబవిషయవన్నుముందె హేళహోగుత్తారె. ఈగ ప్రథమదల్లి "సచ యః-యత్ప్రభావః" యంబ ౨ విషయగళన్న ౧౩ నేశ్లోక మోదలు హేళుత్తారె. "యః-యత్ప్రభావః" యంబ ఈ ౨ విషయవాద భగవంతన జ్ఞాన సామాన్యవాద శ్రవణాదిగళింద అనుభవక్కె బరలారదు. ఈ హేళువసాధనెగళన్నూ సంపాదిసబేకు యంత ఆ సాధనగళన్న హేళుత్తారె. ౫ శ్లోకగళింద.

మూ॥ అమానిత్వమదంభిత్వ మహింసాక్షాంతిరార్జవం । ఆచార్యోపాసనంశౌచం స్థైర్యమాత్మవినిగ్రహః॥౮॥ ఇన్ద్రియార్థేషు వైరాగ్యమనహఙ్కారఏవచ । జన్మమృత్యుజరావ్యాధి దుఃఖదోషానుదర్శనం ॥౯॥ అసక్తిరనభిష్వఙ్గః పుత్రదారగృహాదిషు । నిత్యంచసమచిత్తత్వమిష్టానిష్టోపపత్తిషు ॥౧౦॥ మయిచానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ। వివిక్తదేశసేవిత్వ మరతిర్జనసంసది ॥౧౧॥ అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం తత్వజ్ఞానార్థదర్శనం । ఏతజ్ జ్ఞానమితిప్రోక్తం అజ్ఞానంయదతోఽన్యథా ॥

టీ॥ అమానిత్వం=తన్నన్ను హొగళికొళ్ళదే ఇరోణ, అదంభిత్వం=(తాను అల్పనెంతతిళిదిద్దరూ మహత్వవన్న తోరిసోణవు జంభ) ఇంథా జంభ ఇల్లదిరోణ, అహింసా=హింసెమాడదెఇరోణ, క్షాంతిః=సహిసికొండిరోణ, ఆర్జవం=సన్మార్గదల్లి మనస్సు వాక్కు దేహ ఇవుగళు వ్యత్యాసవాగదెఇరోణ, ఆచార్యోపాసనం=జ్ఞానిగళసేవె, శౌచం=ఒళగె హొరగెశౌచ(అందరె మణ్ణునీరినింద బాహ్యశౌచ, అభిప్రాయశుద్ధవాగిరోణదరింద అంతశ్శౌచ) స్థైర్యం=యావభయబందరూ స్వధర్మగళింద తప్పదెఇరోణ, ఆత్మవినిగ్రహః=మనస్సన్ను విశేషవాగి నిగ్రహమాడోణ. ॥౮॥ ఇంద్రియార్థేషు=ఇంద్రియవిషయగళాద శబ్దస్పర్శాదిగళల్లి, వైరాగ్యం=వైరాగ్యవు, అనహంకారఏవచ=తనగెఇల్లదే ఇరువగుణగళు ఇరువదాగిఅభిమాన వెంబ అహంకార ఇల్లదిరోణ, జన్మమృత్యు జరావ్యాధి దుఃఖ దోషానుదర్శనం=జనన మరణ వృద్ధాప్యవ్యాధి ఇవుగళల్లి దుఃఖదోషగళన్న పదేపదేతిళియోణ ॥౯॥ పుత్రదారగృహాదిషు=మక్కళు హెండరు గృహ మోదలాదవుగళల్లి, అసక్తిః=స్నేహ ఇల్లదేఇరోణ, అనభిష్వంగః=అతి పక్వవాద స్నేహఇల్లదిరోణ, ఇష్టానిష్టోప పత్తిషు=ఇష్టప్రాప్తి అనిష్టప్రాప్తి ఇవుగళల్లి, నిత్యం=యావాగ్యూ, సమచిత్తత్వం=సంతోషవ్యసనఇల్లదిరోణ ॥౧౦॥ అనన్యయోగేన=లక్ష్మీబ్రహ్మాదిగళూను స్వతంత్రరెంబజ్ఞానదసంబంధఇల్లదె, (ఆద

కారణ) అవ్యభిచారిణీ=నన్నల్లే స్వాతంత్ర్యజ్ఞానసహితవాద, మయి= నన్నల్లి, భక్తిశ్చ=భక్తియూను, వివిక్తదేశసేవిత్వం=ఏకాంతస్థలవన్న ఆశ్రయిసికొండిరోణ, జనసంసది=జనసంఘదల్లి, అరతిః=ప్రీతిఇల్లదిరోణ ॥౧౧॥ అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం=భగవంతన విషయవాద జ్ఞానదల్లినిరత నాగిరోణ, తత్వజ్ఞానార్థదర్శనం=అపరోక్షజ్ఞానకోస్కర శాస్త్రగళ పర్యాలోచనె, ఏతత్=అమానిత్వమొదలు హేళిద ఈ ౨౦, జ్ఞానమితి= జ్ఞానసాధనవెంత, ప్రోక్తం=హేళల్పట్టదె, అతః అన్యథాయత్=ఇదర కింత బేరేయావదో (తత్=అదు)అజ్ఞానం=జ్ఞానసాధనవల్ల ॥ ౧౨॥

వి-అ॥ "అథవా" ఇల్లిన జ్ఞానవెంబపదక్కె జ్ఞానవెంతలేఅర్థ. ఈగ తత్వ జ్ఞానార్థదర్శనం=తత్వజ్ఞానక్కె విషయనాదభగవంతన అపరోక్షజ్ఞాన, జ్ఞానమితిప్రోక్తం=జ్ఞానవెంత హేళల్పట్టదె (అతోఽన్యథాయత్=ఇదరకింతలు బేరేయావదో, తత్= అదు, అజ్ఞానం=జ్ఞానవల్ల వెంతఅర్థ) అంతు తత్వజ్ఞానార్థ దర్శనం యెంబపద క్కె అపరోక్షజ్ఞానకోస్కర శాస్త్రపర్యాలోచనె భగవంతన అపరోక్షజ్ఞాన వెంత యెరడర్థగళన్న హేళిద్దరింగ "ఏతత్" యెంబపదదింద జ్ఞాన జ్ఞానసాధ నెగళన్న పరామర్శమాడి "జ్ఞానం" యెంబపదదింద జ్ఞానవెంతలు జ్ఞానసాధనవెం తలు హేళిరువదు ఉచితవె.

అ॥ ఈరీతియాగి జ్ఞానవన్ను జ్ఞానసాధనవన్ను హేళి ఈగ "సచయోయ త్ప్రభావశ్చ" యెంత ప్రతిజ్ఞామాడిరువ జ్ఞేయనాద భగవంతన స్వరూపవన్న ప్రతి జ్ఞాపూర్వక హేళుత్తారె.

మూ॥ జ్ఞేయంయత్తత్ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వాఽమృతమశ్నుతే।
అనాదిమత్పరంబ్రహ్మ నసత్తన్నాసదుచ్యతే॥ ౧౩॥

టీ॥ యత్=యావదు, జ్ఞేయం=తిళితక్కద్దో, తత్=అదరన్న, ప్రవక్ష్యామి=హేళుత్తేనె, యత్ జ్ఞాత్వా=యావదరన్న తిళకొండు, అ మృతం=మోక్షవన్న, అశ్నుతే=హొందుత్తానో, పరంబ్రహ్మ=పరబ్రహ్మ ను, అనాదిమత్=ఉత్పత్త్యాదిగళుళ్ళ దేహేంద్రియ గుణకర్మాదిగళు ఇల్లదే ఇద్దవను, తత్=ఆ పరబ్రహ్మవు, నసత్=వ్యక్తనామకవాద కా

ర్యరూప ప్రపంచదల్లూ శేరిద్దల్ల, నఅసత్=అవ్యక్తనామకవాద కారణరూప ప్రపంచదల్లూ శేరిద్దల్ల యంత, ఉచ్యతే=హేళల్పట్టిదె. అథవా, మూర్తగళెంబ పృథివి అప్పు తేజస్సుగళల్లూ శేరిద్దల్ల. అమృతవెంబ వాయ్వాకాశదల్లూ శేరిద్దల్ల యంత "నేతినేతి" యంబ శ్రుతియల్లి, ఉచ్యతే=హేళల్పట్టిదె.

వి-అ॥ ప్రథమపాదదింద ప్రతిజ్ఞెయన్ను యరడనేపాదదింద ఈ ప్రమేయదల్లి ఆదర హుట్టువదగోస్కర ఫలవన్ను హేళి "సచయః" యంతలు ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట జ్ఞేయస్వరూపవన్ను "పరంబ్రహ్మ" యంబోదరింద హేళిద్ధారె. "పరంబ్రహ్మ" యంత హేసరు హేళోమాత్రదింద అదరస్వరూప తిళిలారదాద ప్రయుక్త అహమేవ యంత హేళబేకాగిరలు పరంబ్రహ్మ యంత హేళిదరూను రానే శ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార పరబ్రహ్మను తానేవే యంత సిద్ధవాగుత్తదె. "అనాదిమత్" యంబోదరింద యత్ప్రభావః యంబోదరన్న తిళిసిద్ధారె. ఈ భగవంతను కళగె హేళిదక్షేత్రాదిగళల్లి శేరిదవనాగి క్షేత్రజ్ఞనెంత హేళిసి కొళ్ళల్పడువదిల్ల యంత హేళువదగోస్కర రనేపాద హేళిద్ధారె.

అ॥ జ్ఞేయనాద భగవంతన మహిమెయన్నె మత్తు హేళుత్తారె. అథవా ఆ భగవంతగె జగద్విలక్షణత్వ హ్యాగె అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వతఃపాణిపాదంత త్సర్వతోఽక్షిశిరోముఖం।
సర్వతశ్శ్రుతిమల్లోకె సర్వమావృత్యతిష్ఠతి॥ ౧౩॥

టీ॥ తత్=ఆపరబ్రహ్మను, సర్వతః=సర్వావయవగళల్లి, పాణిపాదం=కై కాలు మొదలాద అవయవగళ శక్తియుళ్ళవను. సర్వతః=సర్వావయగళల్లి, అక్షిశిరోముఖం=కణ్ణుమొదలాద ఇంద్రియగళశక్తి శిరస్సుగళు ముఖగళు వుళ్ళవను, సర్వతః=సర్వావయవగళల్లి, శ్రుతిమత్=శ్రవణేంద్రియ శక్తివుళ్ళవను, లోకే=జగత్తినల్లి, సర్వం=సమస్త వస్తుగళన్ను, ఆవృత్య=వ్యాపిసికొండు, తిష్ఠతి=ఇరుత్తానె.

వి-అ॥ శుక్లకేశ కృష్ణకేశగళ అవతారరాద బలరామకృష్ణరగళిగె పాణిపాదాది సకలేంద్రియశక్తిగళు ఇరువదు ప్రత్యక్షసిద్ధవాద ప్రయుక్త ఆ పరబ్రహ్మన

ಸರ್ವಾವಯವಗಳು ತಮತಮಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಇತರೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲು ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ, ಸರ್ವತಃ=ಸರ್ವಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲ್ಯಾ ಇರುವ ಆಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಪಾಣಿಪಾದಾದಿ ಸಕಲಾವಯವಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಅಂದರೆ ಅಣುಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲ್ಯಾ ಅತ್ಯಂತ ಅಣುಗಳಾದ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳ ಅನಂತರೂಪಗಳಿಂದ ಸರ್ವತ್ರ ಇದ್ದವನಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತರೂಪದಿಂದಲು ಸರ್ವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮೂ॥ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗುಣಾಭಾಸಂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವಿವರ್ಜಿತಂ ॥
ಅಸಕ್ತಂಸರ್ವಭೃಚ್ಚೈವ(ಭುಕ್ಚೈವ)ನಿರ್ಗುಣಂ ಗುಣಭೋಕ್ತೃಚ॥

ಟೀ॥ ತತ್ ಬ್ರಹ್ಮ=ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು, ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗುಣಾಭಾಸಂ=ಸಮಸ್ತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡೋವನು, ತಿಳಿಯೋವನು, ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವಿವರ್ಜಿತಂ=ಪ್ರಾಕೃತಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಪ್ರಯುಕ್ತ, ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇಲ್ಲದವನು, ಅಸಕ್ತಂ=ಪುಣ್ಯಾಪಾಪಾದಿ ಲೇಪ ಇಲ್ಲದವನು, ಸರ್ವಭುಕ್ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡೋವನು, ಅಥವಾ, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಸಂಹಾರಮಾಡೋವನು ಅಥವಾ ಸರ್ವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡೋವನು (ಸರ್ವಭೃತ್=ಸರ್ವವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರೋವನು) ನಿರ್ಗುಣಂ=ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಶೂನ್ಯನು, ಗುಣಭೋಕ್ತೃಚ=ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನು. ತಾ॥ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಾಕೃತೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇಲ್ಲದವ, ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿರೂಪವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳುಳ್ಳವ, ನಿರ್ಲೇಪ, ಸರ್ವಭೋಕ್ತೃ, ಪ್ರಾಕೃತಗುಣರಹಿತ, ಸರ್ವಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪೂರ್ಣ ಯಂತ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂ॥ ಬಹಿರಂತಶ್ಚಭೂತಾನಾಂ ಅಚರಂಚರಮೇವಚ ॥
ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾತ್ತದ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ದೂರಸ್ಥಂಚಾಂತಿಕೇಚತತ್ ॥

ಟೀ॥ (ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ=ಪರಬ್ರಹ್ಮನು) ಭೂತಾನಾಂ=ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ, ಬಹಿರಂತಶ್ಚ=ಒಳಗೆ ಹೊರಗೂ, ತಿಷ್ಠತಿ=ಇರುತ್ತಾನೆ, ಅಚರಂ=ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರವಾಗದೆ (ಅಂದರೆ ಒಂದೇಪ್ರಕಾರವಾಗಿ) ಇರೋವನು, ಚರಂ=ಸರ್ವಸ್ಥಲ

గళల్ల్యూ సంచారమాడువవను, సూక్ష్మత్వాత్=యెల్ల్యాతడె ఇల్లదె ఇరోణదరింద, తత్=ఆ పరబ్రహ్మను, అవిజ్ఞేయం=ఇంద్రియగళిగెవిషయనల్లదిద్దవను, తత్=ఆ పరబ్రహ్మను, దూరస్థం అంతికేచ=(సర్వత్ర వ్యాప్తవాదప్రయుక్త) దూరదల్ల్యూ సమీపదల్ల్యూ ఇరతక్కవను.

మూ॥ అవిభక్తంవిభక్తేషు విభక్తమివచస్థితం।
భూతభర్తృచతజ్జ్ఞేయం గ్రసిష్ణుప్రభవిష్ణుచ॥ ౧౭॥

టీ॥ విభక్తేషు=నానావిధవాద ప్రాణిగళల్లి, అవిభక్తం=అభిన్నవాగిద్దరు, విభక్తమివచస్థితం=భిన్ననహాగె ఇరువంథా, భూతభర్తృ=సర్వప్రాణిగళన్నధరిసిరువంథా, గ్రసిష్ణుః=ప్రళయకాలదల్లి సర్వసంహారకనాద, ప్రభవిష్ణుచ=సృష్టికాలదల్లి సర్వవన్ను సృష్టిమాడతక్కవనాద, తత్=ఆ పరబ్రహ్మను, జ్ఞేయం=తిళకోతక్కవను.

మూ॥ జ్యోతిషామపితజ్జ్యోతిస్తమసఃపరముచ్యతే।
జ్ఞానంజ్ఞేయంజ్ఞానగమ్యం హృదిసర్వస్యవిష్ఠితం॥ ౧౮॥

టీ॥ తత్=ఆ పరబ్రహ్మను, జ్యోతిషామపి=సూర్యాది జ్యోతిస్సుగళిగు, జ్యోతిః=ప్రకాశశక్తి కొడోవను, తమసః=ప్రకృతికింతలు, మృత్యుకింతలు, అజ్ఞానదకింతలు, పరం=అతిక్రమిసిదవను యంత, ఉచ్యతే=శ్రుత్యాదిగళల్లి హేళల్పట్టిద్దానె, తత్=ఆ పరబ్రహ్మను, జ్ఞానం=ప్రకాశస్వరూపను, జ్ఞేయం=తన్నింద లే తిళకోబేకాదవను (స్వప్రకాశను) జ్ఞానగమ్యం=అపరోక్షజ్ఞానదింద ముక్తియల్లి ప్రాప్యను, సర్వస్యహృది=సర్వప్రాణిగళ హృదయదల్లి,విష్టితం=విశేషవాగిఇరోవను.

వి-అ॥ “తమేవభాంతమనుభాతి-తద్దేవాజ్యోతిషాంజ్యోతిః-తమసఃపరస్తాత్-మృత్యుర్ధావతిపంచమః-విజ్ఞానమానందం-తమేవ ఏకంజానథ-ద్రష్టవ్యః-తమేవం విద్వాన్-గుహాంప్రవిష్టా” ఇత్యాదిశ్రుత్యర్థ అనుసంధానక్కోస్కర ఈ విశేషణగళింద వర్ణిసిద్ధారె. స్వప్రకాశత్వ జీవరిగె ఇద్దాగ్యూ అదు పరమాత్మగె ఆధీనవు పరమాత్మ అన్యాపేక్షె ఇల్లదె స్వప్రకాశనాద ప్రయుక్తజ్ఞేయనేంత హే

ళల్పట్టిద్ధానె. తన స్వరూపవాద జ్ఞానదిందలే తన్న స్వరూప తిళియబరుత్తిరోణవు దుర్ఘటవాగిద్దరు ఇదు భగవంతన మహిమెయెంత తిళిసువదక్కె హేళిద్ధారె. ఇదు "యత్ప్రభావః" యంబప్రశ్నెక్కె వుత్తరవాగుత్తదె. "దూరస్థం" ఇత్యాదిగళింద సర్వగతత్వ హేళిద్దరూ అల్పస్థానవాద హృదయదల్లూ ఇద్ధానె యంత మత్తు హేళిద్ధారె. "అర్భకౌకస్త్వాత్ ౧-౨-౭ — అన్యభావవ్యావృత్తేశ్చ ౧-౩-౧౨" ఇత్యాదిసూత్రగళల్లి అణురూపదింద భగవంతను అల్లల్లి ఇరుత్తానె యంత హేళిద్ధారె. ఆదప్రయుక్తవే "చరం" యంబ విశేషణదింద సర్వస్థలగళల్లి ఇరోవను యంత హేళిద్దుయుక్తవే.

అ॥ హీగె హేళల్పట్ట జ్ఞేయనాద భగవన్మహిమెయన్న ఉపసంహారమాడి జ్ఞానవన్న ప్రశంసామాడుత్తారె.

మూ॥ ఇతిక్షేత్రంతథాజ్ఞానం జ్ఞేయంచోక్తంసమాసతః।
మద్భక్తఏతద్విజ్ఞాయ మద్భావాయోపపద్యతే॥ ౧౮॥

టీ॥ ఇతి=పూర్వోక్తప్రకారవాగి, క్షేత్రం=మహాభూతాని ఇత్యాదిగళింద క్షేత్రవు, ఇచ్ఛాద్వేషః ఇత్యాదిగళింద క్షేత్రవికారవు, తథా=హాగె, జ్ఞానం=తత్వజ్ఞానార్థదర్శనం యంత జ్ఞానవు అమానిత్వం యంత జ్ఞానసాధనవు, జ్ఞేయంచ=జ్ఞేయంయత్ ఇత్యాదిగళింద జ్ఞేయనాద భగవంతను, సమాసతః=సంక్షేపవాగి, ఉక్తం=హేళల్పట్టదె, మద్భక్తః=నన్నభక్తను, ఏతత్=ఇదరన్న విజ్ఞాయ=తిళదు, మద్భావాయ=నన్నల్లి ఇరువదగోస్కర, ఉపపద్యతే=అర్హనాగుత్తానె.

వి-అ॥ ఈ స్థలదల్లి మొదులు జ్ఞేయనాద పరబ్రహ్మన్న హేళిద్దరె ఆ పరబ్రహ్మన్న యావసాధనదిందతిళియబేకు యంత అపేక్షాబరువదాద ప్రయుక్త అనంతర జ్ఞానసాధన హేళబేకాదద్దు. ఆదరూ ఈ జ్ఞానసాధనగళు క్షేత్రవికారదల్లి శేరిద్దు యంత తిళిసబేకాగిద్ద ప్రయుక్తలు "యత్ప్రభావః" యంబపదదింద హేళల్పట్టి లోకవిలక్షణ భగవన్మహిమేయంబ ప్రమేయవు బుద్ధిగెగోచరవాగోవిషయదల్లి ఈజ్ఞానసాధనెగళు ఉపయుక్తవాగిరోదరిందలూ ఆజ్ఞానసాధనెగళు ప్రథమదల్లె హేళల్పట్టివె, అంతు ఈ సాధనెగళన్న హేళిదనంతరవె "యత్ప్రభావః" యంబవిషయవన్ను అదర ప్రసక్తియింద జ్ఞేయవన్నూ హేళబేకాగిద్ద ప్రయుక్త జ్ఞేయవన్ను అనంతరహే

ద్దారె. ఆదరూ ఉద్దేశక్రమవన్ను అనుసరిసి యతశ్చయత్ యంబ ప్రమేయవన్ను మొదలు హేళి యత్ప్రభావశ్చ యంబ ప్రమేయవన్ను అనంతరయాకె హేళబారదు యంబ ఆక్షేపక్కె క్షేత్రవికారగళల్లి 'శేరిద్దు యంత తిళిసువదక్కోస్కర ఇచ్ఛాదిగళన్న హేళి అనంతర అమానిత్వ మొదలాద జ్ఞానసాధనెగళన్న ఉపోద్ఘాతరీతియింద మొదలు హేళికొండు అనంతర యత్ప్రభావశ్చ యంబ ప్రమేయవన్న హేళబేకాగిరువదరిందలు యత్ప్రభావః యంబ ప్రమేయబహళవు; యతశ్చ యంబ ప్రమేయవన్ను హేళోణస్వల్పవు; ఆదప్రయుక్తలు యతశ్చ యంబ ప్రమేయవన్ను అనంత హేళిద్దారె.

అ॥ యత్ప్రభావశ్చ యంబ ప్రమేయవన్న హేళిదనంతర కళగె హేళిదప్రకార యతశ్చయత్ యంత ప్రతిజ్ఞా మాడల్పట్ట ప్రేరకనాద భగవంతన స్వరూపవు హేళబేకాగిరలు ఆప్రేరకన స్వరూప తిళియబేకాదరె అవనింద ప్రేరిసువదక్కె అర్హవాద వస్తుగళన్న తిళకొండరేనె సాధ్యవాద ప్రయుక్త ప్రేర్యగళాద్ద పురుషాది రూపవాద క్షేత్రవన్న సప్రకారవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ ప్రకృతింపురుషంచైవ విద్ధ్యనాదిఉభావపి॥
వికారాంశ్చగుణాంశ్చైవ విద్ధిప్రకృతిసంభవాన్॥ ౨౦॥

టీ॥ ప్రకృతిం=౨౪ తత్వగళన్ను, పురుషంచైవ=జీవనన్ను, ఉభావపి=ఈ ఇబ్బరుగళన్ను, అనాది=అనాదిగళన్నాగి, విద్ధి=తిళి (హాగేనే) ప్రకృతిసంభవాన్=ప్రకృతియన్నే ఉపాదాన కారణవన్నాగి వుళ్ళంథా,వికారాంశ్చ=ఇచ్ఛాది వికారగళన్నూ, గుణాంశ్చ=గుణగళన్నూ, విద్ధి=తిళి, అథవా, ప్రకృతిం=చేతనప్రకృతి అచేతనప్రకృతిగళన్ను (ఉభే=ఇబ్బరన్ను) పురుషం=జీవ పరమాత్మరుగళన్ను, ఉభౌ=ఇబ్బరన్ను, అనాది=అనాదిగళన్నాగి,విద్ధి=తిళి, వికారాన్ గుణాంశ్చ=వికారగళన్ను గుణగళన్ను, ప్రకృతిసంభవాన్ విద్ధి=ప్రకృతియింద ఉత్పన్నగళన్నాగి తిళి.

వి_అ॥ ౨౪ తత్వగళు జీవ ప్రకృతివికారగళాద ఇచ్ఛాదిగళు సత్వాదిగుణగళు, అంతు భగవంతన వ్యతిరిక్తవాద చేతనాచేతనవర్గవు భగవంతనింద ప్రేరిసువదక్కె అర్హవాదద్దు. ౨౪ తత్వగళు సూక్ష్మరూపదింద అనాదిగళు. జీవను

అనాది. ఇవు యల్లవూ భగవంతన అధీనగళు. అథవా ఉభేయంత హేళిద్దరింద తాత్పర్యదల్లి హేళిదప్రకార చేతనప్రకృతి అచేతన ప్రకృతిగళు జీవపరమాత్మరుగళు అనాదిగళు యంతలు గుణగళు వికారగళు ప్రకృతియింద ఉత్పన్నగళు యంతలు తిళియబేకు. యద్యపి గుణగళూను వికారగళేవే. ఆదరూ ఇచ్ఛాదిగళు అధికవాగి ప్రకృతివికారగళాద ప్రయుక్త వికారగళు యంత హేళల్పట్టవె.

అ॥ వికారగళు ప్రకృతియిన్ద ఉత్పన్నగళు యంబువదన్న స్పష్టవాగితిళిసుత్తారె.

మూ॥ కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుఃప్రకృతిరుచ్యతే।
పురుషఃసుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వేహేతురుచ్యతే॥

టీ॥ కార్యకారణకర్తృత్వే=శరీర ఇంద్రియగళు (అంతు జీవగె ఈ దేహేంద్రియాదిగళన్న) మాడోవిషయదల్లి, ప్రకృతిః=చేతన ప్రకృతియు, హేతుః=కారణవాగి, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తదె, సుఖదుఃఖానాం=ప్రకృతివికారగళాద సుఖదుఃఖగళ, భోక్తృత్వే=జీవను స్వకీయవెందు అనుభవిసో విషయదల్లి, పురుషః=భగవంతను, హేతుః=కారణనాగి, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తానె.

వి-అ॥ యద్యపి పరమాత్మను సర్వకర్తనాదప్రయుక్త జీవరుగళ దేహేంద్రియాదిగళిగూకర్తనేవే. హాగే లక్ష్మీదేవేరు జీవరిగె సుఖదుఃఖాది భోగగళన్నకొడోదక్కూను కారణరేవే. ఆదరూ లక్ష్మీదేవేరప్రవృత్తి జీవరిగె సుఖదుఃఖభోగకొడో విషయదల్లిస్వల్పవు. దేహేంద్రియాదిగళన్న కొడోవిషయదల్లి అధికవు. ఆదప్రయుక్తలే దేహేంద్రియాదిగళన్న కొడోవిషయదల్లి ప్రకృతికారణళెంతలు సుఖదుఃఖకొడువదక్కె భగవంతను కారణనెంతలు ప్రత్యేకవాగిహేళిద్దారె. ఈ అభిప్రాయదిందలే "ఉచ్యతే" యంబ పదవన్న యరడావర్తిహేళిద్దారె. అథవా, దేహేంద్రియాదిగళ పరిణామరూపక్రియాదల్లి జడప్రకృతియు కారణవు. జీవను సుఖదుఃఖానుభవ కర్తను యంతఅర్థ.

అ॥ ప్రకృతియింద మాడల్పట్టంథా దేహేంద్రియాదిగళ సంబధదిందజీవను సుఖదుఃఖగళన్న అనుభవిసుత్తానె. లక్ష్మి పరమాత్మఇవరిబ్బరు ఇదక్కె నియామకరు యంత హేళిద్దుయుక్తవల్ల. దేహాదిగళసంబంధవే మిథ్యాభూతవుయంత్యందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ పురుషః ప్రకృతిస్థోహి భుఙ్క్తే ప్రకృతిజాన్ గుణాన్।
కారణం గుణసంగోఽస్య సదసద్యోనిజన్మసు॥ ౨౧॥

టీ॥ పురుషః=జీవను, ప్రకృతిస్థః=ప్రకృతికార్యవాద దేహాదిగళల్లిద్దవనాగి, ప్రకృతిజాన్=ప్రకృతియిందహుట్టువ, గుణాన్=సుఖదుఃఖగళన్ను, భుంక్తే=అనుభవిసుత్తానె, హి=ఇదు అనుభవసిద్ధవష్టే? శుద్ధనాద జీవ ప్రకృతికార్యవాద దేహాదగళల్లిరువదక్కె కారణవేనందరె. అస్య= ఈ జీవగె, సదసద్యోనిజన్మసు=ఉత్తమనీచయోనిగళల్లి వుత్పత్తిగళిగె, కారణం=కారణ, గుణసంఘః=సత్వాదిగుణగళ సంబంధవు.

వి.అ॥ కెలవరు, దేహాదిగళు అదరసంబంధగళూ మిథ్యాభూతవు; హీగిరలు జీవగె సుఖదుఃఖానుభవవు, ఇదక్కె లక్ష్మియు పరమాత్మను నియామకరు యంబువదు అయుక్త యంతఆక్షేపిసుత్తారె. ఇదక్కె, అపరవరిగె వుంటాగువ నానుసుఖి నానుదుఃఖి యంబ అనుభవయావాగలూ వ్యత్యాసవాగదె ఇరువదరింద ఈ సాక్షి అనుభవవే ఆమిథ్యాత్వ హేళువవరిగె బాధకవు. ఆదప్రయుక్త దేహసంబంధాదిగళు సత్యవే. హీగె ఆక్షేపపరిహారక్కోస్కర ఈ శ్లోక హేళిరువప్రయుక్త పూర్వ శ్లోకార్థవే హేళల్పట్టదె యంతపౌనరుక్త్యదోషక్కె అవకాశవిల్ల.

అ॥ జీవ ఉత్తమనీచయోనిగళల్లి హుట్టువదక్కె సత్వాదిగుణగళ సంబంధ నిమిత్త కారణమాత్రవే. స్వతంత్రకారణను భగవంతనెవె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ ఉపద్రష్టాఽనుమంతాచ భర్తాభోక్తామహేశ్వరః।
పరమాత్మేతిచాప్యుక్తో దేహేఽస్మిన్ పురుషఃపరః॥

టీ॥ ఉపద్రష్టా=యల్లరిగూ వుత్తమనాగిద్దు నోడోవనాద, భర్తా=సర్వాధారకనాద, అథవా, సర్వపోషకనాద, భోక్తా=సర్వకర్మఫలగళసారవన్ను భుజిసువవనాద, మహేశ్వరః=మహాశక్తివుళ్ళవనాద, పరమాత్మా=పరమచేతననాద, ఇతి=ఈ ఉపద్రష్ట్రుత్వాది కారణదింద, అనుమంతా=మాడబేకాద కార్యసన్నమత్తు మత్తు విశేషవాగి ఆలోచనెమాడోవనాద, అథవా తనగె అనుకూలవాగి తనమనస్సిగె వ్యాకులవిల్లదె బుద్ధి

పూర్వకవాగి ప్రేరిసోనను, పరః=పురుషః=పరమపురుషనామక భగవం తనయంతు, ఉక్తః=హేళల్పట్టిద్దానె, ఆ పురుషనుయారుయంతందరె హేళుత్తారె. (సః=ఆపురుషను) అస్మిన్ దేహేపి=ఈదేహదల్ల్యూ, ఉక్తః= ("క్షేత్రజ్ఞంచాపిమాం" యంబశ్లోకదింద తానేసర్వక్షేత్రగళల్లి ఇరువ దాగి) హేళల్పట్టిద్దానె. తా॥ భగవంతను ఈ దేహదల్లిద్దు ఉపద్రష్ట్ర త్వాదిధర్మయుక్తనాగి సర్వజీవరుగళన్న అవరవరకర్మగళల్లి ప్రేరిసుత్తానె. ఆదప్రయుక్త భగవంతనే స్వతంత్రకారణను. సత్వాదిగుణగళు ఉత్తమనీచయోనిగళల్లి ఉత్పత్తిగెనిమిత్త కారణమాత్రవే. ఇదరింద "యతశ్చయత్-యంథావనకడింద ఈ క్షేత్రాదిగళుప్రవర్తిసుత్తదె" యంబ ప్రమేయవన్న స్పష్టవాగితిళిసిద్దారె.

అ॥ "ప్రకృతింపురుషం" యంత హేళిదప్రమేయదల్లి తిళకోళేకు యంబ ఇచ్ఛాహెచ్చాగి హుట్టువదగోస్కర ఆప్రమేయజ్ఞానద ఫలవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ యఏనం వేత్తి పురుషం ప్రకృతించగుణైస్సహ।
సర్వథావర్తమానోఽపి నసభూయోఽభిజాయతే ॥౨౪॥

టీ॥ యః=యావఅధికారియు, ఏనంపురుషం=జీవపరమాత్మరెంబో యరడుపురుషరన్ను, ప్రకృతించ=చేతన అచేతప్రకృతిగళన్ను, గుణైస్సః=సత్వాదిగుణగళింద సహితవాగి, వేత్తి=పరోక్షదిందతిళకొండు ప్రత్యక్షవాగియు తిళియుత్తానో, సః=ఆ పురుషను, సర్వథావర్తమానోపి=అజ్ఞాగ్రతియింద అన్యాయ ప్రవృత్తివుళ్ళవనాగిద్దరు, భూయః నాభిజాయతే=మత్తుహుట్టువదిల్ల. అందరెముక్తనాగుత్తానె. తా॥ అధికారిగె అజాగ్రతెయింద అన్యాయప్రవృత్తి ఇద్దరు ఈ ప్రకృత్యాది జ్ఞానదింద మోక్షప్రాప్తవాగుతదె. ఇదు "కామకారేణచైకే" యంబ సూత్రదిందలు హేళల్పట్టదె. ఆద్దరింద ఈ ప్రకృతిపురుషాదిగళన్న అవశ్యతిళితక్కద్దు.

అ॥ పరమపురుషాదిగళ దర్శనక్కె సాధనవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ ధ్యానేనాత్మనిపశ్యంతి కేచిదాత్మానమాత్మనా ।
అన్యేసాంఖ్యేనయోగేన కర్మయోగేనచాపరే॥ ౨౪॥

టీ॥ కేచిత్=శ్రవణ మననగళిందకూడిద కెలవరు, ధ్యానేన=ధ్యానదింద, ఆత్మనా=బుద్ధియింద, ఆత్మానం=భగవంతన్న, ఆత్మని=దేహదల్లి, పశ్యంతి=నోడుత్తారె. అన్యే=మత్తుకెలవరు, సాంఖ్యేనయోగేన=వేదోక్తవాద భగవత్స్వరూపద పరోక్షజ్ఞానదిందలు, ధ్యానదిందలు, ఆత్మానం=భగవంతన్న, పశ్యంతి=నోడుత్తారె. అపరే=మత్తుకెలవరు (శ్రవణాదిగళిల్లదిద్దవరు) కర్మయోగేన=కర్మరూప ఉపాయదిందలు, పరోక్షజ్ఞానదిందలు, ధ్యానదిందలు, ఆత్మానం=భగవంతన్న (నోడుత్తారె).

వి-అ॥ శ్రవణ మననాదిగళిందకూడిదవరు ధ్యానదింద భగవంతన్ననోడుత్తారె. ఆధ్యానదల్లి అశక్తరాదవరు వేదోక్తవాద భగవత్స్వరూపద అపరోక్షజ్ఞానదింద ధ్యానవన్న సంపాదిసికొండు, ఇదక్కూ అశక్తరాదవరు కర్మగళన్న అనుష్ఠిసి శ్రవణాదిగళన్న సంపాదిసికొండు అదరింద క్రమవాగి భగవంతన్న నోడుత్తారె. అంతు ఒబ్బొబ్బరిగే ధ్యాన సాంఖ్య కర్మ ఇవుగళు ఆఆ అవస్థెగళల్లి భగవంతన దర్శనక్కె సాధనగళాగుత్తవె యెంబ భాష్యరీతియింద అర్థ. తాత్పర్యదల్లి కెలవఋషిగళు తమ్మజ్ఞానదింద ఇతరరకడెయింద శ్రవణదిందలూను, భగవంతన్న తిళకొండుమనస్సినింద హృదయదల్లి భగవంతన్న ధ్యానదింద నోడుత్తారె. నారదాది కెలవఋషిగళు దేహదకింత హొరగూను భగవంతన్న నోడుత్తారె. "ఋషయోంతః ప్రకాశాః" యెంబ భాష్యదల్లి ఉదాహరిసిరువ శ్రుతిగె నారదాది వ్యతిరిక్తరాద ఋషిగళు హృదయదల్లె భగవంతన్న నోడోవరు యెంత అర్థ. ఇతరరాద దేవతెగళు సాంఖ్యయోగ స్వప్రతిభే యెంబ జ్ఞానోపాయ, ధ్యాన, ఇవుగళిల్లదెనె కేవల భగవదనుగ్రహదింద ప్రాప్తవాద స్వప్రతిభె యెంబ జ్ఞానదిందలె భగవంతన్న ఒళగె హొరగూను నోడుత్తారె. మత్తు కెలవరాద క్షత్రియ శ్రేష్ఠరాద రాజరుగళు అశ్వమేధాదిరూప కర్మయోగదింద శ్రవణదింద స్వప్రతిభెయింద నిరంతర భగవంతన్న స్మరిసుతా అశ్వమేధ మొదలాద యజ్ఞమాడువకాలదల్లి యజ్ఞభాగవన్ను తెగదుకొళ్ళువదగోస్కర బందిరువ భగవంతన్న నోడుత్తారె యెంత అర్థ హేళల్పట్టదె. ఈ క్షత్రియరిగె స్వప్రతిభెయు శ్రవణవు స్వల్పవాదప్రయుక్త స్పష్టవాగి హేళలిల్ల.

అ॥ ఇతర ముక్తియోగ్యరిగె జ్ఞానసాధనవన్ను తిళిసుత్తారె.

మూ॥ అన్యేత్వేవమజానంతశ్శ్రుత్వాఽన్యేభ్యఉపాసతే।
తేపిచాతితరన్త్యేవ మృత్యుంశ్రుతిపరాయణాః॥ ౨౬॥

టీ॥ అన్యేతు=ఇతరరాద మనుష్యరు, ఏవం=హీంగె తమజ్ఞానబలదింద(ఆత్మానం=పరమాత్మనన్ను) అజానంతః=తిళియదవరాగి, అన్యేభ్యః=ఇతరరకడెయింద, శ్రుత్వా=శ్రవణమాడి(మత్వా=మననమాడి)ఉపాసతే=ధ్యానమాడుత్తారె (పశ్యంతిచ=అపరోక్షవన్ను హొందుత్తారె) తేపి=స్వల్పవాద స్వకీయజ్ఞానవుళ్ళవరాదరూను అవరు, శ్రుతిపరాయణాః=హెచ్చాగి శ్రవణమాడిదవరాగి, మృత్యుం=సంసారవన్ను, అతితరంత్యేవ=దాటుత్తారె. అంతు స్వల్పజ్ఞానిగళాద మనుష్యరిగె హెచ్చాద శ్రవణాదిగళు ముక్తిసాధనవు.

అ॥ ప్రకృతి సర్వకార్యగళిగె ఉపాదానకారణవెంతలు జీవ ప్రకృతియింద ఉత్పన్నవాద దేహవుళ్ళవను యెంతలు భగవంతను సర్వత్రసమరూపవుళ్ళవను యెంతలు ప్రకృతి జీవ పరమాత్మరుగళ స్వరూపవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యావత్సంజాయతేకించి త్సత్వంస్థావరజంగమం।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్తద్విద్ధిభరతర్షభ॥ ౨౭॥

టీ॥ యావత్ కించిత్ =యావసమస్తవాద, స్థావరజంగమం సత్వం=స్థావరజంగమ రూపవాద ప్రాణిసమూహవో, (తత్ =అదష్టు) క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్ =చేతనప్రకృతి పరమాత్మరసంబంధదింద, సంజాయతే=హుట్టుత్తదె. ఇతి=యెంత, హేభరతఋషభ=భరతకుల శ్రేష్టనాద యెలో అర్జుననే, విద్ధి=తిళి. అథవా "ఉపద్రష్టా—సదసద్యోనిజన్మసు" యెంత భగవంతనేవే ఉత్తమనీచయోనిగళల్లి జీవరుగళన్ను హుట్టిసువదక్కె స్వతంత్రకారణను యెంత హేళిద్దరన్ను విస్తారపడిసుత్తారె. అర్థఃపూర్వవత్. తా॥ "క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్"

యంబ వాక్యదింద చేతనప్రకృతియింద అభిమన్యమానవాద జడప్రకృతియిందలు చేతనప్రకృతి పరమాత్మరగళిందలు యంత అర్థతిళిబేకు. ఇదరింద సర్వకార్యగళిగూ ప్రకృతి ఉపాదానకారణవెంతలు, స్థావర జంగమాత్మక సర్వప్రాణిగళు ప్రకృతినిర్మిత దేహవుళ్ళంథావుగళు యంతలు ప్రకృతి జీవరుగళ స్వరూపవన్న హేళిద్దారె. భగవంత సర్వత్ర సమరూపనెంబువదరన్న "సమంహి"యంబ ముంద్యాలిన శ్లోకదింద స్పష్టవాగి తిళిసుత్తారె.

వి-అ॥ "యాదృక్" యంబ ప్రమేయదల్లి ప్రకృతి జీవరుగళ విషయవన్న "యత్ప్రభావః" యంబ ప్రమేయదల్లి భగవంతనవిషయగళన్న హేళ ధవె యంత ప్రతిజ్ఞెయల్లి శేరిపిరోప్రయుక్త ప్రతిజ్ఞెయల్లి పూర్వగల్లి శేరిసదె ఇద్దప్రకృతి జీవ భగవంతరగళ స్వరూపవిషయగళన్న యాకె హేళిద్ధిరి యంబ దోషక్కె అవకాశవిల్ల.

అ॥ "క్షేత్రజ్ఞంచమాంవిద్ధి" యంబ శ్లోకదింద పరమాత్మను సర్వశరీరగళల్యాఇద్దానె యంత హేళల్పట్టిదె. హీగిద్దరె అధిష్ఠానగళ తారతమ్యదింద ఆ భగవంతగె తారతమ్యవు దుఃఖిగళ సంగడ ఇరువదరింద దుఃఖవూను బరబేకాగోదు. ఆదప్రయుక్త సర్వశరీరదల్లిఇరోణ యుక్తవల్ల యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ సమంహిసర్వభూతేషు తిష్ఠంతంపరమేశ్వరం।
వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం యఃపశ్యతిసపశ్యతి॥ ౨౮॥

టీ॥ సర్వభూతేషు=తారతమ్యదింద కూడిరువసర్వ ప్రాణిగళల్లి, తిష్ఠంతం=ఇరుతిరువ, పరమేశ్వరం=అత్యంతశక్తివుళ్ళవనాద పరమాత్మన్న,సమం=హెచ్చుకడిమె ఇల్లదవనాగియు, సర్వత్ర సమస్తకల్యాణగుణపూర్ణనాగియు, యః=యావను, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, వినశ్యత్సు=సుఖదుఃఖ జననమరణాదిదోషవుళ్ళ ప్రాణిగళల్లి(తిష్ఠంతం=ఇరువపరమాత్మన్న)అవినశ్యంతం=దుఃఖాదిదోషగళిల్లదె ఇద్దవనాగియు,యః=యావను,పశ్యతి=నోడుత్తానో, సః=అవను, పశ్యతి=తిళియుత్తానె(అవనే యథార్థజ్ఞానవుళ్ళవను యంతఅర్థ). తా॥ తారతమ్యదిందకూడిరువ సర్వ

ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲ್ಯೂ ದುಃಖಾದಿದೋಷಗಳುಳ್ಳ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲ್ಯೂ ಭಗವಂತನಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮನಾಗಿಯು ದುಃಖಾದಿ ದೋಷ ದೂರನಾಗಿಯು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವೇ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನ. ಇದರಿಂದ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ ಸರ್ವತ್ರಸಮನಾದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿತು.

ಅ॥ ಈ ಸಮತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಕೊಂಬೋದಕ್ಕೆ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಸಮಂಪಶ್ಯನ್ಹಿಸರ್ವತ್ರ ಸಮವಸ್ಥಿತಮೀಶ್ವರಂ ।
ನಹಿನಸ್ತ್ಯಾತ್ಮನಾಽತ್ಮಾನಂ ತತೋಯಾತಿಪರಾಂಗತಿಂ॥ ೨೮॥

ಟೀ॥ ಸರ್ವತ್ರ=ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲ್ಯೂ, ಸಮವಸ್ಥಿತಂ=ನಿರ್ದೋಷನಾಗಿಯು ನಿಖಿಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಪೂರ್ಣನಾಗಿಯು ಇರುವ, ಈಶ್ವರಂ=ಪರಮಾತ್ಮನ್ನ, ಸಮಂ=ಸರ್ವತ್ರನಿರ್ದೋಷನ್ನಾಗಿಯೂ ಅಖಿಲಗುಣಪೂರ್ಣನ್ನಾಗಿಯು ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಪಶ್ಯನ್=ನೋಡುತಿರುವನು, ಆತ್ಮನಾ=ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಆತ್ಮಾನಂ=ತನ್ನನ್ನ, ನಹಿನಸ್ತಿ=ನರಕದಲ್ಲಿಹಾಕುನದಿಲ್ಲ. ತತಃ=ಆ ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಪರಾಂಗತಿಂ=ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು, ಯಾತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ತಾ॥ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ್ನ ಸರ್ವತ್ರ ನಿರ್ದೋಷಗುಣಪೂರ್ಣನೆಂತ ಸಮನ್ನಾಗಿಯಾವತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಅವಗೆ ಸಕಲಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನರಕಾದಿಗಳು ಲಭಿಸದೆ ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ದೋಷನಿವೃತ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಆನಂದಪ್ರಾಪ್ತಿ ರೂಪಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಮಹಾಫಲಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದರಿಂದ ಈ ಜ್ಞಾನಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. "ನಸ್ಥಾನತೋಪಿ" ಯಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಭಗವಂತಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮತ್ವಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ

ಅ॥ ಭಗವಂತನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಲೇ ಉಪದ್ರಷ್ಟಾ(ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರೇರಕನು)ಯಂತ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಉತ್ತಮನೀಚಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವರುಗಳು ಹುಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರಣರಾದರೆ ಪಕ್ಷಪಾತದೋಷಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆಹಾನಿಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಭಗವಂತನೂ ಮತ್ತೊಂದುಕರ್ತನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯೇವೆ ಯಂತಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವಚಕರ್ಮಾಣಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿಸರ್ವಶಃ ।
ಯಃಪಶ್ಯತಿತಥಾತ್ಮಾನ ಮಕರ್ತಾರಂಸಪಶ್ಯತಿ ॥ ೩೦॥

టీ॥ యః=యావను, చఏవ=(పూర్వశ్లోకదల్లిప్రకృతనాద) భగవంతనిందలేవే, ప్రకృత్యా=జీవనపూర్వకర్మవన్ను యచ్చరికెమాడి అదరన్న అనుసరిశి, క్రియమాణాని=మాడల్పడువంథా, సర్వశః=సమస్తవాద, కర్మాణి=కర్మగళన్న, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, తథా=హాగెవే, ఆత్మానం=భగవంతన్న, అకర్తారం=తనగె కర్తనిల్లదవన్నాగియు, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, పశ్యతి=భగవంతన్న అపరోక్షదిందనోడుత్తానె. అథవా ఉపద్రష్టా యంబ శ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట భగవంతన స్వాతంత్ర్యజ్ఞానక్కె ఫలవన్ను హేళుత్తారె. యః=యావను, ప్రకృత్యైవచ=నిమిత్తభూతవాదప్రకృతియింద స్వతంత్రకర్తనాద భగవంతనిందలు, క్రియమాణాని=మాడల్పడువ, సర్వశఃకర్మాణి=సమస్తకర్మగళన్న, పశ్యతి=తిళియుత్తానె. తథా=హాగెవె, ఆత్మానం=తన్నన్ను, అకర్తారం=అస్వతంత్రన్నాగియు, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, పశ్యతి=భగవంతన్ననోడుత్తానె. తా॥ భగవంతనకింత బేరేకర్తనిల్ల దిద్దప్రయుక్త భగవంతగె స్వాతంత్ర్యవుయుక్తవు. తనగె అధీనవాద అవరవర పూర్వకర్మగళన్న అపేక్షిశి సర్వవన్ను మాడువదరిందభగవంతగె పక్షపాత (వైషమ్య) దోషవు బరువదిల్ల.

అ॥ భగవంతను సర్వప్రేరకనెంబ జ్ఞానమాత్రసాకుయంతఅల్ల. మత్తేనందరె భగవంతను "అవస్థితేరితికాశకృత్స్నః" యంబసూత్రదల్లి హేళిరువప్రకార సర్వాధారనెంబజ్ఞానవూను ఆవశ్యకవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ యదాభూతపృథగ్భావ మేకస్థమనుపశ్యతి।
తతఏవచవిస్తారం బ్రహ్మాసంపద్యతేతదా॥ 30॥

టీ॥ భూతపృథగ్భావం=ప్రాణిగళభేదవన్ను, ఏకస్థం=ఒబ్బనాద భగవంతనల్లిఇద్దద్దాగి(అందరె పరమాత్మనకింతలు భిన్నగళాగి పరస్పరభిన్నగళాగిరువ సర్వప్రాణిసమూహవన్న భగవంతనల్లే ఆశ్రయిసిరువదన్నాగి) తతఏవ=ఆ భగవంతనిందలే, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, వి

స్తారం=ఉత్పత్తియన్ను, అను=తారతమ్యదింద, యదా=యావాగ్గె, [illegible]యుత్తానో, తదా=ఆగె, బ్రహ్మ=పరమాత్మన్న, సంపద్యతే=హొందుత్తానె. తా॥ అనేక భేదభిన్నగళాద సర్వప్రాణిగళు ఆ భగవం తనల్లేఇరుత్తవె. అవనకడిందలె తారతమ్యానుసార హుట్టుత్తవె. హీగె భగవంత సర్వాధారనెంబ జ్ఞానముక్తిసాధన. ఆదప్రయుక్త అవశ్య సంపాదిసబేకు.

అ॥ పరమాత్మ సర్వశరీరగళల్లిద్దరూ అవగె నాశవిల్ల యంత హేళల్పట్టదె. శరీర సంబంధ ఇద్దరె నాశాదిగళు ఆవశ్యకవు యంతందరె ఆ పరమాత్మగె నాశలేపాదిగళు ఇలవెంత కారణగళింద తిళిశికొడుత్తారె.

మూ॥ అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వా త్పరమాత్మాయమవ్యయః॥
శరీరస్థో౾పికౌన్తేయ నకరోతినలిప్యతే॥ 31॥

టీ॥ హేకౌంతేయ=యలో అర్జునవే, అయం పరమాత్మా=ఈ పరమాత్మను, శరీరస్థో౾పి=శరీరగళల్లిద్దరూను, అనాదిత్వాత్=అనాదియాగిరోణదరిందలు, నిర్గుణత్వాత్=సత్వాదిగుణగళిల్ల దుదవదరిందలు, అవ్యయః=నాశాదిరూపవ్యయ ఇల్లదవను,నలిప్యతే=చింతె సంతాప దుఃఖ మోదలాదవుగళింద సంబంధపట్టవనాగోదిల్ల, నకరోతి=లోకజనర క్రియాగళిగె విలక్షణవాద క్రియాగళుళ్ళవనాద ప్రయుక్త క్రియాగళన్న మాడదిద్దవను.

వి-అ॥ అనాదిత్వ వెంబ హేతువిన సంగాత భావత్వ వెంబ విశేషణవన్ను శేరిసికోబేకు. ఈ విశేషణకొట్టద్దరింద ప్రాగభావదల్లి వ్యభిచారబరోదిల్ల అంతు యవదు భావ పదార్థవాగియు అనాదియాగియు ఇరుత్తదో అదు అనాది యంతవ్యాప్తి ఇరువదరింద పరమాత్మగె అనాదిత్వ సిద్ధవాగుత్తదె. సత్వాదిగుణగళ సంబంధ ఇల్లదిద్ద ప్రయుక్త వృద్ధిహ్రాసపరిణామాది వికార నాశ ఇల్లదిద్దవను. చింతాదిలేప ఇదిద్దవను, లోకవిలక్షణ క్రియావుళ్ళవను.

అ॥ అథవా "సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మ—పురుషఏవేదం సర్వం" యంబ శ్రుతిగళింద పరమాత్మగె చేతనాచేతనాత్మక సర్వప్రపంచాభేద తిళియబరుత్తదె. ఇశ

వాదిగళూను హాగెనే హేళుత్తారె. హీగిరలు సర్వప్రాణిగళిగూ పరమాత్మగూను భేద హ్యాగె? అందరె శ్రుతిగళ తాత్పర్యవన్ను తిళియదే ఇరోణదరింద అద్వైతజ్ఞాన బందిరుత్తదె యంబ కారణగళింద అద్వైతవన్ను నిరాకరణమాడుత్తారె. అయం పరమాత్మా=ఈ పరమాత్మను, శరీరస్థోపి=శరీరాభిమానియాగి శరీరదింద సుఖదుఃఖాదిగళన్న అనుభవిసుతా శరీరదల్లిరువజీవను శరీరస్థను. ఇంథాశరీరస్థనాద జీవస్వరూపనాగి (నభవతి=ఆగువదిల్ల)అపిశబ్దదింద జీవనాగేనే ఆగలారను హీగిరలు జడస్వరూపనాగలార యంతయేను హేళతక్కద్దు యంత తిళితక్కద్దు. జీవవాదిగళ అభేదయాకె బరలారదు యంతందరె, అనాదిత్వాత్=దేహసంబంధనిమిత్తదింద ఉత్పత్తి ఇల్లద ప్రయుక్త, నిర్గుణత్వాత్=సత్వాదిగుణసంబంధవిల్లదిద్ద ప్రయుక్త, అవ్యయః=దేహనాశప్రయుక్తవాద నాశఇల్లదిద్ద ప్రయుక్తలు, కరోతి=సర్వకర్తనాద ప్రయుక్తలు, నలిప్యతే=సర్వవ్యాపారమాడిదరూ అదరనిమిత్తవాద ఫలగళన్న అనుభవిసదిద్ద ప్రయుక్తలు. తా॥ పరమాత్మగె అనాది నిర్గుణ అవ్యయ కరోతి నలిప్యతే యంబ ఈగె హేతుగళిరువదరింద జీవగె సాది సగుణ సవ్యయ సకర్తా లిప్యతె యంతలు పూర్వహేతుగళిగె వ్యత్యాసగళాద ధర్మగళిరువదరిందలు అత్యంత భేదవు సిద్ధవాగుత్తదె. పరమాత్మను సర్వకర్తనాగిద్దరూ లిప్తనాగువదిల్ల. పరాత్తుతచ్ఛ్రుతేః యంబ సూత్రదల్లి హేళిదప్రకార జీవగె కర్తృత్వశక్తి ఇద్దరూ పరమాత్మగె అధీనవాద ప్రయుక్త స్వాతంత్ర్య ఇల్లదిద్దరింద కర్తనల్లవెంతలు పరాధీననాగి కర్తనాదప్రయుక్త కర్మ పుణ్య పాపాదిగళింద లేపవన్ను హొందుత్తానె.

అ॥ పరమాత్మగె లేపవిల్ల యంబోదరన్న దృష్టాంతదింద తిళిసికొడుత్తారె.

మూ॥ యథాసర్వగతం సౌక్ష్మ్యా దాకాశం నోపలిప్యతే।
సర్వత్రావస్థితో దేహే తథా ఽత్మానోపలిప్యతే॥ 33॥

టీ॥ ఆకాశం=ఆకాశవు, సర్వగతం=కెసరు మొదలాద సర్వత్ర ఇద్దరూను, సౌక్ష్మ్యాత్=నిరాటంకపదార్థవాద ప్రయుక్త, యథా=హ్యాగె, నోపలిప్యతే=కెసరు మొదలాద్దరింద సంబంధపడువదిల్లవో, తథా=హాగె, ఆత్మా=పరమాత్మను, సర్వత్ర దేహే=నీచవుత్తమగళాద సర్వశరీరగళల్లి, అవస్థితః=ఇద్దరూను, నోపలిప్యతే=చింతా సంతాపాదిగళ సంబంధపట్టవనాగువదల్ల. తా॥ సర్వత్ర ఇరువ ఆకాశక్కె సూక్ష్మత్వ

దింద హ్యాగె పంకాది లేప ఆగువదిల్లవో హాగె సర్వాశక్తనాద పరమాత్మనిగు ఆ దేహాదిగళల్లిద్దరూ చిన్తా దుఃఖాదిగళ సంబంధ ఆగోదిల్ల.

అ॥ ఈ క్షేత్రాదిగళన్న హేళి యావక్షేత్రజ్ఞనెందు భగవంతన్న తిళిసికొట్టిద్ధారో ఆ క్షేత్రజ్ఞత్వవన్ను దృష్టాంతదింద ప్రకాశపడిసుత్తారె.

మూ॥ యథాప్రకాశయత్యేకః కృత్స్నంలోకమిమంరవిః ।
క్షేత్రంక్షేత్రీతథాకృత్స్నం ప్రకాశయతిభారత॥ ౩౪॥

టీ॥ హే భారత=యల్లో అర్జుననె, ఏకఃరవిః=ఒబ్బనాదసూర్యను, ఇమంకృత్స్నంలోకం=ఈ సమస్తలోకవన్ను, యథా=హ్యాగె ప్రకాశయతి=ప్రకాశమాడుత్తానో, తథా=హాగె, ఏకః=ఒబ్బనాద, క్షేత్రీ=మహదాది క్షేత్రగళల్లిరువ పరమాత్మను,కృత్స్నంక్షేత్రం=సమస్త చేతనాచేతనరూప క్షేత్రవన్ను, ప్రకాశయతి=ప్రకాశమాడుత్తానె.
తా॥ సూర్య సమస్తలోకవన్నూ ప్రకాశమాడో హాగె పరమాత్మను అవ్యక్తాది సర్వచరాచరరూప క్షేత్రవన్ను ప్రకాశమాడుత్తానె. హీగె సర్వవన్న ప్రకాశమాడి సర్వక్షేత్రవన్ను తిళిదవనాద క్షేత్రజ్ఞనాద భగవంతనజ్ఞాన ముక్తిసాధన. అవశ్య సంపాదిసబేకు.

అ॥ ఈ క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞాదిజ్ఞానక్కె ఫలవన్ను హేళుత్తా ఈ అధ్యాయార్థవన్న ఉపసంహారమాడుత్తారె.

మూ॥ క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవ మన్తరం జ్ఞానచక్షుషా।
భూతప్రకృతిమోక్షంచ యేవిదుర్యాన్తితేపరం॥ ౩౫॥

టీ॥ యే=యావఅధికారిగళు, ఏవం=పూర్వోక్తప్రకార, క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోః=అవ్యక్తాదిక్షేత్రగళు క్షేత్రజ్ఞనాదభగవంత ఇవరుగళ అంతరం=భేదవన్ను, జ్ఞానచక్షుషా=వివేకదృష్టియింద, విదుః=తిళియుత్తారో, తథా=హాగెయే, భూతప్రకృతిమోక్షంచ=భూతగళకడింద,ప్రకృతికడిందలూను,జీవరుగళిగె మోక్షవన్ను అథవా జీవరుగళిగె అచేతన

ప్రకృతిద శెయింద మోక్షవన్ను కొడువ భగవంతన్ను భూతాభిమాని
గళన్ను, పూర్వోక్త మోక్షసాధనగళన్ను, విదుః=తిళియుత్తారో, తే=
అవరు, పరం=పరబ్రహ్మన్న, యాంతి=హొందుత్తారె. తా॥ ఈ క్షే
త్రగళు క్షేత్రజ్ఞనాదభగవంత ఇవుగళ భేదవన్ను భూతబంధ ప్రకృతిబం
ద మోక్షాదికర్తనాద భగవంతన్ను భూతాద్యభిమానిగళన్ను పూ
ర్వోక్తమోక్షసాధనెగళన్నూను యారు తిళియుత్తారో అవరిగె పరబ్ర
హ్మప్రాప్తిరూప మహాఫలఉంటాగుత్తదె. ఆద్దరింద ఈ జ్ఞాన అవశ్య
సంపాదిసబేకు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోగోనామ
త్రయోదశోధ్యాయః

అథ చతుర్దశోధ్యాయః

అ॥ "బుద్ధియోగాన్త్వమాంశ్రుణు ౨-౩౯" యంబశ్లోకదల్లి జ్ఞానసాధనాగళన్ను హేళబేకేనే యంత ప్రతిజ్ఞామాడి ౬ నే అధ్యాయ ముగియోవర్యంతర కామాదిగళపరిత్యాగరూప సహాయగళింద సహితవాదకర్మవు ధ్యానవు యంబజ్ఞాన సాధనగళు హేళల్పట్టితు. ఇదరల్లి అవాంతర వ్యాపారగళాద కామాదిపరిత్యాగవెంబ భాగవు మ్యాలిన ౫ అధ్యాయగళింద విస్తారవాగి తిళిసల్పడుత్తదె. ఈగ బంధప్రకార యంథాద్దో అదు తిళిదరె అదరన్న పరిహారమాడికొళ్ళువదక్కె అదరసాధనవన్ను ఆ సాధనగళిగె అంగగళాద కామాదిపరిత్యాగాదిగళన్ను అనుష్ఠిసువదగోస్కర అవుగళన్న విస్తారవాగి హేళోణవు కూడుత్తదె. బంధవాదరో "కారణంగుణసంగోస్య ౧౩-౨౧" యంబ శ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార గుణత్రయస్వరూపవాదద్దు. ఆదప్రయుక్త "యావత్సంజాయతే" ఇత్యాదిశ్లోకగళింద పూర్వాధ్యాయదల్లి హేళల్పట్టిరువ క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞరుగళ సంబంధరూపకారణదింద ఉంటాగువ ప్రాణిగళజననవన్ను వివరిసుత్తాగుణత్రయ వికారస్థితియన్ను గుణత్రయవికార రూప బంధాదిగళ పరిహారక్కె ఉపాయవన్ను ఈఅధ్యాయదల్లితిళిసుత్తారె. "కార్యతేహ్యవశఃకర్మ" ఇత్యాదిశ్లోకగళింద గుణత్రయవన్ను సంక్షేపవాగి హేళిద్దరన్నె ఈ అధ్యాయదల్లివిస్తారవాగి హేళుత్తారె యంత తిళియతక్కద్దు. కేళువజనరిగె ఆదర హుట్టువదగోస్కర తాను ముందె హేళువ ప్రమేయవన్న ప్రతిజ్ఞేమాడి స్తోత్రమాడుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ పరంభూయఃప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమం।
యజ్జ్ఞాత్వామునయస్సర్వే పరాంసిద్ధిమితోగతాః॥ ౧॥

టీ॥ సర్వే=సమస్తరాద, మునయః=మననమాడువ స్వభావవుళ్ళవరాద జ్ఞానిగళు, యత్=యావప్రమేయవన్న, జ్ఞాత్వా=తిళకొండు, ఇతః=ఈ సంసారదశెయింద, పరాంసిద్ధిం=ఉత్తమవాదసిద్ధిరూపవాద మోక్షవన్ను, గతాః=హొందిద్ధారో, జ్ఞానానాం=తిళకోబేకాద ప్రమేయగళల్లి, ఉత్తమం=శ్రేష్ఠవాద, పరం=ఇతరవాద, జ్ఞానం=ప్రమేయవ

న్ను, భూయః=మత్తు,ప్రవక్ష్యామి=హేళుత్తేనె. తా॥ మననమాడువ స్వభావవుళ్ళవరాద జ్ఞానిగళు యావ జ్ఞాతవ్యవాద ప్రమేయగళన్న తిళికొండు మోక్షవన్న హొందిదరో హాగె మోక్షసాధనగళాద ప్రమేయగళన్న మత్తు నినగె హేళ్తేనే యంత ప్రతిజ్ఞెయన్ను సూత్రవన్నా మాడిద్దారె.

మూ॥ ఇదంజ్ఞానముపాశ్రిత్య మమసాధర్మ్యమాగతాః।
సర్గేఽపినోపజాయన్తే ప్రళయేనవ్యథన్తిచ ॥ 2॥

టీ॥ ఇదం=ముందె హేళతక్కంథా, జ్ఞానం=ప్రమేయగళ జ్ఞానవన్ను, ఉపాశ్రిత్య=హొంది, మమ=నన్న, సాధర్మ్యం=సారూప్యవన్ను, ఆగతాః=హొందిద అధికారిగళు, సర్గేఽపి=సృష్టికాలదల్లూ, నోపజాయంతే=హుట్టువదిల్ల, ప్రళయే=ప్రళయకాలదల్లి, నవ్యథన్తిచ=మరణక్లేశవన్నుహొందువదిల్ల. అందరె ముక్తరాగుత్తారె.

మూ॥ మమయోనిర్మహద్బ్రహ్మ తస్మిన్గర్భందధామ్యహం।
సంభవస్సర్వభూతానాం తతోభవతిభారత ॥ 3॥

టీ॥ ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట ప్రమేయవన్నె హేళుత్తారె. మహత్ బ్రహ్మ=దొడ్డవళాదచేతన ప్రకృతియు, మమయోనిః=నన్నపత్నియు, తస్మిన్=ఆచేతనప్రకృతియల్లి, అహం=నాను, గర్భం=గర్భవన్ను, దధామి=ఇడుత్తేనె, భారత=అర్జుననే, తతః= ఆచేతనప్రకృతి యల్లి గర్భవన్న ఇడోణదరింద, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, సంభవః=దేహసంబంధరూప జననవు, భవతి=ఆగుత్తదె. తా॥ హే అర్జుననే ౨౪ తత్వగళ అంశగళింద కూడిరువవరాద నన్న ఉదరదల్లిరువ జీవరుగళన్న రేతోరూపదింద హొరగె తరసి చేతన ప్రకృతియ ఉదరదల్లిట్టు ఆచేతన ప్రకృతిగర్భదింద సర్వప్రాణిగళిగె దేహసంబంధరూపవాదజన్మవన్న మాడిసుత్తేనే. హీగె సర్వప్రాణిగళ సృష్టిగెనానే ముఖ్యకారణను.

"జ్ఞాతపేవ—యుక్తేశ్చ" యంబ సూత్రగళింద ఈ అర్థ హేళ
ల్పట్టదె.

అ॥ నాను చేతన ప్రకృతియు ఆద నావిబ్బరు ఆదిసృష్టిగెమాత్ర కారణరల్ల. సర్వదా సర్వసృష్టిగూ కారణరు యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వయోనిషు కౌంతేయ మూర్తయస్సంభవన్తియాః ।
తాసాంబ్రహ్మమహద్యోని రహంబీజప్రదఃపితా ॥ ౪॥

టీ॥ కౌన్తేయ=కుంతీపుత్రనాద అర్జుననే, సర్వయోనిషు=దేవ మనుష్య పశు పక్ష్యాదియోనిగళల్లి, యాఃమూర్తయః=కార్యగళాద యావపదార్థగళు, సంభవంతి=ఉంటాగుత్తవో, తాసాం=ఆ వ్యక్తిగళిగె మహత్ బ్రహ్మ=మహాలక్ష్మియు, యోనిః=క్షేత్రరూపకారణళు, అహం=నాను, బీజప్రదః=గర్భాధానమాడువ, పితా=తందెయు. తా॥ సమస్తయోనిగళల్లిహుట్టువ ఆసమస్తప్రాణిగళిగూ మహాలక్ష్మియు క్షేత్రళు. నానుగర్భాధానమాడిదవను. ఆదప్రయుక్త సర్వకాలదల్లూ సర్వసృష్టియూ నమ్మిబ్బరిన్దలే నడియుత్తదె.

అ॥ "యావత్సంజాయతే" యంబశ్లోకదింద హేళిదఅర్థవన్న ఈ ప్రకార పూర్వయరడుశ్లోకగళింద విశదవాగితిళిసిద్దారె. ఈగయావను నానుబద్ధనాగిద్దేనె. యంత తిళదిద్దానో అవనేవే అదరపరిహారక్కె సాధనవన్న తిళియువదక్కె ఇచ్ఛిసి తిళకొండు అనుష్ఠానమాడుత్తానె. ఆదప్రయుక్త బంధపరిహారసాధనవన్న అనుష్ఠిసువదక్కోస్కర అదర సాధనగళన్న తిళిసువదక్కాగి తిళకోబేకెంబ ఇచ్ఛెయన్ను ఉంటు మాడువదగోస్కర గుణత్రయదింద మాడల్పట్టబంధవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ సత్వంరజస్తమ ఇతి గుణాఃప్రకృతిసమ్భవాః ।
నిబధ్నన్తిమహాబాహో దేహే దేహినమవ్యయం ॥౫॥

టీ॥ మహాబాహో=యలో మహాబాహుశాలియాద అర్జుననె, ప్రకృతిసంభవాః=గుణత్రయస్వరూపవాద జడప్రకృతియింద తదంశగళాగి ఉత్పన్నగళాద, సత్వం రజః తమః=సత్వరజస్సుతమస్సు

యంబగుణగళు, ప్రకృతిసంభవాః=సృష్టికాలదల్లి చేతనప్రకృతియింద విభాగిసల్పడువవరాగియు శ్రేష్టవాద గుణవుళ్ళతన సృష్ట్యాదిగళింద సంతోషపడిసోణ ప్రాణిగళన్న శ్రమపడిసోణ వెంబ మూరు నిమిత్తగళింద క్రమవాగి సత్వరజస్సు తమస్సుయంబ శబ్దగళింద హేళిసికొళల్పడువవరాద శ్రీ భూ దుర్గా రూపరాద గుణత్రయాభిమానిగళూను, దేహే=దేహదల్లిరువ, అవ్యయం=స్వరూపదింద నాశఇల్లదే ఇరువ, దేహినం=జీవరుగళన్న, నిబధ్నన్తి=బంధమాడుత్తారె. తా॥ జడప్రకృతియిందఉంటాగువ సత్వాదిగుణగళు గుణత్రయాభిమానిగళాద శ్రీభూదుర్గా నామకగళాద లక్ష్మీరూపగళూను సర్వప్రాణిగళిగూ బంధకగళు. ఇవుయెల్లవు సర్వజీవరిగూ బంధకగళాగిద్దరూ సత్వగుణాభిమానియాదలక్ష్మియు దేవతిగళన్న రజోగుణాభిమానియాద భూదేవియు మనుష్యరన్న తమోగుణాభిమానియాదదుర్గాదేవియు దైత్యరుగళన్నబంధమాడుత్తారె యంత విశేషవన్నుతిళియబేకు. దేహినం యంతమాత్రహేళిదరె ముంచె దేహవుళ్ళవరాద ముక్తరు యంతలు అర్థఆగువదు. ఆదకారణ "దేహే=ఈగదేహదల్లిరువ" యంత హేళిద్దారె. అంతు అముక్తరిగెబంధ యంత తిళియబేకు.

అ॥ శ్రీభూదుర్గా ఇవరుగళు దేవ మనుష్యాదిగళన్న హ్యాగె బంధమాడుత్తారో అ ప్రకారవన్న వింగడిసి హేళుత్తారె.

మూ॥ తత్రసత్త్వంనిర్మలత్వా త్ప్రకాశకమనామయం ।
సుఖసంగేనబధ్నాతి జ్ఞానసంగేనచానఘ ॥ ౬॥

టీ॥ అనఘ=పాపరహితనాద యలో అర్జుననే, తత్ర=ఆ గుణగళల్లి గుణాభిమానిగళాద శ్రీ భూదుర్గాఇవరుగళల్లి, సత్వం=సత్వగుణాభిమానియాద శ్రీ దేవియు,నిర్మలత్వాత్=నిర్మలవాగిరువదరింద, అనామయం=వ్యాధిమొదలాద ఉపద్రవవన్నకొడదద్దాగి, ప్రకాశకం=జ్ఞానవన్న వుంటుమాడువదాగి, సుఖసంగేన=సుఖద సంబధదింద

లు, జ్ఞానసంగేనచ=జ్ఞానద సంబంధదిందలు, బధ్నాతి=(దేవతిగళన్న) బంధమాడుత్తారె. తా॥ గుణత్రయాభిమానిగళల్ల్యా సత్వగుణాభిమానియాద శ్రీ తత్వవు దేవతెగళిగె సుఖజ్ఞానగళసంబంధదింద బంధవన్న మాడుతదె.

అ॥ రజోగుణదింద ఉంటాగువ బంధప్రకారవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ రజోరాగాత్మకంవిద్ధి తృష్ణాసఙ్గసముద్భవం ।
తన్నిబధ్నాతికౌన్తేయ కర్మసంగేనదేహినం ॥ ౭॥

టీ॥ కౌన్తేయ=అర్జుననే, తృష్ణాసంగసముద్భవం=(ననగె ఇదు ఆగబేకు యంబ) ఆశెయు ఆసక్తియు ఇవుగళిగె ఉత్పత్తికారణవాద, రజః=రజోగుణాభిమానియాద భూదేవియన్ను భూతతత్వవన్ను, రాగాత్మకం=స్పృష్ట్యాదిగళింద రంజిసువ స్వభావ ఉళ్ళద్దాగి,విద్ధి=తిళి,తత్= ఆ యరడువిధవాద రజస్సు (భూతతత్వవు భూదేవియు) దేహినం= మనుష్యజీవరుగళన్న, కర్మసంగేన=కర్మయోగదింద, నిబధ్నాతి=బంధ మాడుత్తదె. తా॥ తృష్ణెగె ఆసక్తిగె కారణవాగియు స్పృష్ట్యాదిగళింద రంజిసువదాగియు ఇరువ భూతత్వవు భూదేవియూను మనుష్య జీవరుగళన్న కర్మయోగదింద బంధమాడుత్తారె.

అ॥ తమోగుణదింద ఉంటాగువ బంధవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ తమస్త్వజ్ఞానజంవిద్ధి మోహనంసర్వదేహినాం ।
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభి స్తన్నిబధ్నాతిభారత ॥ ౮॥

టీ॥ అజ్ఞానజం=అజ్ఞానవన్ను వుంటుమాడువ, తమః=తమోగుణాభిమానియాద దుర్గాతత్వవన్ను,సర్వదేహినాం=సమస్తప్రాణిగళిగె, మోహనం=మిథ్యాజ్ఞానవన్ను వుంటుమాడువదన్నాగి, విద్ధి=తిళి. హే భారత=యలో అర్జుననే, తత్=ఆదుర్గాదేవియు దుర్గాతత్వవు యంబ యరడువిధవాద తమోగుణవు, ప్రమాదాలస్యనిద్రాభిః=అజాగ్రతె

ఆలస్య నిద్రె ఇవుగళింద (దైత్యరన్ను) నిబధ్నాతి=బన్ధమాడుత్తదె.
తా॥ అజ్ఞానక్కె కారణవాద తమోగుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియు దుర్గాతత్వవు దైత్యజనరిగె మిథ్యాజ్ఞానగళన్ను కొడుత్తా అజాగ్రతె ఆలస్యనిద్రాదిగళింద బంధమాడుత్తదె.

అ॥ సత్వాదిగుణగళు సుఖాదిగళన్ను కొడుతలే బంధకగళు యంబ నియమవన్ను స్థిరపడిసుత్తారె.

మూ॥ సత్త్వంసుఖేసఞ్జయతి రజఃకర్మణిభారత ।
జ్ఞానమావృత్యతుతమః ప్రమాదేసంజయత్యుత ॥ ౯॥

టీ॥ సత్వం=సత్వగుణవు సత్వగుణాభిమానియాద లక్ష్మియు, సుఖే=సుఖవిషయదల్లి, సంజయతి=ప్రవృత్తిమాడిసుత్తదె, రజః=రజోగుణవు రజోగుణాభిమానియాద భూదేవియు,కర్మణి=కర్మవిషయదల్లి,సంజయతి=ప్రవృత్తిమాడిసుత్తదె. హే భారత=యలో అర్జుననే, తమస్తు=తమోగుణ తమోగుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియు, జ్ఞానంఆవృత్య=మనస్సిగె తత్వజ్ఞానశక్తియన్న ప్రతిబంధమాడి, ప్రమాదే=అధర్మదల్లి అధర్మబుద్ధి మొదలాదద్దరల్లి,ఉత=ఆలస్యాదిగళల్యూ, సంజయతి=ప్రవృత్తిమాడిసుత్తదె. తా॥ సత్వ రజస్సు తమస్సు సుఖ కర్మ అధర్మ ఇవుగళల్లె ప్రవృత్తియన్నుంటుమాడిశి జీవగె బంధమాడుత్తదె.

మూ॥ రజస్తమశ్చాభిభూయ సత్త్వంభవతి భారత ।
రజస్సత్త్వంతమశ్చైవ తమస్సత్త్వంరజస్తథా ॥ ౧౦॥

టీ॥ ఈ మూరుగుణగళూ సర్వరిగూ బంధమాడుత్తిరలు ఒందొందుగుణద కార్యవే హ్యాంగ కాణల్పడుత్తదె; అందరె ఆగుణ హెచ్చాగియు మిక్కయరడు గుణగళు కడిమెయాగియు ఇరోణదగింద యంత హేళుత్తారె. హే భారత=యలో అర్జుననే, సత్వం=సత్వగుణవు భగవంతన ఇచ్ఛెయింద హేచ్చాగి, రజః తమశ్చ= రజోగుణ తమోగుణ

గళన్న, అభిభూయ=అతిక్రమిసి, భవతి=స్వకార్యవన్న నడిసువదరల్లి సమర్థవాగుత్తదె, రజః=రజోగుణవు, తథా=హాగెనే భగవంతనయిచ్ఛెయింద హెచ్చాగి, సత్వంతమశ్చైవ=సత్వతమోగుణగళన్న, అభిభూయ=అతిక్రమిసి,భవతి=తనకార్యవన్ననడిసువదరల్లి సమర్థవాగుత్తదె. తమః=తమోగుణవు, తథా=హాగెనే భగవంతన యిచ్ఛెయింద హెచ్చాగి, సత్వం రజశ్చ=సత్వ రజోగుణగళన్న, అభిభూయ=అతిక్రమిసి, భవతి=తనకార్యవన్న నడిసువదరల్లి సమర్థవాగుత్తదె. తా॥ ఈ గుణత్రయదల్లి ఒందొందుగుణ ఒందొందుసమయదల్లి ఒబ్బొబ్బరల్లి భగవంతన ఇచ్ఛెయింద అధికవాగి ఇతర యరడుగుణగళ కెలసగళన్న నిందిరిసి తనకార్యవన్నే నడిసువదరల్లి సమర్థవాగుత్తదె. గుణవే ఇతర గుణగళన్న అతిక్రమిసుత్తదే హొర్తుగుణాభిమానిగళాద దేవేరు ఉదాసీనరాగే ఇరుత్తారె. అవరు ఒబ్బరన్నమత్తొబ్బరు ప్రతిబంధమాడోణ విల్ల

అ॥ యావయావ గుర్తుగళింద ఆఆగుణగళు అభివృద్ధవాగిదె యెంతందరె.

మూ॥ సర్వద్వారేషు దేహే౽స్మిన్ ప్రకాశఉపజాయతె ।
జ్ఞానంయదాతదావిద్యా ద్వివృద్ధం సత్వమిత్యుత॥౧౧॥

టీ॥ అస్మిన్ దేహే=ఈ దేహదల్లి, సర్వద్వారేషు=శ్రోత్రాదిగళల్లి, ప్రకాశః=శబ్ద స్పర్శాదిగళ జ్ఞానరూప ప్రకాశవు, ఉత=సుఖాదిగళూ, ఉపజాయతే=ఉంటాగుత్తదో, తదా=ఆగె, సత్వం=సత్వగుణవన్ను, వివృద్ధం=అభివృద్ధవాదద్దన్నాగి, విద్యాత్=తిళిబేకు. తా॥ శ్రోత్రాదిసకలేంద్రియగళిగూ ఆఆ విషయగళ జ్ఞానసరియాగి ఉంటాగోణ సుఖవుంటాగోణ ఈ గుర్తుగళింద సత్వగుణ అభివృద్ధవాగి అదె యెంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ లోభఃప్రవృత్తిరారమ్భః కర్మణామశమస్స్పృహా ।
రజస్యేతానిజాయన్తే వివృద్ధేభరతర్షభ ॥ ౧౨॥

టీ॥ భరతర్షభ=యలో భరతకుల శ్రేష్ఠనాద అర్జుననే, రజసి= రజోగుణవు,వివృద్ధే=అభివృద్ధవాగిరలు, లోభః=పరకీయరిగె యారిగూ హణకొడువదక్కె మనస్సు బారదే ఇరోణవు, ప్రవృత్తిః=వ్యర్థవాద ప్రయత్నవు, ఆరంభః=కామ్యకర్మగళ ప్రారంభవు, అశమః=మనస్సిగె వైరాగ్యవిల్లదె ఇరోణవు, స్పృహా=తనగె ప్రాప్తవాగదె ఇద్దద్దరన్న హొందబేకెంబ అభిలాషవు, ఏతాని=ఇవుగళు, జాయంతే=ఉంటాగుత్తవె. తా॥ లోభమోదలాదద్దు కర్మగళల్లి ప్రవృత్తివుంటాగోణ ఇవుగళు రజోగుణాభివృద్ధిగె గుర్తు.

మూ॥ అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదోమోహఏవచ ।
తమస్యేతానిజాయన్తే వివృద్ధేకురునన్దన ॥ ౧౩॥

టీ॥ కురునన్దన=యలో అర్జుననే, అప్రకాశః శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళల్లి జ్ఞానవుంటాగదె ఇరోణవు అప్రవృత్తిశ్చ=ప్రయత్న ఇల్లదె ఇరోణవు, ప్రమాదః=అజాగ్రతెయు, మోహఏవచ=విపరీతజ్ఞానవూ, ఏతాని=ఇవుగళు, తమసి=తమోగుణవు, వివృద్ధే=అభివృద్ధవాగిరలు, జాయంతె=హుట్టుత్తవె. తా॥ జ్ఞానవిల్లదే ఇరోణ ప్రయత్నవిల్లదే ఇరోణ భ్రమజ్ఞాన ఇవుగళు తమోగుణ అభివృద్ధిగె గుర్తు.

అ॥ సత్వాదిగుణగళు అభివృద్ధియాగిరువాగ మృతరాదవరిగె ఉంటాగువగతిగళ భేదవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ యదాసత్త్వేప్రవృద్ధేతు ప్రళయంయాతిదేహభృత్ ।
తదోత్తమవిదాంలోకా నమలాన్ప్రతిపద్యతే ॥ ౧౪॥

టీ॥ దేహభృత్=ప్రాణియు, యదా=యావాగ, సత్వే=సత్వగుణవు, వివృద్ధేతు= వృద్ధియాగిరలు, ప్రలయంయాతి=మృతనాగుత్తానో, తదా=ఆగె, ఉత్తమవిదాం=సర్వోత్తమనాద భగవంతన్న తిళిదజ్ఞానిగళ, అమలాన్=నిర్దోషగళాద, లోకాన్=దేహగళన్న, ప్రతిపద్యతే=

ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ತಾ॥ ಸತ್ವಗುಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಮೃತನಾದವನಿಗೆ ಸಾತ್ವಿಕರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂ॥ ರಜಸಿಪ್ರಳಯಂಗತ್ವಾ ಕರ್ಮಸಂಗಿಷುಜಾಯತೇ ।
ತಥಾಪ್ರಲೀನಸ್ತಮಸಿ ಮೂಢಯೋನಿಷುಜಾಯತೇ ॥ ೧೫॥

ಟೀ॥ ರಜಸಿ=ರಜೋಗುಣವು (ವಿವೃದ್ಧೇ=ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿರಲು) ಪ್ರಲಯಂಗತ್ವಾ=ಮರಣವನ್ನ ಹೊಂದಿ, ಕರ್ಮಸಂಗಿಷು=ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನ ಮಾಡುವರ ಕುಲದಲ್ಲಿ, ಜಾಯತೇ=ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ತಥಾ=ಹಾಗೆ, ತಮಸಿ=ತಮೋಗುಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿರಲು, ಪ್ರಲೀನಃ=ಮೃತನಾದವನು, ಮೂಢಯೋನಿಷು=ಮೂಢರಾದ ದೈತ್ಯರಕುಲದಲ್ಲಿ, ಜಾಯತೇ=ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ತಾ॥ ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿರಲು ಮೃತರಾದವರಿಗೆ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನ ಮಾಡುವರಕುಲದಲ್ಲ್ಯಾ ದೈತ್ಯರಕುಲದಲ್ಲ್ಯಾ ಜನ್ಮವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಅ॥ ಸಾತ್ವಿಕ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳಫಲವನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಕರ್ಮಣಸ್ಸುಕೃತಸ್ಯಾಹು ಸ್ಸಾತ್ವಿಕಂನಿರ್ಮಲಂಫಲಂ।
ರಜಸಸ್ತುಫಲಂದುಃಖ ಮಜ್ಞಾನಂತಮಸಃಫಲಂ ॥ ೧೬॥

ಟೀ॥ ಸುಕೃತಸ್ಯ=ಸಾತ್ವಿಕಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಿಂದ ಛಂದಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಕರ್ಮಣಃ=ಸತ್ಕರ್ಮಕ್ಕೆ, ಸಾತ್ವಿಕಂ=ಸಾತ್ವಿಕವಾದ, ನಿರ್ಮಲಂ=ದುಃಖಲೇಶವಿಲ್ಲದೆಇರುವ, ಫಲಂ=ಫಲವನ್ನು, ಆಹುಃ=ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ರಜಸಸ್ತು=ರಜೋಗುಣದಕರ್ಮಕ್ಕೆ, ದುಃಖಂ=ದುಃಖವನ್ನು, ತಮಸಃ=ತಮೊಗುಣದಕರ್ಮಕ್ಕೆ, ಅಜ್ಞಾನಂ=ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಫಲಂ=ಫಲವನ್ನಾಗಿ, ಆಹುಃ= ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾ॥ ಸಾತ್ವಿಕರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಲ ಸುಖ ರಾಜಸಕರ್ಮಕ್ಕೆ ದುಃಖಸಹಿತವಾದಸುಖವು ತಾಮಸಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞಾನ ಅಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಗಳಾದಿ ದುಃಖಾದಿಗಳು ಫಲಗಳೆಂತತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅ॥ ನಿರ್ಮಲಂಯೆಂಬೋದರನ್ನು ಫಲಗಳನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಸತ್ತ್ವಾತ್ಸಂಜಾಯತೇಜ್ಞಾನಂ ರಜಸೋಲೋಭ ಏವಚ ।
ಪ್ರಮಾದಮೋಹೌತಮಸೋ ಭವತೋಽಜ್ಞಾನಮೇವಚ॥ ೧೭॥

ಟೀ॥ ಸತ್ತ್ವಾತ್=ಸತ್ವಗುಣದಿಂದ, ಜ್ಞಾನಂ=ಪರತತ್ವ ಅಪರತತ್ವಗಳ ಜ್ಞಾನವು, ಸಂಜಾಯತೇ=ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ರಜಸಃ=ರಜೋಗುಣದಿಂದ, ಲೋಭ ಏವಚ= ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯು, ಭವತಿ=ಆಗುತ್ತದೆ, ಪ್ರಮಾದಮೋಹೌ=ಅಜಾಗ್ರತೆಯು, ಮೋಹವು, ತಮಸಃ=ತಮೋಗುಣದಿಂದ, ಭವತಃ=ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ, ಅಜ್ಞಾನಮೇವಚ=ಅಜ್ಞಾನವೂನು,ಭವತಿ=ಉಂಟಾಗುತ್ತದ. ತಾ॥ ಸತ್ವಗುಣದಿಂದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು, ತಮೋಗುಣದಿಂದಅಜಾಗತೆ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನ ಅಜ್ಞಾನಗಳೆಂಬ ಈ ಫಲಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಅ॥ ಜ್ಞಾನ ಲೋಭ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದರೂ ಅವುಗಳೇ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಫಲಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲಕಡಿಂದ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳ ಫಲಗಳನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಊರ್ಧ್ವಂಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾ ಮಧ್ಯೇತಿಷ್ಠನ್ತಿ ರಾಜಸಾಃ।
ಜಘನ್ಯಗುಣವೃತ್ತಿಸ್ಥಾ ಅಧೋಗಚ್ಛನ್ತಿ ತಾಮಸಾಃ॥ ೧೮॥

ಟೀ॥ ಸತ್ವಸ್ಥಾಃ=ಸಾತ್ವಿಕರು (ಜ್ಞಾನದಿಂದ) ಊರ್ಧ್ವಂ=ಜನಲೋಕಮೊದಲಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು, ಗಚ್ಛನ್ತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ, ರಾಜಸಾಃ=ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರು, ಮಧ್ಯೇ=ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ತಿಷ್ಠನ್ತಿ=ಇರುತ್ತಾರೆ. ಜಘನ್ಯಗುಣವೃತ್ತಿಸ್ಥಾಃ=ನೀಚವಾದ ತಮೋಗುಣದ ಪರಿಣಾಮವಾದ ಅಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾದ, ತಾಮಸಾಃ=ತಾಮಸರು, ಅಧಃ=ನರಕಾದಿಗಳನ್ನ, ಗಚ್ಛನ್ತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ತಾ॥ ಸಾತ್ವಿಕರಿಗೆ ಜನಲೋಕ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತಮಲೋಕಗಳು ರಾಜಸರಿಗೆಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳು ತಾಮಸರಿಗೆ ನರಕಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದೇವೆ ಫಲಗಳು.

ಅ॥ ಸತ್ವಾದಿಗುಣತ್ರಯವು ಹೀಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವ ಬಂಧವನ್ನು ಆ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿಯು ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲು ಉಂಟಾಗುವ ಫಲಗಳೂನು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. “ಕಾರ್ಯತೇಹ್ಯವಶಃ ಕರ್ಮ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಗುಣತ್ರಯವನ್ನ ಹೀಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಮ್ಯಾಲೆ, ಆದರೆ ಗುಣಗಳೇವೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮಗಳು ಅವಗಳಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಬೇರೆ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ ಯಂಬಶಂಕೆಯು ಉಂಟಾಗುವದು. ಆ ಶಂಕೆಯನ್ನ ಪರಿಹಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

మూ॥ నాన్యంగుణేభ్యః కర్తారం యదా ద్రష్టాఽనుపశ్యతి।
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావంసోఽధిగచ్ఛతి॥ ౧౯॥

టీ॥ ద్రష్టా=జీవను, యదా=యావాగె, గుణేభ్యః=గుణగళికింత, అన్యం=బేరేయాద, కర్తారం=పరిణామకారణవన్ను, నానుపశ్యతి=తిళియువదిల్లవో, గుణేభ్యశ్చ=గుణగళికింత, పరం=స్వతంత్రనాద పరమాత్మన్ను, వేత్తి=తిళిథానో, సః=ఆజీవను, మద్భావం=జ్ఞానానందాదిరూపనాగి నన్నల్లి ఇరోణవన్ను, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె. అథవా, గుణేభ్యః=ఈ గుణగళికింత, అన్యం=బేరేయాద, కర్తారం=కర్తనాద భగవంతన్న, యదా=యావాగె, అనుపశ్యతి=తిళియుత్తానో, తదా=ఆవాగె, ద్రష్టా=హీగెతిళియువజీవనే, నా=పురుషన్ను (హీగిల్లదిద్దరె అవను పశుసమానను) సత్వాదగుణగళికింత భగవంతను భిన్ననుయంత తిళియోవనే పురుషను యాంత అల్ల, మత్తేనందరె, గుణేభ్యః=గుణగళికింత, పరం=ఉత్తమన్నాగి, వేత్తి=తిళియుత్తానో (అవనే పురుషను) యాకందరె, సః=హీగెతిళియోవను (యస్మాత్=యావకారణదింద) మద్భావం=పూర్వోక్త ముక్తియన్ను, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

తా॥ యావజీవను సత్వాదిగుణగళికింత బేరేయాద పగిణామికారణవిల్లయంతలు, ఈ గుణగళికింత భగవంతను ఉత్తమనుయంతలు, తిళియుత్తానో, అవగె జ్ఞానానందస్వరూపవాగి నన్నల్లి ఇరోణవెంబ ముక్తియు ప్రాప్తవాగుత్తదె. భగవంతను సత్వాదిగుణగళికింత భన్నను, అవుగళికింత ఉత్తమనుయంత తిళియోవనే ముక్తియన్న హొందుత్తానాదప్రయుక్త అవనే పురుషను. హీగెహేళిద్దరింద సత్వాదిగుణగళు సర్వోత్కృష్టగళల్ల, భగవంతనే సర్వోత్కృష్టనెంత స్పష్టవాగి

ఒ

అ॥ హీంగ గుణత్రయదిందలే సుఖదుఃఖాదిరూప బంధ ఉంటాగుత్తదె. ఆ సత్వాదిగుణగళు నష్టవాదరే బంధపరిహారవాగుత్తదె ఇల్లదిద్దరె బంధపరిహారవాగువదిల్లయంత హేళుత్తారె.

మూ॥ గుణానేతానతీత్యత్రీన్ దేహీదేహసముద్భవాన్।
జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైర్విముక్తోఽమృతమశ్నుతే॥ ౨౦॥

టీ॥ దేహీ=జీవను, దేహసముద్భవాన్=ఆ ఆ గుణగళ పరిణామగళాద దేహగళల్లి ప్రకాశవాద, ఏతాన్ త్రీన్ గుణాన్=ఈ మూరు గుణగళన్ను, అతీత్య=పరిహరిసికొండేవె, జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైః=జనన మరణ వృద్ధాప్య ఇవుగళింద వుంటాగువ దుఃఖగళింద,విముక్తః=ముక్తనాగి, అమృతం=నిత్యముక్తనాద పరమాత్మన్న, అశ్నుతే=హొందుత్తానె.

అ॥ గుణగళన్న పరిహరిసికొండే యంత హేళదకూడలే అర్జున ప్రశ్న మాడుత్తానె.

అర్జునఉవాచ.

మూ॥ కైర్లింగైస్త్రీన్ గుణానేతా నతీతోభవతిప్రభో।
కిమాచారఃకథంచైతాం స్త్రీన్ గుణానతివర్తతే॥ ౨౧॥

టీ॥ ప్రభో=సర్వశక్తనాద భగవంతనే, ఏతాన్ త్రీన్ గుణాన్=సర్వరిగూ బంధకగళాద ఈ మూరుగుణగళన్న, అతీతః=అతిక్రమిసిదవను, కైః లింగైః=యావలక్షణగళింద (కూడిదవనాగి) భవతి=ఇరుత్తానె? కిమాచారః=యంథా ఆచారవుళ్ళవనాగిరుత్తానె? ఏతాన్ త్రీన్ గుణాన్=ఈ మూరుగుణగళన్ను, కథంచ=యావవుపాయదింద, అతివర్తతే=అతిక్రమిసుత్తానె. తా॥ ఈ మూరు గుణగళన్న అతిక్రమిసిదవర లక్షణయావదు (౧) అవర ఆచారయంథాద్దు (౨) ఈ గుణగళన్న పరిహరిసికొళ్ళలు ఉపాయయావదు (3) యంతప్రశ్నమాడిద్దానె.

అ॥ హాంగ ప్రశ్నమాడిద్దక్కె శ్రీ కృష్ణను ఉత్తరహేళుత్తానె.

శ్రీ భగవానువాచ.

మూ॥ ప్రకాశంచ ప్రవృత్తించ మోహమేవచపాండవ।
నద్వేష్టిసమ్ప్రవృత్తాని ననివృత్తానికాంక్షతి॥ ౨౨॥

టీ॥ పాండవ=యలో అర్జుననే (గుణాతీతః=గుణగళన్న అతి మీసిదవను) ప్రకాశం ప్రవృత్తిం మోహం=స్థూలసత్వాది గుణగ ద ఉత్పన్నగళాద ప్రపంచవిషయవాద జ్ఞాన ప్రవృత్తి మోహ ఇవు న్న, సంప్రవృత్తాని=ఉంటాగుత్తిరలు, న ద్వేష్టి=ప్రాయః ద్వేష ాడువదిల్ల, నివృత్తాని=నివృత్తగళాదరె, న కాంక్షతి=ఇచ్ఛిసువదిల్ల, కాశంప్రవృత్తించ=సూక్ష్మ సత్వాదిగుణగళింద వుంటాగువ భగ తన విషయవాద జ్ఞానవన్ను ప్రవృత్తియన్ను, ఇచ్ఛతి=ఇచ్ఛిసు ానె. మోహం=అజ్ఞానవన్ను, న కాంక్షతి=ఇచ్ఛిసువదిల్ల. అథవా, కాశంచ ప్రవృత్తించ=పరకీయరల్లిరువ జ్ఞానప్రవృత్తి మొదలాద ళ్ళగుణగళన్నకురితు, న ద్వేష్టి=ద్వేషమాడువదిల్ల, మోహం=అజ్ఞా ాది దుర్గుణగళన్న (పరకీయరిగె) న కాంక్షతి=ఇచ్ఛిసువదిల్ల. తా॥ త్వాదిగుణగళు స్థూలగళు సూక్ష్మగళు యంతయరడు విధ. ఆ ాలవాదగుణగళింద ప్రపంచవిషయవాద జ్ఞాన ప్రవృత్తి మోహ ఇ గళు హుట్టుత్తవె. సూక్ష్మవాదగుణగళింద భగవంతన విషయదల్లి న ప్రవృత్తి మోహగళు ఉంటాగుత్తవె. గుణాతీతను స్థూలసత్వాది ణగళింద వుంటాగువ ప్రపంచవిషయవాద జ్ఞాన ప్రవృత్తి అజ్ఞాన ఇ గళన్న ప్రాయశః ద్వేషవూమాడువదిల్ల; నివృత్తగళాదరె అపే సువదూ ఇల్ల. సూక్ష్మసత్వాదిగుణగళింద వుంటాగువ భగవద్విషయ ాద జ్ఞాన ప్రవృత్తిగళన్న ఇచ్ఛిసుత్తానె. అజ్ఞానవన్న ఇచ్ఛిసువదిల్ల. ాగిరోణవే గుణాతీత నలక్షణ. అథవా, పరరిగె ఇష్టహానియన్ను నిష్టప్రాప్తియన్ను ఇచ్ఛిసదే ఇరోణవే గుణాతీతగెలక్షణ.

అ॥ "కైర్లింగైః" యంబ గుణాతీతన లక్షణప్రశ్నెక్కె ఉత్తరహేళి, ఈగ కిమాచారః" యంబప్రశ్నెక్కె ఉత్తర హేళుత్తారె.

మూ॥ ఉదాసీనవదాసీనో గుణైర్యోనవిచాల్యతే।
గుణావర్తన్తఇత్యేవం యోఽవతిష్ఠతినేంగతే॥ ౨౩॥

టీ॥ యః=యావ గుణాతీతను, ఉదాసీనవత్=ఉదాసీననహాగె, ఆసనః=ఇద్దోవనాగి=గుణైః=సత్వాదిగుణగళింద, నవిచాల్యతే=కదలిసల్పడోదిల్లవో (అందరె ఆ గుణగళింద మాడల్పట్టవికారగళన్న హొందువదిల్లవో) గుణాః=సత్వాదిగుణగళు, వర్తన్తే=పరమాత్మనయిచ్ఛెయింద ప్రవృత్తిసుత్తవె. ఇత్యేవం=ఈప్రకార, యః=యావను, అవతిష్ఠతి=తిళిథానో, సః=అవను, నేంగతే=అవైష్ణవగళాద కర్మగళన్న మాడువదక్కె ప్రవృత్తిసువదిల్ల. తా॥ సత్వాదిగుణగళు భగవంతన ఇచ్ఛెయింద లే ప్రవృత్తిసుత్తవె. స్వతంత్రగళల్ల యంత తిళియోణ, ఉదాసీననహాగెఇరోణ, వైష్ణవకర్మగళన్నమాడోణ, అవైష్ణవకర్మగళన్నబిడోణ, ఇవుగళు గుణాతీతన ఆచారగళు.

మూ॥ సమదుఃఖసుఖస్స్వస్థ స్సమలోష్టాశ్మకాంచనః ।
తుల్యప్రియాప్రియోధీర స్తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః ॥ ౨౪॥

టీ॥ సమదుఃఖ సుఖః=ప్రాయశః హేయవాదప్రయుక్త దుఃఖక్కెసమవాద విషయసుఖవుళ్ళవను, స్వస్థః=ప్రాయశఃవికారఇల్లదవను, సమలోష్టాశ్మకాంచనః=ప్రాయశః హేయవాదప్రయుక్త హంచినచూరిగెసమానవెంత భంగారవన్న తిళదవను, తుల్యప్రియాప్రియః=హేయవాదప్రయుక్త అప్రియక్కె సమవాద ప్రియవన్న ఉళ్ళవను, తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః=హేయవాదప్రయుక్తనిన్దెగె సమానవాద తనస్తోత్రగళన్నవుళ్ళవను, ధీరః=ధైర్యశాలియాదవను (గుణాతీతనెంత హేళల్పడుత్తానె యంత ముందినశ్లోకదల్లిఅన్వయ) తా॥ ధైర్యదింద సమదుఃఖసుఖత్వాది ధర్మగళు గుణాతీతన ఆచారవు.

అ॥ అథవా, భగవంతన భజనె మోదలాదవుగళల్లి తనగెదుఃఖఇద్దరు ఆ భజనెయన్న బిట్టరె సౌఖ్యవిద్దరు భగవంతన భజనాదిగళన్న బిడతక్కదల్ల. ఏకప్రకార సర్వదాఅనుష్టాన మాడతక్కద్దు. హీగె భజనెయన్న మాడిదరె లోష్ట మోదలాద అసమ్మతఫలప్రాప్తవాదరు ఆ భజనెయన్న బిట్టరె తనగెసమ్మతవాద భంగారాదిగ

ఖదొరకిదరు భగవంతన భజనాదిగళన్ను బిడతక్కద్దల్ల. లౌకికపురుషార్థవాద భంగారమొదలాదద్దు ప్రాప్తవాగదే ఇద్దరు భజనెమొదలాదద్దరన్న బిడతక్కద్దల్ల. భగవంతన భజనెమాడదేఇద్దరె ప్రియవు మాడిదరె అప్రియవుప్రాప్తవాదరూ భజనెయన్నబిడదె అవశ్యమాడతక్కద్దు. భగవంతన భజనెమాడిదరె నిందెయు మాడదిద్దరె స్తోత్రవు తనగెప్రాప్తవాదరు భగవంతన భక్త్యాదిగళల్లి సమవాగిరుత్తా విష్ణుభక్తి భజనాదిగళన్నబిడదే భగవంతనమాహాత్మ్యజ్ఞానవుళ్ళవనాగి వైష్ణవకర్మగళన్నతప్పదే మాడతక్కవను గుణాతీతను. ఇవుగళు గుణాతీతన ఆచారగళు.

మూ॥ మానావమానయోస్తుల్య స్తుల్యోమిత్రారిపక్షయోః ।
సర్వారంభపరిత్యాగీ గుణాతీతస్సవుచ్యతే ॥ ౨౫॥

టీ॥ యః=యావను, మానావమానయోః=మాన అపమానగళు (ప్రాప్తవాదరూ) తుల్యః=విష్ణుభక్త్యాదగళల్లి సమవాగిరుత్తానో, మిత్రాగిపక్షయోః=స్నేహితరపక్షవు శత్రుపక్షవుఇద్దరు, తుల్యః=విష్ణుభక్త్యాదిగళల్లి సమనాగిరుత్తానో, సర్వారంభపరిత్యాగీ=అవైష్ణవగళాద యావకర్మగళన్నూమాడదేఇరుత్తానో, సః=అవను, గుణాతీతః=గుణాతీతనెంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తానె. తా॥ మానాపమానగళు ప్రాప్తవాదరూ స్నేహితరపక్ష శత్రుగళపక్ష ఇరుతిద్దరు తప్పదే విష్ణుభక్త్యాదిగళన్నమాడుతిరోణవు, యావప్రయోజన వుద్దేశ్యదిందలాదరూ అవైష్ణవకర్మవన్నమాడదిరోణవు, గుణాతీతన ఆచారగళు.

వి-అ॥ ౨౩ నే. శ్లోకదల్లి "నేంగతే" యంబ పదదింద సామాన్యవాగి అవైష్ణవకర్మగళన్న ఆరంభిసదే ఇరోణవన్న హేళిద్దరు ప్రయోజనవిశేషాపేక్షెయిందలూ అవైష్ణవకర్మగళన్న మాడదే ఇరబేకుయంత తిళిసువదగోస్కర "సర్వారంభపరిత్యాగి" యంబపదవన్న హేళిద్దారె. అథవా, "నేంగతే" యంబపదక్కె అల్పగళాద అవైష్ణవకర్మగళన్న మాడదెఇరోణవెంతలు సర్వారంభపరిత్యాగి యంబ పదక్కె అతిదీర్ఘగళాద అవైష్ణవకర్మగళన్న మాడదేఇరోణవు గుణాతీతన ఆచారవెంత అర్థ. ఆదప్రయుక్త పునరుక్తిదోషవిల్ల.

అ॥ ఈప్రకార గుణాతీతన లక్షణవన్ను ఆచారవన్ను హేళి, గుణగళుహ్యాగె నివృత్తగళాగుత్తవె యంబ ప్రశ్నెక్కె ఉత్తరహేళుత్తారె.

మూ॥ మాంచయోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేనసేవతే।
సగుణాన్సమతీత్యైతాన్ బ్రహ్మభూయాయకల్పతే॥

టీ॥ యః=యావను, అవ్యభిచారేణ=తప్పదే ఇరువ, భక్తియోగేన=భక్తియెంబ ఉపాయదింద, మాం=నన్నన్న, సేవతే=భజిసుత్తానో, సః=అవను, ఏతాన్ గుణాన్=ఈ సత్వాదిగుణగళిందలు, ఆ గుణగళిగె అభిమానిగళాద శ్రీ భూదుర్గాదేవేరిందలు మాడల్పట్ట బంధవన్న, సమతీత్య=అతిక్రమిసి, బ్రహ్మభూయాయ=లక్ష్మీదేవేరంతె భగవంతగె ప్రియనాగిరోదక్కె, అథవా, చేతనప్రకృతిగళాద లక్ష్మీదేవేరల్లి బందు శేరువదక్కె, కల్పతే=సమర్థనాగుత్తానె. తా॥ గుణగళన్న అతిక్రమిసువదక్కె నియతవాద భక్తియే ఉపాయ. ఈ ఉపాయదింద భగవంతన్న యారు భజిసుత్తారో అవరిగె సత్వాదిగుణగళిందలు తదభిమానిగళిందలు ప్రాప్తవాద బంధపరిహారవాగి పరమాత్మన అనుగ్రహ ప్రాప్తవాగుత్తదె. అథవా, చేతనప్రకృతిగళ ప్రాప్తియాగుత్తదె.

అ॥ యావను గుణాతీతనో అవగె భగవంతన ప్రాప్తియే ఆగబేకు. చేతన ప్రకృతిగళాద లక్ష్మీదేవేర ప్రాప్తియాకె హేళుత్తీరి యంతెందరె. ఆ లక్ష్మీదేవేరు నన్నల్లే ఇరువదరింద ఆకె ప్రాప్తిఆదరె నన్నప్రాప్తియే ఆగుత్తదెయంత హేళుత్తారె

మూ॥ బ్రహ్మణోహిప్రతిష్ఠాహ మమృతస్యావ్యయస్యచ ।
శాశ్వతస్యచధర్మస్య సుఖస్యైకాన్తికస్యచ॥ ౨౭॥

టీ॥ అహం=నాను, బ్రహ్మణః = చేతనప్రకృతిగళిగు, అవ్యయస్య=నాశవిల్లదిరువ, అమృతస్య=ముక్తరుగళ సమూహక్కూ, శాశ్వతస్య=అక్షయఫలవుళ్ళద్దాద, ధర్మస్య=నిష్కామవాగిమాడల్పట్ట ధర్మక్కూ, ఏకాంతికస్య=సర్వాపేక్షెయా అధికవాద, సుఖస్యచ=దుఃఖసంబంధ ఇల్లదిరువ మోక్షసుఖక్కూ, ప్రతిష్ఠా=ఆధారను తా॥ లక్ష్మీదేవేరన్న హొందిదవను నన్నల్లెబందు శేరుత్తానె. అంతు గుణాతీతను లక్ష్మీదేవేరసమీపవన్ను హొంది అవర అనుగ్రహక్కె పాత్రనాగి నంతర భగవంతన్నహొందుత్తానె యంత ఈ పరంపరెయన్న తిళిసోదక్కోస్కర హీగె హేళిద్దారె.

ఇతి శ్రీభగవద్గీతాసుగుణత్రయవిభాగయోగోనామ చతుర్దశోధ్యాయః.

అథపంచదశోధ్యాయః

అ॥ ౧౩ నే అధ్యాయదల్లి సంసారక్కె కారణగళాగియు క్షేత్రవెంబ శబ్దదింద హేళల్పట్టద్దాగియు ప్రకృతి మహత్ అహంకార ఇత్యాది తత్వగళ సమూహరూపవాగియు ఇరువ ప్రపంచద స్వరూప హేళల్పట్టితు. ఈ ప్రకృత్యాదిగళిందఉత్పన్నవాద సంసారబంధద పరిహారక్కె ఉపాయవాద భగవజ్జ్ఞానవు, "యఏనంవేత్తి పురుషం" ఇత్యాదిగళింద హేళల్పట్టదె. ఆ సంసారబంధ బంధపరిహారోపాయ ఈ యరడూ ఈ అధ్యాయదల్లి విస్తారవాగి హేళల్పడుతదె. పూర్వాధ్యాయదల్లి సంసార కారణవాద గుణగళ వ్యాపారమాత్ర తోరిసల్పట్టదె. ఈ అధ్యాయదల్లి సంసారక్కె కారణగళాదప్రకృత్యాది సమస్తప్రపంచ స్వరూపవన్నూ తోరిసికొట్టు ఆ సంసారపరిహారదల్లి ఇచ్ఛెయన్నుఉంటుమాడిసి ఆ సంసార పరిహారసాధనగళన్న తిళకొళ్ళువ యంత ఇచ్ఛిసువవనిగె ఆ బంధపరిహార సాధనెగళెవె విస్తారవాగి హేళల్పడుత్తదె. ఆదప్రయుక్త పూర్వాధ్యాయదల్లి హేళిద్దక్కింతలు ఈ అధ్యాయదల్లి విశేషవదె. అదప్రయుక్తవె ౧౪ నె అధ్యాయానాద కూడలే ఈ అధ్యాయ హేళబేకాగితు. అంతు బంధపరిహార సాధనవిస్తారపడిసోణ ఈ ప్రసక్తియింద భగవన్మహిమెయన్న ఈ అధ్యాయదల్లి తోరిసికొడుత్తారె యంత తిళియతక్కద్దు. ప్రథమతః జగత్స్వరూపవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రీభగవానువాచ॥ ఊర్ధ్వమూలమధశ్శాఖ మశ్వత్థం
ప్రాహురవ్యయం। ఛన్దాంసియస్యపర్ణాని యస్తంవేదసవేదవిత్ ॥౧॥
అధశ్చోర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖాగుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాళాః।
అధశ్చమూలాన్యనుసంతతాని కర్మానుబంధీని మనుష్యలోకే ॥౨॥
నరూపమస్యేహ తథోపలభ్యతే నాన్తోనచాదిర్నచ సమ్ప్రతిష్ఠా॥

టీ॥ ఊర్ధ్వమూలం=ఉత్కృష్టరాద భగవంత చేతనప్రకృతి అచేతనప్రకృతి ఇవుగళన్నే బేరుగళహాగెవుళ్ళంథా, అశ్వత్థం=నాళె ఇదేరూపదింద ఇల్లదే ఇరువదరిందలు, అథవా, కుదరె హాగె చంచలవాగిరోప్రయుక్తలు, అశ్వత్థనామకవాద జగద్రూపవాద వృక్ష వన్న, అధశ్శాఖం=అపకృష్టగళాద పంచభూతాది మహదహంకారాదిగళు అభిమానిగళన్న శాఖెగళాగివుళ్ళద్దాగియు, అవ్యయం=నాశ

ವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವದನ್ನಾಗಿಯು, ಪ್ರಾಹುಃ=(ಜ್ಞಾನಿಗಳು) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಸ್ಯ=ಯಾವಪ್ರಪಂಚವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ, ಛಂದಾಂಸಿ=ವೇದವಾಕ್ಯಸಮೂಹಗಳು, ತದಭಿಮಾನಿಗಳು, ಪರ್ಣಾನಿ=ಯೆಲೆಗಳಹಾಗೆ, ಪ್ರಾಹುಃ=ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಃ=ಯಾವನು, ತಂ=ಆ ಜಗದ್ವೃಕ್ಷವನ್ನು, ವೇದ=ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ, ಸಃ=ಅವನು, ವೇದವಿತ್=ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ||೧|| ತಸ್ಯ=ಆ ಜಗದ್ರೂಪವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ, ಶಾಖಾಃ=ಪಂಠೆಗಳಹಾಂಗ ಇರುವ ಮಹತ್ ಅಹಂಕಾರ ಬುದ್ಧಿ ೫ ಭೂತಗಳು ಅಂತು ಚೇತನರೂಪಗಳಾಗಿಯು ಅಚೇತನರೂಪಗಳಾಗಿಯು ಇರುವ ಈ ೮ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಅಧಃ=ತನಕಿಂತ ಅಪಕೃಷ್ಟಗಳಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಶರೀರಾದಿಗಳಲ್ಲ್ಯಾ, ಊರ್ಧ್ವಂಚ=ತನಕಿಂತ ವುತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲ್ಯಾನು, ಪ್ರಸೃತಾಃ=(ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ) ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಶಾಖೆಗಳು ಯಂಥಾವು ಅಂದರೆ,ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧಾಃ=ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧವಾಗಿರುವಂಥಾವು, ವಿಷಯಪ್ರವಾಳಾಃ=ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳೆಂಬ ಚಿಗರು ಉಳ್ಳಂಥಾವು, ಮೂಲಾನಿ=ಊರ್ಧ್ವವೆಂಬ ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿಯು ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾಗಿಯು ಇರುವ ಭಗದ್ರೂಪಗಳು, ಜಡಪ್ರಕೃತಿ, ಅಚೇತನಪ್ರಕೃತಿ, ಸತ್ವ, ರಜಸ್ಸು, ತಮಸ್ಸು, ಇವುಗಳು, ಅಧಃ=ಜಗದ್ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗಿನಭಾಗಗಳಲ್ಲ್ಯಾ (ಅಂದರೆ ಪಂಠೆಗಳಲ್ಲ್ಯಾ) ಅನುಸಂತತಾನಿ=ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆಮೂಲಗಳು ಯಂಥಾವು ಅಂದರೆ, ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ=ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಾನುಬಂಧೀನಿ=ಕರ್ಮಗಳನ್ನ ಅನು ಸರಿಸಿಫಲಗಳನ್ನ ಕೊಡುವದು. ||೨|| ಅಸ್ಯ=ಈ ಜಗದ್ವೃಕ್ಷದ, ರೂಪಂ=ವಾಸ್ತವರೂಪವು, ತಥಾ=ಹಾಗೆ, ಇಹ=ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ, ನೋಪಲಭ್ಯತೇ = ವಿಕಾರಿಯಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ತಿಳಿಯಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತಃ=ಜಗತ್ಸಂಹಾರಕನಾಗಿಯು, ಆದಿಶ್ಚ=ಜಗತ್ಸ್ರಷ್ಟಾವಾಗಿಯು ಅಂತ ಆದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಾಚ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನು, ಸಂಪ್ರವಿಷ್ಟಶ್ಚ=ಈ ಜಗದ್ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ್ದರೂ, ನೋಪಲಭ್ಯತೇ=ತಿಳಿಯಬರುವದಿಲ್ಲ.

ವಿ–ಅ|| ಚೇತನಾಚೇತನರೂಪವಾದ ಈ ಜಗತ್ತೆವೃಕ್ಷ ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಭಗವಂತನು ಪರತಂತ್ರರಾದ ಸರ್ವರುಗಳಲ್ಲ್ಯಾ ಪುತ್ತಮರಾದಲಕ್ಷ್ಮಿಯು, ಅಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯು ಬೇರಿನಹಾಂಗೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ೨೪ ತತ್ವರೂಪವಾಗಿಯು ಬ್ರ

వున్నాండాదిగళింద సహితవాగిరువ ఈప్రపంచరూప వృక్ష నిరంతర ఒందే రూపదింద ఇల్లదెఇరువదరిందలు, చంచలవాగిరువదరిందలు అశ్వత్థనామకవు. ఈ జగద్వృక్షక్కె ప్రసిద్ధవాద వృక్షక్కె భూదేవియ్యాగోహాంగె పరమాత్మను ప్రత్యేకనాగి మూలభూతను. సత్వాదిగుణత్రయ స్వరూపవాద జడప్రకృతియు ప్రసిద్ధవృక్షక్కె మణ్ణిహాగె ఈ ప్రపంచవృక్షక్కె పరిణామవాగి మూలభూతవు. చేతనప్రకృతియు ప్రసిద్ధవృక్షక్కెమూలభాగదహాంగె, ఆ ప్రపంచవృక్షదల్లి ఇరువదరింద మూలభూతళు. పంచభూతగళు మహత్ అహంకార బుద్ధి ఇదరఅభిమానిగళింద సహితవాద ౯ పదార్థగళు ఈ వృక్షక్కె పంశెగళహాంగెఇరుత్తవె. ఈ వృక్షక్కె నాశ సర్వాత్మనా ఇల్ల. అందరె పూర్వకల్పదల్లి ఇద్దంతే మత్తొందుకల్పదల్లిఇరుత్తదె. అంతు ప్రవాహదిందఅనాదినిత్యవు. లోకదల్లి యెలెగళు హుట్టిదమ్యాలె గిడదల్లి ఫలవన్నకండిద్దేవె. హాంగె ఈ జగద్వృక్షక్క్యా కామమోక్షగళెంబ ఫలగళిగె కారణగళాగియు అభిమానిగళింద సహితవాగియు ఇరువ వేదవాక్యగళు యెలెగళహాంగె ఇరుత్తవే. అంతు వేదవాక్యగళేవె యెలెగళు. కామమోక్ష ఈయరడే ఫలగళు. ఇంథాజగద్వృక్షక్కె సత్వాదిగుణగళెంబ బుడదబేరుగళింద వృద్ధిహొందిరువదాగియు, తత్కాలసుఖక్కె కారణవాగిరోణదరింద శబ్దాదివిషయగళెంబ చిగురుగళుళ్ళద్దాగియు ఇరువ చేతనాచేతనరూపగళాద పూర్వోక్త ౯ పదార్థరూపవాద పంశెగళు కార్యగళాగియు తమకింతకడిమియాగియు ఇరువ శరీరాదిగళిల్యా కారణవాగియు తమకింతవుత్కృష్టవాగియు ఇరువ ప్రకృతియల్యూ సూక్ష్మరూపదింద వ్యాపరిసికొండిరుత్తదె. కర్మానుసారఫలకొడతక్కవుగళాద భగవద్రూపగళు, జడప్రకృతి చేతనప్రకృతి సత్వ రజస్సు తమస్సు ఇవుగళెంబ మూలగళు ఈ వృక్షద పంశెగళల్యా వ్యాపరిసికొండిరుత్తవె. ఇంథా వృక్షదస్వరూపవన్న తిళియోణ దుర్లభ. ఈ వృక్షదల్లి ప్రవేశమాడిరువ సృష్టిసంహార కర్తనాద భగవంతన్న తిళియోణప్రయాసవు. "బ్రహ్మాస్యపృథఙ్మూలం" ఇత్యాదిశ్రుతియింద ఈ అర్థగళు హేళల్పట్టవె. ఇంథాజగద్వృక్షవన్న యావను తిళియుత్తానో అవనే వేదార్థజ్ఞాని.

అ॥ ఈ జగద్వృక్షద స్వరూప ఈ ప్రకార ఇరలి అదరిందయేను? అందరె.

మూ॥ అశ్వత్థమేనంసువిరూఢమూల మసఙ్గశస్త్రేణ దృఢేనఛిత్వా ॥ ౩ ॥ తతఃపరం తత్పరిమార్గితవ్యం యస్మిన్గతానివర్తన్తి భూయః। తమేవచాద్యం పురుషంప్రపద్యే యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ॥౪॥

టీ॥ సువిరూఢమూలం=ప్రబలవాద భగవంత మొదలాద అనేకమూలగళన్ను ఉళ్ళద్దాద, ఏనం అశ్వత్థం=పూర్వోక్త ఈ అశ్వత్థనామక జగద్వృక్షవన్ను,దృఢేన=దృఢవాద, అసంగశస్త్రేణ=సంగవన్ను బిడోణదరింద సహితవాద జ్ఞానవెంబఖడ్గదింద, ఛిత్వా=ఛేదనమాడి॥3 యస్మిన్=యావపరమాత్మనల్లి, గతాః=హొందిదవరు,భూయః=మత్తు, ననివర్తంతి=తిరిగిబరువదిల్లవో (గర్భయాతనెయన్న హొందువల్లవో) తత్=ఆ ఊర్ధ్వాదిపదగళింద హేళల్పట్ట పరబ్రహ్మవు, తతఃపరం=పరతత్వ అపరతత్వ విషయగళ విమర్శమాడిదనంతర, పరిమార్గితవ్యం=హుడుకబేకాదద్దు. (ఆ భగవంతన్న శ్రవణాదిగళింద విషయీకరిసికోబేకు) ఈ జగద్వృక్షవన్న ఛేదిసువదక్కె ఉపాయవన్న హేళుత్తారె.పురాణీ=అనాదియాద, ప్రవృత్తిః=సంసారప్రవృత్తియు, యతః=యావభగవంతనకడెంద, ప్రసృతా=విస్తారవాగిదో, తం ఆద్యంపురుషమేవ=ఆ ఆదిపురుషనాద భగవంతన్నే, ప్రపద్యే=(ఈ ప్రపంచవృక్షఛేదిసువదగోస్కర) హొందబేకు. తా॥ మూలభూతనాద భగవంతను ప్రకృత్యాది ప్రపంచదకింత విలక్షణను. ప్రపంచవు అవాంతరగళాద అనేకభేదవుళ్ళద్దు. పరతంత్రవు ప్రవాహదింద అనాది నిత్యవు. ఇత్యాదరూపదింద తిళియోణవే ఈ ప్రపంచదఛెదనవు. ఈ ప్రకార ఛేదనరూపవాద పరాపరతత్వ విచారమాడిదమ్యాలె అపునరావృత్తియన్న కొడువ భగవంతనవిచార శ్రవణాదిగళన్న మాడబేకు. పరాపరతత్వజ్ఞానవెంబ వృక్షఛేదనక్కూ అనాదియాగి సంసార ప్రవృత్తికారణనాద భగవంతనే కారణను. అద్దరింద అవనన్నే భజిసబేకు.

అ॥ భగవంతన్న హొందువదక్కె ఇతరసాధనెగళన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ నిర్మానమోహాజిత సజ్గదోషా అధ్యాత్మనిత్యావినివృత్తకామాః। ద్వంద్వైర్విముక్తాః సుఖదుఃఖసంజ్ఞైర్గచ్ఛంత్యమూఢాః
పదమవ్యయంతత్ ॥ ౫ ॥

టీ॥ నిర్మానమోహాః=అహంకార మిథ్యాజ్ఞాన ఇల్లదిద్దవరాద, జితసంగదోషాః=విషయసంబంధదోషగళన్న జయిసిదవరాద, అధ్యాత్మనిత్యాః=సర్వోత్తమనాద భగవంతన జ్ఞానదల్లూ శ్రవణాదిగళల్లూ ఆసక్తరాద, వినివృత్తకామాః=అత్యంతనివృత్తవాదవిషయ తృష్ణావుళ్ళవరాద, సుఖదుఃఖసంజ్ఞైః=సుఖదుఃఖగళిగెకారణవాద ప్రయుక్త సుఖదుఃఖగళెంత హేసరువుళ్ళంథా, ద్వంద్వైః=లాభాలాభ జయాపజయ ఇత్యాదిగళింద, విముక్తాః=బిడల్పట్టవరాద, అమూఢాః=రజోగుణ తమోగుణస్వభావ ఇల్లదిద్దవరాద అధికారిగళు, అవ్యయం=నాశరహితవాద, తత్పదం=ఆ భగవత్స్వరూపవన్ను, గచ్ఛన్తి=హొందుత్తారె. తా॥ భగవంతనప్రాప్తిగె మాన మోహాది పరిత్యాగగళూను సాధనగళు.

అ॥ యావభగవంతన ప్రాప్తి పురుషార్థవో ఆభగవంతన స్వరూప యంథాద్దు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ నతద్భాసయతేసూర్యో నశశాంకో నపావకః।
యద్గత్వాననివర్తన్తే తద్ధామపరమంమమ॥ ౬॥

టీ॥ సూర్యః=సూర్యను, తత్=ఆ భగవత్స్వరూపవన్న, నభాసయతే=ప్రకాశమాడువదల్ల. శశాంకః=చంద్రను, నభాసయతే=ప్రకాశమాడువదిల్ల. పావకః=అగ్నియు, (ప్రకాశమాడువదిల్ల) యత్ గత్వా=(జ్ఞానిగళు) యావభగవత్స్వరూపవన్న హొంది, ననివర్తన్తే=తిరిగిబరోదిల్లవో, తత్=అదు, మమ=నన్న, పరమంధామ=ఉత్కృష్టవాద స్వరూపవు, తా॥ భగవత్స్వరూప సూర్యచంద్ర అగ్నిగళింద ప్రకాశమాడువదక్కె సాధ్యవల్లదే ఇద్దద్దాగియూ తన్నప్రాప్తియింద సంసార పరిహారమాడతక్కద్దాగియు ఇరుత్తదె. ఆదప్రయుక్త ఆ భగవంతన ప్రాప్తి మహాపురుషార్థవు.

అ॥ ప్రపంచరూపవృక్షవన్ను ఛేదిసువదక్కె (అంథరె 3 నే శ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార జ్ఞాన) బ్రహ్మాదిగళన్న హొందిదరె సాకు. భగవంతన్నయాకె హొందబేకు యెంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూతస్సనాతనః।
మనష్షష్ఠానీన్ద్రియాణి ప్రకృతిస్థాని కర్షతి॥ ౭॥

టీ॥ జీవలోకే=బ్రహ్మాది జీవరుగళ శరీరదల్లి, సనాతనః=అనాది నిత్యనాద, జీవభూతః=జీవరూపనాదవను, మమైవ=నన్న,అంశః=భిన్న అంశను, జీవరుగళు అంశా భాసరాగిద్దరె అవరిగె యావకార్యదల్లూ శక్తియిరబారదు యంతందరె శక్తి అదెయంత హేళుత్తారె. ప్రకృతిస్థానె=ప్రకృతికార్యగళాద శరీరగళల్లిరువ, మనష్షష్ఠాని=మనస్సన్నే ఆరనేదాగివుళ్ళంథా, ఇంద్రియాణి=శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళన్న (నన్న అంశనాద జీవను) కర్షతి=స్థితికాలదల్లి విషయగళన్నకురితు ప్రవృత్తి మాడిసుత్తానె. దేహప్రాప్తికాలదల్లి ఇంద్రియగళ మూలకారణదింద యెళెయుత్తానె. శరీరదింద ఉత్క్రాంతనాగువాగ శరీరదిందయెళెయుత్తానె. తా॥ బ్రహ్మాదిజీవరుగళు పరమాత్మన భిన్నాంశరు. మత్స్యాదిరూపగళహాగె స్వరూపాంశరల్ల. పరమాత్మనకింత భిన్నరాగిద్దరూను దీపదహుళ సూర్యనకింత భిన్నవాగిద్దరూ అతిస్వల్ప సాదృశ్యదింద అంశవెంతహ్యాగె హేళుత్తారో హాగె అంశరు యంత హేళిసికొళ్ళుత్తారె. హీగె అంశాభాసరాద బ్రహ్మాదిగళు అసమర్థరాద ప్రయుక్త అవరన్నహొందదె భగవంతన్నే హొంది ఈ జగద్వృక్షఛేదనవన్న మాడబేకు. జీవరు అంశాభాసరాగిద్దరూ ఇంద్రియాది వ్యాపారగళల్లి స్వల్పశక్తి ఇవరిగె ఇరుత్తదె.

అ॥ ఆజీవరు తన సామర్థ్యదిందలే ఇంద్రియగళన్న ప్రవృత్తిమాడిసుత్తారా యంతందరె ఇల్లవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ శరీరంయదవాప్నోతి యచ్చాప్యుత్క్రామతీశ్వరః।
గృహీత్వైతానిసంయాతి వాయుర్గన్ధానివాశయాత్॥

టీ॥ ఈశ్వరః=భగవంతను, యత్=యావాగె, శరీరం=శరీరవన్ను, అవాప్నోతి=హొందుత్తానో (ఆగె జీవను భగవంతనింద ప్రేరితనాగి ఆ ఇంద్రియగళన్న యెళియుత్తానె)యత్=యావాగె, ఈశ్వరః=భగవంతను, ఉత్క్రామతి=జీవన్న తెగదుకొండు ఈ శరీరదింద మేలక్కె హోగుత్తానో, తదా=ఆవాగె, ఏతాని= సూక్ష్మవాద ఇంద్రియాంశగళన్న, ఆశయాత్=పుష్పాదిస్థానదింద, వాయుః=ఘాళియు, గంధానివ=గంధవుళ్ళపుష్పభాగగళన్నో పాదిలి, గృహీత్వా=తెగదుకొండు, సంయాతి=లోకాంతరవన్న కురితు హోగుత్తానె.

వి-అ॥ జీవను ఈ శరీరదల్లిప్రవిష్టనాద భగవంతనింద ప్రేరితనాగే ఇంద్రియగళ ప్రవృత్తియన్న మాడుత్తానె. భగవంతనే స్వతంత్రనాగి ఆయింద్రియగళన్న ఆఅ విషయగళల్లి ప్రేరిసుత్తానె. "జ్యోతిరాద్యధిష్ఠానం" యంబ సూత్రదింద ఈ అర్థ హేళల్పట్టిదె. భగవంతను ఈ శరీరదింద హొరగె హోగువాగె ఆ భగవంతన అధీననాగి జీవను హొరగె హోగుతా ఇంద్రియ అంశగళన్న ఒందు భాగదింద సంగాత తెగదుకొండు హోగుత్తానె. "అగ్నింవాగిప్యేతి" యంబ శ్రుతి వాగాదీంద్రియగళు ఒందు భాగదిందలే అగ్న్యాదిదేవతిగళన్న హొందుత్తవె. సర్వభాగదిందలూ హొందువదిల్ల యంత అర్థ. "అగ్న్యాదిగతశ్రుతేః" యంబసూత్రవు ఈ అర్థవన్నె హేళుత్తదె. ఆద్దరిందలే పుష్పదల్లిరువ గంధవుళ్ళభాగగళన్న ఘాళిహ్యాగోవాగె యంతదృష్టాంత హేళిధ్ధారె. అంథు సర్వేంద్రియగళ ప్రేరణెయూను భగవంతనఅధీనవే ఆదప్రయుక్త ఆ బ్రహ్మాదిగళన్న హొందువదరింద ఈ జగద్వృక్షచ్ఛేదనవు సాధ్యవాగలారదు. అథవా, జీవః=జీవను, శరీరంయత్ అవాప్నోతి=శరీరవన్న యావాగె హొందుత్తానో, తత్ ఈశ్వరః=ఆగె భగవంతను, ఏతానిగృహీత్వాసంయాతి=ఈయింద్రియగళన్న తెగదుకొండు ఆశరీరవన్న హొందుత్తానె. జీవః యత్ ఉత్క్రామతి=జీవను యావాగె శరీరదింద హొరగె హొరడుత్తానో, తత్ ఈశ్వరః=ఆగెభగవంతను, ఏతానిగృహీత్వా=ఈ ఇంద్రియగళన్న తెగదుకొండు, సంయాతి=లోకాంతరవన్న హొందుత్తానె యంత అర్థ.

అ॥ ఇంద్రియగళల్లి ప్రేరకనాగిరువ భగవంతగె ఇంద్రియగళద్వారా నడియువ విషయభోగగళన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రోత్రంచక్షుస్స్పర్శనంచ రసనంఘ్రాణమేవచ ।
అధిష్ఠాయమనశ్చాయం విషయానుపసేవతే ॥ ౯॥

టీ॥ అయం=ఈ పరమాత్మను, శ్రోత్రంచక్షుః స్పర్శనం రసనం ఘ్రాణంమనశ్చ=కివి కణ్ణు త్వక్ నాలిగి మూగు మనస్సు ఇవుగళన్ను, అధిష్ఠాయైవ=హొందిదవనాగేవే, విషయాన్=శబ్దాదివిషయగళన్ను, ఉపసేవతే=సేవిసుత్తానె. తా॥ భగవంతను శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళల్లి ప్రవర్తకనాగియిరుత్తా ఆ ఇంద్రియ విషయగళాద శబ్దాదిగళభోగవన్ను మాడుత్తానె.

అ॥ ఆదరె జీవనిగె హ్యాగె అశుభవాదభోగవూను ఆగుతదో హాగె భగవంతగూ అశుభ భోగఉంటూ యంతంనరె ఇల్ల, శుభ భోగవన్నె హొందుత్తానె యంతహేళుతా ఇంథా భగవంతను యాకతిళియల్పడువదిల్ల యంబ శంకెయన్ను పరిహరిసుత్తారె.

మూ॥ ఉత్క్రామంతంస్థితంవాపి భుంజానంవాగుణాన్వితం।
విమూఢానానుపశ్యంతి పశ్యంతిజ్ఞానచక్షుషః ॥ ౧౦॥

టీ॥ ఉత్క్రామన్తం=ఈ శరీరాదిగళింద హొరగెహోగుత్తిద్దరూ, స్థితం=ఇరుతిద్దరూ, భుంజానంవా=భోగవన్ను అనుభవిసుతిద్దరూ, గుణాన్వితం=శుభగుణగళింద లే కూడిరువభగవంతన్ను, విమూఢాః=అజ్ఞానిగళు, నానుపశ్యంతి=తిళియువదిల్ల, జ్ఞానచక్షుషః=జ్ఞానదృష్టివుళ్ళవరు, పశ్యంతి=నోడుత్తారె.

అ॥ ప్రయత్న మాడిదరూ అజ్ఞానిగళిగె యాకె తిళియబరోదిల్ల అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ యతన్తోయోగినశ్చైనం పశ్యన్త్యాత్మన్యవస్థితం।
యతన్తోఽప్యకృతాత్మానో నైనంపశ్యన్త్యచేతసః॥౧౧॥

టీ॥ యోగినః=జ్ఞానోపాయవన్ను అనుష్ఠిసువ, యతంతః=ప్రయత్న మాడువ అధికారిగళు, ఆత్మని=దేహదల్లి, అవస్థితం=ఇరువ, ఏనం=ఈభగవంతన్ను, పశ్యన్తి=జ్ఞానదింద తిళియుత్తారె. అకృతాత్మానః=అశు

ದ್ಧವಾದ ಬುದ್ಧಿವುಳ್ಳವರಾದ, ಅಚೇತಸಃ=ಅವಿವೇಕಿಗಳು, ಯತಂತೋಪಿ=ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ, ಏನಂ=ಈ ಭಗವಂತನ್ನ, ನಪಶ್ಯಂತಿ=ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ತಾ॥ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ ಯೋಗ್ಯರೇ ಈ ಭಗವಂತನ್ನ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರು. ಅಯೋಗ್ಯರು ಶಕ್ತರಲ್ಲ.

ಅ॥ "ಅಧಶ್ಚಮೂಲಾನಿ" ಯಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತಗೆ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವಯಂಬ ಯಾವವಿಜ್ಞಾನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ "ಊರ್ಧ್ವಮೂಲಂ" ಯಂಬ ಊರ್ಧ್ವಪದದಿಂದ ಭಗವಂತಗೆ ಯಾವ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಈ ಯರಡನ್ನೂ ಈ ಅಧ್ಯಾಯಗ ಉಳಿದಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂತೇಜೋ ಜಗದ್ಭಾಸಯತೇಽಖಿಲಂ।
ಯಚ್ಚಂದ್ರಮಸಿಯಚ್ಚಾಗ್ನೌ ತತ್ತೇಜೋವಿದ್ಧಿಮಾಮಕಂ॥

ಟೀ॥ ಯತ್ ತೇಜಃ=ಯಾವತೇಜಸ್ಸು, ಆದಿತ್ಯಗತಂ=ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದಾಗಿ, ಅಖಿಲಂಜಗತ್=ಸರ್ವಜಗತ್ತನ್ನ, ಭಾಸಯತೇ=ಪ್ರಕಾಶಮಾಡುತ್ತದೋ. ಯತ್ ಚಂದ್ರಮಸಿ=ಯಾವತೇಜಸ್ಸು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶಮಾಡುತ್ತದೋ, ಯತ್ ಅಗ್ನೌ= ಯಾವತೇಜಸ್ಸು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶಮಾಡುತ್ತದೋ, ತತ್ ತೇಜಃ=ಆಪ್ರಕಾಶಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯು, ಮಾಮಕಂ=ನನ್ನದಾಗಿ (ನನ್ನ ಅಧೀನವನ್ನಾಗಿ) ವಿದ್ಧಿ=ತಿಳಿ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ತಮೇವಭಾಂತಮನುಭಾತಿಸರ್ವಂ" ಯಂಬ ಕಾಠಕೋಪನಿಷತ್ತು, "ಅನುಕೃತೇಸ್ತಸ್ಯಚ" ಯಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಇವಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳು.

ಅ॥ ಪ್ರಕೃತವಾದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಗಾಮಾವಿಶ್ಯಚ ಭೂತಾನಿ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮೋಜಸಾ।
ಪುಷ್ಣಾಮಿಚೌಷಧೀಸ್ಸರ್ವಾ ಸ್ಸೋಮೋಭೂತ್ವಾರಸಾತ್ಮಕಃ॥

ಟೀ॥ ಅಹಂ=ನಾನು, ಗಾಂ=ಭೂಮಿಯನ್ನ, ಆವಿಶ್ಯ=ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ಓಜಸಾ=ತನ್ನಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಭೂತಾನಿ=ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನ, ಧಾರಯಾಮಿ=ಧರಿ

ಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಅಹಂ=ನಾನು, ರಸಾತ್ಮಕಃ=ಅಮೃತರಸಸ್ವರೂಪನಾದ, ಸೋಮಃ ಭೂತ್ವಾ=ಸೌಮ್ಯನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಸೋಮನಾಮಕನಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಂತರ್ಗತನಾಗಿ, ಸರ್ವಾಃ ಓಷಧೀಃ=ಸಮಸ್ತ ಪಯಿರುಗಳನ್ನು, ಪುಷ್ಣಾಮಿ=ಪೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೂ॥ ಅಹಂವೈಶ್ವಾನರೋಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ದೇಹಮಾಶ್ರಿತಃ।
ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಪಚಾಮ್ಯನ್ನಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ॥

ಟೀ॥ ಅಹಂ=ನಾನು, ವೈಶ್ವಾನರಃಭೂತ್ವಾ=ಸಮಸ್ತಮನುಷ್ಯರುಗಳ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ವೈಶ್ವಾನರನಾಮಕನಾಗಿ ಜಾಠರಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿನಾಂ=ಪ್ರಾಣಿಗಳ, ದೇಹಂ=ದೇಹವನ್ನು, ಆಶ್ರಿತಃ=ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ=ಪ್ರಾಣಾಪಾನನಾಮಕವಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ರೂಪಗಳಿಂದಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಚತುರ್ವಿಧಂ ಅನ್ನಂ=ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಲೇಹ್ಯ ಪೇಯ ಯಂತ ನಾಲ್ಕುವಿಧವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು, ಪಚಾಮಿ=ಜೀರ್ಣಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿ-ಅ॥ ಜಾಠರಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನೇವೆ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ವೈಶ್ವಾನರ (ಸರ್ವಮನುಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವಾದವನು) ಯಂತ ಹೆಸರು. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಜಾಠರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿರೂಪ ನಾಲ್ಕುವಿಧ ಅನ್ನವನ್ನೂ ನಾನೇ ಪಕ್ವಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿಗಳು ಪಕ್ವಮಾಡಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲವಾ? ಅಂದರೆ ಅವರೂ ನನ್ನ ಅಧೀನರಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತು ಪ್ರಾಣಿಸಾಮಾನ್ಯರ ಜಾಠರಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಾಪಾನನಾಮಕ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನಾನೇ ಇದ್ದು ಅನ್ನಪಚನಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಅ॥ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವಾದಿ ತನಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಸರ್ವಸ್ಯಚಾಹಂ ಹೃದಿಸನ್ನಿವಿಷ್ಟೋ ಮತ್ತಸ್ಸ್ಮೃತಿರ್ಜ್ಞಾನಮಪೋಹನಂಚ। ವೇದೈಶ್ಚಸರ್ವೈ ರಹಮೇವವೇದ್ಯೋ ವೇದಾಂತಕೃದ್ವೇದವಿದೇವಚಾಹಂ॥ ೧೫॥

ಟೀ॥ ಅಹಂ=ನಾನು, ಸರ್ವಸ್ಯ=ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳ, ಹೃದಿ=ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಃ=ಕೂತಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತಃ=ನನ್ನಕಡಿಂದಲೇ, ಸ್ಮೃತಿಃ=ಸ್ಮರಣಾರೂ

పజ్ఞానవు, జ్ఞానం=అనుభవరూపజ్ఞానవూ, ఆపోహనంచ=భ్రమజ్ఞానవూను, (భవతి=జనరిగె వుంటాగుత్తదె) అహమేవ=నానేనె, సర్వైః వేదైశ్చ=సమస్తవేదగళిందలు, వేద్యః=పరమముఖ్య వృత్తియింద తిళిదుకొళ్ళువదక్కె అర్హను, వేదాంతకృత్=వేదార్థనిర్ణాయకవాద బ్రహ్మసూత్రవన్ను వేదవ్యాసరూపదింద మాడిదవను, అహమేవ=నానే, వేదవిత్=యథార్థవాగి వేదార్థవన్న బల్లవను. తా॥ ఆదిత్యాది కెలవరిగెమాత్ర అంతర్యామి అల్ల, సర్వరిగూనానే అంతర్యామియాగిద్దేనె. జనరిగె స్మరణాదిరూప జ్ఞానవన్ను నానే కొడోవను. హీంగె నన్న మహిమెగళన్న సర్వవేదగళూ ముఖ్యాభిప్రాయదింద హేళుత్తవె. ఆ వేదగళ ముఖ్యాభిప్రాయ తిళిసికొడువదక్కాగి బ్రహ్మసూత్రగళన్న వేదవ్యాసరూపదింద నానేమాడిద్దేనె. వేదార్థగళన్న నానే యథార్థవాగి బల్లవనాదప్రయుక్త నానే బ్రహ్మసూత్రమాడువదక్కె శక్తను. అంతు నాను సర్వాంతర్యామిత్వాది మహామహిమెవుళ్ళవను. "మాం విధత్తే" యంబ శ్రుతియు భగవంతగె సర్వవేద ప్రతిపాద్యత్వవన్ను స్పష్టవాగి హేళుత్తదె.

అ॥ హీంగె సర్వాంతర్యామిత్వవన్న విస్తారపడిసి ఈగ సర్వోత్తమత్వవన్ను విస్తారపడిసుత్తారె.

మూ॥ ద్వావిమౌపురుషౌలోకే క్షరశ్చాక్షరఏవచ।
క్షరస్సర్వాణి భూతాని కూటస్థో౽క్షర ఉచ్యతే॥ ౧౬॥

టీ॥ లోకే=నియమ్యరాద జనగళసమూహదల్లి, ఇమౌ=ప్రమాణదిందసిద్ధరాద, పురుషౌ=పురుషరు, క్షరశ్చ=క్షరరెంతలు, అక్షరఏవచ=అక్షరరెంతలు, ద్వౌ=యరడువిధరు. ఆయరడు విధవాదవరు యారు అందరె హేళుత్తారె. సర్వాణి భూతాని=బ్రహ్మాది సర్వజీవరు, క్షరః=శరీర నాశవాగోనిమిత్తదింద క్షరపురుషరు, కూటస్థః=ఆకాశదహాగె నిర్వికారవాగిరువ లక్ష్మియు, అక్షరః=శరీరనాశవిల్లదే ఇద్దప్రయుక్త

అక్షరపురుషరు యంత, ఉచ్యతే=హేళిసికొండల్పడుత్తారె. తా॥ భగవంతగె సర్వోత్తమత్వవన్న హేళబేకాదరె ఇతరరన్న ప్రథమదల్లి హేళబేకు. భగవంతనకింత ఇతరరాదవరు శరీరదిందలూ నాశవిల్లదిద్దప్రయుక్త అక్షరశబ్ద వాచ్యళాద లక్ష్మియంతలు శరీరనాశ ఇద్దప్రయుక్త క్షరశబ్దవాచ్యరాద బ్రహ్మాదిసర్వజీవరుగళు యంతలు యరడు విధవాదవరు యంతతిళిసిద్దారె. "పుల్లింగేనోచ్యతే స్త్రీచ" యంబ వచనానుసార లక్ష్మీదేవిగె పురుషరంతె శౌర్యాదిశక్తి ఇరువదరింద పుంలింగవాద కూటస్థ అక్షర ఇత్యాది శబ్దగళింద వాచ్యత్వవు కూడుత్తదె.

అ॥ యావఉత్తమపురుషన్న తిళిసువదగోస్కర పూర్వశ్లోకదల్లిక్షర అక్షర పురుషరుగళన్న తిళిసిదరో ఆ ఉత్తమ పురుషన్న తిళిసుత్తారె.

మూ॥ ఉత్తమఃపురుషస్త్వన్యః పరమాత్మేత్యుదాహృతః।
యోలోకత్రయమావిశ్య బిభర్త్యవ్యయఈశ్వరః॥ ౧౭॥

టీ॥ ఉత్తమఃపురుషఃతు=ఉత్తమపురుషనాదరో (క్షరాక్షరాభ్యాం=క్షరాక్షరపురుషరకింతలు) అన్యః=బేరేయాదవను (ఇవరిబ్బరల్లెబ్బను ఉత్తమపురుషనల్ల) ఈ హేళిదఅర్థదల్లి శ్రుత్యాదిగళ సమ్మతియన్న హేళుత్తారె. పరమాత్మాఇతి=ఉత్తమచేతనను యంత, ఉదాహృతః="చేతనశ్చేతనానాం-బ్రహ్మాణిజీవాః" ఇత్యాదిశ్రుతిగళల్లి హేళల్పట్టిద్దానె. ఈ హేళిద అర్థవిషయదల్లి యుక్తియన్ను హేళుత్తారె. యః=యావపరమాత్మను, లోకత్రయం=భూః భువః స్వః యంబ ఈ మూరులోకవన్నూ, ఆవిశ్య=ప్రవేశమాడి, బిభర్తి=ధరిసికొండిద్దానె, అవ్యయః=నాశఇల్లదే ఇద్దవను, ఈశ్వరః=అచింత్యశక్తియుళ్ళవను. తా॥ పూర్వశ్లోకదల్లిహేళల్పట్ట క్షరాక్షరపుషరకింత ఉత్తమపురుషను బేరేయాదవను. క్షరాక్షరపురుషరుగళల్లెబ్బనల్ల. క్షరాక్షరపురుషరు కేవలచేతనరు ఉత్తమ పురుషనాదరో పరమచేతనను ఈ అర్థవన్న "చే

తనః" ఇత్యాదిశ్రుతిగళూ, యావను యావదరన్న ధరిసికొండుపోష
ణమాడుత్తానో అవను అదరకింతలు ఉత్తమనెంతతిళియ బరువదరింద
పరమాత్మను సర్వప్రపంచవన్నూ ధరిసి పోషిసువదరింద క్షరాక్షరాది
సర్వరకింతలు ఉత్తమను యంబ యుక్తిగళూను తిళిసుత్తదె. ఈతగె
ఈశ్వరనెంత హెసరు. అచింత్యశక్తివుళ్ళ ఈశ్వరనాదప్రయుక్త ఈప్ర
పంచదల్లి ప్రవేశమాడిద్దరూ ఆ ప్రపంచనాశదిందలూ పరమాత్మగె
నాశబరువదిల్ల. యావవిధనాశవూ ఇల్లదవను.

అ॥ ఉత్తమపురుషను నినకింతబేరెయాదవనా? యంతందరె అల్ల నానేవే
యంబోదరన్న ప్రమాణగళిందసహ హేళుత్తారె.

మూ॥ యస్మాత్క్షరమతీతో౽హ మక్షరాదపిచోత్తమః ।
అతో౽స్మిలోకే వేదేచ ప్రథితఃపురుషోత్తమః॥ ౧౮॥

టీ॥ అహం=నాను, యస్మాత్=యావకారణదింద, క్షరం=బ్రహ్మాదిక్షరపురుషరుగళన్ను, అతీతః=అతిక్రమిసిదవనో, అక్షరాదపి=అక్షరపురుషరాద లక్ష్మిగింతలు, ఉత్తమః=ఉత్తమనో, అతః=ఆదప్రయుక్త, లోకే=పురాణాది పౌరుషేయగ్రంథగళల్లూ, వేదే=ఋగాది అపౌరుషేయగ్రంథదల్లూ, ప్రథితః=ప్రసిద్ధనాద, పురుషోత్తమః=పురుషోత్తమనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె.

అ॥ తానే ఉత్తమపురుషను యంబ విషయదల్లి ముఖ్యఅభిప్రాయవదె యంబోదన్న తిళిసికొడువదగోస్కర ఈక్షరాక్షర ఉత్తమత్వాదిగళన్న తిళియువజ్ఞానిగె ఉంటాగువ ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యోమామేవమసమూఢో జానాతిపురుషోత్తమం ।
ససర్వవిద్భజతిమాం సర్వభావేనభారత ॥ ౧౯॥

టీ॥ హేభారత=యలోఅర్జుననే, యః=యావఅధికారియు, అసంమూఢః=భగవంతగె సర్వోత్తమత్వ మిథ్యాభూతవాగి హేళల్పడుత్తదె, ఇత్యాదిరూపఅన్యథాజ్ఞానఇల్లదిద్దవనాగి, ఏవం=క్షరాక్షరరకింత ఉత్తమను, సర్వవేదాదిప్రసిద్ధను యంత పూర్వోక్తప్రకార, పురుషోత్తమం=క్షరాక్షరపురుషరగళకింత ఉత్తమనాగి, మాం=నన్నన్ను,

జానాతి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, సర్వవిత్=సర్వశాస్త్రార్థవన్ను తిళిదవను, సర్వభావేన=సర్వప్రకారదిందలు, మాం=నన్నన్ను, భజతి=భజనె మాడుత్తానె. తా॥ యావ అధికారియు అన్యథాజ్ఞానవిల్లదె భగవంతనే క్షరాక్షరపురుషరకింత ఉత్తమను, సర్వవేద పురాణాదిప్రసిద్ధను యంత తిళియోణవే సర్వశాస్త్రద ముఖ్యాభిప్రాయ కడింద, ఇదరన్ను తిళియువదరింద అవగె సర్వశాస్త్రార్థజ్ఞాన వెంబ ఫలవు, సర్వప్రకార భగవంతన్న భజనెమాడోణవెంబ ఫలవూ ప్రాప్తవాగుత్తదె. ఈ జ్ఞానభజనెగళు మోక్షక్కె ముఖ్యసాధనెగళాద ప్రయుక్త ఈ జ్ఞానభజనెగళిగె ముఖ్యసాధనవాద క్షరాక్షరోత్తమత్వాదిజ్ఞానవన్న అవశ్య సంపాదిసబేకు.

అ॥ ఈ ప్రమేయవన్న అనర్హరిగె హేళబారదు యంబ అభిప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇతిగుహ్యతమం శాస్త్ర మిదముక్తం మయాఽనఘ ।
ఏతద్బుద్ధ్వాబుద్ధిమాన్ స్యాత్కృతకృత్యశ్చ భారత॥

టీ॥ అనఘ=నిర్దుష్టనాద, హే భారత=యలో అర్జుననే, ఇతి= "అధశ్చమూలాని" యంత హేళిద ప్రకార, ఇదం=సర్వాంతర్యామి మోదలాద, అథవా, "ఊర్ధ్వమూలం" ఇత్యాదిశ్లోకగళింద జగద్వృక్షక్కె మూలనాగిరోణ మోదలాద, శాస్త్రం=అభ్యాసమాడబేకాద, గుహ్యతమం=అత్యంతగోప్య వాద ప్రమేయవు, మయా=నన్నింద, ఉక్తం=హేళల్పట్టితు, ఏతత్=పూర్వోక్త సర్వప్రమేయవన్న, బుద్ధ్వా=తిళకొండు, బుద్ధిమాన్=అపరోక్షజ్ఞానియాగి, స్యాత్=ఆగువను. తా॥ ఈ ప్రమేయజ్ఞానదింద భక్తి జ్ఞాన ధ్యానాదిక్రమదింద భగవంతన అపరోక్షజ్ఞానవు, మోక్షవూ వుంటాగువదాద ప్రయుక్త ఇదు అతిగోప్యవు. ఇంథా ప్రమేయవన్న నినగె హేళిద్దేనె. ఇదు అనర్హరిగే హేళబారదు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే పురాణపురుషోత్తమప్రాప్తి యోగో
నామ పంచదశోధ్యాయః.

అథ షోడశోధ్యాయః

అ॥ పూర్వాధ్యాయదల్లి "నిర్మానమోహాః" ఇత్యాది శ్లోకగళింద హేళల్పట్ట పురుషార్థగళాద జ్ఞాన మోక్షగళిగె సాధన, హాగే "యతంతోపి" ఇత్యాదిగళింద హేళల్పట్ట పురుషార్థవిరోధి, ఇవెరడు క్రమవాగి దేవాసురరుగళ లక్షణగళు. ఇవుగళు పూర్వాధ్యాయదల్లి సంక్షేపవాగి హేళల్పట్టదె. అవగళన్నె ఈ అధ్యాయదల్లి విస్తరిసుత్తారె. కడింద పూర్వాధ్యాయ ఈ అధ్యాయక్కూ సంబంధవు ఇదవు ఇరుత్తదె. పురుషార్థవిరోధిగళాద అసురస్వభావాదిగళన్న హేళువదు మోక్షసాధన అనుష్ఠాన మాడతక్కవరు ఆ విరోధిగళన్న అవశ్యబిడతక్కద్దు యంబ అభిప్రాయదింద. ఈగ ప్రథమతః శ్రేష్ఠవాద దేవలక్షణవన్న హేళుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ).

మూ॥ అభయంసత్త్వసంశుద్ధి జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః। దానందమశ్చయజ్ఞశ్చస్వాధ్యాయస్తప ఆర్జవం ॥౧॥ అహింసాసత్యమక్రోధస్త్యాగశ్శాన్తి రపైశునం । దయాభూతేష్వలోలత్వం మార్దవంహ్రీరచాపలం ॥౨॥ తేజః క్షమాధృతిశ్శౌచ మద్రోహోనాతిమానితా। భవంతిసంపదందైవీ మభిజాతస్య భారత ॥ 3॥

టీ॥ అభయం=తనకడింద మత్తొబ్బరిగె మత్తొబ్బనకడింద తనగె భయవిల్లదె ఇరోణ,సత్త్వసంశుద్ధిః=మనస్సు నిర్మలవాగిరోణ, జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః=జ్ఞానోపాయదల్లే ఆసక్తనాగిరోణ, దానం=సత్పాత్రగళల్లి ద్రవ్యకొడోణ, దమః=ఇంద్రియనిగ్రహ, యజ్ఞః=జ్యోతిష్టోమాదియాగ అథవా దేవయజ్ఞ పిత్రుయజ్ఞాదిగళు,స్వాధ్యాయః=వేదాధ్యయన,తపః=బ్రహ్మచర్య మొదలాదద్దు, ఆర్జవం=మనస్సినల్లూ మాతినల్లూ కెలసదల్లూ ఒందేవాదిరియాగిరోణ (త్రికరణశుద్ధి)౧॥ అహింసా=ఇతరరన్న కొల్లదేఇరోణ, సత్యం=యథార్థవన్న మాతనాడోణ, అక్రోధః=కోపవిల్లదే ఇరోణ, త్యాగః=ఔదార్య, శాన్తిః=భగవన్నిష్ఠె, అపై

శునం=రాజాదిగళల్లి ఛాడిహేళదే ఇరోణ, భూతేషుదయా=ప్రాణిగళల్లి హితమాడబేకెంబ ఇచ్ఛా, అథవా, పరకీయరదుఃఖవన్ను నోడి సహిసదేఇరోణ, అలోలత్వం=విషయగళల్లి ఆశెయిల్లదే ఇరోణ, మార్దవం=తనగె కష్టపడిసోవరల్యా విరోధవిల్లదే ఇరోణ, అథవా క్రూరనల్లదేఇరోణ, హ్రీః=అకార్యమాడువదరల్లి నాచికెయు, అచాపలం=స్థిరబుద్ధి॥ ౨॥ తేజః=ఇతరరింద అవమానబారదే ఇరోణ, క్షమా=కోపవిల్లదే ఇరోణదరింద సహ తనగె అపకారమాడిదవనిగె ప్రత్యపకారమాడదేఇరోణ, ధృతిః=ఘాబరి ఇల్లదే ఇరోణ, శౌచం=మృత్తికాదిగళింద బాహ్యశౌచ భగవత్స్మరణె మోదలాద్దరింద అంతశ్శౌచ, అద్రోహః=పరకీయర జీవనకెడసదే ఇరోణ, నాతిమానితా=అహంకారవిల్లదే ఇరోణ, ఈ గుణగళు, హేభారత=యలో అర్జుననే, దైవీం సంపదం=దేవసంబంధవాద ఈ ఐశ్వర్యవన్ను, అభిజాతస్య=హోందిదవనిగె, భవంతి=ఉంటాగుత్తదె. తా॥ అభయ మోదలాదగుణగళు దేవస్వభావరాద జనరిగె ఇరుత్తదెయంత హేళిద్దరింద మోక్షాపేక్షిగళు ఈ గుణగళన్న అవశ్య సంపాదసబేకు యెంత హేళిద్దాగి తిళియబేకు.

అ॥ యావలక్షణగళన్న బిడతక్కద్దో ఆ అసురలక్షణగళన్న తిళిసికొడుత్తారె

మూ॥ దంభోదర్పోఽభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవచ।
అజ్ఞానంచాభిజాతస్య పార్థసమ్పదమాసురీం॥ ౪॥

టీ॥ దంభః=తాను అల్పనెంతతిళదద్దరూ హోరగె మహాత్వవన్నతోరిసోణ, దర్పః=తనగె భయక్కె కారణ ఇద్దరూ మదదింద అదు ఇల్లదిద్దాగి తోరిసోణ, అభిమానః=ప్రమాణగళన్న మీరోణ, క్రోధః=కోప, పారుష్య మేవచ=క్రూరతన, అజ్ఞానంచ=అజ్ఞాన, ఆద ఈ దోషగళు, హే పార్థ=యలో అర్జుననే, ఆసురీంసంపదం=అసురసంబంధ

ವಾದಸಂಪತ್ತಿನ್ನು, ಅಭಿಜಾತಸ್ಯ = ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ (ಭವಂತಿ=ಇರುತ್ತವೆ).
ತಾ॥ ಅಸುರಸ್ವಭಾವರಾದ ಜನರಿಗೆ ದಂಭ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಗಳು ಈದೋಷಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯಬಿಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಅ॥ ದೇವಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಅಸುರಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಫಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ, ತಾನು ಅಸುರಸ್ವಭಾವನೋ ಯೇನೋ ಯಂತ ವುಂಟಾದ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪರಿಹಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ದೈವೀಸಮ್ಪದ್ವಿಮೋಕ್ಷಾಯ ನಿಬನ್ಧಾಯಾಸುರೀಮತಾ।
ಮಾಶುಚಸ್ಸಮ್ಪದಂ ದೈವೀಮಭಿಜಾತೋಽಸಿಪಾಣ್ಡವ॥ ೫॥

ಟೀ॥ ದೈವೀಸಂಪತ್=ದೇವಸಂಬಂಧ ಸ್ವಭಾವಗುಣಗಳು, ವಿಮೋಕ್ಷಾಯ=ಅನೇಕಪ್ರಕಾರವಾದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೋಸ್ಕರ, (ಆಗುತ್ತದೆ) ಆಸುರೀ=ಅಸುರ ಸಂಬಂಧಸ್ವಭಾವದೋಷಗಳು, ನಿಬಂಧಾಯ=ನೀಚಸ್ಥಾನವಾದ ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವದಕ್ಕೆ (ಆಗುತ್ತದೆ) ಮತಾ=ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣ ಸಮ್ಮತವು. ಪಾಂಡವ=ಯಲೋಅರ್ಜುನನೇ (ನೀನು) ದೈವೀಂಸಂಪದಂ= ದೇವಸಂಬಂಧವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು, ಅಭಿಜಾತೋಸಿ=ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದಿ, ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಾಶುಚಃ=ದುಃಖಪಡಬೇಡ. ತಾ॥ ದೇವಸ್ವಭಾವಗುಣಗಳು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗಳು. ಅಸುರಸ್ವಭಾವದೋಷಗಳು ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಧನಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಅಸುರಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೇವಸ್ವಭಾವಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀನು ಅಸುರಸ್ವಭಾವನೋ ಯೇನೋಯಂತ ದುಃಖಪಡಬೇಡ. ನೀನು ದೇವಸ್ವಭಾವಗುಣವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದವನು ಯಂತ ಅವನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪರಿಹಾರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅ॥ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಅನೇಕವಿಧವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ದೇವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು ಅಸುರಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು ಯಂತಯೆರಡುವಿಧವೆ ಯಾಕ ಹೇಳಬೇಕು ಯಂತಂದರೆ ಅನೇಕವಿಧ ಇದ್ದರೂ ದೇವಸ್ವಭಾವಜನರಿಗೆ ಶುಭಫಲವು ಅಸುರಸ್ವಭಾವಜನರಿಗೆ ಅಶುಭಫಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗೋಣದರಿಂದ ಈ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯೆರಡು ವಿಧಜನರನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಯಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

మూ॥ ద్వౌభూతసర్గౌలోకేఽస్మిన్ దైవఆసురఏవచ।
దైవోవిస్తరశఃప్రోక్తః ఆసురంపార్థమేశృణు॥ ౬॥

టీ॥ అస్మిన్‌లోకే=ఈ లోకదల్లి, దైవః ఆసురశ్చఇతి=దేవసంబంధవాదద్దు అసురసంబంధవాదద్దు యంత, భూతసర్గౌ=ప్రాణిగళ సృష్టియు అథవా ప్రాణిగళస్వభావవు, ద్వౌ=యరడువిధవే. ఆ యరడన్న తిళకోబేకు అందరె హేళుత్తారె. దైవః=దేవసంబంధవాదసృష్టియు అథవా స్వభావవు, ప్రోక్తః=హేళల్పట్టితు, పార్థ=యలో అర్జుననే, ఆసురం=అసురసంబంధస్వభావవన్ను, మే=నన్నకడింద, విస్తరశః=విస్తారవాగి, శృణు=కేళు.

అ॥ అసురస్వభావజనరన్న హేళథేనె కేళు యంత హేళి అదరన్న ౧౨ శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ ప్రవృత్తించనివృత్తించ జనానవిదురాసురాః।
నశౌచంనాపిచాచారో నసత్యంతేషువిద్యతే॥ ౭॥

టీ॥ ఆసురాఃజనాః=అసురసంబంధిజనగళు, ప్రవృత్తించ=విహితకర్మదల్లి ప్రవృత్తియన్ను, నివృత్తించ=నిషిద్ధకర్మగళల్లి నివృత్తియన్ను, నవిదుః=తిళియలారరు. తేషు=అవరుగళల్లి, శౌచంన = శౌచవు ఇరువదిల్ల. ఆచారోఽపి=ఆచారవు, న=ఇరువదిల్ల, సత్యంనవిద్యతే=సత్యవూ ఇరువదిల్ల.

మూ॥ అసత్యమప్రతిష్ఠంతే జగదాహురనీశ్వరం।
అపరస్పరసంభూతం కిమన్యత్కామహైతుకం॥ ౮॥

టీ॥ తే=ఆ అసురస్వభావజనరు, జగత్=ప్రపంచవన్న, అసత్యం=సకలజగత్సంహారకనాద ప్రయుక్త సత్యశబ్దవాచ్యనాద భగవంత ఇల్లదే ఇద్దద్దు, అప్రతిష్ఠం=పాలనక్కె కారణనాద ప్రయుక్త ప్రతిష్ఠాశబ్దవాచ్యనాద భగవంతనిల్లదిద్దద్దు, అనీశ్వరం=సర్వస్వామియాద భగవం

తనిల్లదిద్దదు యంత, ఆహుః=హేళుత్తారె. అపరస్పరసంభూతం=అన్నాదిగళింద పరస్పరఉత్పన్నవల్లదే ఇద్దద్దాగియు హేళుత్తారె. కిం=ఆదరె యంథాద్దు అందరె, అన్యత్=బేరేయాదద్దు, కామహైతుకం=కామక్కెకారణవాద అవిద్యేయపరిణామవెంత హేళుత్తారె.

వి-అ॥ జగత్సృష్ట్యాది కర్తనాద పరమాత్మన్నయారు తిళియువదిల్లవో అంథా అసురస్వభావజనరు ఈ జగత్తిగె సృష్టి స్థితి సంహారకర్తనాద భగవంతనిల్లవెంతలు "అన్నాద్భవంతిభూతాని" యంత హేళిదప్రకార పరస్పర వుత్పన్నవల్లదే ఇద్దద్దాగియు హేళుత్తారె. అథవా జగత్తు సత్యవల్ల అందరె మిథ్యాయంతలు ఆదప్రయుక్తవే ముత్తినచిప్పినల్లి తోరువ బెళ్ళియు ఇదు ముత్తినశింపి యంబ జ్ఞానదింద హ్యాగె నష్టవాగువదో హాంగె సర్వప్రూ బ్రహ్మనేవె ఇత్యాద్ఙిజ్ఞానదింద నష్టవాగువదరన్నాగియు ఈ ప్రపంచక్కె నియామకనల్లవెంతలు ఇతర తత్వగళసారభాగగళింద ఉత్పన్నవల్లదే ఇద్దద్దరన్నాగియు హేళుత్తారె. ఆదరె ఇదుయంథాద్దు యంత ప్రశ్నమాడిదరె సదసద్విలక్షణవెంతలు యావదరింద హుట్టుతదె యంత కేళిదరె అవిద్యాణామరూపవెంతలు హేళుతారె.

మూ॥ ఏతాందృష్టిమవష్టభ్య నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః।
ప్రభవన్త్యుగ్రకర్మాణః క్షయాయజగతోఽహితాః॥ ౯॥

టీ॥ ఏతాందృష్టిం=ఈ జ్ఞానవన్ను, అవష్టభ్య=ఆశ్రయిసి, నష్టాత్మానః=దుష్టవాదమనస్సువుళ్ళవరాద, అల్పబుద్ధయః=అల్పబుద్ధివుళ్ళవరాద అసురస్వభావజనరు, ఉగ్రకర్మాణః=ఘోరవాదకర్మగళన్న మాడోవరాగి, జగతః=జగత్తిగె, అహితాః=శత్రుగళాగి, క్షయాయ=నాశమాడువదగోస్కర, ప్రభవన్తి=(కలియుగద ఆదియల్లి) హుట్టుత్తారె.
తా॥ పూర్వశ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార అసత్య అప్రతిష్ట యంబ జ్ఞానవన్ను ఆశ్రయిశి దుష్టబుద్ధివుళ్ళ అసురస్వభావజనరు కలియుగారంభదల్లి హుట్టి తావు అంథామిథ్యాజ్ఞానదింద నష్టరాగి ఘోరకర్మగళింద జగత్తిననాశక్కె కారణరాగుత్తారె.

మూ॥ కామమాశ్రిత్యదుష్పూరం దంభమానమదాన్వితాః।
మోహాద్గృహీత్వాసద్గ్రాహాన్ ప్రవర్తన్తేఽశుచివ్రతాః॥

టీ॥ దుష్పూరం=పూర్తిమాడువదక్కె అసాధ్యవాద, కామం=ఆశేయన్ను, ఆశ్రిత్య=ఆశ్రయిసి, దంభమానమదాన్వితాః=జంభ అహంకార మదగళిందకూడిదవరాగి, మోహాత్ = మిథ్యాజ్ఞానదింద, అథవా దుశ్శాస్త్రగళ అభ్యాసదింద ఉంటాద విపరీతనిశ్చయజ్ఞానదింద, అసద్గ్రాహాన్=దుష్టవాదవిషయగళన్న, గృహీత్వా=తెగదుకొండు, అథవా, తిళకొండు, అశుచివ్రతాః=అశుద్ధవాదవ్రతగళుళ్ళవరాగి, ప్రవర్తన్తే=(అల్పగళాద భోగగళకోస్కర) ప్రవర్తిసుత్తారె. తా॥ ఆ అసురస్వభావ జనరిగె ఆశె అపారవాగిరుత్తదె. అవరు జంభ అహంకార మద ఇవుగళిందకూడిదవరాగి దుర్విషయగళన్నే స్వీకరిసి అల్పభోగగళల్లి ప్రవర్తిసుత్తారె.

మూ॥ చిన్తామపరిమేయాంచ ప్రళయాన్తాముపాశ్రితాః।
కామోపభోగపరమా ఏతావదితినిశ్చితాః॥ ౧౧॥

టీ॥ ప్రళయాన్తాం=మరణపర్యంతవాద, అపరిమేయాం అపారవాద, చిన్తాం=చిన్తెయన్ను, ఉపాశ్రితాః=హొందిదవరాగి, కామోపభోగపరమాః=విషయభోగగళల్లె ఆసక్తరాగియు, ఏతావత్ ఇతి=ఐహికవాద ఫలగళెవె, ఆముష్మికవాద స్వర్గమోక్షాదిరూప ఫలగళిల్లవెంత, నిశ్చితాః=నిశ్చయవుళ్ళవరాగియు ఇరుత్తారె.

మూ॥ ఆశాపాశశతైర్బద్ధాః కామక్రోధపరాయణాః।
ఈహన్తేకామభోగార్థ మన్యాయేనార్థసంచయాన్॥

టీ॥ ఆశాపాశశతైః=ఆశెగళెంబ అనేకపాశగళింద, బద్ధాః=కట్టల్పట్టవరాగి, కామక్రోధపరాయణాః=కామక్రోధగళల్లి ఆసక్తరాగి, కామభోగార్థం=కామభోగగళకోస్కర, అన్యాయేన=అన్యాయ కళ్ళతన

మోదలాద్దరింద, అర్థసంచయాన్=ద్రవ్యరాశిగళన్న, ఈహంతే=ఇచ్ఛిసుత్తారె.

అ॥ “ చింతామపరిమేయాంచ ” యంత హేళల్పట్ట ఆ అసురజనర చింతెగళ ప్రకారవన్నే తిళిసుత్తారె.

మూ॥ ఇదమద్యమయాలబ్ధమిమం ప్రాప్స్యే మనోరథం। ఇదమస్తీదమపి మే భవిష్యతి పునర్ధనం ॥౧౩॥ అసౌ మయా హతశ్శత్రుర్హనిష్యే చాపరానపి । ఈశ్వరోఽహమహంభోగీ సిద్ధోఽహం బలవాన్ సుఖీ॥౧౪॥ ఆఢ్యోఽభిజనవానస్మి కోఽన్యోఽస్తి సదృశో మయా । యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్య ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః॥ ౧౫॥

టీ॥ అద్య=ఇవత్తు,ఇదం=ఈ ధనవు, మయా=నన్నింద, లబ్ధం=హొందల్పట్టితు, ఇమంమనోరథం=ఈ మనోరథవన్న, ప్రాప్స్యే=హొందహోగుత్తేనె, ఇదం=ఈ ధనవు, అస్తి=అదె, ఇదంధనమపి=ఈ ధనవూ, పునః=మత్తు, మే=ననగె, భవిష్యతి=ఆగహోగుత్తదె ॥౧౩॥ అసౌశత్రుః=ఈ శత్రువు, మయా=నన్నింద, హతః=కొల్లల్పట్టను, అపరానపి=ఇతరశత్రుగళన్నూ, హనిష్యే=కొల్లహోగుత్తేనె. అహం=నాను, ఈశ్వరః=పరమేశ్వరను, భోగీ=ఐహిక ఆముష్మికభోగగళుళ్ళవను. అహం=నాను, సిద్ధః=కృతకృత్యనాదవను, బలవాన్=బలిష్ఠను, సుఖీ=సుఖవుళ్ళవను ॥ ౪ ॥ అహం=నాను, ఆఢ్యః=హణవంతనాగి, అభిజనవాన్=సత్కుల ప్రసూతనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. మయాసదృశః=ననగె సమాననాద,అన్యఃకః=బేరెయావను, అస్తి=ఇద్దానె, అహం=నాను, యక్ష్యే=యాగమాడహోగుత్తేనె,దాస్యామి=భూరిదక్షిణా అన్నాదిగళన్న కొడహోగుత్తేనే, మోదిష్యే=సంతోషపడహోగుత్తేనె, ఇతి=ఈ ప్రకార, (అసురజనరు) అజ్ఞాన విమోహితాః=అజ్ఞానదింద మోహితరాగి ఇరుత్తారె.

ಅ॥ ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸುವುದು ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಅಸುರಸ್ವಭಾವ ಜನರಿಗೆ ವುಂಟಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಅನೇಕಚಿತ್ತವಿಭ್ರಾನ್ತಾ ಮೋಹಜಾಲಸಮಾವೃತಾಃ ।
ಪ್ರಸಕ್ತಾಃಕಾಮಭೋಗೇಷು ಪತನ್ತಿನರಕೇಽಶುಚೌ॥ ೧೬॥

ಟೀ॥ ಅನೇಕಚಿತ್ತವಿಭ್ರಾನ್ತಾಃ=ಅನೇಕವಿಧವಾದಚಿನ್ತೆಗಳುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭ್ರಮಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿಯು, ಮೋಹಜಾಲಸಮಾವೃತಾಃ=ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರಾದಿಗಳವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೋಹವೆಂಬ ಬಲೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿಯು, ಕಾಮಭೋಗೇಷು=ವಿಷಯಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸಕ್ತಾಃ=ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತರಾದ ಆ ಅಸುರಸ್ವಭಾವಜನರು, ಅಶುಚೌನರಕೇ=ಅಶುದ್ಧಗಳಾದ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ, ಪತನ್ತಿ=ಬೀಳುತ್ತಾರೆ.

ಅ॥ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತಿರುವದರಿಂದ ಆ ಅಸುರಸ್ವಭಾವಜನರಿಗೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಆಧೀತು ಯಾಂತಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಆತ್ಮಸಮ್ಭಾವಿತಾಸ್ತಬ್ಧಾ ಧನಮಾನಮದಾನ್ವಿತಾಃ ।
ಯಜನ್ತೇನಾಮಯಜ್ಞೈಸ್ತೇ ದಮ್ಭೇನಾವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ ॥ ೧೭॥

ಟೀ॥ ಆತ್ಮಸಂಭಾವಿತಾಃ=ತನ್ನಿಂದಲೇತಾನು ಬಹುಮಾನಿತರಾದ (ತಾನುಪೂಜ್ಯನೆಂತ ತಾನೇ ತಿಳಕೊಂಡಿರುವ) ಸ್ತಬ್ಧಾಃ=ಒಬ್ಬರಿಗೂ ನಮ್ರರಾಗದೇಇರುವ, ಧನಮಾನಮದಾನ್ವಿತಾಃ=ಧನದಿಂದವುಂಟಾದ ಗರ್ವ ದರ್ಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾದ, ತೇ=ಆ ಅಸುರಸ್ವಭಾವಜನರು, ದಂಭೇನ=ಜಂಭದಿಂದ, ಅವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ=ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದೆ, ಯಜ್ಞೈಃ=ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ, ಯಜಂತೇನಾಮ=ಯಾಗಮಾಡುತಾರಷ್ಟೆ? ತಾ॥ ಆ ಅಸುರಸ್ವಭಾವಜನರು ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಅವರಿಗೆ ಧನಮದಾದಿಗಳು ತಾಮೇಪೂಜ್ಯರೆಂಬೋ ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನ ಇರುವದರಿಂದಲು ವಿನಯವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವದರಿಂದಲು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡೋದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೆ ಜಂಭದಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವದರಿಂದಲು ಅವರಿಗೆ ಯಾವಫಲವು ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನರಕವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

అ॥ సర్వకర్మగళన్న మాడిసావనాగియు సర్వాంతర్యామియాగియు ఇరువ నిన్న ప్రీతిగోస్కర ఆ అసురజనరు యాక యాగమాడువదిల్ల అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అహంకారంబలందర్పం కామంక్రోధంచసంశ్రితాః।
మామాత్మపరదేహేషు ప్రద్విషన్తోఽభ్యసూయకాః॥

టీ॥ అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధంచ=అహంకార బల దర్ప కామ క్రోధ ఇవుగళన్న, సంశ్రితాః=హొందిదవరాగి, ఆత్మ పరదేహేషు=తన్న దేహదల్యూ పరకీయర దేహదల్యూ నియామకనాగిరువ, మాం=నన్నన్నకురితు, ప్రద్విషన్తః=ద్వేషమాడోవరాగి, అసూయవః=అసూయా మాడువరాగియు ఇరువదరింద (నయజన్తే=నన్నన్నకురితు యాగమాడువదిల్ల.) తా॥ అసురస్వభావజనరు అహంకారాదిగళింద కూడిరువదరిందలు భగవంతను మాడిసోవనాగిద్దరె ఈగె సుమ్మనెకూతిరువ నన్నకడింద కర్మగళన్నమాడిసలి, ఈగె ఇదరన్ననానుమాడుతేనె ఇదరన్నకెడసలి నోడోణ యంత భగవంతనే ఇల్లవెంబ అపలాపవన్నమాడోణవెంబ ద్వేషవన్నమాడుతలు సర్వదోషదూరనాగియు సర్వగుణపూర్ణనాగియు ఇరువ నన్నల్లి దోషగళన్నూ గుణశూన్యత్వవన్నూ హేళుతిరువదరిందలు ననగోస్కర యాగ మాడువదేఇల్ల.

అ॥ ఆ అసురస్వభావజనరిగె నరకప్రాప్తిమాత్రవే ఫలవల్ల. కెలవకాల సంసారక్లేశగళన్న అనుభవిసి అనంతర నిత్యనరకప్రాప్తియు నన్నిందలే ఆగుత్తదె యంత

మూ॥ తానహంద్విషతఃక్రూరాన్ సంసారేషునరాధమాన్ ।
క్షిపామ్యజస్రమశుభా నాసురీష్వేవయోనిషు ॥౧౯॥ ఆసురీంయోని మాపన్నా మూఢాజన్మనిజన్మని । మామప్రాప్యైవకౌన్తేయ తతో యాన్త్యధమాంగతిం॥ ౨౦॥

టీ॥ ద్విషతః=ద్వేషమాడుత్తిరువ, క్రూరాన్=క్రూరరాద, అశుభాన్=పాపిగళాద, తాన్నరాధమాన్=“ప్రవృత్తించ” యంతప్రారంభిసి హేళల్పట్ట ఆ మనుష్యాధమరాద అసురస్వభావజనరన్న, అహం=నాను, సంసారేషు=సంసారగళల్లి, ఆసురీషు యోనిషు ఏవ=అసురసంబంధవాద యోనిగళల్లే,అజస్రం=మత్తు మత్తు, క్షిపామి=ఇడుత్తేనె॥ ౨౦॥తతః=అనంతర, మూఢాః=తామసస్వభావరాద ఆ అసురజనరు, జన్మనిజన్మని=ప్రతిజన్మగళల్యూ, ఆసురీం యోనిం=అసురసంబంధియాద యోనియన్ను, ఆపన్నాః=హొందిదవరాగి, మాం=నన్నన్ను, అప్రాప్యైవ=హొందదలే, కౌన్తేయ=అర్జుననే, అధమాం గతిం=నిత్యనరకరూపవాదగతియన్ను, యాన్తి=హొందుత్తారె.

అ॥ పురుషార్థక్కె విరోధిగళాద ఈగ హేళల్పట్టిరువ దోషగళల్లి ముఖ్యగళాద ఈ మూరుదోషగళన్న అవశ్యబిడబేకు యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ త్రివిధం నరకస్యేదం ద్వారం నాశనమాత్మనః ।
కామః క్రోధ స్తథాలోభ స్తస్మాదేతత్త్రయం త్యజేత్ ॥

టీ॥ ఆత్మనః=తనగె, నాశనం=అనర్థవన్నకొడువదాద, కామః క్రోధః=కామవు కోపవు, తథా=హాగె, లోభః=లోభవు యంత, ఇదం త్రివిధం=ఈ మూరువిధవు, నరకస్యద్వారం=నరకక్కెసాధనవు, తస్మాత్=ఆదప్రయుక్త, ఏతత్ త్రయం=ఈ మూరన్న, త్యజేత్=బిడబేకు.
తా॥ పూర్వోక్తదోషగళల్లి కామ క్రోధ లోభగళెంబ ఈ మూరు నరకక్కెముఖ్యసాధనగళు. ఆదప్రయుక్త ఇవగళన్న అవశ్యబిడబేకు. నరకక్కె కారణగళాద ఈ దోషగళు ఇల్లదిద్దరె నరకప్రాప్తియూ ఇల్ల.

అ॥ కామాదిదోషగళన్న బిడువదరింద నరకప్రాప్తి ఆగదే ఇరోణమాత్రవల్ల, మత్తు పరమపురుషార్థవాద మోక్షవూ ప్రాప్తవాగుత్తదె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ ఏతైర్విముక్తః కౌన్తేయ తమోద్వారైస్త్రిభిర్నరః ।
ఆచరత్యాత్మనః శ్రేయ స్తతో యాతి పరాం గతిం॥ ౨౨॥

టీ॥ హేకౌన్తేయ=యలో అర్జుననే, తమోద్వారైః=నరకక్కె సాధనెగళాద, ఏతైఃత్రిభిః=ఈ మూరుదోషగళింద, విముక్తః=బిడల్పట్టంథా, నరః=మనుష్యను, ఆత్మనః=తనగె, శ్రేయః=పురుషార్థసాధనవన్ను, ఆచరతి=మాడుత్తానె. తతః=అనంతర (ఆసాధనానుష్ఠానదింద). పరాంగతిం=మోక్షవన్ను, యాతి=హొందుత్తానె. తా॥ ఈ కామాదిదోషపరిత్యాగదింద మోక్షసాధనానుష్ఠానక్కె అవకాశవాగుత్తదె. అదరింద పరమపురుషార్థవాద మోక్షవూ ప్రాప్తవాగుత్తదె. హీగె నరకపరిహారక్కూ మోక్షప్రాప్తిగూ కారణవాదప్రయుక్త ఈ కామాదిదోషగళన్ను అవశ్యబిడబేకు.

అ॥ శ్రేయస్సాధనగళన్ను అనుష్ఠిసువదక్కె ఇన్ను కెలవు అంగగళన్ను మాడబేకెంత తిళిసువదరాగి అవగళన్ను మాడదెఇద్దరె యేను బాధకవో అదరన్ను మేలూలు హేళుత్తారె.

యశ్శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య వర్తతేకామకారతః।
ననసిద్ధిమవాప్నోతి నసుఖంనపరాంగతిం ॥ ౨౩॥

టీ॥ యః=యావను, శాస్త్రవిధిం=శాస్త్రవిధియన్ను, విసృజ్య=బిట్టు, కామకారతః=స్వేచ్ఛెయింద, వర్తతే=యావదరల్లాదరూ ప్రవర్తిసుత్తానో, సః=అవను, శిద్ధిం=పురుషార్థోపాయవన్ను, న=హొందువదిల్ల, సుఖం=ఐహికసుఖవన్ను, నావాప్నోతి=హొందువదిల్ల. పరాంగతిం=మోక్షవన్ను, న=హొందువదిల్ల. తా॥ శ్రేయస్సాధన అనుష్ఠిసువదక్కె శాస్త్రవిధిజ్ఞానవూ అంగవు. శాస్త్రవిధియన్ను తిళకొండు శ్రేయస్సాధనగళన్ను అనుష్ఠిసబేకు. హీగెమాడదె స్వేచ్ఛానుసార ప్రవర్తిసతక్కవనిగె పురుషార్థసాధనవు ఐహికసుఖవు మోక్షవూ లభిసలారదు.

అ॥ శాస్త్రవిధియన్ను అతిక్రమిసదరె సంసిద్ధి సుఖాదిగళు యాకెవుంటాగబారదుయెంబ శంకెయన్ను పరిహరిసుత్తాసాధనానుష్ఠానక్కె అంగవెంత తిళిసికొడుత్తారె

మూ॥ తస్మాచ్ఛాస్త్రంప్రమాణంతే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ ।
జ్ఞాత్వాశాస్త్రవిధానోక్తం కర్మకర్తుమిహార్హసి ॥ ౨౪॥

టీ॥ యస్మాత్=యావకారణదింద, కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ=ఇదు కార్య ఇదు అకార్యయంబ వ్యవస్థెయల్లి, తే=వివేకియాదనినగె, శాస్త్రం= శాస్త్రవు, ప్రమాణం=ప్రమాణవో (ఆ శాస్త్రవన్న అతిక్రమిసిదరె దోషవో) తస్మాత్=ఆదకారణ, ఇహ=ఈ లోకదల్లి, త్వం=నీను, శాస్త్ర విధానోక్తం=శాస్త్రవిధియల్లి హేళల్పట్టద్దరన్న, జ్ఞాత్వా=తిళకొండు, కర్మ=విహితకర్మవన్న, కర్తుంఅర్హసి=మాడువదక్కె అర్హనాగిద్ది. తా॥ కర్తవ్యాకర్తవ్య వ్యవస్థెగె శాస్త్రవే ప్రమాణ. ఆ ప్రమాణవాద శాస్త్ర దల్లి హేళిదప్రకార తిళియోణవు సాధనానుష్ఠానక్కె అంగవు, అదరన్న బిట్టరదోషవు, ఆదకారణ శాస్త్ర విధిజ్ఞానపూర్వక విహితకర్మగళన్న అవశ్య అనుష్ఠిసబేకు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే దైవాసురసమ్పద్విభాగయోగో
నామ షోడశోధ్యాయః

అథ సప్తదశోఽధ్యాయః

అ॥ ౧౪ నే అధ్యాయదల్లి "నాన్యంగుణేభ్యః" ఇత్యాదిశ్లోకగళింద సకల వస్తుగళ పరిణామవూ సత్త్వాదిగుణగళిందే మాడల్పట్టిదె యంత సామాన్యవాగి హేళిద్దారె. ఈ అధ్యాయదల్లి ఆ సత్త్వాదిగుణగళింద మాడల్పట్టద్దాగియు ఉత్తమాధమగళాగియు ఇరువ శ్రద్ధా ఆహార తపస్సు మొదలాద కర్మగళిగె భేదవన్న హేళుతా, విస్తారవన్న మాడుత్తారె. పూర్వశ్లోకదల్లి శాస్త్రవిధియన్న తిళకొండు కర్మవన్న మాడబేకెంత హేళిదకూడలే ప్రశ్నమాడలిక్కె ఇదే సమయవెంత అర్జున, శాస్త్రవిధి తిళియదాంగె ఇరువవరిగె యావస్థితియాగుత్తదె యంత ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అర్జున ఉవాచ)

మూ॥ యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః।
తేషాంనిష్ఠాతుకాకృష్ణ సత్త్వమాహోరజస్తమః ॥ ౧॥

టీ॥ కృష్ణ=కృష్ణనే, యే=యావజనరు, శాస్త్రవిధిం=శాస్త్రవిధియన్ను, ఉత్సృజ్య=బిట్టు, శ్రద్ధయాన్వితాః=శ్రద్ధెయిందకూడిదవరాగి, యజన్తే=పూజిసుత్తారో, తేషాం=అవరుగళిగె, నిష్ఠా=స్థితియు, కా=యంథాద్దు? సత్త్వం=సాత్త్వికవా? ఆహో=ఇల్లదిద్దరె, రజః=రాజసవా? అథవా, తమః=తామసవా? తా॥ యావజనరు శాస్త్రవిధియన్న తిళియదె శ్రద్ధెయిందమాత్ర కూడిదవరాగి యాగాదగళన్న అనుష్ఠిసుత్తారో అవర స్థితియు యంథాద్దు (అందరె అవరుసాత్త్వికరా రాజసరా తామసరా యంత ప్రశ్నమాడిద్దానె.)

అ॥ శాస్త్రవిధియన్న తిళియదే శ్రద్ధెయిందమాత్ర యాగాదిగళన్న మాడువవరు సాత్త్విక రాజస తామసరెంత మూరు విధవాగియు ఇద్దారె యంబ అభిప్రాయవుళ్ళవరాగి, పూర్వదల్లి యాగక్కె అంగవాగి యావశ్రద్ధెయన్న హేళిద్దరో ఆశ్రద్ధెయు సాత్త్విక మొదలాద భేదదింద మూరు విధవెంత విభాగిసి ఆశ్రద్ధెవుళ్ళవరు సాత్త్వికాది భేద దింద మూరు విధవాదవరు యంత అదర స్వరూపవన్నే హేళుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ త్రివిధాభవతిశ్రద్ధా దేహినాంసా స్వభావజా ।
సాత్త్వికీరాజసీచైవ తామసీచేతితాంశ్రుణు ॥ ౨॥

టీ॥ శ్రద్ధా=ఆస్తిక్యబుద్ధియు, దేహినాం=ప్రాణిగళిగె, సాత్వికీ రాజసీ తామసీచ ఇతి=సాత్విక రాజస తామస వెంత, త్రివిధా=మూరువిధవాగి, భవతి=ఇరుత్తదె. సా=ఆశ్రద్ధెయు, స్వభావజా=స్వభావదిందలే వుత్పన్నవాదద్దు, తాం=ఆ మూరు విధశ్రద్ధెయన్న, శ్రుణు=(హేళథేనే) కేళు.

అ॥ శ్రద్ధా మూరు విధవాగిరలి, శాస్త్రవిధిగళన్న తిళియదె యాగాదిగళన్న మాడువవరస్థితియు యంథాద్దు యంత కేళిద ప్రశ్నెక్కె యేనువుత్తర యంతందరె.

మూ॥ సత్త్వానురూపాసర్వస్య శ్రద్ధాభవతిభారత ।
శ్రద్ధామయోఽయంపురుషో యోయచ్ఛ్రద్ధస్సఏవసః ॥

టీ॥ సర్వస్య=సర్వజనరిగూ, శ్రద్ధా=శ్రద్ధెయు, సత్వానురూపా=జీవనస్వరూపవన్న అనుసరిసిద్దాగి,భవతి=ఇరుత్తదె. హేభారత=యిలో అర్జుననే, అయంపురుషః=ఈ పురుషను, శ్రద్ధామయః=శ్రద్ధాస్వరూపనాగిరుత్తానె. ఆదప్రయుక్త, యః=యావజీవను, యచ్ఛ్రద్ధః=యావసాత్వికాది రూపశ్రద్ధావుళ్ళవనో, సః=అవను, సఏవ=ఆసాత్వికాది రూపనేవె. తా॥ సర్వప్రాణిగళిగూశ్రద్ధెయు అవరస్వరూపవన్న అనుసరిసే ఇరుత్తదె. జీవనుశ్రద్ధారూపనేవె. అంతు సాత్వికశ్రద్ధా ఇద్దవనాదరె సాత్వికను రాజసశ్రద్ధాఇద్దరె రాజసను తామసశ్రద్ధాఇద్దరె తామసను యంత తిళిబేకు. అంతుశ్రద్ధెయన్ననుసరిసి ఆజనరు మూరువిధరాగియు ఇరుత్తారె యంత ఉత్తరహేళల్పట్టితు.

అ॥ యావను సాత్వికశ్రద్ధావుళ్ళవనో అవనుసాత్వికను, హీగె రాజస తామసరన్నూ హేళిద్దీరి. ఆ సాత్వికాదిశ్రద్ధావుళ్ళవరు యావవిధకెలసగళన్న మాడుత్తారె,

యంబోదరన్న తిళకోళ్ళేకాగిరలు "తాంఛృణు" యంబ ప్రతిజ్ఞెయన్ననుసరిసి అవర కెలసగళన్నే హేళుత్తారె.

మూ॥ యజన్తే సాత్త్వికా దేవాన్ యక్షరక్షాంసి రాజసాః ।
భూతాన్ ప్రేతగణాంశ్చాన్యే యజన్తే తామసా జనాః ॥

టీ॥ సాత్త్వికాః=సాత్త్వికశ్రద్ధావుళ్ళవరు, దేవాన్=దేవతిగళన్న, యజన్తే=పూజిసుత్తారె. రాజసాః=రాజసశ్రద్ధావుళ్ళవరు, యక్షరక్షాంసి=యక్షరుగళన్న రాక్షసరగళన్న, యజన్తే=పూజిసుత్తారె. అన్యే తామసాః జనాః=ఇతరరాద తామస శ్రద్ధావుళ్ళజనరు, భూతాన్ ప్రేతగణాంశ్చ=భూతగళన్ను ప్రేతగణగళన్ను, యజన్తే=పూజిసుత్తారె. తా॥ సాత్త్విక శ్రద్ధావుళ్ళవర కర్మ దేవతెగళన్న పూజిసోణ, రాజసశ్రద్ధావుళ్ళవర కర్మ యక్షరాక్షసరన్న పూజిసోణ, తామస శ్రద్ధావుళ్ళవర కర్మ భూతప్రేతగళన్న పూజిసోణ, యంత అవరవర కెలసగళన్న తిళిసిద్ధారె.

వి-అ॥ "దీనత్వాద్దేవనామానః" యంబవచనానుసార దేవతిగళు యంత హెసరు బ్రహ్మ ఇంద్రాదిగళి- హెసరు కెలవ యక్షరిగు రాక్షసరిగు ఇరుత్తదె. రాజసరు తామసరు యాగదల్లి ఇంద్రాదిదేవతిగళన్న ఉద్దేశ్యవాగి ఆహుతిగళన్న కొట్టరు అవరిగె విష్ణుభక్త్యాదిగళు ఇల్లదిరువదరింద ఆ ఆహుతిగళన్న ఆ ఇంద్రాదినామకళుళ్ళ యక్షరాక్షసరేతోకోతారె. ఆదప్రయుక్తలే అవరుయక్షరాక్షసరన్న పూజిసుత్తారె యంత హేళిద్ధారె. అంతు దేవతిగళన్న పూజిసువ సాత్త్వికరిగె విష్ణుభక్త్యాదిగళు ఇరువదరింద మోక్షరూపఫలవు ప్రాప్తవాగుత్తదె. రాజసరిగె స్వర్గక్కెంబదలాగి యేర్పడిసల్పట్టంథా సాంకల్పికస్వర్గవూ తామసరిగె రుద్రపరివారవాద భూతగళాగిరోణవూ ఫలవాగి ప్రాప్తవాగుత్తదె. మోక్షస్సాంకల్పి స్వర్గః యంబ వచనదింద ఈ అర్థ తిళియతక్కద్దు.

అ॥ తామస స్వభావరాద జనరిగె భూతాదిగళి జన్మమాత్రవే అల్ల. తమస్సాను ప్రాప్తవాగుతదె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తప్యంతే యే తపో జనాః
దంభాహంకారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః ॥ ౫ ॥ కర్శయన్త

శ్శరీరస్థం భూతగ్రామమచేతసః। మాంచైవాన్తశ్శరీరస్థం తాన్విద్ధ్యా
సురనిశ్చయాన్॥　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　౬॥

టీ॥ యేజనాః=యావజనరు, అశాస్త్రవిహితం=దుశ్శాస్త్రగ
ళల్లి హేళల్పట్టిరువ, ఘోరం=మహాకష్టవాద, తపః=తపస్సన్ను, దంభా
హంకారసంయుక్తాః=డంభ అహంకారగళిందకూడిదవరాగి, కామరా
గబలాన్వితాః=కామ అసక్తి ఆగ్రహగళిందకూడిదవరాగి, తప్యన్తే=
మాడుత్తారో ॥౫॥ శరీరస్థం=శరీరదల్లిరువ, భూతగ్రామం=లక్ష్మీమొ
లాద దేవతెగళ సమూహవన్ను, అంతః=వళగె, శరీరస్థం=శరీరదల్లి ని
యామకనాగిరువ, మాంచ=నన్నన్నూ, కర్శయన్తః=అల్పగుణవుళ్ళవ
నెంత తిళియుత్తారె, అచేతసః=అవివేకిగళో, తాన్=ఆ జనరన్ను, ఆసు
రనిశ్చయాన్=అసురసంబంధనిశ్చయవుళ్ళవరన్నాగి, విద్ధి=తిళి ॥ ౬ ॥
తా॥ యావజనరు దుశ్శాస్త్రగళల్లి హేళిదప్రకార తపస్సుగళన్న డం
భాహంకారాదిగళింద కూడిదవరాగి మాడుత్తారో, సర్వశరీరగళల్లి
నియామకరాగిరువ లక్ష్మీమొదలాద తత్త్వాభిమాని దేవతెగళన్నూ
భగవంతన్నూ అల్పగుణవుళ్ళవరెంత తిళియుత్తారో, అవరు దైత్యారా
క్షస పిశాచాదిగళేవె. అవరు తమస్సిగె యోగ్యరు.

అ॥ శ్రద్ధెగళు మూరువిధవాగిరువదరింద సాత్వికాది భేదవూను అవరవరు
మాడువసత్కర్మ అసత్కర్మగళ భేదదింద సాత్వికాదిగళ స్వరూపవూ హేళల్పట్టి
తు. ఈగ ఆహారాదిగళ భేదదిందలూ అవరగళ భేదవన్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వక హే
ళుత్తారె.

మూ॥ ఆహారస్త్వపిసర్వస్య త్రివిధోభవతిప్రియః ।
యజ్ఞస్తపస్తథాదానం తేషాంభేదమిమంశృణు ॥　　౭॥

టీ॥ సర్వస్య=సాత్వికాదిజనరిగె,ఆహారోపి=ఆహారవూ, త్రివిధః=
మూరువిధవాగి, ప్రియః భవతి=ఇష్టవాగి ఇరుత్తదె. తథా = హాగె,
యజ్ఞః తపః దానం=యజ్ఞతపస్సుదానవూ (మూరువిధవాగిరుత్తదె)

తేషాం=ఆ ఆహారాదిగళ, ఇమం భేదం=ఈ భేదవన్ను, శ్రుణు=కేళు.

అ॥ ఆహారగళ భేదవన్ను 3 శ్లోకగళింద మోదాలు తిళిసుత్తారె.

మూ॥ ఆయుస్సత్త్వబలారోగ్య సుఖప్రీతివివర్ధనాః ।
రస్యాస్స్నిగ్ధాస్స్థిరాహృద్యా ఆహారాస్సాత్త్వికప్రియాః॥

టీ॥ ఆయుః సత్త్వ బల ఆరోగ్య సుఖ ప్రీతివివర్ధనాః=ఆయుష్య వళ్ళైస్వభావ శక్తి ఆరోగ్య సుఖ ప్రీతి ఇవుగళన్ను వృద్ధిమాడువంథా, రస్యాః=రసదిందకూడిదంథా, స్నిగ్ధాః=జిడ్డుగళిందకూడిరువంథా, స్థిరాః=భోజనదింద బహుకాలపర్యంతగుణవన్ను కొడువంథా,హృద్యాః=అనుభవిసిదనంతరవూ మత్తూ బేకెంతతోరువంథా, ఆహారాః=ఆహారగళు (భక్ష్యాదిపదార్థగళు) సాత్త్వికప్రియాః=సాత్త్వికగుణవుళ్ళవరిగె ప్రియవాగిరుత్తదె. తా॥ ఆయుష్య సాత్త్వికపదార్థభోజనదింద మనశ్శుద్ధి వుంటాగువదరింద అంథా సాధుత్వశక్తి ఆరోగ్య ఒందావర్తి అనుభవిసిదరూ బహుకాల ఇరువంథాసుఖ అనుభవకాలదల్లే ఇరువంథా ప్రీతి ఇవుగళిగె విశేషవాగివృద్ధిగె కారణగళాగియు "రస్యాః" ఇత్యాది ప్రకారవాగియు ఇరువ తుప్పభక్ష్య మొదలాద ఆహారగళు సాత్త్వికజనరిగె ఇష్టవాగిరుత్తదె. (అందరె ఆయుష్యాదిగళన్ను వృద్ధిమాడతక్క ఆహారగళేవె సాత్త్వికాహారగళు ఆయుష్యాదిగళన్ను వృద్ధిమాడదె ఇద్దరె అవుగళు "రస్యాః" ఇత్యాదిగుణవుళ్ళద్దాగిద్దరూ రాజస ఆహారవెంతలె తిళిబేకు.

మూ॥ కట్వామ్లలవణాత్యుష్ణ తీక్ష్ణరూక్షవిదాహినః ।
ఆహారారాజసస్యేష్టా దుఃఖ శోకామయప్రదాః॥

టీ॥ కటు ఆమ్ల లవణ అత్యుష్ణ తీక్ష్ణ రూక్ష విదాహినః=ఖార హుళి ఉప్పు అత్యుష్ణ అత్యంతఘాటు స్వభావదిందరసవిల్లద్దు విశేషవాగి దేహక్కెతాపవన్ను కొడువంథాద్దాగియు, దుఃఖ శోకామయ

ప్రదాః=దుఃఖ సంకట రోగ ఇవుగళన్న కొడువదాగియు ఇరువ, ఆహారాః=ఆహారగళు, రాజసస్య=రాజసనిగె, ఇష్టాః=ఇష్టగళు.

వి_అ॥ దుఃఖశోకామయప్రదాః యంత హేళిద్దరింద ఖార ఉప్పు మొదలాద ఆహారగళు దుఃఖ శోకాదిగళన్న కొడువదాగిద్దరేవె రాజసాహారవాగుత్తదె హాగల్లద పక్షదల్లి సాత్వికాహారవెంతలే తిళితక్కద్దు.

మూ॥ యాతయామంగతరసం పూతిపర్యుషితంచయత్ ।
ఉచ్ఛిష్టమపిచామేధ్యం భోజనంతామసప్రియం ॥ ౧౦॥

టీ॥ యాతయామం=అడిగె ఆదమ్యాలె ఒందు ఝూమ ఆదద్దాగిరువ, గతరసం=రసహోగిరువ, పూతి=దుర్గంధవాగిరువ, పర్యుషితం=హళిశిహోగిరువ, ఉచ్ఛిష్టం=మత్తొబ్బవుండుమిక్కిరువ, అమేధ్యం=అపరిశుద్ధవాగిరువ, భోజనం=భోజనమాడోదక్కె అర్హవాదవస్తు, యత్=యావదో (అదు) తామసప్రియం=తామసరిగె భోజనమాడువదక్కె ఇష్టవాదద్దు.

వి_అ॥ భోజ్యపదార్థగళు ఒబ్బొబ్బపురుషరిగె ఒందొందు విధవాదద్దు రుచియాగిద్దరూ శుద్ధభగవద్భక్తరుగళ స్వభావవన్ననుసరిసి ౮ నే శ్లోకదల్లి సాత్వికప్రియ ఆహారవన్న హేళిద్దారె యంత తిళిబేకు.

అ॥ యజ్ఞగళ భేదదింద సాత్వికాదిగళ భేదవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ అఫలాకాంక్షిభిర్యజ్ఞో విధిదృష్టోయఇజ్యతే।
యష్టవ్యమేవేతిమన స్సమాధాయ ససాత్త్వికః॥ ౧౧॥

టీ॥ అఫలాకాంక్షిభిః=ఫలగళల్లి అపేక్షె ఇల్లదె ఇరువ జనరుగళింద, యఃయజ్ఞః=యావయజ్ఞవు, విధిదృష్టః=శాస్త్రవిధిగళ జ్ఞానపూర్వకవాగి, యష్టవ్యమేవ=యాగమాడతక్కద్దేవే, ఇతి=ఇష్టుమాత్రవే, మనః=మనస్సన్న, సమాధాయ=స్వీకరిసి, ఇజ్యతే=అనుష్టిసల్పడుత్తదో, సః=ఆయాగవు, సాత్వికః=సాత్వికవు. తా॥ ఫలాపేక్షె ఇల్లదే

యావ జనరు యాగగళన్న శాస్త్రవిధిజ్ఞానపూర్వకవాగియు నమగె ఇదుకర్తవ్యవెంబ జ్ఞానదిందలు మాడుత్తారో అవరు సాత్వికరు. అవరు మాడువయాగగళు సాత్విక యాగగళు.

మూ॥ అభిసన్ధాయతుఫలం దమ్భార్థమపిచైవయత్ ।
ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ తంయజ్ఞంవిద్ధిరాజసం॥ ౧౨॥

టీ॥ ఫలం=ఫలవన్న,అభిసంధాయ=ననగె ఆగలియంత అపేక్షిసి, దంభార్థమపి=తనమహత్వ ప్రకాశవాగబేకుయంతలే, ఇజ్యతేయత్=యాగమాడల్పట్టద్దాదరె, హేభరతశ్రేష్ఠ=భరతకులశ్రేష్ఠనాద అర్జుననే, తంయజ్ఞం=ఆయజ్ఞవన్ను, రాజసం=రాజసవన్నాగి, విద్ధి=తిళి. తా॥ ఫలాపేక్షెయిందలు తనమాహాత్మ్య ప్రకాశవాగువదగోస్కరలు యారు యాగమాడుత్తారో అవరు రాజసరు. అవరు మాడువయాగగళు రాజసయాగగళు.

మూ॥ విధిహీనమసృష్టాన్నం మన్త్రహీనమదక్షిణం।
శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసంపరిచక్షతే॥ ౧౩॥

టీ॥ విధిహీనం=శాస్త్రవిధి ఇల్లదిద్దద్దాగియు, అసృష్టాన్నం=అన్నదాన ఇల్లదిద్దద్దాగియు, మంత్రహీనం=మంత్ర ఇల్లదిద్దద్దాగియు, అదక్షిణం=దక్షిణా ఇల్లద్దాగియు, శ్రద్ధావిరహితం=శ్రద్ధా ఇల్లదిద్దద్దాగియు ఇరువ, యజ్ఞం=యజ్ఞవన్న, తామసం=తామసయజ్ఞవన్నాగి,పరిచక్షతే=హేళుత్తారె. తా॥ శాస్త్రవిధి అన్నదానాదిగళు ఇల్లదయజ్ఞ తామసయజ్ఞ. హీగె యజ్ఞగళన్న మాడువవరు తామసరు.

అ॥ తపస్సుగళ భేదగళింద సాత్వికాదిగళ భేద పడెయంత పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞా మాడిరువ విషయవన్న తిళిసి కొడువదగోస్కర శారీర వాచిక మానసికయంబ తపస్సుగళ భేదవన్న మోదలు హేళుత్తారె,

మూ॥ దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞ పూజనం శౌచమార్జవం।
బ్రహ్మచర్య మహింసాచ శారీరంతప ఉచ్యతే॥ ౧౪॥

టీ॥ దేవ ద్విజ గురు ప్రాజ్ఞపూజనం=దేవతెగళు బ్రాహ్మణరు గురు జ్ఞానిగళు ఇవరుగళపూజెయు, శౌచం=బాహ్యా అంతరశౌచ, బ్రహ్మచర్యం=ఊర్ధ్వరేతస్సాగిరోణ, ఆర్జవం=కపట ఇల్లదె ఇరోణ, అహింసా చ=హింసెమాడదె ఇరోణ, ఇవుగళు, శారీరంతపః=శరీరసంబంధవాద తపస్సెయంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తదె.

మూ॥ అనుద్వేగకరంవాక్యం సత్యం ప్రియహితంచయత్।
స్వాధ్యాయాభ్యసనంచైవ వాఙ్మయంతపఉచ్యతే॥ ౧౫॥

టీ॥ అనుద్వేగకరం=పరకీయరిగె భయవన్ను వుంటుమాడదె ఇరువ, వాక్యం=వాక్యవు, సత్యం=యథార్థవాక్యవు, ప్రియహితం=కేళువసమయదల్లె మత్తు కేళబేకెంబ ఇచ్ఛెయన్ను మాడువంథా వాక్యవు, కాలాంతరదల్లి సుఖవన్ను మాడతక్క వాక్యవు, స్వాధ్యాయాభ్యసనం=వేదాధ్యయనవు, యత్=యావదో (ఇవుగళు) వాఙ్మయంతపః=వాగ్రూపవాద తపస్సెయంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తదె.

మూ॥ మనఃప్రసాద స్సౌమ్యత్వం మౌనమాత్మవినిగ్రహః।
భావసంశుద్ధి రిత్యేతత్తపోమానసముచ్యతే॥ ౧౬॥

టీ॥ మనఃప్రసాదః=విషయగళల్లి ప్రయాసవిల్లదె మనస్సు ప్రవర్తిసోణ, సౌమ్యత్వం=క్రూరతెఇల్లదిరోణ, మౌనం=మననమాడో స్వభావ, ఆత్మవినిగ్రహః=పరమాత్మనల్లి మనస్సన్ను స్థిరవాగి నిందిరిసోణ, భావసంశుద్ధిః=అభిప్రాయదల్లి శుద్ధి (అందరె అనేకవిషయకవాద ఇచ్ఛా ఇల్లదిరోణ) ఇత్యేతత్=యంబోదు, మానసంతపః=మానసిక తపస్సెయంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తదె.

అ॥ సాత్వికాది తపస్సుగళ భేదదింద సాత్వికాది జీవరుగళ భేదవన్ను ఈగ ప్రతిజ్ఞాపూర్వక హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రద్ధయాపరయాతప్తం తపస్తత్త్రివిధంనరైః।
అఫలాకాంక్షిభిర్యుక్తైః సాత్వికం పరిచక్షతే॥ ౧౭॥

టీ॥ అఫలాకాంక్షిభిః=ఫలదల్లి అపేక్షా ఇల్లదిరువ,యుక్తైః=భగవదర్పణ బుద్ధియిందకూడి ఇరువ, నరైః=మనుష్యరుగళింద, పరయా శ్రద్ధయా=శ్రేష్ఠవాద శ్రద్ధెయింద, తప్తం=మాడల్పట్టంథా, తత్ త్రివిధంతపః=ఆ కాయికాది మూరువిధ తపస్సన్ను, సాత్వికం=సాత్వికవన్నాగి, పరిచక్షతే=హేళుత్తారె. ఈతపస్సన్ను మాడువవరు సాత్వికరు.

మూ॥ సత్కారమానపూజార్థం తపోదమ్భేనచైవయత్ ।
క్రియతేతదిహప్రోక్తం రాజసంచలమధ్రువం॥ ౧౮॥

టీ॥ సత్కారమాన పూజార్థం=మనస్సినింద ఆదరమాడోణ, మాతినింద ప్రశంసామాడోణ, పూజిసోణ ఇవుగళగోస్కరలు, దంభేనచ=జంభదిందలూ, యత్ తపః=యావతపస్సు, క్రియతే=మాడల్పడుతదో, తత్=ఆతపస్సు, ఇహ=ఈలోకదల్లి, రాజసం=రాజసవాగియు, చలం=చలనక్కె కారణవాగియు,అధ్రువం=నశ్వరవాగియూ, ప్రోక్తం=హేళల్పట్టదె. ఈ తపస్సన్ను మాడువవరు రాజసరు.

మూ॥ మూఢగ్రాహేణాత్మనో యత్పీడయాక్రియతేతపః ।
పరస్యోత్సాదనార్థంవా తత్తామసముదాహృతం॥ ౧౯॥

టీ॥ మూఢగ్రాహేణ=అవివేకదిందవుంటాద దురాగ్రహదిందలు, ఆత్మనః=తనగె, పీడయా=ఉపద్రవదిందలు, పరస్య=శత్రువిగె, ఉత్సాదనార్థంవా=నిగ్రహమాడువదగోస్కరలాదరు, యత్ తపః=యావతపస్సు, క్రియతే=మాడల్పడుత్తదో, తత్=ఆతపస్సు, తామసం=తామసతపస్సెంత, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె. ఈ తపస్సన్ను మాడతక్కవరు తామసరు.

ఆ॥ పూర్వదల్లిదానగళ భేదదింద సాత్వికాదిగళ భేదవదె యంత ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టదె. అదరన్ను ఈగ హేళుత్తారె.

మూ॥ దాతవ్యమితియద్దానం దీయతేఽనుపకారిణే ।
దేశేకాలేచపాత్రేచ తద్దానం సాత్వికంస్మృతం॥ ౨

టీ॥ యత్ దానం=యావపదార్థవు, దేశే=పుణ్యక్షేత్రదల్లి, కాలే=పుణ్యకాలదల్లి, పాత్రేచ=సత్పాత్రదల్లి, అనుపకారిణే=ఉపకారవన్న అపేక్షిసదె, దాతవ్యమితి=కొడతక్కద్దు యంబ ఆస్తిక్యబుద్ధియిందలే, దీయతే=కొడల్పడుత్తదో, తద్దానం=ఆదానవు, సాత్వికం=సాత్వికదానవెంత హేళల్పట్టదె.

అ॥ రాజసదానవన్ను అదరింద రాజసరన్ను తిళిసుత్తారె.

మూ॥ యత్తుప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్యవాపునః ।
దీయతేచపరిక్లిష్టం తద్దానంరాజసంస్మృతం ॥ ౨౧॥

టీ॥ పరిక్లిష్టం=అన్యాయదింద సంపాదిసల్పట్ట, యత్=యావపదార్థవు, ప్రత్యుపకారార్థం=ప్రత్యుపకారక్కోస్కరవాదరు, ఫలముద్దిశ్యవా=ఫలవన్న అపేక్షిసియాదరూ దీయతే=కొడల్పడుత్తదో, తద్దానం=ఆదానవు, రాజసం=రాజసవెంత స్మృతం=హేళల్పడుత్తదె.

అ॥ తామసదానవన్ను అదరింద తామసరన్ను తిళిసుత్తారె.

మూ॥ అదేశకాలేయద్దానం అపాత్రేభ్యశ్చదీయతే ।
అసత్కృతమవజ్ఞాతం తత్తామసముదాహృతం॥ ౨౨॥

టీ॥ అదేశకాలే=అయోగ్యవాద దేశదల్లూ కాలదల్లూ, అపాత్రేభ్యః=అపాత్రరిగోస్కర, యత్ దానం=యావదానవు, అసత్కృతం=మరియాదెయిల్లద్దాగియు, అవజ్ఞాతం=అవమానమాడోదరింద సహితవాగియు, దీయతే=కొడల్పడుత్తదో, తత్=ఆదానవు, తామసం=తామసదానవెంత, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె.

అ॥ "అఫలాకాంక్షిభిః" ఇత్యాది శ్లోకగళింద పూర్వదల్లి యజ్ఞ తపస్సు దాన ఇవుగళు సాత్విక రాజస తామసగళాగి ఇరువదక్కె యావకారణగళో అంథా అ

సాధారణధర్మగళు హేళల్పట్టితు. ఈగ సాధారణవాదధర్మగళన్న హేళలుప్రారంభిసి "పురాకల్పం" యెంబ అర్థవాదవన్న హేళుత్తారె. అనేకరు మాడిదచరిత్రవన్ను అనువాద మాడోణవే పురాకల్పవు.

మూ॥ ఓంతత్సదితినిర్దేశో బ్రహ్మణస్త్రివిధస్స్మృతః।
బ్రాహ్మణాస్తేనవేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చవిహితాఃపురా॥

టీ॥ బ్రహ్మణః=పరమాత్మగె, నిర్దేశః=నామవు, ఓం=సర్వప్రపంచవూ పరమాత్మనల్లె ప్రవేశమాడిరువదరిందలు, అథవా, సర్వప్రపంచదల్యూ పరమాత్మప్రవేశ మాడిరువదరిందలు, ఓం యంత, తత్=గుణగళింద పూర్ణనాగిరువదరిందలు, వేదగళిందలే తిళకోబేకాదప్రయుక్త అప్రత్యక్షవాగిరోణదరిందలు, తత్ యంత, సత్=నిర్దోషనాగియు, సర్వ శుభగుణపూర్ణనాగియు, ఇరువదరింద సత్ యంత, త్రివిధః=మూరువిధవాగి, స్మృతః=హేళల్పట్టదె. తేన=ఆ పరమాత్మనింద, బ్రాహ్మణాః=బ్రాహ్మణరు, వేదాశ్చ=వేదగళు, యజ్ఞాశ్చ=యజ్ఞగళు,పురా=పూర్వదల్లి, విహితాః=మాడల్పట్టవె. తా॥ ఓం తత్ సత్ యెంబ మూరువిధనామగళింద వాచ్యనాద భగవంతను పూర్వదల్లి బ్రాహ్మణరు వేదగళు యజ్ఞగళు ఇవుగళన్న సృష్టిమాడిద్దానె. వేదగళన్న సృష్టిమాడోణ యేనందరె పూర్వదల్లి ఇద్దంథా వేదగళన్న ప్రకాశమాడోణవే.

మూ॥ తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః।
ప్రవర్తన్తేవిధానోక్తాః సతతంబ్రహ్మవాదినాం॥ ౨౪॥

టీ॥ తస్మాత్=ఓంకారభగవన్నామవాదప్రయుక్త,ఓంఇతి=ఓం యంత, ఉదాహృత్య=హేళి, బ్రహ్మవాదినాం=బ్రహ్మజ్ఞానిగళ, విధానోక్తాః=శాస్త్రగళల్లి హేళల్పట్టంథా, యజ్ఞదానతపఃక్రియాః=యజ్ఞదాన తపస్సు మొదలాదకార్యగళు,సతతం=యావాగలూ,ప్రవర్తన్తే=ప్రవర్తిసుత్తవె. తా॥ బ్రహ్మజ్ఞానిగళు వేదవిహితగళాద యజ్ఞాదిగళ

న్న మాడువాగె భగవన్నామవాద ఓంకారవన్న ఉచ్చరిసి మాడుత్తారె యంత హేళిద్దరింద యజ్ఞాదిగళు సాత్వికవాగిరువదక్కె సాధారణ కారణవాద ధర్మవు అర్థానుసంధానపూర్వక ఓంకారోచ్చారణెయు యంత తిళియబేకు అంతు ఓంకారార్థజ్ఞానపూర్వక శాస్త్రోక్త ప్రకార అనుష్ఠానమాడువ యజ్ఞాదిగళు సాత్వికగళు.

అ॥ యజ్ఞాదిగళు సాత్వికవాగిరువదక్కె కారణవాద మత్తొందు ధర్మవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ తదిత్యనభిసంధాయ ఫలంయజ్ఞతపఃక్రియాః।
దానక్రియాశ్చవివిధాః క్రియన్తేమోక్షకాంక్షిభిః॥ ౨౫॥

టీ॥ తత్ ఫలం=ఆ అప్రత్యక్షవాద స్వర్గాదిరూపఫలవన్న, అనభిసంధాయ=ననగె ఆగలియంత ఇచ్ఛిసదె, తత్=వేదమాత్రదిందలె తిళిలిక్కె సాధ్యవాగిద్ద ప్రయుక్త అప్రత్యక్షనాదభగవంతన్న (అభిసంధాయ=ననగె ఆశ్రయనాగలియంత ఇచ్ఛిసి) యజ్ఞతపఃక్రియాః=అగ్నిహోత్ర శారీరాది తపస్సు మొదలాదక్రియగళు, వివిధాః=అనేకవిధగళాద, దానక్రియాశ్చ=దానరూపక్రియాగళూ, మోక్షకాంక్షిభిః=మోక్షాపేక్షిగళింద, క్రియన్తే=మాడల్పడుత్తవె. తా॥ వేదప్రతిపాద్యనాద ప్రయుక్త తత్ శబ్దవాచ్యనాద భగవంతన్న ఉద్దేశమాడి ఇతరఫలగళన్న ఉద్దేశమాడదె మాడోణవు యజ్ఞాదిగళిగె సాత్వికవాగిరోదక్కె కారణవు. తత్ యంబ భగవంతన్న ఉద్దేశమాడి యజ్ఞాదిగళన్న మాడువదరింద భగవంతగె తత్ యంబనామవు అదె యంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ శ్రేష్ఠవాదగుణదింద పూర్ణనాగిద్ద ప్రయుక్త సత్ యంబ శబ్దదింద వాచ్యనాద భగవంతనజ్ఞాన పూర్వక అనుష్ఠానమాడోణవు యజ్ఞాదిగళిగె సాత్వికత్వక్కె కారణవెంత తిళిసుతా సత్ శబ్దద అర్థవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ సద్భావేసాధుభావేచ సదిత్యేతత్ ప్రయుజ్యతే।
ప్రశస్తేకర్మణితథా సచ్ఛబ్దఃపార్థయుజ్యతే॥ ౨౬॥

టీ॥ హే పార్థ=యలో అర్జుననే, సత్ ఇత్యేతత్ =సత్ యంబ శబ్దవు, సద్భావే=ఉత్పత్తియంబ అర్థదల్లూ, సాధుభావే=ఉత్తమ యంబ అర్థదల్లూ, ప్రయుజ్యతే=ఉపయోగిసల్పడుత్తదె,సచ్ఛబ్దః=సత్ యంబ శబ్దవు,తథా=హాగే,ప్రశస్తేకర్మణి=శుభకర్మయంబ అర్థదల్లూ, యుజ్యతే=ఉపయోగిసల్పడుత్తదె.

అ॥ కర్మగళు సాత్వికవాగిరువదక్కె భగవంతనల్లి ఆసక్తియిరోణవూ కారణవె. ఆ భగవన్నిష్ఠెయూ సత్ యంబపదక్కె అర్థవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ యజ్ఞేతపసిదానేచ స్థితిస్సదితిచోచ్యతే।
కర్మచైవతదర్థీయం సదిత్యేవాభిధీయతే॥ ౨౭॥

టీ॥ యజ్ఞే=యజ్ఞదల్లూ, తపసి=తపస్సినల్లూ, దానేచ=దానదల్లూ, స్థితిః=ఆసక్తియు (అందరె భగవంతను ఈ కర్మగళింద అవస్యవాగి ఫలవన్న కొడుత్తానెయంబ బుద్ధియు) సదితి=సత్ యంబ శబ్దదింద, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తదె. భగవంతన విషయవాగి అనుష్ఠాన మాడువ కర్మవు సాత్వికవెంత హేళుత్తారె. తదర్థః=సత్ శబ్దవాచ్యనాద భగవంతన ఉద్దేశ్యవాద, అయంకర్మచ=ఈ కర్మవూ, సదిత్యేవ=సత్ యంతలే, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తదె. తా॥ భగవంతను అవస్యఫల కొడుత్తానె యంబ భగవన్నిష్ఠెయు భగవంతన విషయవాగ అనుష్ఠిసోణవూ కర్మగళు సాత్వికవాగిరోదక్కె కారణగళు.

అ॥ యజ్ఞాదిగళు సాత్వికగళాగిరువదక్కె కారణగళాగిరువ ధర్మగళన్న హేళి అసాత్వికగళాగి ఆగువదక్కె కారణగళాద ధర్మగళన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ అశ్రద్ధయాహుతందత్తం తపస్తప్తంకృతంచయత్।
అసదిత్యుచ్యతేపార్థ నచతత్ప్రేత్యనో ఇహా॥ ౨౮॥

టీ॥ పార్థ=యలో అర్జుననే, అశ్రద్ధయా=శ్రద్ధె ఇల్లదె, హుతం=శాస్త్రానుసారవాగి హోమమాడల్పట్టితో, దత్తం=దానకొడల్పట్టి

తో, తపఃతప్తం=తపస్సుమాడల్పట్టితో, యత్ కృతం=యావదుమాడల్పట్టితో, తత్=అదు, అసదితి=అసత్ యంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తదె, తత్=ఆ హోమాదిగళు, ప్రేత్యనచ=మృతరాదనంతరదల్లి పురుషార్థకొడువదల్ల. ఇహ=ఈగలూ, నో=పురుషార్థకొడువదిల్ల. తా॥ యజ్ఞాదిగళు సాత్వికవాగదె ఇరువదక్కె కారణ భగవంతనల్లి శ్రద్ధాయిల్లదిరోణవే. అంథా యజ్ఞాదిగళింద ఐహిక పురుషార్థ పారత్రిక పురుషార్థవూ ఉంటాగువదిల్ల. ఆదప్రయుక్త భగవచ్ఛ్రద్ధాపూర్వకవాగి అనుష్టిసిదరే యజ్ఞాదిగళు ఫలప్రదగళు. అంతు శ్రద్ధెయే ముఖ్యకారణ యంత ఆ శ్రద్ధెయన్నే “త్రివిధాభవతిశ్రద్ధా” ఇత్యాది శ్లోకగళింద ముఖ్యవాగి హేళిద్దారె. వాస్తవవాగి శ్రద్ధా ఇల్లదిద్దరె శాస్త్రవన్న అనుసరిసోణవూ ఇరలారదు యంత తిళితక్కద్దు.

ఇతి శ్రీ మద్భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీ కృష్ణార్జునసంవాదే శ్రద్ధాత్రయవిభాగ యోగో
నామ సప్తదశోఽధ్యాయః.

అథ అష్టాదశోధ్యాయః.

అ॥ పూర్వాధ్యాయగళల్లి పురుషార్థహేతువాద జ్ఞానక్కె సాధనవన్న "త్రైగుణ్యవిషయావేదాః" ఇత్యాది శ్లోకగళింద అల్లల్లి బిడిబిడాగి హేళిద్ధారె. ఆ విషయవన్నే మందమతిగళిగె బుద్ధిగె విషయవాగువదగోస్కర ఈ అధ్యాయదల్లి సంక్షేపవాగి హేళుత్తారె. హాగె ౧౪ నే అధ్యాయదల్లి హేళల్పట్ట త్రిగుణగళ కార్యవన్నూ హేళుత్తారె. పంచమాధ్యాయ ఆరంభదల్లి "సన్యాసశ్చైవ యోగశ్చ" యంబ శ్లోకదింద, సన్యాసవూ, ౧౨నే అధ్యాయదల్లి "త్యాగాచ్ఛాంతిరనంతరం" యంబ శ్లోకదింద త్యాగవూ పురుషార్థసాధనవెంత హేళిద్ధారె. అవుగళ స్వరూపవన్న నిర్ణయవాగువదగోస్కర అర్జున ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అర్జున ఉవాచ)

మూ॥ సంన్యాసస్య మహాబాహో తత్వమిచ్ఛామి వేదితుం।
త్యాగస్యచహృషీకేశ పృథక్కేశినిషూదన॥ ౧॥

టీ॥ హేమహాబాహో=మహాబాహుశాలియాద, కేశినిషూదన=కేశియంబ దైత్యన్న సంహారమాడిదవనాద, హృషీకేశ=సర్వేంద్రియ ప్రేరకనాద హృషీకేశనే, సన్యాసస్య=సన్యాసద, త్యాగస్యచ=త్యాగద, పృథక్=ప్రత్యేకవాగి, తత్వం=స్వరూపవన్న, వేదితుం=తిళియువదగోస్కర, ఇచ్ఛామి=ఇచ్ఛిసుత్తేనె. తా॥ సన్యాస త్యాగశబ్దగళు సమానార్థకగళాద ప్రయుక్త సన్యాస త్యాగగళు యరడూ ఒందేవే యంత తోరుత్తదె. ఆదప్రయుక్త ప్రశ్నమాడిద్ధానె.

అ॥ సన్యాస త్యాగ ఈ యరడూ ఒందాగిద్దరూను తాత్పర్య భేదదింద అవుగళిగె భేదవదె యంబ అభిప్రాయదింద ఉత్తర హేళుత్తారె.

శ్రీభగవానువాచ.

మూ॥ కామ్యానాంకర్మణాంన్యాసం సన్యాసంకవయోవిదుః।
సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుస్త్యాగంవిచక్షణాః॥ ౨॥

టీ॥ కామ్యానాం కర్మణాం=ఒందుపక్షదల్లి కామ్యగళాద జ్యోతిష్టోమాది కర్మగళ, త్యాగం=స్వర్గాదిఫలగళ ఇచ్ఛెయన్న బిడోణవన్ను, కామ్యానాంకర్మణాం త్యాగం=నియతవాగి కామ్యగళాదకారీరిమోదలాద యాగగళన్నమాడదె బిడోణవన్నూ, కవయః=జ్ఞానిగళు, సన్యాసం=సన్యాసవన్నాగి, విదుః=తిళియుత్తారె. విచక్షణాః=జ్ఞానిగళు, సర్వకర్మఫలత్యాగం=సర్వకర్మగళిగూ భగవత్ప్రీతివ్యతిరిక్త ఫలవన్న అపేక్షిసదే ఇరోణవు, త్యాగం=త్యాగవెంత, ప్రాహుః=హేళుత్తారె.

తా॥ జ్యోతిష్టోమాది యాగగళు స్వర్గఫలబేకెంత మాడిదరె కామ్యగళు, భగవత్ప్రీతయాగబేకెంతమాడిదరె కామ్యగళల్ల, అంతు ఒందు పక్షదల్లి కామ్యగళాద ఈ జ్యోతిష్టోమాది కర్మగళన్నమాడిదరూ స్వర్గాదిఫలవన్న అపేక్షిసదే ఇరోణవే సన్యాసవు. మళెబరబేకెంబ అపేక్షెయిందలే మాడువ యాగకారీరయాగ. ఇదరంతే శ్యేనయాగశత్రువధాపేక్షెయింద మాడల్పడువదు. ఇత్యాది యాగగళు నియతకామ్యగళు. ఈ నియతకామ్య కర్మగళన్న సర్వథామాడదే ఇరోణవే సన్యాసవు. యావకర్మగళన్న మాడిదరూ భగవత్ప్రీతి వ్యతిరిక్తఫలవన్న అపేక్షిసదే ఇరోణవే త్యాగవు ఇదు నన్న అభిప్రాయ మాత్రవల్ల, జ్ఞానిగళ అభిప్రాయవూ హీగెయంత తిళిసిద్దారె.

అ॥ "సర్వకర్మ ఫలత్యాగం" యంతతాను హేళిరువత్యాగద స్వరూపవన్న నిశ్చయమాడువదక్కాగి మోదలు జ్ఞానిగళ మతగళిగె ఈవిషయదల్లి సామాన్యవాగి తోరువ విరోధవన్న ప్రకాశమాడుత్తారె.

మూ॥ త్యాజ్యందోషవదిత్యేకే కర్మప్రాహుర్మనీషిణః
యజ్ఞదాన తపఃకర్మ నత్యాజ్యమితిచాపరె॥ 3॥

టీ॥ ఏకేమనీషిణః=కెలవజ్ఞానిగళు, దోషవత్=బంధక్కె కారణవెంబ దోషవుళ్ళంథా, కర్మ=కామ్యకర్మవన్న, త్యాజ్యం=మాడతక్కద్దల్లవెంత, ప్రాహుః=హేళుత్తారె. అపరే=మత్తు కెలవజ్ఞానిగళు, య

జ్ఞదానతపఃకర్మ=యజ్ఞగళు దానగళు కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాది తపస్సు ఆ యజ్ఞాంగవాద కర్మగళు అథవా నిత్యనైమిత్తికకర్మగళు, నత్యాజ్యమితి=మాడదే ఇరతక్కద్దల్ల వెంత, ప్రాహుః=హేళుత్తారె. తా॥ కెలవుజ్ఞానిగళు కర్మగళన్న మాడతక్కద్దల్లయంతలు, కెలవరుమాడతక్కద్దుయంత హేళుత్తారె యంబోదరింద సామాన్యవాగి ఇవరగళ అభిప్రాయక్కె విరోధతోరుతదె. వాస్తవదల్లి మనీషిణఃయంత హేళిద్దరింద త్యాజ్యంయంబోదక్కె కర్మఫలాపేక్షెయన్న బిడబేకుయంతలేఅభిప్రాయ. కర్మగళన్నేమాడదే బిడోణ అభిప్రాయవల్ల. ఆదప్రయుక్త మతగళిగె పరస్పర విరోధవిల్ల.

అ॥ ఆమతగళిగె పరస్పరవిరోధవిల్లదే ఇరోప్రకారవన్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వకతిళిసుత్తారె.

మూ॥ నిశ్చయంశ్రుణుమేతత్ర త్యాగేభరతసత్తమ ।
త్యాగోహిపురుషవ్యాఘ్ర త్రివిధఃసంప్రకీర్తిత ౪॥

టీ॥ భరతసత్తమ=భరతకులశ్రేష్ఠనాద అర్జుననే, తత్ర=ఆవివాదవిషయద, త్యాగే=త్యాగదవిషయదల్లి, మే=నన్నకడింద, నిశ్చయం=నిశ్చయవన్ను, శ్రుణు=కేళు (అందరె కేళి అదరల్లిఆసక్తియన్న మాడు) పురుషవ్యాఘ్ర=పురుషశ్రేష్ఠనాద అర్జుననే, త్యాగః=త్యాగవు, వివిధః=ఫలాపేక్షాఇల్లదిరోణ, కర్మగళల్లి మమతెయన్నబిడోణ, భగవంతనేకర్తను నమగెకర్తృత్వవిల్లయంతకర్తృత్వాభిమానవన్నబిడోణ, యంత మూరువిధవాగి, సంప్రకీర్తితః=హేళల్పట్టదె.

అ॥ "నిశ్చయంశ్రుణు" యంతప్రతిజ్ఞామాడిదవిషయవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ యజ్ఞదానతపః కర్మ నత్యాజ్యంకార్యమేవతత్ ।
యజ్ఞోదానంతపశ్చైవ పావనానిమనీషిణాం ॥

ಟೀ॥ ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕರ್ಮ=ಯಜ್ಞ ದಾನ ತಪಸ್ಸು ಕರ್ಮವು,ನತ್ಯಾಜ್ಯಂ=ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ತತ್=ಅದು, ಕಾರ್ಯಮೇವ=ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇ, ಯಜ್ಞಃ=ಯಜ್ಞವು, ದಾನಃ=ದಾನವು, ತಪಶ್ಚೈವ=ತಪಸ್ಸೂ, ಮನೀಷಿಣಾಂ=ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ, ಪಾವನಾನಿ=ಪರಿಶುದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು (ಅಂದರೆ ಬಂಧಕಗಳಲ್ಲ) ಅಥವಾ, ಮನೀಷಿಣಾಂ=ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ, ಪಾವನಾನಿ=ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತಿಶಯವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದು. ತಾ॥ ಯಜ್ಞದಾನಾದಿಗಳು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆಬಂಧಕಗಳಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತಿಶಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು, ಆದ್ದರಿಂದ ಯಲ್ಲರೂ ತಮತಮವರ್ಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಕೂಡಾ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಅಭಯಪ್ರದಾನವನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯರೂಪ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳೂ ವಿಷ್ಣುನಾಮಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡೋಣವೆಂಬ ಯಜ್ಞವನ್ನು ದಾನಗಳನ್ನು ಸತ್ಯವಚನವನ್ನು ಉಪವಾಸಾದಿರೂಪ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

ಅ॥ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ; ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇ ; ಯಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ, ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂತ ಹೇಳುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ; ಯಂತೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಏತಾನ್ಯಪಿತುಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಗಂತ್ಯಕ್ತ್ವಾಫಲಾನಿಚ ।
ಕರ್ತವ್ಯಾನೀತಿಮೇಪಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಿತಂಮತಮುತ್ತಮಂ ॥ ೬॥

ಟೀ॥ ಪಾರ್ಥ=ಯಲೋ ಅರ್ಜುನನೇ, ಏತಾನಿಕರ್ಮಾಣ್ಯಪಿ=ಈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳು, ಸಂಗಂ=ಮಮತಾ ಅಭಿಮಾನಸ್ನೇಹರೂಪ ಸಂಗವನ್ನು, ಫಲಾನಿಚ=ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲವನ್ನು, ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ=ಬಿಟ್ಟು, ಕರ್ತವ್ಯಾನಿ = ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇವೆ. ಇತಿ=ಯಂಬೋದು, ಮೇ=ನನ್ನ, ಉತ್ತಮಂ=ಉತ್ತಮವಾದ, ನಿಶ್ಚಿತಂ=ನಿಶ್ಚಯವಾದ, ಮತಂ=ಮತವು. ತಾ॥ ಅಭಿಮಾನಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡೋಣವೇ ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೂ ಅಭಿಮಾನರೂಪ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂತಲೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯುಕ್ತ ಅವರ ಮತಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

అ॥ కర్మత్యాగవెందరె. ఆకర్మగళన్నమాడదే సర్వథాబిడోణవు అర్థవల్ల, యంబోదరన్న విశదమాడుత్తా "త్యాగోహి త్రివిధః" యంత హేళిరువ మూరువిధ త్యాగవన్ను విస్తారమాడుత్తారె.

మూ॥ నియతస్యతుసన్న్యాసః కర్మణోనోపపద్యతే ।
మోహాత్తస్యపరిత్యాగ స్తామసఃపరికీర్తితః ॥ ౭॥

టీ॥ నియతస్యతు=వర్ణాశ్రమోచితవాద, కర్మణః=కర్మక్కె, సన్న్యాసః=బిడోణవు, నోపపద్యతే=యుక్తవాగువదల్ల, మోహాత్=మిథ్యాజ్ఞానరూపవాద మోహదింద, తస్య=ఆయజ్ఞాదికర్మద, పరిత్యాగః=బిడోణవు, తామసః=తమోగుణకార్యవెంత, పరికీర్తితః=హేళల్పట్టదె.
తా॥ "స్వయజ్ఞాదీన్ పరిత్యజ్య నిరయంయాత్యసంశయః-తమగె విహితవాద యజ్ఞాదిగళన్నబిట్టరె నరకవన్నహొందుత్తానె, ఇదక్కెసంశయవిల్ల" యంబ పాద్మపురాణవచనదింద వర్ణాశ్రమోచితకర్మగళన్నబిడోణవెంబదక్కె సంగఫలాపేక్షెగళన్న బిడోణవెంతలేఅర్థ. యారు ఈ అర్థవన్నతిళియదే సర్వథాబిడోణవే కర్మత్యాగవెంతతిళిదు యజ్ఞాదికర్మగళన్న బిడుత్తారో అదరన్న తామస త్యాగవెంత తిళిబేకు.

మూ॥ దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ కాయక్లేశ భయాత్త్యజేత్ ।
సకృత్వారాజసంత్యాగం నైవత్యాగఫలంలభేత్ । ౮॥

టీ॥ దుఃఖమిత్యేవ=దుఃఖసాధనవెంతలే, కాయక్లేశభయాత్=దేహక్కె శ్రమవాగుత్తదె యంబ భయదింద, కర్మ=కర్మవన్న, త్యజేత్ యత్=బిడోణవెంబోదు యావదో, తత్ రాజసంత్యాగం=ఆ రాజసత్యాగవన్న, కృత్వా=మాడి, సః=అవను, త్యాగఫలం=త్యాగద ఫలవన్ను, నైవలభేత్=హొందలారను. తా॥ యావపురుషను కర్మానుష్ఠానకష్టవాదద్దు, దేహక్కె శ్రమవాగుత్తదె, యంబభయదింద మాడదే బిడుత్తానో అంథా రాజసవాద త్యాగదింద అవగె భగవత్ప్రీతి యంబోఫల ఉంటాగువదిల్ల.

మూ॥ కార్యమిత్యేవయత్కర్మ నియతం కురుతేఽర్జున ।
సంగంత్యక్త్వా ఫలంచైవ సత్యాగః సాత్వికోమతః॥౯॥

టీ॥ అర్జున=యలోఅర్జుననే, యత్=యావకర్మవన్న, కార్యమిత్యేవ=అవశ్యమాడతక్కద్దేవె మాడదిద్దరె ప్రత్యవాయ సంభవిసుత్తదె యంబ బుద్ధియింద, సంగం=నన్నదుయంబ స్నేహవన్ను, ఫలంచైవ=ఫలవన్నూ, త్యక్త్వా = బిట్టు, నియతం = వర్ణాశ్రమోచితవాద, (యత్ క్రియతే=యావకర్మవు మాడల్పడుత్తదో) సః త్యాగః=ఆత్యాగవు, సాత్వికః=సాత్వికత్యాగవెంత, మతః=హేళల్పట్టదె. తా॥ వర్ణాశ్రమోచితవాద విహితకర్మగళన్న మాడదిద్దరె ప్రత్యవాయ సంభవిసుత్తదెయంతతిళిదు సంగవన్నూ ఫలాపేక్షెయన్నూ బిట్టు కర్మగళన్న మాడోణవే సాత్వికత్యాగవెంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ నద్వేష్ట్యకుశలంకర్మ కుశలేనానుషజ్జతే ।
త్యాగీసత్వసమావిష్టో మేధావీఛిన్నసంశయః ॥ ౧౦॥

టీ॥ సాత్వికత్యాగవుళ్ళవర విశేషధర్మగళన్న హేళుత్తారె. అకుశలంకర్మ=కాయక్లేశదింద దుఃఖవన్న కొడువకర్మవన్న, నద్వేష్టి=ద్వేషమాడువదిల్ల,కుశలే=పూర్వసంపాదిత పుణ్యదింద ప్రాప్తవాద ఫలదల్లి, నానుషజ్జతే=ఆసక్తనాగువదిల్ల, సత్వసమావిష్టః=ఛందాగి సత్వగుణదింద కూడిదవనాద, మేధావీ=భగవంతన తత్వగళన్న తిళిదవనాద, ఛిన్నసంశయః=పరతత్వ అపరతత్వ విషయదల్లి, అథవా, భగవత్ప్రీతికరవాద ధర్మగళన్న అనుష్టిసువదరల్లి, సంశయఇల్లదే ఇద్దవనాద పురుషను, త్యాగీ=పరమాత్మనల్లి సర్వకర్మగళన్న సమర్పణమాడోవనాగి, సాత్వికత్యాగియాగి, భవతి=ఆగుత్తానె.

అ॥ "కర్తవ్యానీతి" యంబ పూర్వశ్లోకదల్లి త్యాగవెంబ శబ్దక్కె సంగఫలగళ త్యాగవెంతలే అర్థ; యంత తమసిద్ధాంత నిశ్చయిసల్పట్టితు. ఈగ "త్యాజ్యందోషవత్-కర్మగళన్న పరిత్యాగమాడబేకు" యంత హేళిదపక్షక్కె యావదు

బిజవో అదరన్న ఖండిసువదగోస్కర త్యాగశబ్దక్కె సర్వకర్మ పరిత్యాగవెంతలు అథవా విహితకర్మ పరిత్యాగవెంతలు అర్థవల్ల. త్యాగశబ్దక్కె ఈ అర్థ ఇల్లదే ఇరువాగ "త్యాజ్యందోషవత్" యంబువదక్కె సర్వకర్మత్యాగవెంత అర్థహే ళథీరియంబ అభిప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ నహిదేహభృతాశక్యం త్యక్తుంకర్మాణ్యశేషతః।
యస్తుకర్మఫలత్యాగీ సత్యాగీత్యభిధీయతే ॥ ౧౧॥

టీ॥ అశేషతః కర్మాణి=సమస్తకర్మగళన్న, దేహభృతా=పురుషనింద, త్యక్తుం=బిడువదక్కె, నశక్యం=శక్యవల్లవష్టే? హి=యావ కారణదింద అశక్యవో ఆదప్రయుక్త, యస్తు=యావను, కర్మఫలత్యాగీ=కర్మఫలగళన్న బిట్టవనో, సః=అవనే, త్యాగీఇతి=త్యాగియంత, అభిధీయతే=హేళల్పడుత్తానె. తా॥ "నహికశ్చిత్ క్షణమపి" యంతహేళిదప్రకార యావనాదరూ సర్వథా కర్మగళన్నమాడదే ఇరువదక్కె శక్తనల్లదే ఇద్దప్రయుక్త "త్యాజ్యందోషవత్" యంబువదక్కె సర్వకర్మత్యాగవెంత అర్థ హేళబారదు. "స్వయజ్ఞాదీన్ పరిత్యజ్య-విహితవాద కర్మగళన్న బిడువదరింద సంశయవిల్లదే నరకవన్న హొందుత్తానె" యంతహేళిదప్రకార విహితసర్వకర్మత్యాగవెంతలాదరూ అర్థవల్ల. ఆదప్రయుక్త "త్యాజ్యందోషవత్" యంబజ్ఞానిగళమతక్కూ ఫలత్యాగవెంతలే అర్థ.

అ॥ ఈరీతియాగి త్యాగమాడదె ఇద్దవరన్న నిన్దిసుత్తా త్యాగియన్న స్తోత్ర మాడుత్తారె.

మూ॥ అనిష్టమిష్టం మిశ్రంచ త్రివిధంకర్మణఃఫలం।
భవత్యత్యాగినాంప్రేత్య నతుసన్న్యాసినాంక్వచిత్ ॥౧౨॥

టీ॥ అత్యాగినాం=కర్మఫలవన్న బిడదే ఇద్దపురుషరిగె, ప్రేత్య=మరణానంతర, అనిష్టం=నరకాదిరూప అనిష్టవాద, ఇష్టం=కామ్యకర్మవన్న మాడువవరిగె ఇష్టవాద స్వర్గాదిరూపవాద, మిశ్రం=ఇష్టానిష్టగ

ఖు కలతిరువ, త్రివిధం=మూరువిధవాద, కర్మణఃఫలం=కర్మఫలవు, భవతి=ఆగుత్తదె. సన్న్యాసినాన్తు=నియతకామ్యగళిల్లదే ఇరువ యజ్ఞాదిగళ ఫలగళన్న త్యాగమాడతక్కవరాగియు, నియతకామ్యగళాద కారీరి మొదలాద యాగగళన్నసర్వథా బిడతక్కవరాగియు ఇరువ సత్త్వికత్యాగిగళిగె, క్వచిత్=ఈలోకదల్లాదరూ (కర్మణఃఫలం=ఇష్టానిష్టరూప కర్మఫలవు) నాస్తి=ఇల్ల.

వి_అ॥ "త్యాగినాం" యంత హేళదె "సన్న్యాసినాం" యంత హేళిద్దరింద త్యాగిగళాదరూ ఒందు సమయదల్లి పరకీయరకోస్కర కారీరి మొదలాద నియతకామ్య కర్మగళన్న మాడుత్తారె. సన్న్యాసిగళో అందరె అదరన్న కూడమాడలారరు యంత తిళిసిద్దారె. సన్న్యాసిగళూ ఫలదల్లి ఇచ్ఛా ఇల్లదె ఇరువదరింద త్యాగిగళెవె. హీంగె త్యాగిగళాదవరిగె జ్ఞానభక్త్యాదిక్రమదింద అపరోక్ష ముక్తియల్లి ఆనందాతిశయరూప ఫలవూ ఆగుత్తదె యంత "తు" యంబశబ్దదింద తిళిసిద్దారె. ఈ అర్థగళు ౧౨ నే అధ్యాయదల్లి భాష్యదల్లి "త్యాగాచ్ఛాన్తిరనన్తరం" యంబ శ్లోకదింద ఉపపాదనె మాడల్పట్టి

అ॥ ఒందుపక్షదల్లి కామ్యగళాద యజ్ఞాదిగళ ఫలత్యాగవూ నియతవాగికామ్యగళాద కర్మగళన్న సర్వథాత్యాగవూ "నతుసన్న్యాసినాం" యంబ శ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార నియతకామ్యకర్మగళన్న పరకీయరగోస్కరవాదరూమాడదె ఇరోణ, ఇవుగళుమాత్ర సన్న్యాసశబ్దద అర్థవల్ల. మత్తేనందరె కర్మగళన్న అనుష్ఠిసి అభిమానవన్న బిడోణవూ సన్న్యాసశబ్దక్కె అర్థవెంత హేళువదగోస్కరం కర్మగళిగె కారణగళన్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వక హేళుత్తారె.

మూ॥ పంచైతానిమహాబాహో కారణానినిబోధ మే ।
సాంఖ్యేకృతాంతే ప్రోక్తాని సిద్ధయేసర్వకర్మణాం॥ ౧౩॥

టీ॥ మహాబాహో=మహాబాహుశాలియాద అర్జుననే, సాంఖ్యేకృతాన్తే=కపిలనామకపరమాత్మనింద మాడల్పట్ట సాంఖ్యనామకశాస్త్రదల్లి, సర్వకర్మణాం=సర్వకర్మగళ, సిద్ధయే=సిద్ధిగోస్కర, ప్రోక్తాని=హేళల్పట్ట, పంచ=ఐదాద, ఏతానికారణాని=ఈ కారణగళన్న,

మే=నన్నకడెంద, నిబోధ=తిళి, శ్రోతృజనగళిగె నంబికెవుంటాగువదగోస్కర సాంఖ్యశాస్త్రదల్లి హేళల్పట్టదె యంత హేళిద్ధారె.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడిద విషయవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ అధిష్ఠానం తథాకర్తా కరణంచపృథగ్విధం।
వివిధాచపృథక్చేష్టా దైవంచైవాత్రపంచమం॥ ౧౪॥

టీ॥ అధిష్టానం=దేహభూమి మొదలాద అధిష్ఠానవు, కర్తా=స్వతంత్రకర్తనాద భగవంతను, తథా=హాగెయె, పృథగ్విధం=ప్రత్యేకవాద, కారణంచ=ఇన్ద్రియగళు, శ్రుక్ శ్రువ ఇత్యాది హోమపాత్రగళు, వివిధా=అనేకవిధగళాద, పృథక్=పరస్పరభిన్నగళాద, చేష్టాచ=హస్తపాదాది క్రియాగళు, ధ్యానరూపవాదమానసక్రియాగళు ప్రధానహోమక్కె కారణవాద ఇతరక్రియాగళు, దైవంచైవ=అదృష్టవూ, అత్ర=ఈ కర్మవిషయదల్లి, పంచమంకారణం=ఐదనేకారణవు. అథవా, కర్తా=పరాధీనకర్తనాదజీవను, దైవం=భగవంతనుయంత అర్థ. తా॥ సర్వకర్మగళిగూ అధిష్ఠాన భగవంత ఇంద్రియాదిగళు, అనేకవిధక్రియాగళు, అదృష్ట యంత ఐదు. అథవా, అధిష్టాన జీవ కరణ చేష్టా భగవంత, యంతలాదరూ ఐదు కారణగళుయంత హేళిద్ధారె.

అ॥ కరణవన్నయాకె హేళలిల్ల అథవా యారిగె ఈ ఇంద్రియాదిగళు కరణగళు యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్కర్మ ప్రారభతేనరః।
న్యాయ్యంవావిపరీతంవా పంచైతేతస్యహేతవః ॥౧౫॥

టీ॥ నరః=మనుష్యను, శరీరవాఙ్మనోభిః=శరీరవాక్కుమనస్సుఇవుగళింద, న్యాయ్యంవా=న్యాయదిందకూడిరువదాదరు, విపరీతంవా=అన్యాయవాగిరువదాదరు, యత్ కర్మ=యావకర్మవన్న, ప్రారభతే=ఆరంభిసుత్తానో, తస్య = అవనిగె, ఏతేపంచ=ఈ అధిష్ఠానాదిఐదుగళు, హేతవః=కారణగళు.

అ॥ అధిష్ఠానాదిగళే కర్మగళిగె కారణవాగిరువదరింద ప్రకృతసంగతిగె ప్రయోజనవేను అందర హేళుత్తారె.

మూ॥ తత్రైవంసతికర్తార మాత్మానం కేవలంతుయః
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వా న్నసపశ్యతిదుర్మతిః ॥ ౧౬॥

టీ॥ తత్ర = ఆ కర్మవిషయదల్లి, ఏవంసతి=ఈశ్వరమొదలాద ఐదక్కే కారణత్వ హీగె ఇరలు, కేవలం=స్వాతంత్ర్యవిల్లదే ఇరువదరింద పరప్రేరణె ఇల్లదె స్వతః క్రియారహితనాద, ఆత్మానం=జీవన్న, కర్తారం=స్వతంత్రకర్తన్నాగి, యస్తు=యావను, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, అకృతబుద్ధిత్వాత్=శ్రవణమననాదిగళు మాడదె ఇద్ద బుద్ధిఉళ్ళవనాదప్రయుక్త, దుర్మతిః=దుష్టబుద్ధివుళ్ళవనాగి, నపశ్యతి=తత్వవన్న తిళదవనాగువదిల్ల. తా॥ కర్మగళిగె అధిష్ఠాన ఈశ్వరాది ఐదుగళు కారణ. ఇదరల్లి స్వతంత్రకర్తను భగవంతనే. హీగిరలు అస్వతంత్రకర్తనాదతన్నన్న యావను శ్రవణమననాదిగళు ఇల్లదె ఇద్దద్దరింద స్వతంత్రకర్తన్నాగి తిళిథానో ఆ దుష్టబుద్ధియు యావాగలూ తత్వవన్న తిళియలారను.

అ॥ కర్తనెంబ అభిమాన ఇద్దవన్న ఈప్రకారనిందిసి తానే స్వతంత్రకర్తనెంబ అభిమాన ఇల్లదే ఇద్దవన్న స్తోత్రమాడుత్తారె.

మూ॥ యస్యనాహం కృతోభావో బుద్ధిర్యస్యనలిప్యతే ।
న్నహంతి ననిబధ్యతే॥ ౧౭॥

టీ॥ యస్య=యావపురుషగె, అహంకృతః=నన్నింద ఇదుమాడల్పట్టితుయెంబ, భావః=అభిప్రాయవు, నాస్తి=ఇల్లవో, యస్య=యావనిగె, బుద్ధిః=బుద్ధియు, నలిప్యతే=ఫలాపేక్షెయింద సంబంధపడువదిల్లవో, సః=స్వాతంత్ర్యజ్ఞాన ఇల్లదే ఇరువ ఆ పురుషను, ఇమాఀల్లోకాన్=ఈ లోకగళన్న, హత్వాపి=సంహారమాడిదరూ, నలిప్యతే=సంహారమాడిద

దోషవన్నహొందువదిల్ల. యాకందరె, నహంతి = స్వాతంత్ర్యదింద సంహారమాడతేనె యంబబుద్ధియన్న మాడువదిల్లవో. తా॥ స్వాతంత్ర్యాభిమానవిల్లదే యావనాదరు లోకగళన్న సంహారమాడిదరూ ఆ దోష అవనిగె ప్రాప్తవాగువదిల్ల. అందరె ఇదులోకసంహారార్థవాగి ఉత్పన్నరాద రుద్రదేవరిగె అథవా యమదేవరిగెమాత్రయంత తిళిబేకు. ఇతరరు అపరోక్షజ్ఞానిగళాగిద్దరూ అవరిగె ఇంథాసంహారదింద దోషతప్పదే బరువదు. ఇంద్రదేవరిగూ వృత్రాసురసంహారదింద స్వల్పబంధవు స్వల్ప అహంకారదిందలే ప్రాప్తవాగిదె యంతతిళితక్కద్దు. కర్తృత్వాభిమాన ఇద్దవన్న హీగె నిందిసోణదరిందలు, ఆ అభిమానఇల్లదిద్దవరన్న స్తోత్రమాడువదరిందలు కర్మగళన్న మాడికర్తృత్వాభిమానవన్న బిట్టిరోణవు సన్యాసవెంబ శబ్దక్కె అర్థవెంత హేళల్పట్టదె.

అ॥ జీవగెస్వతంత్రకర్తృత్వ ఇల్లదిద్దరె విధినిషేధరూపవాద వేదవాక్యగళిగె వ్యర్థత్వబరబేకాగుత్తదె. యాకందరె ఆ వేదవాక్యగళిగె జడపదార్థగళాదరూ ఈశ్వరనాదరూ ముక్తజీవరుగళాదరూ విషయరల్ల. ఇతర బద్ధజీవరుగళిగూ స్వతంత్రకర్తృత్వ ఇల్లదిద్దరె ఆ వేదవాక్యగళు యారన్న ఉద్దేశమాడియూ ప్రవృత్తిసలిక్కెఇల్ల. ఆదప్రయుక్త ఆ వేదగళిగె వ్యర్థత్వబరుత్తదె, అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ జ్ఞానంజ్ఞేయంపరిజ్ఞాతా త్రివిధాకర్మచోదనా ।
కరణంకర్మకర్తేతి త్రివిధఃకర్మసంగ్రహః ॥ ౧౮॥

టీ॥ కర్మచోదనా=కర్మగళల్లిప్రేరణేయు, జ్ఞానం=విధివిషయవాద జ్ఞానవు, జ్ఞేయం=ప్రయత్నవు అధిష్ఠానాదిగళు పురుషార్థరూపవాద జ్ఞేయవు, పరిజ్ఞాతా=సర్వజ్ఞనాగియు సర్వప్రేరకనాద భగవంతనసన్నిధానవుళ్ళ జీవరాశియుయంత, త్రివిధా=మూరువిధవు, ఈ మూరునిమిత్తదింద కర్మగళల్లి ప్రేరణేయు నడియుత్తదె; అథవా, ౧౪ నే శ్లోకదల్లి "దైవంచైవాత్ర"యంత భగవంతగె కర్మగళల్లి ప్రేరకత్వవు హేళల్ప

ట్టదె. ఆ ప్రేరణెయస్వరూపవన్న హేళుత్తారె. కర్మచోదనా=కర్మగళల్లి ప్రేరణేయు, జ్ఞానం=తిళియోణవెంతలు, జ్ఞేయం=తిళియబేకాదద్దు యంతలు, పరిజ్ఞాతా=తిళకొతక్కవనెంతలు (అంతు జ్ఞాన జ్ఞేయ పరిజ్ఞాతాయంత మూరువిధవాద భగవత్స్వరూపవెంత) త్రివిధా=మూరువిధవాదద్దు; కరణం=ఇంద్రియగళు, స్రుక్ స్రువ మొదలాదద్దు, కర్మ=హస్తపాదాదిగళ వ్యాపారవు, కర్తా=జీవేశ్వరరుయంత, కర్మసంగ్రహః=కర్మగళిగె కారణగళసంక్షేపవు, త్రివిధః=మూరువిధవాదద్దు.

వి-అ॥ కర్మగళల్లి ప్రేరణెయంబువదక్కె వస్తుతః భేదవిల్ల; ఆదరు అదరనిమిత్తగళాద జ్ఞానాదిగళన్న అనుసరిసి ఈ ప్రేరణెయూ మూరువిధవాదద్దు యంత ఉపచారదింద హేళల్పట్టదె. "స్వర్గకామోయజేత" ఇత్యాదివేదగళల్లి విధివాక్యగళు స్మృతిగళల్లి విధివాక్యగళు, ఇరువదరింద పురుషగె తాముప్రవృత్తిసువ విషయదల్లి ప్రేరణె అదె యంబజ్ఞానహుట్టుత్తదె. ఆ జ్ఞానదింద పురుషార్థ ఉద్దేశ్యవాగి కర్మదల్లి ఇచ్ఛెయుప్రయత్నరూప ప్రవృత్తియు ఈ జీవనల్లి సన్నిహితనాద భగవంతన ప్రేరణెయింద ఉంటాగుత్తదె. ఈరీతియాగి, కర్మగళల్లి ప్రేరణెగె విధజ్ఞానాదిగళు నిమిత్తగళెంత తిళియతక్కద్దు విధివాక్యగళిగె యారువిషయరో అవరు పరాధీనకర్తృగళాగె ఇరుత్తారె. స్వతంత్రరాదరె అవరు విధివాక్యగళిగె విషయరాగలారరు. ఆదప్రయుక్త పరాధీనకర్తృత్వశక్తి ఉళ్ళజీవనె విధివాక్యగళిగె విషయనెంత అవశ్య ఒప్పబేకాగుత్తదె. హీగల్లదిద్దరె, విధివాక్యగళిగె జడ ఈశ్వర ముక్తరుగళు విషయరల్లదెద్దప్రయుక్త ఇతరజీవరూను విషయరల్లదే ఇద్దరె వ్యర్థత్వబరుత్తదె. అదుయుక్తవల్ల ఆదప్రయుక్త ఇతరజీవరే విధివిషయరుయంత అవశ్యఒప్పతక్కద్దు. విధివిషయరల్లదే ఇరువ జడ ఈశ్వరముక్తరుగళల్లి సంబంధపడదే ఇరువ విధిజ్ఞానవు, ఆజ్ఞానదింద ఫలదల్లూ ఫలసాధనగళల్లి ఇచ్ఛెయు, సాధనక్కోస్కర ప్రయత్నవు, జీవనల్లి ఉంటాగువదు అనుభవసిద్ధవు. ఆ జ్ఞానాదిసర్వక్కూ "నఋతే—హే భగవంతనే నిన్న హొర్తుయావవ్యాపారవూ మాడల్పడువదిల్ల" యంబశ్రుత్యనుసార భగవదధీనత్వ ఇద్దరూ అస్వతంత్ర కర్తృత్వ జీవగె ఇరోమాత్రదిందలె జీవను విధివాక్యగళిగె విషయను. కర్మఫలగళన్న హొందతక్కవను యంబువదు యుక్తవు. ఈ అర్థవన్న గీతాభాష్యదల్లూ విశదవాగి హేళిరుత్తారె. ఇదరింద జీవను స్వతఃకర్తనల్ల, పరాధీనకర్తను, ఇంథాజీవను విధివాక్యగళన్న తిళకొండు ప్రవృత్తిసువదగోస్కర విధిఃక్యగళిగె విషయనెంబువదుహ్యాగె కూడుతదె యంబశంకెయు పరిహారమాడల్పట్టితు

అ॥ సాత్వికవాద జ్ఞాన కర్మ మొదలాదద్దు ముక్తిగె కారణవాదప్రయుక్త ఆ సాత్వికజ్ఞాన కర్మాదిగళన్న అనుష్ఠానమాడువదగోస్కర సత్వాదిగుణనిమిత్తదింద ఉంటాద జ్ఞానాదిగళ భేదవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ జ్ఞానంకర్మచకర్తాచ త్రిధైవగుణ భేదతః ।
ప్రోచ్యతేగుణసంఖ్యానే యథావచ్ఛృణుతాన్యపి॥ ౧౯॥

టీ॥ గుణభేదతః=సత్వాదిగుణగళ భేదదింద, జ్ఞానం=జ్ఞానవు, కర్మ=కర్మవు, కర్తాచ=కర్తను, త్రిధైవ=ఒందొందుప్రత్యేక మూరువిధవు యంత, గుణసంఖ్యానే=గుణగళన్న లెక్కమాడువసాంఖ్య శాస్త్రదల్లి, ప్రోచ్యతే=హేళల్పట్టదె. తాన్యపి=అవుగళన్న, యథావత్=క్రమవాగి, శృణు=కేళు. తా॥ జ్ఞాన కర్మ కర్తృ ఇవుగళభేదగళన్న సాంఖ్య శాస్త్రప్రకార హేళుత్తేనె కేళుయంత ప్రతిజ్ఞామాడిద్ధారె. ఈ సాంఖ్య శాస్త్ర వేదసంబంధవాదద్దు యంతతిళి.

అ॥ ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట జ్ఞాన మూరువిధవెంబోదరన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వభూతేషుయేనైకం భావమవ్యయమీక్షతే ।
అవిభక్తం విభక్తేషు తజ్జ్ఞానం విద్ధిసాత్వికం ॥ ౨౦॥

టీ॥ విభక్తేషు=పరస్పరభిన్నగళాగియు తారతమ్యదింద కూడిద్దాగియు ఇరువ, సర్వభూతేషు=సర్వప్రాణిగళల్లి మత్తు ప్రకృతిమొదలాద జడగళల్లూ, అవుగళిగె ఆధారనాగియు అవుగళకింత భిన్ననాగియు, భావం=యావాగ్యూ ఇరువ భగవంతన్న, ఏకం=ప్రధానన్నాగియు, అవిభక్తం=సర్వస్థలదల్లి ఇద్దాగ్యూ ఆ అధిష్ఠానగళభేదదిందలాదరూ నాశఇల్లదే ఇద్దవన్నాగియు, యేన=యావజ్ఞానదింద, ఈక్షతే=విషయీకరిసుత్తానో, తత్ జ్ఞానం=ఆజ్ఞానవన్న, సాత్వికం=సాత్వికవన్నాగి, విద్ధి=తిళి. తా॥ భగవంతను సమస్త జడజీవరుగళిగె ఆధారను, అవరగళకింత భిన్నను ; సర్వోత్తమను ; "నస్థానతోపి" యంబ సూత్రద

ల్లి హేళిదప్రకార, స్థానగళభేదదిందలు భేద ఇల్లదే ఇద్దవను (అంద
ర సర్వరూపగళల్యూ నిర్దోష అశేషసద్గుణగళింద పూర్ణను) యావవి
ధనాశవూ ఇల్లదవను యంబ జ్ఞానవే సాత్వికజ్ఞానవు.

మూ॥ పృథక్త్వేనతు యజ్జ్ఞానం నానాభావాన్పృథగ్విధాన్।
వేత్తిసర్వేషు భూతేషు తజ్జ్ఞానంవిద్ధిరాజసం ॥ ౨౧॥

టీ॥ యత్ జ్ఞానం=యావజ్ఞానవు, సర్వేషుభూతేషు=సమస్తప్రాణి
గళల్లి, పృథక్త్వేన=తమగళల్లేభేద ఇద్దవుగళన్నాగి, వేత్తి=విషయీక
రిసుత్తదో, ఇదరన్నే స్పష్టవాగి తిళిసుత్తారె. నానాభావాన్=నానాప్ర
కారగళాద, జీవజడరూపపదార్థగళన్న, పృథగ్విధాన్=పరస్పరభిన్న
గళన్నాగియు,ఉత్తమాధమగళన్నాగియు, వేత్తి=విషయీకరిసుత్తదో
(అందరె భగవంతనల్లదే ఇతరవిషయగళల్లి యథార్థవాగిరువంథ వ
స్తు భగవత్స్వరూపవన్న సందేహవాగి విషయీకరిసుత్తదో) తత్ జ్ఞా
నం=అజ్ఞానవన్న, రాజసం=రాజసవన్నాగి, విద్ధి=తిళి. తా॥ భగవంతన
విషయదల్లి సంశయవాగియు ఇతర జీవజడరుగళల్లి యథార్థవాగియు
ఇరువ జ్ఞానవు రాజసజ్ఞానవు. "తు" యంబశబ్దదింద ఈవిశేషార్థవన్న
హేళిద్దారె.

మూ॥ యత్తుకృత్స్నవదేకస్మిన్కార్యేసక్తమహైతుకం।
అతత్వార్థవదల్పంచ తత్తామసముదాహృతం॥ ౨౨॥

టీ॥ ఏకస్మిన్ కార్యే=ఒందు జీవనల్లి, కృత్స్నవత్=బ్రహ్మనహా
గె, యత్=యావజ్ఞానవు, సక్తం=సంబంధపట్టదో,(అందరె పరబ్రహ్మ
ను తన్నన్నహ్యాగె తిళియుత్తానో హాగెజీవన్న బ్రహ్మాయంత విషయీ
కరిసుత్తదో) తత్=అజ్ఞానవు, తామసం=తామసవాగి, ఉదాహృతం=
హేళల్పట్టదె, తథా=హాగె,ఏకస్మిన్ కార్యేకృత్స్నవత్ యత్ వేత్తితత్
తామసం=ప్రపంచవన్న హ్యాగె తిళియుత్తారోహాంగె జీవన్న జగత్స్వ

రూపవన్నాగి విషయీకరిసువ జ్ఞానవు తామసజ్ఞానవు, ఏకస్మిన్ కార్యే కృత్స్నవత్ యత్ వేత్తితత్ తామసం=ఒబ్బజీవనే సమస్తజగత్స్వరూప నాగిద్ధానె యంత విషయీకరిసువజ్ఞానవు తామసజ్ఞానవు. యత్=యా వజ్ఞానవు, అహైతుకం=యుక్తి ఇల్లదే ఇద్దద్దో, అతత్వార్థవత్=అసత్య వాదవిషయగళుళ్ళద్దో (అందర సదసద్విలక్షణ ఇత్యాదిరూపవాద ఇల్లదే ఇద్ద ఆకారగళ కల్పనెయింద కూడిద్దో) అల్పంచ=అజ్ఞాన బహళ వాగిసువదరింద అల్పజ్ఞానక్కె సమానవాదద్దో, తత్=అజ్ఞానవు, తామసం=తామసజ్ఞానవు.

వి-అ॥ ప్రపంచవన్నుకూడ అర్థదల్లి తోకోబేకాగిద్దప్రయుక్త "జీవవత్" యంత హేళదే, "కృత్స్నవత్" యంత హేళిద్ధారె. ఈ "కృత్స్నవత్" యంబపదదింద కార్యవల్లదే ఇరోణమొదలాద సమస్తగుణపూర్ణనాద కృత్స్నపద వాచ్యనాద భగవంతగూ, కార్యనాగిరోణదరింద ఆ భగవంతగె అధీననాగిరువ జీవగూ అభేదజ్ఞాన మిథ్యాజ్ఞానవాద ప్రయుక్త తామసజ్ఞానవే యంత ఉపపాగనెమాడల్పట్టిదె. "ఏకస్మిన్" యంబ పదవన్న ఒబ్బజీవన అజ్ఞానదిందలే ఈ సర్వప్రపంచవూ కల్పితవు యంబ మతవన్ను సంగ్రహవాగి హేళువదగోస్కర హేళిద్ధారె. జీవన్న పరబ్రహ్మనెంతలు సర్వప్రపంచరూపనెంతలు యావజ్ఞాన విషయీకరిసుత్తదో యంబపూర్వార్థక్కూ "అహేతుకం" ఇత్యాది ఉత్తరార్థక్కూ పునరుక్తిదోష తోరుత్తదె. పూర్వార్ధదల్లి హేళిరువ అహేతుక మొదలాద మూరుజ్ఞానగళల్లి ఒందొందూ తామసవే. పూర్వార్ధదల్లి హేళిద మిథ్యాజ్ఞానదిందకూడిద్దరె అతితామసగళు యంత తిళిసువదగోస్కర మత్తు హేళిద్ధారెయంత పునరుక్తియిల్ల. అథవా మేలేపూర్వార్ధక్కె అర్థహేళిదప్రకార మూరువిధ అజ్ఞానవూ అహేతుకవాద అజ్ఞానవు, అతత్వార్థవాద అజ్ఞానవు, అల్పవాద అజ్ఞానవు, అంతు ఆరువిధ అజ్ఞానగ [illegible] ప్రత్యేక తామసగళెయంత తిళిసిద్ధారె. ఆదప్రయుక్త పునరుక్తిఇల్ల.

అ॥ పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టంథా గుణగళింద ఉంటాద కర్మత్రైవిధ్యవన్న 3 శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ నియతంసంగరహిత మరాగద్వేషతఃకృతం ।
అఫలప్రేప్సునాకర్మ యత్తత్సాత్వికముచ్యతే॥ ౨3॥

టీ॥ నియతం = పరమాత్మనసర్వోత్తమనెంబ జ్ఞాన భక్తిపూర్వకవాగి భగవదర్పణబుద్ధియింద మాడల్పడువదాగియు తమతమవర్ణాశ్రమోచితవాగియు, సంగరహితం=నన్నదు యంబస్నేహఇల్లద్దాగియు ఇరువ, అరాగద్వేషతః=కీర్తియల్లి అపేక్షెఇల్లదె అపకీర్తియల్లిద్వేషఇల్లదే, కృతం=మాడల్పట్టద్దాగియుఇరువ, అఫలప్రేప్సునా = ఫలహొందబేకుయంబ ఇచ్ఛాఇల్లదె ఇద్దవనింద, కృతం=మాడల్పట్టద్దాగియు ఇరువ, యత్ కర్మ=యావకర్మవో, తత్ =అదు, సాత్వికం=సాత్వికకర్మవెంత, ఉచ్యతె=హేళల్పడుత్తదె. తా॥ పరమాత్మను సర్వోత్తమనెంబ జ్ఞాన భక్తి పూర్వకవాగియు భగవదర్పణబుద్ధియిందమాడల్పడువదాగియు ఇరువ తమతమవర్ణాశ్రమోచితకర్మయావదో ఇదేనియతకర్మవు. ఇదరన్నే "మయిసర్వాణికర్మాణి" యంబ శ్లోకదల్లి విధిసిద్ధారె. ఇదరన్నే "యేమేమతం" యంబ శ్లోకదల్లి ముక్తికారణవెంత హేళిద్దారె. యావకర్మవన్నమాడిదరె ఫలప్రాప్తియు యావదరన్నమాడదె ఇద్దరె ప్రత్యవాయ ఉంటాగుత్తదో ఈకర్మవె నియతకర్మవు. ఫలాపేక్షె ఇల్లదవను కీర్తిప్రాప్తి అపకీర్తిపరిహార ఇవుగళ ఉద్దేశ్యఇల్లదే నందు యంబ మమతాయిల్లదే యావనుపూర్వోక్తనియతకర్మవన్న మాడుత్తానో ఆ కర్మవె సాత్వికకర్మవు.

మూ॥ యత్తుకామేప్సునాకర్మ సాహంకారేణవాపునః ।
క్రియతేబహులాయాసం తద్రాజసముదాహృతం ॥

టీ॥ యత్తు=యావకర్మవు, కామేప్సునా=ఫలప్రాప్తియల్లి ఇచ్ఛావుళ్ళంథా, సాహంకారేణవా=కర్తృత్వాభిమాన సహితనాదంథాపురుషనింద, బహులాయాసం=బహళశ్రమయుక్తవాగి, క్రియతే=మాడల్పడుత్తదో, తత్ =ఆకర్మవు, రాజసం=రాజసకర్మవెంత, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె.

మూ॥ అనుబంధంక్షయంహింసా మనపేక్ష్యచపౌరుషం ।
మోహాదారభ్యతేకర్మ యత్తత్తామసముచ్యతే ॥ ౨౫॥

టీ॥ అనుబంధం=ముత్తొందు కర్మద సంబంధవన్ను, క్షయం=నాశవన్ను, హింసాం=పరకీయరిగె ఉపద్రవవన్ను, పౌరుషం=ఆకర్మవన్ను మాడువదరల్లి తనగెసామర్థ్యవన్ను, అనవేక్ష్య=నోడదే, యత్ కర్మ=యావకర్మవు, మోహాత్=నానేకర్తనుయంబ మిథ్యాజ్ఞానదింద,ఆరభ్యతే=ప్రారంభిసల్పడుత్తదో,తత్=ఆ కర్మవు, తామసం=తామస కర్మవెంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తదె.

అ॥ పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టంథా గుణగళింద కూడాగువ కర్తృ॥ త్రైవిధ్యవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ ముక్తసంగోఽనహంవాదీ ధృత్యుత్సాహసమన్వితః ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః కర్తాసాత్త్వికఉచ్యతే ॥ ౨౬॥

టీ॥ యః=యావను, ముక్తసంగః=ఫలదల్లి అపేక్షాఇల్లదవనో, అనహంవాదీ=సర్వవూ భగవంతన అధీనవెంబనిశ్చయ ఇరువదరింద లే నానుకర్తనల్ల యంత హేళోవనో (అందరె నానేకర్తనెంబ అభిమానఇల్లదవనో) ధృత్యుత్సాహసమన్వితః=కర్మమాడువాగె నిర్బంధవాగి బరువ దుఃఖవన్న సహిసికొంబోణవు, కర్మగళన్నమాడబేకెంబ అభిలాషెయు ఇవుగళిందకూడిదవనో, సిద్ధ్యసిద్ధ్యోఃనిర్వికారః=ఫలసిద్ధవాదరె సంతోషవు ఫలసిద్ధవాగదద్దరెదుఃఖవు, యంబ వికారఇల్లదవనో, సః=అవను, సాత్త్వికఃకర్తా=సాత్త్వికకర్తనెంత,ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తానె.

మూ॥ రాగీకర్మఫలప్రేప్సుః లుబ్ధోహింసాత్మకోఽశుచిః।
హర్షశోకాన్వితఃకర్తా రాజసఃపరికీర్తితః ॥ ౨౭॥

టీ॥ యః=యావను, రాగీ=కీర్తి మోదలాదవుగళల్లి అపేక్షెవుళ్ళవనో,కర్మఫలప్రేప్సుః=కర్మఫలవన్న హొందబేకెంబ ఇచ్ఛావుళ్ళవనో, భః=కర్మమాడోవిషయదల్లి మాడబేకాద హణవెచ్చమాడదెఇరోవ

వనో, హింసాత్మకః=హింసెమాడువస్వభావవుళ్ళవనో, అశుచిః=ద్రవ్యదేశకాలాదిగళల్లి శుద్ధిఇల్లదవనో, హర్షశోకాన్వితః=ఫలసిద్ధవాదరె సంతోష ఫలసిద్ధవాగదిద్దరె దుఃఖ ఇవుగళింద కూడిదవనో, సః=అవను, రాజసఃకర్తా=రాజసకర్తనెంత, పరికీర్తితః=హేళల్పడుత్తానె.

మూ॥ అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః శఠో నైకృతికోఽలసః ।
విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ కర్తా తామస ఉచ్యతే ॥ ౨౮॥

టీ॥ యః=యావను, అయుక్తః=భగవదర్పణమోదలాద యోగ ఇల్లదిద్దవనో, ప్రాకృతః=భగవంతన భక్తియింద శ్రేష్టనాగి మాడ, ల్పడలిల్లవో, స్తబ్ధః=తానే శ్రేష్టనెంబ బుద్ధియింద యారిగునమ్రనాగదవనో, శఠః=గూఢవాద ద్వేషదింద కర్మగళన్నమాడోవనో, నైకృతికః=నీచకర్మగళన్నమాడోవనో, అలసః=కెలసమాడబేకాద సమయదల్లూ మాడదేఇరోవనో, విషాదీ=సర్వవ్యాపారవన్ను నిందిరిసువదక్కె కారణవాద మనోదార్బల్యవుళ్ళవనో, అథవా, కెలసమాడబేకాదసమయబందిద్దరూ అనంతరమాడోణవెంత యోచిసుత్తిరువనో, దీర్ఘసూత్రీ చ=పరకీయరు బహళదివసక్కె పూర్వదల్లిమాడిద దోషవన్ను అనుచితవెంత సూచనెమాడుత్తిరువనో, సః=అవను, తామసఃకర్తా=తామసకర్తనెంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్తానె.

అ॥ ఈప్రకార జ్ఞాన కర్మ కర్తా ఇవుగళిగె గుణగళింద వుంటాద త్రైవిధ్యవన్న హేళి, ఈగ బుద్ధి ధృతి ఇవుగళిగె గుణగళింద వుంటాగువ భేదగళన్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వక తిళిసుత్తారె.

మూ॥ బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ గుణతస్త్రివిధం శృణు ।
ప్రోచ్యమానమశేషేణ పృథక్త్వేన ధనంజయ ॥ ౨౯॥

టీ॥ ధనంజయ=అర్జుననే, బుద్ధేః=బుద్ధిగు, ధృతేశ్చ=ధైర్యక్కు, గుణతః=సత్వాదిగుణగళిందఉంటాద, త్రివిధం=మూరువిధవాద, మ

ధయా=నన్నింద, పృథక్త్వేన=ప్రత్యేకవాగి, ప్రోచ్యమానం=హేళల్పడు త్తి రువ, భేదం=భేదవన్న, అశేషేణ=సంపూర్ణవాగి, శృణు=కేళు, కేళిఅ దరల్లి ఆసక్తియన్నమాడు.

మూ॥ ప్రవృత్తించ నివృత్తించ కార్యాకార్యేభయాభయే।
బంధంమోక్షంచ యావేత్తి బుద్ధిః సాపార్థసాత్వికీ॥30।

టీ॥ యా=యావబుద్ధియు, ప్రవృత్తిం=సంసార ప్రవృత్తిగె కారణవాద ధర్మవన్ను, నివృత్తించ=సంసారనివృత్తిగె కారణవాదధర్మ వన్ను, కార్యాకార్యే=కర్తవ్య అకర్తవ్యగళన్ను, భయాభయే=కర్త వ్యాకర్తవ్య నిమిత్తగళింద ఉంటాగువ భయవన్ను భయఇల్లదే ఇరో ణవన్ను, బంధం=బంధద ప్రకారవన్ను, మోక్షంచ=మోక్షద ప్రకార వన్ను, వేత్తి=తిళియుత్తదో, పార్థ=యలో అర్జుననే, సాబుద్ధిః=ఆబు ద్ధియు, సాత్వికీ=సాత్వికబుద్ధియు.

వి-అ॥ ప్రవృత్తి ధర్మాదిగళన్న బుద్ధితిళియుత్తదెయంత ఉపచారదింద హేళి ద్దు. వస్తుతః బుద్ధియింద పురుషను అవుగళన్న తిళిథానె. ఆబుద్ధి సాత్వికబుద్ధి.

మూ॥ యయాధర్మ మధర్మంచ కార్యంచాకార్యమేవచ ।
అయథావత్ప్రజానాతి బుద్ధిఃసా పార్థరాజసీ ॥ 31॥

టీ॥ హేపార్థ=యలో అర్జుననే, యయా=యావబుద్ధియింద, ధర్మంచ=ధర్మవన్ను, అధర్మంచ=అధర్మవన్ను, కార్యంచ=కార్యవన్ను అకార్యంచ=అకార్యవన్ను, అయథావత్ ప్రజానాతి=తప్పదెసరియా గి తిళియువదిల్లవో (అందరె కెలవుగళన్న సరియాగియు కెలవుగళన్న వ్యత్యాసవాగియు తిళియుత్తదో, సా=ఆబుద్ధియు, రాజసీబుద్ధిః=రాజ సబుద్ధియు.

మూ॥ అధర్మంధర్మమితియా మన్యతేతమసావృతా ।
సర్వార్థాన్ విపరీతాంశ్చ బుద్ధిఃసా పారతామసీ॥ 32॥

టీ॥ హేపార్థ=యలో అర్జుననే, యః=యావబుద్ధియు, అధర్మం = అధర్మవన్ను, ధర్మమితి=ధర్మవెంత, మన్యతే = తిళియుత్తదో, (ఇష్టుమాత్రవే అల్ల) తమసా ఆవృతా=అజ్ఞానదింద వ్యాపరిసల్పట్టద్దాగి, సర్వార్థాన్=సమస్తపదార్థగళన్ను, విపరీతాన్=వ్యత్యాసవాగి, (అందరె సత్యవాద ప్రపంచవన్ను అసత్యవెన్నాగియు ఈశ్వర ఇద్దరు ఇల్లవెంతలు పరాధీనవన్ను పరాధీనవల్లవెంతలు నిత్యవల్లద్దరన్ను ప్రతిక్షణదల్యూ నాశహొందతక్కద్దు యంతలు) మన్యతే=తిళియుత్తదో, సాబుద్ధిః=ఆబుద్ధియు, తామసీ=తామసబుద్ధియు.

అ॥ పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట ధైర్యద 3 విధవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ధృత్యాయయాధారయతే మనఃప్రాణేన్ద్రియక్రియాః।
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా ధృతిః సాపార్థసాత్వికీ॥ 33॥

టీ॥ అవ్యభిచారిణ్యా=విహితవాద విషయవుళ్ళంథా, యోగేన (యుక్తయా)=భగవద్భక్తి రూపయోగదింద కూడిరువ, యయా ధృత్యా=యావధృతియింద (అందరె కర్మగళల్లి నిర్బంధవాగిబరువ దుఃఖవన్నసహిసోణవు) మనఃప్రాణేంద్రియక్రియాః=మనస్సుప్రాణ ఇంద్రియగళు ఇవుగళవ్యాపారగళన్ను, ధారయతే=ధరిసుత్తానో, హేపార్థ=యలో అర్జుననే, సాధృతిః=ఆధృతియు, సాత్వికీ=సాత్వికధృతియు.

తా॥ మనస్సు ప్రాణ ఇంద్రియ ఇవుగళవ్యాపారగళన్ను విహితవిషయగళల్యూ భక్తియోగదల్యూ ఉపయోగపడిసువదక్కె సాధకవాద ధృతియు సాత్వికధృతియు.

మూ॥ యయాతుధర్మకామార్థాన్ ధృత్యాధారయతేర్జున।
ప్రసంగేన ఫలాకాంక్షీధృతిః సాపార్థరాజసీ॥ 34॥

టీ॥ హే అర్జున=యలో అర్జుననే, యయాధృత్యా=యావధృతియింద, ధర్మకామార్థాన్తు=ధర్మ కామ అర్థగళన్ను, ధారయ

తే=ధరిసుత్తానో, హేపార్థ=యలో అర్జుననే, (యయా=యావధృతి యింద, ప్రసంగేన=కర్మగళల్లి అధికవాద నన్నదుయంబ స్నేహదింద ఫలాకాంక్షీ=ఫలగళన్న అపేక్షిసుత్తానో,సా=ఆధృతియు, రాజసీధృతిః= రాజసధృతియు. తా॥ ధర్మార్థకామగళిగె సాధకవాగియు కర్మగళల్లి అధిక అభిమానదింద ఫలగళన్న అపేక్షిసువదక్కె సాధకవాగిరువ ధృతియు రాజస ధృతియు.

మూ॥ యయాస్వప్నంభయం శోకం విషాదం మదమేవచ।
నవిముంచతి దుర్మేధాః ధృతిః సాపార్థతామసీ॥ 35॥

టీ॥ హేపార్థ=యలో అర్జుననే, దుర్మేధాః=దుష్టబుద్ధివుళ్ళ పురుషను, యయా=యావధృతియింద, స్వప్నం=అధికనిద్రెయన్ను, భయం=భయవన్ను, శోకం=దుఃఖవన్ను, విషాదం=మనస్సినదుర్బలత్వవన్ను, మదమేవచ=మదవన్ను, నైవముంచతి=బిడువదిల్లవో, సా= ఆధృతియు, తామసీధృతిః=తామసధృతియు. తా॥ అతినిద్రా భయ దుఃఖ మనోదార్బల్య,ఇవుగళింద సూచితవాద భగవద్వేష మొదలాద నిషిద్ధగళాదసర్వవిషయగళిగూ సాధకవాద ధృతియు తామసధృతియు.

అ॥ గుణగళింద వుంటాగువ మూరువిధసుఖవన్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వక హేళుత్తారె.

మూ॥ సుఖంత్విదానీంత్రివిధం శృణుమేభరతర్షభ।
అభ్యాసాద్రమతేయత్ర దుఃఖాంతంచ నిగచ్ఛతి॥36॥

టీ॥ హే భరతర్షభ = భరతకులదల్లి శ్రేష్ఠనాద అర్జుననే, యత్ర=యావసుఖదల్లి, అభ్యాసాత్=బహుకాల అభ్యాసదింద, రమతే=మత్తు మత్తు క్రీడిసుత్తానో, దుఃఖాన్తంచ = దుఃఖదనాశవన్ను, నిగచ్ఛతి=అధికవాగి హొందుత్తానో, త్రివిధం=మూరువిధవాద, సుఖంతు=సుఖవన్ను, ఇదానీం=ఈగ, మే=నన్నకడెంద, శృణు=కేళు.

మూ॥ యత్తదగ్రేవిషమివ పరిణామేఽమృతోపమం।
తత్సుఖంసాత్త్వికం ప్రోక్తమాత్మబుద్ధిప్రసాదజం॥ 37॥

టీ॥ యత్=యావప్రసిద్ధవాదసుఖవు, అగ్రే=ఆరంభదల్లి,విషమివ=ప్రయాసదింద సాధిసబేకాగిద్దప్రయుక్త విషదహాంగఇరువదో, పరిణామే=ముగియువాగ, అమృతోపమం=అమృతక్కె_సమానవో, ఆత్మబుద్ధిప్రసాదజం=పరమాత్మన అనుగ్రహదిందలు బుద్ధియ నైర్మల్యదిందలు (స్వతఃవిషయగళల్లి ప్రవృత్తిసదే ఇరోణవు) ఉంటాగువదో,తత్ సుఖం=ఆ సుఖవు, సాత్త్వికం=సాత్త్వికసుఖవెంత,ప్రోక్తం=హేళల్పట్టదె.

వి-అ॥ "అభ్యాసాత్ రమతే" యంబ పూర్వశ్లోకద ఉత్తరార్ధవన్నూ ఈ సాత్త్వికసుఖదలక్షణక్కె_ అన్వయిసికోబహుదు. ఈ అన్వయదల్లి ఆ పూర్వార్ధమాత్రదింద ప్రతిజ్ఞెయన్న హేళిద్దారె యంత తిళిబేకు.

మూ॥ విషయేంద్రియసంయోగా ద్యత్తదగ్రేఽమృతోపమం ।
పరిణామేవిషమివ తత్సుఖం రాజసంస్మృతం ॥ ౩౮॥

టీ॥ విషయేన్ద్రియసంయోగాత్=శబ్దాదివిషయగళిగూ శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళిగూ సంబంధదింద ఉంటాగువ విషయానుభవదింద వుంటాగువ, యత్ తత్=యావప్రసిద్ధవాదసుఖవు, అగ్రే=ఆరంభదల్లి, అమృతోపమం=అమృతక్కె_సమానవో, పరిణామే=ముగియువాగ, విషమివ=దుఃఖప్రదవాద ప్రయుక్తవిషదహాగె ఇరువదో, తత్ సుఖం=ఆ సుఖవు, రాజసం=రాజసవెంత, ప్రోక్తం=హేళల్పట్టదె.

మూ॥ యదగ్రేచానుబంధేచ సుఖం మోహనమాత్మనః ।
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం తత్తామసముదాహృతం ॥౩౯॥

టీ॥ యత్ సుఖం=యావసుఖవు, అగ్రే=ఆరంభదల్లూ, అనుబంధేచ=పరిపక్వదల్లూ, ఆత్మనః=తనగె, మోహనం = పరవశత్వవన్ను మాడువదో, నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం=నిద్రె ఆలస్యప్రమాద (అందరె అధర్మదల్లిబుద్ధి) ఇవుగళింద ఉంటాగువదో,తత్=ఆసుఖవు, తామసం=తామససుఖవెంత, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె.

అ॥ సర్వజీవరుగళూ గుణత్రయదింద బద్ధరాగిరువదరింద మూరువిధరాగిద్దారె యెంబువదరన్న హేళుత్తారె.

† మూ॥ నతదస్తిపృథివ్యాంవా దివిదేవేషువాపునః ।
సత్త్వంప్రకృతిజైర్ముక్తం యదేభిఃస్యాత్త్రిభిర్గుణైః॥౪౦॥

టీ॥ యత్ సత్వం=యావప్రాణిసమూహవు, ప్రకృతిజైః=ప్రకృయిందవుత్పన్నవాద, ఏభిఃత్రిభిఃగుణైః=ఈ సత్వాదిమూరుగుణగళింద, ముక్తం=బిడల్పట్టద్దాగి, స్యాత్=ఆధీతో, తత్=ఆ ప్రాణిసమూహవు, పృథివ్యాం=భూలోకదల్ల్యూ, దివి=స్వర్గదల్ల్యూ, దేవేషువాపునః=దేవతెగళల్ల్యాదరు,నాస్తి=ఇల్ల. తా॥ ముక్తరు లక్ష్మి పరమాత్మ హొర్తు సర్వప్రాణిగళూ సత్వాదిగుణగళిందబద్ధరే. ముక్తరుగళన్న శేరసదే ఇరోదక్కోస్కరలె పృథివ్యాం ఇత్యాదిపదగళన్న హేళిద్దారె.

అ॥ ఈగ బ్రాహ్మణమొదలాద అధికారిగళిగె గుణగళింద ఉంటాద కర్మవిభాగవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాంచపరంతప ।
కర్మాణిప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్గుణైః ॥ ౪౧॥

టీ॥ పరంతప=శత్రుసంహారకనాద అర్జుననే, బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం, బ్రాహ్మణరు క్షత్రియరు వైశ్యరు ఇవరుగళిగె, శూద్రాణాంచ=శూద్రరిగు, స్వభావప్రభవైః=స్వభావవన్న అనుసరిసిరువ, గుణైః=సత్వాదిగుణగళింద, కర్మాణి=కర్మగళు, ప్రవిభక్తాని=విభాగసల్పట్టదె (అవుగళన్న నన్నకడెందకేళు)

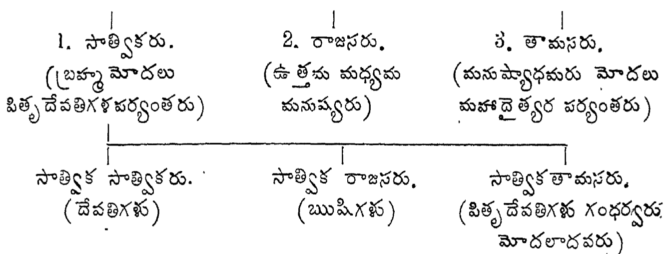
వి-అ॥ బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యరిగె ద్విజత్వ వేదాధికార అదె, శూద్రరిగె ఇల్ల, యెంతతిళిసువదక్కాగె ఈ మూరుజనరుగళన్న ఒందువాక్యదిందలు, శూద్రరన్న ప్రత్యేక పదదిందలు హేళిద్దారె.

అ॥ పూర్వోక్త ౪ జాతిగళకర్మగళన్న క్రమవాగి 3 శ్లోకగళింద తిళిసుత్తారె.

† 487 పుటదల్లి నోడరి.

† సాత్త్వికాది జీవరుగళ విభాగవు.

జీవరు.

సాత్త్వికసాత్త్వికసాత్త్వికరు. (బ్రహ్మా మోదలు రుద్రపర్యంతరు) | సాత్త్వికసాత్త్వికరాజసరు. (ఇంద్రదేవరు) | సాత్త్వికసాత్త్వికతామసరు. (బృహస్పతి మోదలాదవరు)

సాత్త్వికసాత్త్వికసాత్త్విక సాత్త్వికరు. (బ్రహ్మవాయుగళు) | సాత్త్వికసాత్త్వికసాత్త్విక రాజసరు. (సరస్వతీ భారతీ) | సాత్త్వికసాత్త్వికసాత్త్విక తామసరు. (రుద్రదేవరు)

2. రాజసరు.

రాజస సాత్త్వికరు.
(బ్రాహ్మణ మోదలు పుల్కస (చండాళ) పర్యంతరాద భగవద్భక్తరు)

రాజససాత్త్వికసాత్త్వికరు. (బ్రాహ్మణరు) | రాజససాత్త్వికరాజసరు. (* క్షత్రియరు. † వైశ్యరు) | రాజససాత్త్వికతామసరు. (♦ శూద్రరు)

‡ పరమహంసరు. || హంసరు. $ బహూదకరు. § కుటీచకరు.

3. తామసరు.

తామససాత్త్వికరు. (మనుష్యాధమరు) | తామస రాజసరు. (దైత్యభృత్యరు) | తామసతామసరు. (మహాదైత్యరు)

గీతావివృతివాక్యగళిగె హీంగె తాత్పర్య తిళియబరుత్తదె.

* † ♦ ‡ || $ § ఈ గుర్తుగళవివరక్కె 488 పుటవన్ను నోడరి.

మూ॥ శమోదమస్తపశ్శౌచం క్షాంతిరార్జవమేవచ ।
జ్ఞానంవిజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రాహ్మంకర్మస్వభావజం ॥ ४२॥

టీ॥ శమః=భగవన్నిష్ఠెయు, దమః=ఇంద్రియనిగ్రహవు, తపః=బ్రహ్మచర్యమొదలాదద్దు, శౌచం=బాహ్యాంతరశుద్ధియు, క్షాంతిః=కోపఉంటాగదేఇరోణవు, ఆర్జవం=మనస్సు వాక్కు దేహ ఇవుగళ వ్యాపారగళు పరస్పర వ్యత్యాసవాగదేఇరోణవు, జ్ఞానం=సాధారణజ్ఞానవు, విజ్ఞానం=విశేషజ్ఞానవు, ఆస్తిక్యం=ధర్మాదిగళింద ప్రయోజనవదెయంబ బుద్ధియు, (ఏతత్ సర్వం=ఈ సమస్తవు, స్వభావజం=సహజవాద, బ్రాహ్మం=బ్రాహ్మణసంబంధవాద, కర్మ=కర్మవు.

మూ॥ శౌర్యంతేజోధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధేచాప్యపలాయనం ।
దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రంకర్మస్వభావజం ॥ ४३॥

టీ॥ శౌర్యం=భయపడదేఇరోణవు, తేజః=శరీరదవర్చస్సు, ధృతిః=ధైర్యవు, దాక్ష్యం=సామర్థ్యవు, యుద్ధేచాపి=యుద్ధదల్యూ, అపలాయనం=ఓడదేఇరోణవు, దానం=సత్పాత్రదల్లికొడోణవు, ఈశ్వరభావశ్చ=శిక్షాదిగళన్నమాడోణవు, (ఏతత్సర్వం=ఈసమస్తవు) స్వభావజం=సహజవాద, క్షాత్రం=క్షత్రియసంబంధవాద, కర్మ=కర్మవు.

---

* స్వల్ప రజోయుక్తరు. † సత్వక్కె సమవాద రజోగుణవుళ్ళవరు.

♦ తమోగుణ స్వల్పవాద సత్వగుణదిందలు అధిక రజోగుణదిందలు కూడిదవరు.

‡ శిఖాయజ్ఞోపవీత ఇల్లదే ఏకదండిగళాగిరువవరు. శుద్ధసత్వాత్మకరు.

|| యజ్ఞోపవీత వుళ్ళవరాగియు ఏకదండిగళాగియు శిఖా ఇల్లదిద్దవరాగియు ఇరువవరు. స్వల్పరజోయుక్త సత్వవుళ్ళవరు.

$ త్రిదండిగళాగియు శిఖాయజ్ఞోపవీత వుళ్ళవరాగియు ఒందొందు గ్రామదల్లి ఒందు రాత్రిమాత్రవే ఇరతక్కవరాగియు ఇరువవరు. హంసరకింత అధికరజోయుక్త సత్వవుళ్ళవరు.

§ త్రిదండిగళాగియు శిఖాయజ్ఞోపవీత వుళ్ళవరాగియు బదుకిరోపర్యంత పుత్రనింద కొడల్పట్ట అన్నవన్న భోజనమాడికొండిరువవరు. బహూదకరకింతలు అధిక రజోయుక్త

వి-అ॥ బలాత్కారవాగి ద్రవ్యవన్ను అపహరిసాణవు, శరీరదండనెమాడోణవు అయోగ్యరుగళన్ను శిక్షిసాణవు, ఇతరరుగళిగె ప్రయోజనగళన్ను కెడిసాణవు, ఇ గళెల్లవు, ఈశ్వరభావవు (అందరె ప్రభుత్వవు) ఇవుగళన్ను క్షత్రియవ్యతిరిక్తరు మాడబా దు యంత ప్రసహ్య ఇత్యాదివచనక్కె తాత్పర్య. క్షత్రియధర్మగళు యావదు బ్రాహ్మ ణరల్లి కూడువదో అవుగళకింత శమదమాదిగళు హెచ్చాగిరబేకు యంబ అభిప్రాయది దలె శమాదిగళు బ్రాహ్మణరిగె ధర్మగళు యంత హేళల్పట్టదె. శమాదిగళు క్షత్రియర ర్మవెంబ అభిప్రాయవల్ల. బ్రాహ్మణరకింతలు అధికవాద శమాదిగళుళ్ళ క్షత్రియరాద యావచక్రవర్తిగళో అవరగళన్ను ఈ విభాగదల్లి శేరిసలిల్ల. మత్తు అవరకింతసామాన్య వాద క్షత్రియరన్నే శేరిసిద్దారె. క్షత్రియధర్మగళాద శౌర్యాదిగళూ బ్రాహ్మణ దిగళల్లి క్రమవాగి కడిమెయాగిరుత్తదె యంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ కృషిగోరక్షవాణిజ్యం వైశ్యంకర్మస్వభావజం ।

టీ॥ కృషిగోరక్షవాణిజ్యం=భూమియుళియోణ గోసంరక్షణె వర్తక ఇవుగళిందజీవనవు, స్వభావజం=సహజవాద, వైశ్యం=వైశ్యసంబంధవాద, కర్మ=కర్మవు, పరిచర్యాత్మకం=త్రైవర్ణరిగె శుశ్రూషారూపవాద (కర్తవ్యవు) శూద్రస్యాపి=శూద్రనిగె, స్వభావజం=సహజవాద (కర్తవ్యవు).

వి-అ॥ క్షత్రియరకింత కడిమెయాగి వైశ్యరల్లి, వైశ్యరకింతకడిమెయాగి శూద్రరల్లి శమదమాదిగుణగళన్ను తిళితక్కద్దు.

అ॥ హీగె బ్రాహ్మణాదిగళ కర్మగళిగె విభాగ ఇరువదరింద ప్రకృతక్కె ఏనాగి తు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ స్వేస్వేకర్మణ్యభిరతః సంసిద్ధింలభతేనరః। స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం యథావిన్దతితచ్ఛృణు॥ ౪౫॥ యతఃప్రవృత్తిర్భూతానాం యేన సర్వమిదంతతం। స్వకర్మణాతమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విన్దతిమానవః ॥౪౬॥

టీ॥ స్వేస్వేకర్మణి=పూర్వోక్తబ్రాహ్మణాదిగళ స్వకీయ కర్మగళల్లి, అభిరతః=ఆసక్తనాద (అందరె స్వస్వకర్మగళింద భగవదారాధనవన్ను మాడుతిరువ, నరః=మనుష్యను, సంసిద్ధిం=ముక్తియన్ను, లభతే=(జ్ఞాన

ದ್ವಾರಾ) ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಛಂದಾಗಿಪ್ರಕಾಶಮಾಡುವದ ಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಟೀ॥ ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತಃ=ತನವಿಹಿತಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದವನು, ಸಿದ್ಧಿಂ=ಮುಕ್ತಿಯನ್ನ,ಯಥಾ=ಹ್ಯಾಂಗೆ, ವಿನ್ದತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾನೋ, ತತ್ = ಆ ಪ್ರಕಾರವನ್ನ, ಶೃಣು=ಕೇಳು ॥೪೫॥ ಯತಃ=ಯಾವಭಗವಂತನಕಡಿಂದ, ಭೂತಾನಾಂ=ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ=ಚೇಷ್ಟೆಯು (ಭವತಿ=ಆಗುತ್ತದೋ)ಯೇನ=ಯಾವಭಗವಂತನಿಂದ,ಇದಂಸರ್ವಂ=ಈ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕಪ್ರಪಂಚವು,ತತಂ=ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೋ, ತಂ=ಆ ಭಗವಂತನ್ನ,ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ=ತಮವಿಹಿತಕರ್ಮದಿಂದ, ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ=ಶಮದಮಾದಿಪೂರ್ವಕಪೂಜಿಸಿ, ಮಾನವಃ=ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಮನುಷ್ಯನು, ಸಿದ್ಧಿಂ=ಮೋಕ್ಷವನ್ನ, ವಿನ್ದತಿ=ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ತಾ॥ ಚರಾಚರಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಕಲಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನ ಮಾಡಿಸುವವನಾಗಿಯು ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿಯು ಇರುವ ಭಗವಂತನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮೊದಲಾದಜೀವರು ಸ್ವವಿಹಿತಕರ್ಮಳಿಂದಪೂಜಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿ ಶ್ರವಣ ಮನನ ಧ್ಯಾನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಅ॥ ತಮಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರೋಣವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂತ ಉಪಪಾದನಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಶ್ರೇಯಾನ್ಸ್ವಧರ್ಮೋವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್ ।
ಸ್ವಭಾವನಿಯತಂಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್ನಾಪ್ನೋತಿಕಿಲ್ಬಿಷಂ॥ ೪೭॥

ಟೀ॥ ವಿಗುಣಃ = ಅಂಗಲೋಪ ಇದ್ದರು, ಸ್ವಧರ್ಮಃ = ತಮವಿಹಿತಧರ್ಮವು, ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್=ಛಂದಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂಥಾ, ಪರಧರ್ಮಾತ್=ಇತರಧರ್ಮಗಳಕಿಂತ, ಶ್ರೇಯಾನ್=ಶ್ರೇಷ್ಠವು (ಅಂದರೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ) ಅಂಗಲೋಪವಿದ್ದರೂ ತಮವಿಹಿತಕರ್ಮಹ್ಯಾಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಸ್ವಭಾವನಿಯತಂ=ತಮಸ್ವಭಾವದಿಂದ ವಿಹಿತವಾದ, ಕರ್ಮ=ಕರ್ಮವನ್ನು, ಕುರ್ವನ್=ಮಾಡುತ್ತಾ, ಕಿಲ್ಬಿಷಂ=ಅಂಗಲೋಪಪ್ರಯುಕ್ತವಾದದೋಷವನ್ನು, ನಾಪ್ನೋತಿ=ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ. ತಾ॥ ತಮಗೆ ವಿಹಿತವಾದ

కర్మగళన్ను మాడువాగ అంగలోపగళు సంభవిసిదాగ్యూ అదరింద దోషప్రాప్తవాగువదిల్ల. అంతు అంగలోపభయదింద స్వవిహితకర్మవన్ను బిడతక్కద్దల్ల.

అ॥ అంగలోపప్రయుక్తవాదదోషవు యావకర్మగళల్యూ బిట్టద్దల్ల. ఆదప్రయుక్త తమవిహితకర్మానుష్ఠానవే ఉచితయంత హేళుత్తారె.

మూ॥ సహజంకర్మకౌన్తేయ సదోషమపినత్యజేత్ ।
సర్వారంభాహిదోషేణ ధూమేనాగ్నిరివావృతాః॥౪౮॥

టీ॥ హే కౌంతేయ=యలో అర్జుననే, హి=యావకారణదింద సర్వారంభాః=సర్వకర్మగళు, ధూమేన=హొగెయింద, అగ్నిరివ=అగ్నియోపాదెలి, దోషేణ=దోషదింద,ఆవృతాః=వ్యాపరిసల్పట్టవో(తతః=ఆదప్రయుక్త) సదోషమపి=అంగలోపప్రయుక్తదోషదిందకూడిద్దరు, సహజంకర్మ=స్వభావవిహితవాదకర్మవన్ను, నత్యజేత్=బిడబారదు.

అ॥ తమవిహితకర్మదల్లి నిరతను మోక్షవన్ను హొందుత్తానె యంత హేళిద విషయక్కె బేకాగిరువ ఇన్ను కెలవధర్మగళన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ అసక్తబుద్ధిఃసర్వత్రజితాత్మా విగతస్పృహః।
నైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాంసంన్యాసేనాధిగచ్ఛతి॥ ౪౯॥

టీ॥ సర్వత్ర=సమస్తశబ్దాదివిషయగళల్లి, అసక్తబుద్ధిః=సంబంధపడదబుద్ధివుళ్ళవనాగియు, జితాత్మా=మనస్సన్ను స్వాధీనమాడికొండవనాగియు,విగతస్పృహః=విషయగళింద ఉంటాగిరువసుఖదల్యూ అల్పవాద ఐహికసుఖదల్యూ ఆశె ఇల్లదవనాగియు ఇరువపురుషను, సన్న్యాసేన=కామ్యకర్మగళన్ను బిడోణదరిందలు సర్వకర్మగళన్ను భగవంతనల్లి సమర్పణెమాడోణదరిందలు, పరమాం=సంపూర్ణవాద, నైష్కర్మ్యసిద్ధిం=మోక్షోపాయసిద్ధియన్ను, అథవా, ప్రారబ్ధకర్మవ్యతిరిక్తగళాగియు అనిష్టగళాగియు ఇరువసకలకర్మగళనాశ రూపవాదసిద్ధియన్ను, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

అ॥ మోక్షసిద్ధిసాధనవన్ను స్పష్టపడిసోవరాగి తదనంతర ప్రాప్తవాగువ ఫలవన్ను ప్రతిజ్ఞాపూర్వక హేళుత్తారె.

మూ॥ సిద్ధింప్రాప్తోయథాబ్రహ్మ తథాప్నోతినిబోధమే ।
సమాసేనైవకౌంతేయ నిష్ఠాజ్ఞానస్యయాపరా॥ ౫౦॥

టీ॥ కౌన్తేయ=యళో అర్జుననే, యా=యావసిద్ధియు, జ్ఞానస్య=జ్ఞానద, పరానిష్ఠా=శ్రేష్ఠవాదస్థితియో, తాంసిద్ధిం=ఆ మోక్షోపయుక్తవాదసిద్ధియన్ను, యథా=యావప్రకారదింద ప్రవృత్తిసోవనాగి, ప్రాప్తః=హొందోవనాగి, అపరంబ్రహ్మ=లక్ష్మీతత్వవన్ను, ప్రాప్నోతి=హొందుత్తానో, తథా=ఆప్రకారవన్ను సంక్షేపవాగి, మే=నన్నకడింద, నిబోధ=తిళి.

అ॥ ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట విషయవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ బుద్ధ్యావిశుద్ధయాయుక్తో ధృత్యాత్మానంనియమ్యచ ।
శబ్దాదీన్విషయాంస్త్యక్త్వారాగద్వేషౌవ్యుదస్యచ॥౫౧॥వివిక్తసేవీలఘ్వా
శీ యతవాక్కాయమానసః । ధ్యానయోగపరోనిత్యం వైరాగ్యంసము
పాశ్రితః ॥౫౨॥ అహంకారంబలందర్పం కామంక్రోధం పరిగ్రహం ।
విముచ్యనిర్మమః శాంతో బ్రహ్మభూయాయకల్పతే ॥ ౫౩॥

టీ॥ విశుద్ధయా=విషయగళల్లి ఆసక్తవల్లదేఇరువ, బుధ్యా=బుద్ధియింద, యుక్తః=కూడిదవనాగి, ధృత్యా=ధైర్యదింద (స్తంభనశక్తియింద) ఆత్మానం=మనస్సన్ను, నియమ్య=విషయగళిందహిందక్కె తిరిగిసి, శబ్దాదీన్ విషయాన్=శబ్దమొదలాదవిషయగళన్ను, త్యక్త్వా=(అనుభవిసోవిషయదల్లిఇచ్ఛెయన్ను) బిట్టు, రాగద్వేషౌచ = రాగద్వేషగళన్ను, వ్యుదస్య=బిట్టు, (పాఠాన్తర, అస్య=ఇవనిగె, యత్ రాగద్వేషౌ=యావ రాగద్వేషగళో అవుగళన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు యంత అర్థ) ॥౫౧॥ వివిక్తసేవీ=జనసమ్మర్ద ఇల్లదస్థలదల్లి వాసమాడువనాగియు, లఘ్వాశీ=అ

ల్పాహారవుళ్ళవనాగియు, యతవాక్కాయమానసః=సద్విషయదల్లె ఇడ ల్పట్టవాక్కు దేహ మనస్సు ఇవుగళువుళ్ళవనాగియు, నిత్యం=నిరంతర, ధ్యానయోగపరః=ధ్యానరూపఉపాయదల్లి ఆసక్తనాగియు, వైరాగ్యం సముపాశ్రితః=వైరాగ్యవన్ను హొందిదవనాగి ॥౫౨॥ అహంకారం= తానేకర్తనెంబ అభిమానవన్ను, బలం=తానుసమర్థనెంబ అభిమానవన్ను, దర్పం=భయకారణవన్నతిళియదే ఇరోణవన్ను, కామం=విషయాపేక్షెయన్ను, క్రోధం=కోపవన్ను, పరిగ్రహం=ఆగ్రహవన్ను, విముచ్య=బిట్టు, నిర్మమః=కర్మగళల్లిననదుయంబ బుద్ధియన్నబిట్టవనాగి, శాన్తః=కోపకారణగళిద్దరూ కోపఇల్లదిద్దవనాగియు ఇరువ, అధికారియు, బ్రహ్మభూయాయ=భగవంతనల్లి ఇరువదగోస్కర(అందరె సర్వదా భగవంతనల్లెమనస్సన్ను ఇట్టిరోదక్కోస్కర)కల్పతే=సమర్థనాగుత్తానె.

మూ॥ బ్రహ్మభూతఃప్రసన్నాత్మా నశోచతినకాంక్షతి ।
సమఃసర్వేషుభూతేషు మద్భక్తింలభతేపరాం ॥ ౫౪॥

టీ॥ అదరిందయేను అందరె హేళుత్తారె. బ్రహ్మభూతః=భగవంతనల్లిమనస్సువుళ్ళవనాద లక్ష్మీతత్వవన్ను హొందిదవనాద, ప్రసన్నాత్మా=విషయగళల్లి తానాగిప్రవృత్తనదే ఇరువమనస్సువుళ్ళవనాదపురుషను, నశోచతి=దుఃఖపడువదిల్ల. నకాంక్షతి=ఇచ్ఛిసోదిల్ల. సర్వేషుభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళల్ల్యూ, సమః=భగవంతనుసమవాగిద్దానెయంబ జ్ఞానవుళ్ళవనాగి, పరాం=ఉత్తమవాద, మద్భక్తిం=నన్నల్లిభక్తియన్న, లభతే=హొందుత్తానె. తా॥ భగవంతనల్లి మనస్సన్న ఇట్టు ధ్యానమాడువ అధికారియు అతిశ్రేష్టవాద భగవద్భక్తియన్న హొందుతానె.

మూ॥ భక్త్యామామభిజానాతి యావాన్యశ్చాస్మితత్వతః ।
తతోమాంతత్వతోజ్ఞాత్వా విశతేతదనంతరం ॥ ౫౫॥

టీ॥ఆ భక్తియింద యేనాగుత్తదె అందరె హేళుత్తారె:–అహం=నాను, యావాన్=దేశకాలగుణగళింద యష్టువ్యాప్తనో, యశ్చ=యావనామరూపవుళ్ళవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనో, మాం=(అంథా) నన్నన్న, భక్త్యా=భక్తియింద, తత్వతః=యథార్థవాగి, అభిజానాతి=స్వయోగ్య తాను సారవాగితిళియుత్తాన. ఆ జ్ఞానదింద యేనాగుత్తదె అందరె హేళుత్తారె. తతః=ఆ భక్తిబలదింద, మాం=నన్నన్న, తత్వతః=యథార్థవాగి, జ్ఞాత్వా=తిళకొండు, తదనంతరం=అనంతర, మాం=నన్నన్న, విశతే=ప్రవేశమాడుత్తాన (ముక్తనాగుత్తానె). తా॥ పూర్వోక్తభక్తియింద దేశకాలగుణగళింద వ్యాప్తనాదభగవంతన జ్ఞానవు ఆ జ్ఞానదింద ధ్యానక్రమదింద అపరోక్షజ్ఞాన అదరింద ముక్తియు ప్రాప్తవాగుత్తదె.

అ॥ ముక్తిగెముఖ్యవాదసాధనెగళన్న మత్తు హేళుతా శాస్త్రార్థవన్న ముగిసుత్తారె "అథవా యతః ప్రవృత్తిఃభూతానాం" యంబ శ్లోకదల్లి "స్వకర్మణా" యంత తమవిహితకర్మదింద భగవంతన్న పూజిసి యంత హేళిద్దారె. ఆ కర్మానుష్ఠానవన్న స్పష్టపడిసి ఫలవన్ను స్పష్టవాగి తిళిసుత్తారె.

మూ॥ సర్వకర్మాణ్యపిసదా కుర్వాణోమద్వ్యపాశ్రయః ।
మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి శాశ్వతంపదమవ్యయం॥ ౫౬॥

టీ॥ మద్వ్యపాశ్రయః=నన్నహొర్తుబేరె ఆశ్రయ ఇల్లదిద్దవనాగియు, నన్నల్లే కర్మగళన్న సమర్పిసోవనాగియు, సర్వాణి కర్మాణి అపి=విహితసర్వకర్మగళన్న, సదా=యావాగలూ, కుర్వాణః=మాడుతిరువవనాద అధికారియు, మత్ప్రసాదాత్=నన్న అనుగ్రహదింద, శాశ్వతం=కూటస్థవాగియు, అవ్యయం=ఆది అంత ఇల్లదిద్దద్దాగియు ఇరువ, పదం=నన్నస్వరూపవన్న, అవాప్నోతి=హొందుత్తాన. తా॥ సర్వవిహితకర్మగళన్ను భగవంతనె ఆశ్రయను యంబ అనుసంధానదింద మాడి అవగె సమర్పిసబేకు. అపిశబ్దదింద అవన ఆశ్రయఇల్లదే ఒం

దు కర్మవన్ను మాడతక్కద్దల్లయంత తిళిసిద్దారె. హీగె కర్మానుష్ఠాన మాడువవగె క్రమవాగి భగవదనుగ్రహదింద భగవత్ప్రాప్తి ఆగుత్తదె.

అ॥ త్రైవిద్యనుకూడ విహితకర్మగళన్న మాడుతా భగవంతగె సమర్పణె మాడువదరింద భగవదాశ్రయత్వ ఇద్దప్రయుక్త పూర్వోక్తప్రకార అవనిగు ముక్తి బరబేకు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ చేతసా సర్వకర్మాణి మయిసన్న్యస్యమత్పరః ।
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య మచ్చిత్తః సతతంభవ ॥ ౫౭॥

టీ॥ చేతసా=మనస్సినింద, సర్వకర్మాణి=సమస్తవిహిత కర్మగళన్ను, మయి=నన్నల్లి, సన్న్యస్య=సమర్పణేమాడి, మత్పరమః=నానేసర్వోత్తమనెందు జ్ఞానవుళ్ళవనాగి, బుద్ధియోగం=బుద్ధియప్రత్యాహార రూపవాద ఉపాయవన్ను, ఉపాశ్రిత్య=ఆశ్రయిసి, సతతం=యావాగలు, మచ్చిత్తః=నన్నల్లే నిందిరిసల్పట్ట మనస్సువుళ్ళవనాగి, భవ=ఆగు. తా॥ సర్వకర్మగళ సమర్పణె భగవంతనే ఉత్తమనెంబ జ్ఞాన బుద్ధియ ప్రత్యాహారాదగళు సర్వదా భగవంతనల్లే మనస్సు ఇవుగళెల్లవు ముక్తిగె సాధనగళు. ఇంథా సాధనగళు త్రైవిధ్యరిగె ఇరువదిల్ల. ఆదప్రయుక్త అవరిగు ముక్తిఆగలి యంబశంకాక్కె అవకాశవిల్ల.

అ॥ భగవంతనల్లె మనస్సు ఇట్టిరువవనిగె ఉంటాగువ ఫలవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ మచ్చిత్తః సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదాత్తరిష్యసి ।
అథచేత్త్వమహంకారాత్ నశ్రోష్యసివినంక్ష్యసి॥౫౮॥

టీ॥ మచ్చిత్తః=నన్నల్లె ఇడల్పట్టమనస్సు ఉళ్ళవనాద (త్వం=నీను) సర్వదుర్గాణి=శ్రమదింద దాటబేకాద సమస్తకష్టగళన్ను, మత్ప్రసాదాత్=నన్న అనుగ్రహదింద,తరిష్యసి=దాటహోగుత్తి, ఈప్రకార తమగెవిహితవృత్తియింద భగవదారాధన మాడోణవె ఉత్తమవాద ధర్మవాదప్రయుక్త యుద్ధరూపవాద విహితకర్మవు భగవంతన

ప్రీతిగోస్కర అవశ్య మాడలేబేకు ; యంబువదు హిందిన సకలగ్రంథ గళింద నిరూపణమాడల్పట్టితు. ఈగ ఆ విహితకర్మవన్న మాడదిద్దరె ప్రాప్తవాగువ అనిష్టవన్న హేళుత్తారె. అథ=హీగిల్లదె, త్వం=నీను, అహంకారాత్=(నాను యుద్ధమాడోదిల్లయంత) అహంకారదింద, నశ్రోష్యసిచేత్= యుద్ధమాడుయంత హేళువ నన్నమాతన్న) కేళదె హోదరె (అందర కేళి మాడదేహోదరె, వినంక్ష్యసి=పురుషార్థదింద హీననాగువి (పురషార్థహాని యంబ అనిష్టప్రాప్తవాగుత్తదె).

అ॥ నన్న మాతు కేళదె హోదరె వినాశ ఉంటాగుత్తదె యంత నాను ఒప్పి కొండు హేళిద్దు, వస్తుతః నాను హేళిద్దరన్న మాడదె ఇరలిక్కె నిన్నింద సాధ్య వల్లయంత హేళుత్తారె.

మూ॥ యదహంకారమాశ్రిత్య నయోత్స్య ఇతిమన్యసె ।
మిథ్యైనవ్యవసాయస్తె ప్రకృతిస్త్వాంనియోక్ష్యతి॥౫౯॥

టీ॥ అహంకారం=అహంకారవన్ను, ఆశ్రిత్య=హొంది,నయోత్స్య ఇతి=యుద్ధమాడువదిల్లయంత, మన్యసేయత్=తిళదియాదర, తే= నిన్న, వ్యవసాయః=నిశ్చయవు, మిథ్యైవ=వ్యర్థవే, ప్రకృతిః=భగవంతన ఇచ్ఛెయు, త్వాం=నిన్నన్న, నియోక్ష్యతి=ప్రేరణేమాడుత్తదె. తా॥ ప్రకృతి బలాత్కారదింద ప్రేరణెమాడి నిన్నకడింద కర్మగళన్న మాడిసేతీరుత్తదె. హీగిరలు నిన్న నిశ్చయ ఉపయోగవల్ల. ఆదప్రయుక్త నాను హేళిద్దరన్న మాడదెఇరలు సాధ్యవల్ల.

అ॥ జీవరగళన్న ప్రేరిసువదక్కె భగవంతన ఇచ్ఛెయు నిమిత్తవు యంబువదరన్న తోరిసికొడుత్తా, హేళిద్దన్నె విశదవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ స్వభావజేనకౌన్తేయ నిబద్ధఃస్వేనకర్మణా ।
కర్తుంనేచ్ఛసియన్మోహాత్ కరిష్యస్యవశోపితత్ ॥ ౬౦॥

టీ॥ స్వభావజేన=సంస్కారదిందహుట్టిద, స్వేనకర్మణా=స్వకీయవాద కర్మదింద, నిబద్ధః=కటల్పటవనాగి, హేకౌనేయ=యలో అర్జున

ನನೆ, ಯತ್=ಯಾವಕರ್ಮವನ್ನು, ಮೋಹಾತ್=ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹರೂಪ ಮೋಹದಿಂದ, ಕರ್ತುಂ=ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ, ನೇಚ್ಛಸಿ=ಇಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ, ತತ್=ಆಕರ್ಮವನ್ನು, ಅವಶೋಽಪಿ=ನಿನಗೆ ಅಧೀನನಲ್ಲದೇನೆ, ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿದ್ದು, ಕರಿಷ್ಯಸಿ=ಮಾಡಹೋಗುತ್ತಿ.

ಅ॥ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಯು ಪ್ರವರ್ತಕವಾದರೆ ಭಗವಂತ ಪ್ರವರ್ತಕನಲ್ಲ ಯಾಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುತಾ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಈಶ್ವರಃಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ದೇಶೇಽರ್ಜುನತಿಷ್ಠತಿ ।
ಭ್ರಾಮಯನ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಂತ್ರಾರೂಢಾನಿಮಾಯಯಾ॥

ಟೀ॥ ಅರ್ಜುನ=ಯಲೋ ಅರ್ಜುನನೆ, ಈಶ್ವರಃ=ಭಗವಂತನು, ಯಂತ್ರಾರೂಢಾನಿ=ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುವ, ಸರ್ವಭೂತಾನಿ=ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು, ಮಾಯಯಾ=ತನ್ನಸ್ವರೂಪವಾದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಭ್ರಾಮಯನ್=ನಾನಾವಿಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾಡಿಸುತ್ತಾ, ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ=ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳ, ಹೃದ್ದೇಶೇ=ಹೃದಯಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ, ತಿಷ್ಠತಿ=ಇದ್ದಾನೆ. ತಾ॥ ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಭಗವಂತನೇ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣೇಮಾಡಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾಡಿಸೋವನು.

ಅ॥ ಈಪ್ರಕಾರ ಭಗವಂತನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು ಜೀವರುಗಳು ಅವನ ಅಧೀನರು ಆದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನ್ನೆ ಶರಣಹೊಂದುಯಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ತಮೇವಶರಣಂಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನಭಾರತ ।
ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪರಾಂಶಾಂತಿಂ ಸ್ಥಾನಂಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿಶಾಶ್ವತಂ॥

ಟೀ॥ ಭಾರತ=ಯಲೋ ಅರ್ಜುನನೆ, ಸರ್ವಭಾವೇನ=ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲು, ತಮೇವ=ಆಭಗವಂತನ್ನೆ, ಶರಣಂಗಚ್ಛ=ಶರಣಹೊಂದು, ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್=ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಪರಾಂಶಾಂತಿಂ=ಬುದ್ಧಿಯು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಇರೋಣವನ್ನು, ಶಾಶ್ವತಂಸ್ಥಾನಂ=ವೈಕುಂಠ ಮೊದಲಾದಲೋಕವನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ=ಹೊಂದಹೋಗುತ್ತಿ.

ಅ॥ ಕೃಷ್ಣದೇವರು ಈಪ್ರಕಾರ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅತಿಗೋಪ್ಯವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ, ಈಗಲು ಸುಮ್ಮನೆಇರುವ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಆ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮತ್ತಾ ಅನುವಾದ ಮಾಡುತಾ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

మూ॥ ఇతితేజ్ఞానమాఖ్యాతం గుహ్యాద్గుహ్యతరంమయా ।
విమృశ్యైతదశేషేణ యథేచ్ఛసితథాకురు ॥ ౬౩॥

టీ॥ గుహ్యాత్ గుహ్యతరం=అత్యంతగోప్యవాద, ఇతి=పూర్వోక్తప్రకార, జ్ఞానం=తిళికొళ్ళబేకాద ప్రమేయవు, తే=నినగే, మయా=నన్నింద, ఆఖ్యాతం=హేళల్పట్టితు. ఏతత్=ఈ ప్రమేయవన్న, అశేషేణ=సంపూర్ణవాగి, విమృశ్య=విచారమాడి, యథా ఇచ్ఛసి=హ్యాగ ఇచ్ఛిసుత్తియో, తథాకురు=హాగమాడు. తా॥ నాను హేళబేకాద సర్వ ప్రమేయవన్న హేళిద్దనె. నిన్న ఇచ్ఛాప్రకారమాడు యంత హేళిద్దరింద ఆక్షేపమాడిద్దారె.

అ॥ హీంగ తత్వసారవన్ను హేళి ఉపసంహారమాడి, సాధన సారగళన్న హేళిద్దన్న ఉపసంహారమాడువదక్కె ప్రతిజ్ఞామాడుత్తారె.

మూ॥ సర్వగుహ్యతమంభూయః శ్రుణుమేపరమంవచః ।
ఇష్టోసిమేదృఢమితి తతోవక్ష్యామితేహితం ॥ ౬౪॥

టీ॥ సర్వగుహ్యతమం=సర్వసాధనగళల్లిఅత్యంతగోప్యవాద, మే=నన్న, పరమంవచః=ఉత్తమవాక్యవన్ను, భూయః=మత్తూను, శ్రుణు=కేళు, మే=ననగె, దృఢం=నిశ్చయవాగి, ఇష్టోసి=ఇష్టనాగిద్ది, ఇతి=యంత, తతః=ఆద ప్రయుక్త, తే=నినగె, హితం=హితవన్ను, వక్ష్యామి=ఉపసంహారరూపవాగి హేళుత్తెనె.

మూ॥ మన్మనాభవమద్భక్తో మద్యాజీమాంనమస్కురు ।
మామేవైష్యసిసత్యంతే ప్రతిజానేప్రియోసిమే ॥ ౬౫॥

టీ॥ సాధనసారవన్న హేళుత్తారె. (యతః=యావకారణదింద) మేప్రియోసి=ననగె ఇష్టనాగిద్దియో (అతః=ఆద ప్రయుక్త) మన్మనాః=నన్నల్లేమనస్సు వుళ్ళవనాగి, మద్భక్తః=నన్నల్లెభక్తిఉళ్ళవనాగి, మద్యాజీ=నన్న ప్రీతికోస్కరయాగమాడోవనాగి, భవ=ఆగు, మాంనమస్కురు=నన్నన్ననమస్కారమాడు, మామేవ=నన్నన్నె, ఏష్యసి=హొందహోగుత్తి, తే=నినగె, సత్యం=యథార్థవాగి, ప్రతిజానే=ప్రతిజ్ఞామాడిద్దేనె. తా॥ ఈగ హేళిద్ద నాల్కుసాధనగళన్న మాడిదరె నినగె తప్పదె నన్న

ప్రాప్తియాగుత్తదయంత ప్రతిజ్ఞామాడుత్తైనె. ఈవిషయదల్లి సందేహ మాడతక్కద్దల్ల.

అ॥ నిన్నల్లెమనస్సు ఇట్టిరోణ మోదలాద పూర్వోక్త నాల్కును యావప్రకార ఇరబెకెందర హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకంశరణంవ్రజ ।
అహంత్వాసర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామిమాశుచః ॥

టీ॥ సర్వధర్మాన్ = ఇతరగళాద సమస్తధర్మగళన్ను, పరిత్యజ్య = బిట్టు, మన్మనాభవ ఇత్యాది పూర్వశ్లోకవాక్యగళిగె శేషవాగి ఈ వాక్యవన్ను శేరిశికొబేకు. ఈ వాక్యవన్ను శేరిశికొండమ్యాలె మన్మనాభవ ఇత్యాదివాక్యగళింద యేనుహేళిద్దాగితు యంతందరె అదర ఉపసంహారరూపవాగి వ్యాఖ్యానవన్నుమాడుత్తారె; మామేకం=నన్నొబ్బన్నే, శరణంవ్రజ=శరణహోందు, · అథవా, యుద్ధవన్నుమాడు యంత విధానమాడుతిరువదరింద ఇతరధర్మగళన్నుబిట్టు యంతఅర్థవల్ల;సర్వధర్మాణ=సర్వధర్మగళఫలగళన్నుయంతఅర్థ; ఈగ యుద్ధమాడు యంతహేళిద్దుహూడుత్తదె. అథవా సర్వధర్మాన్=అవైష్ణవగళాదసమస్త ధర్మగళన్న యంతఅర్థ; అనాదిజన్మగళింద మాడల్పట్ట పాపగళెంబ ప్రతిబంధక ఇరుతిరువదరింద, మామెవేష్యసి=నన్నన్నె హోందుత్తి యంతహేళిద్ద హ్యాగయంతందర హేళుత్తారె, అహం=నాను, త్వా=నిన్నన్ను, సర్వపాపేభ్యః=సమస్తపాపగళద్దశెయింద, మోక్షయిష్యామి=బిడిసహోగుత్తైనె, మాశుచః=సంసారభయదింద దుఃఖపడబ్యాడ. తా॥ అన్యధర్మపరిత్యాగ పూర్వకవాగి యారు నన్నల్లె, మనస్సిట్టిరోణ మోదలాద నాల్కు ధర్మరూపవాద శరణాగతియన్నుమాడుత్తారో అవరిగె అనాదిజన్మబంధపరిహారపూర్వాక నన్నప్రాప్తిరూప ముక్తియన్న కొడుత్తైనె సందేహవిల్ల. ౬౬॥

అ॥ గీతాశాస్త్రక్కెయారు అధికారిగళల్లవో అవరగళన్న తిళిసుత్తా లక్షణయింద అధికారిగళన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇదంతేనాతపస్కాయ నాభక్తాయకదాచన ।
నచాశుశ్రూషవేవాచ్యం నచమాం యోభ్యసూయతి॥

ಟೀ॥ ಇದಂ=ಈ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವು, ಅತಪಸ್ಕಾಯ=ತಪಸ್ಸು ಇಲ್ಲದಿದ್ದವನಿಗೆ, ತೇ=ನಿನ್ನಿಂದ, ನವಾಚ್ಯಂ=ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ಅಶುಶ್ರೂಷವೇ=ಸೇವಾಮಾಡದಿದ್ದವನಿಗೆ, ನ=ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ಅಭಕ್ತಾಯ=ಭಕ್ತಿಇಲ್ಲದಿದ್ದವನಿಗೆ,ಕದಾಚನ=ಯಾವಾಗ್ಯೂ, ನ=ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ಯಃ=ಯಾವನು, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಅಭ್ಯಸೂಯತಿ=ದ್ವೇಷಮಾಡುತ್ತಾನೋ (ತಸ್ಮೈ=ಅವನಗೋಸ್ಕರ, ನಚವಾಚ್ಯಂ=ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ತಾ॥ ತಪಸ್ಸುಮೊದಲಾದದ್ದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದವರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸುಮೊದಲಾದದ್ದು ಇದ್ದವರೆ ಈ ಗೀತಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.

ಅ॥ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಯರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪಶಂಸಾಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ॥ ಯಇದಂಪರಮಂಗುಹ್ಯಂ ಮದ್ಭಕ್ತೇಷ್ವಭಿಧಾಸ್ಯತಿ।
ಭಕ್ತಿಂಮಯಿಪರಾಂಕೃತ್ವಾ ಮಾಮೇವೈಷ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಃ॥

ಟೀ॥ ಯಃ=ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಪರಮಂಗುಹ್ಯಂ=ಅತ್ಯಂತಗೋಪ್ಯವಾದ, ಇದಂ=ಈಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನ,ಮದ್ಭಕ್ತೇಷು=ನನಭಕ್ತರಗಳಲ್ಲಿ, ಅಭಿಧಾಸ್ಯತಿ=ಹೇಳಹೋಗುತ್ತಾನೋ (ಸಃ=ಅವನು) ಮಯಿ=ನನ್ನಲ್ಲಿ, ಪರಾಂಭಕ್ತಿಂ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದಭಕ್ತಿಯನ್ನ, ಕೃತ್ವಾ=ಮಾಡಿ, ಮಾಮೇವ=ನನ್ನನ್ನೆ, ಏಷ್ಯತಿ=ಹೊಂದಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಅಸಂಶಯಃ=ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಮೂ॥ ನಚತಸ್ಮಾನ್ಮನುಷ್ಯೇಷು ಕಶ್ಚಿನ್ಮೇಪ್ರಿಯಕೃತ್ತಮಃ।
ಭವಿತಾನಚಮೇತಸ್ಮಾತ್ ಅನ್ಯಃಪ್ರಿಯತರೋಭುವಿ॥ ೬೯।

ಟೀ॥ ತಸ್ಮಾತ್=ಆ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡೋವನಕಿಂತ, ಮನುಷ್ಯೇಷು=ಮನುಷ್ಯರಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಿಯಕೃತ್ತಮಃ=ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟವನ್ನ ಮಾಡಿದವನು, ಕಶ್ಚಿತ್=ಒಬ್ಬನು, ನಚಾಸ್ತಿ=ಇಲ್ಲ, ತಸ್ಮಾತ್=ಆ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡೋವನಕಿಂತ, ಅನ್ಯಃ=ಬೇರೆಯಾದ, ಪ್ರಿಯತರಃ=ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟನಾದವನು, ಮೇ=ನನಗೆ, ಭುವಿ=ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ, ನಚಭವಿತಾ=ಆಗಹೋಗೋವನು ಇಲ್ಲ (ನಾಭೂತ್=ಆಗಿದ್ದವನೂ ಇಲ್ಲ). ತಾ॥ ನನ್ನಲ್ಲಿಭಕ್ತಿ ನನ್ನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಂಬ ಮಹಾಫಲ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡೋವನಿಗೆ ಆಗುತ್ತದಯಂತೆಫಲವನ್ನು; ಅವನಕಿಂತ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟನಾದವನು ಬೇರೆಯಾವನುಮುಂಚೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಈಗಲುಇಲ್ಲ ಮುಂದಕ್ಕ್ಯೂ ಇರಹೋಗೋದಿಲ್ಲ ಯಂತ ಪ್ರ

శంసెయన్ను మాడిద్దారె. మనుష్యేషు యంత హేళిద్దరింద దేవతిగళిగె ఇవరకింత హెచ్చుఫలవద యంతసూచనె మాడిద్దారె.

మూ॥ అధ్యేష్యతేచయఇమం ధర్మ్యంసంవాదమావయోః ।
జ్ఞానయజ్ఞేనతేనాహ మిష్టఃస్యామితిమెమతిః ॥ 20॥

టీ॥ గీతాధ్యయనక్కె ఫలవన్న హేళుత్తా ప్రశంసెమాడుత్తారె. ధర్మ్యం=సర్వధారకనాద ప్రయుక్త ధర్మశబ్దవాచ్యనాద భగవంతన సంబంధవాద, అథవా ధర్మసాధనవాద, ఇమం=ఈ, ఆవయోస్సంవాదం=నమ్మిబ్బరగళ సంవాద రూపవాద గీతాశాస్త్రవన్న, యః=యావ అధికారియు, అధ్యేష్యతేచ=అధ్యయనమాడ హోగుత్తానో, తేన=అవనింద, జ్ఞానయజ్ఞేన=జ్ఞానవెంబ యజ్ఞదింద, ఇష్టః=పూజిసల్పట్టవనాగి, స్యాం=ఆగువె, ఇతి=హీంగ, మెమతిః=నన్న అభిప్రాయవు. తా॥ గీతా శాస్త్ర అధ్యయనక్కె భగవత్పూజానుష్ఠాన రూపవాద ఫలవు, జ్ఞాన యజ్ఞమాడిదవను యంత ప్రశంసెయు హేళిద్దాయితు.

మూ॥ శ్రద్ధావాననసూయశ్చ శ్రుణుయాదపియోనరః।
సోపిముక్తఃశుభాన్ లోకాన్ ప్రాప్నుయాత్ పుణ్యకర్మణాం॥

టీ॥ గీతాశ్రవణక్కె ఫలవన్న హేళుత్తా ప్రశంసెమాడుత్తారె, శ్రద్ధావాన్=ఇదరింద సనగెఫలవదెయంత ఆస్తిక్యబుద్ధి ఉళ్ళవనాగియు, అనసూయశ్చ=అసూయా మొదలాదదోష ఇల్లదిద్దవనాద, యఃనరః=యావ అధికారియు (ఇమం ఆవయోఃసంవాదం=ఈ నమ్మిబ్బరగళ సంవాదరూపవాద గీతాశాస్త్రవన్న, శ్రుణుయాత్ చేదపి=శ్రవణమాడోవనాగుత్తానో, సోపి=ఆ అధికారియూను, ముక్తః=ముక్తనాగి, పుణ్యకర్మణాం=పుణ్యవాదకర్మ ఉళ్ళవర, శుభాన్ లోకాన్=ఉత్తమవాద లోకగళన్న, ప్రాప్నుయాత్=హొందువను. తా॥ శ్రవణ మాడోవనిగె ముక్తియు శుభలోకప్రాప్తియు యంబ ఫల ఉంటాగుత్తదె యంత ఫలవన్న హేళి ప్రశంసామాడిద్దారె.

అ॥ ఇష్టు ఉపదేశవూను అరణ్యదల్లి రోదనమాడిద్దాగి ఆగలారదష్టే? యంబ అభిప్రాయదింద ప్రశ్నమాడుత్తారె

మూ॥ కచ్చిదేతత్ శ్రుతంపార్థ త్వయైకాగ్రేణచేతసా ।
కచ్చిదజ్ఞానసంమోహః ప్రణష్టస్తేధనంజయ॥ ౭౨॥

టీ॥ హేపార్థ=యలో అర్జున, త్వయా=నిన్నింద, ఏకాగ్రేణ చేతసా=జాగ్రతెయాద మనస్సినింద, ఏతత్=నాను హేళిద ఈగీతాశాస్త్రవు, శ్రుతంకచ్చిత్=కేళలప్పట్టితా, హేధనంజయ=యలో అర్జున, తే=నిన్న, అజ్ఞానసంమోహః=అజ్ఞానదింద ఉంటాద బంధుస్నేహాది రూప మోహవు, ప్రణష్టఃకచ్చిత్=పరిహారవాగితా?

మూ॥ నష్టోమోహః స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాత్ మయాచ్యుత । స్థితోస్మిగతసందేహః కరిష్యేవచనంతవ ॥ ౭౩॥

టీ॥ హీంగ కేళిద్దక్కె అర్జున ఉత్తరహేళుత్తానె. హే అచ్యుత=దేశకాలగుణగళింద చ్యుతి ఇల్లదిద్ద కృష్ణనె, త్వత్ప్రసాదాత్=నిన్న అనుగ్రహదింద, మోహః=ప్రథమాధ్యాయదల్లి హేళల్పట్ట విపరీత జ్ఞానరూపవాద మోహవు, నష్టః=పరిహారవాగితు, మయా=నన్నింద, స్మృతిః=భగవంతగె ద్వేషిగళు అవరసంబంధపట్టవరు ఇవరుగళ నిగ్రహవు ఉత్తమధర్మవు అవశ్యమాడతక్కద్దవె. ఇదు మొదలాదజ్ఞాపకవు, లబ్ధా=హొందల్పట్టితు, గతసంమోహః=మోహఇల్లదిద్దవనాగి, స్థితోస్మి=యుద్ధమాడువదక్కె సిద్ధనాగినింతిద్దెనె, యథేచ్ఛసి, యంత కృష్ణదేవరుమాడిద ఆక్షేపవన్న పరిహరిసువదగోస్కర భగవంతన్న అనుసరిసుత్తాన, తవ=నిన్న, వచనం=వాక్యవన్న, కరిష్యే=మాడహోగుత్తేనె.

అ॥ ఏకాంతదల్లి నడద కృష్ణార్జునరగళ సంవాదవన్న నీను హ్యాంగతిళకొండి యంత ధృతరాష్ట్రరాజన మనస్సినల్లిద్ద సందేహవన్న సంజయను పరిహారమాడుత్తానె.

(సంజయ ఉవాచ=సంజయనుమాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ ఇత్యహంవాసుదేవస్య పార్థస్యచమహాత్మనః ।
సంవాదమిమమశ్రౌష మద్భుతంరోమహర్షణం ॥

టీ॥ మహాత్మనః=మహాజ్ఞానియాద, వాసుదేవస్య=శ్రీ కృష్ణదేవరిగు, పార్థస్యచ=అర్జుననిగు (నడద) ఇతి=ప్రథమాధ్యాయమొదలు పూర్వశ్లోకపర్యంతవాద, అద్భుతం=ఆశ్చర్యకరవాద, రోమ

హర్షణం=రోమాంచవన్న మాడువదాద, ఇమంసంవాదం=ఈ సంవాదవన్ను, అహం=నాను, అశ్రౌషం=కేళిదె.

అ॥ కురుక్షేత్రదల్లి నడియుతిరువ ఈ సకలసంవాద తనగె తిళియువదక్కె కారణవన్ను హేళుత్తానె.

మూ॥ వ్యాసప్రసాదాత్ శ్రుతవాన్ ఏతద్గుహ్యమహంపరం।
యోగంయోగేశ్వరాత్కృష్ణాత్ సాక్షాత్కథయతఃస్వయం॥

టీ॥ యోగేశ్వరాత్=సకలపురుషార్థోపాయగళిగె స్వామియాదంథా, స్వయం=తానాగె, కథయతః=హేళుత్తిరువంథా, కృష్ణాత్=కృష్ణదేవరకడింద, గుహ్యం=గోప్యవాద, పరం=ఉత్తమవాద, యోగం=పురుషార్థోపాయవాద, ఏతత్=ఈ గీతాశాస్త్రవన్ను, వ్యాసప్రసాదాత్=వేదవ్యాసదేవర అనుగ్రహదింద, అహం=నాను, సాక్షాత్=మత్తొబ్బరముఖాంతరవిల్లదె, శ్రుతవాన్=కేళిదె. తా॥ కురుక్షేత్రదల్లి యుద్ధముగియోపర్యంత అల్లినడియువ సకలవు కణ్ణిగెకాణిసలి కివిగె కేళసలి యంత వేదవ్యాసదేవరు ననగె అనుగ్రహమాడిద్దప్రయుక్త అల్లి కృష్ణదేవరు అర్జునగె ఉపదేశమాడిద ఈ గీతాశాస్త్రవన్న నానె సాక్షాత్తాగి కేళిదె. ౭౫॥

మూ॥ రాజన్సంస్మృత్యసంస్మృత్య సంవాదమిమమద్భుతం।
కేశవార్జునయోఃపుణ్యం హృష్యామిచముహుర్ముహుః॥

టీ॥ గీతాశాస్త్రవన్న కేళువదరింద తనగె తత్కాలదల్లి ఉంటాద ఫలవన్న హేళుత్తానె. రాజన్=యలో ధృతరాష్ట్రరాజనె, అద్భుతం=ఆశ్చర్యకరవాద, పుణ్యం=పారత్రిక సుఖక్కెకారణవాద అదృష్టవన్న మాడువంథా, కేశవార్జునయోః=కృష్ణార్జునరగళ, ఇమంసంవాదం=ఈ సంవాదరూప గీతాశాస్త్రవన్ను, సంస్మృత్యసంస్మృత్య=స్మరిసి స్మరిసి, ముహుః ముహుః=మత్తుమత్తు, హృష్యామిచ=సంతోషపడుత్తేనె. ఆశ్చర్యపడుత్తేనె.

అ॥ గీతాశాస్త్ర ఉపదేశసమయదల్లి నోడిద ఆ విశ్వరూపదింద ఉంటాదఫలవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ తచ్చసంస్మృత్యసంస్మృత్య రూపమత్యద్భుతంహరేః।
విస్మయోమెమహాన్రాజన్ హృష్యామిచపునఃపునః॥ ౭౭॥

టీ॥ హేరాజన్=యలో అర్జుననె, అత్యద్భుతం=అంత్యంత ఆశ్చర్యకరవాద, హరేః=పరమాత్మన, తచ్చరూపం=అ విశ్వరూపవన్ను, సంస్మృత్యసంస్మృత్య=జ్ఞాపిసికొండు జ్ఞాపిసికొండు, మే=నన-మహాన్=అధికవాద, విస్మయః=ఆశ్చర్యవు, (భవతి=ఆగుత్తదె) [illegible] పునః=మత్తుమత్తు, హృష్యామి చ=సంతోషపడుత్తేనె.

అ॥ యుద్ధవన్నుమాడోణ యంత నిశ్చయవన్ను కేళిదమ్యాలె ధృతరాష్ట్రరాజనిగె యారపక్షదల్లి జయ యారపక్షదల్లి అపజయవెంబ మనస్సినల్లిరువ సందేహవన్ను సంజయను పరిహారమాడుత్తానె.

మూ॥ యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణః యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః।
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ॥ ౭౮॥

టీ॥ యత్ర=యావసేనెయల్లి, యోగీశ్వరః=సర్వఉపాయఉళ్ళవరగళిగె స్వామియాద, కృష్ణః=కృష్ణదేవరు (ఇద్దారో) యత్ర=యావసేనెయల్లి, ధనుర్ధరః=ధనస్సుధరిశిదవనాద, పార్థః=అర్జుననను, ఇద్దానో) తత్ర=ఆనేనెయల్లి, శ్రీః=రాజ్యలక్ష్మియూ, విజయః=జయవు, భూతిః=సంపత్తు, నీతిః=న్యాయవు, ధ్రువా=స్థిరవాదద్దు (ఇతి=హీంగె) మమమతిః=నన్న నిశ్చయవు. తా॥ సర్వోపాయఉళ్ళవరిగూ స్వామియాద శ్రీకృష్ణను ధనుర్ధారిగళశ్రేష్ఠనాద అర్జుననను యావపాండవపక్షదల్లిద్దారో ఆ పక్షదల్లె జయాదిగళు వుంటాగుత్తదె. ఇదే నిశ్చయవు.

వి-అ॥ ఇదరింద సామాన్యవాగియు భగవంతన సహాయ భగవద్భక్తర సహాయ యారిగె ఇరుత్తదో అవరిగె నిశ్చయవాగి జయాదిగళు ప్రాప్తవాగుత్తదె. ఆద్దరింద సర్వసుజనరు ఈ గీతాశాస్త్రదల్లి హేళిద ప్రకార జ్ఞానయోగ కర్మయోగగళింద భగవంతన్న ఆరాధిశి భగవంతన భగవద్భక్తరగళ అనుగ్రహవన్ను సంపాదిసి జయాదిగళన్న హొందబేకు. ఈ అభిప్రాయవన్న యత్ర తత్ర యంబ సామాన్యశబ్దప్రయోగదింద సూచనెమాడిద్దారె.

ఇతి [ ]సద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశా
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే సన్యాస యోగో
నామ అష్టాదశోధ్యాయః॥

ఇత్యశేషమతిమంగళం.